

Bulu Ntam Popwε

Nkonya

BibleLeague[®]
INTERNATIONAL

in cooperation with
Ghana Institute of Linguistics,
Literacy and Bible Translation

Illustrations on pages 3, 124, 140, 253, 256, 279, 302, 336 used by permission of the © 1978 David C. Cook Publishing Co.

Illustrations on pages 46, 93, 132, 212, 271 by Darwin Dunham,
© United Bible Societies, 1989.

Illustrations on pages 55, 149, 190, 222, 434, 459, 516 by Louise Bass
© The British & Foreign Bible Society, 1994.

Illustrations on pages 57, 59, 111, 114, 263, 490, 495, 498, 518, 534, 549,
595, 631, 632 by Horace Knowles

© The British & Foreign Bible Society, 1954, 1967, 1972, 1995.

Illustration on page 247 by Horace Knowles revised by Louise Bass
© The British & Foreign Bible Society, 1994.

Illustrations on pages 66, 80, 86, 230 by Graham Wade,
© United Bible Societies, 1989.

Illustrations on pages 181, 324 by John Lear
© 1960 American Bible Society. Used by permission.

The New Testament
The Nkonya language
Ghana, West Africa
First Printing
2009 2M

© Wycliffe Bible Translators, 2009

www.ScriptureEarth.org

Creative Commons License
Attribution-Noncommercial-No Derivative Works 3.0 Unported

You are free to:

Share — to copy, distribute and transmit the work

Under the following conditions:

Attribution — You must attribute the work in the manner specified by the author or licensor (but not in any way that suggests that they endorse you or your use of the work).

Noncommercial — You may not use this work for commercial purposes.

No Derivative Works — You may not alter, transform, or build upon this work.

With the understanding that:

- Waiver — Any of the above conditions can be waived if you get permission from the copyright holder.
- If you copy or distribute this work, you must include the terms of this license agreement.
- Other Rights — In no way are any of the following rights affected by the license:
 - Your fair dealing or fair use rights, or other applicable copyright exceptions and limitations;
 - The author's moral rights;
 - Rights other persons may have either in the work itself or in how the work is used, such as publicity or privacy rights.

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>

Bulu Ntam Pɔpwɛ Nwulú

Mateo	Mat.	1
Marko.	Mar.	82
Luka	Luk.	134
Yohane	Yoh.	218
Gyumagyihé	Gyu.	281
Romafɔ	Rom.	357
Korintofɔ Gyankpapu	1 Ko.	390
Korintofɔ Nyɔɔsi	2 Ko.	418
Galatiafɔ	Gal.	438
Efesofɔ	Efe..	449
Filipifɔ	Flp..	460
Kolosefɔ.	Kol.	467
Tesalonikafɔ Gyankpapu	1 Te.	474
Tesalonikafɔ Nyɔɔsi	2 Te.	480
Timoteo Gyankpapu.	1 Ti.	484
Timoteo Nyɔɔsi	2 Ti.	493
Tito	Tito	499
Filemon	Flm.	503
Hebrifɔ	Heb.	505
Yakobo	Yak.	530
Petro Gyankpapu	1 Pe.	538
Petro Nyɔɔsi	2 Pe.	548
Yohane Gyankpapu	1 Yoh.	554
Yohane Nyɔɔsi	2 Yoh.	562
Yohane Saasi	3 Yoh.	564
Yuda	Yuda	566
Atɔ Lɛsúnáhé	Atɔle..	569
Asón Hiánhe Ası Suná		603
Asvn Dunkáhé		621
Amáapu.		631

Introduction to the New Testament

This is a translation of the New Testament into the Nkonya language. The Nkonya people are located in the Volta Region of Ghana just north of the town of Kpando, beside Lake Volta. There are about 30,000 speakers of the Nkonya language.

What is the book about?

It is the history of the life and teaching of Jesus Christ, His apostles and the first church. Although Jesus lived a long time ago, His teaching is still very important for us today. It is so important that God commanded it to be proclaimed all over the world. It is the story of how God loves people. He became a man and gave Himself as a sacrifice to redeem the world from the power of Satan, the king of this world. Through faith in Jesus Christ, the Son of God, we are saved from the wrath of God which will come upon this world. Through Him we have peace with God and eternal life in His kingdom. By the power of the Holy Spirit which is God's gift to those who believe in Him, we are able to live the kind of life which is pleasing to Him until He will come again.

Who wrote this book?

The 27 books making up the New Testament were written in the Greek language. Most of the writers had seen Jesus, even lived with Him. Jesus had promised them, "The Holy Spirit will teach you everything and make you remember all that I have told you" (John 14:26). Truly the Holy Spirit reminded them and they wrote His message down. At all times there were people who accepted their message not as man's message but as the Word of God which indeed it is (1 Thessalonians 2:13). By accepting this word you too can be saved (1 Peter 1:23). Since it

is God who is speaking to us in this book we may not understand everything the first time we read it. For God's thoughts are different from man's thoughts. The New Testament is a book which we have to study over and over prayerfully. As well, we will need the Holy Spirit to teach us. God has promised that everybody who asks for the Holy Spirit and obeys God will receive Him. So ask, and you will be given (Luke 11:13).

Some other matters:

Sometimes it is necessary to explain something in the text. We have put a small raised letter in the text that looks like this ^a. At the bottom of the same page we have put the explanation with the same letter ^a and the verse number beside it. Here is an example from Matthew 1:2:

^a 1:2 *Apio yinhé – amógyí Israel abusuan dúanyɔ ámu anáin nt.*

The books we have translated are copies of what was written down. Sometimes there are small differences between the different copies. Sometimes we have explained these differences with a letter and explanation at the bottom of the page. Sometimes we have put the text in square brackets, []. This means that the text inside the brackets is in some copies but not all. You can see an example of this in John 8:1-11.

There are also some words or names that have special meaning in the New Testament. At the back of the New Testament we have given an explanation of the special meanings of these words. The first few times that these words appear, we put an asterisk in front of them. An example of this is in Matthew 1:1 – *Dawid and *Abraham.

Ȼwulú Ánfito Asún lwí Atosunáhé

Amansu Ȼwulú Ánfi Déblí?

Idetci tsú ani Wíe Yesu Kristo nkpatxiá pú mu atosunáhé, mu sumbí ayɔpú pú ɔpasua gyankpapu amu iwi. Ibu mótó ání oletsia ɔyító lawá ɔpá, támé mu atosunáhé amu itráa bu labi há ani nde. Mú sú Bulu léblí ɔbée, bvdá mu ɔkan fia ɔyí ní. Igyi asún ání ɬebláa ani alia Bulu tɔdwé anyánkpúsa, alia Yesu lóbɔbwé nyankpusa, ɔlɔpu mu iwi lé mbusuo ani nwunsu, pú mu obugya gyóra ani lé ani tsú ɔyí ánfito owié Ȼbunsám túmi asi. Bulu mu Bi Yesu Kristosu hógyi su á, Bulu lédunkí mu ɔblóá ibéba ɔyítósú lé anisu. Mú su amia munny anitsie iwilwiit, abétsia nkpa ání utamatátó mu iwíe ogyíkpá inu. Ȼhe Wankihé túmi ámúú igyi Bulu atokiehá há ahá ání bɔhɔ mu gyi lahá abétalí tsíá nkpa ání illegyi mu ansí kpéfún bréá ɔbésankí bá.

Ma Lówanlín Ȼwulú Ánft?

Griiki ɔblító bɔwanlín nwulú advanyɔ-sienó (27) ánfi ɬebwé Bulu Ntam Pɔpwé anft. Mú awanlín pú amu ɔdvudwó bowun Yesu, mua amónyɔ betsiá. Yesu lébláa amú yáí ɔbée, “Ȼhe Wankihé amu obósuná mli tógyító. Ȼbéha mlékaín tógyító nebláa mlusv.” (Yoh. 14:26). Lélé Ȼhe Wankihé amu lékaín amú bɔwanlín tógyító tswi. Ahá bohogyi ání megyí anyánkpúsa asun blihé keke igyi, mboún Bulu Asún igyi lélé (1 Tes. 2:13). Ní fú é fɔhɔ asún ánftisv gyi a, fénya nkpa hɔ́ (1 Pet. 1:23). Íniá Bulu dëtci kplá ani Ȼwulú ánfito su á, fíali anuméetalí nú mu fée asi, otse gyankpapuá abékla mó. Tsúfé Bulu agywun igyí ɔtsan há nyankpusa klé. Mú su Bulu Ntam Pɔpwé anft igyi Ȼwulú ání abétsia kláa, súan mótó asún póbó mpái ekekegyíeké. Múá idun a, ilehián ání Ȼhe Wankihé amu ɔbékpa ani. Bulu léhié ani yáí ɔbée, mópu Ȼhe ámu há ɔhagyíoha ání otobú mu, kúlí mu Ȼhe ámu. Mú su opió, kuli Bulu, ɔbéha fú (Lk. 11:13).

Asún Ání ltráa Dehián

Ibu aléá bélé asún kvá ibu ɔwulú ánfítɔ ası. Anilapú asúnbi kvá igyi ali " wá asún iku aná ası. Anilalé asún ámu ası wá ɔwulú amu ayası, pú asúnbi ámu kén fí mó ası. Mú iku ibu Mateo 1:2, igyi ali.

^a 1:2 Apio yinhé – amógyí Israelfɔ abusuan dúanyɔ ámu anáin nı.

Nwulú ámúú anulalé wá Nkonyató ámu igyi múa bawanlín tswi. Mútɔ akv lɔtsvn ɔtsan há aba bré ikutɔ. Anulalé múa ası, púwá dáka [] ánfí odutɔ. Idesuná ání asún ámúú ibu dáka ámvitɔ ámu ibu nwulú ámu akutɔ, táme megyí múa féétɔ. Mlétalí wun múa iku Yohane 8:1-11tɔ.

Asvanku ntée adá akv é bu ɔwulú ámvitɔá ihié ibu ası. Anulópu otínéá asún ámu ibubu Ntam Pɔpwe anfítɔ wá ɔwulú ámu ɔma, pú * fi asún ámu ası. Mú iku ibu Mateo 1:1, igyi *Dawid pú *Abraham.

Asun Wankláán Ání

Mateo

Lówanlín

Mat

Yesu Anáin Ulíntɔ
(Luka 3:23-38)

1 ¹Yesu Kristo, Owíe *Dawid mu na, *Abraham mu na ámu ulíntɔ ní.
²Abraham lókwí Isak. Isak lókwí Yakob. Yakob lókwí Yuda mva mu apio yinhé^a. ³Yuda lókwí Peres mva Sera. Amó yín gyí Tamar. Peres lókwí Hesron. Hesron lókwí Ram. ⁴Ram lókwí Aminadab. Aminadab lókwí Nahson. Nahson lókwí Salmon. ⁵Salmon lókwí Boas. Boas mu yin gyí Rahab. Boas lókwí Obed. Obed mu yin gyí Rut. Obed lókwí Yisai. ⁶Yisai lókwí Owíe Dawid.

Owíe Dawid lókwí Salomo. Salomo mu yin gyí ɔtsi ɔkvá teki ogyi Uria mu ka. ⁷Salomo lókwí Rehabeam. Rehabeam lókwí Abia. Abia lókwí Asa. ⁸Asa lókwí Yehosafat. Yehosafat lókwí Yoram. Yoram lókwí Usia. ⁹Usia lókwí Yotam. Yotam lókwí Ahas. Ahas lókwí Hiskia. ¹⁰Hiskia lókwí Manase. Manase lókwí Amon. Amon lókwí Yosia. ¹¹Yosia lókwí Yekonia mva mu apio yinhé. Mu brésú békítá Israelfɔ, híé amú bee buyétsiá *Babilon ɔmátó ní.

¹²Amó Babilon yɔtɔ́ á, Yekonia lókwí Sealtiel. Sealtiel lókwí Serubabel. ¹³Serubabel lókwí Abihud. Abihud lókwí Eliakim. Eliakim lókwí Asor. ¹⁴Asor lókwí Sadok. Sadok lókwí Akim. Akim lókwí Elihud. ¹⁵Elihud lókwí Eleasar.

^a **1:2** Apio yinhé ánti gyí Israel abusuan dúanyɔ ámu anáin ni.

Eleasar lókwí Matan. Matan lókwí Yakob. ¹⁶Yakob lókwí *Yosef, Yosef létsiá *Maria. Maria lókwí Yesu. Yesu gyí *Kristo, (jhá ámúú Bulu ladá mu ofúli amu) ni.

¹⁷Mú su tsú Abrahamsu bɔtu Owíe Dawidsu bugyi anáin ulíntɔ dúana. Tsú Dawidsu bɔtu bréá bɔyɔ Babilon ɔmáttɔ é bugyi anáin ulíntɔ dúana. Asa tsú amú Babilon yɔtɔ bɔtu Kristo, (jhá ámúú Bulu ladá mu ofúli amu) kwítsú é bugyi anáin ulíntɔ dúana.

Yesu Kristo Kwí

(Luka 2:1-7)

¹⁸Okpa ánfisu Yesu Kristo kwí lɔtsvn ni. Bɔpu *Maria há *Yosef bee otsia. Táme asa bétciá, abufia ɔtsi múa oyin á, bowun ání Maria dé ɔmé *Djɛ Wankihé túmitɔ. ¹⁹Mu kulu Yosef a, mu asón da okpa, táme omekle ání ɔbɔwa mu péltɔ. Mú su ɔlɔbwé agywun ání obékiná mu nyáintɔ. ²⁰Táme bréá ɔde mó agywun bwé á, kí, *Bulu-ɔbɔpu ɔku lélé iwi ɔwan súná mu okudetɔ, bláa mu ɔbée, “Yosef, *Dawid mu na, mánya péli ání fékpa fú ká Maria ba fú wá, tsúfé ɔmé ámúú ɔde ámu itsú Djɛ Wankihé túmitɔ. ²¹Obókwí obiyímbi, bédinká mu dá Yesu. (Mú asi gyí, ‘ɔlepú.’) Tsúfé mu ɔbélè mu ahá tsú amú lakpantɔ ni.”

²²Íni léha Bulu asón ámúú ɔleblí tsvn mu ɔnzsú etzírpvsu ámu ileba mútɔ. ²³Obée, “Kí, obitebí ání ɔmɔkúyɔ oyin wá kí obénya ɔmé. Obókwí obiyímbi, bédinká mu dá Imanuel.” (Mú asi gyí, “Bulu bu ani wá.”)

²⁴Bréá Yosef létsinkí á, olegyi asón ámúú Bulu-ɔbɔpu amu lébláa mu amusu. Oletsiá Maria, kpáín mu. ²⁵Táme ɔmɔpu ibi da Maria, kpéfun bréá ɔlókwí mu bi yínhé gyankpapu, ɔledinká mu dá Yesu.

Anyansapu Akvá Bá

2 ¹Bréá Owíe *Herode dé iwé gyí Judea ɔmáttɔ bɔkwíí Yesu wúlu kuá butetí mu Betlehem, ibu Judea ɔmáttɔ unu. Mú ɔma a, anyansapu akvá butowun atɔ ntsrakpabitɔ botsu owí ɔdalikpa ɔmá kvtɔ ba Yerusalem wúluto. ²Befitē

*Anyansapv lówun mv osúna ání igyi ɔtsrakpabi
owí ɔdalíkpa iuv. Mú sv bebá bosúm mv. (Mateo 2:2)*

beε, “Nkónú bakwíí *Yudafɔ owíe amu? Anulówun mv osúna ání igyi ɔtsrakpabi owí ɔdalíkpa iuv. Mú sv abá bosúm mv.”

³Owíe Herode lónu asún ánfi á, opúni letsíí mva Yerusalemfɔ féé. ⁴Mú sv ɔleti Yudafɔ Bulu *igýí ahapú dehen pú Mose *mbla asunápú féé fía, fité amú ɔtíneá bɔ́kwú *Kristo, (jhá ámóó Bulu ladá mv ofúli amu).

⁵Bébláa mv beε “Betlehem wúluá ibu Yudea ɔmátɔ. Alí Bulu *ɔnórsú ɔtɔípú ɔku líwanlín tswi ni. ⁶Dbéε,
‘Fú Betlehem, Yudea wúlu,

fumegyí wúlu túkúrííbi ɔkpagyíɔkpasu Yudea
awúlu yilé ámuto.

Tsúfē ɔmású ogyípú ɔku ɔbédalı tsu fútóá,
ɔbékpa Bulu ahá Israelfɔ.”

⁷Mú su Owíe Herode léti anyansapu amu nkule, fíté amú bréá bowun osúna ɔtsrakpabi amu, bebláa mu. ⁸Múú ɔlówa amú Betlehem ɔbée, buyódunká kebi ámu wankláán. Ní bowun mu a, buyínki bebláa mu, méni mu é móyósum mu.

⁹Olenya bláa amú tá alí benatí. ɔtsrakpabi amúú bowun owí ɔdalíkpa amu, lékpa amú alu yélí ɔtínéá kebi ámu bu. ¹⁰Bréá bowun ɔtsrakpabi amu a, ansí lehię gyi amú. ¹¹Bowie wóyítá unu á, bowun kebi ámu mua mu yin *Maria, beda akpawunu súm kebi ámu. Besankí amú akentebi, bekie mu sika pepe, ɔhíén pú *ohuam.

¹²Mú ɔma a, Bulu lówa mbla há amú okudetɔ ɔbée, bùmáyinkí yótsvn Herode wá. Mú su bɔtsvn ɔkpa bámbású yó amú wúluto.

Yesu Mua Mu Akwíipú Egyipte ɔmátó Yɔ

¹³Bréá anyansapu amu benatí á, *Bulu-ɔbɔpu léle iwi ɔwan súná *Yosef okudetɔ, bláa mu ɔbée, “Kvsu, afukpa kebi ámu mua mu yin srí ya Egyipte ɔmátó. Mlitsia unu yófun bréá nébláa fu mbée mliyínki ba, tsúfē Owíe Herode obódunká kebi ámu, mó mu.”

¹⁴Mú su Yosef lókvusú onyé-onyé ámu, kpá Maria mua kebi ámu srí ya Egyipte ɔmátó. ¹⁵Betsiá unu yófun bréá Herode lówu. Íni léha Bulu asón ání ɔleblí tsvn mu ɔnósú ɔtɔípú ɔkusv leba mótó. ɔbée, “Neti mí bí ámu tsú Egyipte ɔmátó.”

Betlehemfɔ Abí Mɔ

¹⁶Bréá Owíe *Herode lówun ání anyansapu amu bamlé mu a, ɔblí lehię kítá mó. ɔlówa mu isá akɔpú ɔbée, buyó Betlehem wúluto pú mó nkudasi, abuyɔmɔ abi yinhé ání bahɔ tsú nfinyɔ ba ayasi féé. Tsúfē anyansapu amu bebláa mu bee, begyankpá wun ɔtsrakpabi amu nfinyɔ ní.

17 Íní léha Bulu asún ání ɔleblí tsvn mu ɔnósú ɔtɔípú *Yeremiasu leba mótó. **18** ɔbée, “Bonu isú múa olú kvá ɔmeká tin Rama wúluto.

Mat

Rahel dé mu abí sú. Omotsulá ání bukpáta mu, tsúfé buträá buma inu.”

Yesu Múa Mu Akwípú Yinkí Tsú Egyipte

19 Owíe Herode lowu ɔma a, Bulu-ɔbɔpu léle iwi ɔwan súná Yosef okudetɔ Egyipte inu, bláa mu ɔbée, **20** “Kvsu, afukpa kebi ámu mua mu yin, amliyinki yɔ *Israel ɔmátó. Tsúfé ahá ámúú bodunká ání bóm̄ kebi ámu, bawú.” **21** Mú su Yosef lókusú kpá kebi ámu mua mu yin, beyinkí yɔ Israel ɔmátó.

22 Támē bréá bowie inu á, olonu ání Arkelao latsíá mu si *Herode obíású, ɔde Yudea ɔmású gyí. Mó su olenya ifú ání ɔbɔpu kebi ámu ya inu. Bulu lélawá mbla há mu okudetɔ ɔbée, ɔpú mu ya Galilea ɔmátó. **23** Mú su bɔyɔ yétsiá Nasaret wúluto. Íní léha Bulu asún ámúú ɔleblí tsvn mu ɔnósú atɔípúsu ɔbée, “Béti mu Nasaretyin” amu 1leba mótó ní.

Asú ɔbɔpú Yohane Bulu Asún ɔkanda

(Marko 1:1-8; Luka 3:1-18; Yohane 1:19-28)

3 **1** Bré kvtɔ á, Asú ɔbɔpú Yohane léba ɔde Bulu asún ɔkan da Yudea *dimbísú. **2** ɔbée, “Mlidamli klvntɔ, amlisi lakpan bwɛ, tsúfé *Bulu iwíegyí lawíé wóyí tá.” **3** Yohane iwi asún *Bulu ɔnósú ɔtɔípú *Yesaia lówanlín ɔbée,

“ɔku dékplun dimbísú ɔbée,
‘Mlila ani Wíe ɔkpa.

Mlitswii ɔkpa ha mu’ ” amu ni.

4 Yohane lówa *kpósó-imi atadie, ɔlɔpu ɔwulú-kpákpa ɔfɛ klí mósú. Atsantsanku pú ɔkwén otégyi. **5** Ahá botsu Yerusalem wúluto, Yudea ɔmátó pú Yordan bunkpa ɔnó awúlu féésú ba bonu mu asvn blíhé. **6** Bele amú lakpan blí, ɔlɔbɔ amú *asú Yordan ntsutso.

7 Táme bréá *Farisifó pú *Sadukifó tsotsotsó beba bée, ɔbóó amú asú á, ɔlefíté amú ɔbée, “Abe abí-aná, ntó gyá mli, mlisrí Bulu isubití ámúú ibá ámu? 8 Mómó mliswie abía ibósuná ání lélé mluladámlí klvntó. 9 Mlumákì mliaa, mli náin gyí *Abraham. Mú su Bulu méebutí mli isu. Ndé mli bláa mbéé, Bulu ɔbétalí há abwi ánfi ibédamlí Abraham abí-aná. 10 Séi á, Bulu lapú efé yi nyí-atsitsitó. Oyígoyí ání imoswie abi wankláán á, bókun mó dá, wá mó féé ogyá. 11 Mí mó á, ntsu ndepubó mli asú púsúná ání mluladámlí klvntó. Táme ɔkuá ɔdvon mí bu ɔma ɔbá. Mmɔfun ání nósturá mu ntukuta kúráá. Mu ɔbópu *Djé Wankihé pú ogyá bó mli asúní. 12 Óde mu ilín, ɔbópfúní ntéte lé ayó ámu. ɔbékpa ayó ámu wá mu oduduto. Táme ɔbéfeí ofuníkpá inu wankláán, kpá ntéte amu wá ogyá ání utamadunto.”

Yesu Asúbó

(Marko 1:9-11; Luka 3:21-22)

13 Yesu lótsu Galilea ɔmátó ba Yordan ntsu ɔnó Yohane wá ɔbée, ɔbóó mu asú. 14 Tekí Yohane mótsulá ání ɔbóó mu asú. Íni su ɔlebláa Yesu ɔbée, “Mí ilehián ání fóbó asú. Nkálí ígyi sú faba fee mí ɔbóó fú asú?”

15 Yesu lebláa mu ɔbée, “Séi á, ha atsu mó ali asa, tsúféllehián ání abóbwé tógyítzá ida ɔkpa Bulu ansító.”

Mú su Yohane lótsulá. 16 Bréá ɔlobó Yesu asú tá, Yesu lédali ntsu ámu. 17 Ali nwulútáa lefinkí, olowun Bulu Djé dékplí fé abróduma, ilobogyonká musu. 18 Inu ɔme ku lotsu ɔsúsú ɔbée, “Óni gyí mí Bíá ntódwé mu, mí ansí tehíé gyi mu iwi ní.”

Yesu 1sóki

(Marko 1:12-13; Luka 4:1-13)

4 1 Invnú *Djé Wankihé amu lékpa Yesu ya *dimbísú, méri ɔbunsám ɔbóó mu kí. 2 Oletsiá inu *klí ɔnó nké advana (40), onyé advana (40). Mú su akún lehíe kítá mu. 3 Inu ɔbunsám lóso mu kí, bláa mu ɔbée, “Ní Bulu mu Bi fúgyi á, mórmú ha abwi ánfi idamli bwé bodobodo.”

⁴Yesu léle mó ɔnó ɔbée, “Bowanlín wá Bulu asún ámvtɔ bée, ‘Megyí atogyihe wvle nyankpusa obéyi tsiá nkpa, táme ɔpú Bulu asvn blíhé é tsia nkpa.’”

⁵Obunsám lékpa mu ya Yerusalem, wúlu wankíhé amvtɔ, ɔlopv mu yéliú *Bulu ɔtswékpa obu ámu ɔtántra. ⁶lnu ɔlebláa Yesu ɔbée, “Ní Bulu mu Bi fúgyi lélé á, tu kpayi. Tsúfē bowanlín wá Bulu asún ámvtɔ bée,

‘Bulu ɔbéha mu abɔpv békpatá fú ibitɔ,
méní fú yabi méeda ibwi kukvsu.’”

⁷Yesu léle mó ɔnó ɔbée, “Betrá wanlín bée, ‘Mákapú fú Wíe Bulu kí.’”

⁸Mú ɔma a, Obunsám lípv mu ya ibu fúahé kvsu, olosuná mu ɔyító iwíe ogyíkpá féé, pú mó numnyam. ⁹Múú ɔlebláa mu ɔbée, “Ní féda akpawunu súm mí á, nípv íni féé há fú.”

¹⁰Yesu lébláa mu ɔbée, “Obunsám, natí tei mísú! Tsúfē bowanlín wá Bulu asún ámvtɔ bée, ‘Da akpawunu ha fú Wíe Bulu. Mu nkvlé fu súm.’”

¹¹lnu Obunsám lénatí mu wá, *Bulu-abɔpv beba bekí mvsu.

Yesu Gyumagyihé Asitsuá Galilea ɔmátó (Marko 1:14-15; Luka 4:14-15)

¹²Mú ɔma a, Yesu lónu ání bakítá Yohane tswi obu, oleyinkí ba Galilea ɔsulús. ¹³Olotu tsú Nasaret wúluto yó Kapernaum, wúluá ibu mantáa Galilea ɔpv ɔnó, Sebulon móa Naftali ɔsulús. ¹⁴Mu inu yó léha asún ámúú Bulu *ɔnósú ɔtɔípú *Yesaia léblí ámu ileba mótó. Obée,

¹⁵“Sebulon pú Naftali
ɔsuluvá ida Yordan bvnkpa ɔnó, mantáa Galilea
ɔpv.

Galilea ɔmátó ɔmá bámbásúf butsie.

¹⁶Ahá ánfí butsie oklúntɔ ánfí
bawun wankí kpɔnkpcɔnkpcɔnti ku.
Butsie ɔsuluvá lowu dé iwíe gyí mósú.
Wankí ku lawánkí wólí amósú.”

¹⁷Tsú inu Yesu léfi así ɔde Bulu asún ɔkan da, blí ɔbée, “Mlidamli klvntɔ, *Bulu iwíegyí lawié wóyí tá.”

Akasípú Abaná Le
(Marko 1:16-20; Luka 5:1-11)

18 Eke ɔkvá Yesu ná Galilea ɔpu ɔnó á, olowun apió abanyó akv. Simon ání bvtetí mu Petro mua mu gyama Andrea, bvde asawu tswí, tsúfé aye alepú bvgyi. 19 Múvú ɔlebláa amú ɔbée, “Mliba bobuo mi. Nóbwe mlí anyánkpúsa alepú.” 20 lnvnu besi amú asawu aná tswí, kplá buo mu.

21 ɔlenatí yá nkpá kpalobí, olowun apió abanyó akv é, Yakobo mua mu gyama Yohane. Amúa amú sí Sebedeo bvbu ɔkluntó, bvde amú asawu bún, Yesu léti amú. 22 lnvnu amú é benatí sí amú sí mua ɔklun amu bobuo mu.

Yesu Atósuná, Mu Asún ɔkanda Pú llotsa
(Luka 6:17-19)

23 Yesu léki Galilea ɔmátó féé, súná ató Yudafá *ofíakpa. ɔleda Bulu iwíegyí amu iwi *asvn wankláán ɔkan. ɔletsa ɔnjétó múa awútó ilɔ kugyíku. 24 Íni su mu iwi asún lekleí yá Siria ɔmátó féé. Bɔpu alçpu tsúa ntíné-ntíné ba mu. ɔletsa ilɔ kugyíku, ahá ání bvde iwícsin wúun, amúá *ɔnjé laláhe dé amú háan, amúá ilɔ dídahe bv amúsú pú abubúpu aná féé. 25 Mú su ɔdɔm kpɔnkpcɔnkpcɔnti bobuo mu. Ahá ání botsú Galilea ɔmátó pú Dekapoli^b awúlu amvsu, Yerusalem wúluto, Yudea ɔmátó pú Yordan ntsu ɔbin ɔsvlúsu féé.

Ibusu Atosunáhé

5 1 Bréá Yesu lówun ɔdɔm amu a, ɔlodu yá ibu kvsu yétsiá ası, mu *akasípú amu beba mu wá. 2 lnv olosuná amú ató ɔbée,

Oyúla Asún
(Luka 6:20-23)

3 “Bulu layúlá ahá ání amú ansí medín tɔtcsu dvn mu Bulu,

^b 4:25 Dekapoli ası gyí awúlu dú.

tsúfē amúbú mu *iwíegyí ámu ni.

⁴ Bulu layúlā awírehō agyípú,
tsúfē obólwií amú klvn.

⁵ Bulu layúlā iwiási abápu,
tsúfē amú obégyi ɔsulúv amu ni.

⁶ Bulu layúlā ahá ání mu apébwé akún múa ɔmewúl
de amú,
tsúfē ɔbéha amú bómwe.

⁷ Bulu layúlā nwé awúnpu,
tsúfē obówun amú nwé.

⁸ Bulu layúlā ahá ání amú klvnt̄ lówankí,
tsúfē amú obówun mu ni.

⁹ Bulu layúlā ahá nsiné alapú,
tsúfē ɔbéti amú ɔbée mu abí.

¹⁰ Bulu layúlā ahá ání bvdu amúsú mu apébwé sv,
tsúfē amúbú mu *iwíegyí amu ni.

¹¹ “Bulu layúlā mli, ní bvde mli sia, bvdu mlsu, bvde
afunu wa dínká mlsu. ¹² Ansí igyí mli, iwi tsanki mli,
tsúfē mli ikáká tsɔ ɔsúsú. Alí bɔbwé Bulu ɔnósú atɔípú
agyankpapu amu ni.

Nfóli Múa Wanki

(Marko 9:50; Luka 14:34-35)

¹³ “Mlúgyí ɔyító nfóli ni. Ní nfóli itá ɔdwé á, ntɔ bélapówá
mu ɔdwé? ltráa ma ale há tɔtɔctɔ bwé. Tseí butetséí mu
tsítsá, ahá butetsátsa mósú tsvn.

¹⁴ “Mlúgyí ɔyító wanki é ni. Wúluá idu busu tamajáín.
¹⁵ Butamanywé ɔkandíe, pú oló bun mósú. ɔfvákpa
butɔpúbían, méní ibówankí há ahá ání butsie wóyí ámvtɔ
fée. ¹⁶ Mó su mlíha mli bwehé iwanki ali, méní ahá bówun
mli bwehé wankláán ámu, fówun békánfú mli Sí ámúú ɔbu
ɔsúsú ámu.

Mose Mbla iwi Atosunáhé

¹⁷ “Mlumáki mliaa, neba Mose Mbla ntéé Bulu ɔnósú atɔípú
amu atosunáhétɔ ɔkakpá. Mmeba mótó ɔkakpá, mboún nebá

bɔbwé mū ifvn. ¹⁸Onokwali nde mli bláa, ɔsú múa así bómɔ ɔnó, támē itoduáhé ntéé asúnbi kule kúráá iméedali Mbla ámvtɔ, yɔfvn bréá mútɔ asún féé laba mútɔ. ¹⁹Chagyíha ání omobu mbla ámvtɔ tükúrííbi ku, olosuná mu aba é ɔbée bwmábu mú á, béti mu kebi tükúrííbi ɔsúsú iwíe ogyíkpá unv. Támē ɔhá ání olegyi mbla ámu féésú, súná mu aba ání bugyíi músú á, béti mu ɔha yilé ɔsúsú iwíe ogyíkpá unv. ²⁰Mú su nde mli bláa mbéé, ní mlímɔbwé Bulu apé dvn Mose *mbla asunápú pú *Farisifɔ ámu a, mlímóowie *Bulu iwíegyí amvtɔ ekekéeké.

ɔblɔ́ lwi Atosunáhé

(Luka 12:57-59)

²¹“Mlulanú ání bëbláa mli anáin atütifɔ ámu bëe, ‘Mámɔ ɔha. Chagyíha ání ɔmɔ ɔha a, Bulu obégyi mu asún, há mu ipón.’ ²²Támē mí mū nde mli bláa mbéé, ɔhagyíha ání olenya ɔblɔ́ wa mu ba á, Bulu obégyi mu asún. ɔhá ání olesia mu ba ɔbée, ‘Chakpan!’ á, obégyi ipón *Yudafɔ asún agyípú ansítɔ. Chagyíha ání ɔlebláa mu ba é ɔbée, ‘Raka!’^c a, obégyi ipón yó isvubití ogyá ání utamaduntɔ. ²³Íni su ní fotsu atɔ hahé foyá afɔdile ɔbɔkpá, fekaín ání fapú asvn laláhe ku gyi fú bá á, ²⁴si fú atɔ amú yai *afɔdile-asubwisu unv. Yó fúva munyɔ amlila mli nsiné, asa afuba bɔbɔ afɔdile ámu ha Bulu.

²⁵“Ní ɔkv ɔsáma fu á, wa ɔsa ha abuyobwií ipa ha mu asa asún ámu ogyíké ifvn, méní fú onyabá ámu ɔméeha asún agyípú bwmɔɔpv fú ha obu adípósú ɔkípv, ɔwa fú obu. ²⁶Mbláa fu onokwali, nkéti faká iko ámu féé tá asa fédali unv.

Otsiába ɔmadalı lwi Atosunáhé

²⁷“Mlulanú ání bëbláa mli bëe, ‘Mákle ɔkv tsíába.’ ²⁸Támē mí mū nde mli bláa mbéé, oyinyíoyin ání olowun ɔtsi, ɔlobwe mu klé iwi agywun á, alatɔ mbua dodo mu kluvtɔ.

^c 5:22 Raka así gyí “ɔbwí!”

29 Mú su ní fú gyɔpi nsíbi tehá fútɔbwé lakpan á, loti mó le, tswi tsalifwí. Ibv aléá fú iwi ɔtuneku má inu, dun ání bótswi fú nyankpusa-oyí ámu féé wá 1susbítí ogyá ání utamaduntɔ. **30** Mú su ní fú gyɔpi ibi tehá fútɔbwé lakpan á, ka mó tswi tsalifwí. Ibv aléá fuma ibi kule, dun ání bótswi fú nyankpusa-oyí ámu féé wá 1susbítí ogyá ání utamaduntɔ.

ɔkákiná lwi Atosunáhé

(Mateo 19:9; Marko 10:11-12; Luka 16:18)

31 “Betrá bláa mli bεε, ‘Dhagyíha ání obékiná ɔká á, ɔwánlin ɔkákiná ɔwvló ha mu asa.’ **32** Táme mí mó nde mli bláa mbéε, ní oyin okíná mu ka ání ɔmɔkvdálí mu ɔma a, muláhá su ɔtsi ámu ɔbédalí mu ɔma. Oyingyioyin ání otsia ɔtsi ánfi mu kulu lakíná mu anfi é latɔ mbua.

Ntamka lwi Atosunáhé

33 “Mlilétrá nu ání bebláa mli anáin atitifá ámu bεε, ‘Máka ntam kpaali. Mboún bwe dinka ntam amúú feka há Bulu ámusu.’ **34** Táme mí mó nde mli bláa mbéε, máka tɔtɔctɔ kúráá. Mápu ɔsúsú ká ntam, tsúfē Bulu owié obíá igyi. **35** Mápu ɔsvlúv ká ntam. Bulu ayabi oyíkpa igyi. Mápu Yerusalem wúlu ká ntam. Awietɔ Owíe wúlu kpɔnkɔntí ní. **36** Mlumápu mli nwun ká ntam, tsúfē mluméetalí bwé imi kule futútú ntéé bíbi. **37** Mboún fú ‘In!’ ibwéé ‘In!’ Fú ‘Ó-o!’ é ibwe ‘Ó-o!’ Kugyíkvá fétrá blí tsia móntó itsú ɔbunsám wá.

Lalahé 1kɔka lwi Atosunáhé

(Luka 6:29-30)

38 “Mllanú ání beblí bεε, ‘Dha obwíé mu ba nsíbi a, bvbwíe mu é mu kle ka ikɔ. Dha otsíí mu ba iyín é á, bvtſíí mu kle ka ikɔ.’ **39** Táme mí mó nde mli bláa mbéε, mlumákplá dha laláhe. Mboún ní dha ɔdá fú 1sutɔ á, damli nyɔɔsi é ha mu ɔdáa. **40** Ní dha dékléá ɔbésamáa fu, hɔ fú atadié á, pu fú tati é ha mu. **41** Dha ání ɔduñ fu ɔhíé fú ɔbéε, fusúra mu ató máili kule ha mu a, sura mó máili anyɔ. **42** Dha ɔkúlí fú ató á, ha mu. Ní ɔku é ɔbéε fvpáan mu tɔku á, mákiná.

Alupúdwé lwi Atosunáhé

(Luka 6:27-28, 32-36)

43 “Mlilónuá beblí bęe, ‘Dwe fú bá, afulu fú olupú.’
 44-45 Támē mí mó nde mlı bláa mbée, mlidwé mlı alupú.
 Mlibo mpái ha ahá ání bvudın mlsu, méni mlóbwé mlı Sí
 ámúú ɔbu ɔsúsú ámu abí. Tsúfē mutéhá owí telin, ɔtehá
 nyankpu é itotswie wulí aha wankláán pú aha laláhe
 féésú. 46 Ní fú adwepú nkule futódwé á, ipán mɔmu fénya?
 *Lampóo ahópu kúráá bvtóbwé ali. 47 Ní fú anyawíe nkule
 futówá ɔnó á, ntɔ fakvku bwe dubí? Ali kén ɔmátfɔ bvtóbwé
 ní. 48 Íni su mlifun fé aliá mlı Sí ámúú ɔbu ɔsúsú ámu lófun.

Yilébwé lwi Atosunáhé

6 1 “Mlikı wankláán ání mlímóbwé mlı yilé ahá ansító.
 Ní mlóbwé mó ali á, mlíménya ıkoká mlı Síá ɔbu
 ɔsúsú wá.

2 “Mó su ní fóbwé yilé há ohiáni á, máda mó ɔkan fé
 aliá apinabwebí abwepú bvtóbwé Yudafɔ *ofíakpa pú dinsu,
 méni ahá békánfú amú. ɔnɔkwali nde mlı bláa mbée, Bulu
 laká amú ıko dodo. 3 Támē ní fóbwé yilé há ohiáni á, máha
 fú buna ɔbi tɔá gyɔpi labwé. Bwe mó ɔjáintɔ, 4 méni fú Sí
 oklúntɔ ató owúnpu amu ɔbéka fú ıko.

Mpáibɔ lwi Atosunáhé

(Luka 11:2-4)

5 “Ní mlóbɔ mpái á, mlumábwe fé apinabwebí abwepú.
 Amú tekle Yudafɔ ofíakpa pú dinsu lí bɔ mpái, méni
 ahá bówun amú. ɔnɔkwali nde mlı bláa mbée, Bulu laká
 amú ıko dodo. 6 Támē ní fóbɔ mpái á, bítiwíé fú obutótó,
 afufin obu wa iwl, bɔ mpái ha fú Sí ɔjáintɔ. Fú Sí ɔjáintɔ ató
 owúnpu amu ɔbéka fú ıko.

7 “Ní mlidé mpái bɔ á, mlumátsiá plá móts há mó iwa swí
 fé ɔmátfɔ. Butosusu bęe, ní bɔbɔ mó iwa swí asa Bulu obónu
 mó há amú. 8 Mlumábwe fé amú, tsúfē mlı Sí Bulu yín tɔá ıde
 mlı hián asa mlidé mu kvlí. 9 Mó su mlibɔ mpái mliaa,

- ‘Ani Síá fúbu ḷsúsú.
Ahá bvbúu fú dá.
- 10 Ba begyi iwíe.
Ahá bvbwée fú apé ḷsulúsú, fé alia butobwé mu ḷsúsú.
- 11 Ha ani atogyihéá ibófun ani nde.
- 12 Si ani lakpan kie ani,
fé alia anitesíkié ahá ání butopú ilá gyi ani.
- 13 Mákpa ani wá isskítɔ, mboún le ani tsu
Obvnsám ibitɔ.’^d

Mat

14 “Tsúfē ní mlesí ahá lakpan kíe amú á, mli Sí ámúú ṽbu ḷsúsú ámu é obési mli klé kíe mli. 15 Táme ní mlumésikíé ahá a, mli Sí ámu é oméesikíé mli.

Ȯnóklí lwí Atosunáhé

16 “Ní mlidé *onó klí á, mlumábwé mli lwí búmbláán fé alia akv butepina bwé. Alia ahá bówun ání bvde onó klí sú butobwé lwí ali. Onokwali nde mli bláa mbée, Bulu laká amú ikɔ dodo. 17 Mboún ní mlidé *onó klí á, mlibie ntsu, amlifunya nwun, 18 méní ahá bumóowun ání mlidé onó klí. Táme mli Sí oklúntɔ ató owúnpu amu mu obówun mli, ká mli ikɔ.

Atonyahé Puyáí ḷsúsú

(Luka 12:33-34)

19 “Mlumákle ató yáí ḷsulúu anfisu. ḷtíné ánfi atéple butowí ató, ikv aná tɔwí nkanu yíntá, awikplu é butobwíe wíe obuto wí ató ánfi. 20 Mboún mlukle ató yáí ḷsúsú. lnu mu á, atéple butamawí ató, itamawí nkanu, awikplu é butamabwíe wíe obuto wí ató. 21 Tsúfē ḷtínéá fú siadie bu a, inú fú agywun tetsíá.

Nyankpusa-oyí Okandíe

(Luka 11:34-36)

22 “Ansíbi igyi ɔkandíe há nyankpusa-oyí. Ní fú ansíbi bu alé á, fú nyankpusa-oyí ámu fée bówankí. 23 Táme ní

^d 6:13 Íni bu nwulú dada amu akutɔ: Tsúfē fóbú iwíegyí, túmi pó iwiwanki bré féeétɔ. Amen.

fú ansíbi ma ale a, fú nyankpusa-oyí ámu féé ibu oklúnto. Ní ɔkandíe ámúú ibu fvto ámu idun a, mórmú fawié oklún kpɔnkpɔnkpɔntu.

Bulu Mua Atonyahé Iwí Atosunáhé (Luka 16:13; 12:22-31)

24 “Ohaa méetalí súm awie anyo. Obódwé ɔkvle, lú ɔkvle. Ntée obóbu ɔkvle, omóobu ɔkvle. Fuméetalí súm Bulu, súm kóba.

25 “Mú su nde mli bláa mbéé, mlumáhan iwí tóá mlégyi, tóá mlónu tsiá nkpa pú tóá mlédidá su. Mbéé, nkpa medéhián dun atogyihe? Ntée oyvlúv medéhián dun ato dídahé? 26 Mliku mbubwi, bvtamadú, bvtamasíétí wá idantó, táme mli Síá ɔbu ɔsúsú tehá amú atogyihe. Mlumá labi dun amú? 27 Mlitó ma ɔbetalí han iwí pú bré kpalobí tsia mu nketo?

28 “Ntogyi sú mlidé iwí háan mli ato dídahé su? Mliku alia pututó-oyí ntswítswi tedan. Itamayó agyúmá ntée lú atati. 29 Táme nde mli bláa mbéé, Owíe *Salomo, mu inya féétó a, ɔmetalí híhie iwí, wá akíle fé oyí ntswítswi anfitó kvku. 30 Ní Bulu dé ifá ání nde ihí, ɔke ilawú, bawá mó ogyá tati dídá á, ntogyi sú ɔmetalí dídá mli atati dun mó? Mli hogyi mótsó!

31 “Mú su mlumáhan iwí fíté mluaa, ‘Ntó abégyi?’ ntée ‘Ntó abónu?’ ntée ‘Ntó abédidá?’ 32 Íni aná ɔmátsfó butesrí gya ni. Mli Sí ámúú ɔbu ɔsúsú ámu yin ání íni féé de mli hián. 33 Itzá mligyánkpa dunka gyí, Bulu iwíegyí pú mu yilébwé, fówun Bulu ɔbópu íni féé tsia mútó há mli. 34 Mlumásusúu ɔke iwí. ɔketó asún igyi ɔke klé. Ekekegyíeketó asún wunhe utsó há eke ámu.

Ulále (Luka 6:37-38, 41-42)

7 1 “Mlumálé ahá ilá, mení Bulu ɔméele mli ilá. 2 Tsúfé ali ámúú mlidé ahá ilá le ámu a, ali Bulu ɔbélé mli ilá ní. Utzá fɔpúsusu ha fú bá á, mó kén Bulu ɔbópususu ha fú é ní. 3 Ntogyi sú fúde ipí túkúrííbi wun fú bá nsíbisu, táme

fumédé ogyakpatín ání ıdın fú klésu mó wun? ⁴Ntée ntogyi sú fúde fú bá bláa fee, ‘Ha mí andinkı ipí fú nsíbisu?’ bréa ogyakpatín dün fú klésu? ⁵Apinabwébí ɔbwepú! Gyankpa dinkı ogyakpatín ámu fú nsíbisu, méní fówun atá wankláán, tálí dínkí ipí ámu fú bá klésu.

⁶“Mlumápu Bulu ató wankíhé há ahá ání bugyi fé akíai, Bulu asón tamawá amú ogyá. Bénya ɔbló dámlí dun mli. Alí kén mlumápu mli abutó wulhé há ahá ání bugyi fémprákuo ní. Tsúfé bétsatsáa músú, tsíá mó wá ɔdibato.

Atókulí Tsú Bulu Wá

(Luka 11:9-13)

⁷“Mlíkvlí Bulu, ɔbéha mli. Mlidunka, mlówun. Mluda mu klvnsu, obéfinkí mó há mli. ⁸Tsúfé ɔhá ání ɔtokvíli ató tenyá. ɔhá ání otodúnká ató towun. ɔhá ání ɔtedá klvnsu bútefinkí há. ⁹Ma bívü mlitçá mu bi ɔkúlí mu bodobodo a, obótsu ibwi wá mu ibitç? ¹⁰Ntée ní ɔkúlí mu iye a, ɔbékítá iwá wá mu ibitç? ¹¹Mli lakpan abwepú kúráá mlyin alíá butçpú ató wankláán há mli abí. Ntogyi sú mli Sí ámúú ɔbu ɔsússú ámu móçpu ató wankláán há ahá ání bude mu kvlí.

¹²“Bwe ha ahá alíá fvdeklé fee bvbweé ha fu. Íní Mose Mbla pú Bulu ɔnósú atóípú amú atosunáhé deblí ní.

ɔkpá Kplanhé Múa Teíhé

(Luka 13:24)

¹³⁻¹⁴“Mlítsvn ɔkpá kplanhé amusv, mlýyɔ nkpa ání utamatátó. Ahá kplobí pé tebí mó. Táme ní mlítsvn téihé ámúú ibu atsúnle amusv á, mlýyɔ ɔhíkpá. Ahá tsotsccotsó tótsvn músú.

Oyí Pú Mó Abi Swiehé

(Luka 6:43-44)

¹⁵“Mlíkvlí wankláán ahá ání butçwá afunu bée, Bulu ɔnósú atóípú bugyisu. Butepina bwe iwlí fé akúfa ba mli wá, táme nkpatakuá bvbü iyin búgyi. ¹⁶Amú bwéhé mlýpübí amú. Butamakpótí kankaba okplóto oyísú, butamakpótí tsókpvn é

tunkpa iflasu. ¹⁷Oyi wankláán toswié abi wankláán. Oyi laláhe é toswié abi laláhe. ¹⁸Oyi wankláán méetalí swié abi laláhe. Alí kén oyi laláhe é méetalí swié abi wankláán ní. ¹⁹Oyía itamaswíe abi wankláán á, kún bvtokun mó dá, wá mó ogyá. ²⁰Mú alí su á, ɔnósú atípú afunupu anfi bwéhé mlópubí amú.

Bulu Iwíegyí Ámvtó Awiepú

(Luka 13:25-27)

21“Megyí ɔhagyíha ání ɔtetí mí ɔbée, ‘Mí Wíé, mí Wíé’ obowie Bulu iwíegyí ámvtó. Mboún ɔhá ání ɔtɔbwé mí Sí ámúú ɔbu ɔsúsú ámu apé ɔbóyc iuv. **22**Bulu asún ogyíké amu a, ahá tsɔtsɔctsó békíté mí bee, ‘Mí Wíé, megyí fú dátó anuléblí Bulu ɔnó asún, gya *ɔŋe laláhe lé ahátó, bwé ofúla é ní?’ **23**Iuv nélə bláa amú mbée, ‘Mmeyín mlı ɔkpagyíɔkpasú. Mlınatı tei mísú, mlı lakpan abwepú!’

Bvtású pú Osublútó Obuyíi

(Luka 6:47-49)

24“Mú su ɔhagyíha ání olonu mí asvn blíhé anfi, olegyi músú á, ogyi fé ɔtiansipu ɔkvá oleyi mu obu dínká butású. **25**Nyankpu lótswíe, ntsu lóbulá wa mó, atsufú lótsvn wvlí músú, támē imobwie. Tsúfó oleyi mó dínká butású.

26“Támē ɔhagyíha ání olonu mí asvn blíhé anfi, omegyi músú á, ogyi fé ɔha mimláhe ání oleyi mu obu osublútó. **27**Nyankpu lótswíe, ntsu lóbulá wá mó, atsufú é lótsvn wvlí músú. Obu ámu lobwie, ileda asi gbloo!”

Túmiá Yesu Bu

28Bréá Yesu léblí asún ánfí tá á, mu atosunáhé leha ɔnó lobwie ɔdɔm amu. **29**Tsúfó olosuná amú atá túmisu. Omosuná mó fé Mose *mbla asunápú amu.

॥ ॥ Pepe ɔlopú ɔkv Tsa

(Marko 1:40-45; Luka 5:12-16)

8 **1**Bréá Yesu lékplí tsú ibu ámvsu á, ɔdɔm kpɔnkpɔɔnkpɔnti bobuo mu. **2**Iuv á, *ilɔ pepe ɔlopú ɔkv

léba beda akpawunu mu ayabitɔ, kókoli mu ɔbée, “Owié! Ní fótsulá á, fétalí há mí iwi bépli.”

3Múú Yesu létunkí ibi da mu, bláa mu ɔbée, “Natsúlá, fú iwi ɔplú!” Inunu mu iwi lépli. **4**Múú Yesu léda mu ɔlá ɔbée, “Mábla ɔhaa asún ánfi. Natu laa afupu fú iwi yosuná Bulu igyí ɔhapú, afuhá mu iwígyvrátɔ amúú Mose mbla losuná tsú 1lo pepetsa iwi ámu. Igyi adánsie suna ahá ání fú iwi laplú.”

Romafɔ Isá Akɔpú ɔhande Osúmpú ɔku 11o Tsa (Luka 7:1-10)

5Yesu lówie Kapernaum wúluto. Romafɔ isá akɔpú ɔhande ɔku léba mu wá, bóbwií ipa há mu ɔbée, **6**“Owié, mí osúmpú délo. Alasin tsukule, ɔda wóyító ɔde iwiçsin wúun dubi.”

7Múú Yesu lébláa mu ɔbée, “Néba betsa mu 1lo.”

8-9Táme ɔhande amu lébláa mu ɔbée, “Owié, mmɔfun ání féba mí wóyító. Fú mó bli asvanku, iwi bówa mí osúmpú amu ɔnlín. Tsúfé mí é mbu ahande aku asi, isá akɔpú aku é bvbv mí asi. Nelé ɔnó mbée amútó ɔku ɔnatú á, ɔtenatí. Ní mbée ɔbá é á, ɔteba. Tógyító nebláa mí osúmpú mbée ɔbwée á, ɔtɔbwé.”

10Bréá Yesu lónu asún ánfi á, ɔnó lobwie mu, ɔledamlí bláa ahá ámúú bvbuo mu amu, ɔbée, “ɔnɔkwali nde mlí bláa, mmɔkowun ɔhá ání ɔbu hógyi kpɔnkɔnti ánfi odu Israelfɔ kóráá ki!” **11**Nde mlí bláa mbée, “Ahá tsɔtsɔctsɔ bótsu owí ɔdalikpa pú owí ɔkplíwíekpá ba, betsiá ató ogyíkpá Bulu iwíegyí ámutɔ, amúa aní anáin *Abraham, *Isak pú *Yakob aná bówa ibi gyi ató. **12**Táme bélé Israelfɔ ámúú tekí bvgyi Bulu iwíegyí ámutɔ atsiápú amu lé inu, tswí amú wá oklúntɔ. Inú isú múa kpisii bu ni.” **13**Múú ɔlelabláa isá akɔpú ɔhande amu ɔbée, “Natu, ibá mójtó ha fu fú hógyi ɔnó.”

Ali bré ámutɔ pépéépé osúmpú amu iwi líwa mu ɔnlín.

Alɔpvi Tsɔtsɔctsɔ Tsa (Marko 1:29-34; Luka 4:38-41)

14Yesu líyɔ Petro wóyító. Ólýɔ á, owísó lakítá Petro mu sia tsíhé, ɔda. **15**Múú ɔleyékítá ɔtsi ámu ibi. Inunu owísó amu líkvsú musu, ɔlobwe Yesu afɔjtɔ.

16 Mú ntúpwesu á, bɔpu ahá tsotsɔtsɔá *ɔŋe laláhe dé amú háan ba Yesu. ɔlɔtɔí gya ɔŋe laláhe amu, tsá alɔpu amu fée. **17** Íni léha asún ámúú *Bulu ɔnɔsú ɔtɔípú *Yesaia léblí ámu leba mótó. ɔbée, “Mwlétsa ani ɔlɔ, tsú ipian kúsú anisú.”

Ahá Ání Bee Bóbwé Yesu Abúopu (Luka 9:57-62)

18 Yesu lówun ání ɔdɔm babomlí mu, ɔlebláa mu *akasípú amu ɔbée, “Mlíha afa Galilea ɔpu yó mó ɔbin.” **19** Inu Mose mbla osunápú ɔku lébá mu wá, bebláa mu ɔbée, “Osunápú, nóbua fu yó ɔtínegyítíneá fóyó.”

20 Yesu lébláa mu ɔbée, “Awíá bubu mbó, mbubwi é bubu asia, támé mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfi mó mma ɔtíneá nópu mí nwun tswí.”

21 Ahá ámúú bubuo mu amutɔ ɔku lébláa mu ɔbée, “Owíé, ha mí anyopulá mí sí asa ambobuo fu.”

22 Támé Yesu lébláa mu ɔbée, “Bobuo mí, afusi awupú abupula amú afúli.”

Atsufú Asibá (Marko 4:35-41; Luka 8:22-25)

23 Yesu lówie ɔkluntɔ, mu akasípú amu é bowie buo mu.

24 Bréá bɔyá á, afú kpɔnkpcɔnkpcɔnti ku líwa tsúvn bi. Mú su ntsu dèda wíé ɔklun amutɔ, ideklé ume, támé Yesu mó da ɔdedidí. **25** Akasípú amu betsinkí mu, bláa mu bee, “Aní Wíé le ani. Anidé ntsu wie!”

26 Múú ɔlefíté amú ɔbée, “Ntogyi sú mlidé ifú nya ali? Mlí hógyi mɔtsó!” Inu ɔlɔkvsú lé ɔnó wa afú múa ntsu ámu, unu fée lílvá.

27 Ifú lehie kítá amú, befté aba bee, “Nyankpusa ɔmɔmu ni, afú múa ntsu kúráá tonú mu ɔme ali?”

ɔŋe Laláhe Gyáa Le Agbedépú Abanyótá (Marko 5:1-20; Luka 8:26-39)

28 Bréá Yesu lówie Galilea ɔpu ɔbin, Gadarafɔ ɔsvlúsv á, ayin abanyá ɔŋe laláhe bu amútó bedali tsu afúli

opulákpá befia mu. Amú iyin su ɔhaa tamatálí tsvn ɔkpa ámvsu. ²⁹lnvnu bokplón fité Yesu bεε, “Bulu mu Bi, amansu igyi? Febá bεpití anı atá asa Bulu ısvbitíbi ıfın?”

³⁰Mprákuo tsctsɔctsɔ akv budegyí ınu fón. ³¹Mú su ɔhe laláhe amu bokokóli Yesu bεε, “Ní fέgya anı lé ahá ánfítɔ á, ha ayowie mprákuo ánfítɔ.”

³²Yesu lébláa amú ɔbée, “Mltyɔ.” lnvnu bedali ayin ámvtɔ yówie mprákuo ámvtɔ. Amú féé besrí kplí okúku ku wíe ɔpv amvtɔ, wúwu.

³³Mprákuo ámu akpapú besrí yó wúlutɔ, yébláa ahá tógyítɔá ılaba ahá ámúv teki ɔhe laláhe bu amútɔ ámvsu. ³⁴Mú su wúlu amvtɔ ahá féé bedali ba Yesu wá. Bréá bowun mu a, bokokóli mu bεε, ɔdáli amú ɔsvlúsu.

Tsukule Osínpv Tsa (Marko 2:1-12; Luka 5:17-26)

9 ¹Mú su Yesu léyinkí wíe ɔklvntɔ, fá ɔpv amu yó wúlu amúv otsie móts ámvsu^e. ²lnv á, akv bɔsvrá tsukule osínpv akpasu ba mu. Bréá Yesu lówun ání bahɔ mu gyi a, ɔlebláa tsukule osínpv amu ɔbée, “Mí bí, klvn ıdí fú ası. Nasí fú lakpan kíe fú.”

³lnv Mose *mbla asunápú akvá bvtsie ınu, bεblí wá nwuntɔ bεε, “Oyin ánfí labó mbusuo.”

⁴Yesu lébi amú agywun. Mú su ɔlefíté amú ɔbée, “Ntogyi sú mlidé íní odu gywiñ? ⁵Mɔmu b̄wa ablílé dvn? ‘Nasí fú lakpan kíe fú.’ ntéé ‘Kusu tsu fú akpa afvnati?’ ⁶Támē ndekléá mlibú ání mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfí mbv túmi ɔyí ánfítɔ sí ahá lakpan kíe amú.” lnv ɔlebláa tsukule osínpv amu ɔbée, “Nde fú bláa mbéε, kvsu. Tsu fú akpa afvnati yo wóyítɔ!”

⁷lnv ɔlkusú nátí yó wóyítɔ. ⁸Íní lówa amú féé wánwan, bεkanfú Bulu ání alapú túmiá igyi ali há anyánkpúsa.

^e9:1 Mu wúlu gyí Kapernaum. Kí 4:13.

Mateo Ti*(Marko 2:13-17; Luka 5:27-32)*

9Bréá Yesu lópu ɔyá á, olowun *lampóo ɔhópu ɔkuá butetí mu Mateo tsie lampóo ɔhókpá. Múú ɔlebláa mu ɔbée, “Bobuo mi.”

lnvnu Mateo lókvusú buo mu.

10Mateo léti Yesu mua mu akasípú atá ogyíkpá mu wóyító. Lampóo ahópu pú lakpan abwepú tsotsctsó bëba atá ámu ogyíkpá. **11***Farisifó ámu benya wun amú ali, befité mu akasípú amu bëe, “Ntogyi sú mlí osunápú mua ahá ánfi odu butowá ibí gyi ató?”

12Yesu lónu asún ánfi, ɔlebláa amú ɔbée, “Alópu léhián iló ɔtsapú, megyí ahá ání iwí bu amú ɔnlín. **13**Mliyó amluyefité Bulu asún ánfi bɔwanlín tswí anfi asi. Bëe, ‘Nnewúun ntekle, megyí igyíha.’ Mmëba aha wankláán ɔtikpá, lakpan abwepú ɔtikpá neba.”

Onóklí Iwí Asun Fítéhé*(Marko 2:18-22; Luka 5:33-39)*

14Eke ɔku Asú ɔbçopú Yohane akasípú bëba Yesu wá befité mu bëe, “Ntogyi sú ania Farisifó *aniteklí ɔnó, támé fú akasípú mó butamaklí ɔnó?”

15Yesu lélé mó ɔnó ɔbée, “ɔtsi ɔkpaínpú anyawiéá bvbü mu wá bégyi awírehó? Ekekeeké! Támé eke ku bëba ání békpa oká otsiápu amu nátí sí amú. Ali nké ámutó békli ɔnó ní.”

16“Ohaa tamapú tati pɔpwé tan tati dada. Tsúfé tati pɔpwé amu békpikpú tsíí dáda amu ku lé, há ɔtánkpa iñu bélatéí tsíá. **17**Ali kén butamapú nta pɔpwé wá ɔwulú-kpákpá kente wuhétó ní. Nta pɔpwé amu ibófu fá kente amu, tsítsá, ibéyintá kente amu é. Íní su ɔwulú-kpákpá kente pɔpwetó bútçpú nta pɔpwé wá, méní mó anyó ámu féé bëtsiá.”

ɔhande ɔku Mu Bi Mua ɔtsi ɔku Iló Tsa*(Marko 5:21-43; Luka 8:40-56)*

18Bréá Yesu détcí á, Yudafó *ofíakpa ɔhande ɔku léba bëda akpawunu mu ayabitó, kókoli mu ɔbée, “Mí bí tsíhé

lawú sésééséi, támē ba afubopu ibi dinka musu onya nkpa.”

19 Mú su Yesu lókvsú, mua mu akasípú bobuo ɔhande amu.

20 ɔtsi ɔkvá obugya de mu wulí nfí dúanyo ní lítsvn yo Yesu ɔma, pú ibi da mu tati osiebí. 21 Tsúfē ɔleblí wá mu nwunتو ɔbée, “Ní nɔpó ibi da mu tati kpán á, ilo bési mí.”

22 Yesu lédamlí kí mu, bláa mu ɔbée, “Mí bí, klun idí fú asi. Fú hógyi latsá fú ilo.” lnvnu ɔtsi ámu iwi lówa mu ɔnlín.

23 Bréá olowie ɔhande amu wóyító a, olowun 1kpé afulípú, nú awírehó agyípú amu okitikíti. 24 Olegya amú ɔbée, “Mlúdalí nfí! Otsibi amu mskúwú, didí ɔde.” Ahá ámu bɔmcsí mu. 25 Bréá amú féé bedalí ba wunsinéssú a, Yesu lébitíwíé obu ámúvú otsibi amu da mútó ámutó yékitá mu ibi, ɔlkvsú. 26 Asún ánfí lékleí wá ɔmá ámutó féé.

Ansibi Abwiepú ॥ Tsa

27 Yesu lédalí oyá á, ansibi abwiepú abanyá akv bobuo mu, bude okitikíti surá kpólí mu bée, “Owíe *Dawid mu na, wun ani nwé!”

28 Bréá olowie wóyító a, ansibi abwiepú ámu bëba mu wá. Yesu léfité amú ɔbée, “Mlúlahogyi mláaa, nétalí há mlí ansíbi bóbwií?”

Bële mó ɔnó bée, “Aní Wíé, Ee!”

29 Múú ɔlɔpv ibi dada amú ansíbi, bláa amú ɔbée, “lbá mútó ha mlí, mlí hógyi ɔnó.” 30 lnv bɔwa ató wun bì. Yesu léda amú ɔlá ɔbée, bumábláa ɔhaa.

31 Támē bréá bedalí bɔyá á, bëda mu ɔkan ɔmá ámu féétó.

Omúmu ॥ Tsa

32 Benya nátí alí, bɔpv oyin ɔkvá *ɔnjé laláhe bu mwto, su alatá omúmu ba Yesu. 33 Olenya gya ɔnjé laláhe amu lé oyin ámutó alí, ɔlɔwa tóí bì. Ahá ámu féé bowun, su ɔnó lobwie amú. Mú su bëblí bée, “Anímókúwun íní odu Israelfótó kí!”

34 Farisifá ámu bëblí bée, “ɔnjé laláhe owíe túmi ɔdëpugya ɔnjé laláhe lé aható.”

Ahá Nnewúun

35 Yesu léki awúlu pú nkuda féé asi, súná atá Yudafó ofíakpa. Oleda Bulu iwíegyí ámu iwi *asvn wankláán okan. Oletsá ilá kugyíku féé. 36 Bréá olowun ɔdɔm amu a, amú asún líwa mu nwé. Bugyi fé akúfa ání buma ɔkpapú, tsúfē asún de amú háan, buma tɔtɔ bwetó. 37 Mú su ɔlebláa mu akasípú ɔbée, “Ató kpɔtíhé amu itsɔ, támé mū akpɔtípú bwmotsó. 38 Mú su mlukokoli ndɔ mu wie, ɔwa atá akpɔtípú tsɔtsɔ abuba bɔkpɔtí atá ámu.”

Akasípú Amu Adá

(Marko 3:13-19; Luka 6:12-16, 9:1-6)

10 1 Yesu léti mu *akasípú dúanyó ámu, ɔleha amú túmi ání bugyíi ɔnje laláhesu. Bugyáa amú lé ahátó, abutsa ilá múa iwiɔsin kugyíku. 2 *Sumbí ayɔpú dúanyó ámu adá ní: Ogyankpapu gyí Simon ání butetí mu Petro mua mu pio Andrea. Yakobo mua mu pio Yohane ání bugyi Sebedeo abí; 3 Filipo, Bartolomeo, Toma, *lampóo ɔhópu Mateo, Alfeo mu bi Yakobo, Tadeo, 4 Simon ání ogyi iwlutsiá adunkápú ɔpasuato ɔha pú Yuda Iskariot ání ɔlele Yesu há.

Akasípú Dúanyó Ámu Sumbíwa

(Marko 6:7-13; Luka 9:1-6)

5 Olówa *sumbí ayɔpú dúanyó ámu sisí, wá mbla há amú ɔbée, “Mlumáyó ahá ání bumegyí *Yudafó ɔsvlóu pú *Samariafó awúlu kuvvusu. 6 Mboún mltyó Israelfó wá. Bugyi fé akúfa ání bafwí. 7 Ní mlɔyó á, mlida asún ámu ɔkan mliaa, ‘Bulu iwíegyí amu lawié wóyí tá.’ 8 Mlutsa ilá, amltsinki afúli. Mlutsa *ilá pepé alɔpú, amligya ɔnje laláhe le ahátó. Mlumáhó amú tɔtɔ. Mlibwe mū pukie amú, fé alia napókíé mli. 9 Mlumátsu sika kuvvuku wá mli akentetó. 10 Mlumátsu akpankogyo ání mlípu atá wá mótó há ɔkpa ámu tu. Mlumátsu atadie nyɔɔsi, ntukvuta pú oyi yiáhé. Tsúfē agyómá ɔyɔpú bvtéhá atogyihé.

11 “Ní mlɔyóswií wúlu kugyíkusú á, mlidunka ɔha wankláán, amliswu mu wá. Mlutsia inu kpefun ekeá mlénatí.

12-13 Ní mlowié wóyító iñu á, mlíha amú itsiá mlíaa, ‘Bulu ɔhá mlí iwiliwii.’ Ní wóyí ámvtcfó bɔhɔ mlí á, mlí oyúla amu isín amúsú. Táme ní bvmɔhɔ mlí á, mórmó mlí oyúla amu isánki ba mlsu. **14** Ní bvmɔhɔ mlí, ntéé nú mlí asún á, mlídalí wóyí ntéé wúlu amvtó, amlíkpakpa mlí ayabitó-isu wuli iñu. **15** Ḍnɔkwali nde mlí bláa mbéé, Bulu ɔbébití amú isu dun Sodom múa Gomorafó mu asún ogyíké amu.”

lwíosin Ání Ibéba Sumbí Ayɔpú Ámuṣu (Marko 13:9-13; Luka 21:12-17)

16 Oletrá bláa amú ɔbéé, “Mlíbi ání nde mlí wa fé akúfa ání bɔyá nkpatakutó. Mlifwifwi ansí fé awó, amlíha mlí iwi iñu fé abróduma. **17** Mlíkí mlí iwi wankláán anyánkpásasv. Tsúfé békítá mlí ya asún ogyíkpá, nwén mlí ató amú *ofíakpa. **18** Mí su békpa mlí ya ɔmású agyípú pú awíe ansító, méni mlégyi mí iwi adánsie súná amúa ɔmátfó. **19** Ní békítá mlí ya a, mlumágywún asún ání mléblí pú alíá mléle mó ɔnó. Bópu asún ání mléblí bré ámvtó wá mlí ɔnó. **20** Tsúfé megyí mlí ɔbátwí. Mlí Sí Ḍnjé ámu ɔbátwí tsun mlsu.

21 “Apíó bélé amú apíó há lowu. Abí así bélé amú abí há. Abí é bókvusú líí amú akwípúsv, há bómó amú. **22** Mí su ahá féé bólú mlí, táme ní mlétalí wá klon líí kínkíínkín yófvu mó ɔnómó á, Bulu ɔbátwí mlí nkpa. **23** Ní bvdun mlsu wúlu kvtó á, mlsri yo wúlu bámbátó. Ḍnɔkwali nde mlí bláa. Mluméeki Israel awúlu amu féésú tá asa mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfí néyinkí ba.

24 “Okasípú tamadun mu osunápú. Osúmpú é tamadun mu wie. **25** Ibówa alé ní okasípú ɔbábwé fé mu osunápú, osúmpú é ɔbábwé fé mu wie. Ní batálí bude wóyí mu wie amu ti beee, ‘Óbvnsám’ ntéé ‘*Beelsebul’ a, mórmó ida laláhe mómu bvmóɔputí mu wóyító atsiápú mó?

ɔhá Ání Abénya Ifú (Luka 12:2-7)

26 “Táme mlumánya ifú. Tóto má iñuá babun ató móssú ání bvmóobwií móssú. Tógyító é ma iñuá ileñaín ání uméelín

ɔwan. 27 Ní nelé ató súná mlı onyé á, mlıkpluŋ bli mó ɔpa. Mlıda asún ání nébláa mlı nklobítɔ é ɔkan. 28 Mlumánya nyankpusa ifú. Obétalí mɔ mlı ɔyulóv, támę ɔmémentalí mɔ mlı ɔkláa. Mboún ɔhá ání mluyá ifú gyí Bulu. Mu obétalí yíntá ɔyulóv múa ɔkláa amu fée isubití ogyá ání itamadunto. 29 Megyí káple butefé akénsire anyɔ kéké? Támę amútɔ ɔkvku tamakpádá ɔsulútɔ ání mlı Sí ámu méyín mó iwi. 30 Tsúfē Bulu yin mlı nwunsu-imi kúráá klátɔ. 31 Mó su mlumánya ifú, tsúfē mlıbu ibiá dun akénsire tsotsɔctsɔ.”

Adánsięgyí Pú Asúnkiná (Luka 12:8-9)

32 “Ní ɔku létalí gyi mí iwi adánsię ahátɔ á, mí é négyi mu iwi adánsię súná mí Sí ɔsúsú. 33 Támę ní ɔku lékiná mí ahátɔ á, mí é nékiná mu mí Sí ansítɔ ɔsúsú.

Ipian Yesu Lópvba, Megyí Iwilwii (Luka 12:51-53; 14:26-27)

34 “Imábwę mlı fé iwilwii nɔpvba ɔsulóv anfisu. Megyí iwilwii, mboún ɔdayí ły a anyɔ nɔpvba. 35 Tsúfē abi yinhé múa amú así nsiné býintá. Abi tsihé múa amú ayín é nsiné býintá. Osia tsihé múa mu sia tsihényɔ é nsiné býintá. 36 ɔha alupú bótsu mu wóyítɔ.

37 “Dhá ání ɔtɔdwé mu si ntéé mu yin dun mi mɔfvn ání ɔbɔbwę mí ɔkasípú. Dhá ání ɔtɔdwé mu bi tsihé, ntéé mu bi yinhé dun mi é mɔfvn ání ɔbɔbwę mí ɔkasípú. 38 Dhá ání omotsu mu *oyikpalíhę bobuo mi é mɔfvn ání ɔbɔbwę mí ɔkasípú. 39 Ní ɔku lépri mu nkpa á, ɔbɔhvulí mu. Ní ɔku é lóhulí mu nkpa mí su á, obénya mu.

Yilébwę lwi lkɔká (Marko 9:41)

40 “Dhá ání ɔlchɔ mlı lahɔ mi. Ní ɔku lóhɔ mi é á, alahɔ mí Sí ámúú ɔlwa mí ámu. 41 Ní fohɔ *Bulu ɔnósú ɔtɔípú ɔfɔ́ á, Bulu ɔnósú ɔtɔípú oyúla fénya. Dhá ání ɔlchɔ yilé ɔbwepú é ɔfɔ́ obénya yilé ɔbwepú oyúla. 42 ɔnɔkwali nde mlı bláa.

Ohagyíha ání ɔleha mí *akasípótó ɔkusu kúráá ntsu-owebi ɔbɔ olonu a, ɔmóchvlú mu ipán.”

Yesu Mua Asú ɔbɔpú Yohane

(Luka 7:18-35)

Mat

11 ¹Bréá Yesu lópu agyómá ánfti wá mu akasípú dúanyo ámu ibitó tá á, ɔloyó yéki Galilea awúlusú, súná ahá ató, dá asún ámu é ɔkan.

²⁻³ Asú ɔbɔpú Yohane da obu, olonu *Kristo bwéhé. Mú su ɔlówa mu akasípú abanyó sísi Yesu ɔbée, buyéfíté mu bée, “Fúgyí ɔhá ámu ɔbéba amu ni, ntéé akú ɔha bambá ɔkpa?”

⁴ Yesu lébláa amú ɔbée, “Mliyinki yebláa Yohane asún ání mlilabonu pú atjáá mlilabowun. ⁵ Mlilabowun ání ansibi abwiepú bude atjá wun, abɔ buna. ⁶ *Lé pépé alɔpú iwi deplú. Isu atínpu bude asún nu. Afúli budetsinkí, ahiánfó é bude *asun wankláán ámu nu. ⁶ Bulu obójulá ɔhá ání mí bwéhé mɔkusú líi musu.”

⁷ Bréá Yohane akasípú ámu beyinkí bɔyá á, Yesu lówa tóí tsú Yohane iwi súná ɔdóm amu bi. ɔbée, “Bréá mlilédali yɔ *dimbísú inu á, ntɔ ɔkíkpa mlilýɔ? Fitáa ání afú de mó tsúvn lóó? Ekekeeké! ⁸ Ní megyí mó á, ntɔ kóún ɔkíkpa mlilýɔ? ɔhá ání ɔdídí ntsrim? Ekekeeké! Awié wóyí atati ámu odu adidápú bvtetsíá. ⁹ Mlibla mi! Bulu ɔnósú ɔtɔípú mlilédali yéki? Ee, Yohane ni. ɔdvun Bulu ɔnósú ɔtɔípú. ¹⁰ Mu iwi asún Bulu léblí bɔwanlín mó tswi bée, ‘Kí, nde obí wa gya fu nkpa. Mu ɔbélá ɔkpa há fú ni.’ ¹¹ ɔnɔkwali nde mli bláa mbéé, ohagyíha ání ɔha tsihé laken kwí mófun Asú ɔbɔpú Yohane, támé mu é ɔmɔfun Bulu iwíegyí ámu ɔkusu kúráá. ¹² Tsú Yohane brésú bɔtu nde á, ahá bude Bulu iwíegyí ámu príi ɔwunlínsú. Awunlínpú bude mó príi. ¹³ Tsúfí Bulu ɔnósú atɔípú amu pú Mose Mbla ámu bɔfun Yohanesu féé bɔtóí tsú Bulu iwíegyí ámu iwi. ¹⁴ Ní mlíhó asún ámu gyi a, mómó mlébi ání mugyí *Elia. Mu ɔbéba ni. ¹⁵ ɔhá ání ɔbu asu onúu.

¹⁶ “Séi ánfti á, améndi nópu ndembá-abí ánfti kápú? Bugyi fé nyebiá bvtsie dínsu bude aba kpolí, ¹⁷ blí bée, ‘Anlapléí

ansigyísú, mlumétsa. Mú su anülalá wá awürehó ilu, támē mlumósu.’¹⁸ Mlgyí fé nyebí ánfí, tsúfē Yohane léba á, oletsia klí ɔnó, omonu ntá, támē mlhaa, ‘Ohe laláhe bu mutó!’¹⁹ Támē mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfí mó naba nde ató gyí, nde ntá núu. Mú é mlhaa, ‘Mlkí opotsuapu pú nta ɔbvpú, lakpan abwepú pú *lampoo ahópu onyawíe.’ Támē Bulu ɔha tsiató telé mu nyánsa ɔwan.”

Ahá Ání Bumedamlí Kluntó Asúngyí (Luka 10:13-15)

²⁰ Yesu lípu ɔblí tóí tsú awúlu akv iwi. Awúlu amvá ɔlbwe ofúla akpónkponti mútó, támē bumedamlí kluntó ámu. ²¹ ɔbée, “Korasinfó, mlgyowí. Betsaidafó, mlgyowí ní. Ní Tiro pú Sidon awúlu laláhe amutó nōbwé ofúla akpónkponti ánfí nōbwé mlító á, tekí bedamlí kluntó dodoodo. Tekí bvda akpekpetó, bakpá nsúó wá nwuntó púsúná ání badámlí kluntó. ²² Mlibí ání Bulu ɔbébití mli isu mu asún ogyíké dun Tiro múa Sidonfó. ²³ Mli Kapernaumfó, mlidéklé mlhaa mlótsu iwi fúá alu yówá ɔsúsú? Ekekeeké! Bulu ɔbéba mli así yowie afúlitó. Tsúfē ní Sodom wúluto nōbwé ofúla akpónkponti ánfí odu á, tekí wúlu amu itráa bu inu bɔtu nde. ²⁴ Mlikauń ání Bulu obówun Sodomfó nwé asún ogyíké amu dun mli.”

Mlibeda ɔkpúnú Mí Wá (Luka 10:21-22)

²⁵ Alí bré ámutó á, Yesu líbó mpái blí ɔbée, “Mí Sí, ɔsú mua así Owié! Nedá fú ipán ání falé tóá fopvñjáin anyansapu pú asún abipú ɔwan súná ahá ání bumeyín ɔlala, bugyi fé nyebí. ²⁶ Ee, Mí Sí! Alí fudeklé fee ibá mótó ní.”

²⁷ “Mí Sí lípu tógyító wá mí ibító. ɔhaa méyín Obí ámu, nkéti ɔsí ámu nkule. ɔhaa méyín ɔsí ámu é, nkéti Obí ámu pú ɔhá ání Obí ámu latsúlá ání ɔbelé mu súná mu.”

²⁸ “Mliba mí wá, mli ahá ání ilapíán mli, mli ató suráhé de mli dívn. Néha mléda ɔkpúnú. ²⁹ Mliba iwiásı ha mi, amlisuan mi, tsúfē neba iwiásı, nolwií, méni mlénya iwilwii.

30 Tsúfé mí wá tsíá bu atsiálé. Mí ató suráhé é móðvun mlí surá.”

Əkpónú Ədaké Mu Wie
(Marko 2:23-28; Luka 6:1-5)

12 ¹ Yesu mva mu akasípú bɔtsun ayó ndó kuto *əkpónú ədaké. Akún de akasípú amu, su bɔpusáa ayó ámu ku wí. ² Farisifó akv bowun amú, bebláa Yesu bee, “Ki, fú akasípú amu bude tóá mbla meha əkpa bwé əkpónú ədaké!”

³ Yesu léfuté amú əbée, “Mlumókúkla nu tóá Owíe *Dawid lɔbwé bréá akún de mva mu abúopu ki? ⁴ Olebitíwíé Bulu osúmkpa yótsu bodobodoá bapúhá Bulu igyí ba, mva mu abúopu amu begyi. Bulu igyí ahapú nkule beha əkpa, bvtsgyi alí bodobodo amu. ⁵ Mlulakla Mose Mbla, nú ání Bulu igyí ahapú ámu bvtsgy agyúmá ⁶ Bulu ətswékpa inu əkpónú ədaké, támé bvtamahá amú ipón. ⁶ Nde mlí bláa mbée, əhá ání ədvn Bulu ətswékpa amu bív nfi á. ⁷ Bulu asún leblí əbée, ‘Nwewúun ntekle, megyí igyíha.’ Ní mlyin mó así á, teki mluméeha ahá ánfi amú asún da əkpa ánfi ipón. ⁸ Tsúfé mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfi gyí əkpónú ədaké mu wie ni.”

Ilətsa Əkpónú Ədaké
(Marko 3:1-6; Luka 6:6-11)

⁹ Yesu lénatí inu, əloyó Yudafó ofíakpa. ¹⁰ Olowun oyin əkvá mu ibí kule lawú inu. Farisifó ámu bude Yesu téé. Mú su befité mu bee, “Mbla leha əkpa ání butsáa ilə *əkpónú ədaké?”

¹¹ Múú Yesu léfuté amú əbée, “Ní mlitə əkvu bu kufa, alakpádá wíe ibúntó əkpónú ədaké á, əméele mu? ¹² Yéé nyankpusa bu labi dvn kufa a? Mú su mbla leha əkpa ání əha əbóbwé yilé əkpónú ədaké.” ¹³ Múú əlebláa oyin ámúú mu ibí lawú ámu əbée, “Tinkí fú ibí amu.”

Olenya tímí mó ali pé, ənjé lowie mótó fé nyccsi amu. ¹⁴ Támé mó ó á, Farisifó ámu bedali yékitá agywün alia bóbwé bómó Yesu.

Osúmbi Ání Bulu Léle

15 Yesu lébi amú agywun. Mú su ɔlenatí unu. ɔdɔm bobuo mu, ɔletsa amótá alɔpu fée ilɔ. **16** Múú ɔleda amú olá ɔbée, bwmáha ahá abubí mu. **17** Íni léha asún ámúú Bulu ɔnósú ɔtɔípú *Yesaia léblí yái ámu léba mútó ní. **18** ɔbée,

“Kí, mí osúmpúa nalé ní.

Ntɔdwé mu, mí ansí tegyi mu iwi.

Nópu mí ɔnge Wankíhé wá mwtɔ.

ɔbebláa ɔmátófɔ ɔbée, ‘négyi amú asún ɔnɔkwalisú.’

19 Oméegyi nwéen, ɔmɔɔkpłón.

ɔhaa móonu mu ɔnó brɔnusú.

20 Obénya klun há ahá ání amú hógyi ɔnó ma ɔnlun, bábwé fé oyía ulatá bia tá.

ɔbówa awitóle há ahá ání buma ɔwunlín, bábwé fé ɔkandíéá nfɔ latá mútó,

yɔfun bréá bébi ání ntegyi asún ɔnɔkwalisú.

21 Ahá ání bwmegyí Yudafɔ bɔpu ansí dínká musu.”

Yesu Mua Beelsebul

(Marko 3:20-30; Luka 11:14-23)

22 Ínu bɔpu oyin ɔku ba Yesu, ɔnge laláhe bu mwtɔ. Mú su ɔleha mu ansíbi lobwie; álatá omúmu é. Yesu létsa mu ilɔ, ɔde ató wúun, ɔdetɔí é. **23** ɔnó lobwie ahá ámu fée, befíté bée, “Megyí Dawid mu na ámu ni?”

24 Táme Farisifɔ ámu bonu asún ánfí á, bεblí bée, “Onge laláhe owíe *Beelsebul túmi ódepugya ɔnge laláhe lé ahátɔ.”

25 Yesu lébi amú agywun. Mó su ɔlebláa amú ɔbée, “Iwíe ogyíkpá ání ulye anyɔ, bude aba kɔ bédida. Ali kén wúlu ntée wóyí oduá mútó atsiápú bude aba kɔ é itobwíe ní. **26** Mú su ní ɔbunsám dé mu iwi gyáa a, mu iwíegyí bédida. **27** Ní Beelsebul túmi ndepugya ɔnge laláhe lé ahátɔ á, mómú ma túmi mli abí é budepugya ɔnge laláhe lé ahátɔ? Mli abí ámu onutó obégyi mli asún. **28** Táme íníá Bulu ɔnge ndepugya ɔnge laláhe su á, mlíbí ání Bulu iwíegyí ámu laba mli wá dodo.”

29 Ohaa méetalí wíé ḥwunlínpu wóyítá yókvla mu ató, nkéti alagyankpá kíklu mu tswi, asa ṽbétalí kúlá mu ató fée.

30 Ohaa ání omobuo mi dé mí lu. Ohaa ání ṽmedé mí tsa akpa ahá ba Bulu é dé amú gyáa teía mi. **31** Íni su nde mlí bláa mbéé, Bulu obési ahá lakpan pú abususu kugyíku kíé amú. Táme ní ḥku ṽblí *Oŋe Wankíhé amu iwi abususu a, Bulu méesikíé mu ekekeeké. **32** Ní ḥku léblí mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfí é iwi asvn laláhe a, Bulu ṽbétalí sikié mu. Táme ní ḥku léblí Oŋe Wankíhé amu iwi asvn laláhe mó á, Bulu méesikíé ṽha ámu nde oyí kehe, ntéé bré ámúvú ibá ámvto.

Tsiátó Itsú Uklvntɔ

(Luka 6:43-45)

33 Oyí abí bvtɔpúbí mó. Oyi wankláán toswié abi wankláán. Oyi laláhe é toswié abi laláhe. **34** Mlí awɔ abí-aná! Nkálí mlí aha laláhe mlétalí blí asvn wankláán? Tsúfē tóá idvn ṽha klvn a, mótédáli tsu mu ḥnó. **35** Oha wankláán teblí asvn wankláán tsú mu klvntɔ, ṽha laláhe é teblí asvn laláhe tsú mu klvntɔ.

36 Nde mlí bláa mbéé, ṽhagyíha ṽbélē asvn laláhe kugyíkuá ṽleblí ḥnó Bulu asún ogyíké amu. **37** Tsúfē ṽha asvn blíhé Bulu ṽbópvhá mu asu ntéé ipón.

Bodunká Ofúla

(Marko 8:11-12; Luka 11:29-32)

38 Móvú Farisifɔ pú Mose mbla asunápú amu akv bebláa Yesu bée, “Osunápú, anidéklé aniaa fubwée osúna kv suna anu.”

39 ṽlebláa amú ṽbée “Mlí ndembá-abí laláhe ání mlíladáli Bulu ḥma. Mlidé osúna dunká amliwun, táme mlímóowun kuvuvku dun Bulu ḥnósú ṽtɔípú *Yona osúna amu. **40** Ali ámúvú Yona létsiá bonsu iwlí nkensá, ṽpa móa onyé ámu a, alí mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfí é nétsiá ṽsulúv ṽtótó nkensá, ṽpa móa onyé ní. **41** Niniwefɔ é bókvusú Bulu asún ogyíké amu, há mlí ndembá-abí ánfí ipón. Tsúfē bréá Yona léda

Bulu asún ɔkan súná amú á, bedamlí klvntɔ ba Bulu wá. Mlukí, ɔhá ání ɔdvn Yona onutó líí nfí á. ⁴²Seba owié tsihé ɔbókvusú líí Bulu asún ogyíke, há mlí ndembá-abí ánfi ɔpón. Tsúfē olotsu ɔsaasí ɔmá ikvtɔ kéin gya ɔkpa ba, bonu *Salomo nyánsa atosunáhé. Mlukí, ɔhá ání ɔdvn Salomo líí nfí á.”

ɔŋe Laláhe Yinkí Ba ɔhatɔ

(Luka 11:24-26)

⁴³“Ní ɔŋe laláhe 1dálí ɔhatɔ á, iteyéki *dimbísú dúnká ɔkpúnú ɔdakpá, táme itamanyá. ⁴⁴lnu iteblí ání ibéyinkí yó mó wóyí dadatɔ. Ní 1sánkí yá á, itowun ání baféí mótsá, lá mótsá wankláán, 1da kpan. ⁴⁵Iteyínkí yékpa mó aba asienó ání butɔbwé lalahe dun mó, buteba betsiá unu. lnu ɔhá ámu tsiátá teyíntá dun alia igyi yáí. Alí ibéba ha mlí ndembá-abí laláhe anfí ní.”

Yesu Abusuanfɔ Onutó

(Marko 3:31-35; Luka 8:19-21)

⁴⁶Bréá Yesu trá ɔde ahá ámu asún bláa a, mu yin mua mu apió bëba belí kpankpá, bvdedunká ání bébláa mu asún. ⁴⁷Ahá ámutɔ ɔku lébláa Yesu ɔbée, “Kí, fú yín mua fú apió bvlí kpankpá. Bvde fú dunká, abvbla fu asún.”^f

⁴⁸Múú Yesu léfité mu ɔbée, “Amendi gyí mí yín mua mí apió?” ⁴⁹lnu ɔletinkí ibí sisí mu akasípú amu, bli ɔbée, “Mlukí, mí yín mua mí apió gyí ahá ánfi á. ⁵⁰Ohagyíha ání ɔtɔbwé mí Sí ámúú ɔbu ɔsúsú ámu apé á, mugyí mí yín múa mí píó ní.”

Atɔ-abí Owunyápú lwí Yébi

(Marko 4:1-9; Luka 8:4-8)

13 ¹Eke ámu kén á, Yesu lédalí tsu wóyítá yétsiá ɔpu ɔnó. ²Odɔm kpɔnkprɔnkprɔntí bëba befia bomlí mu.

^f12:47 Mútó yée 47 1ma nwulú dada amu akvtɔ.

Mú su ɔlɔdu wíé ɔkluntɔ, yétsiá ɔpu amusu, ahá ámu é buliú ɔpu ɔnó iwu. **3**Iwu olosuná amú ató tsotsɔctsɔ ayébitɔ ɔbée,

“Ddɔtɔpu ɔku lɔyɔ ató-abí owunyákpa. **4**Bréá ɔde mû wunyáa a, iku lɔwulí ɔkpatɔ, mbubwi beba bɔtswetswéé mû féé. **5**Iku é lɔwulí abutású, ɔtínéá isi kpalobí dñ. Mú su ɔlɔwa ɔsa kwe, **6**táme bréá owí lelun a, ilɔtɔ mû mó, tsufé mû nlín moyɔ ɔtɔtɔ. **7**Abí ámu ku lobun awutɔ, awu ámu lɔbulá kítá mû. Mú su imedan. **8**Táme abí ámu ku é lobun ɔsvlúv wankláánsú, ilɔkwε, dan, swie abí. Iku lafa (100), iku aduesie (60), iku é aduasa (30).”

9Yesu lɔmɔ mu asún ɔnó ɔbée, “Dha ání ɔbu asu onúu!”

Tóá Svá Yesu Lótɔí Ayébisu

(Marko 4:10-12; Luka 8:9-10)

10Mu akasípú amu beba bëfité mu bee, “Ntogyi sú fudé amú asún bláa ayébisu?”

11Múú ɔlele mû ɔnó ɔbée, “Mli mû á, Bulu lahá mli ɔkpa ɔbée, mlibú mu *iwíegyí ámu iwi asun ɔnáinhé, táme ɔmeha amú mû ali. **12**Tsufé ɔhá ání odeckléá obónu mí atosunáhé amu asi á, Bulu ɔbɔpu iku tsía mûtó há mu, méní ɔbétra bì tsía mûtó. Táme ɔhá ání omedékléá obónu mû asi á, Bulu ɔbɔswí mu kpalobí ámúú alabí ámu kúráá. **13**Tóá svá nde amú asún bláa ayébisu gyí, bude mû nu, táme bùmedé mû asi nu. Bude mû wúun, táme bùmedé mû bì. **14**Ahá ánfí sú Bulu ɔnósú ɔtɔípú *Yesaia asún ání ɔleblí tswí laba mûtó ní. ɔbée,

‘Bónu lánú, táme bùmóonu mû asi.

Békí lákì, táme bùmóowun mû.

15Tsufé amú agywùn lawú.

Batílá asu, bun ansíbi é.

Íni su bùmóonu, bùmóowun é.

Ní megyí ali á, tekí bówun ató,
bónu asún, amú agywùn bóbwií,

bédamlí ba mí wá, nétsa amú ilɔ.’

16“Táme mli mû á, Bulu layúlá mli. Mlétalí pú ansíbi wun ató, pú asu nú asún. **17**Onokwahí nde mli bláa. Bulu ɔnósú

atɔípú pú yilé abwepú tsɔtsɔctsɔ bekleá bópu amú ansíbi wun ató ánfì, abvpu amú asu nu asún ánfì mlidénu, támē bumenya mó ali.

Ató-abí Owunyápú Yébi Amu Ası
(Marko 4:13-20; Luka 8:11-15)

18 “Mlinu ató-abí owunyápú yébi amu ası ngya. 19 Ahá ání bonú Bulu iwíegyí iwi asún ámu, támē bumenou mó ası á, bugyi fé abí ámúú ilobun ɔkpatɔ ámu. Obunsám teba bele asún ámúú bodu wá amú kluntɔ ámu nátí. 20 Abí ámúú ılɔwulí abutású amu gyí ahá ámúú bonú asún ámu pé, bahɔ mó ansigyísú, 21 támē íníá buma nlín su á, itamatsíá amútó yó. Mú su ní bvdin amúsú ntéé iwícsin ku itú amú asún ámu su á, invnu bvtedida. 22 Abí ámúú ılɔwulí awutɔ ámu gyí ahá ámúú bonú asún ámu a, bahɔ mó, támē ɔyí ánfítɔ atɔ hiánhe iwi gywiún pú mótɔ atonyahé iwi ɔnsípe tegyi Bulu asún ámusu. Íní su bvtamaswíé abí. 23 Abí ámúú ılɔwulí ɔsulúu wankláánsú amu gyí ahá ámúú butonú asún ámu, nú mó ası. Íní su itehá bvtɔbwé yilé fé alia ató-abí ámu loswie, iku lafa (100), iku aduesie (60), iku é advasa (30) ámu.”

Ató-abí Wankláán Pú Ifa Laláhe Iwí Yébi

24 Yesu létrá ha ahá ámu yébi ku ɔbée, “Bulu iwíegyí ámu igyi fé ɔdɔtɔpu ɔkvá oloyódu ayó wankláán mu ndɔtɔ. 25 Támē onyé, bréá ahá bedi á, mu olupú lóyódu ifa laláhe ání ılelian ayó ámu wá mótɔ, ɔlenatí. 26 Bréá ayó ámu lédan, ıdekwí á, ifá ámu é lelin ɔwan mótɔ. 27 ɔdɔtɔpu amu apafɔ botsu ndɔ ámvtɔ ba befité mu bee, ‘Aní wié, megyí ayó fodu wá fú ndɔ ámvtɔ? Nkúnú ifa laláhe é itsú mótɔ?’ 28 Móó ɔlebláa amú ɔbée, ‘Mí olupú bwéhé ní.’ Inu bebláa mu bee, ‘Ní fótsulá á, ha ayetsitsíi mó le ayó ámvtɔ.’ 29 ɔlebláa amú ɔbée, ‘Ó-o! Mliha mó itsia. Ní mlidé mó tsíí á, mlétsíí mí ayó ámu é ku tsítsá. 30 Mlisi mó féé ilu yófun mó tímbi. Ní ifun a, nébláa mó atínpu mbéé, bugyánkpa sañ ifa laláhe amu, abuklı mó tswí ha mó ogyá wa, asa abutin ayó ámu yɔwa mí odudutɔ.’”

Takyí-akpin Ibí Yébi

(Marko 4:30-32; Luka 13:18-19)

31 Yesu létrá ha amú yébi ɔbéε, “Bulu iwíegyí ámu igyi fé takyí-akpin ibí, oyin ɔku lódu wá mu ndɔtɔ. **32** Múgyí túkúríbi nyí-abí féétó ni, támε ní ɔdan a, itɔbwé ifá fúáhé dvn ifá kugyíku. Mú abámbi tekpíkpli, mbubwi butogyónká músú.”

Bodobodotu-afá Yébi

(Luka 13:20-21)

33 Yesu létrá ha amú yébi ku ɔbéε, “Bulu iwíegyí ámu igyi fé bodobodotu-afá ání ɔtsi ɔku lóputsiá bodobodo nfúó kente kule, ileha mú lotu.”

Yesu Lótɔí Ayébisu

(Marko 4:33-34)

34 Ayébi anfí odu tsɔtsɔtsɔ oletsiá públáa ɔdɔm amu asón ní. ɔmebláa amú asón kuvká imegyí ayébi ɔlɔputzí. **35** Íni léha asón ámúú Bulu ɔnósú ɔtɔípú ɔku léblí yáí ámu léba mútó. ɔbéε,

“Nótɔí ayébisu

pólé asón ání Bulu lópuñjáin tsú ɔyí asitsuábi ɔwan.”

Ifa Laláhe Yébi Amu Ası

36 Yesu lénatí ɔdɔm amu wá ba wóyító. Múú mu akasípú amu bɔyɔ mu wá yébláa mu bee, “Le ndɔ ámvtɔ ifa laláhe iwi yébi amu ası suna ani.”

37 Múú Yesu lélé mó ɔnɔ ɔbéε, “Mí, Nyankpusa-Mu-Bi anfí gyí atɔ-abí wankláán odupú ámu ni. **38** Ndɔ ámu gyí ɔyí ánfi. Atɔ-abí wankláán ámu gyí Bulu iwíegyí ámvtɔ abí. Ifa laláhe amu gyí ɔbunsám abí. **39** Olupú ámúú olodu ifa laláhe abí ámu gyí ɔbunsám. Atótìnbi amu gyí ɔyí ɔnómoké. Atɔ atínpu amu é gyí Bulu-abɔpu.

40 “Alí ámúú besaín ifa laláhe amu, wá mó ogyá ámu a, alí kén ibéba ha aha laláhe ɔyí ɔnómoké ámu ni. **41** Mí,

Nyankpusa-Mu-Bi ánfi nówa mí abɔpu békpa tógyítóá utehá ɔha tɔbwé lakpan pú lalahe abwepú féé lé mí iwíegyí amutɔ. 42 Bótswi amú féé wá ogyá kpɔnkɔntitɔ. lnú isú móa kpisíi bu ni. 43 Táme yilé abwepú mó bówankí fé owí amú Sí Bulu iwíe ogyíkpá inu. Dhá ání ɔbu asu onúu.”

Siadie Méntihé Iwí Yébi

44 Yesu létrá ha amú yébi ku é ɔbée, “Bulu iwíegyí ámu igyi fé siadie kuá bopolá ɔsulúv kvsu. Oyin ɔku léyémentí mó, lájánin mó. Mú iwí ansigý su á, ɔleyéfe mu atá féé púbɔhó ɔsulúv amu.”

Abutó Wólhé Iwí Yébi

45 Bulu iwíegyí ámu itráa gyi fé ibíá ogyípú ɔkvá ɔna ɔde abutó wólhé dunká ɔhɔ. 46 Bréá olowun butóbi wulihé kule péá ihié bu ibíá á, ɔlefé mu atá féé púyáhó butóbi amu.

Asawu Iwí Yébi

47 Bulu iwíegyí ámu lélá igyi fé asawu ání bɔtswi wa ɔpvtɔ lé aye ɔtsan-ɔtsan. 48 Bréá aye lɔbulá mó á, aye alepú ámu bεbitía mó ba ɔpu ɔnó. Betsiá así, tísí gyíhε amu wá blanwétó, tswi móá bvtamagyí tsítsá. 49 Alí ibéba ɔyí ɔnómɔké ámu ni. Bulu-abɔpu bέba bɔtɔsí aha laláhe lé aha wankláantɔ. 50 Fówun batswi aha laláhe amu wá ogyá kpɔnkɔntitɔ. lnú isú móa kpisíi bu ni.

Atonyahé Pɔpwé Móá Dáda

51 Yesu léfité mu akasípú ɔbée, “Mlulanú mó féé así?”

Bee, “Ee, anilanú mó así.”

52 Múó ɔlebláa amú ɔbée, “Mómú mbla osunápú oduá alakásí Bulu iwíegyí ámu iwí asún é bí á, ogyi fé wóyí mu wie oduá ɔtelé atɔ pɔpwé móá dáda féé tsú mu atá ɔyaíkpá.”

Bumɔhɔ Yesu Mu Wúluto

(Marko 6:1-6; Luka 4:16-30)

53 Yesu lénya mó mu ayébi amu ɔnó ali, ɔlenatí inu.

54 Oleyinkí yó mu onutó wúluto Nasaret, oloyósuná ató

Yudafō ofíakpa. Mu atosunáhé leha ɔnó lobwie ahá ámu féé. Mú su befité aba bée, “Nkúnú olenya nyánsa múa ofúlabwe túmi ánfi é tsú? 55 Megyí atá osrépú mu bi ámu ni? Megyí mu yin gyí *Maria, mu apio yinhé gyí Yakobo mua *Yosef pú Simon mua Yuda? 56 Yéé ania mu apio tsihé tsie nfi á? Múú nkúnú olenya íní féé tsú?” 57 Íni su mu asún líkvusú líí amúsú.

Yesu lébláa amú ɔbée, “Ahá butobú Bulu ɔnósú ɔtúipú ɔtínegeyítiné, támé mu onutó wúlutzfó pú mu wóyító ahá mó butamabú mu.” 58 Íniá bwmohó mu gyi su á, ofúla kplobí ku pé ɔlɔbwé inu.

Asú ɔbepú Yohane Lowu (Marko 6:14-29; Luka 9:7-9)

14 ¹Galilea ɔmású ogyípú *Herode lónu Yesu iwi asún ali bré ámvitó. ²Múú ɔlebláa mu asúmpú ɔbée, “Asú ɔbepú Yohane amu ni. Mulákúsú tsú afúlitó. Mú sú ɔde ofúla anfi odu bwé ni.”

³⁻⁴Bré kvtó á, Yohane létsiá bláa Owíe Herode ɔbée, mbla meha ɔkpa ání otsía mu pio Filipo mu ka Herodia. Íni su Herode léha bekutá Yohane, wá mu ikan, pú mu wá obu. ⁵ɔlɔbwé agywun ání ɔbómó Yohane, támé olenya ahá ámu ifú, tsúfé butobú Yohane ání Bulu ɔnósú ɔtúipú ogyi.

⁶Támé eke ɔkvá Owíe Herode dé mu ɔkwílké gyí a, mu ka Herodia mu bi tsihé lóbowie ɔbuntó tsa Herode mua mu ahande ansító. Mu itsáa amu líwa owíe amu ansigyí. ⁷Mú su ɔleka ntam ɔbée, ɔbéha mu tógyítjá odeklé.

⁸Otsibi amu mu yin léha mu ɔlebláa Herode ɔbée, “Ndeklá fvpú Asú ɔbepú Yohane nwun dinka ilínsú ha mi sésééséi.”

⁹Asún ánfi léhié han Herode, támé mu ntam amúú ɔleka, pú ahá ámuú bvbv inu ámu su á, ɔleha mu ahá ɔtínpú ɔkpa ɔbée, ɔbwéé tóá otsibi amu lafíté ha mu. ¹⁰Ahá ɔtínpú amu léyetin Yohane nwun obu ɔdíkpá inu. ¹¹Múú ɔlɔpu nwun ámu dínká ilínsú ba otsibi amu, mu é ɔlɔpuya mu yin Herodia. ¹²Asú ɔbepú Yohane akasípú bëba botsu mu satin yópulá. Mú ɔma a, bçyo yébláa Yesu asún ání ulaba.

Ahá Mpím-nu Atogyihé Ha

(Marko 6:30-44; Luka 9:10-17; Yohane 6:1-14)

13 Yesu lénya nú asún ámu alí, olowie ɔklvntɔ, fá ntsu yétsiá ɔtineku mu nkule. Támē ɔdɔm ámu bēbi ɔtínéá oyó. Mú su benatí ayabitɔ tsú amú awúlusu gya mu nkpá. 14 Bréá ɔlekplí dalí ɔklvn amvtɔ, wun ɔdɔm kpɔnkpɔnkpɔnti á, amú asún lówa mu nwé. Mú su ɔletsa amútɔ alɔpu.

15 Owí lɔpɔn a, akasípú amu beba mu wá bebláa mu bée, “Dimbísú nfi gyí, owí é deta. Mú su ha amú abugɔ awúluá ibu bomlí nfi así yɔhɔ tɔku gyi.”

16 Támē Yesu léle mú ɔnɔ ɔbée, “Imehián ání bóyo. Mlidunka tɔku ha amú abugyi.”

17 Mu akasípú amu bebláa mu bée, “Tzá anibu fée gyí bodobodo apin anu pú ntsutso iye bwáhé anyɔ pé.”

18 Yesu lébláa amú ɔbée, “Mlitsu ba mi.” 19 Múú ɔleha ahá ámu betsiatsíá ifa bɔbwé amusu. lnu olotsu bodobodo anu pú ntsutso iye bwáhé anyɔ ámu. lnu olotsu ansí fúá kí ɔsúsú, ɔleda Bulu ipán. Múú olebiabía bodobodo amvtɔ há akasípú amu, amú é beye mú ha ahá ámu fée. 20 Amú fée begyi mwé sian. Akasípú amu bɔtɔsí sianhe amu. llɔbulá alakpá dúanyɔ. 21 Ayin ání begyi atsí amu nkule bbugyi fé mpím-nu (5,000). Bumekla atsí múa nyebí mú.

Opusv Natí

(Marko 6:45-52; Yohane 6:15-21)

22 Múú Yesu léha akasípú amu ɔbée, buwíe ɔklvntɔ, abugyankpa fa ɔpu amu yo mú ɔbin. Mu mú olesin ɔma sí ahá ámu ɔkpa. 23 Bréá olesi amú ɔkpa tá á, ɔlɔdu yó busu yóbɔ mpái. Mu nkule oletsiá inu yófun owi tahé. 24 Alí bré amvtɔ á, ɔklvn amu lawié ntsu nsiné. Illefia afú kpɔnkpɔnti ku, ɔpu amu lówa dabi.

25 Bake-bake a, Yesu lénatí ntsu ámusu ayabitɔ buo amú. 26 Bréá bowun mu, ɔna ɔpu amusu á, benya ifú súrá okitikítí, blí bée, “Fúli ogyi.”

27 Táme ɔlɔwa ɔsa bláa amú ɔbée, “Mlíwa klvn. Mí ní. Mlímánya ifú.”

28 Petro lébláa Yesu ɔbée, “Mí Wíé, ní fú ní mú á, ha mí é annatı ɔpu amusu bɔtu fú.”

29 Yesu lébláa mu ɔbée, “Natı ba.” Petro lédalı ɔklvn amvtɔ ɔna ɔpu amusu oyó Yesu wá. 30 Táme bréá olowun alhá afú ámu ɔnɔ bu ɔnlın á, ifú lowie mu ayetɔ. Mú su ɔlɔwa me bı. Móó ɔlɔkplón kpolí Yesu ɔbée, “Mí Wíé, hɔ mi!”

31 Inunu Yesu létinkí ibi kítá mu, bláa mu ɔbée, “Fú hógyi mɔtsó. Ntogyi sú fúde nwéen gyí?”

32 Benya dú wíé ɔklvn amvtɔ alı, afú ámu léka itin. 33 Inu ahá ámúú bvbv ɔklvn amvtɔ ámu beda akpawunu Yesu ayabitɔ, blí bee, “Lélé, Bulu mu Bi fúgyi.”

Genesaretfɔ Alɔpu Tsa

(Marko 6:53-56)

34 Yesu mua amúnyɔ befa ɔpu amu yési Genesaret otsubúno. 35 Bréá inufɔ bebi ání mu ni á, bɔwa abí ya amú awúlu féésú, há amú bɔpu alɔpu féé ba mu. 36 Bokokóli Yesu bee, ɔhá alɔpu amu abvpv ibi da mu atadie ɔdanú kpán. Amúá bɔpu ibi da mu féé benya ulotsá.

Atutifɔ Amándié

(Marko 7:1-13)

15 ¹Mú ɔma a, Farisifɔ pú Mose mbla asunápó aku botsu Yerusalem ba Yesu wá, befité mu bee, ²“Ntogyi sú fú akasípú amu butamagyí aní anáin amándíésú. Butamafwí ibi amándié ɔkpasu asa butegyi ató?”

³ Yesu léle mó ɔnɔ ɔbée, “Ntogyi sú mli é mli anáin amándié su mlímédé Bulu mbla ámusu gyí? ⁴ Mose lówanlín wá Bulu mbla ámvto ɔbée, ‘Bu fú sí mua fú yín,’ ɔleträ wanlín ɔbée, ‘Ní ɔku léblí asukpan tsú mu si ntée mu yin iwi á, bumóó mu?’ ⁵⁻⁶ Táme mli mó mliaa, ɔha ɔbetalí bláa mu si ntée mu yin ɔbée, ‘Tá tekí nópuhá fú á, napúhá Bulu. Imehián ání nétrá kí fu.’ Mli anáin amándié su mlitráa

mlimédé Bulu mblasu gyí. ⁷Apinabwébí abwepó! Onokwali Bulu ɔnósú ɔtɔípú Yesaia léblí tsú mli iwi tswi ɔbée,

⁸'Ahá ánfí bvdepu amú ɔnó bú mí,
támē amó klvn bu ifá mí wá.

⁹Kpaalí bvde mí sum,
tsúfé basí Bulu mbla tswi, yó bvde anyánkpúsa
mbla suná.' "

Tzá ɿtɔkpóí ɔha Bulu Ansító

(Marko 7:14-23)

¹⁰Yesu létrá tì ɔdɔm amu ba mu iwi wá, ɔlebláa amú ɔbée,
"Mliyaa asu, méní mlónu íni así. ¹¹Megyí tzá ɔha tegyi tókpóí
mu Bulu ansító, mboún múa itedálí tsu mu ɔnó tókpóí mu."

¹²Inu mu akasípú amu beba mu wá befité mu bée, "Fuyin
ání fú asvn blíhé anfí lawó Farisifó ámu?"

¹³Yesu léle mó ɔnó ɔbée, "Bópolí oyígyíoyí ání megyí mí
Sí ámúú ɔbu ɔsúsú ámu lóswié tsitsá. ¹⁴Mlisi Farisifó ámu
asón. Ansibi abwiepú bugyi, bvde ansibi abwiepú kpa. Ní
nsibi obwiepú dé nsibi obwiepú kpa á, ɔbótá amú abanyó
bvtekpá wíé."

¹⁵Múú Petro lébláa mu ɔbée, "Le yébi amu así suna aní."

¹⁶Yesu léfité amú ɔbée, "Mú su mli é mlitamanú asún así?
¹⁷Mluméyín ání tzá iwié ɔha ɔnó á, mu iputó itowié, ɔteyéle
mó wá ɔkpunto? ¹⁸Asúngyíasún ání itedálí tsu ɔha ɔnó á,
mu kluntó itedálí tsu. Mútókpóí mu Bulu ansító ní. ¹⁹Tsúfé
ɔha kluntó ágywun laláhe tedálí tsu. Mútéhá ɔtómó ɔha, ɔtótó
mbua, ɔtowá atsi mó ayin asón, otowí atá, ɔtowá afunu,
otetsii ɔha. ²⁰Íni aná tókpóí ɔha, támē ní ɔha mófwí ibí
amándié ɔkpasu asa olegyi atá á, itamakpóí mu Bulu ansító."

Otsi ɔkvá Omegyí Yudayin Hógyi

(Marko 7:24-30)

²¹Yesu lénatí inu yó Tiro mó Sidon nsáintó.

²²*Kanaanyintse ɔkvá otsie inu léba Yesu wá. Óde okitikíti
surá, olkokóli Yesu ɔbée, "Dawid mu na, wun mi nwé! Óhe
laláhe bu mí bí tsíhétó. Íde mu háan dvbi."

23Táme Yesu mékpla mu. lnv mu akasípú amu bobwií ipa há mu bée “Ha ɔtsi ámu ɔnatı, tsúfē obuo anı ɔde okitikíti surá dvhí.”

24Yesu lébláa ɔtsi ámu ɔbée, “Israel akúfa fwihé pé wá Bulu lówa mí.”

25Táme ɔtsi ámu léda akpawunu mu ayabito, bláa mu ɔbée, “Mí Wié, gyi mi bvale.”

26Yesu lébláa mu ɔbée, “lma aleá fóswí nyebí atogyihe púhá akíai.”

27ɔtsi ámu léle mú ɔnó ɔbée, “Owíé, ibu mútó alı, táme akíai é butegyi atogyihe mpupubi ání utekpákpa bun amú wíe ɔpúnúasi.”

28Múú Yesu lébláa mu ɔbée, “ɔtsi, fú hógyi lomoní. Ibá mútó ha fu alia fvdeklé.” lnvnu iwi lówa mu bi ámu ɔnlın.

Ahá Tsotsɔctsɔ ॥ ॥ Tsa

29Tsú inu á, Yesu lótsvn Galilea ɔpv ɔnó, dú yétsiá okúku kvsu. **30**Ahá tsotsɔctsɔ bɔpv abubúpv, ansibi abwiepú, abɔ, amúmu pú iłɔ bámbá alɔpv bobun Yesu ayabiasi, ɔletsa amú féé. **31**Ahá ámu ɔnó lobwie amú bréá bowun amúmu budecɔí, abubúpv iwi lawá amú ɔnlın, abɔ bvna, ansibi abwiepú é bude atɔ wúun, békantfú *Israel Bulu ámu.

Ahá Mpím-na Atogyihe Ha

(Marko 8:1-10)

32Yesu léti mu akasípú, bláa amú ɔbée, “Ahá ánfí asún de mí nwé wa. Nde eke sáásí ɔpá bvbuo mi, butráa buma tɔtɔá bégyi. Ní nehá amú bɔpv akún nátí á, ansítɔ béyebi amú ɔkpatɔ.”

33Mu akasípú amu bífite mu bée, “Nkúnú abénaya atogyihe há ɔdɔm anfí *dimbí ánfisuv?”

34Yesu léfité amú ɔbée, “Bodobodo afini mlbv?”

Béle mó ɔnó bée, “Asienó pú aye pútúpútú kpaloibí kv.”

35Yesu léha ɔdɔm amu betsiá ası. **36**Múú olotsu bodobodo asienó pú aye amu, dá Bulu ipán, olebiabía mútó há akasípú amu, beye ha amú. **37**Amú féé begyi mwé. Bɔtɔsí sianhe amu

bólá alakpá yílé asienó. ³⁸Ayin ání begyi ató ámu nkule bugyi mpím-na (4,000). Bumekla atsi múa nyebí.

³⁹Inu Yesu lési ahá ámu ɔkpa, olowie ɔkluntó fá ɔpu yó Magadanfó ɔsulósu.

Farisifó Bodunká Ofúla

(Marko 8:11-13; Luka 12:54-56)

16 ¹Eke ɔku *Farisifó pú *Sadukifó aku bëba Yesu ɔsókikpa. Mú su bëbláa mu bëe, ɔbwéé osúna pusuna amú ání lélé otsú Bulu wá. ²Yesu lébláa amú ɔbée, “Ní owí ipon, nsautó ipé á, mliteblí mliaa, ‘Óke nsautó bëdi.’ ³Ní nyankpu obílá tuun nyanki a, mliteblí mliaa, ‘Ndé nyankpu obótswie tsun afú.’ Mlitetálí kí nsautó, bí tzá ibéba. Ntogyi sú mlumétálí nú tzá mlidéwúun séi ánfí mu así.^g ⁴Mli ndembá-abí laláhe ání mliladáli Bulu ɔma, mlidé osúna dunká amliwun, táme mlumóowun kuvvukv dvn Bulu ɔnósú ɔtçípú Yona osúna amu odu.”

Íni su ɔlenatí sí amú.

Farisifó Pú Sadukifó Bodobodotu-afá

(Marko 8:14-21)

⁵Yesu akasípú amu bumekaín tsú bodobodo kítá asa befa ɔpu amu yó ɔbin. ⁶Yesu léda amú ɔlá ɔbée, “Mlikí wankláán Farisifó pú Sadukifó Bodobodotu-afású.”

⁷Akasípú amu befité aba bëe, “Bodobodo amúú anímédé amu sú ɔde asún ánfí bli lóó?”

⁸Yesu lónu asún ání buðeblí. Múú ɔlebláa amú ɔbée, “Óo, mli hógyi mótsó. Ntogyi sú mlidéblí mliaa bodobodo ámúú mlumédé amu su? ⁹lmokúwánkí mli ki? Mlulatan bodobodo apin anu ámúú neha ahá mpím-nu (5,000) begyi amusu? Alakpá afini lérian mlilótcsí? ¹⁰Ntéé mlulatan bodobodo apin asienó ámúú neha ahá mpím-na (4,000) begyi amusu? Alakpá afini lérian mlilótcsí?” ¹¹Ntogyi sú imokúwánkí mli ání megyí bodobodo iwi asún ndéblí? Bláa

^g 16:2-3 Mútó yée 2 múa 3 ume nwuló dada amu akutó.

nde mlí bláa mbéé, “Mlukí wankláán Farisifó pú Sadukifó Bodobodotu-afású.”

12lnu asa ɬewankí amú ání megyí Bodobodotu-afású ɔde, mboún amú atosunáhé.

Ωhá Ání Yesu Gyí

(Marko 8:27-30; Luka 9:18-21)

13Bréá Yesu lówie Kaesarea Filipi nsáintó á, ɔlefíté mu akasípó ɔbée, “Ma ahá bee mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfi ngyi?”

14Bele mó ɔnó bee, “Aku bee, fúgyí Asú ɬbopú Yohane. Aku bee, Bulu ɔnósú ɬtjipú *Elia. Aku é bee, *Yeremia ntéé Bulu ɔnósú ɔtjipú bambá ɔku.”

15Múú ɔlefíté amú ɔbée, “Mlí é mé? Mlia mígyí ma?”

16Simon Petro léle mó ɔnó ɔbée, “Fúgyí Kristo, (Ωhá ámúú Bulu ladá mu ofúli amu) ní. Bulu ɔkiankpapu amu mu Bi.”

17lnu Yesu lébláa mu ɔbée, “Bulu layúlá fú Simon, Yona mu bi, tsúfé megyí nyankpusa ɔkvku léle ɔnɔkwali anfi ɔwan súná fú. Mí Sí ámúú ɔbu ɔsúsú ámu ní. 18Íni su mí é nde fú bláa mbéé, fú dá gyí Petro. Mú así gyí, ‘Butá.’ Butá ánfsu néyi mí ɔpasua dínká ní. Lowu túmi méetalí gyí mósú ekekéeké. 19Nópu Bulu iwíegyí ámu asáafi wá fú ibitó. Asúngyíasón ání fékiná ɔsvlúv anfsu á, Bulu é obékiná mó ɔsúsú. Múá fótsulá á, Bulu é obótsulá mósú ɔsúsú.”

20lnu ɔleda amú ɔlá kpákpáákpá ɔbée, bvmábláa ɔhaa ání mugyí Kristo amu.

Yesu Iwícsin Pú Mu Lowu Iwí Asún Blí

(Marko 8:31-9:1; Luka 9:22-27)

21Tsú bré ámvsu á, Yesu léfi así ɔde asúntó le súná amú ɔbée, “Ilehián ání móyá Yerusalem yówun iwícsin tsɔtsɔctsɔ Yudafó ahande, Bulu *igyí ahapú dehen pú Mose mbla asunápó ibitó. Bómcó mu, táme Bulu ɔbelakúsúa mu eke sáásí tsú afúlitó.”

22Mú su Petro léti mu ya itsétó, yéka mu itin ɔbée, “Mí Wíé, Bulu ogyáa mó téí ya fú iwi. Íni mába fusu ekekéeké.”

23 Inu ɔledamlí bláa Petro ɔbée, “*Satan, natu tei mísú! Fuðe mí ɔkpa tím. Megyí tóm Bulu dégywiún fuðegywíún, anyánkpúsa klé fuðegywíún.”

24 Múú ɔlebláa mu akasípú amu ɔbée, “Ní ɔku dékléá obóbuo mí á, osíi tóm otekle bwé, otsu mu *oyikpalíhé bobuo mí. 25 Tsúfél ní ɔku lépri mu nkpa á, ibshvulí mu. Táme ní ɔku lési mu nkpa há mí su á, ɔbelanyá nkpa ání itamatá. 26 Ní ɔku onyá ɔyító ató féé, táme ɔhólí mu ɔkláa a, labi mɔmú ɻówa há mu? Ntéé ntó ɔha ɔbétalí pótse mu nkpa? 27 Tsúfél mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfi néba mí Sí numnyamtó, mía mu abɔpu. Inú néka ɔhagyíøha ikó altá mu tsíatá gyí ní. 28 ɔnɔkwali nde mlí bláa. Aku bvbv mltó nfti ání bvmóowu, yófun bréá bawun ání mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfi nebá mí iwíe ogyíkpá.”

Yesu ɻwitséé

(Marko 9:2-13; Luka 9:28-36)

17 ¹Nkensié ɔma a, Yesu ɻékpá Petro mua Yakobo pú mu pio Yohane, bɔdu yó ibu kvsu. ²Amú ansító inu á, Yesu iwi letse. Mu ansító lówankí fé owí, mu atadie é ledamlí fútútúútú. ³Invnú mu akasípú abasá ámu bowun ání Mose mua *Elia bele iwi ɔwan, amúa Yesu bvdetó. ⁴Múú Petro ɻébláa Yesu ɔbée, “Mí Wíé, ibu aléá abétsiá nfti. Ní fótsulá á, ha ada abú asa. Fú klé kule, Mose klé kule, Elia é klé kule.”

⁵Bréá ɔde asún ánfi blí á, agyinde wánkíhé ku lobobun amúsú. Inu ɔme ku ledali tsu agyinde ámutó ɔbée, “Óni gyí mí Bí ɔdwepúá olegyi mi ansí ní. Mlunu mu ɔme.”

⁶Ifú lehié kítá amú bréá bonu asún ánfi. Mú su bɔwa ɔsa mlí bun ɔsvlútó. ⁷Múú Yesu léba bɔpu ibi dada amú, bláa amú ɔbée, “Mlkvsu, mlumánya ifú.” ⁸Inu bɔwa ansí ki a, bvmetrá wun ɔhaa dvn Yesu nkule.

⁹Bréá bvde ibu ámu kplí á, Yesu léda amú ɔlá ɔbée, bvmábláa ɔhaa tóm bayówun, yófun ekeá Bulu ɔbókvusá Nyankpusa-Mu-Bi ámu tsú afúlitó.

¹⁰Mu akasípú amu befté mu bée, “Ntogyi sú Mose mbla asunápú amu bée, ilehián ání Elia obéyinkí bá asa Kristo amu ɔbéba?”

11 Olélé mó ɔnó ɔbée, “Onokwali igyi. Elia obégyankpá bá bela tógyító yái wankláán. **12** Nde mli bláa mbée, Elia layínkí bá dodoodo, támé ɔhaa mébi mu. Bówa mu amumuyó. Ali kén mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfi é nówun iwiçsin amú ibító ní.”

13 Inu á, ilowankí akasípú amu ání Asú Óbopú Yohane iwi asún ɔdèblí.

॥ ៣ Dídahé Olépú Tsa

(Marko 9:14-29; Luka 9:37-43a)

14 Bréá beyinkí kplí bowie ɔdɔm amu wá á, oyin ɔku léba beda akpawunu Yesu ayabitó, bláa mu ɔbée, **15** “Mí Wié, wun mí bí ánfi nwé, tsúfé ilo dídahé de mu háan. Otetsíá duda wié ntsu múa ogyátó. **16** Nɔpu mu ba fú akasípú amu, támé bùmetalí tsá mu ilo.”

17 Yesu léle mó ɔnó ɔbée, “Ndembá-abíá mlumá hógyi, mli tsiátó ma ale. Alí nétsiá mli wá yó ekekegyíéké ní? Nnyá klun ha mli yófun ɔmenké? Mlikpa kebi ámu ba mli!” **18** Inu olókplón gya ɔnge laláhe amu. Uledali kebi ámvtó, iwi lówa mu ɔnlín.

19 Mú ɔma a, akasípú amu befté Yesu utsétó bee, “Ntogyi sú aní mó anumetalí gya ɔnge laláhe amu dálí kebi ámvtó?”

20-21 Múú ɔlebláa amú ɔbée, “Mli hógyi mɔtsá kúráá. Mbláa mli ɔnokwali. Ní mli hógyi lomoní fé takyí-akpin ibí á, teki mléetalí bláa ibu ánfi mliaa ipúli. Lélé ibópulí, tɔtɔctó mɔɔdvun mli bwé.”^h

Yesu Lowu Iwi Asún Blí Otse Nyɔɔsi

(Marko 9:30-32; Luka 9:43b-45)

22-23 Bréá akasípú amu féé beba befia Galilea ɔmátsá á, Yesu lébláa amú ɔbée, “Béle mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfi há adún bómó mí, támé Bulu ɔbókvusúa mí eke sáásí.”

Asún ánfi lehié han akasípú amu.

^h **17:21** Mótó yée 21 bu nwvló dada amu akvtó: Támé íní odu mó á, nkéti mpái múa ɔnɔklí pé mléetalí púgya mó.

Bulu Ọtswékpá Ofí lkóka

24 Yesu mua mu akasípú beba Kapernaum wúluto. Inu *Bulu Ọtswékpá ofíkó ahśpu akv beba befité Petro bée, “Fú wíe teká Bulu Ọtswékpá ofí lkó?”

25 Petro lébláa amú ɔbée, “Ọteká.”

Bréá Petro lóyó wóyító a, Yesu légyankpá fíté mu ɔbée, “Simon, nkálí gyí fú agywun? Amendí téká dúte múa lampóo há awié? Afó ntéé wúlu awié?”

26 Petro lébláa mu ɔbée, “Afó teká.”

Múú Yesu lébláa mu ɔbée, “Yéé mórmó wúlu awié bagyi iwí ní? **27** Támé mmedéklé mbéé, abókvusú líi amúsú su á, tsu ɔdaduwa afuyó ɔpu ɔnó yotswi. Kí klemetí gyankpapu ání féle ɔnótó. Fénya kóba ání ibófun anu abanyó ofíkó ámu ka. Le mó, afuyekha ha amó.”

Ma ɔbóbwé ɔhandé?

(Marko 9:33-37; Luka 9:46-48)

18 **1** Beba Kapernaum wúluto, akasípú amu beba Yesu wá befité mu bée, “Ma gyí ɔhandé Bulu iwíegyí ámvtó?”

2 Yesu léti kebi ɔku belí amú ansító, ɔleblí ɔbée, “Onokwali nde mlí bláa. Ní mlumétse, bwé iwí fé nyebí á, mlumóowie Bulu iwíegyí ámvtó. **4** ɔhagyíha ání ɔleba iwiasí fé kebi ánfi á, muggyí ɔhandé Bulu iwíegyí ámvtó ní. **5** ɔhagyíha ání ɔlóhó kebiá ogyi alí mí dátó lahó mlí.

ɔha Kpa Wá Lakpantó

(Marko 9:42-48; Luka 17:1-2)

6 “Ní ɔku léha ahá ánfi bumkódan míssú hógyító ánftó ɔku lóbwe lakpan á, ní beda nfúókwewu síán mu ɔmetó, tswí mu wá ɔpu okluklúkpá, mó mu pó á, ibu alé dun. **7** ɔyító atsiápú bvgyówi ní. Tsúfé itóá itehá ɔha tóbwe lakpan bu inu. lbéba alí, támé ɔhá ání ina musu mu ba lóbwe lakpan ɔgyówi ní.

8 “Mó su ní fú ibi ntéé fú yabi téhá fvtedida hógyító á, ka mó le, afutswí mó tsalifwí. Ibu aléá fópu ibi kule ntéé yabi kule nyá nkpa ání utamatá, dun ání fópu ibi anyó ntéé ayabi

anyɔ wíé ogyá ání itamadunto. ⁹Ní fú nsíbi téhá fótobwé lakpan á, loti mó le, afutswi mó tsalifwi. Ibv aléá fópu nsibi kule nyá nkpa ání itamatá, dun ání fópu ansibi anyɔ wíé isubití ogyá ání itamadunto.

Kufa Fwihé (Luka 15:3-7)

10-11 “Mlíyɔ asún ánfitɔ̄ amlíkì. Ní ɔku bv akúfa lafakule (100), amútá ɔkulé ɔfwí á, ntɔ̄ ɔhá ámu tɔ̄bwé? Megyí si otesí adukwebá-kwebá (99) atráhe amu líí okúku amusu, yódunká ɔkulé pé ámúú alafwí ámu?

12 “Mlíyɔ asún ánfitɔ̄ amlíkì. Ní ɔku bv akúfa lafakule (100), amútá ɔkulé ɔfwí á, ntɔ̄ ɔhá ámu tɔ̄bwé? Megyí si otesí adukwebá-kwebá (99) atráhe amu líí okúku amusu, yódunká ɔkulé pé ámúú alafwí ámu?

13 ɔnɔkwali nde mli bláa. Ní owun mu a, mu ansí bégyi mu iwi dun adukwebá-kwebá atráhe amúú bwmɔfwí ámu.

14 Ali kén mli Sí ámúú ɔbu ɔsúsú ámu médékle ɔbée, nyebí pútúpútú ánfitɔ̄ ɔkulku é ɔfwí ní.

Ní Fú Bá ɔpú llá Gyi Fu

15 “Ní fú bá ohógyipu ɔpú llá gyi fu á, yɔ mu wá, mli abanyá pé amliblì mó. Ní olonu iwlasi á, falányá opió.

16 Táme ní omonu iwlasi á, kpa ɔbakúle ntée abanyá manta iwlisu amliyɔ mu wá, méni bégyi asúngyíasún ání mléblí iwl adánsie fé alia Bulu asún leblí.

17 Ní omonu amú asún é á, pu asún ámu ya mli ɔpasuafɔ̄. Táme ní omonu amú asún é á, mórmó bu mu ɔmátsýín ntée lampoo ɔhópu.

Asúñkiná Pú Músú Tsulá

18 “ɔnɔkwali nde mli bláa. Asúngyíasún ání mlékiná ɔsuluv anfisu á, Bulu obékiná mó ɔsúsú. Múá mlótsulá á, Bulu obótsulá músú ɔsúsú.

ⁱ **18:11** Mótá yée 11 bv nwvló dada amu akutɔ̄: *Tsúfē mí, Nyankpvs-a-Mv-Bi ánti neba ání nɔ́hɔ ahá ámúú bafwí ámu nkpa.*

19 “Ntráa ndéblí mbéé, ní mli abanyá mlɔbwé agywun kule ɔsulúv anfisu kúlí tɔku á, mí Sí ámúvú ɔbu ɔsúsú ámu ɔbɔbwé mó há mli. 20 Tsúfē ɔtínegyíɔtíné ání ahá abanyá abasá bebia mí dátó á, mbu amú wá.”

Osúmpú Owuntɔlunpu lwi Yébi

21 Múvú Petro léba befité Yesu ɔbée, “Mí Wíé, tsefni nsíkie mí bá ní ɔpú ilá gyi mì? Tse siená lóó?”

22 Yesu lébláa mu ɔbée, “Ó-o, megyí tse siená fésikíé mu, tsé aduesienó (70) aku asienó. 23 Íní su Bulu iwíegyí ámu igyi fé asún ánfti. Owíe ɔku lɔbwé agywun ání mua mu asúmpú bóbú akúnta. 24 Bréá olefi mó así á, mu asúmpú bekpa amútó ɔkvá ɔde mu iకɔ mpím-mpímtó ba mu. 25 Támé osúmpú amu má tɔtɔá ɔbɔpvká iకɔ ámu su á, owíe amu léha ɔbée buféé mua mu ka, mu abí pú mu atá fée pókítá iకɔ ámutó. 26 Inu á, osúmpú amu lɔkvusú dá akpawunu owíe amu ayabitó, bwíí ipa há mu ɔbée, ‘Mí Wíé, nya klun ha mì. Ibwé néka fú iకɔ ámu fée.’ 27 Mu asún lɔwa mu wíe amu nwé. Mú su olesi iకɔ ámu fée kíé mu, há mu ɔlenatí.

28 “Támé bréá osúmpú amu lédali inu á, ɔlɔyɔtu mu osúmba ɔkvá ɔde mu iకɔ kpalobí ku. ɔlekutá mu ba ámu ɔmetɔ

ɔlekutá mu ba ámu ɔmetɔ
kínkíínkín, bláa mu ɔbée,
‘Pu mí kɔba ha mì!’
(Mateo 18:29)

kínkíínkín, bláa mu ɔbée, ‘Pu mí kɔba ha mì!’ 29 Mu osúmba amu é léda akpawunu bwíí ipa há mu, bláa mu ɔbée, ‘Nya klun ha mì. Ibwé néka fú kɔ.’ 30 Támé osúmpú anfí mó mótsulá. ɔleha ání bvpúv mu yɔwa obu yɔfun ekeá ɔbéká mu iకɔ ámu. 31 Mu osúmba bowun tóá alapógyi mu ba ámu a, ilowie amú iwitó. Mú su bɔyɔ yébláa amú wíe asún ámu fée. 32 Múvú amú wíe amu léha beti osúmpú amu ba, ɔlebláa mu ɔbée, ‘Osúmpú

owuntɔlunpu, fú ipabwií su nesi iko tsotsɔtsɔ ámúú fúde mí ámu féé kié fú. 33 Ima aleá fú mū fówun fú bá ámu nwe fé alia nowun fu nwe? 34 Odbl̄ lekitá owié amu. Mú su ɔleha ɔbée, buwáa mu obu, abupití mu atá yófun ekeá ɔbéká iko ámu féé.

35 “Alí mí Sí ámúú ɔbu ɔsúsú ámu ɔbóbwé mlito okugyíokvuá omesi mu ba lakpan kíe mu tsú mu klunto ní.”

ɔkákiná lwi Atosunáhē

(Marko 10:1-12)

19 ¹ Bréá Yesu lítci tá á, ɔlenatí Galilea ɔmátó yó Yudea ɔmátó Yordan ntsu ámu ɔbin. ² Odbl̄ kpoenkpoenkpoenti bobuo mu, ɔletsa amú ilɔ inu.

³ Farisifɔ akv beba mu wá bɔssɔ mu kí, fíté mu bee, “Aní Mbla léha ɔkpa ání oyin ɔbétalí kíná mu ka ɔkpagyíokpasu?”

⁴ Yesu lébláa amú ɔbée, “Mlumókúkla Bulu asún ámu kí ání bré ámúú Bulu léfi ɔyí asi á, ɔtsi múa oyin ɔlòbwé? ⁵ Bulu léblí ɔbée, ‘Ini su oyin obótú sí mu si mua mu yin yémantá mu kasu, amú abanyó bɔbwé ɔyulóu kule ní.’ ⁶ Mú su nde mli bláa mbéé, buträa bumegyí abanyó, támé babwé ɔbakúlé. Ahá ání Bulu labwé amú ikule a, ɔhaa mámaín amú abasu.”

⁷ Farisifɔ ámu befíté mu bee, “Ntogyi sú Mose lówa mbla ɔbée, oyin ɔbétalí wánlín ɔkákiná ɔwulú pükíná mu ka?”

⁸ Yesu lébláa amú ɔbée, “Mli klunto odwin sú Mose léha mli ɔkpa ɔbée, mlíkína mli aká, tekí megyí alí Bulu lóbwé mū bréá olefi ɔyí ámu asi ní. ⁹ Támé nde mli bláa mbéé, ní oyin okíná mu ka láyétsiá ɔtsi bámbá á, alatá mbua. ɔkpa oduásúá oyin ɔbétalí kíná mu ka pé gyí aladáli mu ɔma.”

¹⁰ Múú mu akasípú amu beblí bee, “Ní alí okúlu mua ɔká abatsiáto asún igyi ní mú á, mórmó ima aleá oyin mua ɔtsi bétsiá aba pó.”

¹¹ Yesu lébláa amú ɔbée, “Megyí ahá féé ɔbétalí ho atosunáhē anfi. Nkéti ahá ání Bulu lópvhá amú pé. ¹² Tsúfén ua ɔkpa tsotsɔtsɔsu ayin akv butamatsía aká. Ayin ámu akv á, alí bɔkwí amú ní. Akv é anyánkpúsa láflo amú. Akv é basin kpanku Bulu iwiegýí ámu su. Dhá ání ɔbétalí á, ɔhóo mí atosunáhē anfi.”

Nyebí Yulá

(Marko 10:13-16; Luka 18:15-17)

13Aha akv bekpa nyebí ba Yesu bεε, ḡpúv ibi dinka amúsú, ḡkvli Bulu oyúla ha amú. Táme akasípú amu bɔwa iyin wá amú. **14**Múvú Yesu lébláa akasípú amu ḡbée, “Ml̄ha nyebí ámu ḡkpa abuba mí wá. Ml̄mátin amú ḡkpa, tsúfē ahá ánfí odu bú Bulu iwíegyí ámu ni.”

15Múvú ḡlopv ibi díndínka amúsú, ḡlenatí inu á.

Atonyahé iwl Atosunáhé

(Marko 10:17-31; Luka 18:18-30)

16Eke ḡkv oyin ḡkv léba Yesu wá befíté mu ḡbée, “Osunápú, yilé mɔ̄mu nɔ̄bwε asa nénya nkpa ání itamatá?”

17Yesu léfité mu ḡbée, “Ntogyi sú fvde mí yilé iwl asún fité? ḡbakúle pé gyí ḡha yilé. Mgvyí Bulu. Táme ní fvdekléá fvnyáa nkpa ání itamatá á, mémú gyi Bulu mbla asún ámusu.”

18Oyin ámu lélafíté mu ḡbée, “Mútó mɔ̄mu?”

Yesu lébláa mu ḡbée, “Mámɔ ḡha, mátɔ mbva, máwi ató, máka asún dínká fú bású. **19**Bu fú sí mva fú yín, afudwε fú bá fé fú iwl.”

20Oyasubi ámu lébláa Yesu ḡbée, “Ntegyi mó féésú. Ntɔ é ntráa bwε?”

21Yesu lébláa mu ḡbée, “Ní fvdekléá fífvn mó á, yefε fú iwl̄su ató féé, afuye kɔ̄ba amu ha ahiánfɔ, méní fénya siadie osúsú. Fɔ̄bwé mó tá á, ba afubobuo mi.”

22Bréá oyasubi ámu lónu asún ánfí á, ɪlehíe han mu, ḡlenatí díín, tsúfē ḡhíe ḡbu ató.

23Múvú Yesu lébláa mu akasípú ḡbée, “Oñkwali nde ml̄ bláa mbéé, ibéhie wá ɔnl̄n asa iwl̄ onyapú obowie Bulu iwíegyí ámutɔ. **24**Ntráa nde ml̄ bláa mbéé, il̄opɔn ha *kpɔ́só ání ḡbótsvn ḡbun-atɔ ḡbótɔ, dun ání iwl̄ onyapú obowie Bulu iwíegyí ámutɔ.”

25Akasípú amu bonu asún ánfí á, ɔnɔ́ lobwie amú. Íni su befíté bεε, “Mémú ma mee Bulu ḡbóhɔ nkpa?”

26 Iñu Yesu lélí kí amú alu. Mú ólebláa amú óbée, “Anyánkpúsat̄ mó á, òhaa méetalí bwé íní, támē Bulu mó tetálí bwé tógyító.”

Mat

27 Múó Petro léfté mu óbée, “Íniá anìlasí tógyító tswi bobuo fu á, nt̄ abénya tsú fú búot̄?”

28 Yesu lèbláa amú óbée, “Ónokwali nde mli bláa. Bréá Bulu óbwé oyí p̄opwe amu, mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfi netsíá mí numnyam owié obíá ámusu á, mli ahá ánfi mlibuo mí ánfi é mlétsíá awié mbíá dúanyosu, gyi *Israel abusuan dúanyo ámu asún. **29** Òhagyíoha ání alanátí sí mu wóyí, mu apíó, mu si mua mu yin, mu abí nt̄ee ɔsvlúv mí su á, Bulu óbéla há mu mó tsé dú tsé lafa, trá lahá mu nkpa ání itamatá. **30** Támē agyankpapu akv bëba bemlí amapu, amapu amu akv é bëbemlí agyankpapu.”

Nd̄ot̄ Agyúmá Ayopú lwi Yébi

20 ¹Yesu létrá bláa amú óbée, “Mú su Bulu iwíegyí ámu igyi fé asún ánfi. Ód̄ot̄pu ɔku létsíá. Eke ɔku ɔlkusú nyankı-nyankı oyó ipa agyípú odunkákpa, abuyoyó agyúmá mu nd̄ot̄. ²Mua amúnyo begyi bíá ání óbéka amú alia bvt̄hó ekewúle, ɔlpvu amú sisí agyúmá ámu oyokpá. ³Dokwebátó a, ɔledalí yo dinsu, oloyowun akv é bulú, bumedé töt̄ bwe. ⁴Olotsu amú é óbée buyoyó agyúmá mu nd̄ot̄ ha mu. Ibwé óbéka amú tsá ibu alé. Mú su bɔyo. ⁵Dódúanyo pú dɔsat̄o é á, ɔletrá pu akv sisí nd̄o ámut̄. ⁶Ntúpwé donut̄, bréá ɔledalí a, ɔletrá wun akvá bulú kpaalí. Múó ɔlefíté amú óbée, ‘Ntogyi sú nde féé mlilíí nfi, mlumédé töt̄ bwe?’ ⁷Bebláa mu bee, ‘Òhaa mókúbó aní ipa.’ Múó ɔlebláa amú óbée, ‘Mómú mli é mlibotsu yoyó agyúmá mí nd̄ot̄.’

⁸“Bréá owí lɔpɔn a, ɔd̄ot̄pu amu létí mu agyúmású ɔkípu bláa mu óbée, otíí ipa agyípú ámu féé, ɔkáa amú akó. Ókáa amú tsu amapu amusu alu bɔtu agyankpapu amu. ⁹Bréá ipa agyípú amu bëba a, agyúmású ɔkípu amu lëka ahá ámúú bɔyo donut̄ ámu alia bvt̄hó ekewúle. ¹⁰Bréá iltu agyankpapu amu a, bukí bee bénya dv̄n alí, támē alí kén

oleka amú é ní. ¹¹Mú su oleka amú akó tá á, agyankpapu amu bɔwa tɔtɔi ɔdɔtɔpu amusu bi. ¹²Bεblí bee, ‘Amapu anfí mū á, dɔnhwíri kule pé bɔyɔ agyúmá. Ani mū anilalíi owí kpankpli ánfisu yɔ agyúmá, támē faká ania amónyɔ féé akó kule.’

¹³“Odɔtɔpu amu lébláa amútó ɔkvle ɔbée, ‘Agya, yéé mmɔkútafá fu o! Megyí itó ámúú mía funyɔ aniléblí ámu napuhá fú á? ¹⁴Pu fú ats natí. Mídéklé mbéé, néha amapu amu aliá naká fú. ¹⁵Mma ɔkpa ání nɔpu mí kɔba bwé tɔá ndeklé? Ntée mí awitɔlewa dé fú iwitɔ wie?’

¹⁶“Alí amapu bɔbwé agyankpapu, agyankpapu é bɔbwé amapu ni.”

Yesu Lowu Iwí Asún Blí Otse Saasi

(Marko 10:32-34; Luka 18:31-34)

¹⁷Bréá Yesu oyó Yerusalem a, olekpa akasípú dúanyɔ ámu ya itsétó bláa amú ɔbée, ¹⁸“Mlunu! Ayó Yerusalem. Inu á, bélé mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfí há Bulu *igyí ahapú dehen pú Mose mbla asunápú. Béha mí lowu ipón. ¹⁹Bópu mí wá ahá ání bumegyí Yudafɔ ibutɔ bɔbwé mí ahinlá, bónwen mí mpli, dá mí mántá *oyikpalíhesu. Támē Bulu ɔbelakúsúa mí eke sáásí tsú afúlitɔ.”

Abí Oyín ɔkv Atɔ Kvlíhé

(Marko 10:35-45)

²⁰Múú Sebedeo mu ka lékpa mu abi anyɔ beba, oleda akpawunu Yesu ayabitɔ, kólí mu ɔbée, ɔbwéé tɔku ha mu.

²¹Yesu léfité mu ɔbée, “Ntɔ fvdeklé?”

ɔtsi ámu lébláa mu ɔbée, “Ha mí abi anyɔ ánfitɔ ɔkvle otsia fú gyɔpisu, ɔkvle é otsia fú binasu bréá fúde *iwíe gyí.”

²²Yesu lébláa amú ɔbée, “Mluméyín tóá mlidékvlí.” Olefíté Yohane mua Yakobo ɔbée, “Mlétalí wun iwicisin ámúú nebá bowun amu?”

Bεbláa mu bee, “Ee, abétalí.”

²³Múú olebláa amú ɔbée, “Mlówun iwicisin ámu mó, támē mma túmi ání néle ahá ání bétsiá mí gyɔpisu ntée mí

bunasu. Otsiákpá ἰνυ ἵδα γε ἀχά ἀμύνι Σί Βολό λαλά ἰνυ γάι ἀμύνι.

24 Bréá akasípú dú atráhe amu bonu asún ánfti á, Yakobo mua Yohane iwi líwa amú ɔblá. **25** Múú Yesu léti amú, bláa amú ɔbée, “Mliyin ání ɔmátófṣu agyípú bútēhíé amú ahá, amú ahande é butenyá túmi amúsú. **26** Támē mlit̄o mó á, imába ali. Ḍhagyíha ání odekléá ɔb̄bwē mlit̄o ɔhande a, ɔbwēe mu iwi osúmpú ha mu aba atráhe. **27** Ḍhá ání odekléá ɔb̄bwē ml̄i nk̄pá ogýapú ɔbwēe ml̄i ɔkpábi. **28** Alí kén mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfti é mm̄eba mbéé, busúm mí ní. Ahá osúmkpá neba, ampu mí nk̄pa h̄o ahá tsotsccotsa nk̄pa.”

Ansibi Abwiepú Abanyó ॥२ Tsa

(Marko 10:46-52; Luka 18:35-43)

29 Bréá Yesu mua mu akasípú buđedali Yeriko wúluto bɔyó á, ɔdɔm kpɔnkpɔnkpɔnti bobuo amú. **30** Ansibi abwiepú abanyó akv butsie ɔkpa ámvt̄o, bonu ání Yesu détsúvn. Inu bɔkplón blí b̄ee, “Aní Wíe, *Dawid mu na, wun aní nwe.”

31 ɔdɔm amu bɔkplón wa amú b̄ee bukpá ɔnó bun. Támē belakplón dv̄n alí b̄ee, “Aní Wíe, Dawid mu na, wun aní nwe!”

32 Múú Yesu lési lú, tí amú, ɔlefíté amú ɔbée, “Nt̄o mlidéklé mluaa, mbwēe ha ml̄i?”

33 Bebláa mu b̄ee, “Aní Wíe, ha aní awun ató.”

34 Inu amú asún líwa Yesu nwe, ɔlɔpu mu ibi dada amú ansíbi. Inunu bowun ató, bɔkplá buo mu.

Bɔhɔ Yesu Fé Owíe Yerusalem

(Marko 11:1-11; Luka 19:28-40; Yohane 12:12-19)

21 **1-2** Bréá Yesu mua mu akasípú b̄ebéen Yerusalem wúlu, beta Betfage wúlu ání ibu Nfɔ-nyíbv^j ámu así wie tá á, ɔlɔwa mu akasípú abanyó gyankpá. Bebláa amú ɔbée, “Mliyɔ wúlu anfí ἵδα ml̄i ansító ánftsu. Ní mlowié

^j **21:1** Nfɔ-nyíbv^j igyi obubwí kvá ibu mantáa Yerusalem, butetí mó Olifbv.

wúlu amu ɔnó á, mlówun afrímú tsíhé ɔkvá ɔda ɔfétá, mu bi líí mu wá. Mlusankı mu, amlıkpa amú ba mi. ³Ní ɔkv ɔfíté mlı asvanku á, mlıbla mu mlıaa, ‘Ami Wíe dé amú hián.’ lnvnu ɔbéha mlópu amú ba mi.’

⁴Íni léha Bulu asún ámúú ɔleblí tsun mu ɔnósú ɔtɔípúsú ámu léba mótó. ɔbée,

⁵“Mlıbla *Sionfɔ mlıaa,

Mlıki, mlı Wíe ɔbá mlı wá.

Ololwií, ɔdun afrímúsú.

ɔdun afrímú ibí yínhesú ɔbá.”

⁶Yesu akasípó abanyó ámu bɔyɔbwé alı ámúú Yesu lébláa amú ámu. ⁷Bekpa afrímú mva mu bi ámu ba, beyaí amú atati dínká amúsú, ɔlodu bian mvsu. ⁸ɔdɔm kpɔnkpɔnkpɔntı beyaí amú atati tswı ɔkpatɔ, aku é bebiabía afitáa bunbun ɔkpa ámvtɔ. ⁹ɔdɔm amúú bugya Yesu nkpa múa ɔma amu bɔsvrá okitikíti bee, “*Hosiána há Dawid mu na ámu! Bulu oyúla owié anfi ɔbá mu dátá ánfí! Hosiána bu ɔsúsúúsú!”

¹⁰Bréá Yesu lówie Yerusalem a, wúlu amvtɔ fée ledakpokiti, budefíté bee, “Ma gyí ɔhá ánfí?”

¹¹ɔdɔm amúú bvbuo mu amu bele mó ɔnó bee, “Óni gyí Yesu, Bulu ɔnósú ɔtɔípú amúú otsú Nasaret wúluá ibu Galilea ɔmáttá ámu ni.”

Yesu Bulu ɔtswékpa Yo

(Marko 11:15-19; Luka 19:45-48; Yohane 2:13-22)

¹²Múú Yesu lýyɔ *Bulu ɔtswékpa wunsinésú inu, yégia ató afepú pú ató ahópu fée dalı. Olowuwúta kóba atsépu mpúnú dá, súnsúnki abríduma afepú é mbíá dá. ¹³ɔlebláa amú ɔbée, “Bɔwanlín wá Bulu asún ámvtɔ bee, ‘Béti mí ɔtswékpa bee, mpái ɔbɔkpá.’ Táme mlılapó inu mlı awikplu ɔŋaínpá.”

¹⁴Ansibi abwiepú pú abubúpu aku beba mu wá Bulu ɔtswékpa wunsinésú inu, ɔletsa amú ilɔ. ¹⁵Bréá Bulu *igyí ahapú dehen pú Mose mbla asunápú amu bowun ofúla ání Yesu débwé, pú aliá nyebí budekplón Bulu ɔtswékpa wunsinésú inu bee, “Hosiána há Dawid mu na ámu!” a, ɔbló

lekítá amú. ¹⁶Mú su befité Yesu bée, “Fumédénu asún ání nyebí ánfi budebli?”

Yesu léle mó ɔnó ɔbée, “Ndenu. Mlumókókla asún ání Bulu asún wanlínhé amu léblí? ɔbée, ‘Fasúná nyebí pú amúá burokútun nyópu alia bukánfu fó.’”

¹⁷Yesu lédalí wúlu amutó sí amú yó Betania. Inú ɔledi eke ámu ni.

Pɔntɔ Oyí Lwí

(Marko 11:12-14, 20-24)

¹⁸Oyi kehe nyankí, bréá Yesu léyinkí ɔbá Yerusalem a, akón de mu. ¹⁹Mú su bréá olowun pɔntɔ kvá ilí mantáa ɔkpa á, ɔlebaí yó mó así. ɔlɔyá á, omowun abí kuku mótó, afitáa ssoón bu músú. Inú ɔlebláa pɔntɔ ámu ɔbée, “Tsú nde fuméetrá swie abí ekekéeké!” Inunu oyí ámu lówu.

²⁰Mu akasípú amu bowun alia oyí ámu labwé á, ɔnó lobwie amú. Mú su befité bée “Ntogyi sú oyí ánfi lawú ɔtsawule pé ali?”

²¹Yesu lébláa amú ɔbée, “ɔnɔkwali nde mli bláa. Ní mlɔhɔ Bulu gyi, mlumégyi nwéen a, mlétalí bwé itó ánfi nabwé oyí ánfi pú múa idun mó. Mlétalí bláa ibu ánfi mlhaa, ‘Puli yowie ɔputó.’ Ibópolí yó. ²²Ní mlɔhɔ Bulu gyi, mlɔkúlí mu tógyító á, mli ibi bédá mó.”

Yesu Túmi lwí Asun Fítéhé

(Marko 11:27-33; Luka 20:1-8)

²³Yesu léyinkí bowie Bulu ɔtswékpa wunsinésú inu. Bréá ɔde ató suná á, Bulu igyi ahapú dehen pú Yudafá ahande amu beba mu wá. Befté mu bée, “Ma léha fú ɔkpa, fóde ntobí ánfi bwe? Ma léha fú túmi?”

²⁴Yesu léle mó ɔnó ɔbée, “Mí é nfíte mli asun kua kule. Ní mlelé mó ɔnó á, nébláa mli túmi oduá ndepubwé ntobí ánfi. ²⁵Bulu wá Asú ɔbopú Yohane lénya túmi púbó ahá *asú, ntéé nyankpusa?”

Amú wulewule bɔyó asún ánfitó bée, “Ní ablí aniaa itsú Bulu wá á, ɔbéfité ani ɔbée, mó ntogyi sú anumóhó mu gyi?

26 Ntée ablú aniaa, anyánkpúsa wá itsú.” Támē bvde tákahá tsotsotsó ámu bóbwe amú ifú nya. Tsúfē amú féé bohogyi ání Bulu ɔnósú ɔtɔípú Yohane gýí. 27 Mú su bele mū ɔnó bée, “Ohwée! Anuméyín ɔtínéá olenya mu túmi tsú.”

Múú Yesu é lébláa amú ɔbée, “Mómú mí é mméébláa mli túmi oduá ndepubwé ntobí ánfti.”

Oyin ɔku Abi Anyɔ lwi Yébi

28 “Mlyɔ asún ánfitɔ amlíkí. Oyin ɔku mva mu abi anyɔ betsiá. Eke ɔku ɔlɔyɔ yébláa ɔdéhen ɔbée, ‘Mí bí, nde yɔyɔ agyúmá mí ndɔtɔ ha mi.’ 29 ɔlebláa mu si ɔbée, ‘Mmɔɔyɔ.’ Mú ɔma a, ɔlelatse mu agywun, yý ndɔ ámvtɔ. 30 Amú sí lénatí yý ɔkusv amu é wá yébláa mu alí kén. ɔkusv amu lótsulá ɔbée, ‘Mí sí, nýyɔ.’ Támē ɔmɔyɔ.” 31 Lnu Yesu léfité ahá ámu ɔbée, “Abi anyɔ ámvtɔ ɔmɔmu lóbwé dínká mu si asúnsó?”

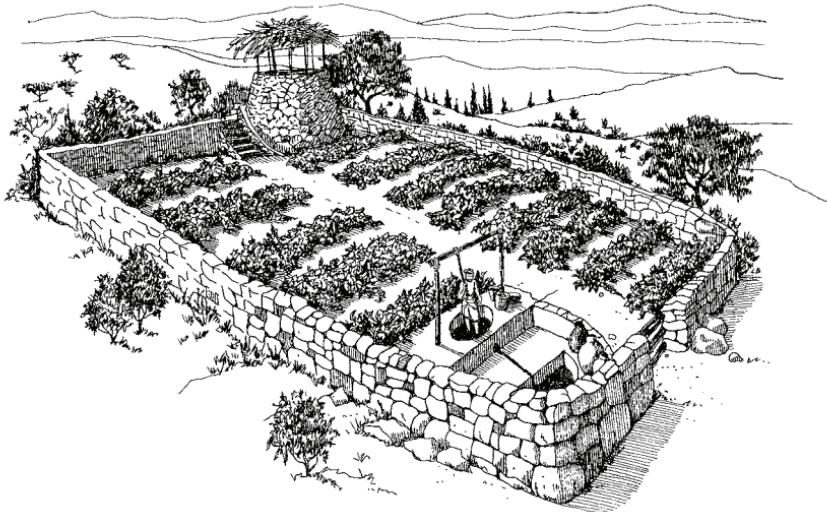
Yudafɔ igyí ahapú dehen pú Yudafɔ ahande amu bebláa mu bée, “Ódéhen amu.”

Múú Yesu lébláa amú ɔbée, “Ónɔkwali nde mli bláa. Lampóo ahópu pú obu-ɔnó atsiápú bówie Bulu iwíegyí ámvtɔ sí mli. 32 Tsúfē Asú ɔbɔpú Yohane lóbosuná mli tsiató oduá ɔda ɔkpa Bulu ansító, támē mlumóhɔ mu gyi. Lampóo ahópu pú obu-ɔnó atsiápú bɔhɔ mu gyi. ɔma mlilowun ání amú kúráá batse a, mlumétse mli agywun hɔ mu gyi.

Apafɔ Laláhe Akv

(Marko 12:1-12; Luka 20:9-19)

33 “Mlunu yébi ɔku é. ɔdɔtɔpu ɔku lódo *wáin ndɔ. Olegyi iban bómlí mū. Olokwi wáin amu onyimékpá. ɔlɔpwé obu fúahé ku há ndɔ ámu agyópu. Múú ɔlɔpu ndɔ ámu wá apafɔ ibitɔ, olotu ɔkpa yý ɔmá ɔkvutɔ. 34 Bréá wáin-abí amu kpɔtibí lófun a, ɔlɔwa mu asúmpú apafɔ ámu wá ɔbée, bvyɔhɔ mu ogyíkpá ba mu. 35 Támē apafɔ ámu bekutá amú, dá ɔkule, mó ɔkule, dá ɔkule é abwi. 36 Ndɔ mu wie amu létrá wa mu asúmpú bámbá ání bu tsɔ dvn agyankpapu amu. Apafɔ ámu bɔbwé amú é alí kén. 37 Mú tráhe kúráá á, ɔleblí ɔbée, ‘Oo, bóbú mí bí kwíihé mū.’ Mú su ɔlɔwa mu é. 38 Támē bréá

Wáin Ndɔní. (Mateo 21:33)

apafɔ́ ámu bowun mu bi ámu sisí á, bεbláa aba bεe, ‘Óni obégyi mu si ató ní. Mlha amɔ́ mu, méni ndɔ́ ámu ibémlí aní klé.’³⁹ Mú su bεkitá mu, bítía mu dálí ndɔ́ ámvtɔ́ yómcɔ́ mu.’

40“Ní ndɔ́ mu wie ɔbá á, ntɔ́ mlilahogyi mliaa, ɔbóbwε apafɔ́ ánfí?”

41 Yudafɔ́ igyi ahapú dehen pú Yudafɔ́ ahande amu bεle mu ɔnó bεe, “Obéha aha laláhe anfí bówu lowu sínssín, ɔbélapú ndɔ́ ámu wá apafɔ́ bámbá ibitɔ́. Amúá bétsiá pú mu ató-abí ba mu mó kpɔtíbi.”

42 Móó Yesu léfíté amó ɔbée, “Ntée mlumókúkla Bulu asvn wanlínhé amu kí? Bówanlín bεe,

‘Ibwi ámúó obu ayípu bekiná ámu
lébemlí okonkísúbwí ní.

Bulu lóbwε mó ali.
Ibu wánwan.’

43“Mó su nde mli bláa mbée, Bulu ɔbóhɔ́ mu *iwíegyí ámu lé mli ibitɔ́ púhá ɔmá ání bɔbwε tsá otekle.

44“Íni su ɔhá ání ɔledída ibwi ámvsu obébiabía blúblúblúblú. Ní ibwi ámu isúnkí dá ɔkvusv é á, ibókwε mu

fíkófíkófíkó fé nfúó.^k **45** Bréá Bulu igyi ahapú dēhen pú Farisifó ámu bonu Yesu ayébi anfi á, ilɔwankí amú ání amú ɔde. **46** Teki bekleá békítá mu, támē benya ifú, tsúfē ɔdɔm amu bvtobú Yesu ání Bulu ɔnósú ɔtɔípú ogyi.

ɔtsíkpaín lwi Yébi (Luka 14:15-24)

22 **1-2** Yesu létrá bláa Yudafó igyi ahapú pú Yudafó ahande amu asún yébitɔ ɔbée, “Bulu iwíegyí ámu igyi fé asún ánfi. Owíe ɔkv dé ɔtsí kpaín há mu bi, ɔleti ahá ɔbée, bubá nke ámu así. Bréá owíe ámu líbwé tá á, ɔlɔwa mu asúmpó ɔbée, buyéti ahá ámu abvba, támē bekiná bá. **4** Mú su ɔlelawá mu asúmpó bámbá ɔbée, ‘Mlutra yébláa ahá ámu mlíaa, nabwé tógyítá tá. Bamó mí nnantswie akpɔnkɔnti ámu pú amúá bawá nfɔ, níná ató ámu féé tá. Mú su bubá ɔtsí ɔkpaínpá ɔnu.’ **5** Támē ahá ámúó bęyéti ámu bvmekplá amú. Benatí sí amú yó amú agyúmású. Aku benatí yó amú ndɔtɔ. Aku é benatí yó amú ibíá ogyíkpá. **6** Amú atráhe bekitá asúmpó amu, dá amú, mís amú. **7** Bréá owíe amu lónu asún ánfi á, ɔblá lehié kítá mu. Mú su ɔlɔwa mu isá akɔpú, bɔyómɔ ahá ámúó bɔmɔ mu asúmpó amu, wá amú wúlu ogyá. **8** Múó ɔlebláa mu asúmpó bámbá ɔbée, ‘Baníná ɔtsíkpaín atogyihé amu tá, támē ahá ámúó neti ámu bvmɔfún ha mí wóyítá ba. **9** Mú su mlíwie awúluto, amlití ɔhagyíɔha ání mlówun, ɔba ɔtsí ɔkpaínpá ɔnu.’ **10** ɔnu asúmpó amu bowie awúluto. Beti ɔhagyíɔha ání bowun, aha wankláán pú aha laláhe féé. Mú su ahá bɔbvlá ɔtsí ɔkpaínpá ɔnu dédéédé.

11 “Támē bréá owíe amu lébeki ahá ámúó batí ámu a, olowun oyin ɔkvá ɔmɔwa ɔtsíkpaín nketo atadié. **12** Múó ɔlefíté mu ɔbée, ‘Agya, nkálí ilɔbwé fumɔwa ɔtsíkpaín nketo atadié asa feba nfi?’ Oyin ámu métalí lé mú ɔnó. **13** Múó owíe amu lélabláa mu asúmpó ɔbée, ‘Mlkli mu ayabi pú mu ibi, amlitswi mu wa oklún amuto. ɔnu isú múa kpisíi bu ni.’ ”

^k **21:44** Mútó yée 44 ɔma nwulú dada amu akvto.

14 Yesu lómo mu asún ɔnó ɔbée, “Bulu tetí ahá tsotsootso, támé ahá kpalobi pé ɔtelé.”

Mat

Lampóoka

(Marko 12:13-17; Luka 20:20-26)

15 Farisifó ámu bɔyɔbwé ɔno-ɔkule ání bétetée Yesu ɔnótó asún nú, abunya mu akítálé. **16** Mú su bɔwa amú akasípú pú Owíe *Herode ahá Yesu wá bée buyéfité mu bée, “Osunápú, anuyin ání ɔnɔkwaliwu fugyi, fútosúná Bulu asún ámu é ɔnɔkwaliwu. Futmahá ɔhaa ɔtse fú agywun, tsúfē futamakí ɔhaa ansító. **17** Mú su anidé fú fité anu. Ani mbla léha ɔkpa ání akáa lampóo ha Roma owíe dəhen Kaesare, ntéé animáka?”

18 Támé Yesu lówun amú agywun laláhe amu. Mú su ɔlefíté amú ɔbée, “Apinabwebí abwepú, ntogyi sú mlidé mí sɔɔ ki? **19** Mlitsu kɔba amúvú bvtɔpuká lampóo amu iku ba mi anki.”

Bɔpʊba mu, **20** ɔlefíté amú ɔbée, “Ma nwun pú mu dá dín mósú?”

21 Bele mú ɔnó bée, “Kaesare.”

Múvú ɔlebláa amú ɔbée, “Múmú mlipu tzá igyi Kaesare klé ha Kaesare, amlipu múa igyi Bulu klé é ha Bulu.”

22 Yesu mbuai ánfi lóbwie amú ɔnó. Mú su benatí.

Lampóoka kɔba ni.

(Mateo 22:19)

Kusú Tsú Afúlitó lwi Asun Fitéhé

(Marko 12:18-27; Luka 20:27-40)

23 Eke ámu kén á, *Sadukifó aku beba Yesu wá. Bugyi ɔpasua kuá bteblí bée, kusú tsú afúlitó má inu. Befíté mu bée, **24** “Osunápú, Mose lówanlín tswi ani ɔbée, ‘Ní ɔku mua mu ka bumɔkwí asa olowu sí mu ka ámu a, mu pio otsú mu ka ámu tsia, féki ɔkwu ha owupú ámu.’ **25** Oyin ɔkule abí abasiénó aku betsiá. Amútó ogyankpapu létsiá

óká, támé ɔmɔkwí asa olowu. Mu pio lótsu ɔsurapu ka amu tsía, ²⁶támé mu é ɔmɔkwí. ɔsaasi lótsu ɔtsi ámu tsía. Mu é ɔmɔkwí. Alu yótu osienjsí amu. ²⁷ɔma-ɔma a, ɔsurapu mu é lóbowu. ²⁸Afúli ɔkusuké a, amútó ɔmɔmu ɔbóbwé mu kulu? Tsúfí amú abasíéná ámu féé betsiá mu.”

²⁹Múú Yesu léle mú ɔná ɔbée, “Mégyí mli ológyi. Mluméyín Bulu asvn wanlínhé amu ntéé Bulu túmi. ³⁰Ní afúli bɔkúsú á, bɔbwé fé Bulu-abɔpu. Buméetsiá aká múa akúlu. ³¹Mluméyín Bulu asvn ání Bulu onutó lébláa mli tsú afúlikusú iwi? ³²Bulu asvn wanlínhé léblí ɔbée, ‘Mígyí mli anáin *Abraham mua *Isak pú *Yakob Bulu ámu ni.’ Íni su megyí awupú Bulu ógyi, akiankpapu Bulu ógyi.”

³³Bréá ɔdɔm amu bonu asún ánfi á, mu atosunáhé anfi leha ɔná lobwie amú.

Bulu Mbla Ámvtó Múá Idvn (Marko 12:28-34; Luka 10:25-28)

³⁴Bréá Farisifó bowun ání Yesu lalé Sadukifó ámu asún ɔná, asún lawú wá amú ɔná á, békpa aba ya Yesu wá. ³⁵Amútó ɔkvleá ogyi mbla osunápú léfité Yesu asún, ɔpusɔ mu ki. ³⁶Ólefíté Yesu ɔbée, “Osunápú, Bulu mbla ámvtó mɔmu dún?”

³⁷Yesu lébláa mu ɔbée, “‘Pú fú klvn, fú ɔkláa pú fú agywún féé dwe fú Wíe Bulu.’ ³⁸Íni gyí mbla ámvtó gyankpapu ání idvn mú féé ní. ³⁹Nyɔɔsi é igyi fé mú. ‘Dwe fú bá fé fú iwi.’ ⁴⁰Mose Mbla pú Bulu ɔnósú atɔípú amu atosunáhé féé ilú mbla anyɔ ánfsiu.”

Ma Gyí Kristo Amu? (Marko 12:35-37; Luka 20:41-44)

⁴¹Íniá Farisifó ámu bebefia sí bulí su á, Yesu léfité amú ɔbée, ⁴²“Nkálí mlidé Kristo, (ɔhá ámúú Bulu ladá mu ofúli amu) iwi gywún? Ma mu na ní?”

Bébláa mu bee, “Owíe Dawid mu na ní.”

⁴³Ólefíté amú ɔbée, “Mó ntogyi sú ɔnjé Wankíhé léha Owíe Dawid létí mu ɔbée ‘Mí Wíé?’ Tsúfí Owíe Dawid léblí ɔbée,

44 ‘Aní Wíe Bulu lébláa mí Wíe ɔbée,
Tsia mí gyopisu nfi
yófun bréá néha fétsatsáa fú alupúsú?’

45 Ní Owíe Dawid onutó létí ɔhá ánfi Bulu ladá ofúli anfi
ɔbée, mu wie a, nkálí sú ɔtráa ogyi mu na?’

46 Amútó ɔkvku métalí lé mó ɔnó. Tsú eke ámu a, ɔhaa
métréa wa kluu fté mu asvansu.

Mose Mbla Asunápú Pó Farisifɔ Tsiátś
(Marko 12:38-39; Luka 11:43, 46; 20:45-46)

23 ¹Asún ánfi ɔma a, Yesu lébláa ɔdɔm amu pú mu
akasípó amu ɔbée, ²“Mose mbla Farisifɔ pú Mbla
asunápó amu budesuná. ³Mú su mlugyi amú asvn blíhé
féésú, támē mlumátsiá amú atsiábi. Tsúfē butamagyí amú
onutó asvn blíhésu. ⁴Bvtɔpó atɔ dwindwín súrá ahá, támē
amú onutó butamapó osrebi ɔkule kúráá tsá amú tsu.
⁵Bvtɔbwé amú tógyító ahá ansísú. Bvtɔwánlín Bulu asún
dínká tati téihésu, púklí amú ɔsukpí pú amú bina ibasú.
Bvtɔló nfé tíntíntín síánsian amú atadie ɔnó. ⁶Butekle
otsiákpá yilé tsíá nke ogyíkpá pú Yudafɔ Ofíakpa. ⁷Bedáli
yo dinsu á, butekle bee ahá
butíi amú bee, ‘Asunápó,’
abubun ha amú itsiá. ⁸Mli
fée á, apíó mlugyi. Mú su
mlumáha abutí mlitɔ ɔhaa
osunápó. ɔbakúle pé gyí mli
osunápó. ⁹Alí kén mlumáti
ɔhaa mli sí ɔsvlúv anfisuní.
Tsúfē ɔsí ɔkule pé mlíbu, ɔbu
ɔsúsú. ¹⁰Tráhetráhe a, mlitɔ
ɔhaa máha abutí mu nkpa
ogyápu. Tsúfē nkpa ogyápu
ɔkule pé mlíbu. Mugyí Kristo,
(ɔhá ámúv Bulu ladá mu
ofúli amu). ¹¹Mlitɔ ɔhande
ɔbwéé mli osúmpó. ¹²Tsúfē

Farisiyin ni. (Mateo 23:5)

fúá fotosu iwlí á, Bulu ɔbéba fu asl. Fúá feba iwliasi é á, Bulu obótsu fu fúá.

Apinabwébí Abwepú

(Marko 12:40; Luka 11:39-42, 44, 52; 20:47)

13-14 “Mlí Farisifó pú Mose mbla asunápú, apinabwébí abwepú, mlígyowí ní. Mlúlatin Bulu iwíegyí ámu ɔkpa wá ahá. Mlí onutó mlímédékléá mlówie inu, mlidé ahá ání bvde mbódí bɔ bee bowie inu é ɔkpa tíin.¹

15 “Mlí Farisifó pú Mose mbla asunápú, apinabwébí abwepú, mlígyowí ní. Tsúfē mlitefá iln fá ɔpv, dú ibu kplí ibu há ɔha tédámlí klvntó. Táme ní ɔdáamlí klvntó tá á, mlitelábwé mu otumlí ἰστορία ogýá ání itamaduntó ɔyɔpú dun mlí onutó.

16 “Ansibi abwiepú ání mlidé ahá kpa, mlígyowí ní. Mlitéblí mluaa, ‘Ní ɔku ɔká Bulu ɔtswékpa obu ámu ntam a, imehián ání obégyi mósú. Táme ní ɔká sika pepe atzá ibu ɔtswékpa obuto inu mó ntam a, ilehián ání obégyi mósú.’

17 Ansibi abwiepú! Aha mimláhe! Mótó momu bu labi dun? Sika pepe atzá ámu lóó, ntée Bulu ɔtswékpa obu ámúú ulahá sika ámu lamlí Bulu klé amu? 18 Mlitétráa blí mluaa, ‘Ní ɔku ɔká *afɔdile-asubwi ntam a, imehián ání obégyi mósú. Táme ní ɔká afɔdile-abotz ámu ntam mó á, ilehián ání obégyi mósú.’ 19 Ansibi abwiepú! Mótó momu bu labi dun? Afɔdile-abotz ámu ntée afɔdile-asubwi ámúú ulahá mó lamlí Bulu klé amu? 20 Ní feká afɔdile-asubwi amu ntam a, faká ibwi ámu pú atzá idun mósú féé ntam. 21 Ní feká Bulu ɔtswékpa amu ntam a, faká Bulu mua mu otsíakpá ntam. 22 Ní feká ɔsúsú ntam a, faká Bulu mua mu owié obíá ntam.

23 “Mlí Farisifó pú Mose mbla asunápú, apinabwébí abwepú, mlígyowí ní. Mlitye mlí ɔtsvtsú pú kpántánkplámá

¹ 23:14 Mótó yée 14 bu nwvló dada amu akutó: *Mlí Farisifó pú Mose mbla asunápú, apinabwebí abwepú, mlígyowí ní. Mlítelí ahátó bɔ mpái tíntíntín, táme mlítoswí asvravu amó wóyí pú amó atzá féé É. Íni sv Bulu ɔbébití mlí isv dun aha tráhe.*

aná féeít̄ idú, pú *idúsí há Bulu. Táme mlumédé Bulu mbla amúú ihié dehián, igyi asúngyí ḷon᷑kwaliṣu, aba nwewúun pú ḷon᷑kwaliwa ámuṣu gyi. Módéhián ní, táme mlumákiná iyéto dúsí amu é ha. ²⁴Ansibi abwiepó ání mlidé ahá kpa, mlígyowí ní. Mlütotsró mbépi lé oputsút̄, táme mlitemé mbéwun.

25 "Ml̄ Farisif̄ pú Mose mbla asunápú, apinabwēbí abwēpú, ml̄igywí ní. Tsúf̄e mlt̄fwí ml̄i nwe pú ml̄i nlepe ɔma wankláán, tám̄e atsá ml̄ulapú owi múa ɔnst̄e swíí ahá ss̄ón bu mút̄. 26 Farisif̄ ansibi abwiepú, ml̄igyankpa fwí nwe múa nlepe ámvt̄, mó ɔma é bétin.

27 "Mlı Farisifö pú Mose mbla asunápú, apinabwëbí abwepú, mlıgyıwı ní. Mlılabwé fé ntsán ánı bakpá mó afá futútúútú, mó iwı lawá akíle. Támę móts mó á, afúlí awú pú atö plóhé sőón bó mó. 28 Alı kén mlıgyı ní. Ahá bvteki mlı ánı mlıgyı yilé abwepú. Támę mlı kluntö mó á, apinabwëbíbwë móúa lalahëbwë sőón bó mó.

Bulu Isvbiti

(Luka 11:47-51)

29-30 “Ml̄ Farisif̄ pú Mose mbla asunápú, apinabwebí abwepú, ml̄igywí ní. Tsúf̄e ml̄ut̄pwé Bulu ɔn̄sú at̄ípú pú yilé abwepú ámúú betsiá ámu ntsán, lá mó iwi wankláán, blí ml̄iaa, ‘Ní anilétsiá aní anáin brésú asa b̄om̄ Bulu ɔn̄sú at̄ípú anf̄i á, tek̄i anum̄wa ibi mút̄.’ 31 Ml̄i asun blíhé anf̄i désuná ání ml̄igyi Bulu ɔn̄sú at̄ípú am̄opú ámu abí-aná ní. 32 Mliwuna ȳo mósú, aml̄im̄ ml̄i anáin bwehé ámu ɔn̄. 33 Aw̄, abe abí-aná! Ml̄etalí srí sí ip̄ón ámúú Bulu ɔb̄éha ml̄i, kpá ml̄i wá 1susbít̄i ogyá ámúú itamadunt̄ ámu? 34 Mú su nde Bulu ɔn̄sú at̄ípú, anyansapu pú Mose mbla asunápú wa sisí ml̄i. Táme ml̄ímo akv̄, dá amút̄ akv̄ mántá oyikpalíhesu. Ml̄ínwen amút̄ akv̄ mpl̄i ml̄i ofíakpa, dínká akv̄su tsú awúlusv̄ ȳo awúlusv̄. 35 Íni su yilé abwepú ámúú ml̄ia ml̄i anáin ml̄ulam̄ tsú *Habelsu b̄ofvn Sakaria, ogyi Barakia mu bi ámúú ml̄ulam̄ Bulu ɔtswékp̄a obu múa *af̄d̄ie-asubwi amu nsiné ámu féé obugya béba ml̄isv̄.

36 Onokwali nde mli bláa. Íni aná féé su Bulu ısubítí béba mli ndemba-abí ánfisu ní.

Yerusalemfɔ́ Iwí ɔdwe

(Luka 13:34-35)

37 “Óo Yerusalemfɔ́, Yerusalemfɔ́! Mltómá Bulu ɔnósú atçípú, dá abí ání Bulu lawá sísi mli abwi mó ní. Ntekleá nóbun mli abísú brégyíbré, fé alíá bate tobun mu abísú, táme mlutamahá mí ɔkpa. 38 Mlíki, Bulu obési mli ɔtswékpa tswi mli, ibédi kpan. 39 Tsúfé nde mli bláa mbéé, mluméetrá wun mi ekekeeké, yófun ekeá mléblí mliaa, ‘Bulu oyúla ɔhá ámúú ɔbá mu idátó.’ ámu.”

Bulu ɔtswékpa Amu Bwie

(Marko 13:1-2; Luka 21:5-6)

24 1 Bréá Yesu lédali Bulu ɔtswékpa inu oyá á, mu akasípú amu benatí yótü mu, súná mu ɔtswékpa inu mbu ámu. 2 Múú ɔlebláa amú ɔbée, “Mlílawun mbu akpɔnkpɔnkpɔntí ánfi féé? Onokwali nde mli bláa. Bóbwie mó féé bun. Ibwi kule kúráá méesian dinká mó bású.”

Iwicsin Móá 1kplán

(Marko 13:3-13; Luka 21:7-19)

3 Bréá Yesu tsie Nfɔ-nyíbu ámusu, ɔde Bulu ɔtswékpa amu kí a, mu akasípú amu nkule befité mu bée, “Bla aní, bré momutɔ íni féé béba? Osúna momu é ɔbéba, ibósuná ání fú bábi pú oyí ɔnómoké lafun?”

4 Inu Yesu léle mó ɔnó ɔbée, “Mlíki wankláán, méni ɔhaa méemlé mli. 5 Tsúfé ahá tsɔtsɔctsɔ bópu mí dá ba bée, amúgyí Kristo, (ɔhá ámúú Bulu ladá mu ofúli amu) ní. Bémlé ahá tsɔtsɔctsɔ bófwí ɔkpa. 6 Ní mlonúá isá ladá mantáa mli ntéé ɔtinékü á, opúni mátsií mli. Tsúfé lehián ání íni aná féé béba, táme imedésuná ání oyí ɔnómoké ámu lafun. 7 Tsúfé ɔmá bóko aba. Awíe bókusú líí abasú. Akún béba, ɔsvlúv békpunkí ntíné-ntíné. 8 Íni féé igyi fé iwicsin ání ɔtsi towun bréá 1kwú de mu dwiín.

9“Ali bré ámvtɔ́ á, mí su ɔmá-ɔmá bólú mli. Bédinká mlisv, pú mli há bówa mli amumuyɔ́, mó mli. **10**Mlito ahá tsɔtsɔctsɔ́ bédida hógyitɔ́. Bólú aba, lé aba há. **11**Afunu awapú béblí bee, Bulu ɔnɔsú atɔípú bugyi tsɔtsɔctsɔ́ béba bëmlé ahá tsɔtsɔctsɔ́, há amú bófwı́ ɔkpa. **12**Lalahëbwę bómóní. Mú su ahá tsɔtsɔctsɔ́ buméetrá dwe aba. **13**Táme ɔhá ání ɔletalí líí kínkíínkín ysfvn ɔyí ɔnómoké á, Bulu ɔbshɔ́ mu nkpa. **14**Mú óó á, ahá bëda Bulu iwíegyí ámu iwi asun wankláán ánfì ɔkan ɔyító fée, méni ahá fée bónu mū, asa ɔyí ibómɔ́ ɔnó.

lwiesin Wúunbi

(Marko 13:14-23; Luka 21:20-24)

15“Ní mlowun akisítɔ́ itobwíé ɔmá, ıda ɔwankíkpá ınu, ıde Bulu ɔtswékpa ınu kpɔí, fé altá Bulu ɔnɔsú atɔípú Daniel léblí tswi a,—Aklápu, mlinu mū ası!— **16**mómú ahá ání bvbv Yudea ɔmátɔ́ bvsrí yɔ abusv. **17**ɔhá ání ɔdìn obusu mákphı ɔbée, moyótsu tɔtɔ́ obuto. **18**ɔhá ání ɔbu ndɔtɔ́ é ɔmáyinkí ba wóyító botsu mu tati. **19**Amenyapú pú abí-ayín ání bvpia abi bɔbwę ali bré ámvtɔ́, bugyówı́ ní. **20**Mlíkokoli Bulu mluaa, mli ɔsríké amu imábwę nyankpv múa atsalibí ntée *ɔkpúnú ɔdaké. **21**Tsúfē tsú ɔyí asitsuábi a, asun wunhe ání ibéba ali bré ámvtɔ́ odu kuku mškúba kí. Mú odu kuku é méetrá ba ekekeeké. **22**Ní Bulu médunkí nke ámusv á, tekí ɔhaa méesian ɔyító. Táme ahá ámúú alalé púbwę mu kle amu su aladínkí nke ámusv.

23“Ali bré ámvtɔ́ á, ní ɔku lébláa fu ɔbée, ‘Kí, Kristo, (ɔhá ámúú Bulu ladá mu ofúli amu) bu nfi ntée nána’ á, máhogyi. **24**Tsúfē ahá ání bee amúgyí Kristo amu pú ahá ání bówa afunu bee, Bulu ɔnɔsú atɔípú bugyi tsɔtsɔctsɔ́ béba ɔyító. Bóbwę ofúla pú osúna akpɔnkɔnti púmlé ahá. Ní bétalí kúráá á, bëmlé ahá ámúú Bulu lalé ámu é. **25**Mlinu, nde mli olá da yái asa ıba.

26“Ní ɔku ɔbláa mli ɔbée, ‘Kí, Kristo amu laba ɔbu dimbísú’ a, mlumádalı yékı. Ali kén ní beblí bee, ‘Óbu obutótó’ é mlumáhogyi ní. **27**Tsúfē mí, Nyankpusa-Mu-Bi

ánfi ɔbáke ibóbwé fé alí ámúú nyankpu tɔfwí ibí, butowun mó tsú owí ɔdalikpa yédalí owí ɔkplíwíékpá amu.

28“Dtinéá itó wuhé da a, inú alása butefia.

Nyankpusa-Mu-Bi Ámu Ibábi
(Marko 13:24-27; Luka 21:25-28)

29“lwícsin wúun amu ɔma a, owí ɔbéta, ɔtsra é ɔméetrá feí. Ntsrakpabi békpa tsú ɔsúsú beda. Nwvlútáa múa móts ató féé békpinkí. 30Mú ɔma a, mlówun mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfí ibá iwi osúna ɔsúsú. ɔyítá ahá féé bósu. ɔhagyícha obówun ání mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfí napú túmi múa numnyam kpɔnkɔntí mbu nwvlútáat tsú ɔsúsú nebá. 31Inu á, ɔkpé ku ibélun kúklukúú, Bulu ɔbówa mu abɔpu býekpa mu ahá ámúú alalé ámu tsú ɔyí afunka ana ámu féésú.

ɔyí ɔnómω lwí Osúna
(Marko 13:28-31; Luka 21:29-33)

32“Mlupukí pɔntɔ oyí. Ní mó abámbi depɔí, idé ate pɔpwé le á, mlitébí ání awikpan bré lafun. 33Alí kén, ní mlowun ání ntobí ánfí féé idé móts bá a, mlébí ání mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfí ibábi lafun ta ní. Nawié wóyí ámu ɔnó tá. 34ɔnɔkwali nde mli bláa mbée, ndemba-abí ánfí féé bumóowu tá asa úni féé béba móts. 35ɔsú múa así féé bótsun, támé mí asun blíhé mótsun ekekeéke.

Nyankpusa-Mu-Bi Ámu ɔbáke
(Marko 13:32-37; Luka 17:26-30, 34-36)

36“Dhaa méyín eke ntéé bréá ntobí ánfí féé ibéba. Bulu abɔpu bumeyín. Bulu mu Bi ámu é méyín, nkéti aní Sí ámúú ɔbu ɔsúsú ámu nkule pé yin. 37Alí ámúú ilegyi *Noa brésú amu a, alí ibégyi mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfí é ibábi ní. 38Tsúfé asa ntsubulábí amu lɔfun a, ahá betsiá búde ató gyí, búde ntá níú, búde aká tsiá, búde atsi kítá há akúlu alí yýfun ekeá Noa lówie mu dáka kpɔnkɔnkɔntí ámu. 39Dhaa mébi tóá idé mísú yo, kpéfun bréá ntsu ámu lɔbulá

súrá amú féé nátí. Alí kén bvméebí mí, Nyankpusa-Mv-Bi ánfí ibábi ni. ⁴⁰ Alí bré ámvtó á, ní ayin abanyó bulú ndó kvletó bvde agyúmá yo á, Bulu obótsu okule sí okule. ⁴¹ Ní atsi abanyó bvde nfúó kwé á, Bulu obótsu okule sí okule.

⁴² “Mlidinka ansí iwisu, tsúfé mluméyín ekeá mli Wíe cbéba. ⁴³ Táme mlunu asún ántí. Ní wóyí mu wie yin onyé bréá owikplu cbéba mu wóyítá a, teki ologyo mu wóyí, owikplu móbwie wíe, wí mu atá. ⁴⁴ Mú su mli é mlígyo, tsúfé mí, Nyankpusa-Mv-Bi ánfí néba bréá mli ansí medín míisú.

Osúmpú Wankláán Pú Olaláhe (Luka 12:41-48)

⁴⁵ “Ma mée gyí osúmpúá ɔletun ansí, ɔbu onokwali? Mu ibitó mu wie tópó mu aba atráhe wá, cbéé cbá amú atogyihé dinka brésú. ⁴⁶ Ansí bégyi osúmpú amu, ní mu wie amu cbá bowun ání lélé ɔde mó bwé. ⁴⁷ Onokwali nde mli bláa. Mu wie amu cbópu mu atá féé wá mu ibitó. ⁴⁸ Táme ní osúmpú laláhe ogyi, ɔleblí wá nwuntó cbéé, ‘Mí wíe méeba séi.’ ⁴⁹ Iní su olefi así ɔde mu aba asúmpú da, mua ntá abvpú bvde atá gyí si amú, bvde ntá núu bu á, ⁵⁰ mu wie amu cbéba bófwie mutó ekeá ɔmedín ansí. ⁵¹ Mu wie amu cbéhie tití mutó, trá bití mua apinabwébífó ámu asu kékéé. Inú isú móá kpisíi bu ni.

Mbitebí Dú Akv Iwí Yébi

25 ¹ “Bulu iwíegyí ámu ibóbwé fé mbitebí dú akvá botsu amú nkandíe dálí beyéfia oká pɔpwé otsiápu oku. ² Amútó abanú bemimpláa, abanú é betun ansí. ³ Aha mimláhe amu botsu amú nkandíe, táme bumotsu nfó kuku kítá. ⁴ Táme atiansípu amu botsu nfó wá atótó kítá. ⁵ Oká otsiápu amu mókɔsí ba. Mú su mbitebí ámu féé bɔgyɔsí, tsun mító dídi.

⁶ “Dyí-nsiné á, oku lósurá okitikíti cbéé, ‘Aní pi, oká otsiápu amu cbá o! Mlidali yefia mu!’ ⁷ Inú mbitebí ámu féé bɔkusú nywé amú nkandíe. ⁸ Aha mimláhe amu bëbláa atiansípu amu bëe, ‘Aní nkandíe dedúun. Mú su mliha aní

Mbitebí ámu fée bokusú nywé amú nkandíe. (Mateo 25:7)

nfá kplobí awa aní kléto.' 9Múú atiansípu amu bebláa amó bee, 'Ó-o, imotsó. Imóófun ania mlunyó. Mliyó afepú wá, amliyóhó mli klé.' 10Bréá aha mimláhe amu bɔpu ɔkpa bɔyó á, ɔká otsiápu amu léba. Amú ámúú beda iwisu ámu bobuo ɔká otsiápu amu wíé ɔká otsiákpá iñu, oyin ámu asúmpú befin obu ámu.

11 "Mú ɔma a, mbitebí atráhe amu é beba belí kluñ ɔma, blí bee, 'Aní sí, finki ha aní awie.' 12 Támé ɔká otsiápu amu lébláa amú ɔbée, 'Onokwali nde mli bláa, mmeyín mli ɔkpagyíɔkpasu.'

13 Yesu lómo mó ɔnó ɔbée, "Íni su mluda iwisu, tsúfé mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfi néba bréá mli ansí medín míssú.

Asúmpú Abasá Iwí Yébi (Luka 19:11-27)

14 "Nyankpusa-Mu-Bi ámu ibábi bóbwe fé ɔkvá ɔde ɔkpa tu, ɔletí mu asúmpú, ye mu ató há amú ɔbée, bukú mósú yai mu. 15 Olɔpu sika pepe akente anu há ɔkvle, pú akente anyo

há onyccsi, ɔlɔpu kente kule é há ɔsaasi. Ọleha okugyíku mu ɔwunlín ɔnó asa ɔlenatí. ¹⁶Osúmpú ámú olenya akente anu ámu lówa ɔsa pú kóba amu fi ibíágyí asi. Mú su imɔwa ɔpá kuku, olenya akente anu dínká músú. ¹⁷Onyccsi amu é lédamlí ibí mu sika pepe akente anyɔ ámusu ali kén. Mú su olenya akente anyɔ dínká músú. ¹⁸Táme ɔsaasi amú olenya kente kule amu mó lóyókwí ɔbá, pú mu wie sika pepe amu ɔjáin mótó.

¹⁹“Uɔwa ɔpá asa amú wíe amu lótsu mu ɔkpa ámu ba, ɔletí amú ɔbée, mua amúnyɔ bóbu akúnta. ²⁰Osúmpú ámú olenya sika pepe akente anu ámu lótsu múa músú ɔdínka akente anu ámu ba mu wie, bëbláa mu ɔbée, ‘Mí wíé, feha mí sika pepe akente anu. Mí é nanyá akente anu dínká músú. Mú ní.’ ²¹Mu wie amu léda mu ipán, blí ɔbée, ‘Fabwé ató. Osúmpú wankláán fúgyi. Íniá fawá ɔnɔkwali ató tüküríibi ánfítɔ su á, nópu fú yáí mí ató tsɔtsɔtsɔ ɔnó. Ba afubetsiá mí wá, anya ansigyi.’

²²“Osúmpú onyccsi amú olenya sika pepe akente anyɔ ámu é lébláa mu wie ɔbée, ‘Mí wíé, sika pepe akente anyɔ feha mí. Mí é nanyá anyɔ dínká músú. Mú ní.’ ²³Mu wie amu léda mu ipán, blí ɔbée, ‘Fabwé ató. Osúmpú ɔnɔkwali pu fúgyi. Íniá fawá ɔnɔkwali ató tüküríibi ánfítɔ su á, nópu fú yáí mí ató tsɔtsɔtsɔ ɔnó. Ba afubetsiá mí wá, anya ansigyi.’

²⁴“Mú osúmpú amú olenya sika pepe kente kule amu é lébebláa mu wie ɔbée, ‘Mí wíé, nyin ání fú asún bu ɔnlín. Fvutkpóttí ató ɔtínéá fumodu; fvtekpa ató-abí ɔtínéá fumeftá. ²⁵Mú su nenya ifú pú fú sika pepe amu ɔjáin ɔbáttó. Mú ní, hɔ fú ató.’

²⁶“Inu mu wie amu lébláa mu ɔbée, ‘Osúmpú laláhe, ɔwuliyɔpú fúgyi. Fuyin ání ntɔkpóttí ató ɔtínéá mmodu, ntækpa ató-abí ɔtínéá mmefitá ató. ²⁷Íniá fuyin mó ali á, teki fɔpu yótswi sika ɔyaíkpá. Íniá naba a, teki nóyɔho múa músú abí.’ ²⁸Mú oyin ámu lébláa mu asúmpú amu ɔbée, ‘Mliswu mu sika pepe kente kule amu ha ɔmvamú alanyá akente idú ámu. ²⁹Tsúfē ɔhá ání ɔbu tsɔtsɔ á, betrá pu iku tsia mótó há mu, obénya tsɔtsɔtsɔ. Táme ɔhá ání ɔma á,

bóswí mu kpalobíbiá obu, ³⁰amlitswí osúmpó anfí oma labi ánfí wa oklúntɔ. lnú isú móa kpisíi bu ní.’

Asóngyi

31 “Ní mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfí nebá mí iwíe ogýíkpá, Bulu-abɔpu féé bvbuo mí á, nétsiá mí ɔsúsú numnyam owíe obíású. **32** Békpa ɔyító ahá féé befia mí ansító. lnú nótɔsí amútɔ, fé alia mbwí ɔkpapú tɔtɔsí akúfa lé akpalátɔ. **33** Fówun nahá akúfa amu balíí mí gyɔpísu, akpaláa amu é balíí mí binasu. **34** lnú mí ánfí ngyi Owíe anfí nébláa ahá ámúú bvlíí mí gyɔpísu ámu mbée, ‘Mlí ahá ánfí mí Sí layúlá ánfí mluba, amlibetsiá iwíegyí ámúú ɔlelayáí há mlí tsú ɔyí asitsuábu ɔpá ámutɔ. **35** Tsúfé akún lekitá mí á, mluléha mí ató negyi. Omewúli lekitá mí, mluléha mí ntsu nonu. Nɔbwɛ ɔfɔ́, mluléhɔ́ mí ɔfɔ́. **36** Nenatí yayá, mluléha mí tati nedidá. Nɔlɔ́, mluléki mí. Nedí obu, mlulébá bekí mí.’

37 “lnú yilé abwepú ámu bífíté mí bee, ‘Ani Wíé, ɔmenke anulówun ání akún de fú, anuléha fú ató fegyi? Omewúli de fú, anuléha fú ntsu fonu? **38** Fwbwe ɔfɔ́, anuléhɔ́ fu ɔfɔ́? Oménke fenatí yayá, anuléha fú tati fedidá? **39** Oménke fɔlɔ́, ntéé fedí obu, anulébá bekí fu?’

40 “lnú mí ánfí ngyi Owíe ánfí nébláa amú mbée, ‘Onɔkwali ndé mlí bláa. Tógyítóá mlulébwɛ há mí apíó ánfí ahá bvtamabú amú wá ahátɔ ánfítɔ ɔkvá á, mí mlulébwɛ mó há á.’

41 “lnú nébláa ahá ámúú bvlíí mí binasu ámu é mbée, ‘Mlíkpukpe tei nfí. Bulu lalwíí mlí. Mltyɔ ogyá ámúú utamadun, Bulu lélélayáí há ɔbunsám móa mu abɔpu amutɔ. **42** Tsúfé akún lekitá mí, mluméha mí atogyihé. Omewúli lekitá mí, mluméha mí ntsu annu. **43** Nɔbwɛ ɔfɔ́, mluméhɔ́ mí ɔfɔ́. Nenatí yayá, mluméha mí tati andida. Nɔlɔ́, nedí obu; mluméki mí.’

44 “lnú amú é bífíté mí bee, ‘Ani Wíé, ɔmenke anulówun ání akún de fú, ɔmewúli de fú, fugyi ɔfɔ́, funa yayá, fudelɔ ntéé fuda obu; anumébekí fu?’ **45** lnú mí ánfí ngyi Owíe anfí nébláa amú mbée, ‘Onɔkwali ndé mlí bláa. Ali ámúú mlumébwɛ mó há mí apíó ánfí ahá bvtamabú amú wá ahátɔ ánfítɔ ɔkvá á, mí

mlumšbwe há á.’⁴⁶ Bulu ɔbéha amú býo iwl̄sın ání utamatátó, támē yilé abwepú ámu mū benya nkpa ání itamatá.”

Mat

Bekuklú Yesu Nwunsu

(Marko 14:1-2; Luka 22:1-2; Yohane 11:45-53)

26

¹ Bréá Yesu lósuná ató ánfí fée tá á, ɔlebláa mu akasípú amú ɔbée, ² “Mlyin ání ulasí nkenyá bégyi Israelfosu

*Katsun Nke. Nke ámvtó á, ɔku ɔbópu mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfí wá mí alupú ibító, bédá mí mántá *oyikpalíhesu.”

³⁻⁴ Alí bré ámvtó á, Yudafó Bulu igyí ahapú dehen pú amú ahande befia igyí ɔhapú dehen Kaiafa wóyító, kítá agywun ɔkpa ání bótsun mósú kítá Yesu ɲáintó, mó mu. ⁵ Támē beblí bee bwmóbwé mū nke ámvtó, méni kpokiti méeda ɔmá ámvtó.

Ofobí Fánfáánfán Puwólí Yesu

(Marko 14:3-9; Yohane 12:1-8)

⁶ Bréá Yesu bu Betania wúluto, Simon ɔkvá alalí *ilɔ pepe kí wóyító ɔde ató gyí a, ⁷ ɔtsı ɔkv léba mu wá. ɔde prentva wankláán kuá ofobí fánfán ání ibu bíá bɔ mó, ɔletseií ofobí ámu wúlí Yesu nwuntó. ⁸ Yesu akasípú amú benya ɔbló bréá bowun íní. Mú su befité bee, “Ntogyi sú ɔtsı ánfí layíntá ofobí fánfán ánfí? ⁹ Abétalí fé mó ibíá kpékplé, pú kóba amu há ahiánfó.”

¹⁰ Yesu lébi ání ɔbló lakítá amú. Mú su ɔlebláa amú ɔbée, “Ntogyi sú mlidé mu háan? Itó yilé alabwé há mí. ¹¹ Ahiánfó bétsiá mltó ekekégyíéke, támē mí mó mméetsiá mlt wá yá. ¹² Alatséí ofobí fánfán ánfí wúlí mí, pólá mí ɔyvlóu yái há mí opuláké. ¹³ ɔnɔkwali nde mlí bláa. ɔyító ɔtínegyíɔtínéá bédá Bulu asun wankláán ámu ɔkan a, béblí tó ánfí ɔtsı ánfí labwé ánfí pókáín mvsu.”

Yuda Iskariot Lótsulá Ání ɔbélé Yesu Há

(Marko 14:10; Luka 22:3-6)

¹⁴ Mú ɔma a, mu akasípú dýanyó ámvtó ɔkvá butetí mu Yuda Iskariot lýo Bulu igyí ahapú dehen amu wá. ¹⁵ ɔleyéfté amú ɔbée, “Ní nelé Yesu há mlí á, ntó mléha mí?” Mú su

bekla sika futútú advasa (30) wá mu ibitó. ¹⁶Tsú bré ámvtó ɔlɔwa ɔkpa dunká ání ɔbótsvn mósú lé Yesu há amú.

Katsvn Atogyihe Gyí

(Marko 14:12-21; Luka 22:7-14, 21-23; Yohane 13:21-30)

¹⁷Israelfó *Bodobodo Mátúhé *Nke ámvtó eke gyankpapu a, akasípú amu beba Yesu wá befité mu bée, “Aní Wíé, obu mɔmvtó ayela ha fu, afvgyi Israelfósv Katsvn Nke atogyihe amu?”

¹⁸Yesu lébláa amú ɔbée, “Mliyó asímasi wá wúluto, amlýeybláa mu mliaa, ‘Osunápú amu ɔbée, mí bré lafvn. Íní su mía mí akasípú abá begyi Israelfósv Katsvn Nke ámu fú wóyító.’”

¹⁹Mú su akasípú amu bɔyóbwé ali ámúú Yesu lébláa amú ámu pépéépé. Bela obu ámvtó, bwé Katsvn Nketó atogyihe amu yáí inu.

²⁰Bréá nsaintó deklíun a, Yesu mva mu akasípú beba betsiá ɔpúnú ámu asi. ²¹Ató ámu ogyíkpá a, Yesu lébláa amú ɔbée, “Oñokwali nde mli bláa, mlitó ɔkvule ɔbélé mí há.”

²²Asún ánfi léhie han akasípú amu. Mú su befi asi bvde mu fité kvlekule bée, “Mí Wíé, mí ní lóó?”

²³Yesu lébláa amú ɔbée, “Dhá ámúú mía munyó anidé ibi wa ɔlepe ɔkvletó ámu ɔbélé mí há. ²⁴Mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfi nówu fé alia bɔwanlín tswúi, támé dhá ámúú ɔbélé mí há ámu ɔgyówi ní. Ní bu metepí kwíí mu kúráá á, teki ibu alé há mu.”

²⁵Yuda Iskariot amúú ɔlele mu há ámu é léfíté mu ɔbée, “Osunápú, mí ní lóó?” Múú Yesu lébláa mu ɔbée, “Ee, fablí.”

Yesu Ntópwé Atogyihe Tráhe

(Marko 14:22-26; Luka 22:14-20; 1 Korintofó 11:23-25)

²⁶Bréá bvde ató ámu gyí a, Yesu léle bodobodo ipín, ɔleda Bulu ɔpán, bíábía mótó púhá mu akasípú amu, blí ɔbée, “Mlihó amlígyi. Mí ɔyulúv ni.”

²⁷Inu olotsu ntá-ewé, ɔleda Bulu ɔpán, púhá amú ɔbée, “Mli féé mlihó amlínu. ²⁸Mí obugya ni. Mú Bulu dépusí

mu ntam^m ání alaká há ahásu ní. Bétséí mu wólí así, méní obési ahá tsotsotsó lakpan kíé amú. 29 Nde mlí bláa mbée, mméetrá nu *wáun-abí ntá ánfí alu yófun ekeá mía mlonyó abélanu mu pópwé mí Sí *iwíegyí ámvtó.”

30 Benya wá ilu dá Bulu ipán tá alí, benatí yó Nfɔ-nyíbu ámusu.

Petro Өbóswí Өbée Mumeyín Yesu

(Marko 14:27-31; Luka 22:31-34; Yohane 13:36-38)

31 Bréá bowie Nfɔ-nyíbu ámusu á, Yesu lébláa amú ɔbée “Mlí féé mléyinkí mí ɔma onyení. Tsúfé bɔwanlín wá Bulu asún ámvtó bée, ‘Néda akúfa ɔkpapú ámu lédá, mu akúfa bédasáin.’” 32 Múú ɔletrá blí ɔbée, “Táme ní Bulu ɔkúsúa mí tsú afúlitó á, négya mlí nkpá yó Galilea ɔmátó. lnu mlɔbötú mí ní.”

33 Petro lébláa mu ɔbée, “Ní amú féé beyinkí fú ɔma kúráá á, mí mu mméeyinkí ekekéeké.”

34 Yesu lébláa mu ɔbée, “Oñokwali nde fú bláa. Onyení, asa bate ɔbélé ɔnó á, fóswí pú ibí wá ogyá tse sa fée fumeyín mí.”

35 lnu Petro lébláa mu ɔbée, “Ní lowu ígyi kúráá á, mméekiná fú ekekéeké.” Alí kén akasípú atráhe amu é beblí ní.

Mpáibɔ Getsemane

(Marko 14:32-42; Luka 22:39-46)

36 Yesu mua mu akasípú bɔyɔ ɔtunekvá bvtetí inu Getsemane. Bréá bowie inu á, ɔlebláa amú ɔbée, “Mlitsia nfi, noyó nkpá yóbo mpáit.” 37 ɔlekpa Sebedeo abi anyɔ, bugyi Yakobo mua mu pio Yohane pú Petro ya. lnu asún lehié han mu, mu ansí lepe. 38 Múú ɔlebláa amú ɔbée, “Asún ihíé de mí háan, ideklé imɔ mí. Mlitsia nfi, mía mlonyó agyo.”

39 lnu ɔlenatí yó nkpá kpalobí, ɔleda akpawunu pú ansító bun ɔsvlótó, kókóli Bulu ɔbée, “Mí Sí, ní ibówa alé á, ha

^m 26:28 Ntam pópwé bu nwulú dada amu akvtó.

ntá-ewe ánfíⁿ itsun misu. Támę megyí tóá ndeklé, mboún móá fvdeklé ibá mójtó.”

⁴⁰Múy oleyinkí ba akasípú amu wá bowun ání budeidü. Íni su ɔlefíté Petro ɔbée, “Mú su mlumétalí tsíá, mía mlunyø agyo dñnhwíri kule kpán? ⁴¹Mlìgyo amlíkokoli Bulu, méní mlumóowie tsúkítø, tsúfè mli ɔnjé deklé, támè nyankpusa-oyí lɔpɔn.”

⁴² Yesu létrá yókokóoli Bulu ɔbée, "Mí Sí, ní ntá-ewe ánfi mótsvn misv, ibwé aliyágyíalíá nónu mó á, mómú tsá fudeklé ibá mútó." ⁴³ Oletréa yinkí ba bowun ání akasípú amu butráá budéidí, tsúfē dídí de amú bu.

44 Mú su ḥlenatí sí amú, trá yókokóli Bulu otse saasi, bli asún ámu kén. 45 Oleyinkí ba akasípú amu wá, b̄efitē amú ḥbéε, "Mlilatráa si mlida mlidé ḥkpúnó da? Mlk̄i, bré ámu lafun ání bópu mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfi wá lakpan abwepú ibit̄o. 46 Mlk̄usv ayo. Mlk̄i, ḥhá ámúú ḥde mí le há ámu ná á."

Yesu Kıtá

(Marko 14:43-50; Luka 22:47-53; Yohane 18:3-12)

47 Yesu ḡnó mesi asa *akasípú dúanyo ámvtɔ ɔkuleá bvtetí mu Yuda lóbowie inu. ɔdɔm kpɔnkpoɔnkpontíá bude ndayí pú nkpotí bubuo mu. Bulu igyí ahapú dehen pú Yudafɔ ahandé amu lówa amú. 48 Yuda amúú ɔbélé Yesu há ámu lébláa ɔdɔm amu yái ɔbée, “Dhá ámúú nélata pútá ámu gyí dhá ámu ni. Mlkita mu.”

⁴⁹ Íní su ɔlenatí laa yéha Yesu itsiá ɔbée, “Osunápú, tsianí!” ɔlelatá mu pútá.

50 Múú Yesu lébláa mu ɔbéé, “Agya, bwé ttá ɔbwékpá feba.”

Inu ahá ámu benatí tú Yesu, kítá mu kínkíínkín. 51 Inu Yesu akasípú amutó ɔkule lítswi mu ɔdayí, kpá Bulu igyí ɔhapú dehen osúmbi ɔku isu lé. 52 Múú Yesu lébláa mu ɔbée, “Yinkia fú ɔdayí wa mú ɔfletó. Tsúfé ɔhá ání ɔtenátí kítá ɔdayí á,

ⁿ 26:39 Ntá-ewé ánfí igyi iwiçsin ání Yesu obówun.

ɔdayí ɔnó otisin. ⁵³Fumeyín fee nétalí kókóli mí Sí ɔbéha mu abɔpu tsɔtsɔctsɔ akú dúanyɔ bέba bɔkɔ ho mi? ⁵⁴Táme ní ibá alí á, nkálí ibóbwε asa Bulu asun wanlínhέ amu ibéba mótɔ?"

⁵⁵Inu Yesu léfité amú ɔbέe, "Ogyo otswapó ngyi, sú mlilatsú nkpotí pú ndayí mlebá mí ɔkitákpá? Ntsie mli wá Bulu ɔtswékpa inu ekekegyiéke nde mli ató suná, mlumékitá mí ekekeeeke. ⁵⁶Táme íní féé laba mótɔ, méní Bulu ɔnósú atɔípú asún wanlínhέ amu ibéba mótɔ."

Inu akasípú amu féé besrí sí mu.

Yudafɔ Ahande Ansító Lú

(Marko 14:53-65; Luka 22:54-55, 63-71;
Yohane 18:13-14, 19-24)

⁵⁷Múú Yesu akutápú amu békpa mu ya Bulu igyí ɔhapú dehen Kaiafa. Inó mua Mose mbla asunápú pú Yudafɔ ahande amu bezia ni. ⁵⁸Táme Petro lépetí obuo amú ɔma tsútsúútsú alu bowie igyí ɔhapú dehen wóyító inu. Oleyétsiá amú agyópu wá, méní obówun alíá asún ámu ibómcɔ ɔnó. ⁵⁹Inu Bulu igyí ɔhapú dehen amu mua Yudafɔ asún agyípú amu féé bodunká ahá ání bέka asún dínká Yesusu, méní bélí mósú mó mu. ⁶⁰Afunupu tsɔtsɔctsɔ bedali ba, táme amú féé ɔnó lɔtsvn ɔtsan. Mó ɔma a, ahá abanyɔ bedali bélí ahande amu ansítɔ, ⁶¹blí bee, "Oyin ánfı léblí ɔbέe, 'Nétalí bwié Bulu ɔtswékpa amu, lápú nkensá yi mó.' "

⁶²Múú Bulu igyí ɔhapú dehen amu lókvusú líí fíté Yesu ɔbέe, "Fuma ɔnó lé? Fuma asvansu blí pólé fó iwi?" ⁶³Táme Yesu móbwíí ɔnó. Bulu igyí ɔhapú dehen amu lélabláa Yesu ɔbέe, "Neká Bulu ɔkiankpapu amu, ní fúgyí Kristo, (ɔhá ámúú Bulu ladá mu ofúli), ogyi Bulu mu Bi ámu a, bláa ani."

⁶⁴Múú Yesu lébláa mu ɔbέe, "Mó fablí á. Táme mlíbi ání tsú nde púya a, mlówun mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfı ntsie Bulu Otúmípú gyɔpisi ánfı, ndun ɔsúsú nwulútáasu nebá."

⁶⁵Múú Bulu igyí ɔhapú dehen amu lékítá mu atadie báli mó kiaan,^o blí ɔbέe "Alabó mbusuo! Adánsie mómu anitráa

^o 26:65 Ilosuná ání asún ámu lawié mu iwítɔ dubí.

anigyó? Yéé mlulanú abususu ání alablí. ⁶⁶Nkálí gyí mlí agywun?”

Bébláa mu bee, “Ilehián ání obówu!”

⁶⁷Inu botutúu atsunó wulí mu ansító, wówo mu atswé. Aku é bedadáa mu asutó, ⁶⁸fíté mu bee, “Bulu ɔnósú ɔtɔípú Kristo, ma lágá fó? Bla anu.”

Petro Lóswi ɔbée Mumeyín Yesu

(Marko 14:66-72; Luka 22:56-62; Yohane 18:15-18, 25-27)

⁶⁹Petro tsie wunsinésú inu, otsibi ɔku lóbötü mu. ɔlebláa Petro ɔbée, “Fúa Yesu Galileayin amu nyɔ ná.”

⁷⁰Táme Petro lówa ɔnɔlí ahá ámu féé ansító ɔbée, “Mmeyín asún ánfí fvdeblí ánfí iwi kuvvuk.” ⁷¹Mú ɔma wóyí ɔnó inu é á, otsibi ɔku é lébi Petro. Mú su ɔlebláa ahá ání bvlí inu ɔbée, “Oyin ánfí mua Yesu Nasaretyin amunyɔ ténátí.”

⁷²Inu Petro lópu ɔnɔlí ká ntam, blí ɔbée, “Mmeyín mu.”

⁷³Mú ɔma a, ahá ámúú bvlí inu ámvutó aku beba bebláa Petro bee, “Lélé mú á, aniyin ání fúa Yesunyɔ ná, tsúfē fú títi de aní suná ali.”

⁷⁴Inu Petro lówa ntam kakáa bi ɔbée, “Neká tógyító, mmeyín oyin ámúú mlidé mu iwi asún blí ámu!”

Inunu bate lóbón. ⁷⁵Petro lékaín ání Yesu lébláa mu ɔbée, “Fóswi tse sa fee fumeyín mí asa bate ɔbélè ɔnó.” Inu ɔledalí híé yósu.

Yesu Kpa Ya Pilato

(Marko 15:1; Luka 23:1-2; Yohane 18:28-32)

27 ¹Oyi kehe nyankı-nyankı a, Bulu igyí ahapú dehen pú Yudafá ahandé amu bekítá agywun bee, bómó Yesu. ²Mú su beklúu mu, pú mu yówa Pilato ibitó. Mugyí Roma ɔhandeá ɔde Yudea ɔmású gyí ni.

Yuda Iskariot iwi Sián

(Gyumagyihé 1:18-19)

³Yuda amúú ɔlele Yesu há ámu lówun ání bahá Yesu pón. Ulehan mu. Mú su oleyinkía sika futútú aduasa ámu

ya Bulu igyí ɔhapú dehen pú Yudafó ahande amu. ⁴OLEBLÁA amú ɔbée, “Nalé ɔhá ání ɔmɔkúbwé lakpan kuku há. Mú su nabwé lakpan.”

Móó bæbláa mu bæe, “Anuméyín mó iwi kuku. Fú asún igyi.”

⁵Mú su Yuda lótswi sika futútú ámu sísi amú Bulu ɔtswékpa wunsinésú inu, nátí yésián iwi.

⁶Bulu igyí ahapú dehen amu bɔtɔsí kóba amu, blí bæe, “Aní mbla meha ɔkpa ání apúv kóba anfí odu wa Bulu ɔtswékpa kóbató, tsúfé mó iwi metin. Obugya kóba igyi.” ⁷Mú su bɔbwé agywun, pú kóba ámu yáhó atá ɔpwepú ɔku ɔsvlúv, pú inu bwé afóá ání bvbv Yerusalem opulákpá. ⁸Íni su bɔtu nde butetí inu bæe, “Obugya ɔsvlúv.”

⁹⁻¹⁰Íni léha Bulu asún ámuú ɔleblí tsvn mu ɔnósú ɔtɔípú *Yeremiasu ámu léba móttó. ɔbée, “Botsu sika futútú aduasa ámuú Israelfó begyi mu ibíá, hó mu amu yáhó atá ɔpwepú ɔku ɔsvlúv fé alia Bulu lébláa mi.”

Yesu Líí Pilato Ansító

(Marko 15:2-5; Luka 23:3-5; Yohane 18:33-38)

¹¹Yesu líí ɔmású ɔkipu Pilato ansító. Móó Pilato léfité mu ɔbée, “Fúgyí Yudafó owié amu ni?”

Yesu lébláa mu ɔbée, “Ee, mó fablí á.” ¹²Táme bréá Bulu igyí ahapú dehen pú Yudafó ahande amu beka asún dínká Yesusu á, ɔmele kuku ɔnó.

¹³Móó Pilato léfité mu ɔbée, “Fumédé asún ánfi bakla dínká fúsú ánfi nu?”

¹⁴Táme Yesu métépí bwíí ɔnó. Mú su ilobwie Roma ɔhande amu ɔnó.

Yesu Lowu ɬpón Ha

(Marko 15:6-15; Luka 23:13-25; Yohane 18:39-19:16)

¹⁵Ofífígyíofí, ní bude Israelfosu *Katsvn Nke gyí a, Roma ɔhande amu tesí obu ɔdipú ɔkvileá ɔdɔm amu budeklé há amú. ¹⁶Ali bré ámvutó á, obu ɔdipú ɔkvá alahó dá, butetí mu Baraba da obu. ¹⁷Mú su bréá Yudafó ámu fée bebefia

a, Pilato léfité amú ɔbée, “Ma nsíi ha mli? Baraba lóó, ntéé Yesu, bvtetí mu Kristo amu?” 18 Tsúfē Pilato yin ání Yesu iwi olu sú Bulu igyí ahapú dehen pú Yudafá ahandé amu bakítá mu ba mu.

19 Bréá Pilato tsie ɔde Yesu asún ámu gyí a, mu ka lówa obí mu wá ɔbée, “Mábwe oyin ánfi mu asún da ɔkpa ánfi tɔtɔ. Tsúfē ígye onyé á, nokun okude wun mu, ifú lehié kítá mí.”

20 Táme Bulu igyí ahapú dehen pú Yudafá ahandé amu beha ɔdɔm amu ɔnó bee, bukókoli Pilato osi Baraba, abumó Yesu. 21 Mú su Roma ɔhandé amu lélafíté ɔdɔm amu ɔbée, “Ahá abanyá ánftɔ ɔmɔmu nsíi ha mli?”

Botsu ɔnó bee, “Baraba!”

22 Múú Pilato létrá fité amú ɔbée, “Ntɔ mbwée Yesu, bvtetí mu Kristo, (há ámúú Bulu ladá mu ofúli amu)?”

Amú féé bebláa mu bee, “Ha abvda mu manta oyikpalíhesu!”

23 Pilato léfité amú ɔbée, “Ntogyi su! Tsitsa mɔmu alabwé?”

Inu belakplón kúklókúú bee, “Ha abvda mu manta oyikpalíhesu!”

24 Bréá Pilato lówun ání alabwé kásíán, kpokiti mboún deklé ienda inu á, olotsu ntsu fwí ibí amú ansító unu, bláa amú ɔbée, “Mí ibí anyɔ una oyin ánfi lowutɔ. Mli asún igyi.”

25 Yudafá ámu féé bebláa mu bee, “Mu lowu 1sabití ibá ania ani abí-anású!”

26 Inu Pilato lési Baraba há amú, ɔleha mu 1sá akɔpú bəpití Yesu atá, ɔlopú mu wá amú ibitɔ ɔbée, bvyéda mu manta oyikpalíhesu.

Yesu Ahinlá Bwε

(Marko 15:16-20; Yohane 19:2-3)

27 Inu ɔmású ogyípú amu 1sá akɔpú bekpa Yesu ya mu wóyító. Betí amú aba 1sá akɔpú atráhe amu féé, bəda Yesu ɔbun. 28 Bɔwɔí Yesu atadie, pú ligá pepe ku wá mu. 29 Bɔlu obungyo-awu, bwé mú owíepa bun mu nwun. Bɔpu oyí ku wá mu gyɔpí ibitɔ, fé akɔnfra. Bəda akpawunu mu

ansító, bude mu ahinlá bwé bee, “Yudafɔ Owíe, fú nkpasu ɔnlinsu!” ³⁰Botu atsunó wúlí Yesu, swíí mu oyí ámu púpítí mu nwuntɔ. ³¹Bɔbwé mu ahinlá tá á, bɔwɔí amú ligá pεpe amu, yínkia mu onutó atadie wá mu, békpa mu dálí bɔyɔ́ abuyeda mu manta oyikpalíhesu.

Yesu Da Mántá Oyikpalíhesu

(Marko 15:21-32; Luka 23:26-43; Yohane 19:17-27)

³²Bréa bɔyɔ́ á, befia Kireneyin ɔkuá butetí mu Simon. lsá akɔpú ámu beka mu híé bee, ɔhɔ́ oyikpalíhe amu svra. ³³Boyówie ɔtinekuá butetí inu Golgota. Mú así gyí, “Nwun Okokobi Otsiákpá.” ³⁴Bɔpu afá kítákítá wá ntátó tin Yesu ɔnó bee onúú, támé bréa ɔleda mó ɔnó á, olekiná nu.

³⁵Beda mu mántá oyikpalíhe amusu tá á, beye mu ataduetɔ. Inu bɔtswi abi púkí ɔhagyíha ogyíkpá. ³⁶Besi butsie inu, bude mu iwi gyóó. ³⁷Múú bɔwanlín tóá svá bude mu da mántá oyikpalíhesu, dá mántá mu awunso bee, “YESU, YUDAFɔ OWÍE AMU NL.” ³⁸Beda awikplu abanyɔ́ é mántá nyikpalíhesu tsíá mutɔ. ɔkuile bu mu gyɔpísu, ɔkuile é bu mu binasu.

³⁹Inu atsúnpu bɔkpukpúu nwuntɔ, bli Yesu iwi abususu bee, ⁴⁰“Yée fú fee fétalí bwíé Bulu ɔtswékpá amu, lápwé mó nkensá owító ní? Hɔ fú iwi! Ní lélé Bulu mu Bi fúgyi á, kpli tsu oyí ámusu aki.”

⁴¹Ali kén Bulu igyí ahapú dehen, Mose mbla asunápú pú Yudafɔ ahande amu é bɔbwé mu ahinlá ní. ⁴²Bebli bee, “ɔlhɔ́ ahá nkpa, támé ɔmetálí hɔ mu iwi. Ní mugyí Israelfɔ́ owíe amu a, ɔkplí tsu oyí ámusu, méni abɔ́hɔ́ mu gyi. ⁴³Yée ɔbée Bulu mu Bi mugyi, mu ansí dún Bulusu. Bulu ɔlé mu séi, aki ání otekle mu asón.”

⁴⁴Ali kén awikplu ámóó beda mántá nyikpalíhesu mu wá ámu é bɔbwé mu ahinlá ní.

Yesu Lowu

(Marko 15:33-41; Luka 23:44-49; Yohane 19:28-30)

⁴⁵Owí leta ɔslúú amusu féé, tsú dódúanyɔ́tɔ alu yífvu ntúpwε dɔsatɔ. Owí metrá lun ε. ⁴⁶Dɔsa ámutɔ á, Yesu

lókplvn kóklúkúú *Hebri ɔblítɔ ɔbée, “Eli, Eli, Lama Sabaktani?” Mú ası gyí, “Mí Bulu, mí Bulu, ntogyi sú fakpá mí ɔma?”

47 Bréá ahá ámúú bulí inu ámvtɔ akv bonu asún ánfi á, beblí bee, “Ode *Elia kpolí.” 48 Inu amútá ɔkv lésrí yótsu ɔsapɔ, pýdá ntá ɔdáitɔ, pýyi oyísú, tsú mū fvá, pútin mu ɔnó ɔbée onúu.

49 Táme mu aba atráhe amu bebláa mu bee, “Si, alu kí bee Elia ɔbéba bɔhɔ mu.”

50 Yesu létrá kplún kóklúkúú, ɔlele ɔnjé.

51 Inu Bulu lébalí tati ámúú bɔpuká Bulu ɔtswékpá obu ámvtɔ anyɔ, tsú awunso beyi ası kiaan. Bulu léha ɔsvlúu lekpunkí, ɔleha abutá lemamáin. 52 Olefinfíñki ntsán, aha wankihé tsɔtsɔctsɔ bɔkusú tsú afúlitɔ. 53 Yesu kusú tsú afúlitɔ ɔma a, aha wankihé anfí bakúsú tsú afúlitɔ ánfi bɔyɔ Yerusalem wúlu wankihé amvtɔ, yéle iwi ɔwan súná ahá tsɔtsɔctsɔ.

54 Bréá isá akɔpú ɔhande pú isá akɔpú ámúú bvde Yesu iwi gyóo amu bowun ɔsvlúkpunkí ámu pú tsá ide mósú yɔ féé á, ifú lehie kítá amú, beblí bee, “Lélé, Bulu mu Bi óyin ánfi gyí.”

55 Atsí tsɔtsɔctsɔ bobuo Yesu, bvde musu kíu tsu Galilea ɔmáttó. Amú é besi lí tsútsúútsú, bvde mu kíu sisí. 56 Amútá akv gyí, Magdalayintse *Maria mua *Maria ání ɔlɔkwú Yakobo mua *Yosef pú Sebedeo mu ka ání ogyi Yakobo mua Yohane aná oyín.

Yesu Pulá

(Marko 15:42-47; Luka 23:50-56; Yohane 19:38-42)

57-58 Bréá owí depjɔn a, Arimateayin iwi onyapú ɔkvá bvtetí mu Yosef, alamlí Yesu ɔkasípú lýɔ Pilato wá, yókvli mu ɔbée, osíi Yesu fúli amu ha mu. Pilato léha ání busíi fúli amu ha mu. 59 Mú su Yosef lópu ɔhráda ání iletin wankláán kíkli fúli amu iwi, 60 ɔlɔpu mu yówa ɔbó pɔpwé ání aladá bvtátá yáí há mu iwi. Múú olemináa ibwi yíléyílé ku tin ɔbó ámu ɔnó, ɔlenatí. 61 Magdalayintse Maria mua Maria nyɔɔsi amu besi bvtse inu fún bvde ntsán ámu kíu sisí.

Yesu Ntsán Gyo

62 Yudafɔ iwisu ɔdaké ɔyi kehe, igyi *ɔkpúnú ɔdaké á, Bulu igyí ahapó dehen, Farisifɔ ámu fée pú Pilato befia. **63** Bebláa mu bee, “Owíe, anülakáín ání bréá ofunupu anfi tsie nkpa á, ɔleblí ɔbée, ‘Nkensá ɔma a, Bulu ɔbelakúsúa mi tsú afúlito.’ **64** Mú su ha abuyogyo mu ntsán ámu ɔnɔ wankláán, yɔfún eke sáásí. Ní megyí ali á, mu akasípú amu býoyowi mu lé, bemlé ahá bee alakúsú. Ibá ali á, akasípú amu ahámlé bódun mu kle.”

65 Pilato lébláa amú ɔbée, “Isá akɔpú ní. Mlíha amú abuyogyo inu wankláán altá mléatalí.”

66 Mú su beyétan ɔbó ámu ɔnɔ wankláán, há agyópu bogyo mú asi.

Yesu Kusú Tsú Afúlito

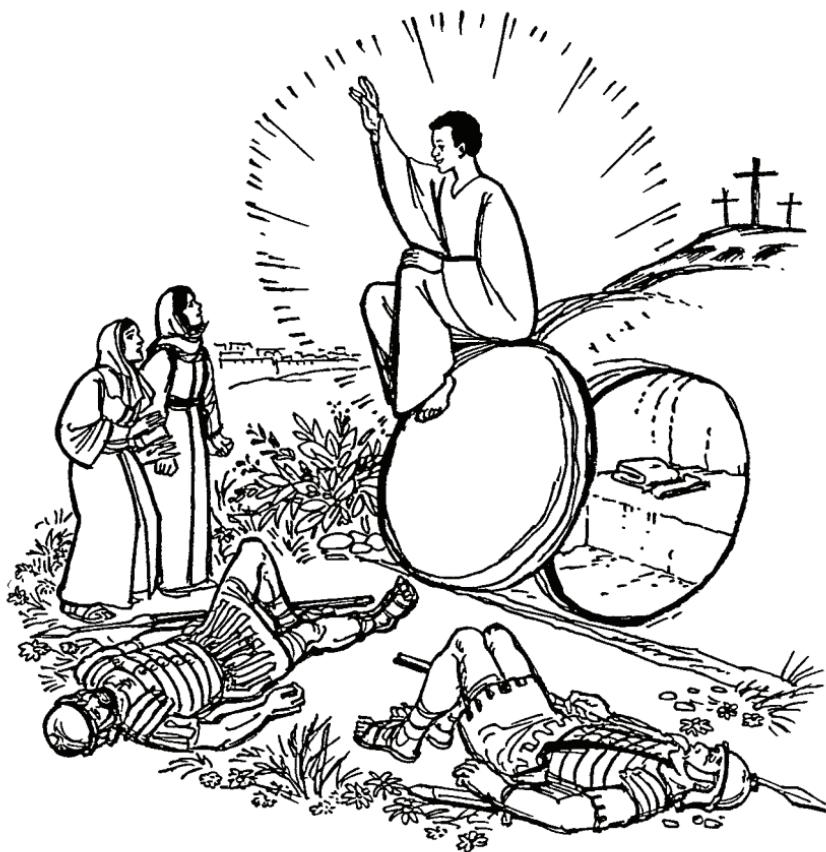
(Marko 16:1-10; Luka 24:1-12; Yohane 20:1-10)

28 **1** Yudafɔ ɔkpúnú ɔdaké ɔyi kehe, igyi Kwasieda bake a, Magdalayintse *Maria mua *Maria nyɔɔsi amu bɔkvusú yó Yesu ntsán ámu ɔkíkpa. **2** Invnu á, ɔsuluv lekpunkí kúklukúú, Bulu-ɔbɔpu lékplí tsú ɔsúsú bemináa ibwi yílé ámu lé ɔbó ámu ɔnɔ, tsíá mósú. **3** Mu ansítá lehié wankí, ide ogyá kpa. Mu atadie é lofulí futútúútú fé opuli-mpúts. **4** Bréá bowun mu a, ifú lehié kítá inu agyópu amu, bekpunktí kpakpakpakpa, dida, lwií fé afúli.

5 Bulu-ɔbɔpu amu lébláa atsi ámu ɔbée, “Mlumánya ifú! Nawun ání Yesu amóó beda mántá oyikpalíhesu ámu mlidédunká. **6** ɔma nfi. Bulu lakúsúa mu fé aliá ɔleblí yáí. Mlbekü ɔtíné ámóó bɔpu mu tswi amu. **7** Mliwa ɔsa yébláa mu akasípú amu mlíaa, Bulu lakúsúa mu tsú afúlito. Alagya mlí nkpá ɔyá Galilea ɔmátá. Inú mlówun mu ni. Asún ání mbu ha mlí ní.”

8 Ifú lekitá atsi ámu, támé bɔpu ansigyí tsíí ɔsrú tsú opulákpá inu bɔyá yébláa akasípú amu tóá bawun.

9 Imówa ɔpá kuku Yesu léfia amú, há amú ité. Inu beda akpawunu kítá mu ayabi, súm mu. **10** Yesu lébláa amú ɔbée,

“Oma nfi. Bulu lakúsúa mu fé aliá ɔleblí yáí.” (Mateo 28:6)

“Mlumánya ifú. Mluyebláa mí apíó ámu mluaa, buyó Galilea ɔmátó. lnú bówun miní.”

Ntsán Agyópu Amu Asun Klahé

11 Bréá atsi ámu bɔpv bɔyá á, ntsán agyópu amu akv é bɔyɔ wúluto yébláa Bulu igyí ahapú dəhen amu tzá ulaba féé. 12 Íni su Bulu igyí ahapú dəhen amu beti Yudafá ahandé amu fée fía, kítá agywün. Béha ntsán agyópu amu kɔba tsɔtsɔctsé. 13 Béha amu ɔnɔ bεε, “Mlibli mluaa, ‘Onyé, bréá anidédi á, Yesu akasípú amu bέba bowi mu nátí.’”

14 Ní Roma ɔhande onú á, ania mwnyɔ abéblí mw, méní mlímóowie asúntó.”

15 Mw su ntsán agyópu amw botsulá hɔ kóba amw, begyi dinká Bulu igyí ahapú dehen amw asvn blíhé anfisv. Onó ánfí bëha amw ánfí lobwie wá Yudafɔ ɔmá ámu féétó bɔfvn nde.

Yesu lwiawanle Súná Mu Akasípú

*(Marko 16:14-18; Luka 24:36-49;
Yohane 20:19-23; Gyumagyihé 1:6-8)*

16 Akasípú dúokun ámu benatí yá Galilea ɔmáttó, ibu ámúú Yesu lósuná amw ɔbée búfia mw mwsú ámusv. **17** Bréá bowun mw a, beda akpawunu súm mw, támé ımcwankí amútó akv ání mw ni. **18** Mwú Yesu lókpukpék ba amw wá, blí ɔbée, “Bulu lapú ɔsú móa así túmi féé wá mí ibitó. **19** Mw su mlyɔ ɔyító féé, amlbwé ahá féé mí akasípú. Mlìbɔ amw *asú ɔsí, Obí pú ɔhe Wankíhé dátó. **20** Mlisuna amw abugyi mbla ámúú nɔwa há mlí ámu féésú. Mlìbì ání mbu mlí wá brégyíbré, yófvn ɔyí ɔnómɔ.”

Asun Wankláán Ání Marko Lówanlín

Asú Ḍbɔpú Yohane Bulu Asún Ḍkanda
(*Mateo 3:1-12; Luka 3:1-18; Yohane 1:19-28*)

1 ¹Alí Bulu mu Bi Yesu Kristo iwi *asun wankláán ámu ilotsuá así ní. ²Ueba mótsó fé alia *Bulu ḷnósú ḷtɔípú *Yesaia lówanlín wá mu ḷwulútó ḷbée,

“Ki, nde obí wa gya fu nkápá.

Mu ḷbélá ḷkpá há fú ní.

³ ḷku dékplv̄n *dimbísú ḷbée,

‘Mlila ani Wíe ḷkpá.

Mlitswii ikpa ha mu!’ ”

⁴ Asú Ḍbɔpú Yohane léba ḷde ahá *asú bɔ, ḷde Bulu asún ḷkan da Yudea dimbísú ḷbée, “Mlidamli klvntɔ, amlisi lakpan bwɛ. Bulu osikie mli, ambɔ mli asú.” ⁵Ahá botsu Yerusalem wúlutɔ pú Yudea ḷmáttó féé bá mu wá. Bele amú lakpan blí, ḷlobɔ amú asú Yordan ntsutso.

⁶ Yohane lówa *kpósó-imí atadue, ḷlopú ḷwulú-kpákpá ḷfé klí mósú. Atsantsanku pú ḷkwén otegyi. ⁷Oletsíá dá asún ḷkan, blí ḷbée, “᷑kuá ḷduń mi bu ḷma ḷbá. Mmɔfun ání nόgyonká sánkí mu ntukvta ḷfé kúráá. ⁸Mí mó á, ntsu ndepubó mli asú, támé mu mó ḷbópu *᷑he Wanklhé bó mli asú.”

Yesu Asúbɔ Pú Mu lsóki
(*Mateo 3:13–4:11; Luka 3:21-22; 4:1-13*)

⁹Nke ámutɔ á, Yesu lótsu Nasaret, wúluá ibu Galilea ḷmáttó ba Yohane wá, Yohane lóbɔ mu asú Yordan ntsutso.

10 Yesu lénya dálí ntsu ámvtɔ̄ alı, olowun nwulútáa lefinkí, Ḍhe Wankíhé dékplí dali mótó fé abróduma, ilobogyonká musu. **11** Innu ɔme ku lótsu ɔsús ɔbée, “Fúgyí mí bíá ntɔdwé, mi ansí tehíé gyí fú iwi ní.”

12 Innu ɔhe Wankíhé amu lékpa Yesu ya dimbísú. **13** Oletsia inu nke advana, *Satan létsia bɔso mu kí. Mua pututɔ̄-mbwí létsia, *Bulu-abɔpu beba bekí musu.

Yesu Gyumagyihé Asitsuá

(Mateo 4:12-22; Luka 4:14-15; 5:1-11)

14 Bekutá Yohane tswí obu ɔma a, Yesu lóyɔ̄ Galilea ɔmátó, ɔde Bulu asun wankláán ámu ɔkan da. **15** ɔbée, “Bré ámu lafun. *Bulu iwíegyí ámu lawié wóyí tá. Mlidamli kluntɔ̄ ba Bulu wá, amlihɔ̄ mu asun wankláán ámusu gyi.”

16 Eke ɔku Yesu ná Galilea ɔpu ɔnɔ̄, olowun Simon mua mu gyama Andrea. Budé asawu tswí, tsúfē aye alepú bugyi. **17** Múú ɔlebláa amú ɔbée, “Mliba bobuo mi. Nóbwe mli anyánkpúsa alepú.” **18** Innu besi amú asawu aná tswí, kplá buo mu.

19 Olenatí yá nkpá kpalobí á, olowun Sebedeo abí, Yakobo mua mu gyama Yohane é. Bubu ɔkluntɔ̄, budé amú asawu bún. **20** Innu Yesu léti amú é, benatí sí amú sí múa mu apafɔ̄ wá ɔklun amvtɔ̄ ba bobuo mu.

Yesu Ḍhe Laláhe Gyáa

(Luka 4:31-37)

21 Yesu mua mu *akasípó bɔyō Kapernaum wúluto. Ḍlōyɔ̄ Yudafɔ̄ *ofíakpa yósuná atá *ɔkpúnú ɔdaké. **22** Mu atosunáhé lobwie amú ɔnɔ̄, tsúfē olusuná amú atá túmisu. Megyí fé Mose *mbla asunápú amu.

23 Oyin ɔku léba ofíakpa inu, *ɔhe laláhe bu musu. **24** Ḍlokplún blí ɔbée, “Yesu Nasaretyin, amansu búu ania funyɔ̄ nsiné? Ani ɔhikpá febá lóó? Nyin ɔhá oduá fugyi. Fúgyí Bulu Ḍha Wankíhé amu ni!”

25 Yesu lókplún wa ɔnjé ámu ɔbée, “Kpa ɔnɔ̄ bun, afudalí mutɔ̄.”

26 Ínu ɔŋe laláhe amu líwusú oyin ámu ɔwunlínsú, súrá okitikíti kúklukúú, dálí mutɔ. **27** Onó lobwie amú féé, befité aba bee, “Ntɔ ofúla ni? Íni mó á, atosunáhé pɔpwɛ ni. Oyin ánfi bu túmi, ɔtɔkplún wa ɔŋe laláhe, itobú mu.”

28 Íni su Yesu idá lekleí wá Galilea ɔmá ámutɔ féé.

Alɔpu Tsɔtsɔtsɔ Tsa

(Mateo 8:14-17; Luka 4:38-41)

29 Yesu mua mu akasípú benya dálí Yudafɔ ofíakpa inu alí, bɔyɔ Simon mua Andrea wóyítɔ. Yakobo mua Yohane é bubu amútɔ. **30** Bɔyɔ á, owísó laktá Simon mu sia tsíhé, ɔda. Invnu bebláa Yesu ɔtsi ámu iwi asún. **31** Múú ɔlɔyɔ yékítá ɔtsi ámu ibi, tsú mu kúsú. Invnu owísó ámu lókvsú musu, ɔlɔbwɛ amú afɔjtɔ.

32 Mú ntúpwɛ fɔɔn a, bɔpu alɔpu pú ahá ání ɔŋe laláhe de amú háan féé ba Yesu. **33** Wúlu amu féé beba befia wóyí ámu ɔnɔ. **34** Yesu létsa ahá tsɔtsɔtsɔá bude ilɔ ɔtsan-ɔtsan lɔ, olegya ɔŋe laláhe tsɔtsɔtsɔ é lé ahátɔ. ɔmeha ɔŋe laláhe amu abutɔi, tsúfē amú féé buyin mu.

Bulu Asún ɔkanda Galilea ɔmátsɔ

(Luka 4:42-44)

35 Mú ɔyi kehe bake a, Yesu lédali wúlu amutɔ yɔ itsétɔ ɔde mpái bɔ. **36** Támé Simon mua mu aba bɔbɔ mbódí dúnká mu alu yówun mu. **37** Bréá bowun mu a, bebláa mu bee, “Ahá féé bude fú dunká.”

38 Múú Yesu lébláa amú ɔbée “Mliha ayo awúlu bámbású, anyeda Bulu asún ámu ɔkan inu é, tsúfē íni su neba ni.”

39 Ínu ɔlɔyɔ yéki Galilea ɔmátsɔ féé, ɔde asún ámu ɔkan da Yudafɔ ofíakpa féé, ɔde ɔŋe laláhe é gyáa le ahátɔ.

॥ Pepe ɔlɔpú ɔku Tsa

(Mateo 8:1-4; Luka 5:12-16)

40* ॥ Pepe ɔlɔpú ɔku léba beda akpawunu Yesu ayabitɔ, kókóli mu ɔbée, “Owié! Ní fótsulá á, fétalí há mí iwi bépli.”

41 Mu asún lówa Yesu nwé. Mú su ɔletinkí ibrí da mu, bláa mu ɔbée, “Natsúlá, fú iwi iplú!” **42** lnvnu ilo pepe amu ilesa, mu iwi léphi. **43-44** Múú Yesu léda mu ɔlá ɔbée, “Mábla ɔhaa asún ánfi. Natí laa afvpu fú iwi yosuná Bulu igyí ɔhapú, afvha mu iwigyvrátó amúú Mose mbla lósuná tsú ilo pepetsa iwi ámu. Igyi adánsie suna ahá ání fú iwi laplú.”

45 Táme oyin ámu lénya dálí inu ali, ɔlówa mó ɔkan da bí. ɔleda asún ámu ɔkan wúlu amutó féé fíá. Mú su Yesu métra talí lé iwi ɔwan wíé wúlu kuvuto, itsétó oletsia tsíá. Táme mó ó á, ahá betsiá tsú ntíné-ntíné ba mu wá.

Tsukule Osínpu Tsa

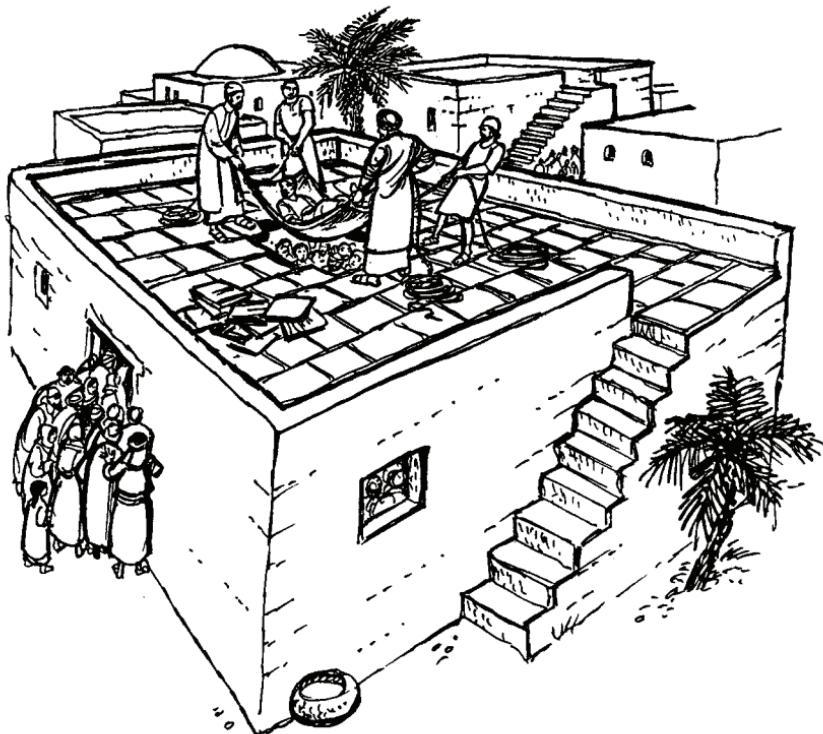
(Mateo 9:1-8; Luka 5:17-26)

2 **1** Nke kpalobí ku ɔma a, Yesu léyinkí yó Kapernaum wúluto. Ahá bonu ání alaba wóyí. **2** Mú su ahá tsotsootso beba bɔbulá wóyí ámu. ɔkpa kúráá itráa ma inuá fítsvn wie mútó. Yesu léda Bulu asún ámu ɔkan súná amú. **3** Ahá abaná bɔsurá tsukule osínpu ɔku akpasu ba mu. **4** Ódóm amu su bumenya ɔkpa pú mu wíé Yesu wá. Íní su bɔyádu obu ámu awunso, dá mó ɔtinéku tíí, bækplía akpa amu tsvn ɔbó ámutó, pú mu tswí Yesu ansító. **5** Bréá Yesu lówun ání bahó mu gyi a, ɔlebláa tsukule osínpu amu ɔbée, “Mí bí, nasí fú lakpan kíé fú.”

6 Inu Mose *mbla asunápú akvá butsie inu, bëblí wá nwunto bëe, **7** “Ntó asún oyin ánfi déblí ali? Megyí mbusuo álabjá? Ma é ɔbétalí sí lakpan kíé ahá dun Bulu nkule?”

8 Yesu lébi ání bvde nwéen gyí amú nwunto. Mú su ɔlefite amú ɔbée, “Ntogyi sú mlidé íní odu gywúin? **9** Mɔmu bówa ablúlé ání nébláa tsukule osínpu anfi? ‘Nasí fú lakpan kíé fú’ ntéé ‘Kvsu tsu fú akpa afunati?’ **10** Táme ndekléá mlubú ání mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfi mbu túmi ɔyí ánfitó sí ahá lakpan kíé amú.” Inu ɔlebláa tsukule osínpu amu ɔbée, **11** “Nde fú bláa mbéé, kvsu! Tsu fú akpa afunati yó wóyító!”

12 lnvnuvnu olkvusú, tsú mu akpa, nátí amú ansító inu. Íní lówa amú féé wánwan, békafú Bulu bli bëe, “Anímókúwun ofúla anfi odu ki.”

*Bekplía akpa amu tsvn ɔbó ámvto,
pú mu tswi Yesu ansító. (Marko 2:4)*

Lewi Ti
(Mateo 9:9-13; Luka 5:27-32)

13 Yesu létrá yó Galilea ɔru ɔnó. ɔdɔm kponkponkponti
beba mu wá, olosuná amú ató. 14 Bréá ɔlɔpu ɔyó á, olowun
Alfeo mu bi Lewi tsie mu lampóo ɔhɔkpá. Múú ɔlebláa mu
ɔbée, “Bobuo mi.” lnvnu ɔlɔkvusú buo mu.

15 Mú ɔma a, Lewi léti Yesu mua mu akasípú ató ogyíkpá mu
wóyító. *Lampóo ahópu pú lakpan abwepú tsotsotsó é bobuo
mu ba ató ámu ogyíkpá. 16 Bréá Mose mbla asunápú amvto
akuá bugyi *Farisifó bowun ání Yesu mua lakpan abwepú pú
lampóo ahópu bude ató gyí a, befité mu akasípú bée, “Ntogyi
sú mua lakpan abwepú pú lampóo ahópu bude ibi wa gyi ató?”

17 Yesu lónu asún ánfi, ɔlebláa amú ɔbée, “Alɔpu léhián ɻlo ɔtsapú, megyí ahá ání iwi bu amú ɔnlın. Mmeba aha wankláán ɔtikpá, mboún lakpan abwepú ɔtikpá neba.”

ɔnɔklí ɻwı Asun Fıtéhé
(Mateo 9:14-17; Luka 5:33-39)

Mar

18 Asú ɔbɔpú Yohane akasípú pú Farisifɔ butetsíá *klí ɔnó. Eke ɔku akv beba befíté Yesu bée, “Ntogyi sú Yohane akasípú pú Farisifɔ akasípú buteklí ɔnó, támē fú akasípú mū bvtamaklí ɔnó?”

19 Yesu léle mū ɔnó ɔbée, “Ní ɔtsi ɔkpaínpú bu mu anyawíe wá á, békli ɔnó? Ekekéeké! Íniá ɔbu amú wá ánfi mū á, bvméeklí ɔnó. **20** Támē eke ku béba ání békpa ɔká otsiápú amu nátí sí amú. Ali nké ámvɔtɔ békli ɔnó ní.

21 “Ohaa tamapú tati pɔpwɛ tan tati dada. Tsúfɛ tati pɔpwɛ amu békpikpú tsíi dáda amu iku lé, há ɔtánkpa iuv bélatéí tsíá. **22** Ali kén bvtamapú nta pɔpwɛ wá ɔwulú-kpákpá kente wuhétó ní. Nta pɔpwɛ amu ibófu fá kente amu tsítsá, yíntá kente amu é. Íni su ɔwulú-kpákpá kente pɔpwetɔ bútɔpú nta pɔpwɛ wá.”

ɔkpónú ɔdaké Mu Wie
(Mateo 12:1-8; Luka 6:1-5)

23 Yesu mva mu akasípú bɔtsvn ayó ndɔ kvtɔ *ɔkpónú ɔdaké, mu akasípú bɔpusáa ayó ámu ku wí. **24** Farisifɔ akv bowun amú, befíté Yesu bée, “Kí, ntogyi sú bvde tóá aní mbla meha ɔkpa bwé ɔkpónú ɔdaké?”

25 Yesu léfité amú ɔbée, “Mlumɔkúkla nu tóá Owíe *Dawid lóbwɛ bréá akón de mva mu abúopu, buma tɔtɔá bégyi kí? **26** Olebitíwíé Bulu osúmkpa yótsu bodobodoá bapúhá Bulu igyí ba, mva mu abúopu amu begyi, Bulu *igyí ɔhapú dəhen Abiata bísv. Bulu igyí ahapú nkule bele ɔkpa bútegyi ali bodobodo amu.”

27 Múú ɔletrá bláa amú ɔbée, “Nyankpusa sú Bulu lóbwɛ ɔkpónú ɔdaké ámu. Megyí ɔkpónú ɔdaké ámu sú Bulu lóbwɛ nyankpusa. **28** Mú su mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfi gyí ɔkpónú ɔdaké mu wie!”

॥۱۷tsa ۞kpúnú ۞daké
(Mateo 12:9-14; Luka 6:6-11)

3 ¹Yesu létrá yɔ Yudafɔ *ofíakpa iñu á, oyin ɔku tsie iñu, mu ibi kule lawú. ²Aha akv bude Yesu téé, abukí bée ɔbétsa mu ilɔ *ɔkpúnú ɔdaké ámu, méní bénya mu iwi asún bli. ³Yesu lébláa oyin ámúú mu ibi kule lawú ámu ɔbée, “Kusu beli amú ansítí nft.” ⁴Múú ɔlefuté amú ɔbée, “Ntɔ aní mbla léha ɔkpa ání abwée ɔkpúnú ɔdaké? Yilé lóó, ntéé lalahé. Ahóó ɔha nkpa lóó, ntéé amóó mu?”

Támé ɔhaa méle mó ɔnó. ⁵Yesu lópu ɔblá kí amú bómlí. Ulɔhɔ mu ɔsin, tsúfé kluntɔ bu amú odwin. Múú ɔlebláa oyin ámu ɔbée, “Tinkí fú ibi amu.” Olenya tinky mó ali pé, ɔjé lowie mótɔ. ⁶*Farisifɔ ámu bedali yɔ, amúa Owíe *Herode ahá békutá agywun iñunu alia bɔbwé bɔmɔ Yesu.

Ahá Tsɔtsɔctsɔ ॥۱۸ Tsa

⁷⁻⁸Yesu mua mu *akasípú benatí bɔyá Galilea ɔpu ɔnó. ۞dɔm kpɔnkɔɔnkɔnti bobuo mu tsú Galilea múa Yudea ɔmátó, Yerusalem, Idumea, Yordan bvnkpa ɔbun pú Tiro múa Sidon nsáintɔ ba mu wá. ⁹Ahá ámu bɔduví. Mú su ɔlebláa mu akasípú ɔbée, bvdúnka ɔklun ku yai ha mu, méní bvmóoputá mu. ¹⁰Tsúfé alatsá ahá tsɔtsɔctsɔ ilɔ. Mú su alɔpu amutɔ okugyíkv dékléá ɔbɔpu ibi da mu. ¹¹Ní ahá ání *ɔjé lalahé bu amúsú benyá wun mu ali á, badída mu ayabiasi, súrá okitikíti bli bée, “Fúgyí Bulu mu Bi ámu ni!”

¹²Támé ɔleda ɔjé lalahé amu olá kínkíínkín ɔbée, imáha ahá abubí mu.

Akasípú Amu Adá
(Mateo 10:1-4; Luka 6:12-16)

¹³Yesu lódu yá busu, ɔleti ahá ání mu onutó odeklié, bɔyátu mu. ¹⁴⁻¹⁵Múú ɔlele amútó ahá dúanyɔ, ɔleti amú mu *sumbí ayɔpú ání mua amónyɔ bétisiá, otsia wa amú abuyeda mu asún ɔkan, abugya ɔjé lalahé lé aháto.

16 Ahá dúanyɔ́ ámu adá gyí, Simon ání ɔledinká mu Petro; **17** Sebedeo abí Yakobo mua mu pio Yohane (ɔledunká amú adá ɔbée, “Boanerges.” Mú así gyí, “ɔpráda abí.”); **18** Atráhe gyí, Andrea, Filipo, Bartolomeo, Mateo, Toma, Alfeo mu bi Yakobo, Tadeo mua Simon ání ogyi iwisutsiá adunkápú ɔpasuatɔ́ ɔha; **19** pú Yuda Iskariot ání ɔlebele mu há.

Yesu Mua Beelsebul

(Mateo 12:22-32; Luka 11:14-23; 12:10)

20 Bréá Yesu lýyɔ́ wóyít́ a, ɔdɔ́m betrá ba iñu. Mua mu akasípú bumenyá ɔkpa ání bégyi ató kúráá. **21** Bréá mu wóyít́ ahá bonu mu iwi asún á, bɔyɔ́ beyékpá mu, tsúfē buki bee mu nwun layíntá.

22 Mose *mbla asunápú akvá botsu Yerusalem ba iñu beblí bee, “ɔjje laláhe owíe *Beelsebul tsíe mwí. Mu túmi ɔdepugya ɔjje laláhe lé ahátɔ́.”

23 Mú su Yesu léti amú ba mu iwi wá, ɔlebláa amú asún ayébitɔ́ ɔbée, “Nkálí ɔbvunsám ɔbétalí gya mu iwi? **24** Iwíe ogyíkpá ání ilaye anyɔ́, bude aba kɔ́ ibédida. **25** Wóyí oduá mútó atsiápú bude aba kɔ́ é itobwíé. **26** Mú su ní ɔbvunsám dé mu iwi gyáa a, ɔméetalí líí. Mu ɔnó ɔmɔkpá ní.

27 “Ohaa méetalí wíe ɔwunlínpu wóyít́ yókvulá mu ató, nkéti alagyankpá kíklí mu tswí, asa ɔbétalí kvlá mu ató fée.

28 “Oñokwali nde mlí bláa mbée, Bulu ɔbétalí sí lakpan pú abususu kugyíku kíé nyankpusa. **29** Táme ní ɔku ɔblí abususu *ɔjje Wankíhé amu iwi á, Bulu méesikíé mu ekekeké, tsúfē alabwé lakpan ání sikíé ma mó iwi.” **30** Aha akv beblí bee, ɔjje laláhe bú Yesuto. Mó su ɔde íní blí ní.

Yesu Abusuanfɔ́ Onutó

(Mateo 12:46-50; Luka 8:19-21)

31 Yesu mu yin mua mu apio beba belí kpankpá, bɔwa ɔku bee, ɔtú mu ha amú. **32** ɔdɔ́m buntsie bomlí mu, bebláa mu bee, “Fú yín mua fú apíó bulí kpankpá, bude fú dunká.”

³³Múú Yesu léfité amú ɔbée, “Amendi gyí mí yín mua mí apió?” ³⁴Múú ɔleki ahá ámúú b̄utsie bomlí mu amu, blí ɔbée, “Ml̄iki, mí yín mua mí apió gyí ahá ánfí á! ³⁵Ohagyíha ání ɔt̄bwé Bulu apé a, mugyí mí píó pú mí yín ní.”

Ató-abí Owunyápú Iwí Yébi

(Mateo 13:1-9; Luka 8:4-8)

4 ¹Yesu létrá kusú yó ɔde ató suná Galilea ɔpu ɔnó eke ɔku. ɔdɔm amu bobomlí mu. Mú su ɔlɔdu wíé ɔklvnt̄, yétsiá ɔpu amusu, ahá ámu é bulí ɔpu ɔnó inu. ²Inu olosuná amú ató tsotsccotsa ayébit̄ ɔbée,

³“Mlinu! ɔdɔt̄ɔpu ɔku l̄yɔ ató-abí owunyákpa. ⁴Bréá ɔde mó wunyáa a, iku l̄owulí ɔkpat̄, mbubwi beba b̄otswetswéé mó fée. ⁵Iku é l̄owulí abutású, ɔt̄inéá isi kplobí dñ. Il̄owa ɔsa kwe, ⁶táme bréá owí lelin a, il̄ot̄ mó mó, tsúfē mó nlín moyɔ ɔt̄ot̄. ⁷Abí ámu ku lobun awut̄, awu ámu l̄obulá kítá mó, imedan. Mú su imoswie abí. ⁸Táme abí ámu ku é l̄owulí ɔsulúw wankláánsú, il̄kwé, dan, swie abí, iku aduasa (30). Iku aduesie (60), iku é lafa (100).”

⁹Inu ɔlɔmɔ mó ɔnó ɔbée, “Ohá ání ɔbu asu onúu!”

Tzá Svá Yesu Látcí Ayébisu

(Mateo 13:10-17; Luka 8:9-10)

¹⁰Bréá ilesi Yesu mua *sumbí ayɔpú dúanyɔ ámu pú ahá kplobí akvá b̄ubuo mu a, bobwií ipa há mu b̄ee, ɔlé yébi anfí asi suna amú. ¹¹Múú ɔlebláa amú ɔbée, “Ml̄i mó á, Bulu lahá ml̄i ɔkpa ɔbée, ml̄bú mu *iwíegyí ámu iwí asun ɔnaínhé. Táme nde aha bambá asún bláa ayébisu,

¹²‘méní bówun láwun,

táme b̄uméebi mó.

Bónu lánú,

táme b̄umóonu mó asi.

Ní megyí alí tekí bédamlí klvnt̄,

Bulu obési amú lakpan kíé amú.’ ”

Ató-abí Owunyápü Yébi Amu Ası

(Mateo 13:18-23; Luka 8:11-15)

Mar

13 Móó Yesu léfíté amú ɔbée, “Ní mlumónu yébi anfi ası á, mó nkálu mlóbwé asa mlónu tráhe féé ası? **14** Ató-abí ámúú owunyápü amu déwunyáá amu gyí Bulu asún ámu. **15** Abí ámúú ılçwvlí ɔkpasu ámu gyí ahá ámúú benyá nú Bulu asún ámu alí ɔbunsám labelé mó lé amú klvnt̄ nátí ámu. **16** Abí ámúú ılçwvlí abutású amu gyí ahá amúú bonú asún ámu pé, bah̄ mó ansigýísú, **17** támē íniá buma nlín su á, asún ámu itamatsíá amót̄ ȳ. Mó su ní budin amúsú ntéé iwic̄sin ku itú amú asún ámu su á, invn̄u butedida. **18** Abí ámúú ılçwvlí awut̄ ámu gyí ahá amúú bonú asún ámu a, bah̄ mó, **19** támē ɔyí ánfít̄ at̄ hiánhe iw̄ gywiún, pú mút̄ atonyahé iw̄ ɔnsípe tegyi asún ámusu. Íni su bvtamaswíé abí. **20** Abí ámúú ılçwvlí ɔsulúw wankláánsú amu gyí ahá amúú bonú asún ámu a, bvttegyi músú. Íni su itehá bvtobwé yilé fé alia ató-abí ámu loswie, iku aduasa (30), iku aduesie (60), iku é lafa (100) ámu.”

ɔkandíe lwi Yébi

(Luka 8:16-18)

21 Yesu léfíté amú ɔbée, “Butoñywé ɔkandíe pú ɔl̄ bun músú, ntéé púwá mpá ayası? Megyí ɔfuákpá bvtɔpúbian? **22** Tɔt̄o ma invá ibéjaín, iméelun ɔwan. Asun ɔnáinhé kuku é ima invá buméebi mó. **23** ɔhagyípha ání ɔbu asu onúu!”

24 Móó ɔleblí ɔbée, “Mliyaa asu wankláán mli asún-nut̄. Itóá mlópusúsú ha mli aba á, mó kén Bulu ɔbópusúsú mó wankláán, lápú iku tsía mút̄ há mli ní. **25** Tsúfé ɔhá ání odekcléá obónu mí atosunáhé amu ası á, Bulu ɔbópu iku tsía mút̄ há mu. Támē ɔhá ání omedékléá obónu mó ası á, Bulu ɔbóswíí mu kplobí ámúú alabí ámu kúráá.”

Oyí-ibíá ldédáan lwi Asún

26 Yesu létrá blí ɔbée, “*Bulu iwíegyí amu igyi fé alia ɔha todú oyí-ibí mu ndɔt̄o. **27** Ní owí itá á, ɔhá ámu tekledi. Ní

oyí uke a, ḡtelákúsú, támē omeyín alia itobwé asa oyí-ibí ámu itokwe dan. ²⁸Oṣulúv onutó tehá mó tókwe. Itegyankpá lé até, wá ntswítswí, asa itobbwé abí onutó. ²⁹Támē ayó ámu inyá bli pé, ḡdópu amu latsú mu ḡdayí oyétin mó, tsúfē mó tímbi lafun.”

Takyí-akpin Ibí Yébi

(Mateo 13:31-32, 34; Luka 13:18-19)

³⁰Inu Yesu léfité ḡbée, “Ntɔ Bulu iwíegyí ámu lelian? Ntée yébi mɔmu nópusúná alia igyi? ³¹Igyi fé takyí-akpin ibí. Múgyí túkúrííbi nyí-abító féé ní. ³²Támē ní idan a, itobwé ifá fúáhé dun ifá kugyíku. Mú abámbi tekpíkpli, mbubwi bvtogyónká mó asi.”

³³Oletsíá pú ayébi anfi odu tsɔtsɔtsɔ súná amú ató, yífun alia ahá ámu bétalí nú mó asi. ³⁴Omebláa amú asón kukuá imegyí ayébi ḡlopvtší. Támē ní isí mva mu akasípú nkule a, ḡtelé tógyító asi.

Atsufú Asibá

(Mateo 8:23-27; Luka 8:22-25)

³⁵Ali eke ámu ntúpwesu á, Yesu lébláa mu akasípú ḡbée, “Mlíha afa Galilea ḡpu yó mó ḡbún!” ³⁶Múú bowie ḡklunto, akasípú amu beplá mó, benatí sí ḡdɔm amu. Nklvn bámbá ku é lobuo amú. ³⁷Afú kpɔnkpcɔnkpcɔnti ku lówa tsúvn bi. Mú su ntsu deda wíé ḡklvn amuto, ideklé umé. ³⁸Támē Yesu mó ḡélín sumuesu ḡklvn amu ḡma ḡdedidí. Akasípú amu betsinkí mu. Múú befité mu bée, “Osunápú, íniá anidé ntsu wie á, fumotsu kuku lé mítj?”

³⁹Inu Yesu lókusú lé ḡnó wa afú ámu, ḡlebláa ḡpu amu ḡbée, “Kpa ḡnó bun! Di díín!” Inu afú ámu lési tsúvn, inu féé lólvá. ⁴⁰Múú ḡlefíté amú ḡbée, “Ntogyi sú mlidé ifú nya ali? Mlumá hógyi?”

⁴¹Ifú lehié kítá amú, befité aba bée, “Nyankpusa ḡmɔmu ni, afú múa ntsu kúráá tonú mu ḡme ali?”

Yesu lɔkvusú lé ɔnó wa afú ámv. (Marko 4:39)

ɔŋe Laláhe Gyáa Le Ogbedépútš
(Mateo 8:28-34; Luka 8:26-39)

5 ¹Bréá Yesu mva mu akasípú amu bowie Galilea ɔpu amu ɔbuñ Gerasefɔ^a ɔsulúsú á, ²olenya kplí dálí ɔkluntɔ alı, oyin ɔkvá *ɔŋe laláhe bu mutɔ lédali tsu afúli opulákpá befia mu. ³Oyin ánfi lapú afúli opulákpá ınu bwé mu otsiákpá. ɔhíé ɔbu tyin. Mú su ɔhaa tamatráa talí bwé mu otsia díín, ntéé wá mu ikan. ⁴Tsúfé teki betsíá wá mu ayabi pó mu ibi ikan, támé oletsíá tún mó, bíábía ikan amu tsálífwí. ɔhaa é má ɔwvnlíń ání ɔbétalí pón mu. ⁵Ekekegyíeke ɔpa múa onyé féé á, ɔbu afúli opulákpá ınu múa abusu, ɔde okitikíti, ɔdepu abwi tsantsan iwí.

^a 5:1 Gadarafo bu nwulú dada amu akvto.

6Olenya wun Yesu sí sí ali, ɔlesrí yéda akpawunu mu ayabito. **7**Múú ɔlɔsvrá okitikíti kúklukúú ɔbée, “Oṣúsúvúṣú Bulu mu Bi Yesu, amansu igyi? Tanu Bulu ání fuméepítí mí ató!” **8**Oleblí asún ánfi, tsúfē Yesu lébláa mu ɔbée, “Oŋe laláhe, dalí oyin ánfitó.”

9Inu Yesu léfuté mu ɔbée, “Nkálí bvtetí fú?”

Olele mó ɔnó ɔbée, “Mí dá gyí, ‘Odóm’, tsúfē anhíé ani tsó.” **10**Inu ɔŋe laláhe amu behié kókóli mu bee, ɔmágya amú lé Gerasefɔ ɔsulúv amusu.

11Mprákuo tsɔtsɔɔtsɔ aku bvdegyí okúku kvsu inu fún. **12**Oŋe laláhe amu bokokóli mu bee, ɔhá amú abuyowie mprákuo ámutó. **13**Múú oleha amú ɔkpa. Bedalí oyin ámutó yowie mprákuo ání bɔbwé fé mpím-anyɔtɔ (2,000). Amú fée besrí kplí okúku ku wíé ɔpu amutó, wúwu.

14Mprákuo ámu akpapú besrí yéblí asún ánfi ılaba anfi awúlusu pú nkudasi fée. Ahá bedalí beebebá beki tóá ılaba. **15**Bréá beba bowie Yesu wá á, bowun ání oyin ámúú ɔŋe laláhe betsiá mutó ámu ansító ladí, alawá atadie otsie. Uɔwa amú ifú. **16**Ahá ámúú bowun tóá ıleba oyin ámúú teki ɔŋe laláhe tsie mutó ámu pú mprákuo ámusu ámu bebláa amú tóá ılaba fée.

17Inu bokokóli Yesu bee, ɔdáli amú ɔsulúv.

18Bréá olowie ɔklun amutó á, oyin ámúú teki ɔŋe laláhe tsie mutó ámu lókokóli mu ɔbée, ɔhá amubuo mu natu.

19Táme Yesu méha mu ɔkpa. Mboún olebláa mu ɔbée, “Yinkí yo fú apió wá wóyító, afvyebláa amú itó yiléá ani Wíe Bulu labwé há fú, pú alia alawun fu nwe.”

20Mú su oyin ámu lénatí tsuntsun, ɔde itó yilé ámúú Yesu labwé há mu blí Dekapoli^b awúlu amu féeétó. ɔnó lobwie ahá ámu fée.

ɔhande ɔku Mu Bi Mua ɔtsi ɔku ॥ Tsa
(Mateo 9:18-26; Luka 8:40-56)

21Yesu léla fá ɔpu amu yá mó ɔbun. Bréá ɔbu ɔpu ɔnó inu á, ɔdɔm kɔɔnkɔɔnkɔɔnti beba bobomlí mu. **22**Inu Yudafɔ

^b 5:20 Dekapoli ası gyí awúlu dú.

*ofíakpa ɔhande ɔkvá butetí mu Yairo léba inu. Bréá olowun Yesu a, ɔleda akpawunu mu ayabitó, 23 kókóli mu ɔbéé, “Mí bí tsíhé déwu. Ba, afvbɔpu ibi dinka mvsu, mu awútá iwa mu ɔnlín, onya nkpa.”

24 Múú muva Yesu benatí bɔyá á. ɔdɔm kpɔnkpɔɔnkpɔnti bekplá buo mu, kpá pútá mu.

25 ɔtsi ɔku é bu ahá ámvtó, obugya de mu wulí nfí dúanyó ní. 26 Alahíé wun ipian ilɔ atsapú tsɔtsɔctsɔ ibitó, hóli mu iwisu ató féé, támé ilɔ ámu imekálá bwé mu. lyin idewa tsia. 27 Bréá ɔtsi ánfi lónu Yesu nka á, ɔlɔtsun yɔ mu ɔma, fifítíwie ɔdɔm amutó yópu ibi da Yesu atadie. 28 Tsúfél ɔleblí wá mu nwuntó ɔbéé, “Ní nɔpú ibi da mu atadie kpán á, ilɔ ámu ibési mí.”

29 Olenya pú ibi da mu atadie ámu alí, obugya amu léka itin. Olonu mó nka mu awútá ání ilɔ ámu lasí mu. 30 Inu Yesu lónu mó nka mu awútá mu é ání ɔnjé ku ladáli mvtó. Invnu ɔledamlí ki ɔdɔm amu, ɔlefíté amú ɔbéé, “Ma lápú ibi da mí atadie?”

31 Múú mu akasípú amu befité mu bee, “Fú onutó fawun ání ɔdɔm bakpá pútá fu. Múú futráá fufefíté fee, ‘Ma lápú ibi da mi?’”

32 Yesu líwa ansí ki amútá féé, ɔde ɔhá ání ɔlɔpu ibi da mu dunká. 33 Ifú lékitá ɔtsi ámu. Mú su ɔlɔwa kpinkí kpakpakpakpa bi, tsúfél oyin itzá alanyá. Inu ɔleba beda akpawunu Yesu ayabitó, bláa mu ɔnɔkwali amu féé. 34 Yesu lébláa mu ɔbéé, “Mí bí, fú hogyi laho fu nkpa. Natí iwilwiito. Fú ilɔ ámu ita.”

35 Bréá Yesu bu mósú ɔdetó á, aha akv botsu ofíakpa ɔhande amu wóyító ba bebláa mu bee, “ɔhande, fú bí tsíhé ámu ɔdikpa mówa alé. Mátepí trá wa osunápú tó.”

36 Yesu mékplá asún ámúú budeblí ámu. Mboún ɔlebláa mu ɔbéé, “Mánya ifú. Fú mó hogyi wule.” 37 Yesu méha ɔhaa ɔkpa obuo mu dun Petro pú Yakobo muva mu pio Yohane nkule. 38 Bréá bowie ɔhande amu wóyító á, Yesu lówun ání ahá babólá inu, budesú, bude okitikíti. 39 Olowie inu fíté amú ɔbéé, “Ntogyi sú mlidé ipian wúun, mlidé okitikíti alí? Otsibi amu mókúwú, dídí ɔde.”

40 Ahá ámu bɔmɔsí mu. Múú olegya amú féé dálí ba wunsiné, ɔlekpa obí ámu akwíipú pú mu akasípú amúú buhuo mu amu bebitíwié obu ámúú otsibi amu da mútó ámvtó. **41** Inu ɔlekítá kebi ámu ibi, bláa mu amú ɔblító ɔbée, “Talita Kuum!” (Mú así gyí, “Obitebí, kvsu!”)

42 Invnun ɔlökusú ɔna. (Otsibi amu lahɔ nfí dúanyɔ.) Illobwie ahá ámu féé ɔnɔ dáfá. **43** Múú ɔleda amú ɔlá kíñkíñkín ɔbée, bumábláa ɔhaa asún ánfi. Inu ɔlebláa amú ɔbée, buháa kebi ámu ató ogyi.

Bumɔhɔ Yesu Mu Wúluto

(Mateo 13:53-58; Luka 4:16-30)

6 **1** Yesu mua mu akasípú bedali ɔmá ámvtó yínkí yó mu wúluto. **2*** Okpúnú ɔdaké lenya fun ali, ɔlɔyɔ ɔde ató suná Yudafɔ *ofíakpa. Mu atosunáhé leha ɔnɔ lobwie ahá tsɔtsɔtsɔá bonu mó. Mú su befíté aba bεε, “Nkúnú olenya nyánsa múa ofúlabwε túmi ánfi é tsú? **3** Megyí ató osrépú amu ní. Megyí mu yin gyí *Maria, mu apio yinhé gyí Yakobo, *Yosef, Yuda pú Simon? Yéé ania mu apio tsihé é tsie nfi á?” Benya ɔbló musu.

4 Yesu lébláa amú ɔbée, “Ahá butobú *Bulu ɔnósú ɔtɔípú otínegyítiné, támé mu wúluto, mu abusuanfɔ pú mu wóyító ahá mó butamabú mu.”

5 Iniá bumɔhɔ mu gyi su ɔmetalí bwé ofúla kuku, dun ahá kpalobí akusu ɔlɔpú ibi dínká, tsá amú ilɔ. **6** Ilɔwa mu ifú ání bumɔhɔ mu gyi.

Akasípú Dúanyɔ Ámu Sumbíwa

(Mateo 10:5-15; Luka 9:1-6)

Yesu léki nkuda ání ibu bomlí inu así, ɔde ató suná. **7** Inu ɔletí akasípú dúanyɔ ámu ba mu iwi wá. Múú ɔlɔwa amú sumbí abanyó-abanyó. ɔleha amú túmiá bópugyi *ɔjɛe laláhesu. **8** ɔleda amú ɔlá ɔbée, “Mlumátsu tɔtɔ kítá yó ɔkpa ámu, dun mlɔ oyi yiáhé! Mlumátsu atogyihɛ ntéé akpankogyo, ntéé kóba kítá! **9** Mliwa ntukvuta, támé mlumátsu atadie nyɔɔsi kítá! **10** Wóyígýiwóyía mlɔswíí mútó

á, mlitsia iwu yófun bréá mlédali wúlu amvtó. ¹¹Ní mløyó wúlu kvsu, bvmohó mli, ntéé bvmekléá bonu mli atosunáhé, mlidédali mótá mløyó á, mlkpakpa mli ayabitó-isí wuli iwu, isuna ání bvmebi bwé.”

¹²Mú su bçyó yéda asún ámu ɔkan bee, ahá bvdámlí klvntó. ¹³Begya ɔnjé laláhe tsotsccotsá lé ahátó, bekpa alçpu tsotsccotsá é ofobí, tsá amú iló.

Asú ɔbçopú Yohane Lowu

(Mateo 14:1-12; Luka 9:7-9)

¹⁴Galilea ɔmású ogyípú *Herode lónu Yesu twi asún ánfi, tsúfé mu idayilé de ɔtínegyítiné. Akv budeblí bee, “Asú ɔbçopú Yohane lákúsú tsú afúlito. Mú sú, ɔde ofúla anfi odu bwé ní.”

¹⁵Táme akv é bee, “Bulu ɔnósú ɔtçípú dada *Elia ní.”

Akv é bee, “Bulu ɔnósú atçípú dada amvtó ɔku ní.”

¹⁶Bréá Herode lónu asún ámu a, ɔleblí ɔbée, “Yohane amúú neha betin amu látsínkí tsú afúlito.” ¹⁷⁻¹⁸Herode léha bekítá Yohane, wá mu ikan, pú mu wá obu. Tsúfé oletsíá bláa Herode ɔbée, mbla meha ɔkpa ání obétsíá mu pio Filipo mu ka Herodia amúú otsia amu.

¹⁹Mú su Herodia lóhó Yohane asún wá iwító. ɔløbwé agywun ání ɔbómó mu, táme ɔmetálí, tsúfé Herode měhá mú ɔkpa. ²⁰Herode yin ání Yohane asún da ɔkpa, ogyi ɔha wankihé. Mú su olenya mu ifú, ɔlekí mvsu wankláán ání tóto móøbwé mu. Ibu móttá Yohane asun blíhé tehan Herode, táme otekle mó nu.

²¹Tóá Herodia dédunká léba ha mu. Eke ɔkuá Herode dé mu ɔkwíkké gyí a, ɔløtswi ɔpúnó, tí ahande pú isá akçpú dehen pú Galileafó ahande ba ató ámu ogyíkpá. ²²Bréá Herodia mu bi tsíhé lóbowie ɔbuntó tsa a, iløwa Herode mva ahande amu féé ansigyí. Herode lébláa mu ɔbée, “Fite mí tóogyítá fudeklé, néha fó.” ²³Iwu ɔleká ntam há mu ɔbée, “Néha fó tótógyítá fefití mí. Ní igyi mí iwíe ogyíkpá ifvn kúráá.”

²⁴Otsibi amu lédalí yéfité mu yin ɔbée, “Ntó nfíté?”

Mu yin lébláa mu ɔbée, “Fite Asú ɔbɔpú Yohane nwun.”

25 Osasu otsibi amu léba bebláa Herode ɔbée, “Ndekléa fupú Asú ɔbɔpú Yohane nwun dinka ulínsú ha mi sésééséi.”

26 Asún ámu léhie han owié amu, támé mu ntam amúvú ɔleka, pú ahá ámúvú bvbv iuv ámu su á, omekléa ɔbɔtvu ntam amu. 27 Ivnunu ɔlówa mu ahá ɔtínpu ɔbée, ɔyétin Yohane nwun ba mu. ɔlɔyɔ yétin Yohane nwun obu ɔdikpá iuv. 28 Múvú ɔlɔpu nwun ámu dínká ulínsú ba otsibi amu, mu é ɔlɔpuyáa mu yin Herodia. 29 Bréá Yohane akasípú bonu asún ánfi á, beba botsu mu satin yópulá.

Ahá Mpím-nu Atogyihe Ha

(Mateo 14:13-21; Luka 9:10-17; Yohane 6:1-14)

30 Yesu *sumbí ayɔpú ámu beyinkí bá bebláa mu atsá bayɔbwé pú móá bayósuná féé. 31 Mú ɔma a, ahá buna amú wá alu, bumenyá ɔkpa gyi ató kúráá. Mú su ɔlebláa amu ɔbée, “Mliha ayɔ itsétó fléén, ayeda ɔkpúnú.” 32 Inu bowie ɔkluntɔ, pú ɔkpa bɔyá itsétó ɔtineku.

33 Támé ahá tsotsɔtsɔ bowun amú, bí ɔtínéá bɔyá. Mú su botsu awúlu ámu féésú, tsíi ɔsrú gyankpá yówie ɔtíné ámúvú Yesu aná bɔyá ámu. 34 Bréá Yesu lékplí dálí ɔklun amutɔ, wun ɔdɔm kpɔnkpɔnkpɔnti ámu a, amú asún lówa mu nwé, tsúfè bvgyi fé akúfa ání buma ɔkpapó. Mú su olousuná amú ató tsotsɔtsɔ. 35 Owí lɔpɔn a, akasípú amu beba mu wá bebláa mu bee, “Itsétó nfi gyí, owí é latá. 36 Ha amú abugyɔ nkuda múa awúlu ání ibu bomlí nfi asi yodunká ts̄ku gyi.”

37 Támé Yesu léle mó ɔnɔ ɔbée, “Mlidunka ató ha amú abugyi.”

Múvú befíté mu bee, “Abétalí nyá sika^c hɔ ató há ahá ánfi féé bégyi?”

38 Yesu léfíté amú ɔbée, “Bodobodo apin afini mlívü? Mliyɔ amliyekü!”

Beyinkí bebláa mu bee, “Bodobodo apin anu pú ntsutso iye bwahé anyɔ bu iuv.”

^c 6:37 Sika ánfi igyi sika futútú lafa-anyɔ (200), igyi ɔha nke lafa-anyɔ (200) ikoká.

39 Yesu lébláa amú ɔbée, “Mlíha amú abutsiatsia tifá bɔbwé amusv.” **40** Betsiá así akúsú-akúsú, akv lafa (100), akv é aduenu (50). **41** Inu olotsu bodobodo anu pú ntsutso iye bwáhé anyɔ ámu. Múú olotsu ansí fúá kí ɔsúsú, ɔleda Bulu ipán. Inu olebiabía bodobodo amu há mu akasípú amu ɔbée, buyée ha amu. Oleye iye bwáhé anyɔ ámu é há amu, bɔphá ahá ámu. **42** Amú féé begyi mwe sian. **43** Akasípú amu bɔtɔsí bodobodo múa iye sianhe amu a, ilɔbulá alakpá dúanyɔ. **44** Ayin ání begyi ató ámu nkule bugyi mpím-nu (5,000).

Opusu Natí

(Mateo 14:22-33; Yohane 6:15-21)

45 Benya gyi ató ámu tá alí, Yesu lébláa akasípú amu ɔbée, buwíe ɔkluntɔ abugyankpa fa ɔpv amu yɔ Betsaida wúluto. Mu mó olesin ɔma sí ɔdɔm amu ɔkpa. **46** Bréá olesi amó ɔkpa tá á, ɔlɔdu yɔ busu yɔbɔ mpái. **47** Bréá owí leta, ɔklun amu lawié ntsu nsiné á, ilesi Yesu nkule ibu ámusv. **48** Inu olowun ání ɔklun amu plá de ɔnlun wa wá akasípú amu, tsúfè afú kpɔnkɔnti detsúvn fia amu. Bake-bake a, Yesu lénatí ntsu ámusv ayabitɔ buo amu, odeklé ɔtsvn amúsú. **49** Táme bréá bowun mu a, bukì bée, fúli ogyi. Mú su bɔsurá okitikítí. **50** Opúni letsíi amú féé.

Táme ɔlɔwa ɔsa bláa amú ɔbée, “Mlíwa klun. Mí ní. Mlumánya ifú.” **51** Múú ɔlɔdu wíé ɔklun amutɔ, afú ámu leka itin á. Asún ánfi líwa amu wánwan. **52** Amú kluntɔ-odwin su bwmokónyá nú bodobodo iwl asún ámu asti.

Genesaretfɔ Alɔpu Tsa

(Mateo 14:34-36)

53 Yesu mua amónyɔ befa ɔpv amu yési Genesaret otsubúntɔ, bɔwa ɔfè kítá ɔklun amu. **54** Benya kplí dálí ɔklun amutɔ alí ahá bowun Yesu, bí mu ɔtsawule pé. **55** Mú su besrí yótsu amú alɔpu súrá akpasu, tsú ntíné-ntíné bɔtu mu inu. **56** Ótínegyíótínéá Yesu líyɔ, igyi wúluto ntéé akuda ó á, bɔpu amú alɔpu bɔtswi bronvusv, kókóli mu bée, ɔhá alɔpu amu abupu ibi da mu atadié ɔdanú kpán. Amúá bɔpu ibi da mu féé benya ilɔtsá.

Atutifɔ Amándié
(Mateo 15:1-9)

7 1 *Farisifɔ pú Mose *mbla asunápú akv botsu Yerusalem ba befia Yesu wá. 2 Múú bowun ání mv akasípú amv akv bvmɔfwí ibi amándié ɔkpasu asa bvde ató gyí.

3 (Tsúfé *Yudafɔ, títriu Farisifɔ bvmɔkúsí amú anáin amándiéétó. Mú su ní bvmɔkúfwí ibi amándié ɔkpasu á, butamagyí ató. 4 Alí kén ní bvmɔkúgyúra iwi á, butamagyí tóá bɔpütsúa bíású ba ni. Amándié bámbá kv aná é bu iñu, butráa bvde móttó tsú nwé nínu ntsu, nló pú nlanka iwi.)

5 Mú su amúa Mose mbla asunápú befité Yesu bee, “Ntogyi sú fú akasípú amv butamagyí aní anáin amándiéésú, bvmɔfwí ibi amándié ɔkpasu asa abugyi ató?”

6 Yesu léle mó ɔnɔ ɔbée, “ɔnɔkwali *Bulu ɔnɔsú ɔtɔípú *Yesaia léblí tswí tsú mlí apinabwebí abwepó ánfí iwi ɔbée,
 ‘Ahá ánfí bvdepv amú ɔnɔ bú mí,
 támē amú kluñ bv ifí mí wá.’

7 Kpaalí bvde mí sum,
 tsúfé basí Bulu mbla tswí,
 yó bvde anyánkpúsa mbla suná.’

8 “Mlulasí Bulu mbla ámu tswí, mlidé mlí anáin amándiéétó.”

9 Inu ɔlebláa amú ɔbée, “Mlulapina si Bulu mbla ámu tswí nyánsatɔ, méní mlégyi mlí onutó amándiéésú. 10 Tsúfé Mose lówanlín wá Bulu mbla ámutɔ ɔbée, ‘Bu fú sí mua fú yin.’ Olerá wanlín ɔbée, ‘Ní ɔku léblí asukpan tsú mv si ntée mv yin iwi á, bvmɔɔ mv.’ 11 Támē mlí mó mliaa, ɔha ɔbetalí bláa mv si ntée mv yin ɔbée, ‘Tóá teki nɔpuhá fú á, napúbwé Koban.’^a 12 Mlalahá ahá bvmédé tɔtɔ bwé há amó akwípú. 13 Mlí anáin amándié su mlitráa mlumédé Bulu mblasu gyí. Ntobi tsɔtsɔctsɔ é bv iñuá mlitráa mlidébwé tsia ínitɔ.”

^a 7:11 Koban así gyí, napúkié Bulu.

Tsá Itókpóí ɔha Bulu Ansító

(Mateo 15:10-20)

14 Yesu létrá tı ɔdɔm amu ba mu iwi wá, ɔlebláa amú ɔbée, “Mlí fée mliyaa asu amlinu íni asi! **15-16** Megyí tsá ɔha tegyi tókpóí mu Bulu ansító. Mboún múa itedálı tsu mu ɔnó.^e

17 Bréá ɔlenatí sí ɔdɔm amu yá wóyítá a, mu akasípú amu befíté mu yébi anfi asi. **18** ɔlele múa ɔnó ɔbée, “Mlí é mlutamanú asún asi? Mluméyín ání tsá itowié ɔha ɔnó tamakpóí mu Bulu ansító? **19** Tsúfél megyí mu kluntó itowié, mboún mu iputo itowié, ɔteyéle múa wá ɔkpunto.” (Yesu léle mútó púsúná ání atogyihé kugyíku *iwi letun.)

20 Inu ɔlebláa amú ɔbée, “Tzá itedálı tsu ɔha kluntó tókpóí mu Bulu ansító. **21** Tsúfél ɔha kluntó ágywun laláhe kugyíku tedálı tsu. Mútéhá mu ɔtowá atsi móa ayin asún, otowí ató, ɔtómá ɔha, ɔtató mbua, **22** ɔtowá ɔnsípę, ɔtobwé lalahé, ɔtemlé ahá, ɔtowá hakpan, ɔtowá olu, otetsii ɔha, ototsú iwi, ɔtobwé mimlála. **23** ɔha kluntó, ató laláhe anfi fée itedálı tsu. Mútókpóí mu ni.”

ɔtsı ɔkvá Omegyí Yudayin Hógyi

(Mateo 15:21-28)

24 Yesu lénatí inu yá Tiro nsáintó. ɔløyóswuí wóyí kvtó. Omedéklé ɔbée ahá bubú ání maba inu, támę ɔmetálí njánin mu iwi. **25** *ɔhe laláhe bu ɔtsı ɔkvá mu bi tsíhétó. Olenya nú Yesu nka ali, ɔlɔwa ɔsa beda akpawunu mu ayabitó. **26** Griikiyintse ɔtsı ánfi gyí. Bókwí mu Siro Foenike ɔsvlúsu. Olokokóli Yesu ɔbée, ogyáa ɔhe laláhe amu le mu bi ámvtó. **27** Támę Yesu lébláa mu ɔbée, “Ha nyebí ámu abumwé asa, tsúfél ıma aleá fóswí nyebí atogyihé púhá akíai.”

28 ɔtsı ámu léle mó ɔnó ɔbée, “Owíé, ibu mútó ali, támę akíai ání buda ɔpúnú ámu asi é bvtégyi nyebí atogyihé mpupubiá itekpákpa bun amú ɔpúnúasi.”

^e **7:16** Mútó yée 16 bu nwvlú dada amu akvto: *ɔhagyíha ání ɔbu asv, onúu!*

29 Múú Yesu lébláa mu ɔbée, “Fabí lé mú ɔnó. Mú su natí, ɔŋe laláhe amu ladálí fú bí tsíhé ámvtó.”

30 Bréá ɔtsi ámu lýo wóyító a, olowun ání ɔŋe laláhe amu ladálí mu bi ámvtó, alasí ɔda mpású.

Yesu Létsa Isutín ɔkvá ɔtamatói Wankláán

31 Yesu lénatí Tiro inu yá Sidon yó bomlí kplí ba Dekapolí awúlu amu nsáintó asa ɔleladú yá Galilea ɔpu ɔnó. **32** Bɔpu isutín ɔkvá ba mu, ɔtamatálí tóí wankláán. Bokokóli mu bée, ɔpú ibí dinka mvsu. **33** Múú ɔlekpa oyin ámu ya ifúntó, pú mu asrebi wá oyin ámu asvtó, olotu atsvnó dínká mu osrebisu, pódá oyin ámu ɔdandusu. **34** Inu olotsu ansí fúá ki ɔsúsú, lón ɔŋé fú. Múú ɔleblí ɔbée, “Hefata.” *Hebri ɔblító. Mú así gyí, “Finki.”

35 Invnunu mu asu lefinkí, mu ɔdandu é lesankí, ɔlɔtɔí wankláán. **36** Múú Yesu léda ahá ámu ɔlá kpákpaákpá ɔbée, bumábláa ɔhaa. Táme tsé dódúvdvá ɔleda amú ɔlá á, alí kén beda asún ámu ɔkan ní. **37** ɔnó lehié bwié amú, bëblí bée, “Alabwé tógyító wankláán. Alahá asutín bude asún nu, amúmu é bvdetóí.”

Ahá Mpím-na Atogyihé Ha

(Mateo 15:32-39)

8 **1** Nke ámvtó á, ɔdɔm kpɔnkpɔɔnkpɔnti betrá befia Yesu wá. Amú atogyihé leta. Mú su Yesu léti mu akasípó, bláa amú ɔbée, **2** “Ahá ánfí asún de mí nwé wa. Nde eke sáásí ɔpá bubuo mi. Butráa buma tɔtɔá bégyi. **3** Ní nehá amú bɔpó akón nátí bɔyó wóyí á, ansító béyébi amú ɔkpató, tsúfē amútó akvá ɔkpa bu ifó.”

4 Múú akasípó amu befité mu bée, “Nkúnú abénya atogyihé há ahá ánfí féé bégyi mwé dimbí ánfisu.”

5 Yesu léfité amú ɔbée, “Bodobodo afini mlíbu?”

Béle mu ɔnó bée, “Asienó.”

6 Yesu léha ɔdɔm amu betsiá ɔsvlútó. Múú olotsu bodobodo asienó ámu, dá Bulu ipán, olebiabía mútó há

¹7:31 Dekapoli así gyí awúlu dú.

akasípú amu beye mū há amú. ⁷Bubu ntsutso iye bwáhé kplobí ku é. Yesu lóyulá músú, ɔlopú mū é há akasípú amu, beye ha amú. ⁸Amú féé begyi mwé. Akasípú amu bɔtcsí isíanhe bólá alakpá yilé asienó. ⁹Ahá ámu bɔbwé fé mpím-na (4,000), Yesu lézi amú ɔkpa. ¹⁰Invnu mua mu akasípú bɔdu wíé ɔklvntɔ ba Dalmanutafɔ ɔsvlúsuv.

Farisifɔ Bodunká Ofúla

(Mateo 12:38-42; 16:1-4)

¹¹Farisifɔ bonu ání Yesu laba inv, beba bvde mu asún fité. Bebláa mu bée, ɔbwéé osúna pusuna amú ání lélé otsú Bulu wá. ¹²Yesu lólvu ɔnjé fú. Múú ɔlefíté amú ɔbée, “Ntogyi sú mlı ndembá-abí mlidé osúna dunká amliwun? Mbláa mlı ɔnɔkwali. Mmɔɔbwé osúna kuku súná mlı!”

¹³Inv ɔlenatı sí amú, yá du wíé ɔklvntɔ, fá ɔpu ámu yó mū ɔbin.

Farisifɔ Pú Owíe Herode Bodobodotu-afá

(Mateo 16:5-12)

¹⁴Yesu akasípú amu bvmekaín tsú bodobodo kítá. Ipin kvle pé bu ɔklvn amvtɔ. ¹⁵Bréá budun ntsu ámusu bɔyó á, Yesu léda amú ɔlá ɔbée, “Mlíki wankláán Farisifɔ pú ɔmású ogyípú *Herode bodobodotu-afású.”

¹⁶Akasípú amu befíté aba bée, “Bodobodo amúú anumédé ámu sú ɔde asún ánfi blí lóó?”

¹⁷Yesu lónu asún ání bvdeblí. Múú ɔlefíté amú ɔbée, “Ntogyi sú mlidéblí mliaa, mlímédé bodobodo? Mú su ɔklvntɔ bu mlı odwin mlı é? ¹⁸Mlí ansíbi tamawun ató, mlı asu é tamanú asún? Mltamakáín asúnsú? ¹⁹Bréá neye bodobodo apin anu ámu há ahá mpím-nu (5,000) á, isíanhe alakpá afini mlulítcsí?”

Bele mū ɔnó bée, “Dúanyo.”

²⁰“Bodobodo apin asienó ámúú neye ha ahá mpím-na ámu é mé, isíanhe alakpá yilé afini mlulítcsí?”

Bele mū ɔnó bée, “Asienó.”

²¹Inv Yesu léfité amú ɔbée, “lmɔkúwánkí mlı kí?”

Ansibi Obwiepú Ḍkv Ansíbi Bwií

22 Yesu mua mu akasípú beba Betsaida wúluto. Aha aku bekpa ansibi obwiepú Ḍkv ba. Bobwií ipa há mu bée, ṽpú ibí da mu, ṽtsa mu ilo. 23 Yesu lékitá ansibi obwiepú ámu ibí, kpá mu dálí wúlu amutó. Inu olotu atsvnó dínká oyin ámu ansíbisu, pú ibí dínká musu. Múú ɔlefíté mu ṽbée, “Fude ató wúun?”

24 Ansibi obwiepú ámu lótsu nwun fúá kí, ɔleblí ṽbée, “Nde anyánkpúsa wúun, támē bugyi fé nyí buna.”

25 Inu Yesu létrá pu mu ibí dínká mu ansíbisu. Oyin ámu lóbwií ansíbi kí a, mu ansíbi lawá alé, ɔde tógyító wúun wankláán ngya. 26 Yesu léyinkía mu sisí wóyító ṽbée, “Natí laa yo wóyí. Mátepí wié wúlu amutó kúráá.”

ɔhá Ání Yesu Gyí

(Mateo 16:13-20; Luka 9:18-21)

27 Yesu mua mu akasípú amu benatí inu bɔyó Kaesarea Filipi awúlusu. Bréá buna ɔkpató á, ɔlefíté amú ṽbée, “Ma ahá bée ngyi?”

28 Bele mó ɔnó bée, “Akú bée, fúgyí Asú Ḍbɔpú Yohane. Akú bée, Bulu ɔnósú ɔtɔípú *Elia. Akú é bée, Bulu ɔnósú atɔípú amutó Ḍkv.”

29 Múú ɔlefíté amú ṽbée, “Mli é mé? Mli mígyí ma?”

Petro léle mó ɔnó ṽbée, “Fúgyí *Kristo, (ɔhá ámúú Bulu ladá mu ofúli amu) ni.”

30 Inu ɔleda amú ɔlá ṽbée, “Mlumábláa ɔhaa mí iwi asún ánfí.”

Yesu Iwícsin Pú Mu Lowu Iwí Asún Blí

(Mateo 16:21-28; Luka 9:22-27)

31 Inu Yesu léfi asi ɔde asúntó le súná amú ṽbée, “Ilehián ání mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfí néhie wun iwícsin tsɔtsɔctsɔ. *Yudafó ahande, Bulu *igyí ahapú dehen pú Mose *mbla asunápú fée bekiná mí bée, megyí mígyí Kristo amu. Bómó mí, támē Bulu ṽbélakúsúa mi tsú afúlitó nkensá ɔma.”

32 Ὁμορφος ασύν αντί ηγάπης αμό. Μόνον Petro λέτι μου για ιτσέτο γέκα μου ιτιν οβέε, όματρά βλί αλι. 33 Ιντι ολεδαμλί κι ακασίπο αμό, ολεκπλύν ωρα Petro οβέε, “*Σαταν, φατι τει μίσου! Μεγιά τούτο Bulu δέγγιων γενέγγιων, αγάνκποσα κλέ γενέγγιων.”

34 Ιντι ολετι οδομ αμό πό μου ακασίπο βα μου ιώνι ωά. Μόνο ολεβλάα αμό οβέε, “Νί σκυ δέκλεα οβόβου μι α, οσιή τούτο οτεκλε βωε, οτσου μου *ογκοπάλιχε βούβου μι. 35 Τσύφε νί σκυ λέπρι μου nkpa α, οβόβουλο μό. Νί σκυ είναι οβόβουλο μου nkpa μία Bulu *ασύν wanklán άμυσυ α, Bulu οβόβο μου nkpa. 36 Νί σκυ ονύμα γιώτο ατό φέε, τάμε ωρούλι μου οκλάα α, λαβι μομού ιλώνα ή μου? 37 Ντέες ντο ωρα οβέταλι πότσε μου nkpa? 38 Τσύφε νί σκυ ονύμα μία μί ατοσυνάχε πέλι οδεμβα-αβί λαλάχεα βαδάμλι όμα ή Bulu αντίτο α, μί, Nyankpusa-Mu-Bi αντί είνενα μου πέλι βρέα μία *Bulu-abορφο wánkíχε αμό ανινά μί Sí νομνυαμτού αβά.”

9 ¹ Υεσού λύγο μου τούτου οβέε, “Ονοκωλι οντε μλί βλάα. Ακυ βούβου μλίτο νφι βούμοοου, γόνον βρέα βαων ήνι Bulu ιωίγγι αμό ινα τύμισυ ιβά.”

Yesu lwitsée

(Mateo 17:1-13; Luka 9:28-36)

2 Νκενσίε όμα α, Υεσού λέκπα Petro, Yakobo μου Yohane, μου αμύνγο βούβου γέρα ιβού κυνόν αμό nkule. Ιντι Υεσού λέτσε αμό αντίτο. 3 Μου αταδιε λεδαμλί futútúútú, ιδε ογγά κπα. Τοτού μα ωσλύν ανθίσνα βέταλι βωέ μου ibófuli αλι. 4 Ιντι *Elia μου Mose βελε ιώνι ωραν, αμόα Υεσού βούδετο. 5 Μόνο Πetro λέβλάα Υεσού οβέε, “Οσυνάρφο, ιβού αλέα αβέτσιά νφι. Ha ada abú ασα. Fú κλέ κυλε, Mose κλέ κυλε, Elia εί κλέ κυλε.” 6 Ιφύ λεχε kítá Petro μου μου αβά άμυν δυβι. Μόνο ομωνυμία ασύν ήνι οβόβουλο.

7 Ιντι αγγεινδε κυ lobobun αμύσυ, όμε κυ λεδαλί tsu μότσο οβέε, “Όνι γιώτο μί Βί οδωρεπού νί! Mlyaa ασύν amlunu μου ασύν!” 8 Ιντι belaki, τάμε βούμετρα wun ωρα dun Υεσού nkule.

9 Bréα βούδε ιβού αμό κπλί α, Υεσού λέδα αμό ολά οβέε, “Μάβλάα ωρα τούτο bayówun, γόνον εκεά Bulu οβόβουλο μί, Nyankpusa-Mu-Bi αντί tsú afúlitο.”

10 Asún ánfí lesin amú nwuntó, betsiá fíté aba bée, “Kusú tsú afúlitó ánfí asi mé?” **11** Iwu befuté Yesu bée, “Ntogyi sú Mose mbla asunápú amu bée, ilehián ání Elia obéyinkí bá asa Kristo amu ɔbéba?”

12 Oelele mú ɔnó ɔbéee, “Oñokwali igyi, ání Elia obégyankpá bá bela tógyító yái wankláán. Mú ntogyi sú Bulu asun wanlínhé amu kén léblí tsú mí iwi ɔbéee, mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfí néhie wun ipian, ahá bósupáa mi? **13** Nde mlí bláa mbéee, Elia layínkí bá dodo. Ahá bɔbwé mu alia budeklé, fé alia bɔwanlín wá Bulu asún ámuto.”

॥ ၁၃ Dídahe ၁၉။ Tsa

(Mateo 17:14-21; Luka 9:37-43a)

14 Bréá beyinkí bowie akasípú atráhe amu wá á, bowun ání ɔdɔm kpɔnkpcɔnkpcɔnti bafia bomlí amú, Mose mbla asunápú aku bude akasípú amu nwéen gyí. **15** Bréá ɔdɔm amu bowun Yesu a, ulowa amu wánwan, besrí yéfia mu, há mu aye. **16** Yesu léfité mu akasípú amu ɔbéee, “Amansu mlia amónyc mliidébutí?”

17 ɔdɔm amuto ɔku léle mú ɔnó ɔbéee, “Osunápú, nekpa mí bí yínhé ba fu mbéee afutsa mu ilo. ɔnge laláhe lahá ɔtamatói. **18** Brégyíbréá ɔnge laláhe amu iba musu á, itɔwúsú mu, fun mu dá ɔsulútó. Mu ɔnó tɔbwé afu, ɔtɔwí ayín, ɔtesínsin. Nebláa fú akasípú mbéee, buagyáa ɔnjé ámu le mutó ha mi, táme bumetalí.”

19 Yesu lébláa amú ɔbéee, “Ndembá-abíá mlímá hógyi, alí nétsiá mlí wá yó ní? Yófun ɔmenke nnyá kluñ ha mlí? Mlikpa kebi ámu ba mi!” **20** Bekpa kebi ámu ba Yesu.

ɔnge laláhe amu lénya wun Yesu alí, ulowusú kebi ámu fun mu dá. Odemináa, mu ɔnó é ideo afu. **21** Yesu léfité obí mu si ámu ɔbéee, “Tsú bré mɔmuto ilo ánfí lefi asi?”

Oelele mú ɔnó ɔbéee, “Tsú mu nyebitó ɔpá. **22** Itɔtswi mu wá ogyá múa ntsu aná féeétó, itekléa ibómó mu, táme ní fétalí bwé tóku tsú mó iwi á, wun ani nwé afugyi ani buale.”

23 Yesu léfité mu ɔbéee, “Blí fuðe fée, ní nétalí? Tógyító lɔpɔn ha ohógyipu.”

24lnu obí mu si ámu lókplun blí ɔbée, “Nohogyi, támē mí hógyi mótsó. Gyi mi buale, mí hógyi imoní!”

25Bréá Yesu lówun ání ɔdɔm amu bvtráa busrí bəbá á, ɔlɔkplón wa ɔŋe laláhe amu ɔbée, “Fú ɔdandubbiabía múa isutín ɔŋé, dalí kebi ámutɔ. Máträ wie mutɔ ekekéeké!”

26ɔŋe laláhe amu lósurá okitikíti kúklukúú, iletrá wusúu mu nyányányányáa, uledali mutɔ. ɔŋé leta mu. Mú su ahá ámutɔ aku bəblí bęe, “Alawú.” **27**Támē Yesu lékitá mu ibí tsú mu fúá, ɔlɔkvsú líí.

28Mú ɔma, bréá Yesu mua mu akasípú amu nkule bvbv wóyító a, befté mu bęe, “Ntogyi sú aní mó anumetalí gya ɔŋe laláhe amu dálí kebi ámutɔ?”

29Múú ɔlebláa amú ɔbée, “Íni odu mó á, nkéti mpái^g pé mlétalí púgya mó.”

Yesu Lowu Iwí Asún Blí Otse Nyɔɔsi

(Mateo 17:22-23; Luka 9:43b-45)

30Bréá Yesu mua mu akasípú amu benatí inu á, bɔtsvn Galilea ɔsvlús, támē Yesu mékléá ɔhaa ɔbíi ɔtínéá mu. **31**Tsufé ɔde akasípú amu ats suná ɔbée, “Béle mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfí há adún bómó mí, támē Bulu ɔbelakúsá mí eke sáásí.”

32Akasípú amu bemonu mó asi, ifú é de amú ání befté mu.

Ma ɔbɔbwé ɔhandé?

(Mateo 18:1-5; Luka 9:46-48)

33Beba Kapernaum wúluto. Bréá bowie wóyító á, Yesu léfité amú ɔbée, “Nt nwéen mlidégyí ɔkpato?”

34Bekpa ɔn̄ bun mó, tsufé ihande budeprú. **35**Yesu létsiá asi, ɔleti akasípú dúanyá ámu, ɔlebláa amú ɔbée, “Ní mlitɔ ɔku dékléá ɔbɔbwé mli nkpa ogyápu a, ɔbwéé mu iwí ɔma ogyápu pú mli féé osúmpú.” **36**lnu ɔlekpa kebi ɔku beli amú ansító, látá mu pútá, ɔlebláa amú ɔbée, **37**“ɔhagyícha

^g9:29 Mpái móa ɔnɔklí bu nwulú dada amu akutɔ.

ání ɔlɔhɔ kebiá ogyi alí mí dátó lahɔ mì. Ὁhagyíha ání ɔhɔ mì á, megyí mí ɔlɔhɔ, mboún ɔhá ámúú ɔlɔwa mí ámu.”

Ani Obúopu

(*Luka 9:49-50*)

38 Yohane lébláa Yesu ɔbée, “Osunápú, anilówun oyin ɔku dépu fú dá gya ɔŋe laláhe, aniléka mu tin, tsúfē ɔma anitɔ.”

39 Táme Yesu lébláa amú ɔbée, “Mlumáka mu itin! Tsúfē ɔhaa má iuvá ɔbóbwé ofúla mí dátó, láblí mí iwi asun laláhe. **40** Tsúfē ɔhá ání ɔmɔkusú líi anisu buo ani. **41** Ὁnɔkwalí nde mlı bláa mbée, ní ɔku ɔhá mlı ntsu-owebi mlonu, mí dá ání iudın mlisu su á, ɔmɔchwlí mu ipán.

ɔha Kpa Wá Lakpantɔ

(*Mateo 18:6-9; Luka 17:1-2*)

42 “Ní ɔku léha ahá ánfí bwmɔkúdan mísú hógyitɔ ánfítɔ ɔku lɔbwé lakpan á, ní beda nfúókwewu síán mu ɔmetɔ, tswi mu wá ɔputɔ pó á, ibu alé dun. **43-44** Ní fú ibi kule téhá fútɔbwé lakpan á, ka mó le! Ibu aléá fópu ibi kule nyá nkpa ání itamatá, dun ání fópu ibi anyɔ wíé ısubití ogyá ání itamaduntɔ.^h **45-46** Ní fú yabi kule téhá fútɔbwé lakpan á, ka mó tswi tsalifw! Ibu aléá fópu yabi kule nyá nkpa ání itamatá, dun ání fópu ayabi anyɔ wíé ısubití ogyá ání itamaduntɔ.ⁱ **47** Ní fú nsíbi téhá fútɔbwé lakpan á, loti mó le. Ibu aléá fópu nsibi kule wíé Bulu iwíegyí ámuto, dun ání fópu ansibi anyɔ wíé ısubití ogyá ání itamaduntɔ. **48** Ὁtínéá unu anyambi butamawú, unu ogyá é itamadun.

49 “Tsúfē bópu ogyá tun Ὁhagyíha iwi, fé altá butɔpú nfɔlı tun afɔdie iwi.

50 “Nfɔlı bu ɔdwε, táme ní itá ɔdwε á, ntɔ bélapuwá mó ɔdwε?

^h **9:44** Mótó yée 44 móá 46 belian 48, táme ıma nwuló dada amu akutɔ. ⁱ **9:46** Mótó yée 44 móá 46 belian 48, táme ıma nwuló dada amu akutɔ.

“Ml̄ha ɔdw̄e itsia ml̄tɔ fé nf̄l̄i, iwilwii itsia ml̄ta ml̄ aban̄né.”

Okákiná lw̄ Atosunáhé
(Mateo 19:1-12; Luka 16:18)

Mar

10 ¹Yesu l̄kusú tsú iwu yó Yudea ɔmátó, Yordan ntsu ɔbun. ɔdɔm betrá befia bomlí mu, ɔletrá suná amú ató fé alia ɔtɔbwé yáí.

²Farisifɔ akv̄ beba mu wá, bvdekléá bósɔ mu k̄i. Mú su befité mu b̄ee, “Ani Mbla leha ɔkpa ání oyin ɔbétalí kíná mu ka?”

³Yesu léfíté amú ɔbée, “Nkálí ani náin Mose lówa mbla há mlt?”

⁴Bele mu ɔnɔ b̄ee, “Mose léha ɔkpa ání oyin ɔwánlún okákiná ɔwulú pukina mu ka.”

⁵Yesu lébláa amú ɔbée, “Ml̄ kl̄ntɔ-odwin sú Mose lówanlín mbla ánf̄i há ml̄i. ⁶Tsú bréá Bulu léle ɔyí á, ɔtsi múa oyin ɔlɔbw̄e. ⁷Íni su oyin obótū sí mu si mva mu yin yémantá mu kasu, ⁸amú abanyá bóbw̄e ɔyvl̄uv kule ni. Butráa bumegyí abanyá, mboún babwé ɔbakúle. ⁹Íni su ahá ání Bulu labwé amú ɔkv̄le a, ɔhaa mámaín amú abasu.”

¹⁰Bréá beyinkí ba wóyító a, Yesu akasípú amu betrá fíté mu asún tsú asún ánf̄i iwi. ¹¹Yesu lébláa amú ɔbée, “Ní oyin okíná mu ka láyétsiá ɔtsi bámbá á, alatá mbua. ¹²Ali kén ní ɔtsi okíná mu kulu láyétsiá oyin bámbá á, alatá mbua ní.”

Nyebí Yulá
(Mateo 19:13-15; Luka 18:15-17)

¹³Aha akv̄ bekpa nyebí ba Yesu b̄ee, ɔpúv ibi dinka amúsú, támē mu akasípú amu b̄owa iyu wá amú. ¹⁴Bréá Yesu lówun a, ɔbl̄s lekitá mu. Múv ɔlebláa akasípú amu ɔbée, “Ml̄ha nyebí ámu ɔkpa abuba mí wá. Mlumátin amú ɔkpa, tsúf̄e ahá ánf̄i odu bú Bulu iwíegyí ámu ni. ¹⁵Onokwali nde ml̄ bláa. Dhá ání ɔmohó Bulu iwíegyí amu fé kebi á, omóowie mütó.” ¹⁶Múv ɔlelatá amú pútá, pú ibi díndínka amúsú, oloyulá amú á.

Atonyahé Iwí Atosunáhé
(Mateo 19:16-30; Luka 18:18-30)

17 Bréá Yesu lópu ɔkpa oyá á, oyin ɔku lésrí ba beda akpawunu mu ayabitó fíté mu ɔbée, “Osunápú yilé, ntó nóbwé asa nénya nkpa ání itamatá?”

18 Yesu léfíté mu ɔbée, “Ntogyi sú fvde mí tı ɔha yilé? Ohaa mégyí ɔha yilé, nkéti Bulu nkule. 19 Yéé fuyin Bulu mbla ámu dodo? ɔbée, mámo ɔha, mátɔ mbua, máwi ató, máka asún dínká fú bású, másisíi ɔha, bu fú sí mua fú yín.”

20 Oyin ámu lébláa mu ɔbée, “Osunápú, tsú mí nyebitó ɔpá nde íní féésú gyí.”

21 Yesu léki mu díín, mu asún lówa mu ɔdwé. Múú ɔlebláa mu ɔbée, “llasí tokukuleá fóbwé. Yefe fú iwisu ató féé, afuye kóba amu ha ahiánfɔ, méní fénya siadie ɔsúsú. Fóbwé mu tá á, ba afubobuo mi.” 22 Bréá oyin ámu lónu asún ánfí á, iwí lowu mu. Mú su ɔlenatí díín, tsúfē ɔhíé ɔbu ató.

23 Yesu léki bomlí, ɔlebláa mu akasípú amu ɔbée, “Ibéhie wá ɔnlın asa iwí onyapú obowie Bulu iwíegyí ámutó!”

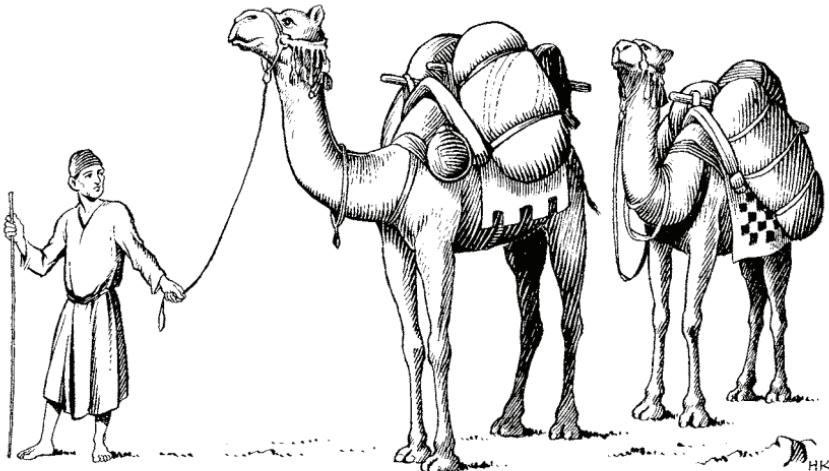
24 Bréá akasípú amu bonu asún ánfí á, ɔnó lobwie amú. Táme Yesu lélabláa amú ɔbée, “Mí abí, Bulu iwíegyí ámutó wie ibéhie wá ɔnlın! 25 ɿépɔn ha *kpóssá ání ɔbótsun ɔbun-ató ɔbótó, dún ání iwí onyapú obowie Bulu iwíegyí ámutó.”

26 Asún ánfí leha ɔnó lehie bwié amú. Mú su befité aba bęe, “Mómó ma mee Bulu ɔbáho nkpa?”

27 Yesu léki amú díín, ɔlebláa amú ɔbée, “Tzá idvn nyankpusa bwé módún Bulu, tsúfē Bulu mu tetálí bwé tógyító.”

28 Múú Petro lébláa mu ɔbée, “Yéé aní mu anulasí tógyító tswí bobuo fu o!”

29 Yesu lébláa mu ɔbée, “Oñokwali nde mlı bláa. Oħagyíha ání olesi mu wóyí, mu apió, mu si mua mu yin, mu abí ntéé mu ɔsulúu ɔmagyáa, mía mí *asvn wankláán ámu su á, 30 ɔbelanyá mu wóyí, mu apió, mu ayín, mu abí pú mu agyapadie ámu odu tsé lafa séi. Bédinká musu é séi,

Akpóssí ní. (Marko 10:25)

táme obénya nkpa ání itamatá bré ámúú ibá ámutɔ. 31 Táme agyankpapu tsɔtsɔɔtsɔ béba bemlí amapu, amapu é béba bemlí agyankpapu.”

Yesu Lowu lwi Asún Blí Otse Saasí

(Mateo 20:17-19; Luka 18:31-34)

32 Yesu mua mu akasípú amu bɔpú ɔkpa bɔyú Yerusalem wúluto, Yesu gyánkpá. Ülɔwa amú wánwan, ifú lekitá ahá ámúú bvbuo amú ámu. Múú ɔlekpa akasípú dúanyo ámu ya itsétj, ɔletrá bláa amú tɔá ibéba musu. 33 ɔbée, “Mlinu! Ní awié Yerusalem a, béle mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfi há Bulu *igyi ahapú dəhen pú Mose mbla asunápú. Béha mí lowu ipón, pú mí wá ahá ání bumegyí Yudafɔ ibitɔ. 34 Bóbwé mí ahinlá, tú atsvnɔ wólí mí, nwén mí mpli, mó mí, táme eke sáásí a, Bulu ɔbókvusúa mí tsú afúlito.”

ɔhande Osúm Mu Aba

(Mateo 20:20-28)

35 Sebedeo abí Yakobo mua Yohane bɔkpukpé mantáá Yesu bláa mu bee, “Osunápú, anidéklá fubwéé tɔku ha aní.”

36 Múú Yesu léfité amú ɔbée, “Ntɔ mlidéklé mliaa mbwéé ha mli?”

37 Bebláa mu bée, “Ha anitɔ ɔkule otsia fú gyɔpisu, ɔkule é otsia fú binasu bréá Bulu ɔwá fú numnyam.”

38 Táme Yesu lébláa amú ɔbée, “Mlímeyín tzá mlidékulí! Mlétalí wun iwiçsin ámúú nebá bowun amu, ntéé mlétalí wú lowu ámúú nowu ámu?”^j

39 Bele mó ɔnó bée, “Ee abétalí.”

Múú ɔlebláa amú ɔbée, “Mlowun iwiçsin ámúú nebá bowun amu, wú lowu ámúú nowu ámu é, **40** táme mma túmi ání néle ɔhá ání obétsiá mí gyɔpi ntéé binasu. Ali otsiakpá anfi mó ıda gyo ahá ámúú Bulu lalá inu yáí há ámu.”

41 Bréá akasípú idú atráhe amu bonu asún ánfi á, Yakobo mua Yohane iwi lówa amú ɔblá. **42** Yesu léti amú féé ba mu iwi wá, ɔlebláa amú ɔbée, “Mlyin ání ahá ání butobú amúá bugyi ɔmatófusu agyípú butehíé amú ahá, amú ahande é butenyá túmi amúsú. **43** Táme mlitɔ mó á, umába ali. ɔhá áníodekléá ɔbóbwé mlitɔ ɔhande ɔbwéé mli féé ɔkpábi. **44** Ní mlitɔ ɔku é dékléá ɔbóbwé mli nkpa ogyápu a, ɔbwéé mli féé ɔkpábi. **45** Tsúfé mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfi é mméba mbéé, busúm mí. Ahá osúmkpá neba, ampu mí nkpa hó ahá tsotsctsó nkpa.”

Ansibi Obwiepú ɔku ॥ ॥ Tsa

(Mateo 20:29-34; Luka 18:35-43)

46 Boyówie Yeriko wúluto. Bréá mua mu akasípú pú ɔdɔm kpɔnkpɔnkpɔntí ámúú bubuo mu amu budedali inu á, bowun Timeo mu bi Bartimeo. Mu ansíbi labwíé, otsie ɔkpatɔ ɔde atá kvlí. **47** Bréá olonu ání Yesu Nasaretyin amu détsúvun a, ɔlɔwa kplún bi ɔbée, “Ani Wíe *Dawid mu na Yesu, wun mi nwe!”

48 Amútɔ ahá tsotsctsó bɔkplún wa mu bée, ɔkpá ɔnó bun, táme mu mó ɔlelakplún dun ali ɔbée, “Ani Wíe Dawid mu na, wun mi nwe!”

^j **10:38** Mlétalí wun iwiçsin ... wú lowu ámúú nowu ámu? Ntéé Mlétalí nu ntá neba bonu ntéé há bɔbɔ mli asú ámúú nebá bɔbɔ ámu?

49 Yesu lési hí, ɔlebláa amú ɔbée, “Mlítí mu ha mi.”

Bokpolí ansibi obwiepú ámu, bebláa mu bee, “Fú klvn idí fú asi, afukvusu ba. ɔde fú tu!”

50 Inu oyin ámu lótswi mu ɔsúsú atadíe tsálífwí, wáan kusú ba Yesu wá.

51 Yesu léfíté mu ɔbée, “Ntɔ fudekclé fee mbwéé ha fu?”

Inu ansibi obwiepú ámu lébláa mu ɔbée, “Osunápú, ha mí anwun ató!”

52 Inu Yesu lébláa mu ɔbée, “Nati, fú hógyi latsá fú ilo.”

Inunu mu ansíbi lobwií, ɔlekplá buo Yesu.

Bóhø Yesu Fé Owíe Yerusalem

(Mateo 21:1-11; Luka 19:28-40; Yohane 12:12-19)

11 ¹Bréá bowie Betfage múa Betania, awúlu ání ibu Nfɔ-nyíbu ámu^k asi, batá Yerusalem wie tá á, ɔlɔwa mu akasípú abanyá gyankpá. ²Obée, “Mlýɔ wúlu anfí ida mli ansító ánftó. Ní mlowié wúlu amu ɔnó á, mlówun afrímú kanáhé ɔku da ɔfétó, ɔhaa mɔkútsiá musu kí. Mlsankí mu, amlíkpa mu ba mi. ³Ní ɔku ɔfíté mli ɔbée, ‘Ntogyi sú mlidé mu sankí?’ á, mlubla mu mluaa, ‘Ani Wíe dé mu hián. Obéyinkía mu ba séi.’”

⁴Bɔyɔ á, bɔyótu afrímú ibí ámu da ɔfétó wóyí ámu ɔnó ɔkpabáí. ⁵Bréá bude mu sankí á, aha akvá bulí inu befíté amú bee, “Ntogyi sú mlidé afrímú ibí ámu sankí.”

⁶Bele mó ɔnó ali ámúú Yesu lébláa amú ámu pépéépé. Besi amú; akasípú amu besankí mó. ⁷Bekpa afrímú ibí ámu ba Yesu. Bεyaí amú atati dínká musu, ɔlɔdu bian musu. ⁸Amútó ahá tsotsɔtsɔ beyaí amú atati tswí ɔkpato, akv é bebiabiá afitáa bunbun ɔkpa ámusu. ⁹Ahá ámúú bugya Yesu nkpa múa ɔma amu bɔsvrá okitiktí bee, “*Hosiána! Bulu oyúla ɔhá ánfti ɔbá aní Wíe dátó ánfti! ¹⁰Bulu oyúla aní náin *Dawid iwíegyí ámúú ibá ámu! Hosiána bu ɔsúsúúsú!”

¹¹Bréá Yesu lówie Yerusalem a, ɔlɔyɔ *Bulu ɔtswékpá, ɔlɔwa ansí kí tógyító wunsinésú inu wankláán. Owí lapɔn.

^k 11:1 Nfɔ-nyíbu igyi obubwí kvá ibu mantáa Yerusalem, bvtetí mó Olifbu.

Mú su mva mu akasípú dúanyó ámu beyinkí yó Betania wúluto.

Pɔntɔ Oyí Lwí
(Mateo 21:18-19)

12 Oyi kəhe bréá beyinkí tsú Betania bəbá á, akún de Yesu.
13 Olowun pɔntɔ kvá ilahié pói sisí, ilí mantáa ɔkpa. ɔlɔyó yéki bée obénya ku móttó. Támé olowie mū así á, afitáa ssoón bu mósú, tsúfē oyí ámu swiebí mokúfun. 14 Inu ɔlebláa oyí ámu ɔbée, “Tsú nde púya a, ɔhaa méetrá gyi fú abi swiehé.”

Mu akasípú amu é bonu asún ánfi.

Ibia Agyípú Gyáa Le Bulu ɔtswékpa Wunsinésú
(Mateo 21:12-17; Luka 19:45-48; Yohane 2:13-22)

15 Bréá bowie Yerusalem a, Yesu lóyó Bulu ɔtswékpa wunsinésú. Inunu ɔlɔwa ató afepú pú ató ahópu amu aná féé gyáa dalí inu bì. Olowuwúta kóba atsépu mpúnú dá, súnsúnki abríduma afepú mbíá dá. 16 ɔmeha ató ɔfepú ɔkuku ɔsura mu ató fehé ka tsuń ɔtswékpa wunsinésú inu kúráá. 17 Olosuná amú ató ɔbée, “Bumɔwanlín wá Bulu asuń

Pɔntɔ oyí múa mú abí ní. (Marko 11:13)

wanlínhé amvtɔ bεε, ‘Béti mí ḷtswékpa bεε, ḷmá fέé mpái ḷbɔkpá?’ Támē mlulapú iṇu mlí awikplu ḷjaínpá.”

18 Bréá Bulu *igyí ahapú dehen pú Mose mbla asunápú amu bonu tɔá alabwé á, bodunká ḷkpa ání bɔ́tsvn mó́sú mó mu. Benya ifú, tsúfē mu atosunáhé amu leha ḷná lobwie ḷdɔm amu.

19 Bréá owí lɔpɔn a, Yesu mua mu akasípú bedalı wúlu amvtɔ.

Hógyi lwí Atosunáhé

(Mateo 21:20-22)

20 Bréá budetsovñ nyankí a, bowun ání pɔntɔ oyí ámu ılawú tsú mó ḷsú beyi ası. 21 Iṇu Petro lékaín asún ání Yesu lébláa pɔntɔ oyí ámu. Múvú ḷlebláa Yesu ḷbée, “Osunápú, kí, pɔntɔ oyí ámúvú fɔlwí ámu ılawú!”

22 Yesu lébláa amú ḷbée, “Ml̄hɔ Bulu gyi. 23 ḷnɔkwali nde ml̄i bláa, ḷhagyíha ání ḷbébláa ibu ánfti ḷbée, ‘Púli yowie ḷputɔ’, omegyi nwéen mu kluntɔ, olohogyi ání asún ámúvú mablí ámu ibéba mútɔ á, ibópulí yó. 24 Iṇi su nde ml̄i bláa mbéé, tógyítɔá ml̄kúlí Bulu á, ml̄hogyi ání ml̄lanyá mó dodo. Ml̄i ibi béda mó. 25-26 Ní ml̄lúí ml̄idé mpái bɔ, ḷku asún bu ml̄i kluntɔ á, ml̄isi ḷhá ámu lakpan kie mu, méni ml̄i Sí ámúvú ḷbu ḷsúsú ámu é obési ml̄i klé kíé ml̄i.”

Yesu Túmi lwí Asun Fítéhé

(Mateo 21:23-27; Luka 20:1-8)

27 Yesu mua mu akasípú amu betrá yinkí ba Yerusalem. Bréá ḷnaodeki Bulu ḷtswékpa wunsinésú iṇu á, Bulu igyí ahapú dehen, Mose mbla asunápú pú Yudafɔ ahande amu beba mu wá. 28 Befité mu bεε, “Túmi mɔmu fúdəpəbwé ntobí ánft? Ma léha fú túmi ámu?”

29 Yesu lélé mó ḷná ḷbée, “Nfíte ml̄i asun kua kule. Ní mlelé mó ḷná há mí á, mí é nébláa ml̄i túmi oduá ndəpəbwé ntobí ánft. 30 Bulu wá Asú ḷbɔpú Yohane lénya túmi púbó ahá *asú lóó, ntéé nyankpusa? Ml̄ibla ml̄i!”

¹ 11:26 Mútɔ yée 26 bu nwvló dada amu akvtɔ: Támē ní ml̄umésikíé ahá a, ml̄i Sí ámúvú ḷbu ḷsúsú ámu é oméesikíé ml̄i.

31 Amú wulewule bɔyc asún ánfítɔ bee, “Ní ablí aniaa itsú Bulu wá á, ɔbéfité ami ɔbée, mū ntogyi sú mlumsho mu gyi? 32 Ntée ablú aniaa itsú anyánkpúsa wá?” Táme buðe ahá ámu ifú nya, tsúfē amú fée bohogyi ání lélé Bulu ɔnósú ɔtɔípú onutó Yohane gyí. 33 Mú su bele mū ɔnó bee, “Ohwé! Anuméyín ɔtínéa olenya mu túmi tsú.”

Múú Yesu é lébláa amú ɔbée, “Mómú mí é mméebláa mli túmi oduá ndepubwé ntobí ánfí.”

Apafɔ Laláhe Akv

(Mateo 21:33-46; Luka 20:9-19)

12 1 Yesu lówa amú asún bláa ayébitɔ bi. ɔbée, “Oyin ɔkv lídɔ *wáin ndɔ. Olegyi iban bómlí mū. Olokwi wáin amu onyimékpá, ɔlɔpwé obu fúahé ku há ndɔ ámu agyópu. Múú ɔlɔpu ndɔ ámu wá apafɔ ibitɔ, olotu ɔkpa. 2 Bréá wáin-abí ámu kpɔtibí lɔfun a, ɔlɔwa mu osúmpú apafɔ ámu wá ɔbée, ɔysho mu ogyíkpá ba mu. 3 Táme apafɔ ámu bekítá mu, dá mu, gya mu sisí ibikpan. 4 Ndɔ mu wie amu létrá wa mu osúmpú nyɔɔsi amú wá. Apafɔ ámu beda mu é, pílan mu nwuntɔ, súpa mu. 5 Olerá lawá ɔbambá. Mu mū á, bɔmɔ mu. Ali kén bɔbwé atráhe é ní. Beda akv, mó akv é. 6 Ilesi mu onutó mu bi ɔkule péá ɔtamatsúlā musu. ɔki ɔbée, bóbu mu mū. Mú su ɔlɔwa mu é. 7 Táme apafɔ ámu beblí bee, ‘Óni obégyi mu si ató ní. Mluha amo mu, méni ndɔ ámu ibémlí aní klé.’ 8 Mú su bekítá mu, mó mū, tswi mu dálí ndɔ ámuto.

9 “Ekeá ndɔ mu wie amu ɔbá á, ntɔ mlilahogyi mliaa ɔbábwé apafɔ ánfí? ɔbéha bɔmɔ amú. ɔbelapú ndɔ ámu wá apafɔ bámbá ibitɔ. 10 Ntée mlumshókúkla Bulu asvn wanlínhé amu ki? Bɔwanlín bee,

‘Ibwi ámú obu ayípu bekiná ámu
lébemlí okonkísúbwi ní.

11 Bulu lóbwé mū ali.
Ibu wánwan.’ ”

12 Inu Yudafɔ ámu bekleá békítá Yesu, tsúfē bebi ání amú su alahá yébi ánfí, táme buðe ɔdɔm amu ifú nya. Mú su benatí sí mu.

Lampóoka

(Mateo 22:15-22; Luka 20:20-26)

13 Ḍma a, bɔwa Farisifɔ́ pú Owíe *Herode ahá bεε, buyétetéé Yesu ɔnɔ́tɔ́ asún nu, abvnya mu akítálé. **14** Bréá beba mu wá á, bebláa mu bεε, “Osunápú, aniyin ání ɔnɔ́kwali pú fugyi. Futamahá ɔhaa ɔtsé fú agywun, tsúfē futamakí ɔhaa ansító. Mboún Bulu asún ámúú igyi ɔnɔ́kwali amu fvdesuná. Mú su anidé fú fité anu. Aní mbla leha ɔkpa ání akáa lampóo ha Roma owíe dehen Kaesare, ntéé animáka?”

15 Yesu lébi ání buki ansí. Mú su ɔlefíté amú ɔbέε, “Apinabwebí abwepú, ntogyi sú mlidé mí sóo ki? Mlitsu kɔ́ba amu iku ba mi anki.”

16 Bɔpuba mu. Múú ɔlefíté amú ɔbέε, “Ma nwun pú mu idá dín mósú?”

Bele mú ɔnɔ́ bεε, “Kaesare.”

17 Múú ɔlebláa amú ɔbέε, “Múmú mlipu tóá igyi Kaesare klé ha Kaesare, amlipu móá igyi Bulu klé é ha Bulu.”

Mu iwi lówa amú ifú.

Kusú Tsú Afúlitɔ́ Iwí Asun Fítéhé

(Mateo 22:23-33; Luka 20:27-40)

18 Ḍpasua kvá butetí mú *Sadukifɔ́ akv beba Yesu wá. Bugyi ɔpasua kvá bvtéblí bεε, kusú tsú afúlitɔ́ ma inu. Befité mu bεε, **19** “Osunápú, Mose lówanlín tswi ani ɔbέee, ‘Ní ɔkvu mva mu ka bumɔ́kwú asa olowu sí mu ka ámu a, mu pio otsú mu ka ámu tsia, féki ɔkwú ha owupú ámu.’ **20** Oyin ɔkvle abí abasíénó akv betsiá. Amútó ogyankpapu létsiá ɔká, támé ɔmɔ́kwú asa olowu. **21** Mu gyama lótsu ɔsurapuka amu tsia, támé mu é ɔmɔ́kwú. Ḍsaasi lótsu ɔtsi ámu tsia. Mu é ɔmɔ́kwú. **22** Alu yótú osienósí amu. Amútó ɔkvukv mɔ́kwú asa olowu. Ḍma-Ḍma a, ɔsurapu amu é lóbou. **23** Afúli ɔkusuké a, amútó ɔmɔ́mu ɔbɔ́bwé mu kulu? Tsúfē amú abasíénó ámu féé betsiá mu.”

24 Múú Yesu lélé mú ɔnɔ́ ɔbέee, “Megyí mlí ológyi. Mlíméyín Bulu asun wanlínhé amu ntéé Bulu túmi. **25** Tsúfē

ní afúli bɔkúsú á, bóbwe fé *Bulu-abɔpu. Buméetsiá aká múa akúlu. ²⁶Táme afúlikusú iwi mó á, yée mlilakla Mose ɔwulú, nú asún ámúú Bulu lébláa mu dimbísú bréá olowun oyíbi ku de ogyá tsií, táme imedéhoo amu? Obéé, ‘Mígyí mli anáin *Abraham mua *Isak pú *Yakob Bulu ámu ni.’ ²⁷Iunu ɔlebláa amú obéé, “Megyí awupú Bulu ógyi, akiankpapu Bulu ógyi. Mli mó mlilafwí féé.”

Bulu Mbla Ámvtɔ́ Mvá Idvn

(Mateo 22:34-40; Luka 10:25-28)

²⁸Mose mbla asunápú amvtɔ́ ɔkvle lɔbɔtu amú iunu, olonu asún ání bvdebití. Olowun ání Yesu lalé Sadukifɔ́ ámu asún ɔnó wankláán. Mú su ɔlefíté Yesu obéé, “Bulu mbla ámvtɔ́ mɔmu dún?”

²⁹Yesu lélé mó ɔnó obéé, “Bulu mbla ámvtɔ́ mvá idvn ni. ‘Israelfɔ́, mlunu. Bulu ɔkvle pé ani Wíe Bulu gyí. ³⁰Mú su pú fú klun, fú ɔkláa, fú agywun pú fú ɔwunlín féé dwe fú Wíe Bulu.’ ³¹Mú nyɔɔsi é gyí, ‘Dwe fú bá fé fú iwi.’ Mbla kuku utráa ma iunuá idvn íni.”

³²Mbla osunápú amu lébláa Yesu obéé, “Osunápú, fablí ɔnɔkwali. Ani Wíe Bulu nkule pé bu iunu, ɔkvku trá ɔma iunu. ³³Apúu ani klun, ani agywun pú ani ɔwunlín féé dwé mu, adwe ani aba fé ani iwi. Idvn mbwi tóhé pú afɔdie kugyíku.”

³⁴Yesu lówun ání alabí lé asún ámu ɔnó wankláán, ɔlebláa mu obéé, “Fuma ifí Bulu iwíegyí ámvtɔ́.”

Mú ɔma a, ɔhaa métréa wa klun fité mu asvansu.

Ma Gyí Kristo Amu?

(Mateo 22:41-46; Luka 20:41-44)

³⁵Bréá Yesu dé ató suná *Bulu ɔtswékpa nwunsinésú iunu á, ɔlefíté obéé, “Nkálí sú Mose mbla asunápú amu betalí blí bee, Owíe *Dawid mu na gyí *Kristo, (ɔhá ámúú Bulu léda mu ofúli amu)? ³⁶Tsúfé *Oñe Wankíhé léha Owíe Dawid onutó léblí obéé,

‘Ani Wíe Bulu lébláa mí Wíe obéé,
“Tsia mí gyɔpısu nfi

yófvun bréá néha fétsatsáá fú alupúsú.” ’

37 Owíe Dawid onutó léti mu ɔbée mu wie. Nkálí su ɔtráa ogyi mu na?”

Asún ánfi líwa ɔdɔm kpɔnkpɔnkpɔnti ámúú befia bomlí mu amu ɔdwé, bɔpvu ansigyi nú mu asún.

Mar

Mose Mbla Asunápú Tsiátó

(Mateo 23:1-36; Luka 20:45-47)

38 Yesu léblí mu atosunáhé amutó ɔbée, “Mlíki wankláán Mose mbla asunápúsv. Butekle ligá wa nátí kí, butekle bée, ahá bubún ha amú itsiá dínsu. **39** Otsiákpá yilé butekle tsíá Yudafó *ofíakpa pú nke ogyíkpá. **40** Butesísi asurapu, swíí amú amú wóyí. Butechina bɔ mpái tíntíntín ahátó púbun amú lalahesu. Bulu ɔbébutí amú isu kínkíinkín!”

ɔsúrapu ɔku Tswítswi

(Luka 21:1-4)

41 Yesu létsiá mantáa tswítswi dáka Bulu ɔtswékpá inu, ɔde ahá kú buderep amú tswítswi bɔwa móts. Ahá ání amú ibító bu odwin budep kóba akpɔnkpɔnti bɔwa. **42** Inu ɔsúrapu ɔkvá ɔma tɔtɔ é lópu mu kóba-ana bɔwa dáka amutó. **43** Múú ɔleti mu akasípú amu ba mu wá, ɔlebláa amú ɔbée, “Onékwali nde mlí bláa, tswítswiá ɔsúrapu anfí ɔma tɔtɔ lawá á, idvn ɔhagyíha klé. **44** Tsúfē atráhe amu féé á, amú kóba tsotsotsotó balé kpaloibí tsú bɔwa. Táme íníá ɔsúrapu anfí mó má tɔtɔ su tóá ɔbu féé alapú bɔwa á.”

Bulu ɔtswékpá Amu Bwie

(Mateo 24:1-2; Luka 21:5-6)

13 ¹ Bréá Yesu lédali *Bulu ɔtswékpá wunsinésú inu ɔyó á, mu akasípú amutó ɔkvle lébláa mu ɔbée, “Osunápú, ki mbu wankláán pú abwi akpɔnkpɔnti ánfi bɔpuyi mó ánfi akíle!”

2 Múú ɔlebláa mu ɔbée, “Yéé fawun mbu akpɔnkpɔnkpɔnti ánft? Bóbwie mó féé bun. Ibwi kvle kúráá méesian dínká mó bású.”

Iwicisin Múa 1kplán
(Mateo 24:3-14; Luka 21:7-19)

3 Bréá Yesu tsie Nfɔ-nyíbu ámusu, ɔde Bulu ɔtswékpa mbu ámu kú a, Petro, Yakobo, Yohane mua Andrea nkule befité mu bee, 4 “Bla ani, bré mɔmuto íni féé béba? Osúna mɔmu é ɔbéba, ibósuná ání mó bré lafun?”

5 Inu Yesu lébláa amú ɔbée, “Mlukí wankláán, méni ɔhaa méemlé mli. 6 Ahá tsɔtsɔctsɔ bɔpu mí dá ba bee, amúgyí Kristo amu ní. Bémlé ahá tsɔtsɔctsɔ bófwí ɔkpa. 7 Ní mlonuá isá ladá mantáa mli ntée ɔtineku á, opúni mátsií mli Tsúfē lehián ání íni aná féé béba, támé imedésuná ání ɔyí ɔnómoké ámu lafun. 8 Tsúfē ɔmá bókɔ aba. Awié bókvusú líi abasu. ɔsuluv békpinkí ntíné-ntíné. Akún é béba. Íni féé igyi fé iwicisin ání ɔtsi towun bréá 1kwí de mu dwiín.

9 “Mó su mli mó mlukí mli iwi wankláán. Tsúfē mí su bɔpu mli há Yudafɔ asún agyípú, bédá mli amú *ofíakpa awúlu-awúlusu. Békpa mli ya ɔmású agyípú pú awié ansító, méni mlégyi mí iwi adánsie. 10 Támé ilehián ání bégyankpá dá asun wankláán ámu ɔkan súná ɔyító ahá féé. 11 Ní békítá mli ya a, mlumágywún asún ání mléblí. Mlibli asúngyíasún ání Bulu ɔbɔpwá mli ɔnó ali bré ámvtó. Tsúfē megyí mli onutó ɔbótóí, *ɔnge Wankíhé ɔbótóí tsvn mlisu.

12 “Apíó bélé amú apíó há lowu. Abí así bélé amú abí há. Abí é bókvusú líi amú akwiúpúsu, há bómó amú. 13 Mí su ahá féé bólú mli, támé ní mlétalí wá klvn líi kínkíinkín ysfvn mó ɔnómó á, Bulu ɔbóhó mli nkpa.

Iwicisin Wúunbi
(Mateo 24:15-28; Luka 21:20-24)

14 “Támé ní mlowun akisítóá itobwíé ɔmá, 1da ɔtínéá mlumédín ansí ání ɔbéba a, (aklápu, mlunu mó asi.) Múmú ahá ání bvbv Yudea ɔmátsá bvsri yɔ abusu. 15 Há ání ɔdun obusu mákpli botsu tɔtɔ obuto! 16 Há ání ɔbu ndɔtɔ é máyinkí botsu mu tati. 17 Amenyapú pú abí-ayín ání bvpia abi bɔbwé ali bré ámvtó, bugyówí ní! 18 Mlikokoli Bulu mlhaa,

mli ɔsríké amu imábwé nyankpv múa atsalibí. ¹⁹Tsúfé asvn wunhe ání ibéba ali bré ámvto odu mokúba tsú bréá Bulu lóbwé oyí ɔpá kí. Mú odu kvku é iméetrá ba ekekéeke. ²⁰Ní Bulu médinkí nke ámvsu á, tekí ɔhaa méesian oyító. Táme ahá ámúú alalé póbwé mu kle amu sv aladínkí nke ámvsu.

²¹“Ali bré ámvto á, ní ɔkv lébláa fu ɔbée, ‘Kí, Kristo, (jhá ámúú Bulu ladá mu ofúli amu) bu nft ntée nána’ á, máhogyi. ²²Tsúfé ahá ání bée amúgyí Kristo amu pú ahá ání bówa afunu bée, Bulu ɔnósú atjípú bugyi tsɔtsɔctsó béba oyító. Bóbwé ofúla pú osúna púmlé ahá. Ní bétalí kúráá á, bémlé ahá ámúú Bulu lalé ámu é. ²³Táme mlíki wankláán! Nabláa mli tógyító asa ibéba.

Nyankpusa-Mu-Bi Ámu Ibábi (Mateo 24:29-31; Luka 21:25-28)

²⁴“lwíosin wúun amu ɔma a, owí ɔbéta, ɔtsra é oméetrá feí. ²⁵Ntsrakpabi békpa tsú ɔsúsú beda. Nwulútáa múa mótó ató feé békpunkí. ²⁶Dhagyíha obówun ání mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfí napú túmi múa numnyam kpɔnkpontí mbu nwulútáató tsú ɔsúsú nebá. ²⁷Inu Bulu ɔbówa mu abɔpu býekpa mu ahá ámúú alalé ámu tsú oyí afunka ana ámu féésú.

Oyí ɔnómω lwí Osúna (Mateo 24:32-35; Luka 21:29-33)

²⁸“Mlupví pɔntó oyí. Ní mó abámbi dəpɔí, idé ate pɔpwé le á, mlitebí ání awikpan bré lafun. ²⁹Ali kén, ní mlowun ání ntobí ánftí féé idé mótó bá a, mlébi ání mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfí ibábi lafun ta ní. Nawié wóyí ámu ɔnó tá. ³⁰ɔnɔkwali nde mli bláa. Ndembá-abí anftí féé bumóowu tá, asa íní féé béba mótó. ³¹Osú múa así féé bótsun, táme mí asvn blíhé mótsun ekekéeke.

Nyankpusa-Mu-Bi Ámu Ibábi (Mateo 24:36-44)

³²“Táme ɔhaa méyín eke ntée bréá ntobí ánftí féé ibéba. Bulu-abɔpu bumeyín. Bulu mu Bi ámu é méyín, nkéti ani Sí

ámúvó ɔbu ɔsúsú ámu nkule pé yin. ³³Mlidinka ansí iwisu, tsúfē mluméyín ekeá bré ámu ibófun. ³⁴Igyi fé ɔkvá ɔde ɔkpa tu, olesi mu woyí wá mu asúmpú ibitó. ɔleha okugyíoku agyúmá ɔbée ɔbwéé. ɔlebláa woyí ámu ogyópu é ɔbée, oyíri wi ogyo woyí ámu wankláán. ³⁵Mú su mlidinka ansí iwisu, tsúfē mluméyín bréá woyí mu wie amu ɔbéba. Fíali ntúpwé o, oyí-nsiné o, bake o, ntéé nyanki. ³⁶Mlidinka ansí iwisu, méní ɔbá bofwie mlitó á, ɔmɔbótu mli ání mliladídi. ³⁷Asún ánfí nde mli bláa anfí kén nde oyító ahá féé bláa. Mbéé, ‘Mlidinka ansí iwisu.’ ”

Bekuklí Yesu Nwunsu

(Mateo 26:1-5; Luka 22:1-2; Yohane 11:45-53)

14 ¹Ilesi nkenyó Yudafó abugyi Israelfósu Katsun *Nke pú *Bodobodo Mátúhé *Nke. Alí bré ámutó Bulu igyí ahapú dhen pú Mose mbla asunápú bodunká ɔkpa ání bótuvn mósú kítá Yesu ɔaintó, mó mu kokooko. ²Táme beblí bee, “Megyí *Katsun Nke ánfító abómó mu, méní kpokiti méeda ɔmá ámutó.”

Ofobí Fánfáánfán Puwólí Yesu

(Mateo 26:6-13; Yohane 12:1-8)

³Bréá Yesu bu Betania wúluto, Simon ɔkvá alaló *iló pepe kí woyító ɔde ató gyí a, ɔtsi ɔku léba inu; ɔde prentva wankláán kvá ofobí fánfán ání ibu ibiá bu mótó. Oletií mu ɔnj, ɔletseí ofobí ámu wúlí Yesu nwunto. ⁴Akv bubu inuá umowa amú ɔdwé. Befté aba bee, “Ntogyi sú ɔde ofobí ánfí yintá? ⁵Tekí abétalí fé ofobí fánfán ánfi, mó ibiá bódvn ɔbakúle ofi ɔkvle iköká ánfi, púhá ahiánfó.” Befté wá iyin wá ɔtsi ámu.

⁶Táme Yesu léblí ɔbée, “Mlisi mu! Ntogyi sú mlidé mu háan? lto yilé alabwé há mí. ⁷Ahiánfó bétsiá mli wá ekekegyiéke. Brégyíbréá mlidéklé a, mlétalí wá awítóle há amú, táme mí mó mméetsiá mlitó yó. ⁸Alabwé móá ɔbétalí pólá mí oyulúu yái há mí opuláké. ⁹Oñokwali nde mli bláa. Oyító ɔtínegyítinéá béda Bulu asún wankláán

ámú ɔkan a, béblí tó ánfí ɔtsí ánfí labwé ánfí púkáín mvsu.”

Yuda Iskariot Lótsulá Ání ɔbélé Yesu Há

(Mateo 26:14-16; Luka 22:3-6)

Mar

10 Mú ɔma a, mu akasípú dúanyø ámvtø ɔkvleá bvtetí mu Yuda Iskariot lóyówun Bulu igyí ahapú dehen amu, méni ɔbélé Yesu há amú. 11 Bréá bonu asún ánfí á, ɔlehié wá amú ɔdwé. Behié mu así ání béka mu iko. Mú su olodunká ɔkpa ání ɔbótsvn mvsú lé Yesu há amú.

Katsvn Atogyihe Gyí

(Mateo 26:17-25; Luka 22:7-14, 21-23; Yohane 13:21-30)

12 *Bodobodo Mátúhé *Nke ámvtø eke gyankpapuá bvtomó Israelfɔsu Katsvn *Nke akúfa lófun. Yesu akasípú befité mu bée, “Osunápú, obu mɔmvtø ayela ha fu, afugyi Katsvn Nketø atogyihe amu?”

13 Múú ɔlɔwa amútø abanyø, bláa amú ɔbée, “Mliyø Yerusalem wúluto, mléfia oyin ɔkvá ɔsu ntsu-ɔlá, mlíbuo mu. 14 Woyí oduátø obowie á, mlifite woyí mu wie amu mluaa, ‘Nkúnú afɔ́ ɔswíkpá bu, ání mí akasípú abéba begyi Israelfɔsu Katsvn atogyihe amu?’ 15 Obósuná mli abansúrvu yílé kvá balá mótø yái. Mlibwe atá ámu yai inu.”

16 Yesu akasípú amu bɔyø wúlu amvtø á, bowun tógyító ali ámúú Yesu lébláa amú ámu pépéépé, bɔbwé Israelfɔsu Katsvn atogyihe amu yái inu.

17 Bréá nsaintø deklúun a, Yesu mua mu akasípú beba inu. 18 Atá ámu ogyíkpá a, Yesu lébláa amú ɔbée, “Onc kwali nde mli bláa, mlitø ɔkvleá mí munyø ibi da ɔlepétø ɔbélé mí há.”

19 Asún ánfí ɔlehié han akasípú amu. Mú su befi así bvde mu fité ikuile-kule bée, “Mí ní lóó?”

20 Yesu lébláa amú ɔbée, “Mli ahá dúanyø ánfítø ɔkvleá mía munyø ibi da ɔlepétø ɔbélé mí há ní. 21 Mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfí nówu fé alia bɔwanlín tswi, támé ɔhá ámúú ɔbélé mí há ámu ɔgyíwí ní. Ní bùmetepí kwíí mu kúráá á, teki ibu alé há mu.”

Yesu Ntúpwe Atogyihé Tráhe

(Mateo 26:26-30; Luka 22:14-20; 1 Korintofɔ 11:23-25)

22Bréá bude atá ámu gyí a, Yesu léle bodobodo ipín, ɔleda Bulu ɔpán, bíábía mítá púhá amú, blí ɔbée, “Mlihɔ, mí ɔyulúv ní.”

23Inu olotsu ntá-ewé, ɔleda Bulu ɔpán, púhá amú féé bonu.

24Múú ɔlebláa amú ɔbée, “Mí obugya ní. Mú Bulu dépusí mu ntam” ání alaká há ahásu ní. Bétseí mú wólí asi ahá tsɔtsɔctsɔ lakpan su. **25**Oñokwali nde mli bláa, mméetrá nu *wáin-abí ntá ánfi alu yófun ekeá nónu mó pópwé Bulu iwíegyí ámutɔ.”

ɔlebláa amú ɔbée, “Mí obugya ní.” (Marko 14:24)

^m **14:24** *Ntam pópwé* bu nwuló dada amu akutɔ.

26 Benya wá ılu dá Bulu ipán tá alı, benatí yó Nfɔ-nyíbu ámvsu.

Petro ɔbɔswiú ɔbée Mumeyín Yesu

(Mateo 26:31-35; Luka 22:31-34; Yohane 13:36-38)

Mar

27 Múú Yesu lébláa amú ɔbée, “Ml fée mléyinkí mí ɔma. Tsúfē Bulu ɔnósú atɔípú amu bɔwanlín wá Bulu asún ámvɔ bée, ‘Néda akúfa ɔkpapú ámu lédá, mu akúfa bédasáin.’ **28** Támé ní Bulu ɔkúsúa mì tsú afúlitó á, négya mli nkpá yó Galilea ɔmátó.”

29 Petro lébláa mu ɔbée, “Ní amú fée beyinkí fú ɔmá kúráá á, mí mó mméeyinkí ekekeeké.”

30 Yesu lébláa mu ɔbée, “Oñokwali nde fú bláa. Onyení, asa bate ɔbélè ɔnó tse nyɔ á, fɔswiú pú ıbi wá ogyá tse sa fée fumeyín mí.”

31 Inu Petro léfin yabi yi ɔbée, “Ní lowu igyi kúráá á, mméekiná fú ekekeeké.”

Alı kén atráhe amu é fée bęblí ní.

Mpáibɔ Getsemane

(Mateo 26:36-46; Luka 22:39-46)

32 Boyówie ɔtinekvá butetí inu Getsemane. Múú Yesu lébláa mu akasípú amu ɔbée, “Mlitsia nfi, nɔyɔbɔ mpái.”

33 Olekpa Petro mva Yakobo pú Yohane buo iwi. Inu asún lehié han mu, mu ansí lepe. **34** Múú ɔlebláa amú ɔbée, “Asún ihié de mí háan. Ideklé mɔ mí. Mlitsia nfi, amligyo.”

35 Inu ɔlenatí yó nkpá kplobí, ɔleda akpawunu kókóli Bulu ɔbée, “Ní ibɔwa alé á, ha bré ánfi itsvn misv.” **36** Múú ɔleblí ɔbée, “Abba” Mí Sí, futetálí bwé tógyító. Ha ntá-ewé ánfi^o itsvn misv! Támé megyí tóá ndeklé, mboún móá fudeklé ibá mótj!”

37 Oleyinkí bá akasípú amu wá bowun ání budedidí. Inu su ɔlefíté Petro ɔbée, “Simon, fudedidí? Fumetalí gyo

ⁿ 14:36 ‘Abba!’ ası gyí, ‘Mí Sí!’ ^o 14:36 Ntá-ewé ánfi igyi iwıɔsun ání Yesu obówun.

dɔnhwíri kule kpán? ³⁸Mlìgyo amlìkokoli Bulu, méní mlímóowie tsókitɔ. Tsúfè ɔnjé ámu déklé, támè nyankpusa lɔpɔn.”

³⁹Oletrá yɔbɔ mpái, bláa Bulu asvn kua kule amu kén. ⁴⁰Oletrá yinkí ba bowun ání akasípú amu butréa bvdedidí, tsúfè dídí de amu bv. Bumetalí bláa mu asvansu.

⁴¹Bréá ɔleba otse saasi a, ɔlefíté amú ɔbée, “Mlìlatráa si mlida mlidé ɔkpúnú da? Itsíá ali ngya! Bré ámu lafvn ání bɔpu mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfi wá lakpan abwepú ibitɔ. ⁴²Mlikvsu ayɔ. Mlikí, ɔhá ámúú ɔde mí le há ámu ná á!”

Yesu Kútá

(Mateo 26:47-56; Luka 22:47-53; Yohane 18:3-12)

⁴³Yesu ɔnó mesi asa akasípú dúanyɔ ámutɔ ɔkuleá butetí mu Yuda lóbowie inu. ɔdɔm ání bvde ndayí pú nkpotí bvbuo mu. Bulu igyí ahapú dehen, Mose mbla asunápú pú Yudafɔ ahandé amu lówa amu. ⁴⁴Yuda amúú ɔlele Yesu há ámu lébláa ɔdɔm amu yáí ɔbée, “ɔhá ámúú nélatá pútá ámu gyí ɔhá ámu ní. Mlikita mu kínkíínkín, amlíkpa mu natí.”

⁴⁵Inu ɔlenatí laa yó Yesu wá, yókpolí mu ɔbée, “Osunápú!” ɔlelatá mu pútá. ⁴⁶Inu ahá ámu benatí tú Yesu, kítá mu kínkíínkín. ⁴⁷Támè inu alípú amutɔ ɔkule lítswi mu ɔdayí kpá Bulu igyí ɔhapú dehen osúmbi ɔku utsu lé. ⁴⁸Inu Yesu ɔlefíté amú ɔbée, “Ogyo otswapú ngyi, sú mlùlatsú nkpotí pú ndayí mlebá mí ɔkitákpa? ⁴⁹Ntsie mli wá Bulu ɔtswékpà wunsinésú inu ekekegyíéke, nde mli ató suná, mlumékitá mí ekekeeké. Íní lahá Bulu asvn wanlínhe amu ulaba móntó.”

⁵⁰Inu mu akasípú amu fée besrí sí mu.

⁵¹Ilesi ɔyasubi ɔkvá ɔlɔwa ligá nkule. Bekitá mu, ⁵²támè ɔlökɔli, sí mu ligá ámu wá amu ibitɔ, pú yayá srí.

Yudafɔ Ahandé Ansító Lúí

(Mateo 26:57-68; Luka 22:54-55, 63-71;
Yohane 18:13-14, 19-24)

⁵³Bekpa Yesu ya Bulu igyí ɔhapú dehen wóyí. Igyí ahapú dehen, Mose mbla asunápú pú Yudafɔ ahandé amu fée bafia

unu. ⁵⁴Petro lépetí buo amú ɔma tsútsúútsú, alu yówie wóyító unu. lnu oleyétsiá unu asúmpú wá, ɔde ogyá níu. ⁵⁵lnu Bulu igyí ahapú dehen pú Yudafɔ asún agyípú^p atráhe féé bodunká ahá ání béka asún dínká Yesus, méri bélí amú asvn blíhésu mó mu, támē bumenya. ⁵⁶Tsúfé ahá tsotsotsa bɔwa afunu dínká musv, támē amú féé ɔnó lɔtsvn ɔtsan.

⁵⁷lnu akv bɔkvsú ká asún dínká musv bee, ⁵⁸“Anilónuá ɔleblí ɔbée, ‘Nóbwie Bulu ɔtswékpa anfi bapú ibi yi anfi, támē nkensá ɔma a, nélai pópwéá megyí nyankpusa ɔbópu ibi yi mó.’” ⁵⁹Támē amú é amú ɔnó mɔbwé kule.

⁶⁰lnu Bulu igyí ɔhapú dehen amu lɔkvsú líí amú féé ansító, ɔlefíté Yesu ɔbée, “Fuma ɔnó lé? Fuma asvansu blí pólé fú iwl?”

⁶¹Támē Yesu méle asvansu ɔnó. Múú Bulu igyí ɔhapú dehen amu létrá fité mu ɔbée, “Bulu ámúú bvtékánfú ámu mu Bi gyí fú? Fúgyí *Kristo, (ɔhá ámúú Bulu léda mu ofúli amu) ni?”

⁶²Yesu léle mó ɔnó ɔbée, “Ee! Mí ní! Mlówun ání mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfi ntsie Bulu Otúmípu gyɔpisu ánfi ndin nwulútáasv tsú ɔsúsú nebá.”

⁶³Bulu igyí ɔhapú dehen amu lékitá mu atadie bálí mó kiaan.^q Múú ɔleblí ɔbée, “Adánsie mɔmu anitráa anigyo? ⁶⁴Mlulanú abususu ání alablí. Nkáli gyí mli agywun?”

Amú féé botsulá ání olegyi pón, bumenya mu.

⁶⁵Amútó akv bɔwa atsvnó tutúu wvlí mu bi. Bɔpu ató tin mu ansíbi, bɔfulí mu atswé, bláa mu bee, “Bulu ɔnósú ɔtɔípú, suna aní ɔhá ání ɔlɔfulí fú itswe!” lnu agyópu amu é bedadáa mu asvto.

Petro Lóswií ɔbée Mumeyín Yesu

(Mateo 26:69-75; Luka 22:56-62; Yohane 18:15-18, 25-27)

⁶⁶Petro lési otsie wunsunesú unu, Bulu igyí ɔhapú dehen amu osúmbi tsíhé ɔku léba. ⁶⁷Bréá olowun Petro tsie ɔde

^p 14:55 Yudafɔ asún agyípú anfi bvtetí Sanhedrin Griiki ɔblító.

^q 14:63 Illosuná ání asún ámu lawié mu iwító dubí.

ogyá núa a, ɔlekí mu díín. Múú ɔlefíté Petro ɔbée, “Fúa Yesu Nasaretyin amu nyɔ ná.”

68Táme Petro lóswií blí ɔbée, “Mmeyín tɔtɔ tsú asún ánfì fudeblí ánfì iwi!” ɔlenatí yélií ɔkpa ɔnɔ, inu bate lóbwu.

69Osúmbi tsíhé ámu létrá yótu mu inu, ɔlɔwa ahá ámúú bvlí inu ámu bláa bí ɔbée, “Amútó ɔkule gyí oyin ánfì.”
70Táme Petro létrá swií pú ibi wá ogyá.

llobwe kpalobí á, ahá ámúú bvlí inu ámu bebláa Petro bée, “Lélé mó á, amútó ɔkule fuγyi, tsúfē Galileayin fú é fuγyi?”

71Inu Petro lówa ntam kakáa bí ɔbée, “Neká tógyító, mmeyín oyin ánfì mlidé mu iwi asún blí ánfì.”

72Inu bate lóbwu otse nyɔɔsi. Múú Petro lékaín asún ámúú Yesu lébláa mu ɔbée, “Fóswií tse sa fee fumeyín mí asa bate ɔbélé ɔnɔ tse nyɔ.” ámusu. Múú ɔlekpa isú yi, híé sú woo.

Yesu Pilato Ansító Lí

(Mateo 27:1-2, 11-14; Luka 23:1-5; Yohane 18:28-38)

15 ¹Oyi kehe nyankı-nyankı a, Yudafɔ ahande-ahande amu fée befia kítá agywun. Aku bugyi, Bulu igyí ahapú dehen, Mose mbla asunápú pú Yudafɔ ahande atráhe^s. Inu beha bæklií Yesu, pú mu yówa Pilato ibitɔ. ²Pilato lédíté Yesu ɔbée, “Fuγyí Yudafɔ owié amu ni?”

Yesu lélé mó ɔnɔ ɔbée, “Ee, mó fablí á!”

³Inu igyí ahapú dehen amu beka asún tsɔtsɔɔtsɔ dínká Yesusu. ⁴Mú su Pilato lédíté Yesu ɔbée, “Kí asún tsɔtsɔɔtsɔá baká dínká fósú, fuma mó ɔnɔ lé?”

5Táme Yesu mele asvansu ɔnɔ. Mu su ɔlɔwa Pilato wánwan.

Yesu Lowu ɬpón Ha

(Mateo 27:15-26; Luka 23:13-25; Yohane 18:39-19:16)

6Katsuñ Nke kugyíkutɔ á, igyi ɔmású ogyípú Pilato amándié ání obési obu adípútó ɔkuleá amú onutó budeklé

^r **14:68** Inu bate lóbwu ima nwvló dada amu akutɔ. ^s **15:1** Ahande atráhe anfi butetí Sanhedrin Griiki ɔblítɔ.

há amú. ⁷Oyin ɔkvá butetí mu Baraba mua mu aba buda obu ali bré ámvtó. Bokusú lúi ɔmású, kpokiti léda, bɔmɔ ɔha mútó. ⁸Ódɔm amúú bɔyɔ Pilato wá yóbwíí ɔpa há mu bεe, osíi obu ɔdipú ɔkvle ha amú ali ámúú otetsíá bwé há amú ámu. ⁹Múú Pilato léfité amú ɔbée, “Mlidéklé mliaa, nsíi Yudafɔ Owíe anfti ha mlí lóó?” ¹⁰Ólefíté amú ali, tsúfε olowun ání Yesu iwi olu sú Bulu igyí ahapú dehen amu bakítá mu ba mu.

¹¹Igyí ahapú dehen amu beha ɔdɔm amu ɔnɔ bεe, bukókoli Pilato, osi Baraba mboún ha amú. ¹²Pilato létrá fité amú ɔbée, “Ntɔ mbwéé ɔhá ámúú mlidéti mliaa, Yudafɔ Owíe amu?”

¹³lnu amú féé bɔsvrá okitikíti bεe, “Da mu manta oyikpalíhesu!”

¹⁴Pilato léfité amú ɔbée, “Tsitsa mɔmu alabwé?”

Támε belasúrá okitikíti kúklukúú bεe “Da mu manta oyikpalíhesu!”

¹⁵Pilato dékléá ɔbóbwε ɔdɔm amu apé há amú. Mú su olesi Baraba há amú, ɔleha mu isá akɔpú bεpití Yesu mpli, ɔlpv̄ mu wá amú ibitɔ ɔbée, buyéda mu manta oyikpalíhesu.

Yesu Ahinlá Bwe

(Mateo 27:27-31; Yohane 19:2-3)

¹⁶lsá akɔpú ámu békpa Yesu ya ɔmású ogyípú amu wóyító. Betí amú aba isá akɔpú atráhe amu féé, beda Yesu ɔbvn. ¹⁷Bɔpv̄ ligá pεpe ku wá mu, bɔlv̄ obungyo-awu, bwé mó owíepa bun mu nwun. ¹⁸lnu bɔbwε mu ahinlá, betí mu bεe, “Yudafɔ Owíe, fú nkpasu ɔnlunsu!” Bɔtswi opé! ¹⁹lnu bɔpv̄ oyí sísi mu nwuntó, tutúu atsvnó wólí mu, dá akpawunu mu ansító. ²⁰Bɔbwε mu ahinlá tá á, bɔwɔí amú ligá pεpe amu, yínkía mu onutó atadε wá mu, békpa mu dálí beyéda mu mántá oyikpalíhesu.

Yesu Da Mántá Oyikpalíhesu

(Mateo 27:32-44; Luka 23:26-43; Yohane 19:17-27)

²¹Befia Kireneyin ɔkvá butetí mu Simon, ogyi Aleksandro mua Rufo ɔsí. Otsú abú así ɔbá, beka mu híé bεe, ɔsúra

oyikpalíhe amu. **22**Múú békpa Yesu ya ɔtunekvá butetí inu Golgota. Mú así gyí, “Nwun Okokobi Otsiákpá.” **23**Bɔpvu afá kvá uteba iwiçsin así wá ntátó tin Yesu ɔnó bee onúu, támé omonu. **24**Beda mu mántá oyikpalíhe amusu tá á, beye mu atadietó. Inu bɔtswí abi púki ɔhagyíha ogýíkpá. **25**Ibóbwé fé nyankı dokwebátó beda mu mántá oyikpalíhesu. **26**Múú bɔwanlín tóá suá buðe mu da mántá oyikpalíhe amusu dínká mu awunso bee, “YUDAFÓ OWÍE.” **27-28**Beda awikplu abanyá aku é mántá nyikpalíhesu tsia mutó. ɔkvle bu mu gyɔpisu, ɔkvle é bu mu binasu.^t

29Inu atsúnpu bɔkpukpúu nwuntó, blí mu iwi abususu bee, “Yée fú fee, fetalí bwíé Bulu ɔtswékpa amu, lápwé mu nkensá owító ní? **30**Hó fú iwi, afukpli tsu oyí ámusu aku!”

31Bulu igyí ahapú dehen pú Mose mbla asunápú amu é bɔbwé mu ahinlá bee, “Olóho ahá nkpa, támé ɔmetálí ho mu iwi. **32**Ní mguyí Israelfó owíe, Kristo, (ɔhá ámúú Bulu léda mu ofúli) a, ɔkpli tsu oyí ámusu awun, aho mu gyi!”

Ahá ámúú beda mántá oyísú mu gyɔpisu móa binasu ámu é bɔbwé mu ahinlá.

Yesu Lowu

(Mateo 27:45-56; Luka 23:44-49; Yohane 19:28-30)

33Bréá dódúanyó leda á, owí leta ɔsuluv amusu féé alu yófun ntúpwé dɔsató. **34**Dɔsa ámutó a, Yesu lókplu kúklukúú, blí ɔbée, “Eloi, Eloi, Lama Sabaktani?” Mú así gyí, “Mí Bulu, mí Bulu, ntogyi sú fakpá mí ɔma?”

35Ahá amúú bulí inu ámutó aku bonu asún ánfi, beblí bee, “Mlinu, ɔde *Elia kpolí.” **36**Inu amútó ɔku lésrí tsú ɔsapó, pódá ntá ɔdáitó, púyi oyísú, tsú mó fúa pútin mu ɔnó ɔbée, onúu. Móó ɔleblí ɔbée, “Mlinu akí bee, Elia ɔbéba besieí mu lé oyí ámusu?”

37Inu Yesu lókplu kúklukúú, ɔlele ɔnjé.

^t **15:28** Mótó yée 28 bu nwulú dada amu akutó: *Ínu léha Bulu asún ámúú bɔwanlín tswi amu léba mótó. Asún ámu gyí, “Bekla mu wá lakpan abwepútó.”*

38 Inunvu Bulu lébalí tatiá bɔpvká ɔtswékpa obu ámvtɔ anyɔ, tsú awunso beyi ası. 39 Bréá isá akɔpú ɔhandeá olí Yesu ansítɔ ɔdekú lówun alá Yesu lélé ɔnjé tráhe a, ɔleblí ɔbée “Lélé, Bulu mu Bi oyin ánfı gyí!”

40 Atsı akv é bulí ifóntɔ bvdekkú sisí. Amútɔ akv gyí, Magdalayintse Maria, Salome pú Maria ání ɔlɔkwí Yakobo mua mu gyama *Yosef. 41 Amó é betsiá buo Yesu, tsíá kí musu bréá ɔbu Galilea. Atsı tsɔtsɔɔtsɔ akvá bobuo mu ba Yerusalem é bvbv inu.

Yesu Pulá

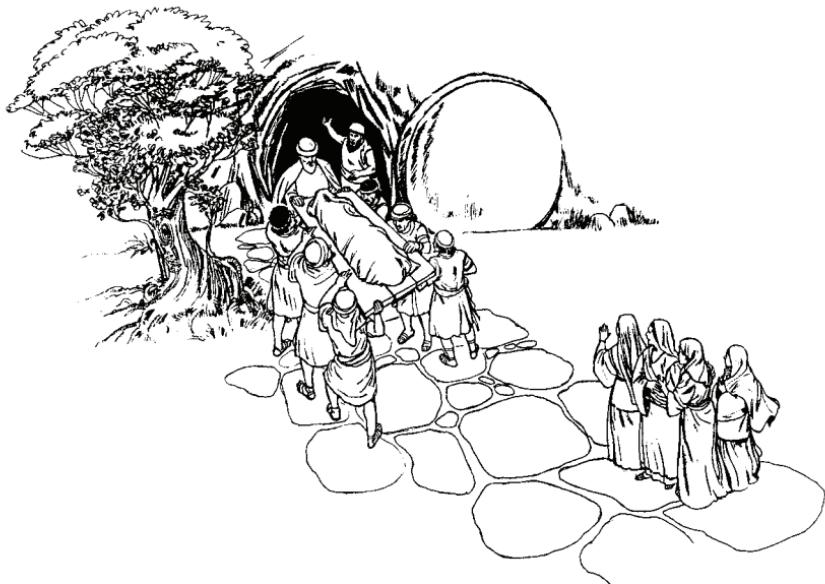
(Mateo 27:57-61; Luka 23:50-56; Yohane 19:38-42)

42 Eke ámu igyi ekeá Yudafɔ bvtɔpúlá iwi asa bvtegyi amú *ɔkpúnú ɔdaké. Bréá owí depɔn a, 43 Arimateayin Yosef lówa iklvn yá Pilato wá yɔkví mu ɔbée, osíi Yesu fúli ha mu amvpula. Yudafɔ asún ogyípú ogyi, bvtobú mu. Mu é ɔde Bulu iwíegyí ámu ɔkpa kú. 44 Ulowa Pilato wánwan ání Yesu lawúna wu. Mú su ɔleti mu isá akɔpú ɔhande, fíté mu ní olowu ılawá ɔpá. 45 Bréá isá akɔpú ɔhande amu lótsulá músú á, Pilato lési fúli amu há Yosef. 46 Múú Yosef lóhɔ ɔhráda, ɔloyɔ yésieí Yesu lé oyí ámvsu, kíkli mu wá ɔhráda ámvtɔ, tsú mu yópulá ɔbó kvá beda bvtátɔ, olemináa ibwi yíleyílé ku tin ɔbó ámu ɔnɔ. 47 Magdalayintse Maria mua Yosef mu yin Maria bowun Yesu opulákpa.

Yesu Kusú Tsú Afúlitsɔ

(Mateo 28:1-8; Luka 24:1-12; Yohane 20:1-10)

16 1 Yudafɔ ɔkpúnú ɔdaké ámu ılɔtsvn a, Magdalayintse Maria mua Yakobo mu yin Maria pú Salome bɔhɔ ofobí fánfán kv bɛe, bęykpa Yesu fúli amu. 2 Kwasiela nyanki, bréá owí lopwié a, bɔyɔ Yesu opulákpa inu. 3 Bréá bvná ɔkpatɔ á, amú wulewule bvde aba fité bɛe, “Ma abénya obémináa ibwi ámu lé ɔbó ámu ɔnɔ há anı?” 4 Botsu ansí kí a, bamína ibwi ámu lé ɔbó ámu ɔnɔ dodo. Ibwi ámu léhie móni. 5 Bréá bebitíwíé ɔbó ámvtɔ á, bowun ání ɔyasubi ɔku lówa ligá futútúútú, otsie ɔbó ámu gyɔpisu. Ifú lekitá amú.

Bopulá Yesu ɔbó kvá beda butátó. (Marko 15:46)

⁶Oyasubi ámu lébláa amú ɔbée, “Mlumánya ifú. Nawun ání Yesu Nasaretyin amúú beda mántá oyikpalíhesu ámu mlidédunká. Bulu lakúsúa mu, ɔma nfi. Mlikí otíné ámúú bopolá mu amu. ⁷Mlyebláa mu akasípó amu pú Petro mliaa, alagya mli nkpá ɔyó Galilea ɔmáztó. lnú mlówun mu fé alí ámúú ɔlebláa mli ámu ni.”

⁸Inú besrí dali ɔbó ámvtó, tsúfé opúni letsíí amú, ɔnó é lobwie amú. Mó su bréá bɔyɔ á, bumebláa ɔhaa, tsúfé ifú de amú, budékpunkí kpakpakpapka.

Yesu lwiawanle Súná Magdalayintse Maria (Mateo 28:9-10; Yohane 20:11-18)

⁹[Kwasieda bake, bréá Yesu líkusú tsú afúlító á, olegyankpá lé iwi ɔwan súná Magdalayintse Maria amúú olegya ɔnjé laláhe asienó lé mutó ámu. ¹⁰Mu é ɔleyébláa Yesu abúópu amúú budé mu sú, budé awirehɔ gyí amu. ¹¹Táme bréá ɔlebláa amú ɔbée, Yesu lakúsú, mawun mu a, bumohogyi.

Yesu Iwewanle Súná Mu Abúopu Abanyó

(Luka 24:13-35)

12 Íní ɔma a, Yesu lélé iwi ɔwan ɔkpa bámbású súná mu abúopu abanyó bréá buna bɔyó akuda, támé bwmokosí bí mu.

13 Amú é beyinkí yébláa atráhe amu, támé amú é bumohogyi.

Yesu Iwewanle Súná Mu Akasípú

(Mateo 28:16-20; Luka 24:36-49;

Yohane 20:19-23; Gyumagyihé 1:6-8)

14 Íní féeé ɔma a, Yesu lélé iwi ɔwan súná mu *akasípú dúɔkun ámu bréá bude ató gyí. Amú kluntɔ-odwin pú amú máhogyi su ɔlɔwa iyin wá amú. Tsúfē bwmohó ahá ámúú bowun mu mu kvsú tsú afúlitɔ ɔma amu gyi. 15 Múú ɔlebláa amú ɔbésé, “Mliyo ɔyítá féeé, amliyéda Bulu asvn wankláán ámu ɔkan ha ahá féeé. 16 ɔha ání olohogyi, bɔbɔ mu *asú á, Bulu ɔbóhó mu nkpa, támé ɔhá ání omohogyi obégyi pón. 17 Osúna anfi obóbuo ahá ání bohogyi ni. Bégya ɔnje laláhé mí idátá, béblí ɔblí bámbá, 18 békutá awɔ ibitɔ, bónu afá ání itɔmá kugyíkv, támé imóɔbwé amú tɔtɔ. Bópu ibi dínká alɔpusu, iwi bówa amú ɔnlun.”

Yesu ɔsúsú Yɔ

(Luka 24:50-53; Gyumagyihé 1:9-11)

19 Bréá aní Wíe Yesu lébláa amú asún tá á, Bulu lótsu mu ya ɔsúsú, oleyétsiá mu gyɔpísu. 20 Mu akasípú amu befi asi bude asún ámu ɔkan da ɔtínegyíctíné. Aní Wíe Yesu lélí amú ɔma bɔyɔ agyúmá. ɔlɔtsu osúna ání bɔbwesu, wá asún ámu ɔwunlín.]^u

^u 16:9-20 Mútó yée 9-20 ɔma nwulú dada amu akvɔ.

Asun Wankláán Ání Luka Lówanlín

1 ¹Onumnyampu Tiofilo:

Ahá tsotsɔtsɔ babó mbódí wanlín tóá uleba anuto tswi. ²Bɔwanlín tóá ahá ámúó bvbv iñu tsú mó nfiasí, bugyi mó asúmpú amu bowun, dá mó ɔkan amu bebláa ani pépéépé. ³Onumnyampu Tiofilo, mí é nabó mbódí kwí mútó wankláán tsú mó nfiasí. Mú su ndekléá nówanlín mó pépéépé há fú, ⁴méni fébiá ató ámúó basúná fú ámu igyi ɔnɔkwali.

Asú ɔbɔpú Yohane Kwíí Asún

⁵Bréá *Herode dé iwíe gyí Yudea ɔmátó á, Bulu igyí ɔhapú ɔku létsiá, bvtetí mu Sakaria. Otsú Bulu igyí ahapú ɔpasua kuá bvtetí mó Abiatɔ. Mu ka gyí Elisabet, otsú Bulu igyí ɔhapú *Aaron abí-anátó. ⁶Mua mu ka asún da ɔkpa Bulu ansító. Butegyi ani Wíe Bulu mbla pú mu nhihié féésú pépéépé. ⁷Buma obí, tsúfé Elisabet mégyí ɔtsi kwíípú. Mua mu kulu féé bahié dan.

⁸Eke ɔku uletu Sakaria aná ɔpasua ání amó ɔbéha Bulu igyí. Sakaria lóyɔ ɔbu Bulu ansító ɔde mu agyómá yɔ. ⁹Abi bvtɔtswi pvlé ɔhá ání obébitiwé ɔwankíkpá iñu yówa ɔhíén ogyá, igyí ahapú ámu amándié ɔnó. Bɔtswi a, ileyi Sakariasu. ¹⁰Bréá ɔde ɔhíén ámu ogyá wa á, ɔdɔm ání bɔyɔ ɔtswékpá iñu féé bulú kpankpá bvdé mpái bɔ.

¹¹*Bulu-ɔbɔpú ɔku lélélí *afɔdile-asubwi ámu gyɔpisu, lé iwi ɔwan súná Sakaria. ¹²Bréá olowun Bulu-ɔbɔpú amu a, ɔlowan, ifú lowie mu ayetɔ. ¹³Iñu Bulu-ɔbɔpú amu lébláa mu

obée, “Sakaria, mánya ifú! Bulu lanú fú isú. Fú ká obényá ɔmé kwíí obi yinhé há fú. Dinka mu dá ‘Yohane.’ ¹⁴Obí ánfi kwíí bówa mli ɔdwé, wá mli ansigyí. Ibówa ahá tsotsotsé é ansigyí. ¹⁵Tsúfél kebi ámu ɔbóbwé ɔha kpónkpontí Bulu ansító. Nta buhé kuku máda mu ɔnó ekekeeké. *Djé Wankihé ɔbóbulá mvtó tsú bréá ɔbu mu yin twító. ¹⁶Obéha *Israelfó tsotsotsé bédamlí klvntó ba amú Wíe Bulu wá. ¹⁷*Bulu ɔnású ɔtciápú *Elia túmi pú mu ɔnjé bétsiá mvtó. Obégya aní Wíe nkpá bá. Obéha abí así bódwe amú abí, ɔbédamlí ahá ání butókúsú líí Bulusu agywun, ibwe fé yilé abwepú klé, méni ɔbéla ahá yáí wankláán há aní Wíe.”

¹⁸Sakaria léfíté Bulu-ɔbópu amu ɔbée, “Ntó nópubí ání asún ánfi ibéba móztó? Tsúfél mía mí ká anülapón.”

¹⁹Inu Bulu-ɔbópu amu lébláa mu ɔbée, “Mí dá gyí Gabriel. Bulu ansító ɔlípú ngyi. Mulawá mí ɔbée, mbébláa fu asvn wankláán ánfi. ²⁰Tsú ndé púya ekeá asún ánfi ibéba móztó á, fótó omúmu, tsúfél fumohó mí asvn blíhé anfí ibéba mu brétó anfisu gyi.”

²¹Ibbwe ali á, imowánkí ahá ámúú bulí bugyo Sakaria amu tóá svá alawá ɔpá ɔtswékpa obutótó inu ali. ²²Bréá ɔledalí ba a, alató omúmu. Mú su bowun ání alawun tóku obutótó inu. Íníá ɔmetálí tóí su á, ɔlopú mu ibi múa mu nwun bláa amú asún.

²³Sakaria létsiá ɔtswékpa inu yýfun ekeá ɔleha Bulu igyí tá, oleyinkí yý wóyí. ²⁴Nké ámu ɔma a, Elisabet lénya ɔmé, tsíá ɔnáin iwi ali tsra anu kéké. ²⁵Elisabet léblí ɔbée, “Íní mí Wíe Bulu labwé há mí ní. Alawun mí nwé, dínkí nsúpa lé míssú ahátó.”

Yesu Kwíí Iwi Asún

²⁶Bréá Elisabet ɔmé lóhó tsra asie á, Bulu líwa mu ɔbópu Gabriel wúlu kvá ibu Galilea ɔmátsá, butetí mu Nasaret. ²⁷Bulu líwa mu obitebí ɔkvá ɔmokudí oyin wá ki, butetí mu *Maria wá. Ali bré ámutó budepú obitebí ámu há oyin ɔkvá butetí mu *Yosef, ogyi owié *Dawid mu na bee otsía. ²⁸Bulu-ɔbópu amu léba Maria wóyító beha mu itsiá, bláa mu ɔbée, “Bulu lagyi fu bvale, alahíé yúlá fú!”

29 Asún ánfi leha Maria légyigýáa, ɔlefíté mu iwi ɔbée, “Ngya ntɔ itsiá odu ɔhá ánfi lahá mí alí?” **30** Bulu-ɔbɔpu amu lébláa mu ɔbée, “Maria, mánya ifú. Bulu lahíé yúlá fú! **31** Ki, fénya ɔmé kwíí obi yinhé. Dinka mu dá ‘Yesu.’ **32** ɔbóbwé ɔha yilé. Béti mu ɔsúsúvísú Bulu mu Bi. Ani Wíe Bulu ɔbéyaí mu mu nain Owíe Dawid obíású. **33** Obégyi iwíe *Yakob^a wóyísú bré féétó. Mu iwíegyí mɔ́ɔmɔ́ ɔnɔ́ ekekeeké.”

34 Maria léfité Bulu-ɔbɔpu amu ɔbée, “Nkálí ibóbwé asa íní ibéba mótó, tsúfē mmeyín oyin.”

35 Bulu-ɔbɔpu amu léle mó ɔnɔ́ ɔbée, “Ojé Wankíhé ɔbéba fusv. ɔsúsúvísú Bulu ámu túmi bóbun fusv. Íní su ahá béti Obi wankíhé amúú fókwíí ámu bee, ‘Bulu mu Bi.’ **36** Ki, fú obusuanyin Elisabet kúráá ɔbá bókwíí obi yinhé mu tsidéhen anfitó. Ahá bee, megyí ɔtsi kwíípú ogyi, táme mu ɔmé laho tsra asie dodo. **37** Tsúfē tɔtɔ mɔdón Bulu bwé!”

38 Inu Maria lébláa Bulu-ɔbɔpu amu ɔbée, “Bulu osúmbi ngyi. Ibá mótó ha mí fé alia fablí.” Inu á, Bulu-ɔbɔpu amu lénatí sí mu.

Maria Léyesináá Elisabet

39 Nke ámwtó á, Maria líkvá ató, wa ɔsa yó Yudea abusu wúlu kvtó. **40** Móú olowie Sakaria wóyító há Elisabet itsiá. **41** Elisabet lénya nú itsiá ámu alí kebi ámu lékan iwi mu iwitó, *Ojé Wankíhé lóbulá mvtó. **42** Inu ɔlɔkplún blí ɔbée, “Bulu layúlá fú atsi féétó. Alayúlá fú iwitó obí ámu é. **43** Iyé! Mí Wíe mu yin onutó lába mí wá á? Ntogyi sú Bulu lawá mí numnyam anfi odu? **44** Ki, nenyanú fú itsiá ámu alí obí ámúú ɔbu mí iwitó ámu lékan iwi ansigýísú. **45** Bulu layúlá fú, tsúfē fahogyi ání tóá alahíé há fú ibéba mótó.”

Maria Bulu Kanfú llv

46 Inu Maria líwa llv ɔbée,

“Mí ɔkláa dé mí Wíe Bulu kanfú.

47 Mí Nkpa ɔhópu Bulu lahá ansí dé mí gyí.

^a 1:33 Israelfó gyí Yakob abí-aná.

- 48 Tsúfé alakáín mí mu osúmbi ání ɔma tɔtɔ
bwetósú, wun mí nwé.
Tsú séi pýa a, abí-aná fée béblí bée, Bulu layúlá
mí.
- 49 Bulu Otúmípu amu labwé atá kpɔnkpɔnti há mí.
ɔlɔwankí.
- 50 Otowun ɪlín kugyíkutɔ
ahá ání butenyá mu ifú nwé.
- 51 Alapú mu túmi bwé ató akpɔnkpɔnti,
púdá iwi atsupú nwuntɔ asún sáin.
- 52 Alakplí awié mbíású,
tsú ahá ání buma tɔtɔ bwetá fóá.
- 53 Alahá ahiánfɔ bamlí iwi anyapú,
há iwi anyapú banátí ibükpan.
- 54-55 Alakpá mu asúmpú Israelfɔ.
ɔmetan ání ɔleblí ɔbée, mówun aní anáin
*Abraham
muva mu abí-aná nwé bré fée,
fé aliá ɔlebláa amú.”
- Ali Maria límc mu ilu ámu ɔnó ní. 56 Oletsia Elisabet wá
fē tsra asa asa oleyinkí yó wóyí.

Luk

Asú ɔbɔpú Yohane Kwí

57 Bréá Elisabet líbɔkwí á, ɔlɔkwí obi yinhé. 58 Mu
abusuanfɔ pú mu aba bonu ání aní Wíe Bulu lahíé wun mu
nwé. Mú su ansí légyi amú fée.

59 Obí ámu lénya ndawótswí á, mu iwlisu ahá beba mu
obuto ɔlekpa, abvtun mu *keté, dinka mu dá. Teki bee abvpu
mu sí dá Sakaria dinka mu, 60 támé mu yin lébláa amú ɔbée,
“Ó-o! Mludinka mu Yohane.”

61 Ahá ámu bebláa mu bee, “Anímókúnú abvti fú
obusuanyin ɔkvku alí ki.” 62 lnu bɔbwé mu sí ibi, fíté mu
aliá butú kebi ámu.

63 Sakaria líbwé ibi ɔbée buptsú tɔku ha mu amuwlanlín
mú dinka músú, ɔlɔwanlín ɔbée, “Mu dá gyí ‘Yohane.’ ”
Ilofwie amú féeétó. 64 lnuvnu mu ɔdandu lesankí, ɔlɔtɔí kánfú

Bulu. ⁶⁵Ifú lekitá apió aba ámu féé. Alí asún ánfí lekleí wá Yudea abusu awúlu amu féétó. ⁶⁶Ohagyíha ání olonu asún ánfí léfíté mu iwi ɔbée, “Ntɔ obí kebi ánfí ɔbɔbwé ekekú?” Tsúfé ılɔwankí amú ání Bulu ibí dín musu.

Sakaria Bulu Kanfú llu

⁶⁷Inu á, Oŋe Wankíhé lɔbvlá Sakariatɔ, ɔlɔwa asún ání Bulu lapvhá mu blí bi.

⁶⁸Obée,

“Ml̄ha akanfu ani Wíe Israel Bulu.

Tsúfé alabelé mu ahá, há anilagyi iwi.

⁶⁹Alalé Ohópu Owvnłínpú ɔkv

tsú mu osúmpú Owíe Dawid abusuantɔ há ani.

⁷⁰(Fé alia ɔleblí tsvn mu ɔnɔsú atɔípú wankíhé
amusu tswi dodoodo.)

⁷¹Obée, méle ani tsú ani alupú
pú ahá ání bvtamafia ani ibitɔ.

⁷²⁻⁷³Obée, mówun ani anáin nwé.

Oméetan mu ntam wankíhé amúú ɔleka há ani
náin Abraham amusu.

⁷⁴Obée, méle ani tsú ani alupú ibitɔ,
méní abétalí súm mu, anuméenya adón ifú.

⁷⁵Obéha abɔbwé mu ahá,
bwé yilé mu ansísú ani nkpatɔ féé.

⁷⁶Mí bí, fú mú á, ahá béti fú bɛɛ, ‘Ossúsússú Bulu
ámu ɔnɔsú atɔípú.’

Tsúfé fégya ani Wíe nkpa,
lá ɔkpa há mu.

⁷⁷Fébláa mu ahá fee, Bulu ɔbétalí hɔ amú nkpa
tsvn lakpansikfésú.

⁷⁸Ani Wíe Bulu nwewúun su
Kristo amu ɔbédahí fé owí tsú ɔsúsú ba ani wá.

⁷⁹Obówankí wólí ahá ámuú bvtsie oklúntɔ pú lowu
ɔkpasu ámu féésú.

Obékpa ani tsvn iwilwii ɔkpasu.”

Íní Sakaria lópumá mu asón ɔná ní. ⁸⁰Kebi ámu lédan, nya Ḍnjétó ɔwanlín. Oletsiá *dimbísú alu yófvu ekeá ɔlele iwi ɔwan súná Israelfo.

Yesu Kristo Kwí
(Mateo 1:18-25)

Luk

2 ¹Ali bré ámutó á, Roma owié dehen Augusto lówa mbla ɔbée, bukláa ahá ání bvbv Romafó así fée, abuwaniñ amú adá. ²Múgyí ahákla gyankpapu ní. Ali bré ámutó á, oyin ɔkvá bvtetí mu Kirenio dé Siria ɔmású gyí. ³Íní su ɔhagyíha lóyá dá ɔwanlínkpá mu onutó wúluto.

⁴*Yosef é lókvusú tsú Nasaret wúlu ání ibu Galilea ɔmátó dú yó Yudea ɔmátó, Owié *Dawid wúluto Betlehem. Tsúfé Owié Dawid mu na ógyi. ⁵Mua *Maria amúú bapúhá mu bee otsía, ona odwinsu ámu nyó lóyá dá ámu ɔwanlínkpá. ⁶Bréá bvbv Betlehem inu á, ikwú lekan Maria, ⁷ɔlókwí mu bití, ogyi oyin. ɔlekíklí mu wá tatidató, pú mu tswí mbwí atogyihé dákato, tsúfé bumenya otsiákpá afóó ɔswííkpá.

Akúfa Akpapú Pú Bulu-abɔpu

⁸Ali bré ámutó á, akúfa akpapú akv bvbv inu fún dimbító, bvde amú akúfa iwi gyo onyé. ⁹*Bulu-ɔbɔpu léle iwi ɔwan súná amú, Bulu numnyam lówankí wúlí amósú. Mú su ifú lehie kítá amú. ¹⁰Inu á, Bulu-ɔbɔpu amu lébláa amú ɔbée, "Mlumánya ifú! Mluki, napú *asvn wankláán ání ibówa mlia ɔyító ahá fée ansigyí ba mli. ¹¹Nde bakwíí nkpa Ḍhópv, aní Wíe *Kristo, (ɔhá amúú Bulu ladá mu ofúli amu) há mli Owié Dawid wúluto! ¹²Tóá mlópubí mu gyí, mlówun kebi bɔbwé ɔkvá bapú tatida kíklí mu iwi, ɔda mbwí atogyihé dákato."

¹³Ótsáwule pé á, *Bulu-abɔpu tsotsctsó beba betsiá Bulu-ɔbɔpu amutó, bvde Bulu kanfú bee,

¹⁴ "Mlha apu numnyam ha Buluá ɔbu ɔsúsúúsú!
iwi ilwii ahá ání Bulu ansí tegyi amú iwi
ɔsulúsú."

*Maria lékiklú Yesu wá tatidat̄, pú mv tswi
mbwi atogyihe dákats. (Luka 2:7)*

15 Bréá Bulu-abɔpu amu beyinkí yó ɔsúsú á, akúfa akpapú ámu bebláa aba bεe, “Mlhā ayo Betlehem, ayeki itó ánfi ulaba, Bulu lalé súná ani ánfi.”

16 Íní su bɔwa ɔsa yó. Lélé á, bowun Maria mua Yosef pú kebi bɔbwε amu, ɔda mbwi atogyihe dákats. 17 Bréá bowun kebi ámu a, bele mu iwi asún ámúú bonu ámu blí. 18 Akúfa akpapú asún ánfi líwa ahá ání bonu mó féé wánwan. 19 Támé Maria mó lékitá asún ámu féé wá nwunt̄, tsíá gywiún mó iwi. 20 Bréá akúfa akpapú ámu beyinkí bɔyó

á, bvna bvde Bulu adábi da, kánfú mv, asún ámúú bonu pú itó ámúú bayówun fé alí ámúú Bulu-ɔbɔpu amu lébláa amú ámu sv.

Yesu ldá Dínká

21 Kebi ámu obuto ɔleké á, betün mv *keté, dínká mv dá Yesu. ldá ánfí Bulu-ɔbɔpu amu léha mv asa mv yin lénya mv ɔmé ní.

Yesu Puya Bulu ɔtswékpa

22 Bréá mv akwiúpú bógyvráa iwi Mose Mbla ɔnó lɔfvn a, bɔpu mv dú yó Yerusalem, pú mv yópv wá Bulu ibitó. 23 (Tsúfé bɔwanlín wá Mose Mbla ámvtó bée, “Ilehián ání Israelfó bópu amú bití okugyíóku há Bulu.”) 24 Mú sv bɔyɔbɔ afɔdile ámu Mbla ámu ɔnó. Abródvma anyo ntéé aklobi anyo bɔpʊbó alí afɔdile ánfí há Bulu.

25 Ali bré ámvtó á, oyin dehen ɔkv bv Yerusalem, bvetetí mv Simeon. Yilé ɔbwepú ógyi, otenyá Bulu ifú. *Ójje Wankíhé bv musv, otsie ogyo bréá Bulu ɔbópu ɔlepú ba mv ahá Israelfó. 26 Ójje Wankíhé amu léle súná mv ání omóowu, yófvn bréá alawun Kristo, (jhá ámúú Bulu ladá mv ofúli amu) asa. 27 Ójje Wankíhé amu léha Simeon lýo *Bulu ɔtswékpa wunsinésú. Ali bré ámvtó á, Yesu akwiúpú baba mv amándié ánfí ɔbwækpá fé alia Mose Mbla ámu leblí. 28 Inu Simeon lóhó kebi bɔbwé amu, ɔlekanfú Bulu ɔbée,

29 “Mí Wíé! Asún ámúú feblí tswí amu ulaba móttó.

Séi mó á, mí fú osúmbi anfí nétalí wú iwilwiitó ngya.

30 Tsúfé mí onutó napú mí ansíbi wun ɔlepú ámu.

31 Fú onutó falá mv bwé ahá féé ansító.

32 Wankí ogyi, ɔbélé fú súná ahá ání bvmegyí Israelfó,

pú numnyam ba fú ahá Israelfó.”

33 Asún ánfí Simeon leblí tsú kebi bɔbwé anfí iwi leha ɔnó lobwie mv akwiúpú. 34 Simeon lóyulá amú, ɔlebláa obí mv yin Maria ɔbée, “Ina kebi ánfí sv Israelfó ɔfan bédida,

ofan é bélí. Osúna ogyi tsú Bulusu, ahá bókvusú líí musu. 35 Íni su Bulu ɔbéha ahá tsotsɔtsɔ kluñsu asún bélun ɔwan. Fú é á, awurehɔ béhie kítá fú kluñ. Ibhɔ fu ɔsin fé ɔdayí iya anyɔ bakpié yi fu.”

36 Otsi dehen ɔkvá ogyi *Bulu ɔnósú ɔtɔípú é bu inu. Mu dá gyí Hana. Mu sì gyí Fanuel, otsú Asa abusuantɔ. Otsi dehen anfi mua mu kulu betsiá aba nfinsienɔ, mu kulu lówu. 37 Olosu 1sura alu bɔfun bréá ɔlɔhɔ nfí adukwe-na (84). ɔlɔpu Bulu ɔtswékpwa wunsinésú inu mlí mu ɔdikpa, ɔde Bulu súm, *klí ɔnɔ, bó mpái ɔpa múa onyé. 38 Mu é ɔledalí ba bekanfú Bulu, blí kebi bɔbwé amu iwi asún súná ahá ámúvú bvde Yerusalemfɔ iwigyi ɔkpa kúi amu.

Yesu Yinkía Ya Nasaret Wúluto

39 Bréá Yesu akwípú bɔbwé amándié ámu tá Bulu mbla ámu ɔnɔ á, beyinkí kplí yá amú wúluto Nasaret, Galilea ɔsvulísvu. 40 Kebi ámu lédan, nyá ɔwvnlí, nyá nyánsa, Bulu é lóyulá mu.

Yesu Bu Bulu ɔtswékpwa

41 Yesu akwípú butetsíá yó Yerusalem yégyi Israelfɔsu *Katsvn Nke ofífigyífí. 42 Bréá Yesu lóhɔ nfí dúanyɔ á, mua amónyɔ bɔyɔ nke ámu ogyíkpá fé alíá butɔyá yáí. 43 Bréá begyi nke ámu tá beyinkí á, Yesu akwípú bvmébi ání alasín inu. 44 Bvki bee mua mu abanyɔ ná. Mú su benatí ekekwlé owítí asa bɔwa mu dunká apió abatɔ bi. 45 Bréá bodunká mu kásíán á, beyinkí yá Yerusalem, yódunká mu. 46 Eke sáásí a, boyówotíi musu Bulu ɔtswékpwa wunsinésú inu. Otsie Mose *mbla asunápú wá, ɔde asu yáa amú asúntɔ, ɔde amú asún fité. 47 ɔnɔ lobwie ahá ání bubu inu féé, tsú alíá ɔde asún ámu asi nu pú alíá ɔde mó ɔnɔ le. 48 ɔnɔ lobwie mu akwípú bréá bowun mu. Mu yin léfité mu ɔbée, “Mí bí, ntogyi su fabwé ani alí? Mía fú sínyɔ ansí lapé anidé fú dunká.”

49 Inu Yesu léfité amú ɔbée, “Ntogyi su mlidé mí dunká? Illehián ání mlébi ání mí Sí wóyítí nétsíá.” 50 Támé mu akwípú bvmoru asún ání ɔde amú bláa asi.

51 Mua amúnyo beyinkí yá Nasaret, ɔleba iwiásı há amó. Maria lékitá asún ámu féé wá kpawunuto, tsíá gywiín mó iwi. 52 Yesu lédan, wa ɔwunlín, nyá nyánsa, Bulu múa anyánkpúsa féé ansí legyi mu iwi.

Asú ɔbəpú Yohane Bulu Asún ɔkanda (Mateo 3:1-12; Marko 1:1-8; Yohane 1:19-28)

Luk

3 1-2 Roma owié dehen Tiberio iwíegyí ofí dúanusító á, Bulu lébláa mu igyí ɔhapú Sakaria mu bi Yohane *dimbísú ɔbée, ɔdáa mu asún ɔkan. (Ali bré ámvtó á, Pontio Pilato dé Yudea ɔmású gyí. *Herode dé Galilea ɔmású gyí. Herode mu dehen Filipo é dé Iturea pú Trakoniti ɔmású gyí, Lisania é dé Abilene ɔmású gyí. Bulu igyí ahapú dehen ání bubu inu ali bré ámvtó é gyí Hana mua Kaiafa.) 3 Mú su Yohane léki Yordan bunkpa ɔnó, ɔde ɔkan da bli ɔbée, “Mlidamli klunto, amlisi lakpan bwé. Bulu osikie mli, ambó mli *asú.”

4 *Bulu ɔnósú ɔtɔípú *Yesaia lówanlín Yohane iwi asún wá mu ɔwulútó ɔbée,
“ɔku dékplun dimbísú ɔbée,
‘Mlila ani Wíe ɔkpa.
Mlitswii ɔkpa ha mu!

5 Mltin bunkpa kugyíku,
amlbwiebwie abu múa nkúku féé.
Mlitswíi ɔkpa,
amlula músú wankláán.

6 Ahá féé bówun Bulu nkrahó.” ”

7 ɔdɔm beba Yohane wá bee, ɔbó amó asú. ɔlefíté amu ɔbée, “Abe abí-aná, ntɔ gyá mli, mlsrí Bulu 1susbítí ámóóú ibá ámu? 8 Mómó mlswie abí oduá ibósuná ání lélé mlladámlí klunto. Mlumáki mliaa, mli náin gyí *Abraham. Ndé mli bláa mbéé, Bulu ɔbétalí há abwi ánfi ibédamlí Abraham abí-aná. 9 Séi á, Bulu lapú ɛfé yi nyí-atsitsito. Oyígoyí ání imoswie abi wankláán á, bókun mó dá, wá mó féé ogyá.”

10 ɔdɔm amu belfíté Yohane bee, “Ntɔ mée abwéé?”

11 Yohane lébláa amó ɔbée, “Fúá fubu atadié anyó á, pu kvlé ha ɔhá ání ɔma kuku. Fúá fubu atogyihe é bwé mó ali.”

12 *Lampóo ahópu akv é beba asú ɔbɔkpá. Befité Yohane bee, “Osunápú, ntɔ ilehián ání abóbwé?”

13 Yohane lébláa amú ɔbée, “Mlumátswi dinká ahá. Mlthɔ tóá bee mlihóo.”

14 lsá akɔpú akv é befité Yohane bee, “Aní é mé, ntɔ abwéé?”

Yohane lébláa amú ɔbée, “Mlumápu ḥwunlín swíí ɔhaa kɔba, ntéé wá afunu dinká ɔhaasu. Mli akatua igyí mli ansí.”

15 Íniá amú ansí dun Kristo amusv, bvde mu ɔkpa kú su á, umɔwánkí amúní Yohane gyí Kristo amu. 16 Mú su Yohane lébláa amú ɔbée, “Ókvá ɔdvn mi bu ɔma ɔbá. Mmɔfun ání nésankí mu ntukvta ɔfē kúráá. Mí mó á, ntsu ndepvbó mli asú. Mu ɔbópu *Djɛ Wankihé pú ogyá bó mli asúní. 17 Óde mu 1lín, ɔbópfúní ntéte lé ayó ámvtɔ. ɔbékpa ayó ámu wá mu oduduto. Táme ɔbefeí ofuníkpá iŋu wankláán, kpá ntéte amu wá ogyá ání itamadunto.” 18 Yohane léda asvn wankláán ámu ɔkan, bláa ahá ámu asvn tsɔtsɔctsɔ ɔbée, budámpli klvntɔ.

19 lsu ogyípú *Herode laswíí mu dehen Filipo mu ka Herodia tsía, trá bwé lalahɛ tsɔtsɔctsɔ tsía mútɔ. Mú su Yohane lékiná há mu. 20 Múá 1dvn kúráá gyí, Herode léha bekitá Yohane wá obu.

Yesu Asúbɔ

(Mateo 3:13-17; Marko 1:9-11)

21 Bréá Yohane dé ahá ámu asú bɔ á, Yesu é léba, Yohane lɔbɔ mu asú. Bréá Yesu dé mpái bɔ á, nwulútáa lefinkí, 22 Djɛ Wankihé lédamlí fé abrɔdvma, kplí bogyonká musv. ɔme ku lotsu ɔsúsú ɔbée, “Fúgyí mí bíá ntɔdwé, mi ansí tehíé gyi fú iwi ní.”

Yesu Anáin Ulíntɔ

(Mateo 1:1-17)

23 Bréá Yesu lɔhɔ fé nfí adwasa á, olefi Bulu asún ɔkanda así. Ahá mó buyin ání *Yosef mu bi ní. Yosef mu sì gyí Eli. 24 Eli mu sì gyí Martat. Martat mu sì gyí Lewi. Lewi mu

sí gyí Melki. Melki mu sí gyí Yanai. Yanai mu sí gyí Yosef. 25Yosef mu sí gyí Martatia. Martatia mu sí gyí Amos. Amos mu sí gyí Nahum. Nahum mu sí gyí Hesli. Hesli mu sí gyí Nagai. 26Nagai mu sí gyí Mahat. Mahat mu sí gyí Martatia. Martatia mu sí gyí Semein. Semein mu sí gyí Yosek. Yosek mu sí gyí Yoda. 27Yoda mu sí gyí Yohanan. Yohanan mu sí gyí Resa. Resa mu sí gyí Serubabel. Serubabel mu sí gyí Sealtiel. Sealtiel mu sí gyí Neri. 28Neri mu sí gyí Melki. Melki mu sí gyí Adi. Adi mu sí gyí Kosam. Kosam mu sí gyí Elmadam. Elmadam mu sí gyí Er. 29Er mu sí gyí Yosua. Yosua mu sí gyí Elieser. Elieser mu sí gyí Yorim. Yorim mu sí gyí Martat. Martat mu sí gyí Lewi. 30Lewi mu sí gyí Simeon. Simeon mu sí gyí Yuda. Yuda mu sí gyí Yosef. Yosef mu sí gyí Yonam. Yonam mu sí gyí Eliakim. 31Eliakim mu sí gyí Melea. Melea mu sí gyí Mena. Mena mu sí gyí Martata. Martata mu sí gyí Natan. Natan mu sí gyí Owíe *Dawid. 32Owíe Dawid mu sí gyí Yisai. Yisai mu sí gyí Obed. Obed mu sí gyí Boas. Boas mu sí gyí Salmon. Salmon mu sí gyí Nahson. 33Nahson mu sí gyí Aminadab. Aminadab mu sí gyí Admin. Admin mu sí gyí Arni. Arni mu sí gyí Hesron. Hesron mu sí gyí Peres. Peres mu sí gyí Yuda. 34Yuda mu sí gyí Yakob. Yakob mu sí gyí Isak. Isak mu sí gyí Abraham. Abraham mu sí gyí Tera. Tera mu sí gyí Nahor. 35Nahor mu sí gyí Serug. Serug mu sí gyí Reu. Reu mu sí gyí Peleg. Peleg mu sí gyí Eber. Eber mu sí gyí Sala. 36Sala mu sí gyí Kainan. Kainan mu sí gyí Arfaksad. Arfaksad mu sí gyí Sem. Sem mu sí gyí *Noa, Noa é mu sí gyí Lamek. 37Lamek mu sí gyí Metusela. Metusela mu sí gyí Enok. Enok mu sí gyí Yared. Yared mu sí gyí Mehalaleel. Mehalaleel mu sí gyí Kenan. 38Kenan mu sí gyí Enos. Enos mu sí gyí Set. Set mu sí gyí *Adam. Adam é mu sí gyí Bulu.

Yesu lsóki

(Mateo 4:1-11; Marko 1:12-13)

4 1Bréá Yesu léyinkí tsú Yordan ntsu ɔnó á, Djé Wankihé lɔbulá mvtɔ, ilekpa mu ya *dimbísú. 2Bréá ɔbu inu á,

Obunsám létsiá boso mu kí nke advana kéké. Yesu mégyíi tóto nke ámvtó féé. Mú su bréá nke ámu ilomó onó á, akún híe de mu.

³Inu Obunsám lébláa mu ɔbée, “Ní Bulu mu Bi fugyi á, mómó ha ibwi ánfi idamli bodobodo.”

⁴Yesu léle mó onó ɔbée, “Bowanlín wá Bulu asún ámvtó bée, ‘Megyí atogyihe wule nyankpusa ogyíi tsia nkpa.’”

⁵Obunsám lópu mu ya ibu fúáhé kvsu. Olosuná mu ɔyító iwé ogyíkpá féé ɔtsawule pé. ⁶Múú ɔlebláa mu ɔbée, “Nópu omá ánfi féé túmi pú amú numnyam há fú, tsúfé mí ibitó bapuwá. Dhá ání ndeklé a, mu nóphá. ⁷Mú su ni fosum mí á, nópu mó féé há fú.”

⁸Yesu lébláa mu ɔbée, “Bowanlín wá Bulu asún ámvtó bée, ‘Da akpawunu ha fú Wíe Bulu. Mu nkule fu súm.’”

⁹Obunsám lékpa mu ya Yerusalem, ɔlópu mu yéli *Bulu ɔtswékpa obu ámu ɔtántra. Inu ɔlebláa Yesu ɔbée, “Ní Bulu mu Bi fúgyi lélé á, tu kpayi. ¹⁰Tsúfé bowanlín wá Bulu asún ámvtó bée, ‘Bulu ɔbéha mu abópu békí fvsu. ¹¹Békpatá fú ibitó, méri fú yabi méeda ibwi kukusu.’”

¹²Yesu léle mó onó ɔbée, “Betrá wanlín bée, ‘Mákapú fú Wíe Bulu kí.’”

¹³Bréá Obunsám lómo tsóki anfi féé onó á, ɔlóku nátí sí mu asa.

Yesu Gyumagyihé Asitsuá Galilea Omátó

(Mateo 4:12-17; Marko 1:14-15)

¹⁴Đnej Wankíhé túmi lekpa Yesu, oleyinkí yó Galilea omátó. Mu iwi asún lekleí wa omá ámu féétó. ¹⁵Oletsiá súná ató Yudafó *ofíakpa, ahá ámu féé békantó mu.

Bumohó Yesu Mu Wúluto

(Mateo 13:53-58; Marko 6:1-6)

¹⁶Inu Yesu léyinkí bá Nasaret, ɔtínéá oletsiá dan. Fé alá otetsiá bwé á, ɔlóyó Yudafó ofíakpa *ɔkpúnó ɔdaké. Bréá ɔlókusú yéli amú ansító ɔbékla Bulu asún á, ¹⁷botsu Bulu onósú ɔtšípú *Yesaia ɔwulú há mu. ɔlesankí mó á, olowun ɔtinekvá bowanlín wá bée,

18 “Aní Wíe Bulu ladá mí ofúli.

Íní su mu Ḍjé bu misu.

Alalé mí ɔbée, ndáa *asun wankláán ámu ɔkan suna ahá ání buma tɔtɔ.

ɔbée, mbébláa nkpábi mbée, masí amú iwi há amú.

Mí ambla ansibi abwiepó mbée, mabwíí amú ansíbi.

ɔbée mbébláa ahá ání bude amú ipiantɔ wa é mbée, malé amú ipiantɔ.

19 Fówun mí ambli mbée,
aní Wíe ahá nwewúunbi lafun.”

Luk

20 lnu olokuntá ɔwulú ámu, yínkía ha móusú ɔkípu, ɔlɔwɔí tíá así. Ahá ámúú bvbv ofíakpa inu ámu féé besi bude mu kú diín. 21 lnu Yesu lébláa amú ɔbée, “Nde, Bulu asun wanlínhé anfi laba mótsá. Mú mlulanú á.”

22 Ahá ámu féé bonu asun wankláán ámúú uledali mu ɔnó ámu. ɔnó lobwie amú, befité bee, “Megyí *Yosef mu bi ámu ni?”

23 Yesu lébláa amú ɔbée, “Nyin ání mléha mí yébi anfi mliaa, ‘Ulɔ ɔtsapú, tsa fú iwi!’ Mlélabláa mí mliaa, ‘Bwe ató ámúú anulanú ání fúdebwe Kapernaum amu fú wúluto nfi é.’” 24 lnu oleyinkí bláa amú ɔbée, “ɔnɔkwali nde mli bláa. Butamahɔ Bulu ɔnósú ɔtɔípú ɔkvku asón mu wúluto.

25 “Mlinu, Bulu ɔnósú ɔtɔípú *Elia bísu á, nyankpu mótswíe nfinsa múa ifvn kéké. Akún lehie ba Israel ɔmáató féé. Ibv mótsá ání asurapu tsɔtsɔtsɔ betsiá Israel ɔmátsá alí bré ámuto, 26 támé Bulu méha Elia ɔyɔ amútá ɔkvku wá. ɔsurapu ɔkvá ɔbu Sarefat wúluto, Sidon ɔmáató nkule wá ɔleha mu ɔlɔyɔ. 27 *Ulɔ pere alɔpó tsɔtsɔtsɔ é betsiá Israel ɔmáató Bulu ɔnósú ɔtɔípú Elisa bísu. Támé ɔmeha ɔkvku iwi meplí, dun Naaman ání otsú Siria nkule.”

28 ɔbló lehie kítá ahá ámúú bvbv ofíakpa inu ámu, bréá bonu Yesu asun blíhé anfi. 29 Bɔkusú gya mu dálí amú wúluto. Wúlu amu idin busu. Begya mu alí yówie wúlu amu ɔnó, bee abuwuta mu wa tsonkolito. 30 Yesu lénatí tsun amútá yó ɔtínéá ɔyɔ.

Yesu ɔ̄je Laláhe Gyáa
(Marko 1:21-28)

31 Inu Yesu lēkplí yá Kapernaum, Galilea wúlu kvtó. Olosuná amú ató amú ofíakpa ɔkpúnú ɔdaké. 32 Mu atosunáhé lobwie amú ɔnó, tsúfē olosuná amú ató túmisu. 33 Oyin ɔku bu ofíakpa inu, ɔ̄je laláhe bu mvsu. ɔləkplón blí ɔbée, 34 “Kí mi! Yesu Nasaretyin, amansu bu ania funyó nsiné? Ntée anu ɔhikpá febá lóó? Nyin ɔhá oduá fúgyi. Fúgyí Bulu ɔha Wankihé amu ni!”

35 Yesu lókplón wa ɔ̄je ámu ɔbée, “Kpa ɔnó bun, afudali mvtó.” Inu *ɔ̄je laláhe amu léfun oyin ámu dá ahá ámvtó inu, dálí mvtó. Tctó mɔbwé mu.

36 ɔnó lobwie amú féé, bēfíté aba bēe, “Amansu ni? Oyin ánfi bu túmi, ɔdekplón wa ɔ̄je laláhe, idé mu bu, dálí ahátó?” 37 Mu iwi asún lekleí wá ɔmá ámu féétó.

Aləpu Tsətsəɔtsə Tsa
(Mateo 8:14-17; Marko 1:29-34)

38 Yesu lédali Yudafɔ ofíakpa inu yá Simon wóyító. ɔlɔyó á, owísó lakítá Simon mu sia tsíhé, ɔda kínkíínkín. Bebláa Yesu bēe, ogyíí mu bvale. 39 Yesu lókpukpék tú ɔtsi ámu, ɔləkplón wa owísó ámu ɔbée, ikúsú mvsu. Invnú iləkvusú mvsu, ɔtsi ámu lókvusú bwé amú afɔ́tó.

40 Bréá owí deta á, ahá bɔsurá amú ahá ání bvde ilɔ ɔtsan-ɔtsan lɔ ba, Yesu lópu ibi dínká amúsú tsá amótó okugyííku ilɔ. 41 ɔ̄je laláhe bu amótó akvtó. Yesu lókplón wa ɔ̄je laláhe amu. Bédati, bvde okitikíti bēe, “Fúgyí Bulu mu Bi ámu ni.”

Táme Yesu lówa mbla wá ɔ̄je laláhe amu ání bvmátóí, tsúfē buyin ání mvyí *Kristo, (ɔhá ámúú Bulu ladá mu ofúli amu) ni.

Bulu Asún ɔkanda Yudafɔ Ofíakpa
(Marko 1:35-39)

42 Mú ɔyi kehe bake a, Yesu lédali wúlu amvtó yá itsétó ɔtinéku. Ahá bodunká mu alu yótvu mu, bokokóli mu bēe

ɔmánatí sí amú. ⁴³Támē ɔlebláa amú ɔbée, “Ilehián ání néda *Bulu iwíegyí iwi *asvn wankláán ámu ɔkan awúlu atráhe amu ésú. Tsúfé mú ɔbwékpá Bulu líwa mí ní.”

⁴⁴Íní su oleki Yudea ɔmátá fée, dá Bulu asvn wankláán amu ɔkan amú ofíakpa.

Yesu Akasípú Gyankpapu Ti
(Mateo 4:18-22; Marko 1:16-20)

Luk

5 ¹Eke ɔku Yesu líí Genesaret paati^b ɔnó, ahá tsɔtsɔctsɔ beba boputá mu ání bónu Bulu asún. ²Olowun nklvñ anyɔ paati ámu ɔnó. Aye alepú ámu bakplí yá bvde amú asawutɔ da. ³Yesu lídu wíé kuleá igyi Simon kléto. Múú ɔlebláa Simon ɔbée, osún mó kplobí dinka ntsusv. lnv oletsiá mótá súná ahá ámu atá.

⁴Bréá olɔtɔí tá á, ɔlebláa Simon ɔbée, “Mlípla ɔklvñ amu ya okluklúkpá, amliyɔtswí asawu le aye.”

Aye alepú ámu bvde amú asawutɔ da. (Luka 5:2)

^b 5:1 *Genesaret paati:* Mú kén gyí Galilea ɔpu ni.

⁵Múú Simon lébláa mu ɔbée, “Owíé, anulóbwé kásíán ígye onyé féé, anuménya tɔtɔ. Támē íniá fee ayó, su nøyotswi asawu amu.” ⁶Bréá bɔyɔtswi asawu amu a, bele aye tsɔtsɔctsɔ. Mú su asawu amu lówa titú bi. ⁷lnu bɔbwé ibi tí amú agyúmá ayɔbá ámuú bvbv ɔklun nyɔcsitɔ ámu bée bvbétsa amú. Beba betsa amú, bele aye amu bülá nklun anyɔ ámu dédéédé, ideklé imé. ⁸Bréá Simon Petro lówun mó alí á, ɔleda akpawunu Yesu ayabitɔ, bláa mu ɔbée, “Mí Wíé, mákpukpé mantáa mi! Lakpan ɔbwepú ngyi.”

⁹Tsúfē aye amúú balé ámu lówa mua mu aba ámu wánwan. ¹⁰Alí kén ilówa Sebedeo abí Yakobo mua Yohane, bugyi Simon agyúmá ayɔbá ámu é wánwan ní.

Múú Yesu lébláa Simon ɔbée, “Mánya ifú! Tsú nde puya a, anyánkpúsa féle.” ¹¹Simon mua mu aba ámu benya plá nklun amu besi otsubúnɔ alí, besi tógyítɔ tswi, kplá buo Yesu.

॥ Pepe ɔlɔpú ɔku Tsa (Mateo 8:1-4; Marko 1:40-45)

¹²Eke ɔku Yesu bu wúlu kusu, *ilɔ pepe ɔlɔpú ɔku lówun mu. Inu ɔlebeda akpawunu, pú ɔsvkpi yi ɔsvlútɔ, kókóli mu ɔbée, “Owíé, ní fótulá á, fétalí há mí iwi bépli.”

¹³Yesu létinkí ibi da mu, bláa mu ɔbée, “Natsúlá, fú iwi iplú.” Inunu ilɔ ámu léja le mu iwi. ¹⁴Inu Yesu léda mu ɔlá ɔbée, “Mábla ɔhaa. Natí laa afvpu fú iwi yosuná Bulu igití ɔhapú, afvha mu iwígyvrátɔ amúú Mose mbla losuná tsú ilɔ pepetsa iwi ámu. Igyi adánsie suna ahá ání fú iwi laplú.”

¹⁵Támē Yesu iwi asún létrá kleí yó ntíné dínká mósú. ɔdɔm beba mu atosunahé onukpá, ɔtsa amútɔ aloɔpu é ilɔ. ¹⁶Támē oletsia dálí amútɔ bré ku yó *dimbísú ɔtineku mu nkule yɔbɔ mpái.

Tsukule Osínpu Tsa (Mateo 9:1-8; Marko 2:1-12)

¹⁷Eke ɔku Yesu dé ató suná. *Farisifɔ, Mose *mbla asunápú akvá botsú Galilea pú Yudea ɔmátɔ pú Yerusalem beba

betsiá así inu. Bulu túmi bu Yesutó há ıłtsa. ¹⁸Inu á, ayin aku bɔsurá tsukvle osínpvu akpasu ba. Bekleá bópu mu wié wóyító, pú mu tswi Yesu ansító. ¹⁹Ođóm amu su bumenya ɔkpa. Ini su bɔyódu obu ámu awunso, dá mó ɔtineku tíí, bekplía akpa amu tswi ahá ámvtó Yesu ansító inu. ²⁰Bréá Yesu lówun ání bahó mu gyi a, ɔlebláa tsukvle osínpvu amu ɔbée, “Opíó, nasí fú lakpan kíe fú.”

²¹Mose mbla asunápó pú Farisifó ámu beblí wá nwunto bée, “Ma gyí oyin ánfi ɔde abususu blí ánfi? Ma ɔbétalí sí lakpan kíe ahá dvn Bulu nkule?”

²²Yesu lébi amú agywun. Mó su ɔlefíté amú ɔbée, “Ntogyi sú mlidé íni odu gywiín? ²³Mɔmu lópcón ha blí? ‘Nasí fú lakpan kíe fú.’ lóó, ntée ‘Kvsu tsu fú akpa afunati?’ ²⁴Támé ndekléá mlibú ání mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfi mbu túmi ɔyí ámfitó sí ahá lakpan kíe amú.” Inu ɔlebláa tsukvle osínpvu amu ɔbée, “Nde fú bláa mbée, kvsu. Tsu fú akpa afunati yo wóyí!”

²⁵Inunvunu tsukvle osínpvu amu lókvusú líí amú féé ansító, tsú mu akpa, ɔlɔpu ɔkpa ɔyí wóyí ɔde Bulu kanfó. ²⁶Onó lobwie ahá ámu féé. Ifú lowie amú féétó, bekanfó Bulu bée, “Nde anlawun ofúla!”

Lewi Tu

(Mateo 9:9-13; Marko 2:13-17)

²⁷Mú ɔma bréá Yesu lédali inu á, olowun *lampóo ɔhópu ɔkvá butetí mu Lewi, tsie mu lampóo ɔhókpá. Yesu lébláa mu ɔbée, “Bobuo mí.” ²⁸Inu Lewi lókvusú, sí mu tógyító ɔmagyáa, yóbuo mu.

²⁹Mú ɔma a, Lewi lótswi ɔpúnó mu wóyító há Yesu. Lampóo ahópu tsotsɔtsó pú aha bambá é beba ató ámu ogyíkpá. ³⁰Farisifó pú Mose mbla asunápó ání bvbu Farisifó ámvtó befté Yesu *akasípó amu bée, “Ntogyi sú mlia lampóo ahópu pú lakpan abwepú mlidé ibi wa gyi ató, mlidé ntá nú?”

³¹Yesu lélé mó ɔnó ɔbée, “Alɔpu léhián ılc ɔtsapú, megyí ahá ání iwi bu amú ɔnlun. ³²Mmeba aha wankláán ɔtíkpá. Mboún lakpan abwepú ɔtíkpá neba, méní bédamlí klvntó.”

Onóklí Iwí Asun Fítéhé
(Mateo 9:14-17; Marko 2:18-22)

33 Aha aku bebláa Yesu bée, “Asú Obɔpú Yohane akasípú bvtetsiá *klí onó bá mpái. Farisifá akasípú é bvtbwé alí, támé fú *akasípú mú bvdegyí, budenúu.”

34 Yesu léfíté amú ɔbée, “Ótsi ɔkpaínpú anyawíe békli onó bréá ɔbu amú wá? Ekekeeké! 35 Támé eke ɔku béba ání békpa mu nátí sí amú. Alí nké ámvtɔ békli onó ní.”

36 Ínu ɔleha amú yébi ɔbée, “Dhaa tamapú tati pɔpwé tan tati dada. Ní ɔbwé mó alí á, alayíntá pɔpwé amu, pɔpwé amu pú dada amu ansí é iméekanáa aba. 37 Alí kén bvtamapú nta pɔpwé wá ɔwulú-kpákpá kente wuhétó ní. Nta pɔpwé amu ibófu fá kente amu tsítsá, yíntá kente amu é. 38 Íni su ɔwulú-kpákpá kente pɔpwetɔ bútɔpú nta pɔpwé wá. 39 Dhaa tamafíté nta pɔpwesu bréá alanu dánhe. Tsúfé ɔteblí ɔbée, ‘Idánhe amu bu alé dun.’”

Okpónú ɔdaké Mu Wie
(Mateo 12:1-8; Marko 2:23-28)

6 1 Yesu mva mu *akasípú bɔtsvn ayó ndɔ kvtɔ *okpónú ɔdaké. Mu akasípú amu bɔpruvn ató-abí ámu kv, bɔpusáa mó wí. 2 *Farisifá ámu aku befité amú bée, “Ntogyi sú mlidé tóá ani mbla meha ɔkpa ání bvbwéé ɔkpónú ɔdaké bwé?”

3 Yesu léfuté amú ɔbée, “Mlumókúkla nu tóá Owíe *Dawid lɔbwé bréá akún de mva mu abúopu ki? 4 Olebitíwíé Bulu osúmkpa yótsu bodobodoá bapvhá Bulu igyí ba, mva mu abúopu amu begyi. Bulu igyí ahapú nkule bele ɔkpa bútlegyi alí bodobodo amu.”

5 Móóú Yesu ɔlɔmɔ mu asún onó ɔbée, “Mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfi gyí ɔkpónú ɔdaké mu wie.”

Ilotsa Okpónú ɔdaké
(Mateo 12:9-14; Marko 3:1-6)

6 Yesu lóyɔ ató osunákpá Yudafá *ofíakpa *okpónú ɔdaké bámbá. Oyin ɔkvá mu gyɔpí ibi lawú bu inu. 7 Mose *mbla

Luk

asunápú pú Farisifó akw bete Yesu kí bęe, obétsa ılı ɔkpúnú ɔdaké, méní bénya mu iwi asún, púyénatí musu súná ahande. ⁸Yesu yin amú nwuntó asún. Mú su ɔlebláa oyin ámúú mu ibi kule lawú ámu obéé, “Kusu belí amú ansító nft.” lnu oyin ámu lókvsú belí amú ansító. ⁹Múú Yesu lébláa amú obéé, “Nde mli fité, ntó mbla ámu léha ɔkpa ání abwée ɔkpúnú ɔdaké? Yilé lóó, ntéé lalahé? Ahóó ɔha nkpa lóó, ntéé amóó mu?” ¹⁰lnu ɔledamlí kí amú féé fíá. Múú ɔlebláa oyin ámu obéé, “Tinki fú ibi amu.” Olenya tímí ibi amu ali pé, ɔnjé lowie móntó.

11 Óblí lekitá amú, bеfité aba bеe, “Ntо kóún abéhie bwé Yesu anfi?”

Akasípú Amu Adá

(Mateo 10:1-4; Marko 3:13-19)

12 Eke ɔku Yesu lódu yý ibusú yýbó mpái há Bulu tsú onyé yéha ɔyi kehe. 13 Mú ɔyi kehe a, ɔleti mu akasípú, ɔlele amútš dúanyo, ɔleti amú mu *sumbí ayçpú. 14 Amúgyí, Simon ání ɔledinká mu Petro mua mu pio Andrea; Yakobo mua Yohane; Filipo, Bartolomeo, 15 Mateo, Toma, Alfeo mu bi Yakobo, Simon ání ogyi iwisutsiá adunkápú ɔpasuatç ɔha; 16 Yakobo ɔku mu bi Yuda pú Yuda Iskariot ání ɔlebèle Yesu há.

Yesu Atósuná Múa ॥೭ Tsa

(Mateo 4:23-25)

17 Yesu mua sumbí ayɔpú ámu bekplí tsú ibu ámvsu ba ɔsvlúv tantasv. Mu abúopu tsɔtsɔctsɔ pú ɔdɛm kpɔnkɔnkɔntiá botsú Yudea ɔmátó, Yerusalem pú ɔpu ɔnɔ awúlu Tiro múa Sidonsu bëba unv. 18 Bëba bee bebá bonu mu asun blíhé, ɔtsa amú 1ɔ. Ahá ání *ɔŋe laláhe de amú háan é bëba, olegya ɔŋe laláhe lé amútó. 19 Amú fée bekleá bɔpu ibi da mu, tsúfē ɔŋé dedali mutɔ, ɔletsa amú fée 1ɔ.

Oyúla Asún

(Mateo 5:1-12)

20 Yesu lótsu ansí kí mu akasípú, ɔlebláa amú ɔbéé,

“Bulu layúlá mliá mlumá tɔtɔ,
tsúfē mlibú mu *iwíegyí amu ni.

21 Bulu layúlá mliá akún de mli séi,
tsúfē mléba begyi mwe.

Bulu layúlá mliá mlidésú séi,
tsúfē mléba bɔmɔsí.

22 “Bulu layúlá mliá bvde mli lu, bvde mli gyáa le amútó,
siá mli, tí mli ida laláhe mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfí su.
23 Ansí igyí mli eke ámu, amlifuli kpayi ansigýisú, tsúfē
mli ikoká tsɔ ɔsúsú. Alí amú anáin bɔbwé Bulu ɔnósú atɔípú
amu ni.

24 Támé mli ání mlilanyá iwi séi, mligywí ni.
Tsúfē mli ansigý fée mlilanyá á.

25 Mli ání mlilamwé séi, mligywí ni.
Tsúfē akún béba bekítá mli.

Mli ání mlidémɔsí séi, mligywí ni.
Tsúfē mléba begyi awirehɔ, su.

26 “Mli ání ahá fée bvde mli kanfú, mligywí, tsúfē alí mli
anáin bekanfú Bulu ɔnósú atɔípú afunupu amu é ni.

Alupúdwé

(Mateo 5:38-48; 7:12a)

27 “Támé nde mli ání mlónu bláa mbéé, Mlidwe mli
alupú, amlibwé yilé ha amú. **28** Mliyula ahá ání butɔlwíi
mli, amlibɔ mpái ha ahá ání butesíá mli. **29** Ní ɔha ɔdá fú
tsutɔ a, damli nyɔɔsi é ha mu ɔda. Ní ɔku ɔswíi fú tati á,
wɔi fú atadie é ha mu. **30** Ní ɔku ɔkólí fú ató á, ha mu. Ní
ɔku é otsú fú ató á, máyshɔ mu. **31** Bwé ha ahá aliá fvdeklé
fee bubwéé ha fu.

32 “Ní fú adwepú nkule futɔdwé á, ipán momu fénya?
Lakpan abwepú kúráá butɔdwé amú adwepú. **33** Ní ɔhá ání
ɔtɔbwé yilé há fú nkule fútɔbwé yilé há á, ntogyi sú Bulu ɔdáa
fú ipán? Lakpan abwepú é butɔbwé ali. **34** Ní ɔhá ání fuyin
ání obénya há fú nkule futehá ipán a, ntogyi sú Bulu ɔdáa fú
ipán? Lakpan abwepú óó butɔpú ató pan amú aba, yínkí hɔ mó
ali. **35** Mú su mlidwe mli alupú, mlibwé yilé ha amú, mlupan

amú ató, mlumáti amú akó, méní Bulu ɔbéka mli iko tsotsootso. Fówun mlulabwé Ḍsúsúvísú Bulu ámu abí. Tsúfē ɔbu awitole há ahá ání ató tamagyí amú ansí pú aha laláhe fée. ³⁶Mlibwe nwé awúnpu fé alia mli Sí Bulu gyí nwé owúnpu.

Ulále

(Mateo 7:1-5)

Luk

37“Mlumále ahá ilá, méní Bulu méele mli ilá. Mlumáha ɔhaa ipón, méní Bulu é oméeha mli pón. Mlisi mli aba ilá kie amú, Bulu osi mli klé kie mli. **38**Mliha ahá tóá de amú hián, Bulu ɔbelahá mli. ɔbópu ató susúhe wankláán wá mó, wúsúw mó, sílá mó, ibóbulá tsítsá há mli. Tsúfē tóá fopúsusu ha fú bá á, mó kén Bulu ɔbópususu ha fu ní.”

39Yesu létrá ha amú yébi ɔbéé, “Nsibi obwiepú ɔbétalí kpá nsibi obwiepú? Amú fée bvméekpa wíé ɔbótó? **40**Okasípú tamadun mu wie, táme ɔkasípú ɔkásí bí á, ɔtɔbwé fé mu wie.

41“Ntogyi sú fúde ipí túkúríbi wúun fú bá nsíbisu, táme fumédé ogyakpatín ání idin fú klésu mó wúun? **42**Ntéeé ntogyi sú fúde fú bá bláa fee, ‘Mí píó, ha mí andinkí ipí fú nsíbisu’, táme fumédé ogyakpatín ání idin fú klésu mó wun? Apinabwebí ɔbwepú, gyankpa dinkí ogyakpatín ámu fú nsíbisu, méní fówun ató wankláán, tálí dínkí ipí ámu fú bá klésu.

Oyí Pú Mú Abi Swiehé

(Mateo 7:6-20; 12:33-35)

43“Oyi wankláán méetalí swié abi laláhe. Alí kén oyí laláhe é méetalí swié abi wankláán ní. **44**Tsúfē oyí-ibí bvtɔpúbí mó. Bvtamakpótí kankaba okplóto oyísú, bvtamakpótí tsɔkpvn é tunkpa iflasu. **45**ɔha wankláán telé tsiátó wankláán ɔwan tsú mu klunto, ɔha laláhe é telé tsiátó laláhe ɔwan tsú mu klunto. Tsúfē tóá idun ɔha klun a, mütédálí tsu mu ɔnó.

Bvtású pú Osublútɔ Obuyíi

(Mateo 7:24-27)

46“Ntogyi sú mlidé mí tì mluaa, ‘Mí Wíé! Mí Wíé!’ táme mlitamagyí mí asvn blíhésu? **47**Nósuná mli alia ɔhá ání

ɔleba mí wá bonu mí asún, gyi dinká mósú gyí. ⁴⁸Ogyi fé ɔhá ání ɔbá beyi obu á, olegyankpá kwí mó ntswiásı ɔbá yátvu bvtá, ɔlɔwa ntswiásı ámu dínká mósú. Bréá ntsu lɔbulá kítá mó á, imetalí kpínkí obu ámu, tsúfél oleyi mó wankláán. ⁴⁹Táme ɔhagyíha ání olonu mí asun blíhé, omegyi mósú gyí fé ɔhá ání oleyi mu obu ɔsulúsú keke, ɔmɔwa mó ntswiásı. Bréá ntsu lɔbulá wa mó á, ilobwie dá gblloo iunnu, yíntá fée!”

Romafɔ Isá Akɔpú ɔhande Osúmpú ɔkvu ॥॥ Tsa
(Mateo 8:5-13; Yohane 4:43-54)

7 ¹Bréá Yesu lébláa ahá ámu asún ánfí fée tá á, ɔlɔyo Kapernaum wúluto. ²Romafɔ isá akɔpú ɔhande ɔkvu bu unu. ɔbu osúmpú ɔkvá ɔtehíé kle mu asún. Osúmpú amu délo, odekclé owu. ³Bréá isá akɔpú ɔhande amu lónu Yesu nka á, ɔlɔwa *Yudafɔ ahande akv sísi Yesu ɔbée, buyókokóli mu ɔbetsa mu osúmpú amu ɪlɔ ha mu. ⁴Ahande amu bəhíe kókóli Yesu bée, “Abwíí ipa, ní ɔkvu léhián fú mbua á, mórmú oyin ánfí ní! ⁵Tsúfél ɔtɔdwé ani pi. Mvléyi ani *ofíakpa kúráá há ani ní.”

⁶Mú sv Yesu mua amúnyɔ bɔpv ɔkpa. Bréá bəta wóyí ámutɔ wie tá á, isá akɔpú ɔhande amu líwa mu anyawíe ɔbée buyéfia Yesu, abubla mu bée, mbée, “Owíé! Máhan fú iwí, tsúfél mmɔfvn ání féba mí wóyító. ⁷Nawun ání mí é mmɔfvn ání néba fú wá. Fú mó bli asvankv, iwí bówá mí osúmpú amu ɔnlın. ⁸Tsúfél mí é mbu ahande akv así. Isá akɔpú akv é bvbv mí así. Nelé ɔnó mbée amútó ɔkvu ɔnáti á, ɔtenátí. Ní mbée ɔbá é á, ɔteba. Tógyítzá nebláa mí osúmpú mbée ɔbwéé á, ɔtbwbwé.”

⁹Bréá Yesu lónu asún ánfí á, ɔnó lobwie mu, ɔledamlí bláa ɔdɔm amúú bvbvuo mu amu ɔbée, “ɔnɔkwali asún, nde mlí bláa, mmɔkúwun ɔhá ání ɔbu hógyi kpɔnkɔntí ánfí odu Israelfɔtɔ kúráá kú!”

¹⁰Bréá abɔpv amúú isá akɔpú ɔhande amu líwa ámu beyinkí yó wóyító a, bowun ání osúmpú amu iwí lawá mu ɔnlın.

ɔsurapu ɔku Mu Bi Tsinkí

11 lmɔwa ɔpá kuku Yesu lɔyɔ Nain wúluto. ɔdɔm bubuo muva mu *akasípú. 12 Bréá olowie wúlu ɔnɔ á, ɔlɔtu akv, buvsun fúli akpasu bəbá. Obi yinhé ɔkvle pé ogyi há ɔsurapu ɔku. ɔdɔm kpɔnkpcɔnkpcɔntiá botsú wúlu amutɔ é bubuo ɔtsi ámu. 13 Bréá ani Wíe lówun ɔtsi ámu a, mu asún lɔwa mu nwɛ, ɔlebláa mu ɔbée, “Másu!” 14 Múú ɔlɔyɔpu ibi da akpa amu, asurápú amu besi lú. Inu ɔlebláa fúli amu ɔbée, “Oyasubi, nde fú bláa mbée, kusv!” 15 Inu fúli amu lɔkvsú tsíá, wá tɔí bi. Yesu lɔpu mu wá mu yin ibitɔ.

16 Ifú lekitá ahá ámu féé, bekanfú Bulu bɛe, “Bulu labɔbvá mu ahá! Mu ɔnɔsú ɔtɔípú kpɔnkpcɔnti ɔku lalù anitɔ!”

17 Yesu iwi asún ánfí lekleí wá Yudea ɔmá pú awúlu ání ibu nsiné inu féétó.

Yesu Mua Asú ɔbɔpú Yohane

(Mateo 11:2-19)

18 Asú ɔbɔpú Yohane akasípú beyébláa mu asún ánfí féé. Mú su ɔlɔwa amútɔ abanyɔ sisí Yesu ɔbée, 19 buyéfité mu bɛe, “Fúgyí ɔhá ámúú ɔbéba amu ní, ntée akú ɔha bambá ɔkpa?”

20 Bréá ahá ámu bəba bowie Yesu wá á, bəbláa mu bɛe, “Asú ɔbɔpú Yohane ɔbée abéfité fú aniaa, ‘Fúgyí ɔhá ámúú ɔbéba amu ní, ntée akú ɔha bambá ɔkpa?’”

21 Yesu létsa alɔpu pú ahá ání iwi dé amú ɔsin tsɔtsɔctsɔ ali bré ámutɔ. Olegya *ɔnjé laláhe lé ahátɔ, bwíi ansibi abwiepú tsɔtsɔctsɔ é ansíbi. 22 Inu ɔlele Yohane akasípú asún ámu ɔnɔ ɔbée, “Mluyinki yεbláa Yohane tɔá mlulabowun pú múa mlulabonu. Mlulabowun ání ansibi abwiepú bvde atɔ wúun, abɔ buna. *Uɔ pepe alɔpú iwi deplú, isu atínpu bvde asún nu. Afúli budetsinkí, ahiánfɔ é bvde asvn wankláán ámu nu. 23 Bulu obóyulá ɔhá ání mí bwεhé mɔkvsú lúí mvsu.”

24 Bréá abí ámúú Yohane lɔwa sumbí ámu beyinkí bɔyɔ á, Yesu lɔwa tɔí tsú Yohane iwi súná ɔdɔm amu bi. ɔbée, “Bréá mlulédalı yɔ dimbísú inu á, ntɔ ɔkíkpa mlulýɔ? Fítáa ání afú de mó tsúvn lóó? Ekekeeké! 25 Ní megyí mó á, ntɔ

kóún ɔkíkpa mlúlýo? ɔhá ání ɔdídí ntsrim. Ekekeéke! Ahá ání bvtedídá tati ámu odu gyi ɔdwé á, awié wóyí butetsiá. ²⁶Mlíbla mu! Bulu ɔnósú ɔtçípú mluédalí yéki? Ee, Yohane ni. ɔdvun Bulu ɔnósú ɔtçípú. ²⁷Mu iwi asún Bulu léblí bwanlín mó tswi bée, ‘Kí, nde obí wa gya fu nkpa. Mu ɔbéla ɔkpa há fú ní.’ ²⁸Yesu lóyo mu asúnsú ɔbée, “Nde mli bláa mbéé, ɔhagyícha ání ɔha tsihé laken kwí mófun mu, támé mu é ɔmɔfun *Bulu iwíegyí ámutɔ ɔkusú kúráá.”

²⁹Aha ání bonu Yesu asún ánfti pú *lampóo ahópu kúráá bowun ání Bulu asún da ɔkpa. Botsulá há Asú ɔbɔpú Yohane lóbo amú *asú. ³⁰Támé *Farisifí pú Mose mbla asunápú amu mó bwmeha Yohane ɔbɔ amú asú. Bekiná tzá Bulu léhihíe ha amú bwé.

³¹Yesu lóyo mu asúnsú ɔbée, “Séi ánfti á, amendi nópvukápú ndembá-abí ánfti? Ntɔ belian? ³²Bugyi fé nyebiá butsie dinsu bvde aba kpolí, blí bée, ‘Anílapléí ansigýísú, mlumétsa. Mú su anílawá awírehó ilv, támé mlumósú.’ ³³Mligyí fé nyebí ánfti, tsúfí Yohane léba á, oletsiá klí ɔnó, omonu ntá, támé mliaa, ‘ɔhje laláhe bu mutɔ!’ ³⁴Mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfti mó naba nde ató gyí, nde ntá níu. Mú é mliaa, ‘Mlíki opotsuapu pú nta ɔbupú. Lakpan abwepú pú lampóo ahópu onyawíe.’ ³⁵Támé ɔhá ání ɔbu Bulu nyánsa á, mu tsíatɔ telé mó ɔwan.”

ɔtsí Lakpan ɔbwepú ɔkv

³⁶Farisiyin ɔkv léti Yesu ató ogyíkpá mu wóyító. Bréá Yesu tsie ɔpónú ámu asi á, ³⁷ɔtsí ɔkvá ɔbu wúlu amutɔ, ogyi lakpan ɔbwepú lónu Yesu nka ání batswi ɔpónú há mu Farisiyin amu wóyító. Inu olotsu mu ofobí fánfán ání ibu bíá prentva wankláán ɔbɔ ba inu. ³⁸ɔlebeda akpawunu Yesu ayabiasi, ɔlekpa isú yi woo. ɔlɔpu mu ntsú fwí Yesu ayabiasi, pú mu nwunsu-imí tsítsi mó. ɔlkulá Yesu ayabi pútá, tséí ofobí fánfán ámu wúlí mu ayabisu. ³⁹Bréá Farisiyin amúú ɔleti Yesu amu lówun íní á, ɔleblí wá nwuntɔ ɔbée, “Ní Bulu ɔnósú ɔtçípú oyin ánfti gyí lélé á, teki alawun ɔhá oduá ɔtsí ánfti gyí asa ɔderebú ibi da mu, tsúfí lakpan ɔbwepú ogyi.”

⁴⁰Yesu lébláa oyin ámu ɔbée, “Simon, mbu asvanku bláa fu.”

Simon lédíté mu ɔbée, “Osunápú, amansu igyi? Bla mi.”

41 Yesu lébláa mu ɔbée, “Ahá abanyó akv bępan sika oyin okv wá. Əkvle lépan bliba-anu (5,000,000), əkvle é lépan mpím lafanu (500,000)^c. **42** Bumenyá kšba amu ká. Mú su oyin ámu lésikíe amú abanyó féé. Bla mi, amútá ɔmɔmu ɔbódwé oyin ámu dvn?”

43 Simon lédíté mu ɔbée, “Nahogyiá ɔmvamúú mu iko tsɔ dvn amu.”

Yesu lébláa mu ɔbée, “Onokwali igyi.” **44** Inu Yesu léyinkí ki ɔtsi ámu, ɔlebláa Simon ɔbée, “Fawun ɔtsi ánfi? Neba fú wóyító a, fumeha mí ntsu anfwı ayabiasi. Táme ɔtsi ánfi mó lapú mu ntsú fwí mí ayabiasi, pú mu nwunsu-imí tsítsi mó. **45** Fumelatá mí pútá, táme tsú bréá neba nfí ɔpá á, ɔtsi ánfi mókúsí mí ayabi kulá pútá. **46** Fumetseí ofobí wólí mí nwuntó, táme mu mó alatséí ofobí fánfán wólí mí ayabisu. **47** Mú su nde fú bláa mbée, ɔdwé tsɔtsɔtsɔ ánfi alalé súná mí ánfi idesuná ání Bulu lasí mu lakpan tsɔtsɔtsɔ ámu féé kíe mu. Táme ɔhá ání Bulu osíi lakpan kplobí kíe á, ɔdwé kplobí ɔtelé súná.”

48 Inu Yesu lébláa ɔtsi ámu ɔbée, “Nasí fú lakpan féé kíe fú.”

49 Ahá ámúú amúa Yesu bıtsie ɔpónúasi ámu, bęblí wá nwuntó bée, “Ma gyí oyin ánfi ɔbée muna mvde ahá lakpan sikíe amú.”

50 Múú Yesu lébláa ɔtsi ámu ɔbée, “Fú hógyi lahɔ fu nkpa. Natı iwilwiito.”

Atsiá Bobuo Yesu

8 ¹⁻² lmɔwa ɔpá kuku, Yesu léki awílu múa nkuda ası, ɔde *Bulu iwíegyí ámu iwi asun wankláán ɔkan da. Mu akasípú dúanyó ámu pú atsi akvá olegya *ɔŋe laláhe lé amútó, tsá amú ilɔ bobuo mu. Atsi ámu gyí, Magdalayintse *Maria ání Yesu légya ɔŋe laláhe asiené lé mutó. ³ Owíe

^c **7:41** Sika ánfi igyi sika futútú lafanu (500) móa aduenu (50), igyi ɔha nké lafanu (500) móa aduenu (50) iko ká.

*Herode wóyísú ɔkípu Kusa mu ka Yohana. ɔtsı ɔkvá bvtetí mu Susana pú atsı tsɔtsɔctsɔá betsiá pú amú atá kí Yesu mua mu akasípúsu.

Ató-abí Owunyápu Iwí Yébi
(Mateo 13:1-9; Marko 4:1-9)

4Bréá ɔdɔm kpɔnkρɔɔnkρɔntı botsu awúlu-awúlusu ba befia Yesu wá á, ɔleha amú yébi ɔbée,

5“Dɔtɔpu ɔku lóyɔ ató-abí owunyákpa. Bréá ɔde mó wunyáa a, iku lówulí ɔkpato, ahá betsatsáa músú, mbubwi é bɔtswetswéé mó féé. **6**lku lówulí abutású, ɔtínéá ısi kpaloibí dun. ॥ɔwa ɔsa kwe, támę bréá owí lelin a, ilɔtɔ mó mó, tsufé imenya ntsu. **7**Abí ámu ku lówulí awuto, awu ámu lóbulá kítá mó, imedan. **8**Abí ámu ku lówulí ɔsulúu wankláánsú, dan. Iloswie abí tsɔtsɔctsɔ fé mó ámúú olodu ámu odu tsé lafa.”

Yesu lómo mu asún ɔnó ɔbée, “Dhá ání ɔbu asu oníu.”

Tzá Svá Yesu Lótɔí Ayébisu
(Mateo 13:10-17; Marko 4:10-12)

9Yesu akasípú bεfité mu yébi anfı ası. **10**ɔlebláa amú ɔbée, “Bulu lahá mlı ɔkpa ɔbée, mlıbúu mu *iwíegyí ámu iwí asuṇ ɔjaínhé. Támę nde aha bambá asún bláa ayébisu, ménı bówun, támę büméebı. Bónu, támę bümóonu mó ası.

Ató-abí Owunyápu Yébi Amu Ası
(Mateo 13:18-23; Marko 4:13-20)

11“Yébi amu ası ní. Ató-abí ámu gyí Bulu asún. **12**Abí ámúú ilɔwulí ɔkpato ámu gyí ahá ání butonú asún ámu, támę Dhvnsám teba bele mó lé amú klvntɔ, ménı bümóɔho músú gyi, fowun bénya nkpa ání itamatá. **13**Abí ámúú ilɔwulí abutású amu gyí ahá ámúú bonú asún ámu pé, bahɔ mó ansigyísú, támę buma nlín. Mó su butamahogyi wa ɔpá. Ní tsɔkí ku inyá tú amú pé, badıda. **14**Abí ámúú ilɔwulí awuto ámu gyí ahá ání bonú asún ámu a, bahɔ mó, támę ɔyí ánfitɔ atɔ hiánhe iwí gywiín, pú mótɔ atonyahé iwí ansigyí

tegyi asún ámuṣu. Íni su bvtamaswíe abí dan. ¹⁵Abí ámuúv
lɔ́wɔ́lí ɔ́sulúv wankláánsú ámu gyí ahá ámuúv bonú asún
ámu a, bvtɔ́hɔ mu wá klun wankláán ání itonú asún, gyi
músútɔ. Íni su bvtotomi swíe abí tsɔ́tsɔ́tsɔ.

ɔ́kandíe lwi Yébi (Marko 4:21-25)

Luk

¹⁶“Dhaa tamanywé ɔ́kandíe pú atá bun músú, ntéé púwá
mpá ayasi. ɔ́fúákpá ɔ́tɔ́púbian, méni ib́wankí há ahá ání
béba wóyí ámuṭɔ.

¹⁷“Tsúfé tɔ́tɔ má inúá ibéjaín, iméelùn ɔwan. Asun ɔ́naínhé
kvku é ma inúá bvméebi mó.

¹⁸“Mlíkì wankláán mlí asún-nutɔ. Tsúfé ɔ́há ání odeckléá
obónu mí atosunahé amu así á, Bulu ɔ́bópu iku tsía mútɔ há
mu. Táme ɔ́há ání omedékléá obónu mó así á, Bulu ɔ́bóswí
mu kplobí ámuúv olosusúu ání alabí ámu kúráá.”

Yesu Abusuanfɔ Onutó (Mateo 12:46-50; Marko 3:31-35)

¹⁹Yesu mu yin mua mu apíó bεba mu wá, táme ɔ́dɔ́m
amu su bumentalí wíe ba mu wá. ²⁰Ahá ámuṭɔ ɔ́ku lébláa
Yesu ɔ́bée, “Fú yín mua fú apíó bulí kpankpá, budekléá
bówun fu.”

²¹Yesu lébláa amú ɔ́bée, “Mí yín mua mí apíó gyí ahá ání
bvtónu Bulu asún ámu, gyi músú.”

Atsufú Asibá (Mateo 8:23-27; Marko 4:35-41)

²²Eke ɔ́ku Yesu lébláa mu akasípú ɔ́bée, “Mlíha afa
Galilea ɔ́pu yɔ mó ɔ́bun.” Mó su bɔ́pu ɔ́kpá bɔ́yó. ²³Bréá
bɔ́yó á, Yesu lédidi. lnu afú kpɔ́nkɔ́nkɔ́nti ku lówa tsúvn
bi. Ntsu ámu ideda wíe ɔ́klun amuṭɔ, ideklé imé. llɔ́tu amú
ansí pepe. ²⁴Mó su betsinkí Yesu, bláa mu bεe, “Aní Wíe!
Anidé ntsu wie!”

Yesu lókvusú lé ɔ́ný wa afú múa ntsu ámu, inu féeé lólvá.
²⁵lnu ɔ́lefíté amú ɔ́bée, “Mlí hógyi me?”

Ifú lekitá amú, ḷnó lobwie amú, bēfíté aba bēe, “Nyankpusa ḷmōmu ni, alalé ḷnó wa afú múa ntsu kúráá, banú mu ḷme alt?”

ঢে Laláhe Gyáa Le Ogbedépútś
(Mateo 8:28-34; Marko 5:1-20)

26 Yesu mua mu akasípú bēfa ḷpu tsú Galilea yówie Gerasef^d ḷsulúsū. 27 Bréá Yesu dédalí ḷklun amut^c á, oyin ḷkvá otsú wúlu amut^c, ḷje laláhe bu mvt^c lébefia mu. Oyin ánt^f lékpa ató, tú dálí wóyítá, yó otsie afúli opulákpá ilawá ḷpá. 28 Bréá olowun Yesu a, ḷlsurá okitikíti, dá akpawunu Yesu ayabit^c, kplún blí ḷbée, “Osúsúvusú Bulu mu Bi Yesu, amansu igyi? Kókoli, mápití mí ató.” 29 Alí bré ámvt^c á, Yesu lakplún wa ḷje laláhe amu ḷbée, idálí mvt^c dodo. Mú su oyin ámu léblí alí ní. ḷje laláhe amu itowié mvt^c brégyíbré. Mú su bvt^cwá mu ibi pú mu ayabi ikan, gyo mu iwi. Mú óó á, otebiá ikan amu, ḷje laláhe amu itehá mu ḷtesrí wíé aputu.

30 lnú Yesu lēfíté mu ḷbée, “Nkáli bvtetí fú?”

Oyin ámu lélé mó ḷnó ḷbée, “Mí dá gyí ‘Ođom.’” Tsúf^e ḷje laláhe tsotsccots^c bu mvt^c. 31 ḷje laláhe amu bokokóli Yesu ḷbée, ḷmágya amú yówa ilán klúklúúklúá ima ḷkato.^e

32 Mprákuo tsotsccots^c aku budegyí okúku kusu inu fún. Mú su ḷje laláhe amu bokokóli Yesu bēe, ḷhá abuyowie mprákuo ámvt^c. Oleha amú ḷkpa ḷbée bvyó. 33 lnvnú bēdalí oyin ámvt^c yówie mprákuo ámvt^c, amú fée besrí kpákplí okúku amu wíé ḷput^c, wúwu.

34 Bréá mprákuo akpapú ámu bowun tóá ilaba a, besrí yéblí asún ánt^f wúluts^c pú ḷmá ámvt^c. 35 lnú ahá beba békí tóá ilaba. Bowun ání oyin ámúú teki ḷje laláhe bvbū mvt^c ámu ansító ladí, alawá atadie otsie Yesu wá. Ilówa amú ifú. 36 Ahá ámúú bowun itó ámúú ileba amu bebláa amú alíá oyín ámúú ḷje laláhe bvbū mvt^c ámu lénya mu ilctsá. 37 ḷmá ámvt^c ahá fée bokokóli Yesu bēe, ḷdálí amú ḷmáttó, tsúf^e ifú lehie kítá

^d8:26 *Gadaraf* bu nwulú dada amu akvt^c. ^e8:31 *Ilán klúklúúklúá ima ḷka* gyí ḷje laláhe tsu ḷbítíkpá.

amú. Mú su Yesu lówie ɔklun amutɔ ɔbée amvnati. ³⁸Oyin ámúú teki ɔŋe laláhe tsie mvtɔ ámu lókokóli mu ɔbée, “Ha mí ambuo fu yɔ.” Támé Yesu méha mu ɔkpa.

³⁹Mboún ɔlebláa mu ɔbée, “Yinki yɔ wóyí, afuyébláa mlı pi toyiléá Bulu labwé há fú.”

Mú su oyin ámu léki wúlu amu féé fíá, ɔde toyilé ámúú Yesu labwé há mu amu blí wúlu amutɔ féé.

ɔhande ɔku Mu Bi Mua ɔtsı ɔku ॥ ॥ Tsa (Mateo 9:18-26; Marko 5:21-43)

⁴⁰Bréá Yesu léyinkí yówie ɔpu amu ɔbın a, ɔdɔm bɔhɔ mu atúu, tsúfē bvde mu ɔkpa kú. ⁴¹Inu oyin ɔkvá bvtetí mu Yairo, ogyi Yudafɔ *ofíakpa ɔhande léba beda akpawunu mu ayabitɔ, kókoli mu ɔbée, ɔbá abuyɔ mu wóyítɔ. ⁴²Mu bi tsihé ɔkule péá ɔbu, alahɔ nfí dúanyɔ da odewu.

Bréá Yesu lípu ɔyá inu á, ɔdɔm amúú bvbuo mu amu békpa buo mu yee. ⁴³ɔtsı ɔkvá obugya de mu wulí nfí dúanyɔ ní, ɔhaa mɔkútálí tsá mu, alayíntá mó iwisu atɔ féé ıla atsapó ibitɔ bu ahá ámuto. ⁴⁴ɔtsı ánfi lítsun yɔ Yesu ɔma, pú ibi da mu tati osiebí. Invnu obugya amu leka itin. ⁴⁵Múú Yesu léfuté ɔbée “Ma lápú ibi da mi?”

Bréá ahá ámu féé bee bumkúpú ibi da mu a, Petro léfuté Yesu ɔbée, “Mí Wié, ɔdɔm anfí bvpu fú ánfi á, mó fúde asún ánfi fité?”

⁴⁶Támé Yesu léblí ɔbée, “ɔku lapú ibi da mi. Nawun ání ɔŋé ku ladáli mitɔ.” ⁴⁷Bréá ɔtsı ámu lówun ání itɔ ámúú mabwé ámu lalun ɔwan á, ɔledalı ba. ɔdɛkpunkí kpakpakpakpa, ɔleyéda akpawunu Yesu ayabitɔ, bláa mu ahá ámu féé ansítɔ tɔá svá mɔpu ibi da mu, pú altá manyá ıla tsá. ⁴⁸Inu Yesu lébláa mu ɔbée, “Mí bí, fú hogyi latsá fú ıla. Natı iwilwiito.”

⁴⁹Bréá Yesu bu mu tói anfisu á, ɔku lésrí tsú Yairo wóyító ba bebláa Yairo ɔbée, “Fú bí ámu ɔdikpa mɔwa alé. Mátепí trá wa osunápú tói.”

⁵⁰Bréá Yesu lónu asún ánfi á, ɔlebláa Yairo ɔbée, “Mánya ifú. Fú mó hogyi wule, obénya nkpa.”

51 Bréá Yesu lówie wóyítá inu á, ɔmeha ɔhaa obuo mu yɔ obuá kebi ámu da mótá, dvn Petro, Yohane, Yakobo pú kebi ámu akwípú. 52 Alí bré ámutó á, ahá ámu féeé budesú, bude okitikíti. Yesu lébláa amú ɔbéeé, “Mlisi okitikíti surá. ɔmɔkúwú, dídí ɔde.”

53 Ahá ámu féeé buyin ání otsibi amu lawú. Mú su bɔmɔsí Yesu. 54 Inu Yesu lékitá otsibi amu ibi, kpólí mu ɔbéeé, “Obí, kvsu!” 55 ɔnjé lelawié mu, ɔlɔkusú líí ɔtsawule pé. Múú Yesu lébláa amú ɔbéeé, “Mlidunka tɔku ha mu ogyi.” 56 Onó lobwie otsibi amu akwípú, támé Yesu léda amú ɔlá ɔbéeé, “Mlumábláa ɔhaa asún ánfi.”

Akasípú Dúanyɔ Ámu Sumbíwa

(Mateo 10:5-15; Marko 6:7-13)

9 1 Yesu létí akasípú dúanyɔ ámu fia, ɔleha amú túmi, há amú ɔkpa ɔbéeé, buvyáa *ɔnjé laláhe féeé, abutsa ilɔ. 2 ɔlɔwa amú ɔbéeé, buyéda Bulu iwíegyí ámu ɔkan, abutsa alɔpu. 3 ɔlebláa amú ɔbéeé, “Ní mlɔyá á, mlumátsu tɔtɔ. Mlumátsu oyi yiáhé, akpankogyo, atogyihé, kóba ntéé atadie nyccsi. 4 Wóyígýiwóyítáá bóhɔ mli á, mlutsia inu yófun ekeá mlédali wúlu amutó. 5 Ní bvmɔhɔ mli wúlu kvsu, mlidédalí mlɔyá á, mlukpakpa mli ayabitó-isi wuh wúlu amutó, isuna ání bvmebi bwé.”

6 Benatí kí nsuné inu awúlu féeésú, bude asun wankláán ámu ɔkan da, tsá ilɔ.

Herode Légyigýáa

(Mateo 14:1-12; Marko 6:14-29)

7 Bréá Galilea ɔmású ogyípú *Herode lónu tɔá idé mósú yɔ á, olegyigýáa. Tsúfē akv budeblí bée, “Asú ɔbɔpó Yohane lakúsú tsú afúlitó.” 8 Akv é bée, “Bulu ɔnósú ɔtɔípú dada *Elia lálé iwi ɔwan.” Akv é bée, “Bulu ɔnósú atɔípú dada amutó ɔku lákúsú tsú afúlitó.” 9 Herode léblí ɔbéeé, “Nahá batin Yohane. Ngya oyin ɔmɔmu iwi asún ntráa ndenu alí?” Mú su ɔlɔbɔ mbɔdí ání mówun Yesu.

Ahá Mpím-nu Atogyihé Ha

(Mateo 14:13-21; Marko 6:30-44; Yohane 6:1-14)

10 Yesu *sumbí ayɔpú amu beyinkí bá bεbláa mu tṣá bayɔbwε. Ọlekpa amú buo iwi, amú nkule bɔyɔ Betsaida wúluto. 11 Bréá ḥdɔm amu bεbi ání ɔbu iwu á, begya mu ɔkpa yó iwu. Yesu l̄hɔ amú atúu, ɔlebláa amú Bulu iwíegyí amu iwi asún, ɔletsa amúá bvdelɔ.

12 Bréá owí dεpɔɔn a, sumbí ayɔpú dúanyɔ ámu bεba bebláa Yesu bεe, “Ha amú abunatı, méní bétalí yó awúlu ání ibu mantáa nfisu yódunká atogyihé múa ḥdikpa, tsúfε anuméenya tɔtɔ há amú dimbí ánfitɔ.”

13 Támé Yesu l̄le mú ɔnó ɔbée, “Mlidunka ató ha amú abugyi.”

Akasípú amu bεbláa mu bεe, “Tṣá anibu fée gyí bodobodo apin anu pú ntsutso iye bwáhé anyɔ. Nkéti anilayɔhɔ atogyihé ba ahá ánfi fée.” 14 (Ayin ání bvbv iwu bɔbwε fē mpím-nu (5,000).)

Yesu l̄bláa akasípú amu ɔbée, “Ml̄ha amú abutsia okútɔ. Iku kule ibwée fē ahá aduenu (50).”

15 Akasípú amu bɔbwε dínká músú, ɔhagyícha létsiá asi. 16 Iwu olotsu bodobodo anu pú ntsutso iye bwáhé anyɔ ámu. Iwu olotsu ansí fóá kú ɔsúsú, ɔleda Bulu ipán. Múú olebiabía mútɔ́ pvhá akasípú amu ɔbée, buyée mú ha ahá ámu fée abugyi. 17 Amu fée begyi mwé sian. Bréá akasípú amu bɔtɔsí isíanhé amu a, ilɔbvlá alakpá dúanyɔ.

Ωhá Ání Yesu Gyí

(Mateo 16:13-19; Marko 8:27-29)

18 Eke ɔku Yesu nkule dé mpái bɔ, mu akasípú amu bvbv iwu. Múú ɔlefíté amú ɔbée, “Ma ahá bεe ngyi?”

19 Bele mú ɔnó bεe, “Aku bεe, fúgyí Asú ḥbɔpú Yohane. Aku bεe, Bulu ḥnósú ḥtɔípú *Elia. Aku é bεe, Bulu ɔnósú ḥtɔípú dada ɔku lákúsú tsú afúlitɔ.”

20 Múú ɔlefíté amú ɔbée, “Ml̄i é mέ? Ml̄ia mígyí ma?” Petro l̄le mú ɔnó ɔbée, “Fúgyí *Kristo, (Ωhá ámúú Bulu ladá mu ofúli amu) ni.”

Yesu Iwicsin Pú Mu Lowu Iwi Asún Blí

(Mateo 16:20-28; Marko 8:30–9:1)

21lnu Yesu léda amú ɔlá kpákpáákpá ɔbéé, bumábláa ɔhaa mu iwi asún ánfi. 22Oletrá bláa amú ɔbéé, “Ilehián ání mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfi néhie wun iwicsin tsotsotsa Yudafá ahande, Bulu *igyí ahapú dehen pú Mose mbla asunápú ibító; amú féé békiná mí, há bómá mí, támé Bulu ɔbelakúsúa mí tsú afúlito eke sáasí.”

23lnu ɔlebláa ahá ámu ɔbéé, “Ní ɔku dékléá obóbuo mí á, osíi tóá otekle bwé, otsu mu *oyikpalíhе ekekegyíéke bobuo mí. 24Tsúfé ní ɔku lépri mu nkpa á, ɔbóhulú mó. Ní ɔku é lési mu nkpa há mí su é á, Bulu ɔbóhó mu nkpa. 25Ní ɔku onyá ɔyító ató féé, támé ɔhúli mu ɔkláa a, labi mɔmu ı́lwa há mu? 26Ní ɔku onyá mía mí atosunáhé péli a, mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfi é nénya mu péli bréá nna mía mí Sí pú mu abɔpu wánkíhé numnyamtó nebá. 27Onc kwali nde mlí bláa. Aku bubu mltó nfi bumóowu asa bówun Bulu iwíegyí amu.”

Yesu Iwitséé

(Mateo 17:1-8; Marko 9:2-8)

28Yesu léblí asún ánfi ndawátswí ɔma a, ɔlekpa Petro mua Yohane pú Yakobo buo iwi, bɔdu yó mpái ɔbókpá ı́bu kvsu. 29Bréá ɔde mpái ámu bo á, mu ansító letse. Mu atadíe lofulí hónánáná, idé ogyá kpa. 30-31lnu á, ahá abanyó ání batsíá kí, bugyi Mose mua Elia bele iwi ɔwan ɔsúsv numnyamtó. Amúa Yesu bɔtɔí tsú mu lowuá Bulu léhie tswí mu ání imóowa ɔpá obówu Yerusalem iwi. 32Petro mua mu aba ámu bedidi. Bréá bɔwan tsinkí á, bowun Yesu numnyam, ahá abanyó ámu é bvlí mu wá. 33Bréá ahá abanyó ámu budenatí á, Petro lébláa Yesu ɔbéé, “Mí Wíé, ı́bu aléá abétsiá nfi. Ha ada abú asa. Fú klé kvlé, Mose klé kvlé, Elia é klé kvlé.” (Omèbi tóá ɔdeblí).

34Bréá ɔde asún ánfi blí á, agyinde ku lobobun amú féésú. lnu ifu lekitá amú abasá ámu. 35lnu á, ɔme ku ledalí tsu

agyinde amvtɔ ɔbée, “Óni gyí mí Bíá nalé ní. Mliyaa asu amlinu mu ɔmɛ.”

36 ɔmɛ amu lótsutsúa tbeke tin á, ilesí Yesu nkule unu. Akasípú amu bekpa ɔnó bun asún ánfisu nke ámvtɔ. Bumebláa ɔhaa itzá bayowun.

Luk

॥ ॥ Dídahe ɔləpú Tsa

(Mateo 17:14-18; Marko 9:14-27)

37 Mú ɔyi kehe a, Yesu mua akasípú abasá ámu bekplí tsú ibu ámvsu, ɔdɔm amu bezia mu. **38** lnu amútɔ ɔku lókplvn ɔbée, “Osunápú, kókoli, damli ki mí bí ha mi. Obi yinhé ɔkulé pé ogyi mí. **39** ɔnge laláhe ku towié mutɔ, ɔtɔkplvn. ɔtedida gbla, ɔdeko tsikitsiki, mu ɔnó tɔbwé afu. Ipiantɔ asa itesí mu, ide mu yintá. **40** Nobowií ipa há fú akasípú amu mbée, bugyáa mó le mutɔ, támē bumetalí.”

41 Yesu léle mó ɔnó ɔbée, “Ndemb-a-abíá mlumá hógyi, mli tsiátɔ ma ale. Alí nétsiá mli wá, nyá klvn há mli ekekegyíeké ní?”

lnu ɔlebláa oyin ámu ɔbée, “Kpa fú bí ámu ba mi.” **42** Bréá ɔlekpa kebi ámu ɔbá á, ɔnge laláhe amu léfun mu dá, ɔdeko tsikitsiki. Támē Yesu lókplvn wa ɔnge laláhe amu, tsá kebi ámu. lnu oleyinkía mu há mu si. **43** Bulu túmi kpɔnkɔnti ámu leha ɔnó lobwie ahá ámu féé.

Yesu Lowu lwi Asún Blí Otse Nyɔɔsi

(Mateo 17:22-23; Marko 9:30-32)

Bréá mu bwehé ide ɔhagyíha wánwan wa á, Yesu lébláa mu akasípú ɔbée, **44** “Mlihie yaa asu amlinu. Béle mí, Nyankpusa-Mu-Bi ántf há adón bómɔ mí.” **45** Támē akasípú amu bomonu mó así. Bulu lópu mó asinu njáín amú. Mó su umɔwankí amú asún ání ɔdeblí. Ifú é de amú ání békíté mu.

Ma ɔbóbwé ɔhande?

(Mateo 18:1-5; Marko 9:33-37)

46 Nwéen ku léba akasípú amu nsiné, tsú amútɔ ɔhá ání ɔbóbwé ɔhande iwi. **47** Yesu lébi amú agywun. Mó su

ɔlekpa kebi ɔku belií mu iwi wá. ⁴⁸Múú ɔlebláa amú ɔbée, “Chagyíha ání ɔlhó kebi ánfí mí dátó lahó mi. Chagyíha ání ɔhó mi é lahó ɔhá ámúú ɔlówa mí ámu. Tsúfé ɔhá ání ogyi ɔtráhe mlító fée gyí ɔdéhen.”

Ani Obúopv

(Marko 9:38-40)

⁴⁹Yohane lébláa Yesu ɔbée, “Mí Wié, anulówun oyin ɔku dépu fú dá gya ɔŋe laláhe, anuléka mu tin, tsúfé ɔma anuto.”

⁵⁰Táme Yesu lébláa amú ɔbée, “Mlumáka mu tin! Tsúfé ɔhá ání ɔmɔkvsú líí mlisv buo mlt.”

Samariafó Bumóhó Yesu

⁵¹Bréá nkeá Bulu obótsu Yesu ya ɔsúsú dækpvkpé ba a, ɔlbwé agywün ání ɔbóy Yerusalem kokooko. ⁵²ɔlówa abí gyankpá yé *Samaria wúlu kvsu ɔbée, buyéla iñu yai ha mu. ⁵³Táme bumóhó mu wúlu amuto, tsúfé Yerusalem ɔyó. ⁵⁴Bréá mu akasípó Yakobo mua Yohane bowun alt á, befté mu bée, “Ani Wié, fvdeklé fee ahá ogyá itsu ɔsúsú bɔhó amú mó?”

⁵⁵Táme Yesu lédamlí, wá iyun wá amú.^f ⁵⁶Múú bɔpv ɔkpa yé wúlu bámbású a.

Ahá Ání Bée Bóbwé Yesu Abúopv

(Mateo 8:18-22)

⁵⁷Bréá buna ɔkpató bɔyó á, oyin ɔku lébláa Yesu ɔbée, “Nóbou fu yó ɔtínegyíotínéá fɔyó.”

⁵⁸Yesu lébláa oyin ámu ɔbée, “Awíá bubu mbó, mbubwi é bubu asia, táme mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfí mu á, mma ɔtíneá nópu mí nwun tswí.”

⁵⁹Yesu lébláa ɔha bambá é ɔbée, “Bobuo mi.”

Táme oyin ámu lébláa mu ɔbée “Owíé, ha mí anyopulá mí sí asa ambobuo fu.”

^f9:55 Íni bu nwuló dada amu akuto: ɔbée, “Mluméyín ɔŋé oduá iðe mli kpa. Tsúfé Nyankpusa-Mu-Bi ámu méba ahá ɔmɔkpá, nkpa ɔhɔkpa ɔleba.”

60 Múú Yesu lébláa mu ɔbée, “Si awupú^g abupula amú afúli. Támē fú mó yó afvyeda Bulu iwíegyí ámu ɔkan.”

61 Oku é lébláa mu ɔbée, “Mí Wié, nóbua fu, támē ha mí anyinki yeklá mí wóyító ahá asa.”

62 Yesu lébláa mu ɔbée, “Dhá ání ɔtesrí dámlí kí ɔma mófun ha Bulu iwíegyí ámutó agyúmá yó.”

Luk

Akasípú Aduesienó-nyɔ Sumbí Wa

(Mateo 10:7-16)

10 ¹Íni ɔma a, Yesu léle mu akasípú aduesienó-nyɔ (72)^h aku é, ɔlɔwa amú abanyó-abanyó ɔbée bugyánkpa yý wúlugyíwúluá mu onutó móyó mósú. ²Olebláa amú ɔbée, “Ató kpɔtíhé amu itsó, támē mó akpɔtípú bvmotsó. Mú su mlukokoli ndó mu wie, ɔwa akpɔtípú tsotsó abuba bɔkpɔti mu ató ámu. ³Mlinati, mlíbí ání nde mlí wa fé akúfabí ɔyó adúndutó. ⁴Mlímátsu sika kente, akpankogyo ntéé ntukvta kítá. Ní mlíná ɔkpató á, mlumálui túntun ahá. ⁵Ní mlowié wóyígyíwóyítá a, mlígyankpa bla amú mliaa, ‘Bulu dhá mlí iwilwii.’ ⁶Ní wóyí mu wie amu tekle iwilwii a, mlí iwilwii bésin wóyí ámusu. Támē ní ɔtamakle iwilwii a, ibésankí bá mlí wá. ⁷Mlitsia wóyí ámúú bɔhó mlí móttó ámutó. Mlígyi ató, amlinu tógyítá béha mlí, tsúfé agyúmá ɔyɔpú buṭeká ikó. Mlumátu láyétsiá wóyí bámbátó. ⁸Ní mlowié wúlu kvsu, bɔhó mlí á, mlígyi tóá béha mlí. ⁹Mlitsa alɔpu ání bvbv wúlu amutó, amlibla wúlu amutó ahá mliaa, ‘Bulu iwíegyí lawié wóyí tá.’ ¹⁰Támē ní mlowié wúlu kvsu, bvmohó mlí á, mlidalí yelú brɔnvsu, amlibli mliaa, ¹¹‘Anidé mlí wúluto otútúu amóó ilawúlí ani ayabiasi amu kúráá kpakpáa wulí. Támē mlíbí ání Bulu iwíegyí ámu lawié wóyí tá.’ ¹²Nde mlí bláa mbéé, Bulu ɔbébití wúlu amutó ahá isu dun Sodomfó mu asún ogyíké amu.

^g 9:60 Awupú gyí ahá ání bawú ɔnjétó. ^h 10:1 Aduesienó-nyɔ (72): Aduesienó (70) bu nwulú ámu akutó.

Ahá Ání Bumédamlí Kluntó Asúngyí
(Mateo 11:20-24)

13 “Korasinfó, mlígyowí. Betsaidafó, mlígyowí ní. Ní Tiro pú Sidon awúlu laláhe amutó nöbwé ofúla akpónkpónti ánfi nöbwé mlító ánfi á, teki bwá akpekpetó, bakpá nsúó wá nwuntó púsúná ání badámlí kluntó. 14 Táme mlíbí ání Bulu ɔbébití mli tsu mu asún ogyíké dun Tiro múa Sidonfó. 15 Mli Kapernaumfó, mlídéklé mlíaa mlótsu iwí fúá alí yówo ɔsúsú? Ekekéeeke! Bulu ɔbéba mli así yówie afúlito.”

16 Yesu lébláa mu akasípú amu ɔbée, “Dhá ání ɔho mli asún lahó mi. Dhá ání olekiná mli asún hó lakíná mí asún hó. Dhá ání olekiná mí asún hó é lakíná mí Sí ámúú ɔlwá mí ámu asún hó.”

Akasípú Aduesienó-nyó Ámu Yinkí Ba

17 Akasípú aduesienó-nyó ámu beyinkí ba ansigýísú. Bebláa Yesu bée, “Aní Wié, ní akplún wa *ɔnjé laláhe kúráá fú dátó a, butobú ani.”

18 Yesu lébláa amó ɔbée, “Nowun ání Satan lékpa tsú ɔsúsú fé alia nsaintó tɔfwí ibí beda ɔsvlútó pó. 19 Mlinu! Nahá mli túmi ání mlítsatsa awó pú nyankpukpíesv tsvn, amlígyi ɔbunsám túmi féésú. Tɔtɔctó móbwé mli. 20 Táme ansí mágyi mli ání ɔnjé laláhe labú mli. Mboún ansí igyi mli ání Bulu lawánlín mli adá tswí ɔsúsú.”

Ansí Legyi Yesu

(Mateo 11:25-27; 13:16-17)

21 Alí bré ámutó á, *ɔnjé Wankíhé léha ansí lehié gyi Yesu. Múú ɔleblí ɔbée, “Mí Sí, ɔsú mua así Owíé! Nedá fú ipán ání falé tóá fɔpvujáín anyansapu pú asún abípú ɔwan súná ahá ání bumeyín ɔlala, bugyi fé nyebí. Ee, Mí Sí! Alí fudekklé fée ibá mító ní.”

22 Múú ɔlebláa mu akasípú amu ɔbée, “Mí Sí lapú tógyító wá mí ibitó. Dhaa méyín ɔhá ání Obí ámu gyí, nkéti ɔsí ámu nkule. Dhaa méyín ɔsí ámu é, nkéti Obí ámu, pú ɔhá ání Obí ámu latsúlá ání ɔbélé mu súná mu.”

23 Bréá ɔhaa má amú wá á, ɔledamlí kí amó, bláa amú ɔbée, “Mlí mó á, Bulu layúlá mlí, mlidé ató ánfi wúun.

24 Nde mlí bláa mbéé, Bulu ɔnósú atɔípú pú awié tsɔtsɔctsɔ bekle ání bówun ató ánfi, abvnu asún ánfi mlidénu, támē buomenya mó ali.”

Samariayin Awitolepu ɔku

Luk

25 Mose mbla osunápú ɔku lókvsú líí fíté Yesu asún ánfi púso mó kí. ɔlefíté mó ɔbée, “Osunápú, ntɔ mbwéé asa anya nkpa ání itamatá?”

26 Yesu lébláa mó ɔbée, “Nkálí Mose Mbla léblí? Nkálí fonu mó asi?”

27 Oyin ámu lébláa mó ɔbée, “Pu fú klvn, fú ɔkláa, fú ɔwunlín pú fú agywun féé dwe fú Wíe Bulu, afudwe fú bá fé fú iwlí.”

28 Yesu lébláa mó ɔbée, “Mó fablí á. Bwe mó, fénaya nkpa ání itamatá.”

29 Támē oyin ámu lékléá obósuná ání mó asún da ɔkpa. Mó su ɔlefíté Yesu ɔbée, “Ma gyí mí bá?”

30 Yesu lébláa mó ɔbée, “Bré kvsu oyin ɔku lékplí tsú Yerusalem ɔyá Yeriko. Bréá ɔna ɔkpatɔ á, oleyéfia ogyo atswapú akv. Ahá ánfi bekpa mó tati, swíí mó ató féé, dá mó sian mó mo, nátí sí mó tswí. **31** Bulu igyí ɔhapú ɔku ná ɔkpa ámu kénsú. Bréá olowun mó sisí á, ɔlebaí tsvn ifvntó nátí sí mó. **32** Alí kén Lewiyin ɔku é lóbɔtu mó, báí tsvn ifvntó nátí ní. **33** Támē *Samariayin ɔkuá ɔná ɔkpa ámusu mó léba bowotí musu. Bréá olowun oyin ámu a, ɔlɔwa mó nwé. **34** ɔlenatí yótu mó. ɔletseí nta kpekplé wólí mó nlɔsu, yí ofobí wá mó, klí mó, tsú mó dínká mó afrímúsú, pú mó ya afɔ́ ɔswííkpá yéki musu. **35** Mó ɔyi kehe a, Samariayin amu léle sika futútú anyɔ há afɔ́ ɔswííkpá inusu ɔkípu ɔbée, ‘Kí musu ha mi. Ní feyintá tɔkvu tsía a, neyínkí néka fú.’”

36 Yesu lómo mó ɔnó ɔbée, “Fú atɔ kuhetɔ á, ahá abasá ánfitɔ ɔmɔmu gyí oyin ámúú olefia ogyo atswapú ámu mó ba?”

37 Mose mbla osunápú amu lébláa mó ɔbée, “Oyin ámúú olowun mó nwé ámu.” Yesu lébláa mó ɔbée, “Múmú yɔ afuyɔbwé mó odu.”

Marta Mua Maria Wá Yé

38 Bréá Yesu mua mu akasípú buna ɔkpata bɔyá Yerusalem a, bowie wúlu kvsu. ɔtsi ɔkvá butetí mu Marta lóhó mu ɔfɔá, ɔlekpa mu ya mu wóyító. **39** Mu pio tsihé gyí *Maria. Maria anfi lébetsiá Yesu ayabiasi, ɔde mu atosunahé nu. **40** Marta nkule dédamlí tsuń mótó, alia iibóbwé ɔbóbwé amú afɔjtó. llɔdun mu. Móó ɔlenatí yó Yesu wá, yéfíté mu ɔbée, “Mí Wié, fawun ání mí pió lasí agyúmá ámu féé tswí mi nkulesu? Bla mu ɔbetsa mí.”

41 Yesu lébláa mu ɔbée, “Óo Marta, Marta! Fude fú iwi háan ntobí tsotsɔctsó iwi. **42** Toku kule pé déhián, Maria lalé móá ibu alé dun. Chaa méetalí swíí mu.”

Mpáibó Iwí Atosunahé

(Mateo 6:9-13; 7:7-11)

11 **1** Eke ɔku Yesu bu ɔtineku ɔde mpái bɔ. Bréá ɔlobó mpái ámu tá á, mu akasípú amutó ɔkule lébláa mu ɔbée, “Mí Wié, suna aní mpái bɔ fé alia Asú ɔbɔpú Yohane lósuná mu akasípú.”

2 Yesu lébláa amú ɔbée, “Ní mlɔbɔ mpái á, mlibɔ mó alí.

‘Aní Sí,

ahá bubúu fú dá.

Ba begyi *iwíe.

3 Ha aní atogyiheá ibófun aní ekekegyíéke.

4 Si aní lakpan kie aní,

fé alia anutesíkié ahá ání bútɔpú ilá gyi aní.

Mákpa aní wá tsókitó.’”

5 Inu ɔlebláa amú ɔbée, “Ní mlitó ɔku bu onyawíe a, ɔbókvsú yó mu wá ɔyínsiné yébláa mu ɔbée, ‘Mí nyawíe, pan mi bodobodo apin asa. **6** Mí nyawíe ɔku labɔswí mí sésééséi. Mma tɔtɔá néha mu obégyi.’

7 “Mu nyawie amu ɔbébláa mu sisí ɔbée, ‘Máwa mí tói. Mía mí abí anuladí. Nafin obu, mméetalí kúsú bëha fú tɔtɔ.’ **8** Nde mli bláa mbéé, fíali onyawíe ɔkpasu á, ɔmrókvsú há

mu. Táme alia ɔde mu kokóli kótóó su á, ɔbókvsú há mu alia odekclé.

9 “Mú su nde mli bláa mbéé, mlíkulu Bulu, ɔbéha mli. Mlidunka, mlówun. Mlida mu klunsu, obéfinkí mó há mli. 10 Tsúfél ɔhá ání ɔtökvlí ató tenyá. ɔhá ání otodúnká ató towun. ɔhá ání ɔtedá klunsu bútéfinkí há. 11 Osí ɔmɔmu bu unu, mu bi ɔkvlí mu iye a, ɔbékutá iwá wá mu ibitó? 12 Ntée ní ɔkvlí mu bɔnɔ a, ɔbékutá nyankpukpíe wá mu ibitó? 13 Mli lakpan abwepú kúráá mlyin alia bútópú ató wankláán há mli abí. Ntogyi sú mli Sí ámúú ɔbu ɔsúsú ámu móɔpu ɔjé Wankíhé há ahá ání bvde mu kvlí?”

Yesu Mua Beelsebul

(Mateo 12:22-30; Marko 3:20-27)

14 Yesu légya ɔjé laláhe lé oyin ɔkvá alató omúmutó. Bréá ɔjé laláhe amu lédalí a, oyin ámu líwa tóí bì. Mú su ɔnó lobwie ɔdɔm amu. 15 Táme amútó akv beblí bëe, “ɔjé laláhe owié *Beelsebul túmi ɔdepugya ɔjé laláhe lé ahátó.”

16 Amútó akv é bekleá bɔsɔ Yesu kí. Mú su bebláa mu bëe, ɔbwéé osúna pvsuna ání lélé otsú Bulu wá. 17 Táme Yesu lébi amú agywun. Mú su ɔlebláa amú ɔbëe, “Iwíe ogýíkpá ání ilaye anyɔ, bvde aba kɔ tedida. Wóyí oduá mító atsiápú bvde aba kɔ é tobwié. 18 Ní *Satan iwíe ogýíkpá labší anyɔ, bvde aba kɔ á, mu iwíegyí bédida. Táme mlidéblí mluaa, Beelsebul dátó nde ɔjé laláhe gyáa le ahátó. 19 Ní Beelsebul túmi ndepugya ɔjé laláhe lé ahátó á, mómu ma túmi mli abí é bvdepguya ɔjé laláhe lé ahátó? Mli abí ámu onutó obégyi mli asún. 20 Táme íníá Bulu túmi ndepugya ɔjé laláhe su á, mli bì ání Bulu iwíegyí ámu laba mli wá dodo.

21 “Tsúfél ní ɔwvnlpó bu akotó, ɔde mu wóyí gyo a, mu tɔtɔ tamafwí. 22 Táme ní ɔhá ání ɔbu ɔwvnlin dun mu ɔbá begyi mvsu á, ɔtɔswíí mu mu akotó ámúú mu ansi din mísú ámu, yée mu atóá olenya étó.

23 “ɔhá ání omobuo mi dé mí lu. ɔhá ání ɔmedé mí tsa akpa ahá ba Bulu é dé amú gyáa teíá mi.

Ɔŋe Laláhe Yinkí Ba Ƈhatɔ

(Mateo 12:43-45)

24 “Ní ɔŋe laláhe ɪdáli ɔhatɔ á, iteyéki dimbísú dúnká otsiákpá, támē itamanyá. Inu iteblí ání ibéyinkí yó mó wóyí dadatɔ. 25 Ní ɪsánkí yó á, itowun ání baféí mútó, lá mútó wankláán. 26 Iteyínkí yékpa mó aba asienɔ ání bvtɔbwé lalahe dun mu, buteba betsiá inu. Inu ɔhá ámu tsiatɔ teyíntá dun alia igyi yáí.”

Oyúla Onutó

27 Bréá Yesu dé asún ánfi blí á, ɔtsi ɔku bu ɔdɔm amutɔ. ɔtsi ámu lótsu ɔme fúá blí ɔbée, “Bulu layúlā opúni amúv fedí mútó pú nyópu amúv fɔnyɔpú ámu.”

28 Támē Yesu lébláa mu ɔbée, “Ahá ání butonú Bulu asún, gyí músú mboún Bulu layúlá!”

Bodunká Ofúla

(Mateo 12:38-42)

29 Bréá ɔdɔm amu budemoní tsía a, Yesu léblí ɔbée, “Ndembá-abí laláhe, mlidé osúna dunká amliwun, támē mlumóowun kuvvukv dun Bulu ɔnósú ɔtɔípú *Yona osúna amu. 30 Tsúfē ali ámúv Yona lóbwé osúna há Niniwefɔ ámu a, ali mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfi é nóbwe osúna há ndembá-abí ní. 31 Seba owié tsihé ɔbókvusú líí Bulu asún ogyíké, há mlí ndembá-abí ánfi ipón. Tsúfē olotsu ɔsaasí ɔmá kuto kéin gya ɔkpa ba, bonu *Salomo nyánsa atosunáhé. Mlíki, ɔhá ání ɔdvun Salomo líí nfi á. 32 Niniwefɔ é bókvusú líí Bulu asún ogyíké amu, há mlí ndembá-abí ánfi ipón. Tsúfē bréá Yona léda Bulu asún ɔkan súná amó á, bedamlí kluntɔ ba Bulu wá. Mlíki, ɔhá ání ɔdvun Yona onutó líí nfi á.

Nyankpusa-oyí ɔkandíe

(Mateo 5:15; 6:22-23)

33 “Dhaa tamanywé ɔkandíe púnjáin, ntéé pú ɔló bun músú. ɔfvákpá ɔtɔpúbian, méni ibówankí há ahá ání bέba wóyí

ámvto. ³⁴Fú ansíbi igyi ɔkandíe há fú nyankpusa-oyí. Ní fú ansíbi bu alé á, fú nyankpusa-oyí ámu féé bówankí. Táme ní fú ansíbi ma ale a, fú nyankpusa-oyí ámu féé ibóklun. ³⁵Mú su mlíki ání wankí onutó bú mltó, megyí oklún. ³⁶Ní fú nyankpusa-oyí ámu lówankí, oklún ma ɔtinetine a, fú iwi féé bówankí fé alia ɔkandíe tówánkí wúlí fúsú.”

Luk

Mose Mbla Asunápú Pú Farisifó Tsiátſ

(Mateo 23:1-36; Marko 12:38-40)

³⁷Bréá Yesu lótóí tá á, Farisiyin ɔku léti mu ató ogyíkpá mu wóyító. Mú su Yesu lóyó yétsiá ɔpúnú ámu asi. ³⁸Ullowa Farisiyin amu wánwan ání Yesu mófwí ibí púgyúra iwi asa ɔde ató ámu gyí. ³⁹Íni su Yesu lébláa mu ɔbée, “Mlí *Farisifó mltófwí mlí nwe pú mlí ablanwé wankláán, táme ɔnsípe múa owuntóln ssoón lábólá mlt. ⁴⁰Mlí aha mimláhe, megyí mútó múa mu ɔma féé Bulu lóbwé? ⁴¹Mlupu mlí atonyahé ámu ha ahiánfó, tógyító *iwi bétun ha mlí.

⁴²“Farisifó, mlígyowí ní! Mlítelye mlí ɔtsutsú pú kpántánkplámá aná fééetó idú, pú *idúsí amu há Bulu. Táme mlímédé Bulu mbla ámuú ihié dehián, igyi asúngyí ɔnɔkwaliṣu pú Buludwe ámusu gyí. Múdéhián ní, táme mlumákiná iyéto dúsí amu é ha.

⁴³“Farisifó, mlígyowí ní! Mlítelye mlí ɔtsutsú pú Yudafó *ofíakpa. Mlítelye mlíaa, ahá bubún ha mlí itsiá dunsu. ⁴⁴Mlígyowí ní! Mlúlabwé fé ntsán ání bumehié mu nsuⁱ, ahá butctsuvn mósú bumeyín ání ntsán igyi.”

⁴⁵Mose mbla asunápú amvto ɔkule lébláa Yesu ɔbée, “Osunápú, ní feblí alí á, fasíá aní é o.”

⁴⁶Yesu léblí ɔbée, “Mose mbla asunápú, mlí é mlígyowí ní! Tsúfé mlítópó ató dwindwín surá ahá, táme mlítamapó osrebi ɔkule kúráá tsá amú surá. ⁴⁷Mlígyowí ní! Tsúfé mlítópwé Bulu ɔnósú atóipú amúú mlí anáin bómá ámu ntsán wankláán. ⁴⁸Íni désuná ání mlilatsúlá dínká mlí

ⁱ 11:44 Yudafó amándié ɔnó á, ní fetsá ntsánsú a, ifin lada fu. Mú su butekpá mu afá futútú, púhíe mu nsu.

anáin bwéhé ámusu ní. Tsúfē mli anáin bɔmɔ amú, mli é mlilapwé amú ntsán. ⁴⁹Mú su Bulu lípu mu nyánsa blí ɔbée, ‘Nówa mí ɔnósú atɔípú pú mí *sumbí ayɔpú amútó. Bɔmɔ akv, dínká akv ésú.’ ⁵⁰Bulu ɔbéfité mli ndemba-abí ánfi mu ɔnósú atɔípú ámu obugya amúú ilɔwulí asi tsú bréá ɔyí lelin ɔpá ámu. ⁵¹Obéfité tsú *Habel obugyasu alu bɔfun Sakaria klésu. Mu bɔmɔ *afɔdile-asubwi múa Bulu ɔtswékpá amu nsiné ní. Ee! Nde mli bláa mbée, Bulu ɔbéfité mó tsú mli ndemba-abí ánfi wá.

52“Mose mbla asunápú, mligywí ní! Tsúfē mlidé asúnbi sáafi amu. Mluméfinkí wié, mluméhá ahá ɔkpa é abuwie.”

53Bréá Yesu lénatí inu ɔyó á, Mose mbla asunápú pú Farisifó ámu bɔpu mu iwi ɔblá, yó bude mu asún tsɔtsɔctsɔ fité púfíni mu yibi, ⁵⁴kí bee bénya mu ɔnótó asvanku púkítá mu.

Apinabwébíbwé Iwí Oláda

(Mateo 10:26-27)

12 ¹Igyi ali, bréá ahá mpím-mpím beba befia inu, bude aba ayabiasi tsatsáa a, Yesu légyankpá dá mu akasípú amu olá ɔbée, “Mlíki wankláán Farisifó Bodobodotu-afású,^j tsúfē apinabwébí abwepú bugyi. ²Tɔtɔ má inuá babun ató músú ání bumóobwií músú. Tógyító é ma inuá ileñaín ání iméelín ɔwan. ³Béda asún ání mliléblí nklobító ɔkan. Kugyíkvá igyi, ipló bóbon.

ɔhá Ání Abénya Ifú

(Mateo 10:28-31)

4“Apíó aba, nde mli bláa mbée, mlumánya nyankpusa ifú. Obétalí mó mli ɔyvlóu, táme ɔméetalí bwé mli tɔtɔ mó ɔma. **5**Nósuná mli ɔhá ání mlunyá ifú. Mugyí Bulu. Mu ɔmó mli ɔma a, ɔbu túmi tswi mli ɔkláa é wá 1subití ogyá ání utamaduntó. Ee! Mu mlunyá ifú ní!

^j **12:1** Farisifó Bodobodotu-afá gyí amú afunu atosunáhé. Ki Mateo 16:12.

6 “Afını bvtokvku fe akénsire anu kéké? Megyí kóba ana? Amú kúráá á, Bulu tamatan ɔkvkusv, 7 méní bée mluá Bulu yin mli nwunsu imi kúráá klát̄. Mú sv mlumánya ifú. Mlbu ibiá dun akénsire tsctsctsó!

Adánsięgyí Pú Asúnkiná (Mateo 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

Luk

8 “Nde mli bláa mbéé, ní ɔkvu létalí gyi mí iwi adánsię ahát̄ á, mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfi é négyi mu iwi adánsię Bulu-abɔpu ansít̄. 9 Táme ní ɔkvu lékiná mí ahát̄ á, mí é nékiná mu Bulu-abɔpu ansít̄.

10 “Dhagyíha ání ɔleblí mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfi iwi asvn laláhē a, Bulu ɔbétalí sikié mu. Táme ní ɔkvu léblí Ḍhe Wankihé amu iwi abususu a, Bulu méesikié nde, oméesikié mu ɔke.

11 “Ní bækpá mli ya Yudaf̄ *ofíakpa, ntéé ɔmású agyípú pú awié ansít̄ á, mlumágywún asún ání mléblí püká iwi lé ntéé alíá mléle mó ɔnó. 12 Tsúfē Ḍhe Wankihé amu obósuná mli alíá mléblí alí bré ámvt̄.”

Osikani Mimláhē ɔkvu iwi Yébi

13 ɔdɔm amvt̄ ɔkvu lébláa Yesu ɔbée, “Osunápú, bla mí déhen, ɔha mía mwnḡ aye atáá aní sí lési yáí anit̄.”

14 Táme Yesu léfité mu ɔbée, “Agya, ma léyaí mí asún ogyípú ntéé atót̄ oyépu há mli?” 15 Múú ɔlebláa ahá ámu fée ɔbée, “Mlikí wankláán ɔnsípewasv, tsúfē nyankpusa nkpa ument̄ atonyahé tsctsctsó.”

16 lnu ɔleha amú yébi ɔbée, “Osikani ɔkvu ndöt̄ ató lehie wá alé ofi ɔkvu. 17 Múú ɔlefíté mu iwi ɔbée, ‘Nkálí nɔbwé mí ató-abí? Mma ɔtínéá nɔpuyái.’ 18 lnu ɔleblí ɔbée, ‘Nyin tṣá nɔbwé. Nóbwie mí idan, lágá akpɔnkɔnti. Mút̄ nɔpv mí atík̄ pú mí ntobí ámu wá ní. 19 Fówun nabláa mí ɔkláa mbéé, ‘Mí ɔkláa, iklun idí fú así. Kí, fvbu ató tsctsctsó ída ha fú nfí-nfí. Gyi, afvnu, ansí igyi fv.’” 20 lnu Bulu lébláa mu ɔbée, ‘Oha mimláhē! Onyení nde fú ɔkláa hóó le fú ibit̄. Ma obégyi ató ánfi fakle yáí ánfi fée?’”

21 Yesu lómcó mó ɔnó ɔbée, “Alí bóbwe ɔhá ání olekle ató yái há mu iwi ɔsulúv anfisu, támé ɔma tɔtɔ Bulu wá ní.”

Ansí Pudínká Bulusu

(Mateo 6:25-34)

22 Inu Yesu lébláa mu akasípú ɔbée, “Mú su nde mli bláa mbée, mlumáhan iwi tɔá mlégyi, tɔá mlónu pú tɔá mlédidá su. 23 Nyankpusa nkpa dehián dun atogyihé. Mu ɔyvlúv é idun atɔ dídahé. 24 Mlukí aklankpa. Butamadú, bvtamasiétí wá idantɔ. Buma idan ntée ifa, támé Bulu tehá amú atogyihé. Mlumá labi dun mbubwi? 25 Mltɔ ma ɔbetalí han iwi pú bré kpalobí tsia mu nketɔ? 26 Ní mluméetalí bwé utó tükúrííbi ánfi kúráá á, ntogyi sú mlidé iwi háan tráhe amusv? 27 Mlukí aliá pututɔ-oyí ntswítswú tédan. Itamayó agyúmá ntée ló atati. Támé nde mli bláa mbée, Owíe *Salomo, mu inya féétó a, ɔmetalí híhie iwi wá akíle fé oyí ntswítswú anfitɔ kuku. 28 Ní Bulu dé ifá ání nde ilú, ɔke ulawú, bawá mó ogyá tati dídá á, ɔméetalí dídá mli atati dun mó? Ntogyi sú mli hógyi mɔtsá ali?

29 “Mú su mlumágwún tɔá mlégyi ntée tɔá mlónu iwi, tha mli ansí ipε. 30 Tsúfé íni aná ɔmá-ɔmá bvtesrí gya ní. Mli Sí ámu yin ání ide mli hián. 31 Itɔá mlígyánkpa dunkagyí Bulu iwíegyí, Bulu ɔbópu íni tsia mótsá há mli.

Atonyahé Puyáí ɔsúsú

(Mateo 6:19-21)

32 “Opasua tükúrííbi, mlumánya ifú. Tsúfé ibu mli Sí ámu ɔdwe ání ɔbópu iwíe ogyíkpá amu há mli. 33 Mlife mli iwisu ató, amlipu kóba amu kie ahá ání buma tɔtɔ. Mlibun akenteá iméeyintá ha mli iwi. Mógyí, mliyai mli siadié ɔsúsú. Inu mó á, kuku méedalí móttó, tsúfé awikplu buma inu, atéple é bvtamawí ató inu. 34 Tsúfé ɔtíneá fú siadié bu a, inú fú agywun tetsiá.

Asúmpúá Butogyo

35 “Mliwa atadié, amlinwyé mli nkandíe. 36 Mlibwe iwi fé asúmpúá bvde amú wíe ɔkpa kí, obótsu ɔká otsiákpá

ba. Féki ní ɔbá beda kluṇsu á, bífinkí há mu. ³⁷Ansí bégyi asúmpú oduá amú wíe ɔbéba bɔtu amú butsie bugyo mu. Ḍnɔkwali nde mli bláa. Amú wíe amu ɔbésabáa tati, há amú bétisiá ɔpúnvási, mu onutó ɔbɔkɔnkí atogyihé amu há amú. ³⁸Ansí bégyi amú, ní ɔbá bɔtu amú butsie bugyo mu, ɔyínsiné ntée baké. ³⁹Táme mlunu asún ánfti. Ní wóyí mu wie yin bréá owikplu ɔbéba mu wóyító a, teki omesi wóyí ámu tswi, owikplu móbwie wíe wí mu ató. ⁴⁰Mli é mligyo, tsufé mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfti néba bréá mli ansí medín míṣú.”

Osúmpú Wankláán Pú ɔlaláhe

(Mateo 24:45-51)

41 Petro léfuté mu ɔbée, “Ani nkule fudé yébi anfti ha lóó, ntée ania ahá ánfti féé?”

42 Yesu léblí ɔbée, “Ma mée gyí osúmpúá ɔletun ansí, ɔbu ɔnɔkwali? Mu ibutó mu wie tɔpú mu aba atráhe wá, ɔbée ɔhá amú atogyihé dinka brésú. **43** Ansí bégyi osúmpú amu ní mu wie amu ɔbá bowun ání lélé ɔde mó bwe. **44** Ḍnɔkwali nde mli bláa. Mu wie amu ɔbɔpu mu ató féé wá mu ibutó. **45** Táme ní osúmpú amu léblí wá nwuntó ɔbée, ‘Mí wie ibábi mɔkófvu, ɔbówa ɔpá.’ Íni su olefi asi ɔde mu aba asúmpú atsi múa ayin da, ɔde ató gyí si amú, ɔde ntá núu bu á, **46** mu wie amu ɔbéba bofwie mutó ekeá ɔmedín ansí. Mu wie amu ɔbéhié tití mutó, trá bití mua ahá ání bɔmɔhó mu gyi tsu kékéé.

47 “Osúmpú oduá oyin tóá igyi mu wie apé, táme ɔmela wi bwé yáí á, mu wie ɔbéhié pítí mu ató wankláán. **48** Táme osúmpúá omeyín mu wie apé, ɔlobwé tóá ilehián ha ató pití á, mu wie ɔbépití mu kplobí. Bulu tefíté tsɔtsɔ tsú ɔhá ání ɔleha mu tsɔtsɔ wá, ɔtefíté tsɔtsɔtsɔ é tsú ɔhá ání ɔleha tsɔtsɔtsɔ wá.

Ipian Yesu Lópvba, Mégí Iwilwii

(Mateo 10:34-36)

49 “Ogyá ɔdvudákpá neba ɔsvlúv anfisu. Ní mí nkule su mu á, teki idetsií dodoodo. **50***Asúbɔ ku ida misvá bɔbɔ mí.

Mí klvn méedí mí así yófun bréá ılamó ɔnó. 51 ɻmábwe mli fé iwilwii nɔpvba ɔsulúv anfisu. Mogyí iwilwii, ahá nsiné yintá nɔpvba. 52 Tsúfé tsú séi puya a, wóyí ání ahá abanú bvbv móts á, abasá bɔkvusú líi abanyósú. Abanyó é bɔkvusú líi abasású. 53 Abi yinhé múa amú así nsiné békintá. Abi tsihé múa amú ayín é nsiné békintá. Osia tsihé múa mu sia tsihé nsiné é békintá.”

Brét Asón Asinu

(Mateo 16:2-3)

54 Yesu létrá bláa ahá ámu ɔbée, “Ní nyankpu obílá busv á, mliteblí mliaa, nde nyankpu obótswie, lélé ototswie. 55 Ní nsainto itsú fúá á, mliteblí mliaa, nde owí ɔbélın, lélé uteln. 56 Apinabwébí abwepú! Mlyin alia butelé ɔsulósv pú nwulútáasv atá así. Ntogyi sú mlumétálí nú ıt ánfi ıdebá séi ánfi múa así?

Anyabá Nsinéla

(Mateo 5:25-26)

57 “Ntogyi sú mlitamatálí gyí asún wankláán há mli wi? 58 Ní ɔku ɔsáma fv á, wa ɔsa ha amliblí múa wóyít, méni fú onyabá mócpu fú ya asún ogyíkpá. Fówun asún ogyípú méegyi fú asún, pú fú wá prósiyin ibitó, ɔwa fú obu. 59 Ní megyí alí á, mméemlé fú, nkéti faká tógyít tá asa fédalí unu.”

Ml̄damli ɻklvnto, Méni Ml̄móowu

13 ¹Ahá ámúv bvbv inu alí bré ámvtó akv bebláa Yesu bee, Pilato lam Galileaf akv bréá bude afde b há Bulu, Yerusalem *Bulu ɔtswékpa inu, há obugya lada afde ámu. ²Yesu léfité amú ɔbée, “Mlkí mliaa, Galileaf ánfi buysi lakpan abwepú dun Galileaf atráhe, sú bowun iwisin ánfi odu? ³Nde mli bláa mbée, megyí alí ígyi! Ní mli é mlumédamlí klvnto á, mli féé mlówu fé amú. ⁴Ntée ahá dukwe ámúv abansúrv lobwie dá mó Siloam ɔmantí ání ibu Yerusalemto ámu mé, mlkí mliaa, lakpan abwepú

bugyi dun aha atráhe ání betsiá Yerusalem ali bré ámvtó féé? 5 Nde mlí bláa mbéé, megyí ali ígyi. Ní mlímédamlí klvntó á, mlí é mlówu fé amú.”

Ponto Máswiéhé

6 Múú ɔleha amú yébi ɔbée, “Oyin ɔku lótswíe ponto mu ndɔtó. Eke ɔku ɔloyo yéki bee, abí ku idin mótó. ɔloyo á, kuku medín mótó. 7 Íni su ɔlebláa mu ɔpayin ɔbée, ‘Nfinsa ní, nna oyí ánfi asi. Mmɔkúwun kuvvuku mótó. Ntogyi sú ibétréá lí yíntá ɔsulúu? Kun mó da!’ 8 Táme ɔpayin amu lébláa mu ɔbée, ‘Mí wíé, fú mó si mó itra lu ofi ɔkulé, ampulipuli mó asi, kpa wúna wa mó asi. 9 Ní ofiébá iloswie á, ibu alé, táme ní imoswie á, nakun mó dá.’”

Otsi ɔku 11 Tsá ɔkpónú ɔdaké

10 Yesu lóyo ɔde ató suná Yudafá ofíakpa *ɔkpónú ɔdaké iku. 11 Otsi ɔkvá ɔnge laláhe lówa mu 11 nfí dükwe ní, 1lahá mu alaklo, ɔmetálí bwíí nátí bu inu. 12 Bréá Yesu lówun mu á, ɔleti mu bláa mu ɔbée,

“Ani yín, iwi iwá fú ɔnlín!”

13 Inu ɔlɔpu ibi da ɔtsi ámu. Invnu olotswií líí kánfú Bulu.

14 Offíakpa ɔhande amu lénya ɔblí ání Yesu latsá ɔha ɔkpónú ɔdaké. Mú su ɔlebláa ahá ámu ɔbée, “Nkensié bu inu há agyúmá yo. Mlíba nké ámvtó, abutsa mlí 12. Megyí ɔkpónú ɔdaké!”

15 Ani Wíé Yesu lélé mós ɔnó ɔbée, “Apinabwébí abwépú! Mltó okugyíóku tɔwóí mu nnantswie ntéé afrímú lé ibantó, pú amú ya ntsu onúkpa ɔkpónú ɔdaké. 16 Mú iima aleá mí mó nésankí

Otsiá alaklo, ɔmetálí bwíí nátí. (Luka 13:11)

*Abraham mu na ánfí Ḍbunsám lakíklı mu nfí dúkwe kéké ánfí ɔkpúnú ɔdaké?” 17 Mu asvn blíhé anfí léha péli lékitá mu alupú ámu, ansí légyi atráhe amu fée, ofúla kpɔnkpɔnti ámúú ɔdəbwə ámu sv.

Takyí-akpin Ibí Yébi

(Mateo 13:31-32; Marko 4:30-32)

18 Inu Yesu léfité ɔbée, “Ntɔ Bulu iwíegyí ámu lelian? Ntēe ntɔ nópkápú mu? 19 Igyi fé takyí-akpin ibí, oyin ɔku lódu wá mu ndɔtɔ. Uledan mlí oyi yilé, mbubwi bùtogyónká mu abámbitɔ.”

Bodobodotu-afá Yébi

(Mateo 13:33)

20 Yesu létrá blí ɔbée, “Ntɔ mpókapu Bulu iwíegyí ámu? 21 Igyi fé Bodobodotu-afá ání ɔtsi ɔku lópvtísá bodobodo nfúó kente kule, iléha mu ilotu.”

Obu-ɔnɔ Kplánhe

(Mateo 7:13-14, 21-23)

22 Bréá Yesu oyó Yerusalem a, ɔltsvn nkudası pú awúlusv. Ḍna ɔde amú ató suná. 23 Ḍha ɔku léfité mu ɔbée, “Owíé, ahá kpaloobí ku obénya nkpa?”

Yesu lébláa ahá ámu ɔbée, 24 “Mlibɔ mbódí amlitsvn obu-ɔnɔ kplánhe amutɔ. Tsúfé ahá tsɔtsɔctsɔ bɔbɔ mbódí ání bɔtsvn wie inu, támé bùmémentí. 25 Támé ní wóyí mu wie ɔkúsú fin obu ámu, mlebá belí klun ɔma, dá klun amusv mluaa, ‘Owíé, finki ha anu!’ á, ɔbébláa mlí ɔbée, ‘Mmeyín mlí, mmeyín ɔtínéá mlotsú.’ 26 Inú mléblí mluaa, ‘Ania funyɔ létsiá gyi ató, nú ntá, fetsiá súná ató anu dinsu!’ 27 Támé ɔbélé mu ɔnɔ ɔbée, ‘Mmeyín mlí. Mmeyín ɔtínéá mlotsú. Mlinati tei mísv, mlí lalahe abwepú fée!’ 28 Ní mlowun *Abraham, *Isak, *Yakob pú Bulu ɔnɔsú atɔípú amu fée bùbu Bulu iwíe ogyíkpá, támé bùmeha mlí mó ɔkpa amliwie inu á, inú mlósú kpisíi ni. 29 Ahá bótsu owí ɔdalíkpá pú owí ɔkplíwíekpá, binasv múa gyɔpisv ba betsiá ató ogyíkpá Bulu

iwíegyí ámvtɔ. ³⁰Onokwali, amapu akv bémlí agyankpapu. Agyankpapu akv é bémlí amapu.”

Yesu Lósú Ha Yerusalem

(Mateo 23:37-39)

Luk

31 Inu Farisifɔ akv beba Yesu wá bebláa mu bεε, “Dalí Galilea ɔmátɔ nfí, tsúfε ɔmású ogyípú *Herode dékléá ɔbómɔ fú.”

32 Yesu lébláa amú ɔbέε, “Mluyebláa ɔkpataku ámu mlhaa, ‘Négya ɔhe laláhe lé ahátɔ, tsá ahá 1lɔ ndε, gya le ɔke, mó mó ɔnɔ klái.’ **33** Táme ilehián ání nýɔ mí ɔnáti amusu ndε, ɔke múa klái. Tsúfε ɔkpa má inuá bómɔ Bulu ɔnású ɔtɔípú ɔkvku ɔtinetiné, dun Yerusalem!

34 “Óo Yerusalemfɔ, Yerusalemfɔ! Mlitómá Bulu ɔnású atɔípú, dá abí ání Bulu lawá sí sí mli abwi m̄ní. Ntekleá nóbun mli abísú brégyíbré, fé alíá bate tobun mu abísú, táme mltamahá mí ɔkpa. **35** Mlíki, Bulu obési mli ɔtswékpa tswi mli. Ndε mli bláa mbéε, mluméetrá wun mi ekekéeké, yófvu ekeá mléblí mlhaa, ‘Bulu oyúla ɔhá ámúú ɔbá mu dátɔ’ ámu.”

ɔlopv ɔkv Tsa

14 ¹Farisifɔ ɔhande ɔkvu léti Yesu ató ogyíkpá mu wóyító *ɔkpónú ɔdaké. Ahá bɔpvu ansí yi Yesusv, bude mu téé. **2**Inu oyin ɔkvá alapúnyá léba Yesu wá. **3**Yesu lēfité Mose mbla asunápú pú Farisifɔ ámu ɔbέε, “Ani mbla léha ɔkpa ání buntsáa 1lɔ ɔkpónú ɔdaké lóó, ntée iméha ɔkpa?”

4 Amútɔ ɔkvku móbwíi ɔnó. Múú Yesu lēkitá oyin ámu, tsá mu 1lɔ, olesi mu ɔlenatí. **5**Inu ɔlefíté ahá ámu ɔbέε, “Mlito ma mu bi ntée mu ɔnantswie ɔbékpadá wíé ibúntɔ ɔkpónú ɔdaké, ɔmóɔkɔsí lé mu?”

6Bumetalí lé mu ɔnó.

lwiasibá

7Inu Yesu lówun ání ahá ámúú beti ató ogyíkpá inu ámvtɔ akv bude otsiákpá yilé dunká bétisia. Múú ɔleha amú

yébi ɔbée, ⁸“Ní ɔku ɔtí fú ɔká otsiákpá a, máyétsiá ɔfvákpá. Fíalí ɔletí ɔhande ɔkvá ɔdvñ fv. ⁹lnu ɔhá ámúú ɔletí mlí ámu ɔbebláa fu ɔbée, ‘Mí wíé, kvsu pü obiá ha ɔhá ánfi.’ lnu péli békítá fú, fépetí yódunká ɔtineku tsíá. ¹⁰Mú su ní ɔha ɔtí fú ató ogyíkpá a, yetsiá obiá kusubisu mboún, ɔhá ámu ɔbebláa fu ɔbée, ‘Mí wíé, betsiá ɔfvákpá nfi.’ Íni obótsu fú ansító fúá ahá ámu féé ansító. ¹¹Tsúfé ɔhagyíha ání ototsú iwí á, Bulu teba mu así. ɔhagyíha ání ɔteba iwiasi é á, Bulu totsú mu fúá.”

¹²Yesu lébláa ɔhá ámúú ɔletí mu ató ogyíkpá amu é ɔbée, “Ní fɔtswi ɔpúnú ɔpa onyé á, matí fú anyawíe, fú apíó, fú abusuanfɔ ntéé iwí anyapúá buutsie mantáa fú. Ní fɔbwé mó alí á, amú é bélatí fú amú kle así ká ikɔ. ¹³Mboún tì ahiánfɔ, tsukule asínpv, abubúpv pú ansibi abwiepú. ¹⁴Bulu obóyulá fú, tsúfé buma tɔtɔá bɔpvká fú ikɔ. Bulu ɔbéka fú ikɔ ekeá ɔbɔkvusúa aha yilé tsú afúlítɔ.”

Nke Kpɔnkpɔnti Ku Yébi (Mateo 22:1-10)

¹⁵Ahá ámúú amúa Yesu buutsie ɔpúnúasi ámuto ɔkulé lónu mu asvn blíhé anfi, ɔleblí ɔbée, “Ansí bégyi ahá ání bégyi ató Bulu ɔpúnú ɔtswíke mu *iwíegyí ámuto!”

¹⁶Támé Yesu lébláa mu ɔbée, “Oyin ɔku lótswi ɔpúnú kpɔnkpɔnkpɔnti ku, ɔletí ahá tsɔtsɔctsɔ. ¹⁷Bréá benuná atogyihe amu tá á, ɔlɔwa mu asúmpó ɔbée buyébláa ahá ámúú ɔletí ámu bee, ‘Babwé tá!’ ¹⁸Támé amú féé beblí bee amú ibi de. Ogyankpapu ɔbée, ‘Nahɔ ɔsulúv ku. Ilehián ání néyéki mó. Mú su mlíkita mótó ha mi.’ ¹⁹Onyɔɔsi é ɔbée, ‘Nahɔ nnantswie yínhé idú, bópulipúli mí ndɔtɔ há mí. Neyékapú amú ki. Mú su mlíkita mótó ha mi.’ ²⁰ɔbambá é ɔbée, ‘Nwéen kótóó netsiá ɔká. Mú su mméetalí ba.’

²¹“lnu osúmpó amu léyinkí bebláa mu wie. ɔblí lekitá mu wie amu, ɔlebláa mu ɔbée, ‘Wa ɔsa srí yeki dñnsu pú brɔnvsu, afukpa ahiánfɔ, tsukule asínpv, ansibi abwiepú pú abubúpv ba.’ ²²lmɔwa ɔpá osúmpó amu léba bebláa mu ɔbée, ‘Mí wíé, nayɔ sumbí ámu, támé otsiákpá trá da.’ ²³Mu

wie amu lébláa mu ɔbée, ‘Tsun mmuátse múa nkpakwí fée. Tí ɔhagyíha ání fówun fee ɔbá, méni ahá bóbulá mí wóyító. ²⁴Nekáse, ahá ámúú nehié tí ámvtó ɔkuku méeda mí ató ánfi ɔnʃ! ’ ”

Yesu Búotɔ Ipian (Mateo 10:37-38)

Luk

²⁵Yesu mua ɔdɔm kpɔnkpcɔnkɔnti ámu ná bɔyó. Múú ɔledamlí bláa amú ɔbée, ²⁶“Ohagyíha ání ɔleba mí wá, támé ɔde mu sì, mu yin, mu otsiába, mu abí, mu apíó, mu onutó kúráá iwi dwe dun mi á, ɔméetalí bwé mí ɔkasípú. ²⁷Ohá ání omotsu mu *oyikpalíhe bobuo mi mófun ání ɔbɔbwé mí ɔkasípú.

²⁸“Mlito ɔmɔmu bú inu, ní obéyi obu kpɔnkpcɔnti á, oméetsiá asì kí tzá obéyintá, wun ání mu kóba bɔfún? ²⁹Ní ɔmeki mú alí, asa ɔlkusú wá obu ámu ntswiasí, pwé mó fun ɔkpatɔ, ɔmetalí mó mó ɔnɔ á, obu ámu awúnpu fée bómcsí mu. ³⁰Béblí bee, ‘Oyin ánfi lókusú ɔde obu yíi, ɔmetalí mó mó ɔnɔ.’ ”

³¹“Ntéé owié ɔmɔmu bu inuá ní owié ɔku dé akɔpú mpím-aduanyɔ (20,000) ɔbá bɔkɔ mu a, oméetsiá asì kí alia ɔbɔbwé ɔbɔpu mu isá akɔpú mpím-dú (10,000) yéfia amú? ³²Ní owun ání ɔméetalí á, ɔbɔwa abí ɔsasu bóyókokóli mu há ikulebwé, bréá bumɔkúnyá kpúkpé ba. ³³Íni su mlito ɔhá ání omesi mu tógyító ɔmagyáa ɔméetalí bwé mí ɔkasípú.

Nfɔlúá lma Labi (Mateo 5:13; Marko 9:50)

³⁴“Nfɔlú bu alé, támé ní itá ɔdwé á, ntɔ bélapówá mó ɔdwé? ³⁵Itráa ma ale há tɔtɔtɔ bwe. Tseí bvtetséí mó tsitsá wúnasu. Ohá ání ɔbu asu onúu asún ánfi.”

Kufa Fwihé (Mateo 18:12-14)

15 ¹Eke ɔku *lampóo ahópu pú lakpan abwepú beba Yesu asvn blíhé onukpá. ²Farisifɔ pú Mose mbla

asunápú amu bowuntí mu bée, “Oyin ánfí mua lakpan abwepú ténátí, bwéwá ibi gyi ató kúráá.” ³Mú su Yesu léha yébi pósúná amú ató ɔbée,

⁴“Mlítɔ ma bú akúfa lafakvle (100), ɔkvle ɔfwí á, omesi adukwebá-kwebá (99) tráhe wá dimbító inu, yódunká mu alu kpéfun bréá obówun mu? ⁵Nahogyi mbée, ní owun mu a, ansí bégyi mu, obótsu mu wá nkɔnkɔ, ⁶pú mu ya wóyító. Obéti mu anyawié pú mu aba, bláa amú ɔbée, ‘Mlíha anya ansigyí. Nawun mí kufa amúú ɔlfwí ámu!’ ⁷Alí kén nde mlí bláa mbée, ní lakpan ɔbwepú ɔkvle pé ɔdámlí kluntó á, ansí béké gyi ahá ɔsúsú inu dun alia ibégyi amú aha wankláán adukwebá-kwebá (99) ání bumetrá hián kluntɔdamlí iwi.

Kóba Fwihé

⁸“Ntée ní ɔtsi ɔku bu sika futútú dú, mótsí kvle lafwí á, omóonywe ɔkandíé kíkí mu wóyító wankláán, kpákpa ntobító ki, féí wóyí ámvtó wankláán yófun bréá alawun mu? ⁹Ní owun mu á, obéti mu apió aba, bláa amú ɔbée, ‘Mlíha anya ansigyí. Nawun mí sika futútú amúú ɔlfwí ámu. ¹⁰Nde mlí bláa mbée, alí ansí béké gyi Bulu-abɔpu ní lakpan ɔbwepú ɔkvle ɔdámlí kluntó ní.’”

Obi Fwihé ɔkv

¹¹Yesu létrá ha amú yébi ɔbée, “Oyin ɔkvu létsiá, ɔbu abi yinhé anyo. ¹²ɔkvusv amu lébláa mu sì ɔbée, ‘Mí sí, ye fú atótó, afupu mí klé ha mi.’ Inu mu sì lékítá mu atótó ye há amú. ¹³Imegyi nke kuku ɔkvusv amu lókulá mu ató féé, olotu ɔkpa yó tsútsúútsú ɔmá kvtó. Inu oleyétsiá nkpa laláhé yíntá mu ató ámu féé. ¹⁴Bréá oleyintá ató ámu tá á, akón kpɔnkɔntí ku léba ɔmá ámvtó, ɔlɔwa akón dí bi. ¹⁵Mú su ɔlɔpu iwi yémantá inuyin ɔkvusv, oyin ámu lékpa mu yáa mu ibúasi ɔbée, ɔyéki mu mprákuosv ha mu. ¹⁶Teku olekleá obétsiá gyi mprákuo atogyihe amu ku, támé ɔhaa méha mu mu iwi ɔbée, ‘Apafó amɔmu kúráá má mí sí wóyító, bumédé ató gyí sian ekekegyíéke? Mú ntsie nft, akón de mí mo?’

18 Nókvsú yínkí yó mí sí wá, yébláa mu mbéé, mí sí, napú ulá gyí Bulu, púgyi fú é. **19** Mmekanáa ání fétrá tí mí fú bí. Pu mí bwéé fú apafɔ́ ámvtɔ́ ɔkule.’ **20** Mú su ɔlɔkvusú pú ɔkpa ɔbá mu si wá.

“Bréá olowotií, mu si lówun mu sisí á, ɔlɔwa mu nwé, ɔlesrí yéfia mu, látá mu pútá. **21** Inu mu bi ámu lébláa mu ɔbée, ‘Mí sí, napú ulá gyí Bulu, púgyi fú é. Mmekanáa ání fétrá tí mí fú bí.’ **22** Táme mu si léti mu asúmpú, bláa amú ɔbée, ‘Mliwa ɔsa yotsu atadie wankláán ámu bɔwa mu. Mliwa mu opetia, amlwa mu ntukvta. **23** Mliyele ɔnantswie yínhe kánáhe amúú alawá nfɔ́ ámu ba, amlibɔmɔ́ mu, apugyi nke ha mu. **24** Tsúfē mí bí ánfì lawú tsínkí. ɔlɔfwì, anlawun mu.’ Inu bɔwa nke gyí bi.

25 “Ah bré ámvtɔ́ á, obi dəhen amu bu ndɔtɔ. Bréá olotsu ndɔ ámvtɔ́ ɔbá, alatá wóyító wie tá á, olonu ání pléi de wóyító inu. **26** Mú su ɔleti mu si asúmpú amvtɔ́ ɔkule, fíté ɔbée, ‘Amansu lába?’ **27** Osúmpú amu lélé mu ɔnó ɔbée, ‘Fú píó laba. Mú su fú sí lahá bamɔ́ ɔnantswie kánáhe amu, tsúfē alayínkí bɔtu mu, ɔbu nkpa, ɔbu ɔnlın.’

28 “Oblá lekitá ɔdéhen amu. Mú su olesin mmuáa. Mu si lédalí ba bokokóli mu ɔbée, ɔbá wóyító. **29** Táme ɔlele mu ɔnó ɔbée, ‘Mí sí, kí nfí dúdúvudá napútsíá fú wá súm fú. Mmekubwé mábúla kvku kí. Táme fumkúhá mí ɔkpalaibi feé mí aba apúwa iwi ansigyi kí. **30** Táme fú bí ánfì alayíntá fú tógyító, mva akipú bayégyi nkpa ánfì mó laba a, famɔ́ ɔnantswie yinhé kánáhe amúú alawá nfɔ́ ámu há mu!’ **31** Inu mu si lébláa mu ɔbée, ‘Mí bí, yéé fú mó fúbu mó wá brégyíbré. Fúbú mí ató feé. **32** Fú píó ánfì lawú tsínkí. ɔlɔfwì, anlawun mu. Mú su lehián ání abégyi mó nke, nyá ansigyi.’ ”

Agyúmású ɔkípu Ansütínpu ɔkv

16 **1** Yesu lébláa mu akasípú ɔbée, “lwí onyapú ɔku létsiá, ɔbu agyúmású ɔkípu. Ahá bowi tsá mu wie amusu bée ɔde mu gyí. **2** Íni su ɔleti oyin ámu, fíté mu ɔbée, ‘Ntɔ asún ndenu tsú fú iwi alí? Bobu akúnta ha mi, tsúfē

fuméetrá kí mí agyúmású.³ Agyúmású ɔkípu amu léfité mu iwi ɔbée, ‘Nkálí nɔ́bwé? Mí wíe ɔbá begya mì. Mma ɔwunlín ání nénatí dɔ ha ahá. Ibu mì péli ání nénatí kúlí ató é.⁴ Ibu alé! Nyin tóá nɔ́bwé, méní ní osí mí á, nénya ahá ání bɔ́ho mì wá amú wóyító.’

⁵“Mú su ɔleti ahá ání bude mu wie iko kulekule. ɔlefité ogyankpapu ɔbée, ‘Iko afini fóde mí wíe?’⁶ Iko ɔkitápú amu léle mú ɔnó ɔbée, ‘Nfɔ agbɔngbó lafa-anyɔ (200).’ Agyúmású ɔkípu amu lébláa mu ɔbée, ‘Tsan fú adánsie ɔwulú ámutɔ, afuwaniṇlın lafakule (100).’⁷ ɔlefité ɔku é ɔbée, ‘Iko afini fóde?’ Iko ɔkitápú amu lébláa mu ɔbée, ‘Bodobodo nfúó akente ɔpím-ɔkulé (1,000).’ Agyúmású ɔkípu amu lébláa mu ɔbée, ‘Tsan fú adánsie ɔwulú ámutɔ afuwaniṇlın lafakwe (800).’

⁸“Osikani ámu lékanfú agyúmású ɔkípu anfí ɔma ɔnɔkwali ánfi ání alatálí tìn ansí ali.” Yesu límɔ mú ɔnó ɔbée, “Ndembababí ání bubuo ɔyító ató ansitún ání bɔ́pu butsie amú abatɔ iduń amúá buyin Bulu klé.

⁹“Nde mli bláa mbéé, mlipu ɔyító ató bwé apíó, méní ní itá á, Bulu ɔbóhɔ mli wá mu wóyíá ibu iwu bré féetó.¹⁰ ɔhá ání ɔletalí kítá ató túkúrííbi, olegyi ɔnɔkwali músú á, mu kén obégyi ɔnɔkwali ató kpɔnkɔnti éssú ní. Támè ɔhá ání ɔmɔwa ɔnɔkwali ató túkúrííbisu ɔmɔ́wa ɔnɔkwali ató kpɔnkɔntisú.¹¹ Mú su ní mlumá ɔnɔkwali ɔyító atósú a, ma mée ɔbóhɔ mlisu gyi, pú ɔsúsú ató onutó wá mli ibuto?¹² Ntée ní fuma ɔnɔkwali ɔku kléssu á, ma mée ɔbópu fú klé há fú?

¹³“Osúimpú ɔkuku méetalí súm awie anyɔ. ɔbódwé ɔkulé, lú ɔkulé. Ntée obóbu ɔkulé, omóobu ɔkulé. Fuméetalí súm Bulu, súm Kɔba.”

Yesu Asvn Blíhé Kv

(Mateo 11:12-13; 5:31-32; Marko 10:11-12)

¹⁴Farisifɔ butɔdwé kɔba. Mú su bréá bonu Yesu asvn blíhé anfí á, bɔbwé mu ahinlá.¹⁵ Iwu Yesu lébláa amú ɔbée, “Mlitelé iwi súná ání aha yilé mlígyí ahá ansító, támè Bulu

mú yin mlı klvntɔ. Tsúfē tóá nyankpusa tekiá ıbu labi igyi Bulu akisítɔ.

16 “Mose Mbla ámu pú Bulu ɔnɔsú atɔípú amu asvn wanlínhé lɔyɔ agyúmá alu bɔfvn Asú ɔbɔpú Yohane brésú. Tsú mvsu bvde Bulu iwíegyí ámu iwi asvn wankláán ɔkan da, ahá é bvdeprú wie mútó. 17 Osú múa ası bétalí mó ɔnɔ, táme itoduáhé ntée asúnbi ıkule kúráá móowu Mose Mbla ámvtɔ.

18 “Oyin okíná mu ka láyétsiá ɔtsi bámbá á, alatá mbva. Oyingyíoyin ání otsía ɔtsi ánfı mu kulu lakíná mu é lató mbva.”

lwı Onyapú ɔkv Mua Lasaro

19 Yesu lébláa amú ɔbée, “lwı onyapú ɔkv létsiá. Atati wulihé ɔtedídá, otegyi nkpa wankláán ekekegyíeke. 20 Ató ɔkúlápú ɔkvá mu iwi letsitsíí nlɔ é létsiá. Bvtetí mu Lasaro. Betsiá pú ohiáni ánfı yéyaí iwi onyapú ámu ɔkpa ɔnɔ. 21 ɔkiá obénja atogyihé mpupubiá ibékpakpáa bun oyin ámu ɔpónvási gyi. Akíai létsiá beyintá mu nlɔ ámu kúráat̄.

22 “Bréá ohiáni ánfı lówu á, Bulu-abɔpv botsu mu ya, oleyétsiá ani náin Abraham wá ɔsúsú. lwı onyapú ánfı é lóbowu, bopulá mu. 23 ɔlɔyɔ ɔbu isvbití ogyá ání utamaduntɔ, ɔde iwiçsin wúun. Olotu ansí fúá, olowun ání Lasaro tsie Abraham wá tsútsúútsú. 24 Inu ɔlɔkplún ɔbée, ‘Ani sí Abraham-ée! Wun mi nwe, afuha Lasaro ɔyɔpv mu osrebi da ntsutso pubeda mí ɔdandvsv, ilwii kplobí. Nde iwiçsin wúun ogyá ánfitɔ dvhı!’

25 “Táme Abraham lébláa mu ɔbée, ‘Obí, kaın, fú nkpatxiát̄ a, fegyi ɔdwɛ, Lasaro é letsiá ɔsintɔ. Séi á, ɔbu ɔdwetɔ, fú é fúbv ɔsintɔ. 26 ɔma a, ilán kpɔnkpcɔnkpcɔntı ku da ania funyɔ nsiné. Mó su ɔhaa méetalí fá tsú nfı ba fú wá inu, ɔhaa é méetalí fá tsú inu ba ani wá nfı.’ 27 Oyin ámu lébláa Abraham ɔbée, ‘Múmú nobwíí ıpa, ani sí Abraham, wa Lasaro sisı mí sí wóyít̄. 28 Mbv apio yinhé abanú akv inu, ɔyeda amú ɔlá, ménı bowú á, bvméeba bowun iwiçsin ánfı odu.’

29 "Abraham léle mú ɔnó ɔbée, 'Mose mua Bulu ɔnósú atɔípú amu nwulú bu amú wá, iide amú ɔlá da. Buñuu mú, abugyi músú.' 30 Oyin ámu léle mú ɔnó ɔbée, 'Ant sí Abraham, asún ámu nu keke méeha amú abudamli kluntɔ. Mboún ní ɔku ɔkúsú tsú afúlitɔ yó amú wá á, bédamlí kluntɔ.' 31 Táme Abraham lébláa mu ɔbée, 'Ní bvmegyi Mose mua Bulu ɔnósú atɔípú amu nwulútɔ asún ámusu á, ɔku ɔkúsú tsú afúlitɔ yó iuu kúráá á, bvmóonu ɔhá ámu asún.' "

Lakpanbwé

(Mateo 18:6-7; 21:22; Marko 9:42)

17 1 Yesu lébláa mu akasípú amu ɔbée, "Ibwébwéébwé á, tɔku béha nyankpusa ɔbóbwé lakpan, táme ɔhá ání iua musu mu ba lóbwé lakpan ɔgyówi ní. 2 Ní ɔku léha ahá ánfi bvmókúdan míssú hógyitɔ ánfitɔ ɔku lóbwé lakpan á, ní beda nfúókwewbu síán mu ɔmetɔ, tswi mu wá ɔpu okluklúkpá pó á, ibu ale dvn. 3 Mú su mlukí mli iwi wankláán.

Nfúókwewbu (Luka 17:2)

Hógyi

5 Yesu *sumbí ayɔpú ámu bëbláa mu bëe, "Ha aní hógyi imoni tsia."

6 Yesu léle mú ɔnó ɔbée, "Ní mli hógyi lómoní fé takyí-akpin ibí á, mléetalí bláa keli ánfi mliaa, 'Puli yeliú ɔputɔ.' Ibwébwé dínká mósú.

^k 17:4 Idesuná ání tsé dûdúá ɔlopú tlá gyi fu.

Osúmpú Gyumagyihé

7 “Ní mlitó ɔku bu osúmpúá ɔtɔyá agyúmá mu ndɔtɔ ntéé ɔteki mu akúfasu, otsú agyúmató ba a, bláa mu wie tεbláa mu ɔbée, ‘Wa ɔsa bwe afugyi ató?’ Ekekeeké! 8 Bláa ɔtebláa mu ɔbée, ‘Tsu tati saba, afubɔtswí ɔpúnú ha mi. Belí mí angyi ató. Negyi ta á, fayégyi fú klé.’ 9 ɔtédá osúmpú amu ipán ɔbée, alabwé tóá mɔwa mu bwe? Ekekeeké! 10 Íni su ní mli é mlɔbwé tóá bɔwa mli bwe tá á, mlubli mliaa, ‘Asúmpú keke anigyí. Tóá igyi ani bwéhé anilabwé á.’ ”

॥ ॥ Pepe Alɔpú Dú Tsa

11 Yesu ná Samaria pú Galileafɔ ɔkasu ɔyá Yerusalem. 12 Bréá ɔleta wúlu kvsu wie tá á, *ilɔ pepe alɔpú dú aku buna bεbá befia mu, besi lí tsútsú. 13 Ínu bɔkplón blí bεe, “Yesu! Owié! Wun ani nwε.”

14 Yesu lótsu ansí kí amú, ɔlebláa amú ɔbée, “Mlupu mli iwí yosuná Bulu igyí ɔhapú.”

Bréá bɔpu ɔkpa bɔyá á, amú iwí lépli. 15 ɔkvle mó lówun ání mu iwí laplú a, oleyinkí ɔdekplón kanfú Bulu kúklukúú. 16 Olebemlí búñ Yesu ayabitó, ɔde mu ipán da. *Samariayin oyin ánfti gyí. 17 Ínu Yesu léfité ɔbée, “Megyí ahá idú natsá? Mú kwebá atráhe mé? 18 Mú su amútó ɔkvku méba bεkanfú Bulu dun Samariayin ɔfɔ́ ánfti nkvlé?” 19 Ínu ɔlebláa oyin ámu ɔbée, “Kvsu natí. Fú hógyi latsá fú ilɔ.”

Bulu Iwíegyí Ámu Ibá

(Mateo 24:23-28, 37-41)

20 Farisifɔ aku befité Yesu bεe, “Dmenke Bulu iwíegyí ámu ibéba?” Yesu lébláa amú ɔbée, “Megyí tóá ɔha ɔbɔpu ansíbi wun Bulu iwíegyí ámu igyi. 21 ɔhaa méetalí blí ɔbée, ‘Ki, móbu nfi.’ Ntée ‘Móbu nána á.’ Tsúfé mli klvntó Bulu iwíegyí amu bu.”

22 Ínu Yesu lébláa mu akasípú ɔbée, “Eke ɔku ibá, mlódunká ání mlówun mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfti ekekewúle

¹ 17:14 Abubí ání mli iwí laplú Mose mbla ɔkpasu.

pé, támē mlumóowun mó. ²³Ahá bébláa mli bee, ‘Obu nfi.’ ntée ‘Obu nána,’ támē mlumásrí buo amú yéki. ²⁴Tsúfé mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfí ɔbáke bɔbwé fé alí ámúú nyankpu tɔfwí ibí, bwotowun mó nsaintɔ féé ámu. ²⁵Támē négyankpá wun iwiçsin tsɔtsɔctsɔ, ndemba-abí ánfí é békiná mí. ²⁶Alí ámúú ilegyi *Noa brésú amu a, alí ibégyi mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfí é ibábi ni. ²⁷Ahá betsiá, bwde atɔ gyí, bwde ntá níú; bwde aká tsiá, bwde atsi kítá há akúlu alu yófun ekeá Noa lówie mu dáka kpɔnkɔntu ámvtɔ, ntsu lóbulá bɔmɔ amú féé. ²⁸Alí kén ileba *Lot é brésú ni. Ahá betsiá, bwde atɔ gyí, bwde ntá níú, bwde atɔ hɔ́, bwde atɔ fe; bwde atɔ du, bwde ibu yíi, ²⁹yófun ekeá Lot lédalı Sodom wúlutzɔ, ogýá múa *atonkodu lotswie tsu ɔsúsú behi amú féé. ³⁰Alí kén mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfí iwiçwanleké bófwie ahátɔ ni.

³¹“Eke ámu a, ɔhá ání ɔdin obusu, mu atɔ ibu obuto ɔmákplí botsu tɔtɔ. Alí kén ɔhá ání ɔbu ndɔtɔ é máyinkí botsu tɔtɔ ni. ³²Mlíkaun Lot mu ka asúnsú!^m ³³Tsúfé ní ɔku lódunká ání ɔbepri mu nkpa á, ɔbɔhulú mó. Támē ní ɔku lóhulú mu nkpa á, ɔbelanyá mó. ³⁴Nde mli bláa mbéé, alí eke ámu onyé á, ní ahá abanyá bwda ɔklan kvlesu á, Bulu obótsu ɔkvle sí ɔkvle.

³⁵⁻³⁶“Ní atsi abanyá bwde nfúó kwé á, Bulu obótsu ɔkvle sí ɔkvle.”ⁿ ³⁷Yesu akasípú amu befité mu bee, “Aní Wíe, nkúnú ibéba?”

Yesu lébláa amú ɔbéé, “Otínéá itɔ wuhé da a, inú alása bwtefia ni.”

ɔsúrapu Mva Asún Ogyípú ɔku

18 ¹Inu Yesu léha yébi ku pósúná ání bubjɔ mpái brégyíbré, imákpon amú. ²Olebláa amú ɔbéé, “Asún ogyípú ɔku létsiá wúlu kusu. Otamanyá Bulu ifú, otamanyá ɔhaa é péli. ³ɔsúrapu ɔku é létsiá wúlu amvtɔ. Oletsiá

^m 17:32 Bréá omobu Bulu, ɔledamlí kí ɔma a, olemlí nfólsín. Kí Genesis 19:26. ⁿ 17:36 Mótó yée 36 bu nwuló dada amu akvtɔ: Ní ayin abanyá bwde agyómá yo ndɔ kvletɔ á, Bulu obótsu ɔkvle sí ɔkvle.

bokokóli mu ɔbée, ogyíi mu asún ɔnɔkwalisu ha mu, ɔle mu tsu mu olupú ibitɔ! ⁴Teki olekle okina, támē ɔma-ɔma a, ɔlebláa mu iwi ɔbée, ‘Ibu mútɔá ntamanyá Bulu ifú, ntamanyá ɔhaa é péli. ⁵Támē ali ánfì ɔsvrapu anfì ná ɔde mí háan anfì su á, négyi mu asún ɔnɔkwalisu. Ní megyí ali á, oméesi mí tói wa. ɔméeha mméenya ɔkpa bwé tɔtɔ.’”

⁶Yesu lóyɔ mósú ɔbée, “Mlukí aliá asún ogyípú anfì ɔtamagyí asún ɔnɔkwalisu ánfì lablí. ⁷Mómó nkáli Bulu mó méegyi mu ahá ámúú alalé, budesú kpolí mu ɔpa-onyé ámu asún ɔnɔkwalisu? Obési amú asún wá obíátɔ? Ekekeéeké! ⁸Nde mlí bláa mbée, obégyi mó ɔnɔkwalisu há amú ɔsasu. Támē ndefité mbée, ní mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfì neyínkí bá a, nówun ahógyipu aku ɔsulúu anfisu?”

Lampóo ɔhɔpu Muá Farisiyin

⁹Yesu létrá ha yébi ku pósúná amú ató tsú ahá ání butekí amú iwi yilé abwepú dun amú aba. ¹⁰Oleha yébi amu ɔbée, “Ayin abanyá aku bɔdu yá mpái ɔbɔkpá Bulu ɔtswékpa. Amótá ɔkulé gyí Farisiyin, ɔkulé é gyí lampóo ɔhɔpu.

¹¹“Farisiyin amu lókusú líí, bó mpái wá nwuntɔ ɔbée, ‘Bulu, nedá fú ipán ání mmegyí fé aku. Mí mó mma ɔnsíre, ntamasísi ɔha, ntamatá mbua, mmegyí fé Lampóo ɔhɔpu anfì é. ¹²Nteklí *ɔná tse nyɔ ndawótswí ikuletɔ. Nteye mí ató féétá dú, lé idúsí há fú.’

¹³“Támē lampóo ɔhɔpu amu mó léyeliú tsútsú, oloko nwuntɔ wá. Omotsulá tsú ansí kúráá fúá kí ɔsúst. ɔlɔpu ɔbumáa dá ibitɔ, kókoli Bulu ɔbée, ‘Óo Bulu, wun mí nwé, lakpan ɔbwepú ngyi.’” ¹⁴Yesu lómo mó ɔná ɔbée, “Nde mlí bláa mbée, asa beyinkí yá wóyí á, Bulu ansí légyi lampóo ɔhɔpu amu iwi dun Farisiyin amu. Tsufé ɔhá ání ototsú iwi á, Bulu ɔbéba mu así. ɔhá ání ɔteba iwiásí é á, Bulu obótsu mu fúá.”

Nyebí Yulá

(Mateo 19:13-15; Marko 10:13-16)

¹⁵Aha aku bɔpu amú abí ba Yesu bee, ɔpúu ibi dinka amúsú, oyula amú. Mu akasípú bowun amú. Mú su bɔwa

iyin wá amú. ¹⁶Támé Yesu léti nyebí ámu ba mu iwi wá, ɔlebláa akasípú amu ɔbée, “Mlíha nyebí ámu abuba mí wá. Mlumátin amú ɔkpa, tsúfé ahá ánfí odu bú Bulu iwíegyí amu ni. ¹⁷Oñokwali nde mli bláa. Dhá ání ɔmohó Bulu iwíegyí ámu fé kebi á, omóowie mójtó.”

Atonyahé Iwí Atosunáhé

(Mateo 19:16-30; Marko 10:17-31)

¹⁸Eke ɔku Yudafé ɔhande ɔku lébefíté Yesu ɔbée, “Osunápú yilé, ntɔ nóbwe asa nénya nkpa ání itamatá?”

¹⁹Yesu léfíté mu ɔbée, “Ntogyi sú fvde mí tu ɔha yilé? Ohaa mégyí ɔha yilé, nkéti Bulu nkule. ²⁰Yéé fuyin Bulu mbla ámu o. Múgyí, mátɔ mbua, mámɔ ɔha, máwi ató, máka asún dínká fú bású, bu fú sí mua fú yín.”

²¹Ohande amu lébláa mu ɔbée, “Tsú mí nyebitɔ ɔpá nde mó féésú gyí.”

²²Yesu lónu mu asvn blíhé anfí á, ɔlebláa mu ɔbée, “Toku kule ulasí ání fóbwé. Yefe fú iwísu ató féé, afuye kóba amu ha ahiánfó, méní fénya siadíe ɔsúsú. Fóbwé mó tá á, ba afubobuo mi.” ²³Bréá oyin ámu lónu asún ánfí á, ulɔtɔ mu klvn, tsúfé ɔhíé ɔbu ató.

²⁴Yesu lówun ání ularan mu. Mú su ɔleblí ɔbée, “Ibv ɔnlun asa iwi onyapú obówie Bulu iwíegyí ámvtó. ²⁵Lélé mó á, ulɔpɔn ha *kpóssá ání ɔbótsvn ɔbín-ató ɔbótó, dvn ání iwi onyapú obówie Bulu iwíegyí ámvtó.”

²⁶Ahá ání bonu asún ánfí befité bee, “Mómú ma mee Bulu ɔbóhó nkpa?”

²⁷Támé Yesu lébláa amú ɔbée, “Tóá nyankpusa méetalí bwé módón Bulu bwé.”

²⁸Ivn Petro lébláa Yesu ɔbée, “Mí Wíe, kí, anulasí aní wóyí tswí bobuo fu.”

²⁹Yesu lébláa amú ɔbée, “Oñokwali nde mli bláa. Ohaa má inuá obési mu wóyí, mu ka, mu apió, mu akwúipú ntée mu abí tswí Bulu iwíegyí ámu sv, ³⁰Bulu méelawá mó otsiákpá há mu tsé dú tsé lafa séi, láha mu nkpa ání itamatá bré ámúú ibá ámvtó.”

Yesu Lowu Iwí Asón Blí Otse Saasi

(Mateo 20:17-19; Marko 10:32-34)

31 Yesu létí akasípú díúanyo ámu ya itsétó, ɔlebláa amú ɔbéé, “Ayó Yerusalem. Inú asón ámúú Bulu ɔnósú atóipú amu bɔwanlín tsú mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfi iwí ámu féé béba mótá ní. 32 Béle mí há ahá ání bumegyí Yudafó. Bóbwé mí ahinlá, síá mí, tú atsuná wólí mí. 33 Bépití mí atá, mó mí. Mú eke sáásí a, nókvusú tsú afúlitó.”

34 Akasípú amu bumonu íní asi, tsúfé Bulu lópvñjáín amú. Bumebí tóá ɔdeblí é.

Ansibi Obwiepú Oku Uú Tsa

(Mateo 20:29-34; Marko 10:46-52)

35 Yesu léta Yeriko wúluto wie tá á, ansibi obwiepú oku tsie ɔkpa ɔná, ɔde atá kvlí. 36 Ansibi obwiepú ámu lónu ání ɔdɔm bvdetsúvn. Múú ɔlefíté ɔbéé, “Amansu igyi?”

37 Ahá bæbláa mu bee, “Yesu Nasaretyin amu détsúvn.”

38 Inú ansibi obwiepú ámu lókplvn blí ɔbéé, “Aní wíe *Dawid mu na Yesu, wun mí nwe!”

39 Ahá ámúú bugya Yesu nkápá ámu bɔkplón wa ansibi obwiepú ámu bee, ɔwáá ɔsa kpa ɔná bun. ɔlelakplón dvn alí ɔbéé, “Aní wíe Dawid mu na, wun mí nwe!”

40 Yesu lési lí, ɔleha ɔbéé bukpá mu ba mu. Bréá bækpa mu ba a, Yesu léfité mu ɔbéé, 41 “Ntó fvdeklé fée mbwéé ha fu?”

ɔlele mó ɔná ɔbéé, “Owíe, ha mí anwun ató!”

42 Yesu lèbláa mu ɔbéé, “Fú hógyi latsá fú iló. Wun ató.”

43 Inuvnu mu ansíbi lobwií, ɔlekplá buo Yesu, ɔde Bulu kanfú. ɔdɔm amu féé bowun íní, amú é bækafú Bulu.

Yesu Mva Sakeo

19 1 Yesu déka tsun Yeriko wúluto. 2 Lampóo ahópu ɔhande ɔkvá ɔbu kóba bu wúlu amuto, butetí mu Sakeo. 3 Oyin ánfi dékléá ɔbópu ansíbi wun Yesu, támé ɔma ıswí, ahá é bɔdubí. 4 Mú su ɔlesrí yódu pɔntó-oyí kvá

Yesu ɔbótsun mó así, méni obówun mu. ⁵Bréá Yesu lówie oyí ámu así á, olotsu ansí fúá, wun Sakeo, ɔlebláa mu ɔbée, “Sakeo, wa ɔsa kplí ba. Nde, fú wóyí nóswuí ní.”

⁶Sakeo lówa ɔsa kplí, pú ansigýí kpá mu ya wóyító. ⁷Ahá ání bowun mó féé bowuntí bee, “Oyin ánfi layóswíi lakpan ɔbwepú wóyító.”

⁸Sakeo lókvsú líí wóyító inu, bláa ani Wíe Yesu ɔbée, “Mí Wíe, ki, néye mí atótá anyo, pú ifun kíé ahiánfó. Ní nasísi ɔku é á, nélahá mu mó aku ana.”

⁹Yesu lébláa mu ɔbée, “Nde Bulu lahó wóyí ánfi nkpa, tsúfé Abraham mu na óni ánfi é gyí. ¹⁰Ahá ání bafwí odunkákpa mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfi neba, anhó amú nkpa.”

Asúmpú Kóba Ha (Mateo 25:14-30)

¹¹Ahá ámu bvde asún ámúú Yesu déblí ámu nu. Alí bré ámvtó á, Yesu latá Yerusalem wie tá. Mú su ɔleha amú yébi pótsvíi amú, tsúfé budesusúu bee Bulu iwíegyí béri así unvnú. ¹²ɔleha yébi amu ɔbée, “lwí onyapú ɔku lóbwé agywun ɔbée, mótu ɔkpa yá amú owié dehen wá, ɔyai mu owié, oyinki begyi iwíe mu ɔmátó. ¹³Asa ɔbóyo á, ɔleti mu asúmpú idú, oleye póčnu kulekule há amú féé. ɔlebláa amú ɔbée bupúyo agyúmá yófun ekeá mēba. ¹⁴Táme mu wúluts ahá bolu mu, wá abí buo mu bee, bumedékléá ɔbwéé amú owié.

¹⁵“Táme mó óó á, owié dehen amu léyaí mu iwíe amu, ɔlesankí ba wóyí. Olenya wíe pé ɔleha beti mu asúmpú amu, ɔki tzá banyá dínká kóba amusú. ¹⁶Ogyankpapu léba bebláa mu ɔbée, ‘Mí wíe, nanyá póčnu dú tsía fú klé amvtó.’ ¹⁷Múú ɔlebláa osúmpú amu ɔbée, ‘Fabwé ató. Osúmpú wankláán fúgyi. Íníá fawá ɔnokwali itó tükúríibi ánfi iwi su á, nópu awúlu idú wá fú ibító, féki mósú.’ ¹⁸Onyɔcsí léba bebláa mu ɔbée, ‘Mí wíe, nanyá póčnu anu tsía fú klé amvtó.’ ¹⁹Owié amu lébláa mu ɔbée, ‘Fú é féki awúlu anusú.’

²⁰“Obambá é léba bebláa mu ɔbée, ‘Mí wíe, fú sika ámu ni. Neda mó wá díkubi ɔný yáí. ²¹Nyin fu. Nde fú ifú nya, tsúfé fú asún bu ɔnlín. Fvtotsú ató ɔtínéá fvmpu tóto yáí,

fútókpótí atá é otínéá fumodu tóto.' 22 Mu wie amu lébláa mu ɔbée, 'Osúmpú laláhe. Fú ɔnótó asún nópugyi fu asún. Yéé fuyin ání mí asún ihié bu ɔnlín, ntotsú atá otínéá mmɔpu tóto tswi, kpótí atá otínéá mmodu tóto a? 23 Mó ntogyi sú fumɔpu mí kóba amu yótswi sika ɔyaíkpá. Féki ní neyínkí ba a, nýɔchó múa músú abí?'

24 "Inu owié amu lébláa ahá ání bubu inu ɔbée, 'Mlíswu osúmpú anfí kóba amu ha ɔmvamúú olenya idú ámu.' 25 Táme ahá ámu bebláa mu bée, 'Nanáin, ɔbu pɔɔnu dú dodo o!' 26 Owié amu lébláa amú ɔbée, 'Nde mli bláa mbée, ɔhá ání odeckléá obónu mí atosunáhé amu así á, Bulu ɔbópu iku tsía móntó há mu. Táme ɔhá ání omedékléá obónu mí atosunáhé amu así á, Bulu ɔbóswi mu kpalobí ámúú alabí ámu kúráá. 27 Séri á, mlikpa ahá ámúú bɔkvsú líi mísú bée mmágyi iwíe amu ba, amlibɔmɔmɔ amú mí ansító nfi!'"

Bɔhɔ Yesu Fé Owié Yerusalem

(Mateo 21:1-11; Marko 11:1-11; Yohane 12:12-19)

28 Yesu léha amú yébi anfí tá á, ɔlɔtsvn gyankpá pú ɔyó Yerusalem. 29 Oleta Betfage múa Betania awúluá idùn Nfɔnyíbuº ámvsu wie tá á, ɔlɔwa mu akasípú abanyó gyankpá, 30 bláa amú ɔbée, "Mltyɔ wúlu anfí ida mli ansító ánfisu. Ní mlowié wúlu ɔnó á, mlowun afrímú kanáhe ɔkv da ɔfétó, ɔhaa mɔkútsiá mvsu kí. Mlisankí mu ba mi. 31 Ní ɔkv ɔfíté mli ɔbée, 'Ntogyi sú mlidé mu sankí?' á, mlıbla mu mlaa, 'Ani Wíe dé mu hián.'"

32 Akasípú abanyó ámu bɔyówun afrímú kánáhe ámu fé aluá Yesu lébláa amú. 33 Bréá bude mu sankí á, mu awié befté amú bée, "Ntogyi sú mlidé mu sankí?"

34 Bele mu ɔnó bée, "Ani Wíe dé mu hián." 35 Besi bekpa afrímú kánáhe amu ba Yesu, bɔyaí amú atati dínká mvsu, tsú Yesu bian mvsu. 36 Bréá Yesu tsie mvsu ɔyó á, ahá ámu bekpa amú atati yáí tswi ɔkpatɔ, ɔlenatí músú tsvn.

^º 19:29 Nfɔ-nyíbu igyi obubwí kvá ibu mantáa Yerusalem, butetí mu Olifbu.

37 Bréá Yesu lówa Nfɔ-nyíbu ámu kplí oyá Yerusalem wúluto bı a, mu abúopu amu féé bɔtswi opé kánfú Bulu kúklukúú, ofúla amúú ɔlobwe, bowun amu féé sv. **38** Beε, “Bulu oyúla owié anfi ɔbá mu dátó ánfi! Iwilwii bu ɔsúsú. Numnyam ibwée Bulu klé ɔsúsúvúsú inu.”

39 Farisifɔ aku bubu ɔdɔm amuto. Inu bebláa Yesu beε, “Osunápú, ka fú abúopu anfi itin!”

40 Yesu lébláa amú ɔbée, “Nde mli bláa mbéε, ní ahá ánfi behié kpá ɔnó bun kúráá á, abwi ánfi bókplu kanfú Bulu.”

Yesu Lósú Yerusalem Sv

41 Bréá Yesu léta Yerusalem wie tá, olowun wúlu amu sisí á, olosu ha mó. **42** Obée, “Yerusalemfɔ, teki ilehián ání mlébi tóá utɔpú iwilwii ba nde, támē mlumétálí bí mó. **43** Bré ku ibá, mli alupó békafía mli abuntíi, pwé okpó wá mli, sá mli tin ɔkpagyíɔkpasu. **44** Béhi wúlu anfi pú mótsá atsiápú. Buméesi ibwi kule dínká mó básv, tsúfē mlumébi bréá Bulu léba mli nkpa ɔhɔkpá!”

Ibíá Agyípú Gyáa Le Bulu ɔtswékpá Wunsinésú (Mateo 21:12-17; Marko 11:15-19; Yohane 2:13-22)

45 Bréá Yesu lówie Yerusalem a, ɔlɔyɔ Bulu ɔtswékpá wunsinésú. Olenya wié inu ali, ɔlɔwa ibíá agyípú gyáa bı. **46** Olebláa amú ɔbée, “Bɔwanlín wá Bulu asún ámuto beε, ‘Béti mí ɔtswékpá beε, mpái ɔbɔkpá.’ Támē mlulapú inu mlí awikplu ɔŋaínpá.”

47 Oletsíá súná ató Bulu ɔtswékpá inu ekekegyíeké. Bulu *igyí ahapú dehen, Mose mbla asunápú pú Yudafɔ ahande amu bodunká ɔkpa ání bótsvn mósv mó mu. **48** Támē bumenza, tsúfē ahá ámu féé bubuo mu asvn blíhé.

Yesu Túmi lwi Asvn Fítéhé (Mateo 21:23-27; Marko 11:27-33)

20 **1**Eke ɔku Yesu bu Bulu ɔtswékpá wunsinésú inu ɔde Bulu asún wankláán ámu ɔkan da, ɔde ató suná. Inu Bulu igyí ahapú dehen, Mose mbla asunápú pú *Yudafɔ

ahande beba bɔtu mu. **2**Befitē mu bεε, “Ma léha fú ɔkpa fúde ntobí ánfi bwε? Ma léha fú túmi?”

3Yesu léle mó ɔnó ɔbέε, “Mí é nfíté mlí asun kua kule. **4**Bulu wá Asú Ḍbɔpú Yohane lénya túmi púbá ahá *asú lóó, ntéé nyankpusa? Mlubla mi.”

5Amú wulewule boyo asún ánfito bεε, “Ní ablí aniaa itsú Bulu wá á, ɔbέfité ani ɔbέε, mó ntogyi sú anumshó mu gyi? **6**Ní ablí aniaa nyankpusa wá é á, ɔdɔm anfi bέda ani abwi mó, tsúfέ bohogyi ání Bulu ɔnósú ɔtɔípú Yohane gyí.” **7**Mú su bele mó ɔnó bεε, “Ohwée! Anuméyín ɔtínéá olenya mu túmi tsú.”

8Yesu lébláa amú ɔbέee, “Múmú mí é mméebláa mlí túmi oduá ndepubwé ntobí ánfi.”

Apafɔ Laláhe Akv

(Mateo 21:33-46; Marko 12:1-12)

9Inu Yesu létrá ha amú yébi ɔbέee, “ɔdɔtɔpu ɔku lódo *wáin ndɔ, ɔlɔpu ndɔ ámu wá apafɔ ibitɔ, tú ɔkpa yó ɔmá kvtɔ yétsiá inu nfí-nfí. **10**Bréá wáin-abí ámu kpɔtibí lɔfun a, ɔlɔwa mu osúmpú apafɔ ámu wá ɔbέee, oyshó mu ogyíkpá ba mu. Táme apafɔ ámu bέda obí ámu, gya mu sisí ibikpan. **11**ɔdɔtɔpu amu lélawá mu osúmpú nyɔɔsi amú wá. Apafɔ ámu bέda mu, súpa mu, gya mu é sisí ibikpan. **12**ɔletrá lawá ɔba sáásí. Apafɔ ámu bepilán mu, gya mu lé ndɔ ámutɔ. **13**Múú ndɔ mu wie amu lélblí ɔbέee, ‘Nkáli kúráá nɔbwε? Nɔwa mí onutó mí bí ɔdwepú amú wá. Fíali bóbu mu mó.’ **14**Táme bréá apafɔ ámu bowun mu bi ámu sisí á, bebláa aba bεε, ‘Óni obégyi mu si ató ní. Mluba amo mu, méni ndɔ ámu ibémlí ani klé.’ **15**Inu bekítá mu, bíta mu dálí ndɔ ámutɔ yómɔ mu.

“Ntɔ mlulahogyi mluaa ndɔ mu wie amu ɔbóbwε apafɔ ánfi? **16**ɔbέba bɔmɔ amú, pú ndɔ ámu wá apafɔ bámbá ibitɔ.”

Bréá ahá ámu bonu asún ánfi á, beblí bεε, “Íni mó itsúvn anisv!”

17Yesu lékì amú ansító díín, ɔlefíté amú ɔbέee, “Bulu asún ánfi asi mé?

‘Ibwi ámúú obu ayípu bekiná ámu
lémeli okonkísúbwi ní.’

18 D̄hagyíha ání ɔledída ibwi ámusu obébiabía blúblúblúblú. Ní ibwi ámu isúnkí dá ɔkusu é á, ibókwé mu fíkófíkófíkó fé nfúó.”

Lampóoka

(Mateo 22:15-22; Marko 12:13-17)

19 Ucwankí Mose mbla asunápú pú Bulu igyí ahapú amu ání amú iwi yébi alahá. Inu bekleá békítá mu, támē benya ahá ámu ifú. **20** Mó su bodunká ɔkpa ání bótsun mósú kítá Yesu. Inu bele ahá bee bupína bwé iwi fé aha wankláán, abuté mu ki bee bónu asvanku tsú mu ɔnó, méni bélí mótsú kítá mu ya ɔmású ogyípú. Mvbúv túmi gyi mu asún. **21** Yesu atépu amu befité mu bee, “Osunápú, anyin ání ɔnɔkwaliwu fugyi, fútosúná mó é. Futamakí ɔhaa ansító. Mboún fútosúná Bulu ɔkpa ámu ɔnɔkwaliwu. **22** Afíte fó! Ani mbla leha ɔkpa ání akáa lampoo ha Roma owié dēhen Kaesare, ntéé animáka?”

23 Támé Yesu lówun amú agywun. Mú su ɔlebláa amú ɔbée, 24 “Mlípu kóba amu ku ba mí anki.” Bɔpvba mu. Móóú ɔlefíté amú ɔbée, “Ma nwun pú mu idá dín móosú?”

Βελε μύ ὄντι βεε, “Kaesare.”

25 Múú ɔlebláa amú ɔbée, “Múmú mlıpu tóá igyi Kaesare klé ha Kaesare, amlıpu móá igyi Bulu klé é ha Bulu.”

26 Mú su bumetalí líí Yesu asvn blíhé anfisu kítá mu ahá ámu ansító. Onó é lobwie amú, bumetalí trá bwií onó.

Kusú Tsú Afúlito Iwí Asun Fítéhé

(Mateo 22:23-33; Marko 12:18-27)

27 *Sadukifó ɔpasua bvtéblí bee, kusú tsú afúlitó ma inu. Amútó akw beba Yesu wá, 28 befté mu bee, "Osunápú, Mose lówanlín tswi ani ɔbéé, 'Ní ɔku mua mu ka bvmókwuú asa olowu sí mu ka ámu a, mu pio otsú mu ka ámu tsia, féki ɔkwu ha owupú ámu.' 29 Oyin ɔkule abí abasiénó akw betsiá. Amútó ogyankpapu létsiá ɔká, támé ɔmókwuú asa olowu.

30Mu gyama lótsu ɔsurapuka amu tsía, támē mu é ɔmɔkwií.
31Osaasi é lótsu ɔtsi ámu tsía. Mu é ɔmɔkwií. Aliu yótū osienísí amu. Amútá ɔkuku mɔ́kwíí asa olowu. **32**Oma-ɔma a, ɔsurapu amu é lóbowu. **33**Afúli ɔkusúké a, amútá ɔmɔmu ɔbɔ́bwé mu kulu? Tsúfē amú abasíéná ámu fée betsiá mu.”

34Mú Yesu léle mó ɔnó ɔbée, “Dyí ánfito ahá tétsia aká múa akúlu. **35**Támē iméeba ali bré ámúú ibá ámuto. Ahá ámúú bɔ́fun ání bɔ́kusú tsú afúlito, tsíá nkpa ɔyí ámúú ibéba amuto ámu mó bvméetsiá akúlu, bvméetsiá aká. **36**Buméetrá wu, tsúfē bɔ́bwé fée Bulu-abɔ́pu. Bulu ahá bugyi, tsúfē bakúsú tsú afúlito. **37**Ani nán Mose kúráá lówanlín ató tsú afúlikusú iwi. Tsúfē ɔlówanlín ɔbée, eke ámúú olowun oyíbi ku de ogyá tsií, támē imedéhóó amu a, ɔleti Bulu ɔbée, ‘Abraham mua Isak pú Yakob Bulu.’ **38**Megyí awupú Bulu ógyi, akuankpapu Bulu ógyi, tsúfē mu ansító mó á, amú fée bubu nkpa.”

39Inu Mose mbla asunápú amu aku bεblí bεe, “Osunápú, fabí lé mó ɔnó!” **40**Mú su amútá ɔkvukvuku métré wa kluñ fité mu asvansu.

Ma Gyí Kristo Amu?

(Mateo 22:41-46; Marko 12:35-37)

41Inu Yesu léfité mbla asunápú amu ɔbée, “Nkálí ilɔ́bwé asa ahá bεe, Owíe Dawid mu na gyí Kristo amu? **42**Tsúfē owíe Dawid onutó léblí *Israelfo ilu ámuto ɔbée,

‘Ani Wíe Bulu lébláa mí Wíe ɔbée,

Tsia mí gyɔ́pusu,

43 yófun bréá nópu fú alupú bwé fú ayabi oyíkpa.’

44Owíe Dawid léti Kristo amu ɔbée, mu wie. Mú nkálí su ɔtráa ogyi mu na?”

Mose Mbla Asunápú Tsiátó

(Mateo 23:1-36; Marko 12:38-40)

45Inu ɔlebláa mu akasípú ahá ámu ansító ɔbée, **46**“Mlíki Mose mbla asunápú anfí wankláán. Butekle ligá wa nátí kí. Butekle bεe ahá bubún ha amú itsiá dinsu. Otsiákpá

yilé butekle tsia Yudafó ofíakpa pú nké ogýíkpá. ⁴⁷Butɔswíi asurapu amú wóyí, butepina bɔ mpái tíntíintín ahátɔ púbun amú lalahesv. Bulu ɔbébití amú isu kínkíinkín!”

ɔsurapu ɔku Tswítswi
(Marko 12:41-44)

21 ¹Bréá Yesu tsie mantáa tswítswi dáka ámu Bulu ɔtswékpa inu á, olowun aliá ahá ání amú ibitɔ bu odwin budepu kóba akpɔnkɔnti bɔwa dáka ámvtɔ. ²Inu ɔsurapu ohiáni ɔku é lípu mu kóba ana bɔwa mútɔ. ³Múú Yesu léblí ɔbée, “Oñokwali nde mli bláa, tswítswiá ɔsurapu anfì, ɔma tɔtɔ anfì lawá á, idun ɔhagyíha klé. ⁴Tsúfē atráhe amu fée á, amú kóba tsɔtsɔɔtsɔtɔ balé kpaloibí tsú bɔwa. Táme ɔsurapu anfì mu íníá ɔma tɔtɔ su tɔá ɔbu fée alapú bɔwa á.”

Bulu ɔtswékpa Amu Bwie
(Mateo 24:1-2; Marko 13:1-2)

⁵Yesu akasípú akv budeetɔi tsú aliá bɔpu abwi ání ibu bíá yi Bulu ɔtswékpa amu, pú atokiehé wankláán lá mútɔ. Táme Yesu lébláa amú ɔbée, ⁶“Bré ku ibá, bóbwie mu fée bun. Ibwi kule kúráá méesian dinká mu bású.”

lwiɔsùn Múa lkplán
(Mateo 24:3-14; Marko 13:3-13)

⁷Múú mu akasípú amu befité mu bée, “Osunápú, bré mɔmvtɔ íní fée béba? Osúna mɔmu abópbibíá bré amu ıafvn?”

⁸Inu Yesu lébláa amú ɔbée, “Mlíki wankláán, méni ɔhaa méemlé mli. Tsúfē ahá tsɔtsɔɔtsɔ bɔpu mí dá ba bée, amúgyí Kristo amu ni. Mú bré lafvn ta, táme mlímábuo amú. ⁹Ní mlonúá isá múa kpokiti ladá á, opúni mátsií mli. Tsúfē ilehián ání íní aná bégyankpá bá, táme ɔyí ɔnómoké uméeba unvnu.”

¹⁰Inu ɔlebláa amú ɔbée, “Omá bókɔ aba. Awíe bókvusú líí abasu. ¹¹Osvlúu ibékpínkí ntíné-ntíné. Akón múa ilɔ

tsánkíhé é béba ntíné-ntíné. Ntobíá ihié bu ifú pú osúna akpɔnkɔntí béba tsú ɔsúsú. ¹²Támē asa mú féé béba a, békítá mli, béhié dínká mlisú, pú mli ya Yudafɔ ofíakpa yégyi mli asún, wá mli obu. Mí su békpa mli ya awié pú ɔmású agyípú ansító. ¹³Íní ɔbéha mli ɔkpa mlétalí gyi mí iwi adánsie súná amú ní. ¹⁴Támē mlumáhan mli iwi susúu alá mléle iwi ɔnó. ¹⁵Tsúfé néha mli nyánsa múa ɔnwankí, mli anyabá ámvtɔ ɔkvku méetalí gyi mli nwéen. ¹⁶Mli akwúipú, mli apió, mli wóyító ahá pú mli anyawié kúráá bélé mli há, bómɔ mlitɔ akv. ¹⁷Mí su ahá féé bolu mli. ¹⁸Támē mli nwunsu-imi kule kúráá móɔfwí. ¹⁹Ní mletálí líi kínkín á, mlénya nkpa ání itamatá.

Yerusalem Bwie Iwí Asún Blí (Mateo 24:15-21; Marko 13:14-19)

²⁰“Ní mlowun ání ɪsá akɔpú bakáfia Yerusalem wúlu a, mlíbiá wúlu amu ibá obwiekpá. ²¹Múmú ahá ání bvbv Yudea ɔmátó busrú yɔ abusu. Ahá ání bvbv Yerusalem wúluto bvdáli. Amúá bvbma wúlu amutɔ é bvmáyinkí ba. ²²Tsúfé alí nke ámu ibóbwé Israelfɔ ɪsusbítí nke fé alá Bulu ɔnósú atɔípú amu bɔwanlín tswí. ²³Amenyapú pú abí ayín ání bvpia abi bɔbwé alí bré ámvtɔ, bugyíwí ní. Tsúfé asvn wunhe amu ɔnó bówa ɔnlín. lkplán kpɔnkɔntí béba ɔsvlúsv, ɪsusbítí kpɔnkɔntí é ibéba músú atsiápúsv. ²⁴Amútó akv bésin ɔdayí ɔnó. Békítá amú akv é ndoun ya ɔmá-ɔmátó. Yerusalem wúlu bëtsiá ɔmá bámbásúfɔ asi, alu yɔfun bréá amú ɔmá ámu asitsiábí lamó ɔnó.

Nyankpusa-Mv-Bi Ámu Ibábi (Mateo 24:29-31; Marko 13:24-27)

²⁵“Bówun osúna owí, ɔtsra pú ntsrakpabisu. ɔpu bëda ifúsú. ɔsvlúsv atsiápú bénya ifú, bvméebi tzá bvbwéé. ²⁶Nwulútáa múa mútó ató féé békpunktí. Mú su ahá bénya ifú, tún ɔjé tzá idebá sv. ²⁷Alí bré ámvtɔ á, ɔhagyíoha obówun ání mí, Nyankpusa-Mv-Bi ánfí napú túmi múa numnyam kpɔnkɔntí mbu nwulútáatɔ tsú ɔsúsú nebá. ²⁸Ní

ntobí ánfí ideo mísú yo á, mlukusu lu, amlitsu ansí fua kí, tsúfé mlu nkphahóbi lafun.”

ɔyí ḥnóm̄o lw̄ Osúna

(Mateo 24:32-35; Marko 13:28-31)

29 Yesu léha amú yébi ɔbée, “Mlupukí pɔntɔ múa nyí atráhe. 30 Ní ideo até pɔpwé le á, mlitowun mó, bí ání awikpan bré lafun ta. 31 Alí kén, ní mlowun ání ntobí ánfí fée ideo mótsó bá a, mlubí ání Bulu iwíegyí ámu ilawié wóyí tá.

32 “Onokwali nde mlu bláa. Ndembá-abí ánfí fée bùmòowu tá, asa íní fée béba mótsó. 33 Ósú móa así fée bótsvn, támé mí asvn blíhé mótsvn ekekekéke.

lw̄isvda

34 “Mlkí wankláán, méní opotsuawa, ntábu pú ɔyító ató ɔmagyáa méegyi mlu agywunsu, méní mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfí ɔbáke amu méebekítá mlu fé yibi. 35 Tsúfé ibéba ɔyító ahá féeésú. 36 Íní su mligyo, amlibɔ mpái, méní mlénya ɔwunlín tálí tsvn ofúla amu féeétó, belí mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfí ansító.”

37 Nké ámvntó á, Yesu létsiá yósuná ató Bulu ɔtswékpá inu ɔpa. Onyé á, alanátí yó Nfɔ-nyíbu ámvsu. 38 Ahá tsɔtsɔctsɔ bvtjkúsú ba ɔtswékpá inu bake, bonu mu asvn blíhé.

Bekíklí Yesu Nwunsu

(Mateo 26:1-5; Marko 14:1-2; Yohane 11:45-53)

22 1 Israelfɔ *Bodobodo Mátúhé *Nké, igyi amúsú Katsvn *Nké ámu gyí ibá bɔfvn. 2 Bulu *igyí ahapú dēhen pú Mose mbla asunápó amu bodunká ɔkpa ání bótsvn mísú kítá Yesu ɔyáintó, mó mu, tsúfé bude ahá ámu ifú nya.

Yuda Iskariot Lótsulá Ání ɔbélé Yesu Há

(Mateo 26:14-16; Marko 14:10-11)

3 Inu ɔbunsám lówie Yuda Iskariot, ogyi Yesu akasípú dúanyɔ ámvntó ɔkvletó. 4 Mú su ɔloyɔ Bulu igyí ahapú dēhen pú Bulu ɔtswékpá agyópu dēhen wá, bekítá agywun aliá

ɔbélē Yesu há amú. ⁵Ansí légyi amú. Mú su botsulá ání béká mu iko. ⁶Yuda lótsulá. Mú su olodunká ɔkpa ání ɔbótsvn músú híéé lé Yesu há amú, bréá ahá tsɔtscɔtsɔ ámu buma inu.

Katsvn Atogyihe Gyí

(Mateo 26:17-19; Marko 14:12-21; Yohane 13:21-30)

Luk

⁷*Bodobodo Mátúhé *Nke ámvtɔ ekeá bvtɔmɔ Israelfɔsu Katsvn *Nke akúfa lɔfvn. ⁸Yesu líwa Petro mua Yohane ɔbée, buyɔbwε Israelfɔsu Katsvn atogyihe amu yai ha amú.

⁹Petro mua Yohane bɛfíté mu bεe, “Ani Wíé, nkónu ayɔbwε mu yai?”

¹⁰Múú ɔlebláa amú ɔbée, “Ní mlowié wílu ɔnó á, mléfia oyin ɔkvá ɔsu ntsu-ɔló. Mlibuo mu yo wóyító. ¹¹Mlowié á, mlifite wóyí mu wie amu mliaa, ‘Osunápú ɔbée, afíté fú, nkónu afɔ́ ɔswúlkpá bu, ání mía mí akasípú abéba begyi Katsvn atogyihe amu?’ ¹²Obósuná mli abansúrvu yílé kvá balá móttó yái. Mlibwe ató ámu yai inu.”

¹³Petro mua Yohane bɔpu ɔkpa. Boyówun tógyító alí ámúú Yesu lébláa amú ámu pépéépé, bɔbwε Katsvn atogyihe amu yái inu.

Yesu Ntúpwε Atogyihe Tráhe

(Mateo 26:26-30; Marko 14:22-26; 1 Korintofɔ 11:23-25)

¹⁴Ató ámu gyíbí lɔfvn, Yesu mua mu *sumbí ayɔpú beba betsiá ɔprónó ámu así. ¹⁵Yesu lébláa amú ɔbée, “Nhíé ndeklé mbée, mía mlínyɔ abégyi *Katsvn Nketɔ atogyihe anfí asa mí anwun iwícsun. ¹⁶Tsúfε nde mli bláa mbée, mméétrá gyi mó ekekeeké yófun ekeá itó ámúú atogyihe anfí ilí há ámu laba móttó Bulu iwíegyí amvtɔ.”

¹⁷Inu olotsu ntá-ewε, dá Bulu ipán, ɔlebláa amú ɔbée, “Mlhɔ amlinu ha aba. ¹⁸Tsúfε nde mli bláa mbée, mméétrá nu *wáun-abí ntá ánfi ekekeeké yófun bréá Bulu iwíegyí ámu ibéba.”

¹⁹Inu ɔlele bodobodo ipín, ɔleda Bulu ipán, bíábía móttó púhá amú, blí ɔbée, “Mí ɔyvlvá mli su nasí há ní. Mlitsia

bwe íní pukaun míssú.” 20 Ali kén, bréá begyi ató ámu tá á, olotsu ntá-ewe ámu há amú, blí ɔbée, “Ntá-ewe ánfi gyí Bulu ntam pɔpwé ání nétséí mí obugya wúlí púsí músú há mli ní.

21 “Íniá ndeblí á, mía ɔhá ámúú ɔbélé mí há ámu ibí da ɔlepe ɔkvletó. 22 Mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfi nówu fé alia Bulu léhié yái, támé ɔhá ámúú ɔbélé mí há ámu ɔgyówi.”

23 Inu befi asi bude aba fité bee, “Ngya anító ma ɔbɔbwé íní?”

Ma ɔbɔbwé ɔhande?

24 Nwéengyí léba sumbí ayɔpú ámutsó, amútó omuá ɔbɔbwé ɔhande su. 25 Yesu lébláa amú ɔbée, “Omátfó awié bvbv túmi amú ahásu. Ahá ámu butetí amú ahande bee, ‘Bvale agyípú.’ 26 Támé mltó mó á, imába ali. ɔhá ání odecklé ɔbɔbwé mltó ɔhande ɔbwéé mu iwi ɔtráhe. ɔhá ání odecklé ɔbée, móbwé mli nkpa ogýápú é ɔbwéé mu iwi fé osúmpú. 27 Ma dvn mu ba? ɔhá ání otsie ɔpúnúasi lóó, ntée ɔhá ání odesúm ɔpúnú ámu asi? Megyí ɔhá ámúú otsie mó asi ámu dvn? Támé mbu mltó fé osúmpú.

28 “Mlúswa klun buo mi mí isški féétó ní. 29 Ali ámúú mí Sí layáí mí owié amu a, alí mí é nde mli yaí ní, 30 méni mlétsiá mí ɔpúnúasi, gyi ató, nú ntá mí iwé ogýíkpá unu. Mlétsiá awié mbíású, gyi *Israel abusuan dúanyó ámu asún.”

Petro ɔbɔswí ɔbée Mumeyín Yesu

(Mateo 26:31-35; Marko 14:27-31; Yohane 13:36-38)

31 Yesu lébláa Simon Petro ɔbée, “Simon, Simon! Ki, ɔbunsám dé ɔkpa kulí ɔbée, obófuní mli fé ayó. 32 Támé nakókóli Bulu há fú mbéé, fumádida hógyító. Ní feyínkí ba mí wá á, wa fú aba ámu é ɔwvnlní.”

33 Petro lébláa mu ɔbée, “Mí Wíé natsúlá, ní obu igyi kúráá mía funyó abédi. Ní lowu ígyi é á, mía funyó abówu.”

34 Yesu lébláa mu ɔbée, “Petro, nde fú bláa mbéé, nde, asa bate ɔbélé onó á, físwí pú ibí wá ogýá tse sa fee fumeyín mí.”

lwíklí Ání Ibéba Ekékú

35 Inu Yesu léfíté akasípú amu ɔbée, “Bréá nɔwa mli sumbí, mlumédé sika akente, mlumédé akpankogyo ntéé ntukuta nyɔɔsi a, tɔku lehián mli?”

Bele mó ɔnó bee, “Ekékéeké! Tɔtɔ mehián anı.”

Luk

36 Múú ɔlebláa amú ɔbée, “Táme séi mó á, fúá fúbu sika kente, ntéé akpankogyo a, tsu kúta. Ní mlitɔ ɔku má ɔdayí iya anyɔ á, ɔfé mu tati puhɔ kv! 37 Tsúfé ilehián ání mí iwi asún ámúú ibu Bulu asún wanlínhétɔ ámu ibéba mótɔ. Bɔwanlín bee, ‘Bekla mu wá lakpan abwepútɔ.’ Tsúfé asún ámúú bɔwanlín tsú mí iwi ámu ibá lafun ta.”

38 Akasípú amu bebláa mu bee, “Aní Wíe, kí, ndayí anyɔ ní.”

Múú Yesu lébláa amú ɔbée, “ltsɔ.”

Mpáubɔ Nfɔ-nyíbusu

(Mateo 26:36-46; Marko 14:32-42)

39 Yesu lédalí wúlutɔ yɔ Nfɔ-nyíbu ámusu, fé alíá otetsíá yɔ inu yáí. Mu akasípú é bobuo mu. 40 Bréá bowie inu á, ɔlebláa amú ɔbée, “Mlíkokoli Bulu, méní mlumóowie isɔ́kítɔ.”

41 Múú ɔledalí amútɔ yɔ nkpalobí fé nfí múa nfí, yéda akpawunu bó mpái ɔbée, 42 “Mí Sí, ní fótsulá á, ha ntá-ewé ánfí^p itsun misu. Táme megyí tóá ndeklé, múa fvdeklé ibá mótɔ.” 43 Inu Bulu-ɔbɔpu lótsu ɔsúsú bá bele iwi ɔwan súná mu, wá mu ɔwunlín. 44 Asún ihié de mu háan. Mú su ɔlɔbɔ mpái kínkíínkín. Uleha mu apípi lemlí fé obugya, idetún da ɔsulútɔ ta-ta-ta.

45 Bréá ɔlɔkvusú tsú mpái ámu ɔbɔkpá, yínkí ba akasípú amu wá á, olowun ání bvdedidí. Awurehɔ de amú. Mú su iwi lawú amú. 46 Múú ɔlefíté amú ɔbée, “Ntogyi sú mlidédidí? Mlíkusú amlíkokoli Bulu, méní mlumóowie isɔ́kítɔ.”

^p 22:42 Ntá-ewé ánfí igyi iwiɔsin ání Yesu obówun.

Yesu Kútá

(Mateo 26:47-56; Marko 14:43-50; Yohane 18:1-11)

47 Yesu ḡnó mesi, ḡdɔm bowotí amósú. Akasípó dúanyɔ́ amútɔ́ ɔkvleá bvtetí mu Yuda gyá amú nkpa. Inu ɔlenatí tú Yesu ɔbée, amulata mu puta, 48 támé Yesu léfité mu ɔbée, “Yuda, latá félatá mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfi pútá, pólé mí há?”

49 Akasípó amóó bubu Yesu wá ámu bowun tóá ibá. Mú su befité Yesu bée, “Akóó amú? Anibú ndayí.” 50 Inu amútɔ́ ɔkvle lótswi mu ɔdayí kpá Bulu igyí ɔhapú dehen osúmpú ɔku gyɔpri-isu lé.

51 Yesu lébláa ɔkasípó amu ɔbée, “Mábwe! Isii mli ɔka!” Inu ɔlɔpu ibi da osúmpú amu isu ámu, ileyinkí tsá.

52 Múú Yesu léfité Bulu igyí ahapú dehen, Bulu ɔtswékpá agyópu ahandé pú Yudafá ahandé amóó beba mu ɔkitákpa amu ɔbée, “Ogyo otswapú ngyi, sú mlilatsú nkpotí pú ndayí mlebá mí ɔkitákpa? 53 Ntsie mli wá Bulu ɔtswékpá wunsinésú ekekegyíeké, mlumópu ibi da mí ekekeeké. Támé mli bré ní, oklún túmi dé iwíe gyí.”

Petro Lóswi ɔbée Mumeyín Yesu

(Mateo 26:57-58, 69-75; Marko 14:53-54, 66-72;
Yohane 18:12-18, 25-27)

54 Inu ahá ámu békítá Yesu, kpá mu ya Bulu igyí ɔhapú dehen wóyító. Petro lépetí obuo amú ɔma tsútsúúsú. 55 Támé bréá bosun agyabi wunsinésú inu, butsie mó asi á, Petro léyétsiá amú wá. 56 Otsibi ɔkvá ogyi osúmpú inu lówun ání Petro tsie ogyá ámu asi, ɔlekí mu díín, blí ɔbée, “Oyin ánfi é buo Yesu!”

57 Támé Petro lópu ḡnɔlí blí ɔbée, “Ótsi, mmeyín mu ɔtinetine!”

58 Ilɔbwé kplobí á, ɔha ɔku é lówun Petro, ɔlebláa Petro ɔbée, “Fú é fúbu amútó.”

Támé Petro lébláa mu ɔbée, “Owíé, megyí mí ní!”

59 Fé dɔnhwíri kvlé ɔma a, ɔha bambá é léba botsulá móosú ɔbée, “Lélé, oyin ánfi é létsiá mu wá, tsúfé Galileayin ogyi.”

60Táme Petro léle mú ɔnɔ̄ ɔbée, “Agya! Kì, mmeyín asún ánfì iwi kuvu.”

Petro ɔnɔ̄ mesi, bate lɔbɔn. **61**Anì Wíe Yesu lédamlí kì Petro. Inu Petro lékaín asún ámúú ani Wíe lébláa mu ɔbée, “Fóswí tse sa fée fumeyín mí asa bate ɔbélé ɔnɔ̄ onyen.” ámvsu. **62**Inu ɔledalí yó kpankpá híé yósu.

Luk

Yesu Ahinlá Bwε

(Mateo 26:67-68; Marko 14:65)

63Yesusu akípu befi asì bvde mu ahinlá bwε, bvde mu da. **64**Bɔpvu ató klí mu ansíbi, fíté mu bεε, “Bulu ɔnɔ̄sú ɔtɔípú, maládá fú? Bla ani.” **65**Bekpa mu asiabí, bláa mu nyányala.

Yudafɔ Asún Agyípú Ansítɔ Lui

(Mateo 26:59-66; Marko 14:55-64; Yohane 18:19-24)

66Yudafɔ ahande, Bulu igyí ahapú dəhen pú Mose mbla asunápú amu befia ɔyi kehe nyankı-nyankı, bεbitía Yesu belí amú ansítɔ. **67**Bεbláa Yesu bεε, “Ní fúgyí Kristo, (ɔhá ámúú Bulu ladá mu ofúli amu) a, bla ani.”

Yesu lébláa amú ɔbée, “Ní nebláa mlí kúráá, mlumóohogyi. **68**Ní nefíté mlí asvanku é á, mluméele mú ɔnɔ̄. **69**Táme tsú séi púya a, mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfì nétsiá Bulu Otúmípú amu gycpisu.”

70Amú féé befité Yesu bεε, “Mú su fúgyí Bulu mu Bi ámu ni?”

Yesu lébláa amú ɔbée, “Ee, ɔnɔ̄kwali amu mlulablí á.”

71Inu befité aba bεε, “Ntogyi sú abétré dunká adansifɔ bámbá? Mú anulanú tsú mu onutó ɔnɔ̄ á.”

Yesu Kpa Ya Pilato

(Mateo 27:1-2, 11-14; Marko 15:1-5; Yohane 18:28-38)

231Inu ahá ámúú befia inu ámu bɔkvusú kpá Yesu ya ɔmású ogyípú Pilato. **2**Beka asún dínká musu bεε, “Anilawun ání oyin ánfì dé ɔmá ánfitɔ ahá yintá. Óde amú bláa ɔbée, bvmátra ka lampoo há Roma owié dəhen. Ódeblí

é ɔbée, mvgyí Kristo, (jhá ání Bulu ladá mu ofúli amu), idesuná ání owié ogyi.”

³Pilato léfíté Yesu ɔbée, “Fúgyí Yudafɔ owié amu ni?”

Yesu lélé mó ɔnó ɔbée, “Ee, mó fablí á.”

⁴Pilato lébláa Bulu igyí ahapú dehen pú ɔdɔm amu ɔbée, “Mmɔkúwun tsitsa kuvvá oyin ánfi labwé.”

⁵Táme amú mó bude mótsá kótóó bęe, “Odepu mu atosunahé tí itré múa iká wá Judea ɔmá ánfitɔ. Olefi mó ası tsú Galilea, alapú bowie nfti.”

Yesu Líi Herode Ansító

⁶Bréá Pilato lónu asún ánfi á, ɔlefíté ɔbée, “Galileayin oyin ánfi gyí?” ⁷Bréá ɔlebi ání Yesu otsú Galilea, ɔtínéá owié *Herode dé iwíe gyí a, ɔleha bekpa mu ya Herode. Ali bré ámutɔ á, Herode bu Yerusalem wúlutsu inu. ⁸Bréá owié Herode lówun Yesu a, ansí lehie gyi mu. Tsúfé olodunká ání obówun mu dodoodo, mu iwi asún ání alanú su. Odekclé ání Yesu ɔbwéé osúna ku suna mu. ⁹Mó su ɔlefíté Yesu asún tsotsctsɔ, táme Yesu méle kuku ɔnó. ¹⁰Bulu igyí ahapú dehen amu pú Mose mbla asunápú amu bvlí inu, budekplún ka asún dínká musu. ¹¹Owíe Herode mva mu isá akɔpú ámu é bɔsvpáa mu, bwé mu ahinlá. Bɔpu sríki ligá ku wá mu, beyinkía mu ya Pilato. ¹²Owíe Herode mva Pilato bemlí anyawíe tsú eke ámu. Teki amú nsiné ıma ale yái.

Yesu Lowu ɬpón Ha

(Mateo 27:15-26; Marko 15:6-15; Yohane 18:39-19:16)

¹³Pilato létu Bulu igyí ahapú dehen, Yudafɔ ahande pú ɔmá ámu fée befia. ¹⁴Móó ɔlebláa amú ɔbée, “Mlilékpa oyin ánfi ba mí mliaa, ɔde ɔmá ámu agywun yintá. Nafíté mu ɔnótó asún mlı ansító, nawun ání asún ámuú mliléka dínká musu ámu ıma mótsá. ¹⁵Owíe Herode é lawun mó ali. Mó sú alayínkía mu sísi ani ní. Oyin ánfi mɔkúbwé tɔtɔá bómɔ mu. ¹⁶Íní su néha bépití mu atá, mí ansi mu ɔnatú.”

17-18 -lnu ɔdɔm amu fée bɔkplún blí bee, “Le mu inu, afusi Baraba ha ani!”^q 19(Baraba anfi da obu, tsúfē ɔlɔkvusú líi wúlu amusu, ɔlɔmɔ ɔha é mítɔ.)

20Pilato lékléá obési Yesu. Mú su ɔletrá tɔí kplá ɔdɔm amu. 21Táme bɔkplún kóklukúú bláa mu bee, “Da mu manta *oyikpalíhesu! Da mu manta oyikpalíhesu!”

22Pilato lébláa amú otse saasi ɔbée, “Tsitsa mɔmu alabwé? Mmɔkúwun tɔá alabwé, sú néha bɔmɔ mu. Néha abupití mu ató, ɔnatí.”

23Táme bubu músú budekplún ku klukúú bee, ɔháa abuda mu manta oyikpalíhesu. Inu bɔduń mu ɔnɔlí. 24Mú su Pilato lóbwé dínká tó ámúú budedunká ámusu. 25Olesi oyin ámúú ɔlɔkvusú líi ɔmá ámusu, mó ɔha mítɔ sú ɔda obu ámu, olesi Yesu há mu isá akɔpú ɔbée bubwéé mu aliá ahá ámu bu deklé.

Yesu Da Mántá Oyikpalíhesu

(Mateo 27:32-44; Marko 15:21-32; Yohane 19:17-27)

26Bréá bekpa Yesu bɔyó á, befia Kireneyin ɔkvá butetí mu Simon. Otsú abúasi. Isá akɔpú ámu beka mu híe bee ɔsúra oyikpalíhe amu buo Yesu.

27Ódɔm bobuo Yesu. Atsiá bubu amútɔ bupu amú anyɔpu, buhíe budesú ha Yesu. 28Yesu lédamlí, ɔlebláa amú ɔbée, “Yerusalemfɔ atsi, mlumásu mi. Mlisu mlí iwi pú mlí abí. 29Tsúfē nke ku ibá mléblí mliaa, ‘Bulu layúlá atsiá bumɔkúkwíí ki, obí mɔkúdí amú opúnito ki, obí mɔkúnyɔpú amú é ki.’ 30Alí bré ámuto á, ahá bébláa abu bee, ‘Mlubwie bun anisu. Nkúku, mlipula ani.’ 31Tsúfē ní bude oyi bɔbwé ogyá wa alt á, nkáli bɔbwé oyi wulhé?”^r

32Isá akɔpú ámu bekpa lalahé abwepú abanyá é mántá Yesusu, bɔyómɔ amú. 33Bréá bowie ɔtinekvá butetí inu

^q 23:17 Mítɔ yée 17 bu nwuló dada amu akvto: *Katsvn Nke kugyíkvto á, lehián ání Pilato obési obu ɔdipú ɔkule ání Yudafɔ ámu bu deklé há amú.* ^r 23:31 Ní mí anfi mí asún da ɔkpa anfi kóráá budebwe alt á, nkáli Bulu ɔbɔbwé ahá ání bégyi pón mu ansítɔ?

Yesu Da Mántá Oyikpalíhesu ni. (Luka 23:32)

“Nwun Okokobi” a, beda Yesu mántá oyikpalíhesu. Beda amú abanyá ámu é mántá nyikpalíhesu. Əkule bu Yesu gyɔpisi, əkule é bu mu binasu. ³⁴Inu Yesu léblí ɔbée, “Mí Sí, sikie amú, tsúfē bumeyín tóá bvdebwé.”^s

lsá akɔpú ámu bɔtswi abi ye Yesu atadieto. 35 Ahá tsɔtssɔtɔ ámú bobuo amú yó inu ámu besi bulú inu bvde mu kú. Yudafɔ ahandé amu bɔbwé mu ahinlá bée, “Oloho ahá nkpa. Ní lélé mugyí Kristo, (ohá ámú Bulu ladá mu ofúli), mu Bulu lalé ní á, ohó mu iwi nkpa!”

36-37 lsá akɔpú ámu é bɔpu ntá ɔdái tin mu ɔnó, bwé mu ahinlá bée, “Ní fúgyí Yudafɔ owié amu ni á, le fú iwi!”

38 Bɔwanlín atá mántá oyikpalíhe amu awunso bée, “YUDAFɔ OWÍE AMU NI.”

39 Lalahe abwepú ámú beda mántá oyikpalíhesu ámu to əkule léblí Yesu iwi abususu ɔbée, “Megyí fúgyí Kristo amu ni? Le fú iwi, afule ani mée!”

^s 23:34 Mútó yée 34 ume nwulú dada amu akutɔ.

40Táme onyccsi amu líwa iyin wá mu ɔbée, “Fumédé Bulu ifú nya! Fúa munyo fée dé ἰσυβίτι κύλε ἡρῷ. **41**Ani mó á, ani ἰσυβίτι ida ɔkpa, ani lakpan ání anulbwé sv. Táme oyin ánfi mó mókúbwé laláhe kuku.” **42**Móú ɔlebláa Yesu ɔbée, “Yesu, ní febá fú iwíe ogyíkpá a, kaun míssú!”

43Yesu lébláa mu ɔbée, “Oñokwali nde fú bláa. Nde, mía funyo abétsiá *Paradiso.”

Yesu Lowu

(Mateo 27:45-56; Marko 15:33-41; Yohane 19:28-30)

44-45Alí bré ánfi ibbwé fé ɔpa dódúanyo. Owí leta ɔsvlúv amusu féé aliu yýfun ntópwé dɔsatɔ. Owí metrá lun ε. lnu á, tati ámúú bɔpvuká Bulu Ḍtswékpa obu ámvtɔ ilebalí anyo. **46**Yesu lókplun kóklukúú bli ɔbée, “Mí Sí, napú mí ɔnjé wá fú ibitɔ.” Olenya bli alí tá pé, ɔlele ɔnjé.

47Bréá ἰσα akɔpú ɔhande amu lówun tóá ulaba a, ɔlekanfú Bulu ɔbée, “Lélé, ɔha yilé oyin ánfi gyí.”

48Ahá ámúú bulí inu ámu féé bowun tóá ulaba, bɔpu awirehɔ nátí bɔyá wóyí. **49**Táme amúá buyin Yesu pú atsi ámúú bobuo mu tsú Galilea ɔmáttá ámu besi bulí tsútsúútsú bvde itóá ide mósú yo kíi.

Yesu Pulá

(Mateo 27:57-61; Marko 15:42-47; Yohane 19:38-42)

50-51Oyin ɔku létsiá, butetí mu *Yosef. Otsú Yuda wúlu kvá butetí mó Arimateatɔ. ɔha yilé ogyi, obú é bu musu. Ibv mútóá ɔbu ɔmá ámu asún agyípútɔ, táme omotsulá dínká amú agywun pú amú bwéhé ánfinu. Otsie ogyo Bulu iwíegyí ámu. **52**Oyin ánfi lóyɔ Pilato wá, yókulí mu ɔkpa ɔbée, osíi Yesu fúli amu ha mu. Pilato léha mu ɔkpa. **53**Inu Yosef léyesieí Yesu fúli, ɔlɔpu ɔhráda kíklí mu iwi, pú mu yówa ɔbó kvá mu onutó ɔleha beda butátó há mu iwi, bumbúpulá ɔhaa móttó kí. **54**Eke ámu igyi Fieda. Eke ámu igyi *ogyá ɔdvudáké. Owí inyá tá pé, ɔkpónú ɔdaké ámu lafi asi.

55Atsi ámúú bobuo mu tsú Galilea amu bobuo Yosef yéki Yesu opulákpá pú alia ɔlɔpu fúli amu tswi ɔbó ámvtɔ.

56 Beyinkí yá wóyí yákwé *ohuam, ɔhíén pú ofobí fánfán ání bópu yékpa Yesu. Botsutsúa abubwe ta á, owí latá, beda ɔkpúnú ɔkpúnú ɔdaké ámu fé aluá Mose Mbla leblí.

Yesu Kusú Tsú Afúlito

(Mateo 28:1-10; Marko 16:1-8; Yohane 20:1-10)

24 ¹Kwasieda, igyi ndawátswító eke gyankpapu bake a, atsi ámu bokusú tsú afá ámúú bokwe yáí ámu yá Yesu ntsán ámu asi. ²Bowun ání bamína ibwi ámúú bɔputin ɔbó ámu ɔnó ámu lé inu. ³Mú su bebitíwíé ɔbó ámuto, támé bumowun Yesu fúli amu. ⁴Besi bulí, bude nwunto bu. Beki a, ayin abanyá akv líí amú wá inu á. Amú atadié de ogyá kpa. ⁵Ifú lekitá atsi ámu, beda akpawunu pú ansító bun ɔsuluto. Támé ayin ámu befité amú bee, “Ntogyi sú mlidé ɔkiankpapu dunká afúlito? ⁶Oma nfí, alakúsú! Mlikain asún ámúú ɔlebláa mli bréá mliá munyó mlibu Galilea ɔmátó ámusu. ⁷Obée, ‘Ilehián ání béle mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfi há lakpan abwepú. Béda mí mántá oyikpalíhesu. Mú eke sáásí a, nɔkvusú tsú afúlito.’” ⁸Inu atsi ámu bekaín Yesu asún ánfisu. ⁹Beyinkí tsú ntsán ámu asi bebláa *sumbí ayɔpú dúckvn ámu pú aha atráhe amúú bubu inu ámu féé tóá bayówun.

¹⁰Atsiá bɔy ntsán ámu asi gyí, Magdalayintse Maria, Yohana pú Yakobo mu yin Maria. Amúa atsi akvá bubu amútó lékla asún ánfi suná sumbí ayɔpú ámu. ¹¹Asún ámu lɔbwé sumbí ayɔpú ámu fé mimlála. Mú su bumohó mósú gyi. ¹²Támé Petro mó lɔkvusú, tsíí ɔsrí yá ntsán ámu asi. Olobun kpéléki ɔbó ámuto. Tati ámúú bɔpupulá Yesu nkule olowun ání ida ifúntó. Oleyinkí yá wóyító, ɔde nwunto bu tsú asún ánfi ulaba anft iwl.^t

Emaus Wúluto Yo

(Marko 16:12-13)

¹³Eke ámu kén á, abúopu amu abanyá benatí bɔy wúlu kvá butetí mó Emausto. Tsú Yerusalem ya inu bóbwé fé

^t24:12 Mútó yée 12 una nwulú dada amu akvto.

máilí asiení. ¹⁴ Amú nkule buna bvde nkombó gyí tsu asún ámúú ilaba amu iwi. ¹⁵ Bréá bvde móts yó á, Yesu onutó é lóbótu amú, mva amúnyo buna. ¹⁶ Bulu létin amú ansí. Mú su bvmebi mu. ¹⁷ Yesu léfité amú ɔbée, “Amansu iwi nkombó mlíná mlidégyí ali?”

Besi líi tikpa, awirehó lekitá amú. ¹⁸ Amútó ɔkuleá bvtetí mu Kleopa léfité ɔbée, “Fó nkule gyí ɔfóó Yerusalem wúluto, fúmeyín asún ání ilaba iwu nke ánfto?”

¹⁹ Yesu léfité mu ɔbée, “Amansu igyi?”

Bébláa mu bee, “Yesu, Nasaretyin amu iwi asún igyi. Bulu ɔnósú atɔípú ogyi. Olóbwé ofúla akpɔnkɔnti, blí Bulu asún túmisu, Bulu mva anyánkpúsa féé ansító. ²⁰ Ani Bulu igyi ahapú dēhen pó wúlu ahande bapú mu há ahá, bahá mu lowu ipón, dá mu mántá oyikpalíhesu. ²¹ Teki mugyí ɔhá ání aniléki ɔkpa aniaa, ɔbéha ani Israelfó abégyi iwi ní. Nde eke sáásí ɔpá asún ánfí lóbá. ²²⁻²³ Múá idvn kúráá á, anito atsi akv bayó mu ntsán ámu asi bakieni, támé bvmowun mu fúli amu. Bee, bayówun Bulu-abɔpu akv babláa amú bee, ɔbu nkpa. Tóá beyinkí bebláa ani lawá ani wánwan. ²⁴ Ínu su anito akv é basrí yó ntsán ámu asi, bayówun mó fé alia atsi ámu beba beblí. Amú é bvmowun fúli amu.”

²⁵ Yesu lébláa amú ɔbée, “Mlulémimlá o! Mli agywun tamayó agyúmá ɔsasu. Nkálí igyi sú mlímshó asún ámúú Bulu ɔnósú atɔípú amu beblí tswí amu féésú gyi? ²⁶ Mluméyín mliaa, ilehián ání Kristo, (ɔhá ání Bulu ladá mu ofúli amu) obówun iwiçsin, asa obénya mu numnyam?” ²⁷ Ínu Yesu léle mu iwi asún ání bɔwanlín wá Bulu asvn wanlínhé amuto, tsú Mosesu bɔtu Bulu ɔnósú atɔípú amu féésú asi súná amú.

²⁸ Bréá bowie wúlu amuto bɔyó á, Yesu lóbwe fé ɔdetsovun oyó ɔtine bambá. ²⁹ Támé abúopu amu bebláa mu bee, “Ani sí, owí lapon, di ani wá nde.” Mú su Yesu lébaí yó amú wá. ³⁰ Bréá bvde ató gyí a, Yesu léle bodobodo ipín, dá Bulu ipán. Múú olebiabía móts pohá amú. ³¹ Ínvnu amú ansísú letitú amú, bebi mu, támé olɔfwí sí amú. ³² Ínu befité aba bee, “Ansí mehie gyí ani bré ámúú ania munyo aniná, ɔde

ani asún bláa, ođe Bulu asvn wanlínhé amv ası le súná ani ámu?"

33 Bókvusú ınvnu yínkí ba Yerusalem. Beba a, sumbí ayçpú dúčkvn ámu pú aha tráhe bafia, **34** bútéblí bée, "Lélé, ani Wíe lakúsú. Alalé iwí ɔwan súná Simon!"

35 Mú sv ahá abanyó ámu é bëblí tóá bayówun ɔkpató. Tóá bçpwbí mv gyí bodobodo amúú oleye ha amú ámu.

Yesu ɬwíawanle Súná Mu Akasípú

(Mateo 28:16-20; Marko 16:14-18;

Yohane 20:19-23; Gyumagyihé 1:6-8)

36 Ahá abanyó ámu bvbv mósú budetó alí á, Yesu onutó ɬeba belí amú nsiné. ɬebtí ɔbée, "lwí ilwíi mli."^u

37 Opúni letsíi amú, bwan. ɬebwe amú fé fúli budewúun. **38** lnv Yesu léfité amú ɔbée, "Ntogyi sú mlidé ifú nya, mlidé nwéen gyí mli kluntó alí? **39** Mlikí mí ibí, amlíki mí ayabiasi. Megyí mí onutó ní? Mlikita mí amlíki. Fúli má ɔyvlúv múa awú fé altá mbv."

40 Bréá ɬebtí asún ánfi tá á, olçpv mv ibí pú mv ayabi súná amú. **41** Ansí lehié gyi amú, asún ámu é líwa amú wánwan. Mú sv bvmohogyi ání lélé mv ní. lnv ɬefité amú ɔbée, "Mlibu atogyihé kv nft?" **42** Beha mv iye tóhé itin kv, **43** olchó mű, wí mó amú ansító nv.

44 lnv ɬebláa amú ɔbée, "Íní gyí asún ání nebláa mli bréá mbv mli wá ní. Nebláa mli mbée, ilehián ání mí iwí asún kugyíkvá bwanlín wá Mose Mbla, Bulu ɔnzsú atóipú nwulú pú *Israelfó ilv ɔwulútó féé béba móttó."

45 lnv olobwií amú agywun, méní bónu Bulu asvn wanlínhé amv ası. **46** ɬebláa amú ɔbée, "Bwanlín tswí bée, Kristo, (jhá ámóó Bulu ladá mv ofúli amv) amv obówun iwícsin, wú. Bulu ɔbókvusúa mv mó eke saásí tsú afúlitó. **47** Mú ɔma a, ahá béda Bulu asvn wankláán ámu ɔkan mí idátó há ɔmá féé bée budámpli kluntó, féki Bulu obési amú lakpan kíe amú. Béfi mó ası tsú Yerusalem. **48** Mligyí mí

^u **24:36** ɬebtí ɔbée, "lwí ilwíi mli." ıma nwulú dada amv akvtó.

adansifō há asún ánfi ní. ⁴⁹Nópu *Oŋe Wankíhé amúú mí Sí léhie yáí há mli ámu sísi mli. Mú su mlitsia wúlu anfito alu yófun ekeá Oŋe Wankíhé amu obótsu ɔsúsú bá beha mli túmi.”

Yesu ɔsúsú Yɔ
(Marko 16:19-20; Gyumagyihé 1:9-11)

⁵⁰Bréá Yesu léblí asún ánfi tá á, ɔlekpa amú dálí, bɔyɔ Betania wúluto. Inu olotsu ibi fúá, yúlá amú. ⁵¹Bréá ɔde amú yulá á, mva amúnyɔ nsiné lówa ifá wa bí, Bulu lótsu mu ya ɔsúsú. ⁵²Inu beda akpawunu súm mu, bɔpu ansigiyí kpɔnkɔnti yínkí yétsiá Yerusalem. ⁵³Betsiá yá Bulu ɔtswékpa inu brégyíbré, yékanfú Bulu.

Asún Wankláán Ání Yohane Lówanlín

1 ¹Asa ɔyí lebelun a, Asún ámu bu inu. Asún ámu mua Bulu bu inu. Asún ámu gyí Bulu.

Asún Ání ɿtehá Nkpa

²Asún ámu mua Bulu bu inu asa ɔyí lebelun. ³Musú Bulu lótsun bwé tógyító. Tɔtɔɔtɔ má inuá Bulu lóbwé tsun mu ɔma. ⁴Mutɔ nkpa itsú. Nkpa ámu tópó wankı ba ahá fée ní. ⁵Wankı anfì tɔwánkí oklúntɔ, támè oklún mókúgyi músú ki.

⁶Bulu lówa oyin ɔkvá butetí mu Yohane^a sí sí. ⁷ɿleba bebláa ahá wankı amu iwi asún, méni ahá fée böhö asún ámu su gyi. ⁸Megyí Yohane onutó gyí wankı amu. Mu mó wankı amu iwi asún ɿleba bebláa ahá. ⁹Dhá ámúú ogyi wankı onutó, ɔtɔwánkí há ɔhagyíha amu ɔbá ɔyító.

¹⁰Dbu ɔyí ánfitɔ. Musú Bulu lótsun bwé ɔyí, támè ɔyí ánfitɔ atsiápú bwməbi mu. ¹¹ɿleba mu onutó ɔmáttó, támè mu pi bwmöhö mu. ¹²Támè ɿleha ahá ání böhö mu, hō mu gyi fée ɔkpa ání bwbwéé Bulu abí. ¹³Amó Bulu abí bwé motsú ilíntɔ, ntéé nyankpusa apébwetɔ, ntéé oyin ɔwɔlí ɔkpasu. Mboún Bulu onutó lóbwé amú mu abí.

¹⁴Asún ámu lébemlí nyankpusa, oletsiá anitɔ. Awítɔle pú ɔnɔkwali ssón létsiá mutɔ. Anilówun mu numnyam. Mu Si lówa mu numnyam amu, tsúfé Obí ɔkvukúnú ɔkvle pé ogyi há mu.

^a 1:6 Asú ɿbɔpó Yohane

15 Yohane léle mu súná, tóí tsú mu iwi ɔbée, “Óni iwi asún neblí mbéé, ‘Dhá ámúú obuo mi ɔbá ámu dun mi, tsúfē ɔbu inu asa bɔkwí mi’ ” ní.

16 Mu awítóle itsó. Íní sú ɔde awítóle tsɔtsɔɔtsɔ ánfi wa há aní fée ní. 17 Mosesu Bulu mbla ámu ná ileba, támé ɔnɔkwalí múa awítóle mó ına aní Wíe Yesu Kristosu ileba. 18 Dhaa mɔkúwun Bulu kí. Obí ɔkukúnú ɔkulé pé, mu onutó ogyi Bulu, otsie Ósí ámu gyɔpsu, Ósí ámu tehíé kle mu asún ámu, nkulé labláa aní alíá Bulu gyí.

Yoh

Asú ɔbɔpú Yohane Bulu Asún ɔkanda

(Mateo 3:1-12; Marko 1:1-8; Luka 3:1-18)

19-20 *Yudafɔ ahandé ání bvbv Yerusalem bɔwa Bulu igyí ahapú pú Lewifɔ Yohane wá bee buyéfíté mu bee, ma ogyi? Yohane mési asvansu ɔjáin amó. ɔlele bláa amó ɔbée, “Megyí mígyí Kristo, (dhá ámúú Bulu ladá mu ofúli amu).” 21 Befíté mu bee, “Múmú fúgyí ma? Fúgyí *Elia?”

ɔlele mó ɔnɔ ɔbée, “Megyí mígyí Elia.”

Betrá fité mu bee, “Fúgyí Bulu ɔnɔsú ɔtɔípú amúú ɔbéba amu?”

ɔlele mó ɔnɔ ɔbée, “Ó-o.”

22 Múú befíté mu bee, “Ma fuhié fugyi? Bla aní, méní abéyébláa ahá ámúú bɔwa aní ámu. Nkálí fúdeblí tsú fú onutó iwi?”

23 Yohane lópu asún ání Bulu ɔnɔsú ɔtɔípú *Yesaia léblí tswí lé mó ɔnɔ ɔbée,

“Mígyí dhá ámúú ɔdekplún *dimbísú ɔbée,

‘Mlitswii aní Wíe ikpa ámu ha mu’ amu ní.”

24-25 Inu *Farisifɔ akvá bɔwa Yohane wá é befíté mu bee, “Ní megyí fúgyí Kristo amu, megyí fúgyí Elia ntéé Bulu ɔnɔsú ɔtɔípú amúú ɔbéba amu é á, ntogyi sú fude ahá *asú bɔ?” 26 Yohane léle mó ɔnɔ ɔbée, “Ntsu ndepubó ahá asú, támé ɔha ɔku bu mlitɔ nfi, mluméyín mu. 27 Muygí dhá ání obuo mi ɔbá ní. Mmɔfvu ání nésankí mu ntukvta ɔfé kpán.”

28 Asún ánfi fée léba Yordan ntsu ɔbin Betania wúluto. Inu Yohane létsiá bó ahá asú ní.

Bulu Okúfabí

29 ɔyí kehe a, Yohane lówun ání Yesu ná ɔbá mu wá. Múú ɔlebláa ahá ámu ɔbée, “Mlíki, Bulu *Okúfabí amu ɔbá á. Mušú Bulu tɔtsvn sí ɔyítá ahá lakpan kíé amú ní! **30** Mu iwi asún neblí mbéé, ‘Oku buo mi ɔbá. Ódvn mi, tsúfé ɔbu iwu asa bɔkwí mǐ ní. **31** Mí onutó mmeyín mu, támē neba nde ahá asú bɔ, méni Israelfɔ bébi ɔhá ání ogyi.”

32 Yohane léblí ɔbée, “Nowun *ɔjé Wankíhé amu, ɔlekplí tsú ɔsúsú fé abróduma bogyonká mušu. **33** Mí onutó mmeyín mu, támē Bulu lówa mí ɔbée mbá bɔpu ntsu bɔ ahá asú. Mulébláa mi ɔbée, ‘Dhá ámúú fówun ɔjé Wankíhé amu ɔbekplí tsú ɔsúsú bogyonká mušu ámu ɔbópu ɔjé Wankíhé amu bɔ ahá asú ní.’ **34** Nawun ání ulaba mútó. Mú su nde mu iwi adánsie gyí mbéé, mugyí Bulu mu Bi ámu ní.”

Yesu Akasípú Agyankpapu

35 Mú ɔyí kehe a, Yohane mua mu akasípú abanyá besankí ba iwu. **36** Bréá Yohane lówun Yesu détsúvn a, ɔleblí ɔbée, “Mlíki, Bulu *Okúfabí amu ná iwu á.”

37 Akasípú abanyá ámu bonu asún ánfi. Mú su bekplá buo Yesu. **38** Yesu lédamlí kí wun ání bubuo mu. Múú ɔlefíté amu ɔbée, “Ntɔ mlidédunká?”

Befité mu bée, “Osunápú, nkónu futsie?”

39 Yesu léle mó ɔnɔ ɔbée, “Mlíba bekí.” Mú su ayin abanyá ámu bobuo Yesu yékí mu otsiákpá. lbóbwé fé ntópwé dɔnatɔ. Betsiá mu wá tá owí.

40 Ayin ámúú bonu asún ání Yohane léblí tsú Yesu iwi, bekplá buo Yesu amvtɔ ɔkule gyí Simon Petro mu pio Andrea. **41** Mú ɔma a, itɔ gyankpapá Andrea líbwé gyí, oloyódunká mu pio Simon, bláa mu ɔbée, “Anlawun Mesia.” (Mú así gyí, “Kristo”, ɔhá ámúú Bulu ladá mu ofúli amu.)^b **42** Iwu ɔlekpa Simon ba Yesu wá.

^b 1:41 Kristo igyi Griiki ɔblíi, Mesia é igyi Hebri ɔblíi.

Yesu léki mu díín, ɔleblí ɔbée, “Fúgyí Yohane mu bi Simon ni. Tsú nde púya a, bétu fú Kefa.” (Griiki ɔblítɔ “Petro.” Mú ası gyí, “Butá.”)

Filipo Mua Nataniel Ti

43 Oyí kehe a, Yesu lóbwé ɔbée móyɔ Galilea ɔmátɔ, olowun Filipo. Múú ɔlebláa Filipo ɔbée, “Buo mi.” **44** Filipo otsú Betsaida, Andrea mua Petro wúluto. **45** Filipo lówun Nataniel, ɔlebláa mu ɔbée, “Anlawun oyin ámúú Mose lówanlín mu twi asún wá Bulu mbla ámuto, Bulu ɔnósú atɔípú amu é bɔwanlín mu twi asún ámu. Mu dá gyí Yesu. Mu si gyí *Yosef, otsú Nasaret wúluto.”

46 Nataniel léfité mu ɔbée, “ltɔ yilé ku bétalí dalu tsu Nasaret wúluto?”

Filipo lébláa mu ɔbée, “Ba afubekí.”

47 Bréá Yesu lówun Nataniel ɔbá mu wá á, ɔleblí ɔbée, “Israelyin onutónutó ní. Afunu kuku ma mutɔ.”

48 Nataniel léfité Yesu ɔbée, “Nkálí lóbwé febi mí?”

Yesu lélé mó ɔnɔ ɔbée, “Nowun fu bréá fubu pɔntɔ-oyí ámu ası inu, asa Filipo lébeti fú.”

49 Nataniel lébláa mu ɔbée, “Osunápú, fúgyí Bulu mu Bi Israel Owíe amu ni.”

50 Yesu lébláa mu ɔbée, “Alí ámúú nabláa fu mbée, nowun fu pɔntɔ-oyí ámu ası ámu su fahogyi? Fówun ofúla ání idvn íní.” **51** Yesu létrá bláa mu ɔbée, “ɔnɔkwali nde mlı bláa, mlówun ání ɔsúsú lafínkí, *Bulu-abɔpu bvde ɔsúsú yo yínkí bá Nyankpusa-Mu-Bi ámvsu.”

ɔkátsiá Kana Wúluto

2 **1** Eke sáásí a, betsiá ɔká Kana wúlu ání ibu Galilea ɔmátɔ. Yesu mu yin bu inu. **2** Bétu Yesu mua mu *akasípú é mó ası. **3** Bréá amú ntá leta á, Yesu mu yin lébláa mu ɔbée, “Butráa buma ntá.”

4 Yesu lébláa mu ɔbée, “Amú yín, yéé megyí mí asún igyi o! Mí bré mɔkónyá fun.”

5 Mu yin lébláa wóyí ámuto asúmpú ɔbée, “Mlbwe dinka asúngyíasún ání ɔbébláa mlisv.”

Yohane 1, 2

Asúmpú amu besa bólá awundi ámu féé. (Yohane 2:7)

6 *Yudafí butɔfwí iwi amú amándié ɔkpasu. Mú su bɔpvu awundi akpɔnkɔɔnkɔɔnti asie yáí wóyí ámvtɔ. 7 Yesu lébláa unu asúmpú amu ɔbée, “Mlisa ntsu bula awundi ámu féé.” Lélé besa. 8 Inu ɔlebláa amú ɔbée, “Mlisa iku ya nkesu ɔkípu amu.” Besa ya mu. 9 ɔleda mó ɔnɔ́ á, iladámlí bwé ntá. Omeyín ɔtínéá benya ntá ámu tsú. (Táme asúmpú amu mó bvyin.) Inu ɔleti ɔká otsiápú amu ya itsétó, 10 ɔlebláa mu ɔbée, “Nta wankláán ɔhagyíha tegyankpá yáí. Ní bonu mó tá asa butɔpú móá ima ale ba. Táme fú mó fapú wankláán ámu yáí bɔfvu séi.”

11 Íní gyí osúna gyankpapu ání Yesu lóbwe ní. ɔlobwe mó Kana ání ibu Galilea ɔmátó, pólé mu numnyam ɔwan. Iléha mu akasípú bɔhɔ mu gyi.

12 Íní ɔma a, Yesu mva mu yin, mu apíó pú mu akasípú bɔyɔ Kapernaum wúluto, yétsiá unu nke kpalobí.

Yesu Bulu Ọtswékpá Yo

(Mateo 21:12-13; Marko 11:15-17; Luka 19:45-46)

13 Bréá nkeá Yudafó bópugyi Israelfósu *Katsvn Nke lowie wóyí tá á, Yesu lódu yó Yerusalem. 14 Ọløyé *Bulu ọtswékpá amu wunsinésú yówun ání ahá bvde nnantswie, akúfa pú abródvma fe. Olowun akv é butsie mpónúasi bvde kóba tséé. 15 lnú ɔlobwe mpli, wíe amútó, gyáa amúa mbwí ámu féé dálí. Olowutá kóba atsépu amu mpónú dá, dá amú kóba sáin. 16 Múú ɔlebláa abródvma afepú ámu ɔbée, “Mlile amú nfi! Mlumápu mí Sí wóyító bwé mli ibiá ogyíkpá.” 17 Íniá ɔleba ali su á, mu akasípó amu bekaín Bulu asvn wanlínhé anfisv. “Fú osúmkpá amu asún ihié igyi mí asvnbogya.”

18 Yudafó ahande amu beba Yesu wá befité mu bée, “Osúna mɔmu fóbwé púsúná ani ání Bulu túmitó fóde ínì bwé?”

19 Yesu lébláa amú ɔbée, “Mlibwie Bulu ọtswékpá anfi, nópu nkensá yí mó.”

20 Yudafó ahande amu bebláa mu bée, “Nfí advana-sie kéké bɔpuyi obu ánfi. Mú fú mó fee, fópu nkensá yí mó?”

21 Táme mu nyankpusa-oyí iwi asún ɔdeblí, megyí Bulu ọtswékpá amu. 22 Bréá Bulu lókusúa mu tsú afúlitó ɔma a, mu akasípó amu bekaín ání ɔleblí asún ánfi. Mú su bɔhó Bulu asún pú Yesu asvn blíhé amusu gyi.

Yesu Yin Nyankpusa Klunto

23 Yesu lóbwé osúna tsotsɔctsó Israelfósu Katsvn Nke ámvtó bréá ɔbu Yerusalem, ahá tsotsɔctsó bowun. Mú su bɔhó mu gyi. 24 Táme Yesu mópu ansí dínká amúsú, tsúfē oyin aliá amú féé bugyi. 25 Mehián ání ɔhaa ɔbebláa mu ɔha iwi asún, tsúfē mu onutó oyin asún ání ibu nyankpusa klunto.

Yesu Mua Nikodemo

3 1 *Yudafó ɔhande ɔku létsiá, butetí mu Nikodemo. Farisiyin ogyi. 2 ɔleba Yesu wá eke ɔku onyé bebláa mu

ɔbée, “Osunápú, aniyin ání Bulu lówa fú sísi fé atá osunápú. Tsúfé ɔhaa méetalí bwé osúna anfi fúdèbwé ánfi, ní Bulu móbúo mu.”

³ Yesu léle mó ɔnó ɔbée, “Oñokwali nde fú bláa, ɔhaa méetalí nyá Bulu ogyi iwíe mvsu, nkéti balákwíí mu.”

⁴ Nikodemo léfité mu ɔbée, “Nkálí bélakwíí ɔhá ání aladan? Obétalí sánkí wíe mu yin iputó, ɔbelakwíí mu?”

⁵ Yesu léle mó ɔnó ɔbée, “Oñokwali nde fú bláa. Ní bùmèlakwíí ɔku tsuń ntsu múa *Oñe Wankihétó á, ɔméetalí wíe *Bulu iwíegyí ámvtó. ⁶Oyulúv nkpa itsú nyankpusató, ɔnjéts klé é itsú Bulu Oñéts. ⁷Mú su máha mó iwa fú wánwan ání nabláa fu mbée, ilehián ání bélakwíí mli. ⁸Afú t̄tsuń yo ɔtínéá ideklé. Futonú mó nka, támē fumeyín ɔtínéá itsú pú ɔtínéá iyó. Ali kén igyi há ɔhagyíha ání bakwíí mu tsú Oñé ámvtó ní.”^c

⁹ Nikodemo léfité mu ɔbée, “Ngya ntó asún ní?”

¹⁰ Yesu léle mó ɔnó ɔbée, “Israelfó osunápú yilé fúgyi, mó fee fumokónú asún ánfi asi? ¹¹Oñokwali nde fú bláa. Tzá aniyin iwi anidétcí tsú, tóá anulawun é iwi anidé adánsie gyí, támē mlitamahó ani asún ámu. ¹²Ní nebláa mli tóá ide mvsú yo ɔyí ánfító, mlímóhogyi a, nkáli ibóbwé nebláa mli tóá ide mvsú yo ɔsúsú mboún mlöhogyi? ¹³Ohaa mókódú yó ɔsúsú iwu kí, nkéti Nyankpusa-Mu-Bi ámu olotsu iwu ba amu.

¹⁴“Ali ámu Mose lípu koóbri iwu síán oyísú, tsú mó líí *dimbísú iwu ámu a, ali kén ilehián ání béda Nyankpusa-Mu-Bi ámu mántá oyísú, tsú mó líí,^d ¹⁵méní ɔhagyíha ání ɔlchó mu gyi obénya nkpa ání itamatá ní. ¹⁶Tsúfé dwé Bulu léhie dwé anyánkpúsa. Mú su ɔlçpu mu Bi ɔkukónú ɔkule pé ámu há, méní ɔhagyíha ání ɔlchó mu gyi omóowu, mboún obénya nkpa ání itamatá. ¹⁷Bulu mópú mu Bi ámu sísi ɔyí ánfító ɔbée, ɔbá begyi ahá asún, ɔha ahá ipón, mboún ɔbée, ɔbá bɔhó ahá nkpa.

^c 3:8 Oñé móa afú leltan aba Griiki ɔblító. ^d 3:14 Mu oyikpalíhesu síán iwi asún ɔdèblí.

18 “Oħá ání ɔlħo mu Bi ámu gyi lagyi asu. Oħá ání ɔmħo mu Bi ámu gyi a, Bulu laħá mu ipón dodo, tsúfē ɔmħo mu Bi ɔkvle pē ámu gyi. **19** Aliá ɔbéha ipón ámu gyí, wanki amu laba oyító, támē ahá bħodwex oklún duu wanki amu, tsúfē lalahe abwepú bugyi. **20** Oħagyíha ání ɔtċbwé lalahe tolú wanki amu. Oħtamakpúkpé mantáa mu, tsúfē ɔde ifú nya ání mu bwiegħé bélux ɔwan. **21** Támē ɔħá ání ɔtċbwé yilé teħá wanki amu tħwánki wúlī musu, méni ahá bówun ání Bulu apé ɔddebwe.”

Yesu Mua Asú ɔbopú Yohane

22 Inni ɔma a, Yesu mua mu *akasípú bedali Yerusalem yó Yudea ɔmáttó. Betsiá inu kpalobí, oletsiá bɔ ahá *asú. **23** Ali bré ámvtó á, Yohane é dé ahá asú bɔ Aenon nsáuntó, mantáa Salim wúlu. Tsúfē ntsu dada nsiné inu. Ahá betsíá yó mu wá, oletsiá bɔ amú asú. **24** (Bumokúnyá kítá Yohane tswi obu ali bré ámvtó.)

25 Iwixxvuráa iwi nwéengyí ku leba Yohane akasípú pú Yudayin ɔku nsiné. **26** Inu Yohane akasípú bɔy় মু wá yébláa mu beej, “Osunápú, yéε fakáín oyin ámúú fúa munyo mlulétsiá Yordan bunktapa ɔbin, fegyi mu iwi adánsie wankláán ámusu? ɔde ahá asú bɔ, ahá feé bude mu wá yo.”

27 Yohane lélé mu ɔnó ɔbée, “Oħaa méetalí bwé tħt, nkéti Bulu laħá mu ɔkpa. **28** Mli onutó mléetalí gyi mi adánsie ání nebláa mli mbée, ‘Megyí mígyí Kristo amu, támē Bulu lówa mí gya mu nkpá.’” **29** Inu ɔleha amú yébi ɔbée, “Oká otsiápu bú mu ka. Oká otsiápu amu mu nyawie é tetsiá ɔká otsiákpá unu, méni ansí bégyi mu ní onú mu nyawie amu ɔme. Ali kén ansí de mí gyí séi ní. **30** Mí atumabi bëta wié mu kletó.”

Oħá Ání Olotsu Ċsúsú Ba

31 Oħá ámúú otsú ɔsúsú ámu duu ɔħagyíha. Oħá ání otsú ɔsulúsu é gyí ɔsulúsu ɔha. ɔsulúsu asún ɔteblí, támē ɔħá ání otsú ɔsúsú duu ɔħagyíha. **32** Otegyi tħá alawun pú tħá alanú iwi adánsie, ɔħaa tamahħo mu asun blíħé. **33** Támē ɔħagyíha ání ɔlħo mu asun blíħesu gyi dé mūsú si ání Bulu

asún igyi ɔnɔkwali. ³⁴Ohá ámúó Bulu lówa ámu telé Bulu asún blí, tsúfē Bulu tɔpú ɔnjé ámu bvlá mvtɔ. ³⁵Osi ámu tɔdwé mu Bi ámu, alapú túmi féé wá mu ibitɔ. ³⁶Ohagyíha ání ɔlchɔ mu Bi ámu gyi bu nkpa ání itamatá. Ohagyíha ání ɔmchɔ mu gyi má nkpa ání itamatá. Bulu ɪsvbití é idin mvsu.

Yesu Mva Samariayintse ɔkv

4 ¹*Farisifɔ bonu ání Yesu dé abúopu nya, bó amú *asú dun Yohane. ²(Táme megyí Yesu onutó dé amú bɔ. Mu *akasípú dé amú bɔ.) ³Bréá Yesu lébi ání Farisifɔ ámu banú asún ánfì á, ɔledalí Judea ɔmáttó yínkí yá Galilea ɔmáttó. ⁴Táme lehián ání ɔbótsvn *Samariafɔ ɔsvlúsuv.

⁵Yesu lóyowie Sikar ání igyi Samaria wúlu kvtɔ. Wúlu anfì bu mantáa ɔsvlúv kvá *Yakob lópuhá mu bi *Yosef bímbí ámu. ⁶Inú Yakob ibún bu ní. ɔkpa ámu bu ifá. Mú su Yesu lótsutsúa obowie inu á, ilapián mu. Mú su oletsiá ibún ámu asi. Ali bré ámvtɔ á, ilabwé fé ɔpawísú.

⁷Inu á, Samariayintse ɔku léba ntsu ɔsakpá. Yesu lókulí mu ɔbée, “Nobwíí ipa, ha mí ntsu annu.” ⁸Ali bré ámvtɔ á, Yesu akasípú bɔyó wúluto yáho atogyihe.

⁹Yudafɔ bvtamapú ibi da Samariafɔ nwé níu ntsu. Mú su ɔtsi ámu léfité Yesu ɔbée, “Yudayin fugyi, mí é Samariayintse ngyi. Nkálí igyi sú fvde mí ntsu kvlí?”

¹⁰Yesu léle mó ɔnó ɔbée, “Ní fuyin Bulu atokiehé pú ɔhá ání ɔde fú ntsu kvlí á, teki fíkvli mu, ɔbéha fú ntsu ání itehá nkpa.”

¹¹Otsi ámu lébláa mu ɔbée, “Aní sí, fumédé ɔfé, ibún ánfítɔ é bu oklú. Nkunu fénya ntsu ání itehá nkpa? ¹²Fúdvon aní náin Yakob ání olokwi ibún ánfì há aní, mva mu abí pú amú mbwí bonu ntsu mvtɔ?”

¹³Yesu léle mó ɔnó ɔbée, “ɔmewvílì bélakítá ɔhagyíha ání otonu ibún ánfítɔ ntsu. ¹⁴Táme ɔhagyíha ání obónu ntsuá néha mu a, ɔmewvílì méetrá kitá mu ekekéeké. Ntsu ámúó néha mu amu ibédamlí ntsu ɔwíkpa mvtɔ ání ibélín ha nkpa ání itamatá.”

15 Otsi ámu lébláa mu ɔbée, “Aní sí, ha mí ntsu ánfí ku, méní ɔmewúlì méetrá kútá mí, mméetrá ba nfi é besa ntsu.”

16 Yesu lébláa mu ɔbée, “Yetí fú kúlu amliba.”

17 Otsi ámu léle mó ɔnó ɔbée, “Mma okúlu.”

Yesu lébláa mu ɔbée, “Oñokwali igyi fablí ání fuma okúlu. **18** Tsúfí fatsía akúlu tse nu kí. Mégyí fú kúlu gyí oyin ámúú fúa munyɔ mluná séi ámu é. Fawá ɔnokwali.”

19 Múú ɔtsi ámu lébláa mu ɔbée, “Aní sí, nawun ání Bulu ɔnósú ɔtɔípú fugyi. **20** Aní anáin Samariafɔ bosúm Bulu ibu ánfisu, támé mli Yudafɔ mó mluaa Yerusalem kóún lehián ání ɔhagyíha obósum Bulu.”

21 Yesu lébláa mu ɔbée, “Otsi, ho mí asún ánfisu gyi. Bré ku bēba ání ahá bvméetrá súm ɔsí ámu ibu ánfisu ntéé Yerusalem. **22** Mli Samariafɔ mluméyín ɔhá ání mlidésum. Aní Yudafɔ mó aniyin ɔhá ání anidésum, tsúfí Yudafɔsu una nkphahɔ́ leba ɔyító. **23** Bré ibá, ilafvn ta ání Bulu asúmpú anokwalipu bósúm ɔsí ámu ɔnjétó pú ɔnokwalisu. Tsúfí ahá ánfí odu ɔsí ámu dédunká ɔbée busúm mu ni. **24** ɔnjé Bulu gyí. Mú su ilehián ání ahá ání butosúm mu bósúm mu ɔnjétó pú ɔnokwalisu.”

25 Otsi ámu lébláa mu ɔbée, “Nyin ání Mesia^e, (ɔhá ámúú Bulu ladá mu ofúli amu) ɔbēba. Ní ɔbá á, ɔbélè asúngyíasún asi súná ani.”

26 Múú Yesu lébláa mu ɔbée, “Mí ánfí nde fú asún bláa anfi gyí Kristo amu ni.”

27 Inu akasípú amu besankí tsú wúlutɔ ba bɔtu amú. Ulɔwa amú wánwan ání bawun Yesu mua ɔtsi bulí budetɔí. Támé amútɔ ɔkvuk métalí fité ɔbée, “Ntɔ fvdedunká tsú mu wá, ntéé ntogyi sú fúa ɔtsi ámu mlidétoí?”

28 Otsi ámu lési mu oló yái inu, yínkí yí wúlutɔ yébláa ahá ɔbée, **29** “Mlha amlibekí oyin ɔkvá alabláa mi tsá nabwé kí féé. Mlalahogyi mluaa, megyí Kristo amu ni?” **30** Mú su ahá bedali tsu wílu amutɔ békí Yesu.

31 Ali bré ámvtɔ á, mu akasípú ámu bvde mu kokóli bée, ogyíi ató.

^e 4:25 Griikifɔ téti Mesia bée Kristo.

32 Táme ɔlebláa amú ɔbée, “Mbu tśá négyi, mluméyín mó iwi kuvuvku.”

33 Mú su akasípú amu befíté aba bée, “Ntée ɔku labeha mu tóku alagyí?”

34 Yesu lébláa amú ɔbée, “Mí atogyihe gyí ání nóbwe tśá ɔhá ámúú ɔlɔwa mí sísi ámu ɔbée mbwéé, ammɔ mó ɔnó.

35 Yée mliteblí mliaa, ‘Tsra ana pé lasí ayó tím̄bi bófun?’ Táme nde mli bláa mbéé, mlitsu ansí kí adɔbúu amutɔ, ayó ámu ilabli fun tím̄. 36 Buðe mu atínpu akɔ ka dodo. Buðe mó tím̄ yaí há nkpa ání utamatá. Mú su ansí bégyi adupú móá atínpu amu féé ekewúle. 37 Mú su ɔnɔkwali igyi butebli bée, ‘ɔku todú, ɔku é tetun.’ 38 Nɔwa mli mbéé mliyétin ayóá mlumóyɔ mó odukpá. Aha bambá lýɔ mó iwi agyúmá, llawá labi há mli.”

39 Samariafɔá bubu wúlu amutɔ tsɔtsɔɔtsɔ bɔhɔ Yesu gyi, adánsie ámúú ɔtsi ámu légyi suná amú ɔbée, “Alabláa mi tógyítóá nabwé mí nkpatɔ féé” ámu su. 40 Íni su bréá bɛba Yesu wá á, bokokóli mu bée, otsía amú wá. Yesu létsiá inu nkenyɔ.

41 Yesu asun blíhé su Samariafɔ ámu tsɔtsɔɔtsɔ é belahɔ mu gyi. 42 Bebláa ɔtsi ámu bée, “Megyí fú asún ámu sú anilétrá hɔ mu gyi ngya o. Aní onutó anulanú, anlawun ání lélé oyin ánfì gyí ɔytító Nkpa ɔhɔpu amu ni.”

ɔhande ɔku Mu Bi ॥॥ Tsa

43 Nkenyɔ ámu ɔma a, Yesu lénatí yó Galilea ɔmátó.

44 (Tsúfé mu onutó olowun blí ɔbée, “Butamabú Bulu ɔnɔsú ɔtɔípú mu onutó ɔmátó.”) 45 Bréá olowie Galilea a, inufɔ bɔhɔ mu atúu, tsúfé amú onutó bɔyɔ Yerusalem Yudafɔsu *Katsun Nke ámu ogyíkpá. Mó su bowun tśá ɔlobwe inu féé.

46 Yesu létrá yinkí yó Galilea ɔmátó, Kana wúluto, ɔtíné ámúú ɔledamlí ntsu bwé ntá ámu. ɔmá ɔhande ɔku tsie Kapernaum wúluto. ɔbu obi yinhé ɔkuá ɔda ɔdèlo. 47 Bréá ɔhande amu lónu ání Yesu latsú Judea ba Galilea a, olegya mu ɔkpa yókokóli mu ɔbée, mu bi yínhé lawú tá, ɔkplíu ba Kapernaum, ɔbetṣa mu ilɔ ha mu. 48 Yesu lébláa mu ɔbée, “Mó su ní mlumókúwun osúna a, mlumóhɔ mi gyi ekekéeke?”

49 Omá ɔhande amu lébláa mu ɔbée, “Owíé! Ní aní ayabi mɔwa ɔsa á, kebi ámu obówu.”

50 Yesu lébláa mu ɔbée, “Yo! Fú bí ámu obénya nkpa!”

Oyin ámu lɔhɔ asún ámúú Yesu lébláa mu amusu gyi, oleyinkí ɔyó wóyí. **51** Bréá ɔyó á, mu asúmpú beba befia mu, bláa mu bee, “Fú bí ámu lanyá nkpa.”

52 Iñu ɔlefíté amú bréá iwi líwa mu bi ámu ɔnlùn. Bebláa mu bee, “Owísó ámu lési mu ígye ɔpa ɔdɔ-kvletɔ.” **53** Iñu á, ɔlekaín ání ali bré ámvtɔ kén Yesu lébláa mu ɔbée, mu bi ámu obénya nkpa ní. Iñi su mua mu wóyítófɔ féé bɔhɔ Yesu gyi.

54 Iñi gyí osúna nyɔɔsiá Yesu lóbwɛ bréá olotsu Yudea ba Galilea ni.

Tsukule Osínpu ɔku ॥ ॥ Tsa

5 ¹ Asún ánfi ɔma a, Yesu lódu yó Yerusalem *Yudafɔ Bulusúm nke ku ogyíkpá. ²Bɔpwɛ buntíi wá wúlu amu. Bokwi ibún ku mantáa buntíi amu ɔkpa ɔnɔ kvá butetí mó Akúfa ɔtsúnkpa. Butetí ibún ámu Betesda *Hebri ɔblítɔ. Beyi mbu anu bómli mó. ³⁻⁴ Alɔpu tsɔtsɔctsɔ bubun ibún ámu asi mbu ánftɔ. Amútɔ aku bugyi ansibi abwiepú, abɔ pú tsukule asínpu.^f ⁵Oyin ɔkvá alasin tsukule nfí adwasa-kwe (38) kéké da inu. ⁶Bréá Yesu lówun mu a, olowun ání alalá, dí inu wá ɔpá. Mú su ɔlefíté mu ɔbée, “Fudeklé fee iwi iwá fú ɔnlùn?”

⁷ Tsukule osínpu amu léle mó ɔnɔ ɔbée, “Owíé, ní bowúli ntsu ámvtɔ á, mma ɔhá ání obótsu mí wá mútɔ. Nótsutsúa ambɔbwé á, ɔku lagyankpá wíé mútɔ dodo.”

⁸ Yesu lébláa mu ɔbée, “Kvsu! Tsu fú ɔklan, afvnati!” ⁹Iñunununu oyin ámu iwi líwa mu ɔnlùn, ɔlokvsú tsú mu ɔklan, wá natí bi.

Ali eke ámu igyi Yudafɔ *ɔkpónó ɔdaké. ¹⁰Mú su Yudafɔ ahande beka oyin ámúú Yesu latsá mu ilɔ ámu ansító, blí

^f 5:4 Mótɔ yée 4 bu nwulú dada amu akvtɔ: *lbu nv bv inu á, Bulu-ɔɔpu tobowlíi ntsu ámvtɔ. Iñi sv bvtsie inu bugyo mv. Tsufé ní ɔbá bowlíi mó á, fúá fegyankpá wíé mútɔ á, fvtenyá ilotsá.*

Yesu mva tsukvle osínpv amv ni. (Yohane 5:6)

beε, “Ndε igyi ɔkpúnú ɔdaké. Anı mbla meha ɔkpa ání fósurá fú ɔklan.”

11 ɔlebláa amú ɔbée, “Dhá ámúú ɔletsa mí ılɔ ámu lébláa mí ɔbée, ‘Tsu fú ɔklan, afunatu.’ ”

12 Mú su befité mu bee, “Ma lébláa fu ɔbée, futsúu fú ɔklan afunati?”

13 Oyin ámu mébi ɔhá ání ɔletsa mu 1lɔ, tsúfē ahá bwéhíe bwetsɔ iwu, Yesu lófwı wá amútó.

14 ɔma a, Yesu lóyówun mu *Bulu ɔtswékpa iwu. Múú ɔlebláa mu ɔbée, “Yéé fawun ání iwi lawá fú ɔnlun. Mátrá bwe lakpan, méní múa idvn íni méeba fusu.”

15 Oyin ámu léyébláa Yudafɔ ahande amu ɔbée, Yesu létsa mu 1lɔ. 16 Íniá Yesu dé ntobi ánfi odu bwe ɔkpúnú ɔdaké su á, Yudafɔ ahande amu bɔwa mu kpækpéé bi. 17 Táme Yesu lébláa amu ɔbée, “Mí Sí mɔkúsí agyúmá yo. Mú su mí é mmɔkúsí.”

18 Mu asvn blíhé anfi su á, Yudafɔ ahande amu bekle ání bómɔ mu ɔkpagyíɔkpasu. Tsúfē megyí ɔkpúnú ɔdaké mbla ámu nkule túvn su, mboún ɔleblí ɔbée, mu sì gyí Bulu, ilosuná ání mva Bulunyɔ bugyi kékéé.

Bulu Téhá Mu Bi Ámu Túmi

19 Yesu lélé mó ɔnɔ ɔbée, “ɔnɔkwali nde mlı bláa. Mí Bulu mu Bi ánfi onutó mméetalí bwé tɔtɔ mí iwisu. Tzá nowun ání mí Sí débwé á, mó ntɔbwé. 20 Tsúfē mí Sí tɔdwé mí, otosúná mí itzá mu onutó ɔdebwe féé. Inn! lbówa mlı wánwan ání obósuná mí múa idvn alı. 21 Alı ámuú mí Sí tɔkúsvá ahá tsú afúlitɔ, há amu nkpa ámu a, alı mí é ntehá ahá ání ndeklé nkpa ní. 22 Mí Sí tamagyi asún há ipón, táme alapú asúngyi féé wá mí ibitɔ, 23 méní ɔhagyíɔha obóbu mí fé altá otobú mí Sí ámu. ɔhá ání ɔtamabú mí tamabú mí Sí ámuú ɔlɔpu mí sisí ámu é.

24 “ɔnɔkwali nde mlı bláa mbée, ɔhagyíɔha ání otónú mí asún, ɔtɔhɔ ɔhá ámuú ɔlɔwa mí sisí ámu gyi, bu nkpa ání utamatá. Bulu méegyi mu asún, há mu pón, tsúfē aladálı lowutɔ ba nkpatɔ dodo. 25 ɔnɔkwali nde mlı bláa. Bré ku ibá. Bré ámu 1lawúna fun ání ahá ání bugyi fé aha wuhé^g bónu Bulu mu Bi ámu ɔmę. Amúá bonu mó bénya nkpa.

^g 5:25 Ahá ání bawú ɔŋétó.

26 Tsúfé mí Sí bóv túmi, ḥtēhá nkpa. Alí kén alahá mí ánfí ngyi mu Bi ánfí túmi, ḥbée nháa ahá nkpa ní. 27 Alahá mí túmi ḥbée, ngyíi ahá asún, tsúfé mígyí Nyankpusa-Mu-Bi ámu ní. 28 Asún ánfí imáwa mlí wánwan. Bré ku ibá, afúli fée bónu mí ḥme, 29 kúsú. Amúá bōbwé yilé bélakúsú, nyá nkpa ání itamatá. Amúá bōbwé laláhe a, négyi amú asún, há amú ipón.”

30 “Mméetalí bwé tɔtɔtɔ mí iwisu. Asún ání nonú tsú mí Sí wá á, mó ntɔpúgyí asún. Mú sú ntegyi asún ḥnɔkwaliṣu ní. Tsúfé ntamabwé tɔá mí onutó ndeklé, mboún tɔá ḥá ámúó ḥlɔwa mí sisí ámu tekle.”

Yesu Iwí Adánsie Wankláán Agyípú

31 Yesu lɔyɔ músú blí ḥbée, “Ní mí onutó negyi mí iwí adánsie á, mlumɔhɔ mó ání ḥnɔkwali igyi.^h 32 Bulu é tegyi mí iwí adánsie. Nyin ání mí iwí adánsie ámúó odehyí amu igyi ḥnɔkwali. 33 Mlulawá abí sisí Yohane. Alabláa mlí ḥnɔkwali amu. 34 Mí mó á, mmehián anyánkpúsa adánsie. Mboún nde mlí asún ánfí bláa, méní Bulu ḥbɔhɔ mlí nkpa. 35 Yohane asun blihé lɔbwé fé ḥkandíe ání idewankí. Mú su mlulótsulá gyi mó ḥdwé kplobí. 36 Mbu tɔá itegyi mí iwí adánsie, idun Yohane klé amu. Agyúmá ámúó mí Sí lawá ḥbée mbwée mɔ mó ḥnɔ, nde mó bwé ámu dé adánsie gyí ání mulówa mí sisí. 37 Mí Sí ámúó ḥlɔwa mí ámu onutó lagyi mí iwí adánsie. Mlumókunu mu ḥme, mlumókúwun mu é ki. 38 Mlumɔhɔ mu asún wá mlí klvntɔ, tsúfé mlumɔhɔ mí ámúó ḥlɔwa sisí ámu gyi. 39 Mlikíá mlénya nkpa ání itamatá tsú Bulu asun wanlínhé amvtɔ. Mú sú mlí ansí lapé, mlidé mó kasí ní. Mí iwí adánsie Bulu asun wanlínhé amu idegyí. 40 Táme mlulakíná mí wá bá, méní mlénya nkpa ámu.

41 “Mmedédunká mbée, ahá bukánfu mí, 42 tsúfé nyin mlí dodo. Nyin ání mlutamadwé Bulu tsú mlí klvntɔ. 43 Naba mí Sí dátɔ, mlumɔhɔ mí. Táme ní ḥha bambá ḥbá mu onutó iwisu á, mlɔhɔ mu. 44 Mlitékleá mlékanfú aba, táme

^h 5:31 Mose mbla lósuná ání ahá abanyó ogýí adánsie.

mlitamabó mbódí ání Bulu ɔkvle pé ámu ɔkánfu mlí. Nkálí ibóbwé mlóhó mí gyi? ⁴⁵Mlumáki mliaa, néle mlí ilá mí Sí ansító. Mose amúú mlí ansí idún musu mliaa ɔbóhó mlí nkpa ámu mboún ɔbélé mlí ilá Bulu ansító ní. ⁴⁶Ní lélé mlulóhó Mose asúnsú gyi a, teki mlóhó mí asúnsú gyi, tsúfē mí iwi asún ɔlowanlín tswí. ⁴⁷Táme íníá mlumóhó tóá ɔlowanlín tswísu gyi a, nkálí ibóbwé mlóhó mí asun blíhésu gyi?”

Yoh

Ahá Mpím-nu Atogyihe Ha

(Mateo 14:13-21; Marko 6:30-44; Luka 9:10-17)

6 ¹Íní ɔma a, Yesu mua mu *akasípú bëfa Galilea ɔpvá butetí mó Tiberia amu yó mó ɔbin. ²Odóm betsiá buo mu, tsúfē ɔde alɔpu tsa wánwansu. ³Mua mu akasípú bɔdu yó okúku kusv, yétsiá asi inu. ⁴(Ali bré ámvtó á, Yudafo nkeá bópugyi Israelfosu *Katsvn Nke ámu ilafvn ta.) ⁵Ínu Yesu lótsu ansí fúá wun ání ɔdóm kpɔnkɔɔnkɔnti bebabá mu wá. Múú ɔlefíté Filipo ɔbée, “Nkúnú abénya atogyihe hó ha ahá ánfí bégyi?” ⁶(Yesu léblí asún ánfí púsɔ Filipo kí, tsúfē oyin tóá ɔbóbwé dodo.)

⁷Filipo léle mó ɔnó ɔbée, “Ní apú tsra kwe ikoká hó atogyihe kúráá á, umófun ání okugyíkv obénya kplobí gyí!”

⁸Simon Petro mu pio Andrea, ogyi akasípú amvtó ɔkvle lébláa Yesu ɔbée, ⁹“Oyimbi ɔku dé bodobodo apín pútúpútú anu pú ntsutso iye bwáhé anyɔ. Táme ntó íní bóbwé ahá tsotsɔtsɔ ánfí?”

¹⁰Yesu lébláa mu akasípú amu ɔbée, “Mlha amú abvtsiatsia asi.” Ahá ámu féé betsiá ifású. Ayin ání bvbu amútó bóbwé fé mpím-nu (5,000). ¹¹Múú Yesu lóhó bodobodo amu, dá Bulu ipán, ɔleha beye mó há ahá ámúú bvtsie inu ámu. Ali kén ɔlbwe ntsabi bváhé amu é ní. Amútó okugyíkv lénya alia odekclé. ¹²Begyi mwe sian. Yesu lébláa akasípú amu ɔbée, “Mlkula sianhe amu, méní umóbwé atɔ yintáhé.” ¹³Lélé, bɔtɔsí sianhe amúú benya tsú bodobodo anu ámvtó ámu. Uɔbvlá alakpá dúanyɔ kéké.

¹⁴Ahá ámu bowun osúna anfí Yesu labwé ánfí. Mú su beblí bee, “Lélé, oyin ánfí gyí Bulu ɔnósú ɔtɔípú amúú bɔwanlín

mu iwí asún wá Bulu asúntá bée, ɔbéba oyítá ámu ní.” 15 Yesu lówun ání ahá ámu babwé agywun bée, béba bekítá mu ɔwunlíntá yái mu iwíe. Mó su mu nkule ɔleladú yá nkpa sí amó.

Opusu Natí

(Mateo 14:22-33; Marko 6:45-52)

16 Bréá owí lopon a, Yesu akasípú bekplí ba Galilea ɔpu onó. 17 Owí latá, támé Yesu mókuyínkí bɔtu amó. Mó su bɔdu wié ɔkluntó, budefa bɔyó Kapernaum. 18 Afú kpɔnkpɔntí ku léba 1detsúvn, ɔpu amu lówa dabí. 19 Alí bré ámvtó á, akasípú amu baplá ɔklun amu yá fé málu asa ntéé ana. Inu bowun ání Yesu ná ɔpu amusu ɔbá amó wá. Mó su ifú lekitá amó. 20 Támé Yesu lébláa amó ɔbée, “Mí ní, mlumánya ifú!” 21 Inu botsu mu wá ɔklun amvtó ansigýísú. Ilotsutsúa iwankí amó á, ɔklun amu lawié otsubúnó, otíné amóú bɔyó ámu.

Yesu Dunká

22 Oyí kehe a, ɔdɔm amúú besi bubu ɔpu amu ɔbin inu ámu bowun ání ɔklun kuku itráa melíi inu. Múá teki ilíi unvtó akasípú amu bowie nátí ní. Bowun ání Yesu mówie mútó asa benatí. 23 Mó ɔma a, nklun aku lótsu Tiberia wúluto belí mantáa otíné amóú begyi bodobodo amóú Yesu léda Bulu ipán púhá amó ámu. 24 ɔdɔm amu bowun ání Yesu lanátí inu, mu akasípú amu é buma inu. Mó su bɔdu wié nklun amvtó yá Kapernaum, bude Yesu dunká.

Bodobodoá ltehá Nkpa

25 Bréá ɔdɔm amu boyówun Yesu ntsu ɔbin inu á, befité mu bée, “Osunápú, bré mɔmu fobowie nfi?”

26 Yesu lébláa amó ɔbée, “Oñokwali nde mli bláa. Megyí osúna amúú ndebwe mlidewúun amu su mlígyá mí ɔkpa. Mboún bodobodo amúú neha mli, mlillégyí mwe ámu su. 27 Mlumáwun ipian atogyihe ání iteyíntá su. Mboún mlíwun ipian múa ibétsiá yá, ibéha nkpa ání itamatá, ání mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfi néha mli su. Tsúfí mí mí Sí Bulu lahíe nsu ání mbu ɔkpa há mó.”

28 Befuté Yesu bée, “Gyuma mɔ̄mu abwée isuna ání anidé tóá Bulu tekle bwé?”

29 Yesu léle mó ɔnɔ́ ɔbée, “Tóá Bulu déklé ɔbée ml̄bwéé gyí, ml̄ih̄ mí ánfi ɔl̄wa sísi ánfi gyi.”

30 Inu befuté Yesu bée, “Osúna mɔ̄mu fɔ̄bwé abówun, méni abóh̄ fu gyi? Ntɔ́ fɔ̄bwé? **31** Aní anáin begyi *mana dimbí ámvsu. Bɔ̄wanlín mó wá Bulu asún ámvtɔ́ bée, ‘Mose léha amú atóá ilotsu ɔsúsú bá begyi.’”

32 Múú Yesu lébláa amú ɔbée, “ɔnɔ́kwali nde ml̄i bláa. Megyí Mose léha ml̄i atogyihe amu tsú ɔsúsú. Mí Sí léha ml̄i bodobodo onutónutó ámu tsú ɔsúsú. **33** Tsúfē bodobodo ání Bulu tehá gyí mí ánfi natsú ɔsúsú bá, nebá bēha ɔyító ahá nkpa ánfi.”

34 Ahá ámu bebláa mu bée, “Owíé, tsia ha aní bodobodo anfi brégyíbré, tsú séi púya.”

35 Yesu lébláa amú ɔbée, “Mígyí bodobodo amúú itehá nkpa ámu ni. Akún méekitá ɔhá ání ɔleba mí wá ekekeeké. ɔmewúlì méekitá ɔhá ání ɔl̄h̄ mí gyi é ekekeeké. **36** Fé alia nebláa ml̄i á, ml̄ilawun mi, támé mlumókóh̄ mí gyi bɔ̄fun séi. **37** ɔhagyíha ání ɔsí ámu léha mí ɔbéba mí wá. Mméegya ɔhagyíha ání ɔleba mí wá. **38** Tsúfē mmotsu ɔsúsú ba mbée, nebá bɔ̄bwé tóá ndeklé. Mboún tóá ɔhá ámuú ɔl̄wa mí sísi ámu déklé ɔbwékpá neba. **39** Tóá ɔhá ámuú ɔl̄wa mí sísi ámu déklé gyí, ahá ámuú ɔl̄pvhá mí ámvtɔ́ ɔkvkv mádalí mí ibi. Mboún nkúsua amú féé tsu afúlito eke tráhe amu. **40** Tóá mí Sí ámu tekle gyí, ɔhagyíha ání olowun mí, mu Bi ánfi, h̄o mí gyi obénya nkpa ání itamatá. Nókvusúa mu tsú afúlito eke tráhe amu.”

41-42 Inuá Yesu léblí ɔbée, “Mígyí bodobodo amúú notsu ɔsúsú ba amu ni” su á, Yudaf̄ ámu bɔ̄wa mu wontí bi. Bée, “Megyí *Yosef mu bi Yesu amu ni? Anímeyín mu si mua mu yin? ɔkpa mɔ̄mu sú ɔdeblí ɔbée, ‘ɔsúsú notsu neba?’”

43 Yesu lébláa amú ɔbée, “Ml̄isi wontí ml̄i wvlewvle. **44** ɔhaa méetalí ba mí wá, nkéti mí Sí ámuú ɔl̄wa mí sísi ámu lakpá mu ba mi. Mí é nókvusúa mu tsú afúlito eke tráhe amu. **45** Bulu ɔnɔ́sú atɔípú amvtɔ́ ɔku l̄wanlín tswí

ɔbée, ‘Bulu obósuná ahá féé ató.’ Ḑhagyíha ání alanú mí Sí asún, kásí mó tsú mu wá teba mí wá. ⁴⁶ Ḑhaa mókúwun Ḍsí ámu kí. Mí ánfi notsu Bulu wá bá anfi nkule láwun mu kí. ⁴⁷ Ḍnokwalí nde mli bláa. Ḑhagyíha ání ɔlöhö mí gyi bu nkpa ání utamatá. ⁴⁸ Mígyí bodobodoá utehá nkpa ní. ⁴⁹ Ínuá mli anáin begyi mana *dimbísú óó á, amú féé bowu. ⁵⁰ Táme bodobodo anfi gyí múa ulatsú ɔsúsú bá, méni Ḑhagyíha ání obégyi mó móowu ní. ⁵¹ Mígyí bodobodo amúú ntéhá nkpa, natsú ɔsúsú ba amu ní. Ḑhagyíha ání ogyi bodobodo anfi obétsiá nkpa, omóowu ekekeeké. Mí ɔyulúv gyí bodobodo amu. Mú nési há, méni ɔytísfó benya nkpa ní.”

⁵² Inu Yudafó ámu benya asún anfi Yesu lablí ánfi iwi ɔbló. Amú wulewule begyi aba nwéen bee, “Nkálí oyin ánfi ɔbétalí pú mu ɔyulúv há aní ɔbée agyíi?”

⁵³ Yesu lébláa amú ɔbée, “ጀnokwalí nde mli bláa. Ní mlumégyi mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfi ɔyulúv, nu mí obugya a, mlumá nkpa ání utamatá kuvuvku mlitó. ⁵⁴ Ḑhá ání olegyi mí ɔyulúv, nu mí obugya bu nkpa ání utamatá. Níkvsúa mu tsú afúlitó eke tráhe amu. ⁵⁵ Tsúfé mí ɔyulúv igyi atogyihé onutó, mí obugya é igyi atonuhé onutó. ⁵⁶ Ḑhá ání ogyi mí ɔyulúv, nu mí obugya tsie mitó, mí é ntsie mutó. ⁵⁷ Mí Sí Ḑkiankpapu amu lówa mí sisí. Mu sú mbu nkpa. Mú su fúá fegyi mi a, mí su fú é fubu nkpa. ⁵⁸ Mígyí bodobodo onutóá notsu ɔsúsú ba ní. Mli anáin begyi mána, táme bowu. Ḑhá ání ogyi bodobodo anfi mó obétsiá nkpa ání utamatá.”

⁵⁹ Yesu léblí asún ánfi bréá ɔde ató suná Kapernaum, Yudafó *ofíakpa.

Nkpa Ání Utamatá Asón

⁶⁰ Yesu abúopu tsotsɔctsó ámutó akv bonu asún ánfi á, beblí bee, “Atosunáhé ánfi mó bu ɔnlun o! Ma ɔbétalí ho mó?”

⁶¹ Yesu lówun ání mu abúopu amutó akv buđe wunti ání alablí ali su á, ɔlefíté amú ɔbée, “Asún ánfi ulahan mli?

⁶² Múmú ní mlowun Nyankpusa-Mu-Bi ámu ɔyá ɔtínéá olotsu ba me, nkálí mlóbwé? ⁶³ Bulu Ḑhé ámu téhá nkpa.

Nyankpusa ḥwunlín mó á, kpaalí ígyi. Asún ánfi nde mlí bláa anfu itsú ḫnjé ámúú ḥtehá nkpa ámu wá, ⁶⁴táme mlítɔ akv bwm̄hɔ mósú gyi.” Yesu lówun amúá bwm̄hɔ mósú gyi pú ḥhá ání ḥbélə mu há yái dodoodo. ⁶⁵Olétrá bláa amú ḥbée, “Íni sú nebláa mlí mbée, ḥhaa méetalí ba mí wá, nkéti mí Sí lakpá mu ba mi” ní.

⁶⁶Tsú eke ámu a, Yesu abúopu amu tsotsɔctsɔ beyinkí mu ḥoma, bumetrá buo mu. ⁶⁷Mó su Yesu léfité mu akasípú dúanyɔ ámu ḥbée, “Mlí é mlidékléá mléyinkí mí ḥoma lóó?”

⁶⁸Simon Petro lébláa mu ḥbée, “Owíé, ma wá abýɔ? Fú wá asún ání ḥtehá nkpá ání itamatá bu. ⁶⁹Anulahogyi, anulabí ání fúgyí ḫha Wankihé amúú fotosú Bulu wá ámu ní.”

⁷⁰Ínu Yesu lébláa amú ḥbée, “Mlí ahá dúanyɔ nεle, táme mlítɔ ḥku gyí ḥbunsám!” ⁷¹(Simon Iskariot mu bi Yuda ḥde á. Tsúfē ogyi akasípú dúanyɔ ámutɔ ḥkulé. Mu ḥbélə mu há ní.)

Yesu Mua Mu Apio Yinhe

7 ¹Mó ḥoma a, Yesu létsiá kí Galilea ḥmátɔ. Omekleá ḥbýɔ Yudea ḥmátɔ, tsúfē Yudafɔ ahandé amu bvde mu téé abumɔ mu. ²Táme Yudafɔ *Kantankpatɔtsiá Nkegyí lafun. ³Mó su mu apio yinhe bebláa mu bee, “Nati yɔ Yudea nke ámu ogyíkpá, méní fú abúopu amúú bvbv iwu ámu é bówun ofúla ání fudébwé. ⁴ᬁhá ání odekléá ahá bvbú mu gyumagyihé tamañáín iwi. Íniá fúde ntobíá igyi alí bwe á, wuna le mó suna, ḥyí féé abuwun.” ⁵(Mu apió ámu kúráá bwm̄hɔ mu gyi. Mó su bebláa mu alí ní.)

⁶Íni su Yesu lébláa amú ḥbée, “Bréá nójɔ iwu mokúnyá fun. Mlí mó mlétalí yó iwu brégyibré. ⁷Oyítófɔ bwméetalí lú mlí, táme mí mó bvde mí lu, tsúfē nde amú ilá le. ⁸Mlyɔ nke ámutɔ. Mí mó mmokúnyá yó, tsúfē mí bré mokúfun.” ⁹Yesu léblí asún ánfi tá á, olesi tsiá Galilea ḥmátɔ.

Yesu Kantankpatɔtsiá Nke Ámu Ogyíkpá Yo

¹⁰Táme bréá Yesu apió ámu benatí yó nke ámu ogyíkpá a, mu é olejaín iwi yó iwu. ¹¹Yudafɔ ahandé amu bodunká mu nke ámu ogyíkpá, bvde ahá fité bee, “Oyin ámu me?”

12 Ondom amu bëblí asún tsotsctsó nklobító tsú Yesu iwi. Aku bëe, “Oha wankláán ogyi.” Aku é bëe, “Ekekeeké, ɔde ahá mlé.” 13 Táme amútó ɔhaa métalí blí mu iwi asún kóklú ahá abunu, tsúfél bude Yudafé ahande amu ifú nya.

14 Bréá bowie nke ámu nsiné á, Yesu lídú wié *Bulu ɔtswékpá wunsinésú inu yéfi ató suná asi. 15 Mu atosunáhé lobwie Yudafé ahande amu ɔnó. Mó su befité aba bëe, “Oyin ánfi mškukásí ɔwulú yá nkpá. Nkálí ulbwé asa ɔlebi ɔwulú al?”

16 Yesu léle mó ɔnó ɔbée, “Megyí mí wá atosunáhé anfi itsú. Itsú Bulu wá. Mulówa mí sisí. 17 Ní ɔku dékléá ɔbóbwé Bulu apé á, obowun ní atosunáhé anfi itsú mí wá ntéé Bulu wá. 18 Oha ání ɔde mu onutó asún blí dé mu numnyam dunká. Táme ní ɔku todúnká numnyam há oha ání ɔlwa mu sisí á, ɔnokwalipu oha ámu gyí. Otamawá afunu. 19 Yéé Mose lípu mbla ámu ba mli a? Táme mltó ɔkvku médé móssú gyi. Ntogyi su mlidékléá mlómó mí?”

20 Inu ɔdóam amu bëbláa mu bëe, “*Ohe laláhe bu futo! Ma dékléá ɔbómó fú?”

21 Yesu lébláa amú ɔbée, “Ofúla kule pé nɔbwé *ɔkpúnó ɔdaké, mli fée ɔnó lobwie mli. 22 Mose líwa mbla há mli ɔbée, mltún *keté. (Ibu mótsó ání megyí Mose lítsó keté tím, mli anáin léfi mó asi.) Yéé mó sú mltetün ahá keté ɔkpúnó ɔdaké ní a? 23 Ní mlidé keté tún ɔkpúnó ɔdaké, méní mlumókvusú líí Mose mbla ámusú á, ntogyi sú mlulanyá ɔbló míssú mluua, natsá nyankpusa kéín ɔkpúnó ɔdaké? 24 Mliyo asúntó wankláán, asa amlíha ipón. Mlipu ɔnokwali gyi asún.”

Yesu iwi Nwéengyi

25 Yerusalemfó aku befité amú iwi bëe, “Megyí oyin ánfi Yudafé ahande budedunká abumó ní? 26 Megyí mu líí ahátó ɔdetci, amútó ɔkvku mékpla mu a? Ntée ilawánkí amú ání mugyí *Kristo, (oha ámúú Bulu ladá mu ofúli amú) ní? 27 Oyin ánfi mó a, ani fée anyin ɔtínéá otsú, táme ní Kristo ámu ɔbá á, ɔhaa méebi ɔtínéá otsú.”

28 Bréá Yesu bu móssú ɔde ató ámu suná Bulu ɔtswékpá wunsinésú inu á, olotsu ɔnó fúá blí ɔbée, “Mliyo mi,

mliyin ɔtínéá notsú, támē megyí mí onutó túmisu neba. Ὦnɔkwalipu ɔhá ámúú ɔlɔwa mí sisí ámu gyí. Mluméyín mu. 29 Támē mí mú nyin mu, tsúfē mulswa mí sisí. Mu wá notsu ba.”

30 Inu bekle abukita mu, támē bwmɔpu ibi da mu, tsúfē mu bré mɔkúfun. 31 Támē amútó ahá tsɔtsɔctsɔ bɔhɔ mu gyi. Mú su befité bee “Ní Kristo amu ɔbá á, ɔbétalí bwé osúna dun mó ánfi oyin ánfi débwé?”

Yoh

Bɔwa Bee Bwkítá Yesu

32 Bréá *Farisifɔ ámu bonu ání ɔdɔm amu bude Yesu iwi asún bli nklobítɔ á, amúa Bulu *igyí ahapú dehen amu bɔwa Bulu ɔtswékpa agyópu bee bwkítá Yesu. 33 Íni su Yesu lébláa amú ɔbée, “Ulasí nke kpaloibí pé nétsiá mli wá. Mú ɔma a, néyinkí yá ɔhá ámúú ɔlɔwa mí sisí ámu wá. 34 Mlódunká mí, támē mlumóowun mi. Mluméetalí ba ɔtínéá mbu é ekekéeké.”

35 Yudafɔ ahande amu befité aba bee, “Nkúnú oyin ánfi obótú ɔkpa yá, su abódunká mu animóowun mu? Ntée odekcléá ɔbóyɔ Griikifɔ awúlu amúú ani pi badásáín yá músú ámusu, ntée obóyósuná Griikifɔ ámu atɔ? 36 Asún ánfi ɔdeblí é asú mé? ɔbée, ‘Mlódunká mí, támē mlumóowun mi. Mluméetalí ba ɔtínéá mbu é.’ ”

Nkpa Ntsu

37 Nke ámu eke tráheá ígyi eke titriu á, Yesu lókvusú líí kplvn bli ɔbée, “Ní ɔmewúli de ɔku á, ɔbá mí wá obonu ntsu. 38 ɔhagyíøha ání ɔlɔhɔ mi gyi a, ‘Nkpa ntsu bówi dalí mutɔ.’ Alí bɔwanlín wá Bulu asún ámutɔ ní.” 39 (*ɔjɛ Wankihé amúú Bulu ɔbéha ahá ání bɔhɔ mu gyi amu iwi asún ɔdeblí. Alí bré ámutɔ á, ɔjɛ Wankihé amu mɔkúnyá ba, tsúfē Bulu mɔkúnyá wá Yesu numnyam.)

Ahá Ámutɔ Leye

40 Bréá ɔdɔm amu bonu Yesu asun blíhé anfi á, amútó akv beblí bee, “Lélé, Bulu ɔnósú ɔtɔípú amúú anidé mu ɔkpa kú amu ni.”

41 Akv é bée, “Kristo amu ní!” Táme amútó akv é beblí bée, “Yéé megyí Galilea ɔmátó Kristo amu obótsu o. **42** Bówanlín wá Bulu asún ámvtó bée, Owíe *Dawid abusuantó Kristo amu ɔbédalı tsu. Bókwíi mu Betlehem, Dawid wúluto.” **43** Ina Yesu iwi asún ánfi su ikvlebwé metsiá amútó. **44** Amútó akv bekle abukita Yesu, táme ɔhaa mópv ibi da mu.

Yesu Máhogyi

45 Óma-ɔma a, Bulu ɔtswékpá agyópu amúú bɔwa sumbí ámu besankí ba Bulu igyí ahapú dəhen pú Farisifó ámu wá. Befité agyópu amu bée, “Ntogyi su mlumékitá mu ba?”

46 Bele mó ɔnó bée, “Ohaa mókútóí fé oyin ánfi kí!”

47 Farisifó ámu befité amú bée, “Mú su oyin ámu lamlé mlí é. **48** Mlílawun ɔhande ntéé Farisiyin ɔku laho mu gyi kí? **49** Ekekeké! Ódɔm anfi bumeýin Mose mbla ámu iwi tɔtɔ. Mú su Bulu ɔlwú amú.”

50 Inu Farisifó ámvtó ɔkvule, ogyi Nikodemo amúú ɔlɔyɔ Yesu wá onyé ámu léfité amú ɔbée, **51** “Ani mbla leha ɔkpa ání abéha ɔku ipón asa abéfité mu ɔnótó asún nú?”

52 Befité mu bée, “Galileayin fú é fúgyi? Kí Bulu asún ámvtó wankláán. Fówun ání Bulu ɔnósú ɔtɔípú ɔkvukuvku móotsu Galilea ɔmátó.” **53** [Inu amú féé benatí yó wóyító.

ɔtsı ɔku Mbvató Pú Mu Kitá

8 **1** Bréá ahá amu bedasáín á, Yesu lídu yó Nfɔ-nyíbu ámvsuⁱ. **2** Mú oyí kehe bake a, oleyinkí ba Bulu ɔtswékpá wunsinésú unu. Ahá ámu féé beba mu wá. Mú su oletsiá así, olefi así ɔde amú ató suná. **3** Bréá ɔdetóí á, *Farisifó pú Mose *mbla asunápú amu bekpa ɔtsı ɔkuá bakítá mu, ɔde mbuató ba belí amú ansító. **4** Múú bebláa Yesu bée, “Osunápú, bakítá ɔtsı ánfi mbua ɔtɔkpá. **5** Mose Mbla ámu léblí ɔbée, adáa atsi ánfi odu abwi mo. Nkálí fuðeblí tsú asún ánfi iwi?” **6** Asúnklé sú befité mu asún ánfi, abuyɔtó mu ha ahande. Inu Yesu lóbun, pú osrebi ɔde ató wanlín ɔsvlútó.

ⁱ **8:1** Nfɔ-nyíbu igyi obubwí kvá ibu mantáa Yerusalem, butetí mó Olifbu.

⁷Bréá butráá buude asún ámu fité plá á, olobwií tsíá, bláa amú ɔbée, “Mlító ɔhá ání ɔmɔkúbwé lakpan kí ogyánkpa da ɔtsi ánfí ibwi.” ⁸Óleblí mó alí á, oleyinkí bun ɔde mu ató wanlín ɔsulútó. ⁹Bréá ahá ámu bonu mu asún ánfí á, bɔwa natí ɔkule-kule bí, tsú ahandesu bɔtu nyebísú. Ilebesi Yesu mva ɔtsi ámu nkule ɔbun nsiné iñu. ¹⁰Yesu lóbwií tsíá, ɔlefíté ɔtsi ámu ɔbée, “Ótsi, nkú ahá ámu me? Ókvu mésian ání ɔbéha fú ipón?”

¹¹Ótsi ámu lélé mó ɔnó ɔbée, “Owíé! Ókvu méha mí pón o!” Múú Yesu lébláa mu ɔbée, “Ibu alé! Mí é mméeha fú ipón! Natí, mátrá bwe lakpan.”^j

Yoh

ɔyító Wankí

¹²Iñi ɔma a, Yesu léyinkí bláa Farisifó ámu ɔbée, “Mígyí ɔyító wankí ni. ɔhagyísha ání obuo mí obénya wankí ání ibéha mu nkpa, oméesin oklúntó ekekeeké.”

¹³Iñu á, Farisifó ámu bëbláa mu bëe, “Nfší tamakánfú mu iwi. Fumɔkúblí tɔtó.”

¹⁴Yesu lébláa amú ɔbée, “Ní mí onutó nde mí iwi adánsie gyí ó á, ɔnɔkwali igyi. Tsúfé mí mó nyin ɔtínéá notsú pú ɔtínéá nøyó. Táme mluméyín ɔtínéá notsú pú ɔtínéá nøyó. ¹⁵Anyánkpúsa asúngyí ɔkpasu mlitegyi asún tsvn, táme mí mó ntamagyí ɔhaa asún. ¹⁶Ní negyi asún ó á, ɔnɔkwali ɔkpasu negyi mó tsvn. Tsúfé megyí mí nkule tegyi mó. Mía mí Sí ámuú ɔlɔwa mí sisí ámu nyo tegyi mó. ¹⁷Bɔwanlín wá mli onutó Mbla ámuto bëe, ‘Ní adansifó abanyá bëblí asvn kua kule a, amú asún ibu móntó.’ ¹⁸Mí onutó ntegyi mí iwi adánsie. Mí Sí lówa mí sisí. Mu é otegyi mí iwi adánsie.”

¹⁹Befíté mu bëe, “Nkúnó fú sí bu?”

Yesu lélé mó ɔnó ɔbée, “Mluméyín mí wankláán, mluméyín mí Sí ámu é. Ní mliyin mí wankláán á, teki mlébi mí Sí ámu é.”

²⁰Yesu léblí asún ánfí bréá ɔde ató suná Bulu ɔtswékpa tswitswi adáka otsiákpá. Táme ɔhaa mékitá mu, tsúfé mu bré mɔkónyá fun.

^j7:53-8:11 Ima Griikifó nwvló dada amu akutó.

Yesu Ḍsúsúy়

21 Yesu létrá bláa amú ɔbée, “Mí mū nøy. Mlódunká mí. Mlowu wá mli lakpantɔ. Mluméetalí ba ɔtínéá nøy.”

22 Yudafɔ ahande amu bəfíté bee, “Mó ɔbómɔ mu iwi, sú ɔdeblí ɔbée, mluméetalí ba ɔtínéá nøy?”

23 Yesu lélé mū ɔnɔ ɔbée, “Mli mū mlotsú ɔyí ánfítɔ, támē mí mū notsú Ḍsúsú. ɔyí ánfítɔfɔ mlígyí. Mmegyí ɔyí ánfítɔyin mí mū ngyi. 24 Mú sú nde mli bláa mbée, mlowu wá mli lakpantɔ ní. Mlowu wá mli lakpantɔ, ní mlumóhógyi ání ‘Mígyí ɔhá ámúú mbée ngyi ámu.’”

25 Befíté mu bee, “Fúgyí ma?”

Yesu lébláa amú ɔbée, “ɔhá ámúú ntebláa mli yáí mbée, ngyi ámu kén ntráa nde mli bláa a. 26 Mbu asún tsotsɔctsɔá néblí tsú mli iwi pöhá mli pón. Támē ɔnɔkwalipu ɔhá ámúú ɔlɔwa mí sísi ámu gyí. Asún ání nonu tsú mu wá nde mli ɔyítɔfɔ bláa.”

27 lmɔwankí amú ání mu Sí ámúú ɔbu Ḍsúsú ámu iwi asún ɔde amú bláa. 28 Mú su Yesu lébláa amú ɔbée, “Ní mledá Nyankpusa-Mu-Bi ámu mántá *oyikpalíhesu, tsú mū líí á, mlówun ání ‘Mígyí ɔhá ámúú mbée ngyi’ ámu. Mlébi ání ntamabwé tɔtɔctɔ mí onutó túmitɔ. Múá mí Sí lópwá mi ɔnɔ á, mū nteblí. 29 ɔhá ámúú ɔlɔwa mí sísi ámu buo mi. ɔmɔkúyínkí mí ɔma, tsúfē tɔá itegyi mu ansí ntɔbwé brégyíbré.”

30 Inu ahá ámúú bonu mu asún ánfítɔ tsotsɔctsɔ bɔhɔ mu gyi.

Abraham Abí-aná

31 Yesu lébláa Yudafɔ ámúú bɔhɔ mu gyi amu ɔbée, “Ní mlobuo mí atosunáhé a, mlígyí mí akasípó lélé. 32 Mlébi ɔnɔkwalu amu. ɔnɔkwalu amu ibéha mlégi iwi.”

33 Beblí bee, “Abraham abí-aná anígyí. Anumókúbwé ɔhaa nkpbábi ki. Mó ntogyi sú fúde ani bláa fee, ‘Mlégi iwi?’”

34 Yesu lélé mū ɔnɔ ɔbée, “ɔnɔkwalu nde mli bláa. ɔhagyíɔha ání ɔtɔbwé lakpan á, ogyi lakpan ɔkpábi. 35 ɔkpábi

tamatsíá mu wie wóyí yó, obí tetsíá mu si wóyí yó. ³⁶Mú suní Bulu mu Bi ámu ɔhá mlegyi iwi á, múmú mlilagyí iwi fée. ³⁷Nyin ání Abraham abí-aná mlígyí, támé mlidékléá mlímó mí, tsúfē mlímóhó mí atosunáhé. ³⁸Tóá nowun tsu mí Sí wá ndéblí. Mli é asún ání mlulónu tsú mli sí wású mlidégyí.”

³⁹Bébláa mu bée, “Aní sí gyí Abraham.”

Yesu lébláa amú ɔbée, “Ní Abraham abí mlígyí á, tekí mli bwéhé lelian Abraham. ⁴⁰Mlidékléá mlímó mí, tsúfē ndé mli ɔnɔkwaliá nonu tsú Bulu wá bláa. Abraham móbwé alu! ⁴¹Mli sí bwéhé mlidébwé.”

Bébláa Yesu bée, “Megyí mbua bɔtɔ kwíí ani. Bulu onutó gyí ani Sí. Anímá ɔsí ɔkvku tsía mutɔ.”

⁴²Yesu lébláa amú ɔbée, “Ní mli Sí gyí Bulu á, tekí mlitɔdwé mí, tsúfē mu wá notsu ba. Mwlówa mí sísí. Megyí mí onutó túmitɔ neba. ⁴³Ntogyi sú mlumédé mí asvn blíhé asi nu? Mlumédé mó asi nu, tsúfē mí asún de mli asvtɔ wó. ⁴⁴Obvnsám gyí mli sí. Mú su mlitekleá mlíbwé tóá mli sí tekle. Ahá ɔmɔpú ogyi tsú nfiasí. Ótamabuo ɔnɔkwali. Mú su ɔnɔkwali kuku ima mutɔ. Ní ɔwá afunu a, mu tsiató ɔwan ɔdele, tsúfē ofunupu ogyi. Mugyí afunupu fée ɔsí ní. ⁴⁵Támé nteblí ɔnɔkwali. Mú su mlitamahó mí asvnsú gyi ní. ⁴⁶Mlitɔ ma ɔbétalí súná ání lakpan ɔbwepú ngyi? Ní nde ɔnɔkwali blí á, mó ntogyi mlumóhó mí gyi? ⁴⁷Óhá ání otsú Bulu wá teyáá asu nú mu asún. Mli mó mlumótsú mu wá. Mú su mlitamayáá asu nú mu asún ní.”

Yesu Mva Nanáin Abraham

⁴⁸Yudafɔ ámu bébláa mu bée, “Ní ablí aniaa Samariayin fugyi, *ɔŋe laláhe bu futo á, anlawá afunu?”

⁴⁹Yesu lébláa amú ɔbée, “Óŋe laláhe ma mító. Ntobú mí Sí, támé mli mó mlitamabú mí. ⁵⁰Mmedé mí iwi numnyam wa. ɔha ɔku bu invá ɔde mó dunká há mí. Mugyí asún ogýipú wankláán ámu ní. ⁵¹Ónɔkwali nde mli bláa. ɔhagyíha ání otegyi mí atosunáhésu omóowu ekekéeké.”

⁵²Inu Yudafɔ ámu bébláa mu bée, “Séi ánfí mó á, anlawun ání lélé ɔŋe laláhe bu futo! *Abraham mva Bulu

ɔnɔ́sú atɔípú amu bawú. Támē fú mó fudéblí fee, ɔhagyíha ání otegyi fú atosunáhésu omóowu ekekeeké. ⁵³Aní náin Abraham lówu. Fukí fee fudun mu? Bulu ɔnɔ́sú atɔípú amu é bowu. Nkálí fóde fú iwi kú?”

⁵⁴Yesu léle mó ɔnɔ́ ɔbée, “Ní nɔwá mí iwi numnyam a, kpaalí ígyi. Mí Sí gyí ɔhá ání ɔtɔwá mí numnyam. Mu mlidéblí mliaa ogyi mli Bulu ní. ⁵⁵Ibu mótá ání mluméyín mu, támē mí mó nyin mu. Ní neblí mbéé mmeyín mu a, nabwé ofunupu fé mli. Mí mó nyin mu, ntegyi mu asúnsú. ⁵⁶Mli náin Abraham lénya ansigyí ání mówun mí bábi. Olowun mó é, ansí legyi mu.”

⁵⁷Yudafá ámu bebláa mu bee, “Fumɔkóhó nfí aduenu (50) kúráá, mó fee fɔtu Abraham?”

⁵⁸Yesu lébláa amú ɔbée, “ɔnɔ́kwali nde mli bláa. Mbu inu asa bɔkwí Abraham.”

⁵⁹Yesu lénya blí alí pé, ahá ámu bɔkulá abwi bee abutswí da mu mo. Támē Yesu lísbwé híéé, dálí Bulu ɔtswékpá wunsinésú inu.

Ansibi Obwiepú ɔkvu Tsa

9 ¹Eke ɔkvu Yesu mva mu akasípú buna ɔkpatɔ, bowun oyin ɔkvá bɔkwí mu ansibi obwiepú. ²Yesu akasípú amu befité mu bee, “Osunápú, ma lakpan sú bɔkwí oyin ánfí ansibi obwiepú? Mu onutó lakpan su lóó, ntéé mu akwíipú?”

³Yesu léle mó ɔnɔ́ ɔbée, “Megyí mu ntéé mu akwíipú lakpan su bɔkwí mu ansibi obwiepú. Mboún alia Bulu ɔbélé mu túmi súná tsvn mu ilɔ́ ámvtɔ su. ⁴Ulasí kpalo bí owí ɔbéta. ɔhaa méetalí trá yɔ agyúmá. Mú su ilehián ání abýɔ́ agyúmá ámúú ɔhá ámúú ɔlɔwa mí sisí ámu lówa mí ɔbée nyɔ́ amu. ⁵Iníá nenyá mbu ɔyí ánfítɔ á, mígyí ɔyí ánfítɔ wankí.”

⁶Bréá Yesu lébláa amú asún ánfí tá á, olotu atsunó tswí ɔsulútɔ, ɔlɔpu osrebi tsíá isi, tití mó tan ansibi obwiepú amu ansíbisu. ⁷Múú ɔlebláa ansibi obwiepú ámu ɔbée, “Nati yɔfwí ansító Siloam paatitɔ.” (Siloam asi gyí, “Bɔwa mu

sísí.”) Oyin ámu lóyófwí ansítá yínkí ɔbá wóyí á, ɔde ató wúun.

8Mu aba pú ahá ání butowun mu ɔde ató kwlí befíté bée, “Mégyí oyin ánfí tetsíá kwlí ató bré ámu ni?”

9Amútá akv bée, “Mu ni!” Akv é bée, “Ó-o, lían ɔlelian mu.”

lnu oyin ámu onutó léblí ɔbée, “Mí ni.”

10Befíté mu bée, “Nkálí ılɔbwé asa fvde ató wúun ngya?”

11ɔlele mó ɔnó ɔbée, “Oyin ámúú btetí mu Yesu amu lóbwé ɔdiba tan mí ansíbisu. Múú ɔlebláa mi ɔbée, nnáti yɔfwí ansítá Siloam paatit. Nɔyófwí, móú nde ató wúun a.”

12Befíté mu bée, “Nkúnú ɔbu?” Múú ɔlele mó ɔnó ɔbée, “Ohwée.”

Yoh

Farisifá Ansibi Obwiepú Ámu Asón Fité

13lnu bekpa oyin ámúú tekí ogyi ansibi obwiepú ámu yáa Farisifá wá. **14**Eke ámúú Yesu lóbwé ɔdiba púbwíí mu ansíbi amu igyi *ɔkpúnú ɔdaké. **15**Mú su Farisifá ámu belafíté oyin ámu alíá ılɔbwé asa ɔde ató wúun. ɔlebláa amú ɔbée, “ɔdiba ɔlɔputan mí ansíbisu, nɔyófwí ansítá. Múú nde ató wúun ngya a.”

16Farisifá ámu akv beblí bée, “Mégyí Bulu ɔha oyin ámúú olobwií mu ansíbi amu gyí, tsúfé ɔtamagyí ɔkpúnú ɔdaké mbla ámusu.”

Táme akv é befíté bée, “Nkálí lakpan ɔbwepú ɔbétalí bwé osúna anftí odu? Asón ánfí su bwmétrá bwe kule.”

17Mú su belafíté oyin ámu bée, “Fee mulóbwíí fú ansíbi. Amansu fvbu blí tsú mu iwi?”

Oyin ámu léle mó ɔnó ɔbée, “Bulu ɔnású ɔtɔípó ogyi.”

18Yudafá ahande amu bwmohogyi ání lélé, bɔkwíí mu ansibi obwiepú asa séi ɔde ató wúun, kpéfun bréá betí mu akwúipú ba. **19**Befíté amú bée, “Mli bí ámúú mliaa, mu ansíbi lobwie asa mlilókwíí mu amu ni? Nkálí ılɔbwé asa ɔde ató wúun ngya?”

20Mu akwúipú amu bele mó ɔnó bée, “Aniyin ání ani bí ní. Aniyin ání anulókwíí mu ansibi obwiepú. **21**Táme alíá ılɔbwé

asa ɔde ató wúun pú ɔhá ání olobwií mu ansíbi mó á, anuméyín. Kókoli mli, mlufite mu onutó. MEGYÍ kebi ógyi, aladan. Obétalí lé mó ɔnó.”²² Mu akwíupú amu bude Yudafó ahande amu ifú nya. Mú su beblí ali ní. Tsúfó ahande amu bablí tswí bee, ɔhagyíha ání ɔbéblí ɔbée, Yesu gyí *Kristo, (ɔhá ámúú Bulu ladá mu ofúli amu) a, bégya mu lé Yudafó *ofíakpa inu.²³ Mú su mu akwíupú amu bee, “MEGYÍ kebi ógyi, aladan, mlufite mu onutó!” ní.

²⁴ Belatí oyin ámúú bɔkwí mu ansibi obwiepú ámu otse nyɔɔsi, bláa mu bee, “Ka ntam Bulu ansító ání féblí ɔnɔkwali. Aniyin ání lakpan ɔbwepú oyin ámúú olobwií fú ansíbi amu gyí.”

²⁵ Múú oyin ámu léle mó ɔnó ɔbée, “Ní lakpan ɔbwepú ogyi o, yilé ɔbwepú ogyi o, mí mó mmeyín. Toku kule pé nyin. Múgyí, teki bré ámu ntamawun ató, támé séi mó ndewúun.”

²⁶ Múú befíté mu bee, “Nkálí ɔlbwe fó? Nkálí olobwií fú ansíbi amu?”

²⁷ Múú ɔlele mó ɔnó ɔbée, “Nabláa mli dodoodo, támé mlumónu. Ntogyi sú ntráa bla mli? Mli é mlidékléá mlɔbwé mu akasípú lóó?”

²⁸ Besia mu, bláa mu bee, “Fúgyí mu ɔkasípú. Ani náin Mose akasípú ani mó anigyí. ²⁹ Aniyin ání Bulu lótóí bláa Mose asún, támé anuméyín ɔtínéá oyin ánfi mó otsú.”

³⁰ Oyin ámu lébláa amó ɔbée, “Ngya ntɔ asún ní? Mluméyín ɔtínéá otsú, támé mulábwíí mí ansíbi ni o. ³¹ Ani féé aniyin ání Bulu tamanú lakpan abwepú isu. ɔhá ání otobú mó, otegyi mu mblasu isu otonú. ³² Tsú bréá Bulu lɔbwé oyí ɔpá á, ɔhaa mɔkónú ání ɔku labwíí ɔhá ání bɔkwíí mu ansibi obwiepú ansíbi ki. ³³ Ní megyí Bulu ɔha oyin ánfi gyí á, teki ɔmémentalí bwé tɔtɔtɔ.”

³⁴ Ahande amu bele mó ɔnó bee, “Fó ánfi fugyi lakpan ɔbwepú tsú bréá bɔkwíí fú ánfi dékléá fósuná ani asún?” Invnu begya mu lé ofíakpa inu.

ɔnjétó Ansíbi Bwie

³⁵ Yesu lónu ání bagya oyin ámu lé ofíakpa inu. Mú su bréá olowun mu a, ɔlefíté mu ɔbée, “Fóhó Nyankpusa-Mu-Bi ámu gyí?”

36 Oyin ámu lébláa mu ɔbée, “Owíé, suna mí ɔhá ání ogyi, mí anhɔ mu gyi!”

37 Yesu lébláa mu ɔbée, “Fawun mu dodo. Muyí ɔhá ánfi ɔde fú asún bláa séi ánfi á.”

38 Múú oyin ámu lébláa mu ɔbée, “Mí Wíé, nahɔ fu gyi.” Inu olosúm Yesu.

39 Yesu léblí ɔbée, “Asún ogyíkpa neba oyí ánfitɔ, méni ahá ání bumedé ató wúun bówun ató. Ahá ání bvdewúun é ansíbi ibwie.”

40 Farisifɔ akvá bubu Yesu wá inu bonu asún ánfi. Múú bëfté mu bee, “Mú sv fvdeblí fee ami é anigýí ansibi abwiepú?”

41 Yesu léle mó ɔnó ɔbée, “Ní ansibi abwiepú mlugyí á, tekí Bulu méeha mli ipón. Táme íniá mliaa mlidé ató wúun sv á, mli lakpan lasin mlsu.”

Akúfa ɔkpapú Mu Akúfa

10 **1** Yesu léblí ɔbée, “Onc kwali nde mli bláa. ɔhá ání ɔdó tsuŋ akúfa ibansu wíé mító, ɔmotsuŋ ɔkpa ɔnó á, owikplu pú ogoy otswapú ogyi. **2** Tsúfē iban ɔnó akúfa ɔkpapú tɔtsuŋ wie mító. **3** Iban ámu svu ɔkípu tefínkí mó há akúfa ɔkpapú ámu tebítíwíé. Òtɔpú akúfa amu dá tí amú, bvtónu mu ɔme, ɔtekpá amú dálí. **4** Ní ɔkpá akúfa amu féé

Akúfa ɔkpapú wankláán tɔpú akúfa amu dá tí amú, bvtónu mu ɔme, ɔtekpá amú dálí. (Yohane 10:3)

dáli a, otegya amú nkpa, bvtobuo mu, tsúfē buyin mu ɔmē.
5 Butamabuo ɔfó. Srí bvtesrí sí mu, tsúfē bumeyín mu ɔmē.”
6 Yesu léha amú yébi anfi, támē bumanu mū asi.

Akúfa ɔkpapú Wankláán Ámu

7 Yesu létrá bláa amú ɔbée, “Onokwali nde mlí bláa. Mígyí akúfa iban ámu ɔnó ní. **8** Awikplu pú ogyo atswapú ahá ání begyankpá ba féé buygi. Akúfa amu bumebí amú ɔmē. **9** Mígyí akúfa iban ámu ɔnó ní. Ní ɔku ɔtsvn mitɔ wíé dáli a, tɔtɔ móbwé mū. Obéyénya ató gyí mwé. **10** Owikplu agywun gyí, ɔbá bowi, ɔmɔ, oyinta ató. Mí mū neba, méní ahá bénya nkpa ání lɔfun.

11 “Mígyí akúfa ɔkpapú wankláán ámu ní. Akúfa ɔkpapú wankláán totsúlā hóli mu nkpa há mu akúfa. **12** Támē akúfa ɔkpapú ání ɔde ipa gyí, megyí mu onutó bú akúfa amu tesrí ní owun ɔkpataku ɔbá bekítá amú. ɔkpataku ámu tekítá akúfa amvtɔ ɔku, atráhe bvtedásáín. **13** Oyin ámu tesrí, tsúfē ipa kéké odegýí. Akúfa amu nkpa tamahían mu. **14** Mígyí akúfa ɔkpapú wankláán ámu ní. Nyin mí akúfa, mí akúfa é buyin mi, **15** fé alíá mí Sí ámu yin mi á, alí mí é nyin mu ní. Ntɔhóli mí nkpa há mí akúfa. **16** Mbv akúfa bámbá akv é. Buma akúfa iban ánftɔ. Ilehián ání nékpa amú é ba. Amú é bónu mí ɔmē. Amú féé bóbwé akúfa iku kvlé pú ɔkpapú ɔkvle.

17 “Íní sú mí Sí tekle mi asún ní. Tsúfē natsúlā ání nshulú mí nkpa há ahá, méní nélanyá mū. **18** Dhaa méetalí swíí mí. Mí onutó latsúlā ání nshulú mū. Mbv ɔkpa hóli mí nkpa, mbv ɔkpa lányá mū é. Íní mí Sí lébláa mi ɔbée mbwée ní.”

19 Mu asvn blíhé anfi su Yudafɔ ahande amu bumetrá bwé kvlé. **20** Amútɔ akv beblí bee, “*Djé laláhe bu mvitɔ. Mu nwun ideyintá. Dhaa mátrá nu mu asvn blíhé.”

21 Akv é bee, “Dhá ání ɔnjé laláhe bu mvitɔ méetalí blí asún anfi odu. Djé laláhe ɔbétalí bwíí ansibi obwiepú ansíbi?”

Yesu Kiná

22 Ekeá bvtɔpúkáín Bulu ɔtswékpa gyvrásu Yerusalem lɔfun. Ali bré ámu igyi lilitɔ. **23** Yesu lýɔ odeki Bulu

ɔtswékpato ɔtinekvá butetí inu “Salomo Abrándaású.” 24 Yudafɔ ahande amu aku befia bomlí mu. Befitē mu bee, “Omenke kéin asa fébláa ani ɔnɔkwali amu? Ní fúgyí Kristo, (Ohá amúó Bulu ladá mu ofúli amu) a, wuna le mó tii ani.”

25 Yesu lébláa amú ɔbée, “Nebláa mli bɔtsvn, támē mlumédéhogyi. Ofúla amúú ndebwe mí Sí dátá ámu dé mí iwi adánsie gyí. 26 Támē mlumédéhogyi, tsúfē mlímá mí akúfatɔ. 27 Mí akúfa butonú mí ɔmɛ. Nyin amú, butobuo mli. 28 Ntehá amú nkpa ání itamatá. Bumóowu ekekeeke. Ohaa méetalí swíí mí amú. 29 Mí Sí ámúú ɔlɔpu amú há mí ámu dv̄n tógyító. Ohaa méetalí swíí amú lé mí Sí ibitɔ. 30 Mía mí Sí anigyí kule.”

31 Inu á, Yudafɔ ahande amu betrá kvlá abwi bee abutswi da Yesu mɔ. 32 Támē Yesu léfité amú ɔbée, “Nabwé ofúla tsɔtsɔtsɔá itsú mí Sí wá súná mli. Mútó mɔmu sú mlidékléá mléda mí abwi?”

33 Bebláa mu bee, “Megyí ofúla ání fabwé kuvvukv sú aniaa abéda fú abwi. Ali ámúú fablí abususu púkúsú líí Bulusu ámu sv. Nyankpusa fugyi, támē fee Bulu fúgyi.”

34 Yesu léfité amú ɔbée, “Bumɔwanlín wá mli Mbla ɔwulú ámuto bee, Bulu ɔbée, ‘Mligyí fé Bulu?’ 35 Aniyin ání ɔnɔkwali Bulu asún igyi. Mú sv ní Bulu léti ahá ámúú ɔlɔpu mu asún há ámu ɔbée, bugyi fé mu a, ntogyi sú mlidé ɔblɔ nya? 36 Mí mó á, mí Sí lélé mí yáí, ngyi mu kle, ɔlɔwa mí sisí ɔyí ánfitɔ. Ntogyi sú mlidéblí mliaa nablí mbée, ‘Bulu mu Bi ngyi’ sv nablí abususu púkúsú líí musu? 37 Ní megyí mí Sí agyúmá ndebwe mó á, mlumáhɔ mí gyi. 38 Támē ní mí Sí agyúmá ndebwe, asa mlumáhɔ mí gyi kúráá á, mómu mlíhɔ ofúla amúú ndebwe ámu mó gyi, amlibí ání Mí Sí ámu bu muto, mí é mbu muto.”

39 Betrá bwé ání békítá mu, támē ɔledalí amú ibi, nátí sí amú.

40 Yesu léyinkí fá Yordan ɔbún ba ɔtíné ámúú Yohane létsiá bɔ ahá asú ámu, olesi tsiá inu. 41 Ahá tsɔtsɔtsɔ beba mu wá, bvde aba bláa bee, “Yohane mɔbwé osúna kuvvukv, támē asún ání Yohane léblí tsú oyin ánfi iwi fée laba mótó pépéépéré.” 42 Ahá tsɔtsɔtsɔ bɔhɔ mu gyi inu.

Lasaro Lowu

11 ¹Oyin ɔkvá bvtetí mu Lasaro mua mu apio tsihé *Maria pú Marta betsiá Betania wúluto. Oyin ámu lólo. ²Maria anfí létsei mu ofobí fánfáánfán wólí aní Wíe Yesu ayabisu, pú mu imi tsítsi mó ní. Mu pio yínhé gyí Lasaro anfí ɔda ɔdela á.^k ³Mú su mu apio tsihé ánfi bowa abí sísi Yesu bée, “Owíé, fú ɔdwepú délo.”

⁴Yesu lónu asún ámu a, ɔleblí ɔbée, “Megyí ilo ánfi ɔbómó mu, mboún ibéle Bulu numnyam ɔwan. Ibówa mí Bulu mu Bi ánfi é numnyam.”

⁵Yesu tekle Marta mua Maria pú Lasaro féé asún. ⁶Támé bréá olonu ání Lasaro délo á, ɔletrá si tsiá ɔtínéá ɔbu nkenyó kéké. ⁷Mú ɔma a, ɔlebláa mu akasípú ɔbée, “Mlíha ayinki yɔ Yudea.”

⁸Mu akasípú amu befité mu bée, “Osunápú, nwén nfi Yudafó ahande bakle abuda fú abwi mɔ. Mú fee fétrá yinkí yɔ unu?”

⁹Yesu lópu yébi lé mó ɔnó ɔbée, “Megyí dɔnhwíri dúanyɔ bu ekevwíletó? Ní ɔha ná ɔyi kehetó á, ɔtamasúti, tsúfē nsaintó lówankí, su odewúun. ¹⁰Támé ní ɔku ná oklúntó á, otosúti, tsúfē ɔmedé ató wúun.” ¹¹Asún ánfi ɔma a, ɔletrá blí ɔbée, “Aní nyawíe Lasaro ladídì, támé nɔyó anyetsinkí mu.”

¹²Akasípú amu bebláa mu bée, “Aní Wíe, ní ɔdedidí mu á, iwi bowa mu ɔnlun!”

¹³Lasaro lowu iwi asún Yesu déblí, támé akasípú amu mó bukí bée mu didí keke iwi asún ɔdeblí. ¹⁴Inu Yesu lówunáa kpa mó opulu ɔbée, “Lasaro lawú. ¹⁵Mlí su ilawá mí ansigyí ání mma unu asa olowu, méni mlíhɔ mi gyi. Mlíba ayekí mu.”

¹⁶Inu Toma ání ogyi Tabí' lébláa mu aba ámu ɔbée, “Mlíha anta munyɔ féé ayo, méni ní lowu ígyi kúráá á, ania munyɔ awu!”

^k **11:2** Íni kén bu 12:1-8tɔ. **11:16** *Didimus* móa Toma así gyí Tabí Griiki múa Hebri ɔblítɔ.

Ohá Ání Ḍtokúsúa Ahá Tsú Afúlitɔ, Há Amú Nkpa

17 Yesu lówie Betania wúluto á, bεbláa mu bεe bopulá Lasaro ɿlagyi nkεná. 18 Tsú Betania ya Yerusalem mɔfvn málı anyɔ. 19 Mú su Yudafɔ tsɔtsɔctsɔ bεba *Maria mva Marta gyɔwí ɔhakpá, amú píó lowu su.

20 Benya bláa Marta ání Yesu ɔbá alı, ɔlɔkvusú yéfia mu ɔkpa. Maria mó lésin wóyító. 21 Múú Marta lébláa Yesu ɔbée, “Mí Wíe, teki ní fubu nfí á, teki mí píó mówu sí mí. 22 Támē séi kúráá nyin ání tógyítóá fókulí Bulu á, ɔbέha fú.”

23 Yesu lébláa mu ɔbée, “Fú píó ámu ɔbelakúsú.”

24 Marta lébláa mu ɔbée, “Nyin ání ɔbókvusú eke tráhe amúú afúli bókvusú ámu.”

25 Yesu lébláa mu ɔbée, “Mígyí ohá ání ntɔkúsúa ahá tsú afúlitɔ, há amú nkpa. Ohá ání ɔlɔhɔ mì gyi owú kúráá á, ɔbérá tsiá nkpa. 26 Ohá ání otsie nkpa, ɔlɔhɔ mì gyi é móowu ekekéeké. Fahɔ mósú gyi?”

27 Marta lótsulá mósú ɔbée, “Ee! Mí Wíe, nahogyi ání fúgyí Kristo, (ohá amúú Bulu ladá mu ofúli), Bulu mu Bi amúú bεe ɔbέba ɔyító ámu ní.”

Yesu Lósú

28 Bréá Marta léblí alı tá á, oleyinkí ba wóyító beti Maria ya ıtsétó, bláa mu ɔbée, “Osunápú laba, ɔde fú tu.” 29 Maria lénya nú mó alı, ɔlɔkvusú yɔ́ Yesu wá. 30 (Alı bré ámvtɔ á, Yesu mókúnyá wíe wúluto. Olu ɔtíné amúú Marta lóyótu mu amu.) 31 Bréá ahá amúú bıtsie Maria wá wóyító, bıde mu klun yiá ámu bowun ání alakúsú ɔtsawule pé ɔyɔ́ á, bɔkvusú buo mu. Bıku bεe ɔyɔ́ opulákpá inu yósu.

32 Bréá Maria lówie Yesu wá á, ɔleda akpawunu, bláa Yesu ɔbée, “Mí Wíe, ní fubu nfí á, teki mí píó mówu sí mí!”

33 Bréá Yesu lówun ání Maria mva ahá amúú bıbuo mu amu fée bıdesú a, ılehié han mu. Mú su mu ansí lepe. 34 ɔlefíté amú ɔbée, “Nkúnú mlilópulá mu.”

Inu bεbláa mu bεe, “Aní Wíe, bεki.”

Yoh

35 Inu Yesu lósú. 36 Mú su Yudafó ámu bëblí bëe, “Kí alia
ɔtëhíé dwé Lasaro!”

37 Táme amútó aku bëblí bëe, “Megyí oyin ánfí lóbwií
ansibi obwiepó ámu ansíbi ni. Ntogyi sú ɔmetalí kítá Lasaro
yáí, alawú?”

Lasaro Kusúa

38 Yesu ansí létrá pé, ɔlenatí yó opulákpá inu. Ibwi alato
bopolá mu, bemináa ibwi tin mó ɔnó. 39 Inu ɔlebláa amú
ɔbée, “Mlumina ibwi ámu le ɔbó ámu ɔnó.”

Táme owupó ámu mu pio tsíhé Marta lébláa mu ɔbée, “Mí
Wié, nde aná mó á, alayíntá. Nde eke náásí ɔpá bopolá mu.”

40 Yesu lébláa mu ɔbée, “Mmebláa fu mbée ní fohogyi
a, fówun alia Bulu iwi bu ifú?” 41 Inu bemináa ibwi ámu
lé ɔbó ámu ɔnó. Yesu lótsu ansí fúá kí ɔsúsú, blí ɔbée, “Mí
Sí, nedá fú ipán ání fanú mí ɔmè. 42 Nyin ání fvtonú mí
mpái ekekegyíeke. Táme ahá ánfí bvlí nfti ánfí sú nablí ali,
méní böhogyi ání fúlówa mí.” 43 Bréá ɔlɔbɔ mpái ánfí tá á,
ɔlɔkplón blí ɔbée, “Lasaro, dalí ba!” 44 Lasaro lédalí a, tati
kli mu ibi pú mu ayabi. Dúku é kli mu ansító. Yesu lébláa
amú ɔbée, “Mlisanki mu ɔnatí.”

Bekíklí Yesu Nwunsu

45 Yudafó ámúú bobuo Maria ba inu ámu bowun tzá Yesu
labwé. Mú su amú tsotsɔctsɔ böhö mu gyi. 46 Táme amútó
aku bɔyo yébláa *Farisifó ámu tzá Yesu labwé. 47 Inunu Bulu
*igyí ahapó dehen pú Farisifó ámu beti aba asún agyípú fia.
Múú befuté aba bëe, “Nkáli abóbwé? Lélé mó á, oyin ánfí dé
osúna tsotsɔctsɔ bwé. 48 Ní anuméka mu itin á, ɔhagyícha
ɔbóhö mu gyi. Ibéha Romafó béba bobwie aní Bulu ɔtswékpa
amu, yíntá aní ɔmá!”

49 Táme amútó ɔkuléá butetí mu Kaiafa, ogyi Bulu igyí
ɔhapó dehen offí ámutɔ lébláa amú ɔbée, “Mli mó mluméyín
ɔlala! 50 Mlumókúbí ání ibu aléá ɔbakúle obówu ahá féé
nwunsu, dvn ání ɔmá ámutɔ ahá féé béhi?” 51 Megyí
Kaiafa onutó agywün ɔlɔpublí asún ánfí. Táme íniá ofí

Yesu lɔkplvn blí ɔbée, “Lasaro, dali ba!” (Yohane 11:43)

ámvtɔ mvyí Bulu igyí ɔhapú dehen sv á, igyi asún ání
ɔleblí tswí ání ilehián ání Yesu obówu há Yudafɔ ɔmá.
52 Megyí bee ɔmá ámu nkule pé sv obówu, mboún aliá

ɔbékpa Bulu ahá ání badásáín féé bɔwa abatɔ, bɔbwɛ ɔkule sv.

⁵³Tsú eke ámu bɔwa agywun bwɛ ání bɔmɔ Yesu bì. ⁵⁴Íni su Yesu métrétsiá lé iwi ɔwan Yudafɔtɔ. Mboún ɔlenatí yó wúlu kvá bvtetí mó Efraim, ání ibu dimbísú. Mua mu akasípú amu betsiá inu.

⁵⁵Bré ámutɔ á, Yudafɔ nkeá bɔpugyi Israelfɔsu *Katsvn Nke ámu lawié wóyí tá. Ahá tsɔtsɔtsɔ botsu awúlusv dó yó Yerusalem ání bɔyɔgyvráa iwi asa nke ámu ifun. ⁵⁶Bréá bɔyɔ Bulu ɔtswékpá wunsinésú inu á, bodunká ání bówun Yesu. Mó su befuté aba bεε, “Nkálí mlidékú? Mlulahogyi mliaa, ɔbéba nke ánfítɔ lóó?” ⁵⁷Táme bré ámutɔ á, Bulu igyí ahapú dehen pú Farisifɔ ámu babláa ahá bεε, ní ɔku owun ɔtínéá Yesu bu a, ɔhá amú ibi, méní beyékitá mó.

Ofobí Fánfáánfán Pwólí Yesu

(Mateo 26:6-13; Marko 14:3-9)

12 ¹Ilesi nkensié abugyi Israelfɔsu Katsvn Nke a, Yesu lóyɔ Lasaro amúv ɔlɔkvusúa tsu afúlitɔ ámu wúluto Betania. ²Mó ntúpwesu bɔtswi ɔpónú há mó. Marta léye atogyihe ɔpónú ámu ası. Lasaro mva ahá ámúv beti ámu bɔwa ibi gyi ató Yesu wá. ³Inu *Maria lópu ofobí fánfáánfán ání ibu ibiá prentva yílé ɔbɔ betseí wúlí Yesu ayabisu, ɔlɔpu mu nwunsv-imi tsítsi mó. Ofobí ámu ɔfan lóho wóyí ámutɔ féé.^m ⁴Táme Yuda Iskariot, ogyi Yesu akasípú amutɔ ɔkule, ɔbélè Yesu há ámu mó léblí ɔbée, ⁵“Ofobí ánfí bu bíá. Ntogyi sú bumefe mó, pú kóba amu há ahiánfɔ? Mó bíá bɔbwɛ ɔbakúle ofi ɔkule akatua.” ⁶Megyí ahiánfɔ nwewúun su Yuda dé asún ánfí bli. Owikplu ógyi su. Mu wá sika okentebi bu, otetsíá wí ku lé móntɔ.

⁷Yesu léblí ɔbée, “Mlisi mu ɔpu ofobí ánfí wvli mí ha mí opuláké. ⁸Ahiánfɔ mó bétsiá mli wá ekekegyíéke, táme mí mó mméetsiá mli wá yó.”

^m 12:3 Oyí kvá bvtetí Naadi nlín bvtɔpúbwé ofobí ámu.

Bekuklú Lasaro Nwunsu

9 Yudafé tsotsotsó bonu ání Yesu laba Betania. Mú su begya ɔkpa yá mu ɔkíkpa. Megyí mu nkule su bɔyá inu. Beyéki Lasaro amúú Yesu lókusúa tsu afúlitó ámu é. **10** Mú su Bulu *igýí ahapú dehen amu bɔbwé agywun bee bómó Lasaro é. **11** Tsúfē mu kusúa tsu afúlitó su Yudafé tsotsotsó bude ɔma yinkí bɔhó Yesu guyi.

Yoh

Bɔhó Yesu Fé Owíe Yerusalem

(Mateo 21:1-11; Marko 11:1-11; Luka 19:28-40)

12 Oyi kehe a, ɔdɔm amúú baba nké ogýíkpá amu bonu ání Yesu ɔbá Yerusalem. **13** Mú su beka mbláá, bɔpu ɔkpa beyéfia mu. Buðe okitikíti bee, “*Hosiána! Bulu oyúla ɔhá anfí ɔna ani Wíe Bulu dátó ɔbá anfí! Bulu oyúla Israel Owíe amu!”

14 Yesu lénya afrímú ɔku, ɔlodú bian musu, fé alia bɔwanlín wá Bulu asúntó bee,

15 “*Sionfó, mlumánya ifú!

Mlí Wíe dín afrímú ibísú ɔbá á!”

16 Yesu akasípú amu bvmokosí nú asún anfí asi. Támé bréá Bulu lókusúa Yesu tsú afúlitó, wá mu numnyam ɔma a, bekaín ání bɔwanlín asún anfí tsú mu iwí. Mú bɔbwé há mu a.

17 Aha ání bobuo Yesu bréá ɔleti Lasaro fúli-ɔbótó, kúsúa mu tsú afúlitó bɔyá músú dá asún anfí ɔkan. **18** Íní su ɔdɔm amu beyéfia mu ni. Bonu ání alabwé osúna anfí. **19** Farisifó amu bëbláá aba bee, “Mlulawun ání anilabwé kásíán. Mluki, ahá fee bayó bubuo mu o!”

Griikifó Akv Bodunká Yesu

20 Griikifó akv bubu ahá ámúú bëba Bulu osúmkpá Yerusalem Israelfósu Katsun Nke ámvto. **21** Bɔyá Filipo ání otsu Betsaida ání ibu Galilea ɔmátsó wá yébláá mu bee, “Owíé, anidékléá abówun Yesu.”

22 Filipo lébláá Andrea, mua munyɔ beyébláá Yesu. **23** Yesu lébláá amú ɔbée, “Bré lafun ání bówa Nyankpusa-Mu-Bi ámu

*Mó sv beka mbláa, bɔpv ɔkpa beyéfia mv.
Bvde okitikíti bee, "Hosiána" (Yohane 12:13)*

numnyam. ²⁴Ọnɔkwali nde mlí bláa. Ní kpolibí mɔkúwíé ɔbótó, ikwé, plí á, kpoli ibi-kvle amu kén igyi. Támé ní ikwé, plí á, itɔbwé abí tsɔtsɔtsɔ. ²⁵Ní ɔku tɔdwé mu nkpa ɔyí ánftɔ́ á, ɔbɔhvulú mó. Ní ɔku é tamadwé mu nkpa á, obénya nkpa ání itamatá. ²⁶Ní mltɔ́ ɔku ɔbée mósum mí á, ilehián ání obóbuo mí, méní obétsiá ɔtínéá mbu. Ní ɔku dé mí sum á, mí Sí ɔbówa mu numnyam.”

Yesu Lowu Iwí Asún Blí

27 Yesu lóyɔ́ músú ɔbéε, “Séi á, asún dé mí klun háan! Amansu néblí? Blí nteblí mbéε, Mí Sí, le mí tsu asvn wunhe anfitɔ́ lóó? Ó-o, mú su neba ní. 28 Mí Sí, wa fú iwí numnyam!”

Inu á, ɔmε ɔku lótsu ɔsúsú ba ɔbéε, “Nawá mí iwí numnyam dodo. Nétrá wa mó.”

Yoh

29 Bréá ɔdɔm amúú bulu iñu ámu bonu ɔmε amu a, beblí bee “Opráda lapútí.” Aku é bee, “*Bulu-ɔbɔpʊ lábláa mu asún!”

30 Inu Yesu lébláa amú ɔbéε, “Ml̄i su ɔmε anfı́ lalun, megyí mí. 31 Bréá Bulu obégyi ɔyítófɔ́ asún ní. Bréá Bulu ɔbékplí ɔbunsám, ɔyísú ogyípú amu obíású ní. 32 Táme mí mó á, ní bedá mí mántá *oyikpalíhesu, tsú mó líí á, nékpa ahá féé ba mí iwí wá.” 33 (Yesu léblí asún ánfi púsúná lowu oduá mówu.)

34 Inu ɔdɔm amu befité mu bee, “Aní mó anilónu tsú ani Mbla ɔwuló ámvtɔ́ ání Kristo, (jhá ámúú Bulu ladá mu ofúli amu) obétsiá bré féé. Mó ntogyi su fúdeblí fee, ilehián ání bedá Nyankpusa-Mu-Bi ámu mántá oyísú, tsú mó líí? Magyí Nyankpusa-Mu-Bi ámu?”

35 Yesu lébláa amú ɔbéε, “Bré kpalobí ku pé ılasí ání Wankı amu ɔbétrá tsiá ml̄i wá. Íniá Wankı amu trá ɔbu ml̄i wá á, ml̄inatı wankı amvtɔ́, méni owí méeta wá ml̄i. Tsúfé jhá ání ɔna oklúntɔ tamabí ɔtinéá ɔyá. 36 Bré ánfi wankıⁿ amu trá ɔbu ml̄i wá á, ml̄ihɔ́ mu gyi, méni ml̄ibwɛ wankı amu abí.”

Yudafɔ́ Yesu Mähogyi

Bréá Yesu lébláa amú asvn anfı́ tá á, ɔlenatí yéŋjaín. 37 Íniá ɔl̄bwɛ osúna tsɔtsɔɔtsɔ amú ansító ó á, bwmɔhɔ mu gyi. 38 Íni léha Bulu ɔnósú ɔtɔípú *Yesaia asún ámúú ɔleblí tswi dodo amu léba mótó. ɔbéε,

ⁿ 12:36 Yesu gyí Wankı amu.

“Ani Wíe, ma láhɔ asún ámúú anuléblí ámusu gyi?

Ma ani Wíe lalé mu túmi súná?”

39 Mú su bumentálí hɔ Yesu gyi, tsúfē Yesaia létrá blí ɔbée,

40 “Ani Wíe Bulu lahá bumedéwúun,

búmedé asún nu,

Mú su bumentálí atá,

bumentálí asún, méní bédamlí ba mí wá,

nétsa amú ulɔ.”

41 Yesaia lówun Yesu numnyam. Mú su ɔleblí asún ánfi tsú mu iwi ní.

42 Mú ó á, Yudafɔ ahande amu tsɔtsɔtsɔ bɔhɔ mu gyi, támé bumentálí amú hógyi ɔwan. Tsúfē benya ifú ání Farisifɔ amu bébi amú, gya amú lé amú *ofíakpa. **43** Tsúfē bumentálí amu bue ahá bukánfu amu dun ání Bulu ɔbékankú amú.

Yesu Asún Bulu ɔbópugyi Ahá Asún

44 Yesu lókplvn blí ɔbée, “Megyí mí nkule ɔhagyíha ání ɔlɔhɔ mí gyi déhógyi. ɔhá ámúú ɔlɔwa mí sisí ámu é.

45 ɔhagyíha ání ɔde mí wúun dé ɔhá ámúú ɔlɔwa mí sisí ámu é wúun. **46** Naba oyí ánfitɔ fé wanki, féki ɔsulúvun anfisu iwanki, méní ɔhagyíha ání ɔlɔhɔ mí gyi méesin oklúntɔ.

47 Ní ɔku onú mí asún, támé omegyi mósú á, megyí mí ɔbéha mu ipón. Tsúfē mmeba asún ogyíkpá. Ahá nkpa ɔhíkpá neba.

48 ɔhá ání okíná mí, ɔmɔhɔ mí asún é bu asún ání bópuhá mu ipón. Mí asvn blíhé amu ibéha mu ipón eke tráhe amu.

49 Tsúfē megyí mí onutó túmi nɔputɔí. Mí Sí lówa mí sisí. Muléha mí asún ání mblú, pú altá mblú mó. **50** Nyin ání mu asún ámu itehá nkpa ání itamatá. Mú su asún ání ɔtɔwá mí blí kóún nteblí.”

Akasípú Amu Ayabiasi Fwí

13 **1** Asa béfi Israelfɔsu Katsvn Nke ámu gyí ası á, Yesu lébi ání mu bré lafun ání médalu oyí ánfitɔ yó mu Si wá. ɔlɔdwé ahá ámúú bugyi mu kle ɔsulúsuvu nfi ámu alu yófun mu owuké.

2 Mua mu akasípú amu befia ntúpwé ató ogyíkpá. Ali bré ámvtɔ á, ɔbunsám lawúna wie Simon Iskariot mu bi Yuda

kluntɔ́ ání ɔyéle Yesu ha. ³Yesu yin ání mu Sí lópu tógyító wá mu ibitɔ́. Oyin ání Bulu wá motsu ba, mu wá méyinkí yí ní. ⁴Mú su ɔlele ibi ɔlepere ámvtɔ́, ɔlkusú wóí mu atadie tswi, tsú ɔsan sába. ⁵Oletseí ntsu wá onuwétɔ́, olefi asi ɔde mu akasípú amu ayabiasi fwí. ɔfwí ɔmáyín a, alapú mu osiéteí ɔsan ámu tsitsi mu ayabiasi. ⁶Bréá ılɔtu Simon Petro a, ɔlefíté Yesu ɔbée, “Mí Wíé, fú ɔbɔfwí mí ayabiasi?”

⁷Yesu léle mó ɔnó ɔbée, “Fumónonu tó ánfi ndebwe ánfi asi séi. ɔma asa fóbonu mó asi.”

⁸Múú Petro lébláa mu ɔbée, “Ó-o! Mméesi, afufwí mí ayabiasi ekekéeké.”

Yesu lébláa mu ɔbée, “Ní mmɔfwí fú ayabiasi á, fuméenya ogyíkpa mí wá.”

⁹Simon Petro lébláa mu ɔbée, “Mí Wíé, megyí mí ayabi nkule. Wuna fwí mí ibi pú mí nwuntɔ́ é.”

¹⁰Yesu lébláa mu ɔbée, “ɔhá ání alabie ntsu métrá hián ntsubíe. Mboún mu ayabiasi fwí pé, tsúfí alalun dodo. Mli iwí lalun, támé megyí mli féé.” ¹¹(Yesu lébláa mu ali, tsúfí oyin ɔhá ání ɔbélə mu há. Mú su ɔleblí ɔbée, “Megyí mli féé lalun” ní.)

¹²Bréá ɔlɔfwí amú ayabiasi tá á, ɔlelatsú mu atadie wá, yínkí yétsiá ɔpúnó ámu asi. Múú ɔlefíté amú ɔbée, “Mlulanú utó ánfi nabwé há mli ánfi asi? ¹³Mlutetí mí ‘Osunápú’, mlutetí mí ‘Owíé.’ Mú ɔkpa ní, tsúfí mó ngyi ní. ¹⁴Ní mí ání ngyi mli osunápú pú mli Wíé, nafwí mli ayabiasi á, mómu iléhián ání mli é mlɔfwí mli aba ayabiasi. ¹⁵Nabwé súná mli, méní mlɔbwé mó ali ámóú nabwé mó há mli ámu. ¹⁶ɔnɔkwali nde mli bláa. Osúmpú ɔkvku móduñ mu wie. Ali kén sumbí ɔyɔpú móduñ ɔhá ání ɔlɔwa mu ní. ¹⁷Íniá mlilabí ɔnɔkwali anfi á, Bulu obóyulá mli ní mlegyi móusu.

¹⁸“Megyí mli féé iwí asún ndeblí. Tsúfí nyin ahá ání nalé. Támé lehián ání Bulu asún ánfi ibéba mütó. Asún ámu ɔbée, ‘ɔhá ámóú mía munyɔ anidé ibi wa ɔlepere ámu lakúsú líí mísú.’ ¹⁹Nde mli bláa séi asa iba, méní ní ibá á, mlɔhɔ mí gyi ání mígyí ɔhá ámóú mbéé ngyi ámu ní. ²⁰ɔnɔkwali nde mli bláa. ɔhagyíha ání ɔlɔhɔ ɔhá ání nɔwa sumbí lahɔ mí.

Yoh

Ali kén ɔhagyíčha ání ɔlɔhɔ mí lahɔ mí Sí ámu ɔlɔwa mí sísi ámu é ní.”

Yesu Le Há

(Mateo 26:20-25; Marko 14:17-21; Luka 22:21-23)

21 Bréá Yesu léblí asún ánfi tá á, asún iħié de mu háan mu klvntɔ. Mú su olowunáa kpa mó tati ɔbée, “Oñokwali nde mlı bláa, mltɔ ɔkule ɔbélé mí há.”

22 Akasípú amu bækpelé ki aba ansító, tsúfē bumeyín amútó ɔmvá ɔde. 23 Akasípú amvtɔ ɔkuleá otsie mantáa Yesu, gyí ɔmvá Yesu tħié dwé ní. 24 Mú su Simon Petro lóbun mu ansíbi ɔbée, ɔfíté mu ɔħá ání ɔbélé mu há.

25 Múú ɔkasípú amu léyinkí kpísá Yesusu, fíté mu ɔbée, “Mí Wíé, ma ɔbélé fú há?”

26 Yesu lébláa mu ɔbée, “Oħá ámúú nébia bodobodo, pódá opusutó há ámu gyí mu ni.” Inu olebia bodobodo pódá opusutó há Yuda, ogyi Simon Iskariot mu bi. 27 Olenya hɔ mó ali, ɔbunsám lówie mutɔ. Mú su Yesu lébláa mu ɔbée, “Bwe tóá fvdekléá fóbwé sasa!” 28 Ahá ámúú butsie ɔpónú ámu ası ámvtɔ ɔkvku mébi tóá svá Yesu lébláa mu asún ánfi. 29 Amútó aku bukí bee, Yuda gyí amú sikasu ɔkípu. Fíali Yesu dé mu bláa ɔbée, ɔyħo atsá bópugyi nke ámu, ntéé ɔpónu tóku ya ahiánfɔ.

30 Yuda lénya hɔ bodobodo amu alí, ɔledali. Owí latá alí bré ámu.

Mbla Pøpwø

31 Yuda lénya dálı obuto inu ali Yesu léblí ɔbée, “Bréá Mí, Nyankpusa-Mu-Bi ánfi numnyam bélun ɔwan ní. Bulu ɔbótsvn misu lé mu numnyam ɔwan. 32 Ní ɔtsvn misu lé mu numnyam ɔwan á, ali kén ɔbótsvn mu iwlsu lé mí numnyam ɔwan ní. ɔbówa mí numnyam inunu. 33 Mí abí, mmééetrá tsiá mlı wá, wá ɔpá. Mlódunká mí. Ali ámúú nebláa Yudafɔ ahandé amu mbée, ‘Mlíméetalí ba ɔtínéá nøyá ámu’ a, ali kén nde mlı bláa mlı é ní. 34 Mbla pøpwø ndewa há mlı mbée, mlidwø aba. Ali ámúú nödwø mlı ámu a, ali kén mlipú

ɔdwé ámu dwe mli aba ní. ³⁵Ní mlidé aba dwe á, ibósuná ahá fée ání mí akasípú mlígyí.”

Petro Ḍbóswí Ḍbée Mumeyín Yesu

(Mateo 26:31-35; Marko 14:27-31; Luka 22:31-34)

Yoh

36 Simon Petro léfité Yesu ɔbée, “Mí Wíé, nkúnu foyó?”

Yesu léle mó ɔnó ɔbée, “Otíné ámúú nøyá ámu a, fuméetalí buo mli yá inu séi. Táme ɔma a, fóbobuo mli.”

37 Petro léfité mu ɔbée, “Mí Wíé, ntogyi sú mméetalí buo fu séi. Nówu fú sv!”

38 Yesu léfité mu ɔbée, “Fówu mí sv? ɔnɔkwali nde fú bláa. Fóswí pú ibi wá ogyá tse sa fee fumeyín mí asa bate ɔbélé ɔnó.”

ɔsí Ámu Wá ɔkpa

14

1 Yesu lébláa mu akasípú amu ɔbée, “Opúni mátsií mli. Mlíhó Bulu gyi, amlíhó mli gyi. **2** Otsiákpá tsotsotsó bu mí Sí wóyító. Ní otsiákpá ma inu á, tekí mmébláa mli mbée neyéla inu yáí mli. **3** Ní nøyá yéla otsiákpá amu yáí mli tá á, néyinkí bá bækpa mli yáá mí iwl wá, méni mlétsiá otínéá mbu. **4** Mlyin ɔkpa ání ida yo otíné ámúú nøyó.”

5 Inu Toma léfité mu ɔbée, “Mí Wíé, anuméyín otínéá foyó, nkálí abóbwé abébi ɔkpa ámu?”

6 Yesu léle mó ɔnó ɔbée, “Mígyí ɔkpa ámu, ɔnɔkwali amu pú nkpa ámu. Dhaha méetalí yó mí Sí ámu wá, nkéti alatsvn misu. **7** Ní mlityin mli lélé á, tekí mlulabí mí Sí ámu é. Táme séi mó mlulawun mu, mlulabí mu é.”

8 Filipo lébláa mu ɔbée, “Aní Wíé, suna aní fú Sí ámu. Mú kpán tsó ani.”

9 Yesu léfité mu ɔbée, “Filipo! Mbu mli wá dodoodo. Mú su fumókúbí mí? Dhagyíha ání alawun mli kí lawun mí Sí ámu. Ntogyi sú fúdeblí fee, nsúna mli ɔsí ámu? **10** Fumohogyi ání mbu mí Sí ámvtó, mu é ɔbu mító? Asún ánfi nde mli bláa anfi motsú mí onutó wá. Mboún mí Sí ámúú ɔbu mító ámu dé mu agyómá yo. **11** Ní nde mli bláa mbée, mbu mí Sí ámvtó, mu é ɔbu mító á, mlíhó mli gyi. Ní mlímóhó asún

ámusu gyi óó á, ofúla amúú ndebwe ámu su mlíhó mí gyi. 12 Ḍnokwali nde mlí bláa. Ḍhagyíha ání ɔlchó mí gyi a, ɔbóbwé itzá ndebwe. Ḍbóbwé mú dun mí klé, tsúfē mí mú nçyá mí Sí ámu wá. 13 Nóbwe tógyítáá mlíkulí mí idáts há mlí, méni nówá mí Sí ámu numnyam. 14 Ní mlíkulí tógyító mí idáts á, nóbwe mú.

Ὄηε Wankíhē Amu lbá

15 “Ní mlitdwé mí á, mlégyi mí mblasu. 16 Nókulí mí Sí, ɔbópu Ḍma Ḍlúpú bambá sisí mlí, ɔbéba betsiá mlí wá bré féé. 17 Mvugyí Ḍηε Wankíhē. Mutósúná Ḍnokwali ání ibu Bulut. ɔyító ahá bumeetalí hó mu, tsúfē bumedé mu dunká. Bumeéebi mu é, támé mlí mú mlyin mu, tsúfē ɔbu mlí wá, obetsiá mlit.

18 “Mméesi mlí tswí fé awumbi. Néyinkí bá mlí wá. 19 Ulasí kpalobí ɔyító ahá bumeetrá wun mí, támé mlí mú mlówun mí. Ínuá mbu nkpa su á, mlí é mlétsiá nkpa. 20 Ní eke ámu ifun a, mlébi ání mbu mí Sí ámut. Mlí é mlíbu mitó fé ali ámúú mí é mbu mlitá ámu.

21 “Ahá ání bvde mí mblasu gyí a, amúgyí mí adwepú ní. Ḍhagyíha ání ɔtódwé mí á, mí Sí ɔbódwé mu. Mí é nódwe mu, lé mí iwi ɔwan súná mu.”

22 Múú Yuda (megyí Yuda Iskariot) léfité mu ɔbée, “Mí Wíe, ntogyi sú aní nkule pé féle iwi ɔwan súná, megyí ɔyító ahá féé?”

23 Yesu léle mú ɔnó ɔbée, “Ní ɔku dé mí dwe á, ɔbóbwé dínká mí atosunáhésu. Mí Sí ɔbódwé mu. Mía mí Sí ámu nyá abéba betsiá mu wá. 24 Ḍhá ání ɔtamadwé mí ɔmróbwé dínká mí atosunáhésu. Asón ánfí ndebli mlidénu ánfí motsú mí onutó wá. Mí Sí líwa mí, mu wá itsú.

25 “Nde mlí asún ánfí bláa, séi ánfí mbu mlí wá. 26 Támé Ḍma Ḍlúpú, ogyi *Ὄηε Wankíhē amúú mí Sí ɔbópusísí mí idáts ámu obósuná mlí tógyító. ɔbékaín mlí asúngyíasún ání nebláa mlí.

27 “Iwilwii nde mlí ha! Napú mí iwilwii há mlí. Megyí mú ámúú ɔyító fó butehá ámu odu. Mlumáha opúni itsii mlí.

Ifú é mákutá mli. ²⁸Nabláa mli bɔtsvn mbéé, ndenatí, támē néyinkí bá mli wá. Ní mlitɔdwé mí á, tekí mlénya ansigyi ání nɔyɔ mí Sí wá, tsufé ɔdvn mli. ²⁹Nde mli íní fée bláa yaí, méní ní ibá mótó á, mlóhogyi. ³⁰Mméetrá tɔí yó nkpa, tsufé oyisú ogyípú ámu ɔbá. ɔma túmi mísú. ³¹Ntonú mí Sí ɔme, méní oyítófɔ bébi ání ntɔdwé mu.

“Mlíkvusv anati.”

Yoh

Wáin Oyí Onutó

15 ¹Yesu léblí ɔbée, “Mígyí *wáin ifla onutó. Mí Sí gyí mó ɔdɔpv. ²Bámbigyibámbiá ibu mí iwi, itamaswíé á, ɔtækpálí mó tsítsá. Támē kugyíkvá itoswíé á, ɔtelá mó wankláán, méní ibóswie tsɔtsɔɔtsɔ dvn. ³Mí atosunáhé anfí mlilanú ánfi sv mli *iwi latín dodo. ⁴Mlitsia mító, mí é antsia mlito. Bámbi kvkvukv méetalí swié abí, nkéti itsa mó oyisú brégyíbré. Alí kén mli é mluméetalí swié abí, nkéti mlívü mító ní.

⁵“Mígyí wáin ifla ámu. Mlígyí mó abámbi. ɔhá ání ɔbu mító, mí é mbu mvtó obóswie abí tsɔtsɔɔtsɔ, tsufé mluméetalí bwé tɔtɔtɔ tsvn mí ɔma. ⁶ɔhagyícha ání ometsie mító gyí

Wáin ifla múa mó abi ni. (Yohane 15:5)

fé bámbiá bakpálí mó bun, ibswulí, békpa mó wá ogyá. ⁷Ní mlitsie mító, mí asún é ibu mlító á, mléfite mí Sí tógyítáá mlidéklé, obéha mlt. ⁸Ní mloswíé abí tsotsctsó á, ibówa mí Sí numnyam. Mú obósuná ání mí akasípó mlígyí ní. ⁹Ali ámúú mí Sí tódwé mí ámu a, ali kén mí é ntódwé mli ní. Mlitsia mító, méni nódwe mli yó. ¹⁰Ní mlegyi mí mblasu á, nódwe mli yó, fé ali ámúú mí é ntegyi mí Sí mblasu, otódwé mí yó ámu.

¹¹“Nabláa mli asún ánfi féé, méni ansigyí ámúú ibu mító ámu bétsiá mlító. Fówun ansí bégyi mli wankláán. ¹²Mbla ání ndepuhá mli gyí; mlidwe aba fé alia ntódwé mli. ¹³Odwé kuku módún ání oku obówu mu nyawie nwunsu. ¹⁴Ní mlegyi mí mblasu á, mí anyawié mlígyí. ¹⁵Mméetrá ti mli mí asúmpó. Tsúfé osúmpó méyín tsá mu wie débwé. Nde mliti mí anyawié, tsúfé nabláa mli tógyítáá nonu tsú mí Sí wá. ¹⁶Megyí mli léle mí. Míléle mli yáí mbée, mlyóo amlyoswie abíá ibétsiá bré féé, méni mí Sí obéha mli tógyítáá mlókvli mu mí idátó. ¹⁷Mbla ání ndewa há mli gyí, ‘Mlidwe aba.’

Ahá Bólu Mli

¹⁸“Ní oyító ahá bude mli lu á, mlukaín ání mí begyankpá lí. ¹⁹Ní oyító ahá mlígyí a, teki oyító ahá bódwe mli fé amú abí. Táme nalé mli tsú oyítófó, su mlumá amútó. Íni su oyítófó bwtolú mli ní. ²⁰Mlkau asún ámúú nebláa mli mbée, ‘Osúmpó okuku módun mu wie’ amusu. Ní ahá bwdun mísú a, mli é bédinká mlisu. Ní begyi mí asúnsú á, mli é bégyi mli asúnsú. ²¹Táme míbú mli, su bópu íni féé gyi mli, tsúfé bwmeyín ohá ámúú olówa mí ámu. ²²Ní mmókúbláa amú asvansu á, teki buma ipón kuku gyí. Táme séi ánfi mó buma onj lé. ²³Ohagyíha ání otolú mí tolú mí Sí é. ²⁴Nabóbwé agyúmá ání ohaa mókúbwé mó odu kí amútó. Ní bwmópu amú ansíbi wun mó á, teki Bulu méeha amú ipón. Bowun tsá nöbwé asa bude mía mí Sí lu. ²⁵Ilehián ání ibéba ali, méni asún ámúú bōwanlín wá amú Mblató bee, ‘Bolu mí kpaal’ ámu ibéba móútó.

²⁶“Nówa Oma Oluípó obótsu mí Sí wá bá. Mugyí *Ojé Wankíhé amú. Mutósúná onokwali ání ibu Bulutó. Obégyi mí

iwí adánsie. ²⁷Mlí é mlégyi mí iwí adánsie, tsúfé mlilatsíá mí wá tsú bréá nefi ató suná asi.

16 ¹Nabláa mli asún anfí féé, méni mluméedida hógyito. ²Yudafá ahande bégya mli lé amú ofíakpa. Bré ku kúráá ibéba ání ahá bómá mli, súsu bee Bulu agyómá buðeyo. ³Bópu íní gyi mli, tsúfé buñokubí mí ntée mí Sí ámu. ⁴Táme nabláa mli asún ánfi, méni ní ibá á, mlékaín ání nebláa mli yái.

Yoh

ঞে Wankíhé Gyumagyihé

“Mmokosí bláa mli asún ánfi, tsúfé mbu mli wá. ⁵Táme séi nde mli bláa, tsúfé nøyó ɔhá ámóóú olowa mí sisí ámu wá. Táme mlutó ɔkvku méfité mí ɔbée, ‘Nkúnú foyó.’ ⁶Íniá nabláa mli asún ánfi su á, awirehó lahié kítá mli. ⁷Táme nde mli ɔnokwali bláa. Ókláa lawá mli ogyá ání nøyó. Tsúfé ní mmoyó á, ɔma Oluipú amu ɔméeba mli wá. Táme ní nøyó á, nópu mu sisí mli. ⁸Ní ɔbá á, ɔbélé súná ɔyító ahá ání lakpanbwé su bafwí, ɔbélé tóá igyi Bulu yilébwé pú mu asúngyí é súná amú. ⁹Bébi ání mísú máhogyi igyi lakpan. ¹⁰Bébi tóá igyi Bulu yilébwé, tsúfé nøyó mí Sí wá, mluméetrá wun mi ekekeeké. ¹¹Bébi tóá igyi Bulu asúngyí, tsúfé Bulu lahá ɔbunsám, ogyi ɔyisú ogyípú amu ipón dodo.

¹²“Mbu asún tsotsccotsó ání nébláa mli, táme mluméetalí nú mó féé asi séi. ¹³ঞে Wankíhé amu tósúná ɔnokwali ání ibu Buluto. Ní ɔbá á, ɔbélé asún ání igyi ɔnokwali féé súná mli. Tsúfé megyí mu onutó túmitó ɔbótó, mboún ɔbéblí asún kugyíkvá olonu. ɔbébláa mli móá ibéba é. ¹⁴ঞে ámu ɔbówa mí numnyam, tsúfé ɔbébláa mli asún ání ntéblí. ¹⁵Tógyító mí Sí búu a, mí bú. Mó su nabláa mli mbéé, ঞে ámu ɔbébláa mli asún ání ntéblí ní.

Akasípú Amu Awirehó Pú Ansigyí

¹⁶“llasí kpalobí mluméetrá wun mi, táme imówa ɔpá kvku mlélawun mi.”

¹⁷Akasípú amutó akv befité aba bee, “Ngya ntó asún ní? ɔbée, llasí kpalobí, anuméetrá wun mu, táme imówa ɔpá

kuku, abélawun mu. Ọdeblí é ɔbée, ‘Nɔyó mí Sí wá?’ 18‘Ulasí kplobí’ ánfí así mé? Anumédé asún ánfí ọdeblí ánfí así nu.’

19Yesu lébi ání akasípú amu budeklé abufite mu asún ámvtɔ. Mú su ɔlebláa amú ɔbée, “Blí ndeblí mbéé, ilesí kplobí mluméetrá wun mí. Táme imóɔwa ɔpa kuku mlélawun mí. Íní mlidé aba fité ní? 20Oñokwali nde mli bláa. Mlósu kpisíi, táme ɔyítá ahá mó bénya ansigyí. Mlégyi awirehɔ, táme mli awirehgɔyí amu ibéba bemlí ansigyí. 21Ní ɔkwí de ɔtsi dwiín á, ahumití tekítá mu, tsúfé mu iwiɔsın wúunbi lafun. Táme onyákwíi tá pé ɔtetan mu iwiɔsın ámusv, tsúfé ansi de mu gyí ání makwíi obí wá ɔyítá. 22Ali kén igyi há mli ní. Ahumití de mli séi, táme nélawun mli. Mú su mléhie nyá ansigyí ání ɔhaa méetalí ká mli itin.

23“Ali eke ámu a, mluméetrá kvlí mí tɔtɔtɔ. Oñokwali nde mli bláa. Tógyítá mlékví mí Sí mí idátá a, ɔbéha mli. 24Bɔtu nde mlumékvíté tɔtɔtɔ mí idátá. Mlfite, ɔbéha mli, méní ibéhie wá mli ansigyí.

Yesu ɔyísú Gyí

25“Nde mli asún ánfí bláa ayébisu, táme bré ku béba, mméetrá tɔí ayébisu. Nówuná kpa mí Sí asún tati súná mli. 26Tsú bré ámusu puya a, mlékví mí Sí ámu atá mí idátá. Mmedéblí mbéé, mí ɔbókví mu atá há mli. 27Tsúfé mí Sí ámu onutó tɔdwé mli. ɔtɔdwé mli, tsúfé mlitɔdwé mí, mlilahogyi ání notsú mu wá. 28Mí Sí wá notsu ba ɔyítá. Séi á, ndeyinkí tsú ɔyítá nɔyó mí Sí ámu wá.”

29Ínu akasípú amu bebláa mu bee, “Ehéen! Séi mó á, futráa fumédétɔí ayébisu. 30Séi mó anulabí ání fuyin tógyítá. Mú su mehián ání ɔhaa ɔbétrá fité fú asvansu. Íní lahá anulahogyi ání lélé fotsú Bulu wá.”

31Yesu léfité amú ɔbée, “Séi mó mlilahogyi? 32Bré ku ibá. Ulaufun ta, mlédasáin. Mlitɔ okugyíku ɔbóyɔ mu otsukpá sí mí. Táme iméesi mí nkule, tsúfé mí Sí ámu bu mí wá. 33Nabláa mli asún ánfí féé, méní mlótsvn misu nyá iwilwii. Mlowun iwiɔsın ɔyí ánfítɔ, táme mliwa kluŋ, tsúfé nagyi ɔyísú dodo!”

Yesu Lóbø Mpái Mu Akasípú Nwunsv

17 ¹Yesu léblí asún ánfí tá, olotsu ansí fúá kí ɔsúsú bó mpái ɔbée, “Óo mí Sí, bré lafun. Wa mí numnyam, méní mí é nówá fú numnyam. ²Tsúfé feha mí túmi ahá féésú, ání nháa ahá ání feha mí féé nkpa ání utamatá. ³Nkpa ání utamatá ámu gyí, bubú fú Bulu Ḍnɔkwalipu ɔkukúnú ɔkule pé ánfí, abubí mí Yesu Kristo anfí fɔpusísi ɔyítá ánfí. ⁴Nawá fú numnyam ɔsulúv anfisv, tsúfé namó agyúmá ámúv fɔpuhá mí ámu féé ɔnó. ⁵Mí Sí! Wa mí numnyam fú ansító ngya, fé alí ámúv mbu mó fú wá yáí asa fɔbwé ɔyí ámu.

Yoh

⁶“Nalé fú súná ahá ámúv fele ɔyítá há mí ámu. Fúbú amú, fɔpu amú há mí, bagyi fú asúnsú. ⁷Séi babí ání tógyítá mbu itsú fú wá. ⁸Tsúfé nabláa amú asún ání fɔpuhá mí féé, banú. Babí ání lélé fú wá notsú, bahogyi ání fólówa mí.

⁹“Nde fú kokóli ha amú. Megyí ɔyító ahá féé nde mpái bø há. Mboún ahá ámúv fɔpuhá mí ámu, tsúfé fúbú amú. ¹⁰Mí klé igyi fú klé, fú klé é igyi mí klé. Fatsvn amúsú lé mí numnyam ɔwan. ¹¹Nebá fú wá séi. Mméetrá tsiá ɔyítá, támé amú mó bubu ɔyítá. Mí Sí Wankíhé, pu fú idá ámúv fɔpuhá mí ámu túmi kí amúsú, méní bóbwe kule fé alí ámúv mía funyɔ anisyí kule amu. ¹²Bréa mbu amú wá á, nekitá amú wankláán, idá ámúv fɔpuhá mí ámu túmitó. Nele ansí kítá amú wankláán. Mmeha amútó ɔkuku mófwí, dun ɔmvamúv ida yaí ání ɔbéhi ámu, féki Bulu asvn wanlínhé amu ibéba mótó. ¹³Nebá fú wá séi. Támé bré ánfí ntráa mbu ɔyító nfí nde asún ánfí blí, méní bénya ansigyí fé alí ámúv mí é mbu ansigyító amu. ¹⁴Nabláa amú asún ámúv febláa mi ámu. Mú su ɔyító ahá bvde amú lu, tsúfé butréa bumegyí ɔyítófó, fé alí ámúv mí é mmegyí ɔyítóyín amu. ¹⁵Mmedéblí mbée, fvleé amú le ɔyító. Mboún mbée fvkúi amúsú wankláán, méní bumóowie lalahé ɔbwepúº ámu ibitó. ¹⁶Alí ámúv mmegyí ɔyítóyín ngyi ámu a, alí amú é bumegyí ɔyítófó ní. ¹⁷Fú asún ámu gyí ɔnɔkwali. Tsvn mósú afupu amú bwe fú klé. ¹⁸Alí ámúv fɔwa mí sisí ɔyító ámu a, alí

◦ 17:15 ɔbunsám gyí lalahé ɔbwepú.

mí é nawá amú sísi ní. ¹⁹ Amú su nɔpu iwi há fú, méní amú é bótsvn ɔnɔkwali amusu mlí fú klé.

²⁰“Megyí mí akasípú amu nkule nde mpái bɔ há. Mboún ahá ání bótsvn amú atosunahésu hɔ mi gyi fée ndebɔ há. ²¹ Nde mpái bɔ mbéé, amú fée bubwée kule. Mí Sí, alí ámúú fvbu mitɔ, mí é mbu futɔ ámu a, ha amú é abutsia anitɔ alí kén, fówun ɔyítɔ ahá böhogyi ání fólswa mí sísi ɔyítɔ. ²² Nawá ahá ánfi numnyam amúú fɔwa mí ámu, méní bóbwé kule fé alia ntsu tamatsvn míá funyɔ nsuné. ²³ Mbu amútɔ fé alia fvbu mitɔ, méní bóbwé kule, ntsu móotsvn amú nsuné. Ní ibá alí á, ɔyítɔ ahá bébi ání fólswa mí, futɔdwé amú fé alí ámúú futɔdwé mí ámu.

²⁴“Mí Sí! Ndeklé mbéé ahá ámúú fɔpuhá mí ámu bétsiá mí wá ɔtíné ámúú mbu amu. Fówun bówun numnyam amúú fɔwa mí ámu. Tsúfē futɔdwé mí asa fɔbwé ɔyí. ²⁵ Mí Sí Yilé ɔbwepó! ɔyítɔfɔ bwməbi fú, támé mí mu nyin fu. Ahá ánfi é buyin ání fólswa mí sísi ɔyítɔ. ²⁶ Nele fú súná amú. Nétrá le fú súná amú. Fówun ɔdwé ámúú futɔdwé mí ámu itsia amútɔ, méní mí é nétsiá amútɔ.”

Yesu Kítá

(Mateo 26:47-56; Marko 14:43-50; Luka 22:47-53)

18 ¹ Yesu lɔbɔ mpái ánfi tá á, mua mu akasípú amu benatí yótsvn Kidron tsonkolitɔ wíé ndobíi kvtɔ. ² Yuda amúú ɔele Yesu há ámu é yin ndobíi amutɔ, tsúfē Yesu mua mu akasípú butetsiá yéfia inu. ³ Mú su Yuda lékpa Romafɔ isá akɔpú pú Bulu ɔtswékpa agyópu akvá Bulu *igý ahapú dehen pú Farisifɔ bɔwa, bɔyɔ inu. Budé mbia, nkandíe pú akɔtɔ. ⁴ Iná Yesu yin tɔá ibá musu su á, ɔledalí fia amú, fíté amú ɔbée, “Ma mlidédunká?”

⁵ Bele mó ɔnɔ bée, “Yesu Nasaretyin amu.”

Yesu lébláa amú ɔbée, “Mí ní.”

(Yuda amúú ɔde mu le há ámu é líí amú wá inu.) ⁶ Bréá Yesu lébláa amú ɔbée, “Mí ní!” á, besankí yédída lalá kpla. ⁷ Yesu lélafíté amú ɔbée, “Mbée, ma mlidédunká?”

Bébláa mu bée, “Yesu Nasaretyin amu.”

⁸Yesu lébláa amú ɔbée, “Nakú bláa mli mbée, míní. Mú suní mí mlidé Dunká mó á, mliha ahá ánfí abvnati.” ⁹(ɔlebláa amú alí, méni asún ámúú ɔleblí ámu ibéba mító. ɔbée, “Ahá ámúú fɔpuhá mí ámvtɔ okuku mófwí.”)

¹⁰Inu á, Simon Petro dé ɔdayí iya anyɔ, ɔlebití mó lé, kpá Bulu igyí ɔhapú dehen osúmpú gyɔpí isu. Osúmpú amu idá gyí Malkus. ¹¹Yesu lébláa Petro ɔbée, “Sankia fú ɔdayí wa mó ɔfletɔ! Imehián ání nówun iwicin ání mí Sí lahá mí ɔbée nwúun lóó?”

Yesu Kpa Ya Hana

(Mateo 26:57-58; Marko 14:53-54; Luka 22:54)

¹²Inu isá akɔpú ámu, amú ɔhande pú Bulu ɔtswékpa agyópu amu békutá Yesu, klí mu ibí. ¹³Begyankpá kpá mu ya Kaifa mu sia Hana. Kaifa gyí Bulu igyí ɔhapú dehen ofí ámvtɔ ní. ¹⁴Mulébláa Yudafɔ ahande amu ɔbée, ibu aléá ɔbakúle obówu ahá féé nwunsu ní.

Petro Lékiná Yesu

(Mateo 26:69-70; Marko 14:66-68; Luka 22:55-57)

¹⁵Simon Petro mva ɔkasípú bambá bobuo Yesu. Bulu igyí ɔhapú dehen amu yin ɔkasípú bámbá ánfí wankláán. Mú su olobuo Yesu bítiwíé Bulu igyí ɔhapú dehen amu wóyító. ¹⁶Támé Petro mó lézi ɔlú wóyí ámu onó. ɔkasípú bámbá ánfí óyin Bulu igyí ɔhapú dehen anfí lédalí yébláa otsibi ɔkvá ɔde wóyí ámu onó gyo, ɔlekpa Petro ba wóyí ámvtɔ. ¹⁷Otsibi amu léfité Petro ɔbée, “Mégyí oyin ámu akasípú amvtɔ ɔku fúgyi?”

Petro léle mó onó ɔbée, “Ekekeeké. Mma amótó.”

¹⁸Atsalí bu inu. Mú su asúmpú pú agyópu amu bɔdvdá ogyá, bulú mó asi. Petro é léyelú amú wá, ɔde ogyá ámu níú.

Bulu Igyí ɔhapú Dehen Léfité Yesu Asún

(Mateo 26:59-66; Marko 14:55-64; Luka 22:66-71)

¹⁹Bulu igyí ɔhapú dehen amu léfité Yesu asún, tsú mu akasípú pú mó atosunáhé iwlí. ²⁰Yesu léle mó onó ɔbée, “Ahá

ansító nelú blí mí asún féé. Netsiá súná ató Yudafɔ *ofíakpa pú *Bulu ɔtswékpa, ɔtíneá ahá féé bvtelia. Mmèblí asvansu njaintɔ. ²¹Ntogyi sú fúde mí asún ánft fité. Fite ahá ání bonu asún ání neblí. Amó yín asún ání neblí.”

²²Bréá Yesu léblí asún ánft á, iñu agyópu amvtɔ ɔkuleá ɔlú mantáa mu léda mu isvtɔ, fité mu ɔbée, “Alí féle Bulu igyí ɔhapú dehen asún ɔnó ní?”

²³Yesu lébláa mu ɔbée, “Ní nablí asukpan á, le mú blí ɔhagyícha onu. Táme ní ɔnɔkwali nablí á, ntogyi su fúde mí da?”

²⁴Yesu trá ɔda ɔfétɔ ɔhande Hana lópu mu sísi Bulu igyí ɔhapú dehen Kaiafa.

Petro Létrá Kiná Yesu

(Mateo 26:71-75; Marko 14:69-72; Luka 22:58-62)

²⁵Simon Petro trá ɔlú ogyá ámu así, ɔku léfuté mu ɔbée, “Megyí oyin ánft akasípú amvtɔ ɔkule fugyi?”

Petro lóswi ɔbée, “Ekekeké. Mma amútɔ!”

²⁶Bulu igyí ɔhapú dehen amu osúmpú ɔku, ogyi ɔhá ámúú Petro lékpa mu isvu kule amu mu pio léfité Petro ɔbée, “Megyí fúa mvnyɔ nowun ndobíi amvtɔ ní?”

²⁷Petro létrá swií pú ibi wá ogyá. Invnu bate lóbon.

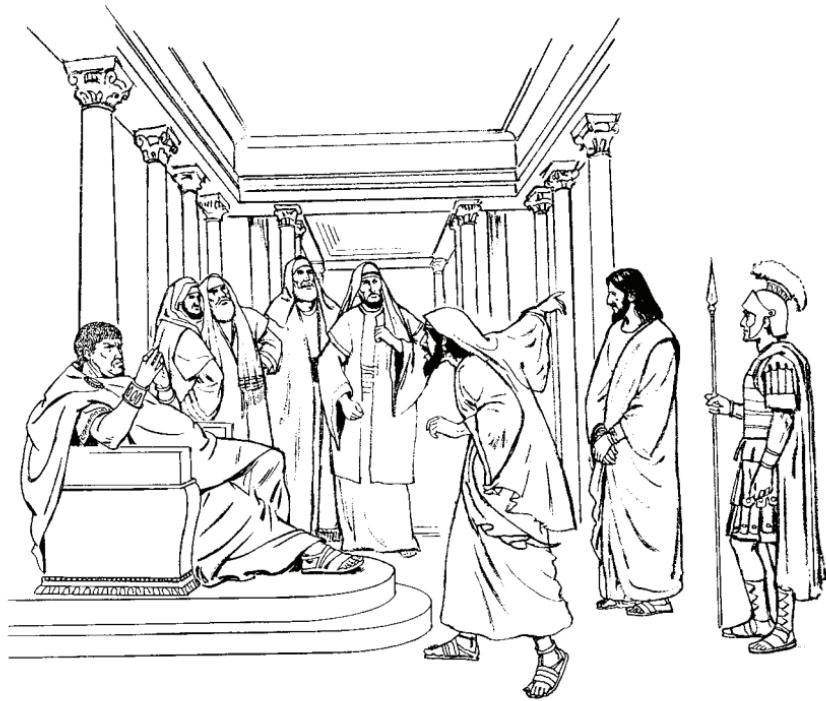
Yesu Kpa Ya Pilato

(Mateo 27:1-2, 11-14; Marko 15:1-5; Luka 23:1-5)

²⁸Oyí kehe bake-bake a, bækpa Yesu tsú Kaiafa wóyító ya Roma ɔhande ání ɔde Judea ɔmású gyí wóyítá. Yudafɔ ahande amu bumedékléá bópu ifin da iwi. Mú su bumebitíwíé wóyítá inu. Tsúfé budekléá békí ání amú *iwi letin, méní bétalí gyi Israelfɔsu Katsvn Nke ámu.^p ²⁹Mú ali su Pilato lédalí ba kpankpá befité amú ɔbée, “Amansu mlívü blí tsú oyin ánft iwi?”

³⁰Bébláa mu bée, “Ní ɔhá ánft mókúbwé lakpan á, tekí anímékpá mu ba fu.”

^p 18:28 Ní fowié ɔhá ání omegyí Yudayin wóyító a, ifin lada fu.

Yoh

Yesu kpa ya Pilato ni. (Yohane 18:28)

31 Pilato lébláa amú ɔbée, “Múmú mlíkpa mu ya, amliyegyi mu asún mli mbla ɔnó.”

Yudafɔ ahande amu bele mó ɔnó bee, “Anumá ɔkpa mó ɔha.” 32(Asún ánfì léba mótá, méni asún ámúú Yesu léblí tsú mu lowu ání obówu iwi ámu ibéba mótá.)

33 Inu Pilato léyinkí wíé wóyítá. Múú ɔleti Yesu, fíté mu ɔbée, “Fúgyí Yudafɔ owié amu ni?”

34 Yesu léle mó ɔnó ɔbée, “Fú onutó asun fitéhé igyi, ntéé akú lábláa fu mí iwi asún?”

35 Pilato léle mó ɔnó ɔbée, “Yudayin ngyi? Fú onutó ahá pú Bulu igyí ahapú dehen lékpa fú ba mi. Ntɔ fabwé?”

36 Yesu lébláa mu ɔbée, “Megyí ɔyí ánfítɔ nde iwíe gyí. Ní ɔyí ánfítɔ á, tekí mí abúopu bókɔ hɔ mi. Bumééha bumráɔpu mí wá Yudafɔ ahande ibitɔ, támé megýí ɔyí ánfítɔ nde iwíe gyí!”

37 Pilato léfité mu ɔbée, “Múmú yéé owíe fugyi á?”

Yesu lélé mū ɔnó ɔbée, “Onokwali fablí fee Owíe ngyi. Mí á, bɔkwíi mí neba ɔyí ánfító ání mbá ambegyi onokwali amu iwi adánsie. Ḍhagyíha ání ogyi Onokwali amu klé teyaa asu nú mí ɔmè.”

38 Pilato léfité mu ɔbée, “Ntɔ gyí onokwali amu?”

Pilato Léha Ḍkpa ɔbée Bumóo Yesu

(Mateo 27:15-31; Marko 15:6-20; Luka 23:13-25)

Pilato léblí asún ánfí tá á, ɔletrá dalí yo Yudafɔ ámu wá wóyí ɔnó iwu. ɔlebláa amú ɔbée, “Mmɔkúwun lalahe kuvuvukvá nópuhá oyin ánfí ipón. 39 Táme mli amándié ɔnó á, ntesí obu ɔdipú ɔkule há mli Katsvn Nke kugyíkvu. Mlidéklé mliaa, nsíi Yudafɔ Owíe anfí ha mli?”

40 Bɔkplón le mó ɔnó bee, “Ekekéeké! Megyí mu. Si Baraba ha ani.” (Ogyo otswapú Baraba é gyí).

19 1lnu Pilato léha bækpa Yesu ya, yéputí mu ató wankláán. 2lsá akopú ámu bɔlv obungyo-awu, bwé mó owíepa bun mu nwun, bɔwa mu ligá pepe ku. 3lnu benatí bwé mu ahinlá bee, “Yudafɔ Owíe, fú nkpasu ɔnlinsu!” Fówun badá mu isvutó kpa.

4 Pilato létrá dalí yo wóyí ɔnó iwu yébláa amú ɔbée, “Nakpá mu neba mli, amliwun ání mmɔkúwun lalahe kuku mu iwi.” 5 Bréá Yesu lédalí ba a, obungyo-awu ipa ámu bun mu nwun, ɔlɔwa ligá pepe amu. Pilato lébláa amú ɔbée, “Mu ni!”

6 Bulu igyí ahapú dehen pú Bulu ɔtswékpa agyópu amu benya wun mu pé, bɔsvrá okitikíti bli bee, “Da mu manta oyikpalíhesu! Da mu manta oyikpalíhesu!”

Pilato lébláa amú ɔbée, “Mli onutó mlíkpa mu ya, amliyeda mu manta oyikpalíhesu. Mí mó mmɔkúwun lalahe kuku mu iwiá nópuhá mu ipón.”

7 Yudafɔ ámu bebláa mu bee, “Ani mbla ɔnó á, ilehián ání obówu. Tsúfé ɔleblí ɔbée, Bulu mu Bi mygyi.”

8 Bréá Pilato lónu asún ánfí á, ifú létrá kitá mu tsía móntó. 9 Oleyinkí yó mu wóyító yéfité Yesu ɔbée, “Nkúnú fotsú?”

Táme Yesu mékpla mu. ¹⁰Mú su Pilato léfíté mu ɔbée, “Fuméekplá mí? Fumeyín ání mbu túmiá nétalí sí fú ntéé nétalí há beda fú mántá oyikpalíhesu mós fú?”

¹¹Yesu léle mó ɔnó ɔbée, “Ní megyí Bulu léha fú ɔkpa á, tekí fuma túmi kuvu míssú. Íni su ɔhá ámúú olɔpu mí wá fú ibitɔ ámu lakpan dun fú klé.”

¹²Pilato lónu asún ánfí á, olekle osi Yesu. Táme Yudafɔ ámu bɔsurá okitikíti kúklókúú bli bée, “Ní fesi ɔhá ánfí á, mómú megyí Roma owié dəhen^a mu nyawie fugyi. Tsúfē ɔhagyíha ání ɔblí ɔbée owié mugyi á, alakúsú líi Roma owié dəhensu!”

¹³Bréá Pilato lónu asún ánfí á, ɔlekpa Yesu dálí ba kpankpá, tsíá mu asúngyí obíá ání itsie ɔtunekvá bɔpu abwi bwé inu, butetí inu “Abwítɔ” su. (Butetí inu “Gabata” *Hebri ɔblítɔ.) ¹⁴Eke ámu igyi *ogyá ɔdvdáké há Israelfɔsu Katsvn Nke. Ibóbwé fé ɔpa dódúanyɔtɔ á, Pilato lébláa Yudafɔ ámu ɔbée, “Mli Owié amu nu!”

¹⁵Bɔsurá okitikíti bée, “Kpa mu ya, kpa mu ya, afuyeda mu manta oyikpalíhesu.”

Pilato léfíté amú ɔbée, “Ndáa mlí owié manta oyikpalíhesu?”

Bulu igyi ahapú dəhen amu bəbláa mu bée, “Anumá owié ɔkukvú dun Roma owié dəhen!”

¹⁶Inu Pilato lési Yesu há amú ɔbée buyéda mu manta oyikpalíhesu.

Yesu Da Mántá Oyikpalíhesu

(Mateo 27:32-44; Marko 15:21-32; Luka 23:26-43)

lsá akopú ámu bekpa Yesu nátí. ¹⁷Mu onutó olotsu mu oyikpalíhe dínká mu nkanta alu yéwie ɔtunekvá butetí inu “Nwun Okokobi Otsiákpá.” (Butetí inu “Golgota” Hebri ɔblítɔ.) ¹⁸Beda Yesu mántá oyikpalíhesu inu, beda ayin abanyó aku é mántá nyikpalíhesu mu wá inu. ɔkvle bu Yesu bunasu, ɔkvle é bu mu gyɔpisu, Yesu bu amú nsiné. ¹⁹Pilato

^a 19:12 Roma Owié dəhen gyí Kaesare.

lówanlín asún mántá oyikpalíhē amu awunso. Asún ámu gyí, “YESU NASARETYIN, YUDAFɔ OWÍE.” 20 Yudafɔ tsɔtsɔctsɔ bækla asun wanlínhé anfi. Tsúfē ɔtíné ámúú beda Yesu mántá oyikpalíhesu ámu ibu mantáa Yerusalem. Óleha bɔwanlín asún ámu *Hebri ɔblú, Roma ɔblú pú Griiki ɔblítɔ. 21 Bulu igyí ahapú dehen amu bæbláa Pilato bee, “Máwanlín fee, ‘Yudafɔ Owíe.’ Mboún wanlín fee, ‘Oyin ánfi ɔbée, mígyí Yudafɔ Owíe.’ ”

22 Pilato lébláa amu ɔbée, “Múá nawánlín á, nawánlín mó dodo.”

23 lsá akɔpú ámu beda Yesu mántá oyikpalíhē amusu tá á, botsu mu atadiɛ, beye mútɔ̄ aku ana. Okugyíɔku klé kule. Botsu mu ligá ání bɔlu mó tsú ɔsúsú beyi asi. 24 lnu bæbláa aba bee, “Mlumáha abalí atadiɛ ánfi mútɔ̄. Mlìha atswi abi ki bee, ma obénya mó.” Asún ánfi léba, méni Bulu asún ámúú bɔwanlín tswi bee,

“Beye mí atadiɛtɔ,

bɔtswi abi mí ligású” amu ibéba mútɔ̄.

lsá akɔpú ámu bɔbwé dínká móssú.

25 Yesu mu yin, mu yin mu pio tsíhē *Maria, ogyi Klopa mu ka pú Magdalayintse Maria bulí oyikpalíhē amu asi. 26 Bréá Yesu lówun mu yin pú mu ɔkasípú ámúú ɔtehíé dwé ámu, bulí mantáa inu á, ɔlebláa mu yin ɔbée, “Amú yín, fú bíní.”

27 Múú ɔlebláa ɔkasípú amu é ɔbée, “Fú yínní.” Tsú eke ámu a, ɔkasípú amu lékpa mu ya mu wóyítɔ.

Yesu Lowu

(Mateo 27:45-56; Marko 15:33-41; Luka 23:44-49)

28 Íni ɔma a, Yesu lówun ání mu agyómá lamó ɔnó. Múú ɔleblí ɔbée, “Ómewóli de mí.” Íni leha Bulu asún ámúú bɔwanlín tswi amu ileba mútɔ̄.

29 Onuwé ku tsie inu, ntá ɔdái ibɔ̄ mó. lsá akɔpú ámu bɔpu ɔsapɔ dá ntá ámuto púsíán oyísú, tsú mó fóá yétin mu ɔnó. 30 Yesu lékpíkpíú mó mé. Inu ɔleblí ɔbée, “Ulatá!”

Múú oloko nwuntɔ wá, ɔlele ɔnjé á.

Yesu Abintɔ Ató Wɔ

31 Eke ámu igyi Fieda. Mú ɔyì kehe igyi ɔkpúnú ɔdaké kpɔnkpɔntı há Yudafɔ. Mú su bumekle ání ahá ámu busian nyikpalíhε amusu yífvuŋ owi tahé.^r Mú su bɔkvulí Pilato ɔkpa bee ɔháa mu ɪsá akɔpú abuyebiabía amú ayabi, méní bɔkɔsí wú, fówun bélé amú tsu nyikpalíhε amusu asa owí ɔta. 32 Mú su bɔyɔ yébiabía ayin abanyá ámu ayabi. 33 Támɛ bréá bowie Yesu wá á, bowun ání alawú dodo. Mú su bumebia mu ayabi. 34 Támɛ ɪsá akɔpú ámvtɔ ɔkvle lɔpu mu pía wɔ Yesu abintɔ, ntsu múa obugya lefen dalí. 35 (Ohá ámúú olowun mó ámu légyi mó iwi adánsie, fówun mlí é mlóhogyi. Megyí afunu igyi. Oyin ání ɔnɔkwali asún mudéblí.) 36 Íni féé léba mútɔ, méní Bulu asún ámúú bɔwanlín tswi bee, “Buméebia mu iwú kuvukvuk” ámu ibéba mútɔ. 37 Bulu asvn wanlínhé amu kén leblí ɔbée, “Békí ɔhá ámúú bɔwɔ mu abintɔ pía ámu.”

Yesu Pulá

(Mateo 27:57-61; Marko 15:42-47; Luka 23:50-56)

38 Íni féé ɔma a, Arimateayin *Yosef léba bokokóli Pilato ɔbée, ɔpúv Yesu fúli amu ha mu. (*Yosef anfí buo Yesu ɔjáintɔ, tsúfē ɔde Yudafɔ ahande amu ifú nya.) Pilato léha mu ɔkpa. Mú su Yosef léyele Yesu fúli amu oyópulá. 39 Nikodemo amúú ɔleba Yesu wá eke ɔku onyé ámu é léba. ɔlɔpu afá fánfáánfán aku anyɔ^s ání bɔkwé mó wá abatɔ tsɔtsɔctsɔ ba. Mú odwin bɔbwé kílo advasa (30). 40 Ayin ánfi bɔpú ɔhráda kíklí afá ámu mántá fúli amu iwi fé alíá Yudafɔ butɔbwé amú afúli asa butopúlā amú. 41 Ndobíí ku ibu mantáa ɔtíné ámúú beda Yesu mántá oyikpalíhesu amú. Bolotí butátɔ bwé mó fúli-ɔbá inu. Bumɔkúpúlā ɔhaa mútɔ ki. 42 Íniá eke ámu igyi *ogýá ɔdvudáké, fúli ɔbó ámu é ibu mantáa inu su á, bopolá Yesu mútɔ.

^r 19:31 Yudafɔ ɔkpúnú ɔdaké tefi ası tsú owi tahé. ^s 19:39 Afá aku anyɔ ámu adá gyí mire múa aloe.

Yesu Kusú Tsú Afúlito

(Mateo 28:1-8; Marko 16:1-8; Luka 24:1-12)

20 ¹Ndawótswító eke gyankpapu, igyi Kwasieda bake, bréá nsainto mókútítí a, Magdalayintse Maria lóyó Yesu opulákpa inu. Olenya wíe inu alí olowun ání bamína ibwi ámu lé ɔbó ámu ɔnó. ²Mú su oleyinkí srí ba ɔkasípú ámúú Yesu tehíé dwé mu amu mua Simon Petro wá, bëbláa amú ɔbée, “Balé Yesu ɔbó ámutó. Anuméyín ɔtínéá bapú mu yówa!”

³Múú Petro mua munyo bɔpu ɔkpa bɔyó opulákpa inu. ⁴Amú abanyó ámu fée betsií ɔsrú, támé ɔlesrí sí Petro gyankpá yówie opulákpa inu. ⁵Bréá olobun kí ntsán ámutó á, olowun ání ɔhráda ámu kpán dá, támé omebitíwíé mûtó. ⁶Simon Petro lóbottu mu, ɔlɔtsun bítiwíé ntsán ámutó, olowun ɔhráda amu da. ⁷Olowun ɔhráda ámúú bɔputó mu nwun ámu é, ilokuntá ɔda ifóntó. ⁸ɔkasípú amúú olegyankpá wié inu ámu é lébitíwíé mûtó, wun ɔhráda ámu pú mó ámúú bɔputó mu nwun ámu alí olohogyi. ⁹Bré ámutó á, Bulu asun wanlínhé amúú ɔleblí ɔbée, ilehián ání Yesu ɔbókvsú tsú afúlito ámu mɔkúnyá wánkí amú. ¹⁰Beyinkí yó wóyí.

Yesu Iwíowanle Súná Magdalayintse Maria

(Mateo 28:9-10; Marko 16:9-11)

¹¹Támé Maria léi opulákpa inu odesú. Bréá odesú a, olobun kí ɔbó ámutó. ¹²Inu olowun *Bulu-abɔpu abanyó ání bɔwa atadie futútúútú, butsie ɔtíné ámúú bɔpu Yesu fúli tswí amu. ɔkvle tsie mu adianwun, ɔkvle tsie ayabiasi. ¹³Befité mu bée, “Amú yín, nkálí igyi sú fudesú?”

ɔlele mó ɔnó ɔbée, “Balé mí Wíe nátí. Mmeyín ɔtínéá bapú mu yótswi!”

¹⁴ɔleblí tá á, ɔledamlí kí ɔma. ɔki a, Yesu líí mu ɔma, támé ɔmèbiá Yesu ní. ¹⁵Yesu léfité mu ɔbée, “Amú yín, nkálí igyi sú fudesú? Ma fudedunká?”

Mu mó ɔki ání ndobíi amutó agyúmá ɔyɔpú ní. Mú su ɔlebláa Yesu ɔbée, “Aní sí, ní fúlatsú mu yótswi ɔtineku á, suna mí, anyetsu mu natu.”

16 Yesu lókpolí mu ɔbéε, “Maria.”

Olédamlí kí, kpólí Yesu *Hebri ɔblítɔ ɔbéε, “Rabuni!” (Mú así gyí, “Osunápú.”)

17 Yesu lébláa mu ɔbéε, “Mápu ibí da mí, tsúfē mmókúnyá yó ɔsúsú mí Sí wá. Mboún natí yebláa mí apió ámu fée, nɔyó mí Sí ání ogyi mli Sí wá. Nɔyó mí Bulu ání ogyi mli Bulu wá.”

18 Magdalayintse Maria léyebláa akasípú amu ɔbéε, “Nawun aní Wíe!” Olébláa amú asún ání Yesu lébláa mu.

Yoh

Yesu ɬwíowanle Súná Mu Akasípú

(Mateo 28:16-20; Marko 16:14-18; Luka 24:36-49)

19 Kwasieda ámu ntúpwesu á, akasípú amu befia. Befin obu wá ɬwí, tsúfē bude Yudafɔ ahande amu ifú nya. ɬnu á, Yesu lébelí amú nsiné, olébláa amú ɔbéε, “ɬwí ilwíi mli.”

20 Olébláa amú alí tá á, olépu mu ibítɔ pú mu abintɔ súná amú. Ansí légyi amú, tsúfē bawun amú Wíe. **21** Yesu létrá bláa amú ɔbéε, “ɬwí ilwíi mli. Alí ámúú mí Sí lawá mí ámu a, alí nde mli wa ní.” **22** ɬnu oléluŋ ɔjé fú wólí amúsú, bláa amú ɔbéε, “Mlíhɔ ɔjé Wankíhé amu. **23** Ní mlesí ahá lakpan kié amú á, Bulu lasíkíé amú. Táme ní mlumésikíé amú á, Bulu méesikíé amú.”

Yesu ɬwíowanle Súná Toma

24 Bréá Yesu léba a, amútɔ ɔkuléá butetí mu Toma, butelátí mu Tabí má inu. **25** Mú su akasípú atráhe amu bebláa mu bee, “Anulawun aní Wíe!”

Táme Toma lébláa amú ɔbéε, “Ní mmókúwun mu ibítɔ ndatobi nlɔ ámu, kpíé osrebi wá mótɔ, kpíé ibí wá mu abintɔ olɔ ámuto á, mmóohogyi ekekéeké.”

26 Nkekŵé ɔma a, akasípú amu betrá fia obu ámuto. Alí eke ámu mó á, Toma bú amútɔ. Befin obu ámu, táme Yesu lébelí amú nsiné, bláa amú ɔbéε, “ɬwí ilwíi mli.” **27** Múú olébláa Toma ɔbéε, “Kí mí ibítɔ, kpie osrebi wa nfti. Kpie fú ibí wa mí abintɔ. Si nwéen gyí, afuhogyi!”

28 Toma léle mó ɔnó ɔbéε, “Mí Wíe pú mí Bulu!”

29 Yesu lébláa mu ɔbéé, “Alí ámúú fawun mi ámu su fahogyi lóó? Ansí bégyi ahá ámúú bwmɔpu amú ansíbi wun, asa bohogyi amu!”

Tsá Svá Bɔwanlín ɔwulú Ánfı

30 Yesu létrá bwé osúna tsɔtsɔctsɔ mu akasípú amu ansító ání bwmɔwanlín wá ɔwulú ánfıtɔ. **31** Táme bawánlín íni, méní mlóhogyi ání Yesu gyí Bulu mu Bi Kristo amu. Asún ánfisu hógyi ɔbéha mlénya nkpa ání itamatá mu idátó ní.

Yesu Iwɔwanle Súná Akasípú Abasiéná

21 **1** Íni ɔma a, Yesu létrá le iwi ɔwan súná mu akasípú Tiberia ɔpu^t ɔnó tsun ɔkpa ánfisu. **2** Simon Petro mva Toma ání butelátí mu Tabí, Nataniel, otsú Kana wúluá ibu Galilea ɔmáttó, Sebedeo abí ámu pú akasípú abanyá é bebia. **3** Simon Petro lékla amú ɔbéé, “Noyá ɔpusu yéle aye.”

Bébláa mu bee, “Ani é abóbou fu yó.” Íni su boyówie ɔkluntɔ náttí. Táme betsiá ntsusu onyé ámu féé, bumenya tɔtɔ. **4** Bréá ɔyí ibá beke a, bowun ɔku líí ɔpu amu ɔnó. Bumebí ání Yesu ni. **5** Múú Yesu léfíté amú ɔbéé, “Mí anyawié, mluménya tɔtɔ?”

Bele mó ɔnó bee, “Eel!”

6 Yesu lébláa amú ɔbéé, “Mlitswí asawu amu wa gyɔpisiw fón, mlélé aye.” Mú su bɔtswí wa inu. Aye lɔbulá asawu amu, bumentalí bítí mó lé.

7 Múú ɔkasípú amúú Yesu tehié dwé ámu lébláa Petro ɔbéé, “Ani Wíe Yesu ni!” Bréá Petro lónu ání ani Wíe Yesu ni á, olotsu mu atadié mla iwi. (Tsúfē ɔlɔwɔí mu atadié tswí), olotu wíe ntsu ámutɔ gyuaa, ɔdepití ɔyá Yesu wá. **8** Táme akasípú atráhe amúú bubu ɔkluntɔ ámu bebitía asawu amúú aklemetí bubu mó ámu ba otsubúnɔ, tsúfē buma ifá ɔpu ɔnó inu. Mú ifító bóbwe fé ayabi lafasa (300). **9** Bréá bowie ɔpu ɔnó á, bowun ání bawá agyawunu ogyá, bude iye tɔ músú, bodobodo é da mó asi. **10** Múú Yesu lébláa amú ɔbéé, “Mlile aklemetí ámúú mlilalé ámu ku ba.”

¹ **21:1** Butetráa tì mó Galilea ɔpu.

Yoh

*Bebitía asawu amóó aklemetí bvbó mó ámv
ba otsubúns. (Yohane 21:8)*

11 Mú su Simon Petro léyinkí dó wíé ɔklun amvtsó, ɔleyébitía asawu amóó aklemetí akpɔnkpɔntí bvbó mó ámu bɔtswi ɔpu ɔnó. Aklemetí ámu bugyi lafakule aduenu-sa (153). Íniá bvtso ó á, asawu amu metitú. 12 Yesu léti amú ɔbée, “Mlibegyi ató.” Amútó ɔkuku métalí wá kln fíté mu ɔbée, “Ma fugyi?” Tsúfé bebi ání amú Wíe ní. 13 Yesu lótsu bodobodo amu há amú, olotsu aye amu é há amú.

14 Bulu lókvsúa Yesu tsú afúlitó ɔma a, íni gyí otse saasi ání ɔlele iwi ɔwan súná mu akasípú amu ní.

Yesu Mva Petro

15 Bréá begyi nyankú atogyihé amu tá á, Yesu léfuté Simon Petro ɔbée, “Yohane mu bi Simon, futɔdwé mí dun fú aba ánfi lóó?”

Petro léle mú ɔnó ɔbée, “Ee, mí Wíe, fuyin ání ntɔdwé fú.”

Yesu lébláa mu ɔbée, “Kí mí akúfabí amusv.” 16 ɔletrá fité Petro otse nyɔɔsi ɔbée, “Yohane mu bi Simon, futɔdwé mí?”

Petro léle mú ɔnó ɔbée, “Ee, mí Wíe, fuyin ání ntɔdwé fú.”

Yesu lébláa mu ɔbée, “Kpa mí akúfa amu.” ¹⁷ Yesu lénfíté mu otse saasi ɔbée, “Yohane mu bi Simon, futɔdwé mí lélé?”

Ulehan Petro, tsúfē otse saast Yesu lafíté mu ɔbée, “Futɔdwé mí?” á. Mú su ɔlele mó ɔnó ɔbée, “Mí Wíé, fú onutó fuyin tógyító. Yéé fuyin ání ntéhíé dwé fú!”

Yesu lébláa mu ɔbée, “Kí mí akúfa amusu. ¹⁸ ɔnɔkwali nde mlí bláa. Bréá fúgyi ɔyasubi á, fú onutó futetálí tsú fú atadie híhié iwi, kúsú yó ɔtínegyíɔtínéá fvdeklé. Táme ní fɔbwé oyin dèhen a, fétunkí ibi, há ɔku ɔbédídá fú ató, kpá fú ya ɔtínéá fvmedékle.” ¹⁹ (Yesu léblí asún ánft, púsúná ɔkpa ání Petro ɔb̄tsun músú wú púwá Bulu numnyam.) Inu ɔlebláa Petro ɔbée, “Buo mi!”

Yesu Mua ɔkasípúá ɔtéhíé Dwé

²⁰ Petro lédamlí kí a, Yesu ɔkasípú amúú ɔtéhíé dwé ámu buo amú. (Mugyí ɔhá ámúú oleyinkí kpísá Yesusu ntúpwé ató ogyíkpá, fíté mu ɔbée, “Owié, ma ɔbélé fú há?” ámu ni.) ²¹ Bréá Petro lówun mu a, ɔlefíté Yesu ɔbée, “Mí Wíé, ntɔ ɔbéba oyin ánft éssú?”

²² Yesu lélé mó ɔnó ɔbée, “Ní ndeklé mbée otsía nkpa yófun bréá néyinkí ba a, fú asún igyi? Fú mó buo mi wule!”

²³ Asún ánft uleklei wá Yesu abúopu amutó, ání ali ɔkasípú amu mó móowu. Táme Yesu méblí ɔbée, omóowu. Blí ɔleblí ɔbée, “Ní ndeklé mbée, otsía nkpa yófun bréá néyinkí ba a, fú asún igyi?”

²⁴ Mugyí ɔkasípúá olowun íni féé, ɔlowanlín mó tswi ni. Aniyin ání mu asvn blíhé anft igyi ɔnɔkwali.

ɔnɔmɔ

²⁵ Ató tsɔtsɔɔtsɔ itráa bu inuá Yesu lɔbwé tsía ínitó. Ní bɔwanlín mó féé wá nwulútó ɔkule-kule a, tekí bwméenya nwulú ámu ɔyaíkpá ɔsulúu anfisv. Natší tá.

Sumbí Ayɔpú Ámu Gyumagyihé

Gyu

1 ¹Mí wíé Tiofilo,
Mí Luka dé ɔwulú ánfi wanlín sisí fú. Mí ɔwulú gyankpapu amvtɔ́ á, nɔwanlín Yesu atɔ́ bwehé pú mu atosunahé féé; tsú bréá olefi mu agyómá así, ²bɔfʊn ekeá Bulu lótsu mu ya ɔsúsú. Asa Bulu lótsu mu nátí á, ɔlctsun *ɔnge Wankíhé túmitɔ́ bláa ahá ámúú ɔlele ɔbée, bubwéé mu *sumbí ayɔpú ámu tɔ́á bubwéé. ³Mu iwiçsin wúun pú mu lowu ɔma a, oletsiá lé iwi ɔwan ɔkpa ɔtsan-ɔtsansu súná amú, púsúná ání lélé otsie nkpa nke advana ání ɔlelatsiá ɔsvulúsú féé; ɔde *Bulu iwíegyí iwi asún bli. ⁴Bré kvá mva amónyɔ befia a, ɔleda amú ɔlá ɔbée, “Mlímánatí Yerusalem. Mlitsia inu gyo mí Sí atokiehé ámúú ɔlehie yáí ɔbée méha mli, nebláa mli mú iwi asún ámu. ⁵Asú ɔbɔpú Yohane lípu ntsu bó ahá *asú, támé nke kútúklú kv ɔma a, Bulu ɔbópu ɔnge Wankíhé amu bó mli asú.”

Yesu ɔsúsú Yɔ

⁶Mú su bréá mva amónyɔ belafia a, befité mu bée, “Aní Wíé, bré ánfitɔ́ féyinkía iwíegyí amu há Israelfɔ́ ní?”

⁷Yesu lébláa amú ɔbée, “Imehián ání mlébi nke ntéé bréá mí Sí nkule lahié mu onutó túmitɔ́. ⁸Mboún ní ɔnge Wankíhé amu owié mltɔ́ á, mlénya túmi tálí gyi mí iwi adánsie tsú Yerusalem wúlutsɔ́, Yudea pú Samaria ɔmátsá féé yɔfún ɔyí ɔka.” ⁹Bréá ɔleblí asún ánfi tá á, amú ansítɔ́ inu Bulu lótsu mu ya ɔsúsú, ɔlfwí wíé nwulútáatɔ́.

¹⁰Besi bude nwulútáa kú alu. Belákí a, ayin abanyɔ akvá bɔwa atadie futútú líí amú wá á. ¹¹Ayin ámu befité amú

bée, “Óo Galileafó ayin, ntɔ mlidékú nwulútáasu alí? Alí ánfí mlulawun Bulu latsú Yesu ɔya ɔsúsú ánfí á, alí kén obéyinkía mu ba ní.”

Matias Yuda Otsiákpá Tsiá
(Mateo 27:3-10)

12lnu beyinkí kplí tsú Nfɔ-nyíbu ámuṣu^a ba Yerusalem. Okpa ámu ibóbwé máili fun. 13Bowie wúluto á, bɔdu yó abansúrvu, ɔtíné ámuú butsie yaí ámu. Sumbí ayɔpúá bɔyo unu gyí: Petro, Yohane, Yakobo mua Andrea, Filipo mua Toma, Bartolomeo mua Mateo, Alfeo mu bi Yakobo, Simon ání ogyi iwlusutsiá adunkápú ɔpasuatɔ ɔha pú oyin ɔkvá bvtetí mu Yakobo mu bi Yuda. 14Ahá ání betrá du yó unu gyí, atsí aku, Yesu mu yin *Maria pú Yesu apió. Ahá ánfí féé létsiá bwé ikvle bó mpái.

15Nke ámuṭɔ á, ahógyipu bóbwé fé lafakule-advanyɔ (120) befia. Inu Petro lókvsú líí amú nsiné bláa amú ɔbée, 16“Mí apió ahógyipu, Ḍje Wankíhé asún ámuú ɔleblí tsuṇ Owíe *Dawidsu, ibu Bulu asun wanlínhé amuṭɔ, tsú Yuda Iskariot ámuú ɔlekpa ahá bęyékítá Yesu iwi ámu ulaba mótó. 17Yuda Iskariot anfí létsiá anuṭɔ. Ania muṇyɔ lóyɔ osum agyómá ánfti.”

18Yuda lópu mu lalahé ání ɔlobwe ikɔá beka mu yáho ɔsulúv ku. ɔlekpa tsú ɔsúsú beda ɔsulúv amuṣu po, mu ipu lefa po, mu mpúni é lefen dalı wuṛɔdɔ. 19Dhagyíha ání ɔbu Yerusalem lónu asún ánfti. Bedinká ɔsulúv amu dá amú ɔblítɔ bée, “Hakeldama.” Mú así gyí, “ɔsulúvá obugya lawúlí músú.”

20Petro lóyɔ mu asúnsú ɔbée, “Tsúfé bɔwanlín wá *Israelfɔ ilu ɔwuló ámuṭɔ bée,

‘Mu wóyí idí kpan.

Ḍhaa mátsiá mótó.’

Betrá wanlín tswi bée,

^a 1:12 Nfɔ-nyíbu igyi obubwí kuá ibu mantáa Yerusalem, bvtetí mó Olifbu.

‘Oha bambá otsía mu otsiákpá.’

21-22 “Mú su ilehián ání ɔku ɔbétsa ani Yesu afúlitɔkvsú ánfti iwí adánsie gyí. Ilehián ání ɔhá ámu obótsu ayin ámúú betsiá anítɔ bré ámúú anulóbuo ani Wíe Yesu, nátí kí ntíné-ntíné amutɔ. ɔhá ání olobuo ani tsú bréá Asú ɔbɔpú Yohane léblí *asúbɔ asún alu bɔfun eke ámúú Bulu lótsu Yesu ya ɔsúsú sí ani ámu.”

23 Íní su bele ahá abanyá, bugyi *Yosef ání butetí mu Barsaba, butetráa tí mu Yustus mua Matia. 24 Múú bɔbɔ mpái bee, “Aní Wíe, fuyin ɔhagyíha kluntɔ asún. Suna ani ahá ánftɔ ɔmvá falé, 25 otsia Yuda amúú alakíná agyómá ánfti, nyá mu 1susbítí ámu otsiákpá, ɔyɔ fú osum agyómá ámu.” 26 Múú bækapú atá amú abanyá nwunsv. Ileyi Matiasu. Mú su bɔpu mu wá sumbí ayɔpú dúckvn amutɔ, belabwé dúanyɔ.

Gyu

ɔŋe Wankíhé lbátɔ

2 1 *Pentekoste Eke, igyi Israelfɔ atɔ pɔpwɛ ɔnɔ ɔdaké ámu lɔfun a, ahógyipu amu féé beba befia amú ofiakpa. 2 Otsawule pé á, olú kvá igyi fé afú kpɔnkpcnti ilotsu ɔsúsú bɔbulá wóyí ámúú bubu mótó ámu. 3 lnu bowun tɔkvá igyi fé ogya plenplen, 1lelian ɔdandu. Uledasáín dínká amútɔ okugyíkvus. 4 *ɔŋe Wankíhé lbulá okugyíkvutɔ, 1leha okugyíkvu léfi asi ɔde ɔblí bámbá blí.

5 Bré ámvtɔ á, *Yudafɔá butenyá Bulu ifú, bubu ndító féé baba butsie Yerusalem. 6 Bréá ɔdɔm anft bonu okitikíti amu a, besrí befia inu. Amútɔ okugyíkvu lónu mu wúluto ɔblí. Mú su ɔnɔ lobwie amú. 7 Ullowa amú ifú, wá amú wánwan. Mú su befté bee, “Ahá ánfti budetɔí á, megyí Galileafɔ ssón bugyi? 8 Mú nkálí 1lɔbwɛ asa anidénuá budε anítɔ okugyíkvu wúluto ɔblí blí? 9 Anítɔ akv atsú Partia, Media, Elam, Mesopotamia, Judea, Kapadokia, Ponto, Asia, 10 Frigia, Pamfilia, Egyipte ɔmáttó pú Libia awúlu ání ibu mantáa Kirene wúluto. Akv é botsú Roma wúluto, 11 bógyi Yudafɔ pú amúá bumeagyí Yudafɔ bawié Yudafɔ Bulusúmtó aná féé bubu anítɔ. Kretafɔ pú Arabifɔ é bubu anítɔ. Táme

anidénuá bude Bulu ató kpɔnkɔntí ání alabwé blí anito okugyíoku ɔblítɔ." 12 Alí ámuú asún ámu ilobwie amú ɔnó ámu su bɔbwé yɔɔ, sí bude amú aba fité bεε, "Ngya amansu é ní?"

13 Táme amútó aku bɔbwé ahógyipu amu ahinlá bεε, "Ntá banu bu."

Petro Asúntɔle Súná Ahá Ámu

14 Inu Petro mua mu aba dúɔkun ámu bɔkusú líí. Múú Petro lótsu ɔme fúá bláa ɔdɔm amu ɔbée, "Apíó aba Yudafɔ pú mli féeá mlíbu Yerusalem, mlíhié yaa asu, anle asúntó suna mli. 15 Mlímákì mlíaa ahá ánfì babó, tsúfē ɔyí mɔkóke. Bréá dokwebá ladá ní. 16 Mboún asún ánfì ılaba nde ánfì Bulu ɔnósú ɔtɔípú Yoel léblí yáí ní. ɔbée,

17 'Bulu ɔbée, "Nke tráhe amutó á,

nópu mí ɔnjé wá anyánkpúsa féétó.

Mli abi yinhé pú mli abi tsihé béblí asún ání
nópwá amú ɔnó.

Mli nyasubi bówun ató.

Mli ayin dehen bókun nkude.

18 Nke ámutó á, nópu mí ɔnjé wá mí asúmpú
atsi móá ayin féétó.

Mó su béblí asún ání nópwá amú ɔnó.

19 Nóbwe ofúla nwulútáasu,
bwé osúna ɔsulúsú.

Ogyá, obugya pú ogyási tuun béba ɔyító.

20 Owí ɔbéta ɔpá.

ɔtsra é ɔbérpe kɔɔ fé obugya,
asa aní Wíe numnyam eke kpɔnkɔntí ámu
tbófun.

21 Ibéba ání ɔhagyíha ání okpólí aní Wíe a, ɔbéra
mu obénaya nkpa." , "

22 Petro líyɔ músú ɔbée, "Mí apíó Israelfɔ, mlíyaa asu
amlínu asún ánfì. Bulu lísbwé ofúla móá ató kpɔnkɔntí
pú osúna tsɔtsɔctsɔ tsvn Yesu Nasaretyin amusu, púsúná
ání mulówa mu. Mli féeé mlilówun mó, tsúfē mli ansísú íní

féé leba. ²³Igyi tóá Bulu yin yaí dodo, igyi mu apé ání bélé Yesu há mli. Mluléha ahá ání bvtamagyí mblasv beda mu mántá *oyikpalíhesu, mó mu. ²⁴Táme Bulu léle mu lowu sínsínsíntó, kúsúa mu tsú afúlitó. Tsúfél lowu méetalí gyi musu, osin afúlitó. ²⁵Íní sú Owíe *Dawid léblí mu iwi asún ɔbée,

‘Brégyíbré á, ntowun ani Wíe mí ansísú.

Tsúfél ɔlí mí gyopisv, su tötö mówa mí ifú.

²⁶Mú su ansí tegyi mi,
ntötöi ansigýisú.

Nyankpusa ngyi. Lowu da gyo mí,
táme nde Bulu ɔkpa kú.

²⁷Tsúfél fuméesi mí ɔkláa wá afúlitó.

Fuméeha mí fú osúmpú wankíhé mmóopló.

²⁸Fólósuná mí ɔkpa ání ntsúvn mósú, mí anya nkpa
ání itamatá.

Ní fúbu mí wá á, ansí bégyi mi ekekegyíéke.’”

²⁹Petro létrá bláa amú ɔbée, “Mí apíó Israelfó, mbúa híe bla mli amlinu. Ani náin Owíe Dawid lówu, bopolá mu. Bótú nde mu ntsán da ani wá nfi. ³⁰Bulu ɔnósú ɔtçípú oygi, oyin ání ntam ání Bulu léka há mu béba mító. Bulu léka ntam há mu ɔbée, méha mu natuna ɔku obétsiá mu obíású eke kú. ³¹Íníá ani náin Owíe Dawid lówun mó yáí su á, ɔlotzí tsú *Kristo, (ɔhá ámúú Bulu ladá mu ofúli amú) kusú tsú afúlitó iwi ɔbée,

‘Bulu méesi mu wá afúlitó.

Mú su mu ɔyvlúv móopló.’”

³²Petro lóyó mósú ɔbée, “Yesu gyí ɔhá ání Bulu lókvusúa tsu afúlitó, ani féé anigyí mó adansifó. ³³Bulu lótsu Yesu ya ɔsúsú, há mu otsiákpá yilé mu gyopisv. Ani Sí Bulu lópu ɔnjé Wankíhé ání ɔlehíe yáí ɔbée, mópvhá mu ahógyipu há mu. ɔnjé ámu Yesu lapvhá ani á. Mú gyumagyihé mlidéwúun, mlidénu á. ³⁴Megyí Owíe Dawid Bulu lótsu ya ɔsúsú, táme muléblí yáí ɔbée,

‘Ani Wíe Bulu lébláa mí Wíe ɔbée,
Tsia mí gyopisv,

Gyu

35 yŕfvn bréá nópv fú alupó bwé fú ayabi oyíkpa.” ”

36 “Mú sv mlı Israelfı féé mlınu. lbu mútóá mluléda Yesu mántá oyikpalíhesu. Támę mlıhié bı ánı Bulu ladá mu ofúli, bwé mu Kristo pú ani Wié.”

37 Bréá Israelfı ámu bonu asún ánfi á, ılehié han amú. Mú sv befité Petro mua mu aba *sumbí ayɔpú atráhe amu bee, “Apió, ntɔ abwéé?”

38 Múv Petro léle mu ɔnɔ ɔbée, “Mlıtɔ okugyíɔku ɔdámlı kluntɔ, abɔ mlı *asú Yesu Kristo dátó, méni Bulu obesi mlı lakpan kíe mlı, há mlı ɔnge Wankíhé amu. 39 Tsúfē mlia mlı abí-aná pú ahá ánı bubu tsútsúutsú ánı Bulu ɔbéti féé ɔlehié ɔnge Wankíhé anfi há.”

40 Petro léblí asún tsotsɔtsɔ, pótɔí kplá amú ɔbée, “Mlile mlı iwi tsu ndemb-a-abí laláhe anfitɔ.” 41 Amútó ahá tsotsɔtsɔ bɔhɔ Petro asún ámu. Mú sv bɔbɔ amú asú. Eke ámu a, ahá bóbwe fé mpím-sa (3,000) betsiá ahógyipu amutɔ. 42 Ahógyipu amu bele ansí kítá sumbí ayɔpú ámu atosunáhé, amú ikulebwé tógyítató, ɔpasua ámutɔ atogyihetɔ yée pú mpáibɔtɔ.

Ahógyipu Amu Tsiátó

43 Sumbí ayɔpú ámu bɔbwé ofúla pú osúna tsotsɔtsɔ, ɔnɔ lobwie ɔhagyíha. 44 Ahógyipu amu féé bɔbwé tógyító kule. Betsiá ye amú ató há aba. 45 Betsiá fé amú ató, ye kóba ánı benyatɔ há amútó okugyíɔkvá ɔma. 46 Amú féé betsiá fía *Bulu ɔtswékpwa wunsinésú ekekegyíekε. Bɔpu amú kluntɔ-ɔdwé tsíá gyi ató ɔpasuatɔ amú aba wóyító. 47 Betsiá kánfú Bulu, ahá féé bekle amú asún, ani Wié Bulu létsiá pú ahá ánı ɔdele betsiá amútó ekekegyíekε.

Petro Mua Yohane lbo ɔku Tsa

3 1Eke ɔku ntúpwé dɔsatɔ mpáibɔ bré á, Petro mua Yohane bɔyɔ Bulu ɔtswékpwa amu wunsinésú. 2Oyin ɔkuá bɔkwí mu ibɔ tetsíá Bulu ɔtswékpwa amu ɔkpa ɔnɔ kvá bvtetí mu “Okpa ɔnɔ Wankláán.” Ahá bvtotsú mu ba beyaí unu ekekegyíekε, ɔtɔkúlí ahá ání bówie ɔtswékpwa inu kóba.

3Bréá ibo amu lówun ání Petro mua Yohane budebitíwíé Ḍtswékpa inu á, ɔlɔkvú amú kóba. **4**Petro mua Yohane besi líí bude mu kú díín. Múú Petro lébláa mu ɔbée, “Fú mú kí ani wule.” **5**Ibo amu kí ɔbée, béha mu tóku. Mú su olotsu ansí fúá ɔde amú kú. **6**Táme Petro lébláa mu ɔbée, “Mma sika futútú ntée pépe, táme néha fú tóá mbu. Kusú lu, afvnati Yesu Kristo Nasaretyin amu dátó!” **7**Inu Petro lékitá mu gyɔpí bi, tsú mu líí, invnú ɔwunlín lowie mu ayabi pú mu ntsakpát. **8**Olofulí kpáyi ḍtsawule pé, wá natí bi. Mú su ɔlekplá buo Petro aná wíe *Bulu ḍtswékpa wunsinésú inu; ɔna odefulí kpáyi; ɔde Bulu kanfú. **9**Ahá ání bubu inu féé bowun mu ání ɔna ɔde Bulu kanfú. **10**Mú su bréá ilcwankí amú ání ibo amúú otetsíá Ḍkpa Ḍná Wankláán inu kólí ató ámu ni á, ilcwá amú wánwan, bwíe amú ɔná.

Petro Tɔí Bulu Ḍtswékpa Wunsinésú

11Oyin ámu pú Petro mua Yohane kíñkíñkín *Bulu ḍtswékpa wunsinésú, ḍtinekvá butetí inu Salomo Abrándaású. Mu il̄tsa lówa amú wánwan. Mú su besrí ba amú wá inu. **12**Bréá Petro lówun amú á, ɔlefíté amú ɔbée, “Mí apió Israelf, ntogyi sú asún ánfí lawá mli wánwan alí? Ntogyi sú ml̄laba mlidé aní kú alí? Mlikí ml̄laa, aní onutó túmi ntée aní Bulusúm wankláán láhá su oyin ánfí lakúsú ɔna? **13**Bulu ámúú aní anáin *Abraham, *Isak pú *Yakob bosúm ámu lówa mu osúmpú Yesu numnyam. Táme ml̄lápú mu há ml̄laa bwm̄o mu. Ml̄lékiná ɔhá ánfí teki Pilato lóbwé agywun ání mési mu ɔnatí ánfí. **14**Ml̄lékiná ɔha Wankíhé pú Yilé Ḍbwepú ánfíá b̄owanlín mu iwi asún wá Bulu asún ɔwulútó anft, bláa Pilato ml̄laa, osíi ahá ɔmɔpú ámu mboún ha mli. **15**Ml̄léha b̄om̄o nkpa ɔhapú ánfí, táme Bulu lókvusúa mu tsú afúlit. Anigýí mó iwi adansif ní. **16**Yesu túmi láhá ibo anft mlyin yaí, mlidékú anft iwi lawá mu ɔnlín. Aní Yesu hógyi látsá mu, mli féé mlidéwúun a.

17“Íni su mí apió, nyin ání mábí léha ml̄la mli ahande ml̄lápú íni féé gyi Yesu. **18**Táme a, Bulu léblí tsvn mu ɔnósú atóípú amu féésú yáí ɔbée, “*Kristo, ɔhá ámúú neda mu

ofúli amu) obówun iwiçsin.’ Mú su ɔleha ıleba aliní. ¹⁹Mú su mlidamli kluñtɔ, amlyinki ba Bulu wá, méni obési mli lakpan féé kíe mli, wá mli ɔwunlín pɔpwé, ²⁰lápó Yesu sísi mli. Mu Bulu léda ofúli yáí há mli ní. ²¹Ilehián ání Yesu obétsiá ɔsúsú iñu yýfun bréá Bulu ɔbélá tógyítá bwé, fé alia ɔleha mu ɔnósú atɔípú wankíhé amu bëblí tswi. ²²Aní náin Mose léblí ɔbée, ‘Mli Wíe Bulu ɔbélá mu ɔnósú atɔípú ɔkvá ogyi fé mí ɔbédali tsú mlitɔ há mli. Mligyi mu asun blíhé féesú. ²³ɔhagyíha ání omobu ɔnósú atɔípú anfi á, Bulu ɔbélé mu lé mu ahátɔ, mó mu.’

²⁴“Tsú Samuelsu á, Bulu ɔnósú atɔípúá bëba féé bɔtɔí tsú asún ánfi ıdebá nke ánfitɔ iwi. ²⁵Mligyí Bulu ɔnósú atɔípú amu abí-aná. Mlibú itó ámúú Bulu léhie yáí há aní anáin amu. Tsúfé Bulu lébláa Abraham ɔbée, ‘Nótsun fú abí-anású yúlá ɔyítá ahá féé.’ ²⁶Íni sú bréá Bulu léle mu osúmpú Yesu a, olegyankpá pú mu sísi mli Israelfɔ, ɔbée obójulá mli, amlisi lakpan bwé ní.”

Petro Mua Yohane ɔnóle Yudafɔ Asún Ogyíkpá

4 ¹Bréá Petro mua Yohane bubu músú budetɔí kplá ahá ámu a, Bulu igyí ahapú múa Bulu ɔtswékpa agyópu ɔhande pú *Sadukifɔ akv bëba bɔtu amu. ²Oblí lekitá ahante anfi. Tsúfé *sumbí ayɔpú ámu bude ahá ámu atɔ suná bee, Yesu lawú kúsú tsú afúlitɔ. Mú su wukúsú bu iñu há ɔhagyíha. ³Ahante amu békítá Petro mua Yohane. Owí deta su bɔpu amu yýwa obu yéha ɔyi kehe. ⁴Táme ahá ámúú bonu amu atosunáhé amutɔ ahá tsotsɔtsɔ bohogyi, betsiá ahógyipu amutɔ. Mú su ahógyipu amutɔ ayin bɔbwé fé mpím-nu (5,000).

⁵Oyi kehe nyanki a, *Yudafɔ awié, amú ahante pú Mose *mbla asunápú bëba befia Yerusalem. ⁶Ahá ánfi pú ahante ání befia asún ámu así gyí; Bulu *igyí ɔhapú dehen Hana, mu wóyítá ahante Kaiafa, Yohane, Aleksandro pú wóyí ámutɔ ahá féé. ⁷Bëha bɔpu Petro mua Yohane belí amú ansítá, befité amú bee, “Ma túmitɔ ntée ma dátó mlilétsa oyin ánfi?”

8lnu á, *Oŋe Wankíhé lobvlá Petroto. Mú su ileha mu túmi ɔlebláa Yudafó awié pú amú ahande amu ɔbée, **9**“Nde mó mlidé ani fité tóá svá anulawá awítjle há ibɔ̄ anfi, tsá mu 1lɔ? **10**Mómó tsú nde mlia Israelfó fée mlibi ání Yesu Kristo, Nasaretyin amu túmi pú mu dátó oyin ánfi ɔlí mlí ansítá ánfi lanyá 1lɔtsá. Mvgyí ɔhá ámúú mluléda mántá *oyikpalíhesu mó mu asa Bulu l5kusúa mu tsú afúlitó ámu ni. **11**Yesu anfi iwl asún bɔwanlín wá Bulu asún ámvtó bee,

‘Ibwi ámúú mlí obu ayípu mlulékiná ámu
lábɔbwé okonkísúbwí ní.’

Gyu

12Yesu anfi nkule pé gyí ɔhá ání Bulu l5puhá ani ɔyí ánfitó ɔbée, atsúvn mvsu nya nkpa. Ohaa trá ɔma iuvá ɔdvun mu.”

13Íniá Yudafó ahande amu buyin ání Petro mva Yohane bwmokukásí ɔwulú kí, támé ifú medé amú su á, ɔnɔ lobwie amú. 1lɔwankí amú ání babuo Yesu kí. **14**Ahande amu bumenya asvansu blí. Tsúfé bowun ání ibɔ̄ amúú alanyá 1lɔtsá ámu líí Petro mva Yohane wá. **15**Mú su bεbláa Petro aná bee, budálí asún ogyíkpá iwu kplobí, abukita agywun. Múú ahande amu befté aba bee, **16**“Nkálí abóbwé ahá ánfi? Ohagyíha labí Yerusalem wúluto ání amú labwé osúna kpɔnkɔntí ánft. Anuméetalí gyi mó nwéen. **17**Támé aliá ibóbwé asún ánfi méetrá kleí á, mlíha ada amú ɔlá kínkíínkín aniaa bwmátra bláa ɔhaa asvansu Yesu dátó e.”

18lnu belatí Petro mva Yohane ba obuto unu, beda amú ɔlá bee, bwmátra bláa ɔhaa asúngyíasún ntée súná ató Yesu dátó ekekéeké. **19**Múú Petro mva Yohane bebláa amú bee, “Mlí onutó mlíki. Mɔmu bu alé Bulu ansítá, ání abónu mlí asún lóó, ntée Bulu klé? **20**Tsúfé ani mó anuméetalí sí tóá anulawun pú asún ání anulanú blí.” **21**Bumetalí bútí amú isv, tsúfé ahá ámu fée bude Bulu kanfú ofúla kpɔnkɔntí ámúú alabwé ámu su. Mú su ahande amu betrá da amú ɔlá kínkíínkín, besi amú benatí. **22**Oyin ámu 1lɔtsá lówa ifú, tsúfé alahó dun nfí aduana (40) ali bré ámvtó.

Ahógyipu Amu Atɔ Kulíhé

23Yudafó ahande amu benya sí amú ali, Petro mva Yohane beyinkí ba amú aba ahógyipu amu wá. Bebláa amú

asún ání Bulu igyí ahapú dēhen pú Yudafó ahande amu beblí féé. ²⁴Bréá ahógyipu amu bonu asún ámu a, amú fée bɔpu ɔme kule kólí Bulu bée, “Aní Wíe Bulu Otúmípu, fúlɔbwé osú fɔbwé asi, ɔpu múa ntsu pú mótsá atá féé. ²⁵Fotsun Ḍjé Wankíhésu há ani náin Dawid, ogyi fú osúmpú léblí ɔbée,
‘Ntogyi sú ɔmá-ɔmá banyá ɔbló?’

Ntogyi sú ahá fée babwé agywun kuku kpaali?

²⁶ɔsulúsú awié badídá atá.

Wúlu ahande batí aba fia,

kítá agywun laláhe ani Wíe Bulu mva *Kristo,
(ɔhá ámúú ɔleda mu ofúli) amusv.”

²⁷Petro lýɔ mu asúnsú ɔbée, “Lélé á, asún ánfi laba mótsá. Owíe *Herode mva Pontio Pilatoá bumegyí Yudafó pú Israelfó babwé kule wúlu anfitó, kúsú líí Yesusu. Muggyí fú osúmpú wankíhéá feda mu ofúli ni. ²⁸Táme bumebí ání tzá fehíhíe yaí fee ibéba mótsá fú apé pú fú túmitó dodo babwé á. ²⁹Aní Wíe Bulu, kí aliá baká anisu, afukpa fú asúmpú, méni abétalí blí fú asún ámu, anuméenya ifú. ³⁰Tsa ahá ɯɔ fú túmitó, afuha abwé ofúla pú osúna fú osúmpú wankíhé Yesu dátó.”

³¹Bréá bɔbɔ mpái ánfi tá á, amú ofíakpa ɯnu féé ɯɔkpínkí. Ḍjé Wankíhé lɔbulá amótá. Mú su bɔwa kluñ dá Bulu asún ámu ɔkan.

Ahógyipu Amu Atótó Yéé

³²Ahógyipu amu féé bɔpu kluñ kule múa agywun kule tsíá. ɔkvku méblí ɔbée tzá mubu igyi mu nkule klé. Mboún okugyíɔku atá lɔbwé amú fée klé. ³³Sumbí ayɔpú ámu bɔpu túmi kpɔnkɔɔnkɔntí gyi ani Wíe Yesu iwi adánsie bée, Bulu lakúsúa mu tsú afúlitó. Bulu léhié wá awítclé há ahógyipu amu féé. ³⁴Amótá ɔkvku mégyi ohian, tsúfē amúá bubu ɔsulúv pú wóyí betsiá fé mú, pú mú ɔnó kóba ba ³⁵sumbí ayɔpú ámu, betsiá ye mú há ɔhagyíɔha aliá ilehián mu.

³⁶⁻³⁷Mú su ali kén Lewiyin ɔkvá butetí mu *Yosef léfē ɔsulúv, ɔlɔpu kóba amu ba sumbí ayɔpú ámu ni. Yosef anfi

otsú Kipro ɔmájtó, sumbí ayɔpú bɛha mu ɪdá Barnaba, (mó ası gyí, “Ahá atetɔ-ɔnlın ɔwapú.”)

Anania Mua Safira

5 ¹lnu oyin ɔkvá bvtetí mu Anania mua mu ka Safira é bɛfe amú siadie ku. ²Támé Anania léle kóba amu ku ɲáin, mu ka é yin mó iwi. ɔlɔpu kóba amu tráhe ba *sumbí ayɔpú ámu. ³Móú Petro léfité mu ɔbée, “Anania, ntogyi sú fahá ɔbvnsám lagyi fusu, fapú kóba amúú fonya ámu ku ɲáin, bówa afunu suná ɔŋe Wankíhé? ⁴Fúbú fú ɔsvlóu asa fefe mó. Íniá fefe mó é á, fúbú fú kóba. Ntɔ láhan fu sú fabwé utzá igyi alí? Bulu fawá afunu súná o, megyí anyánkpósa.” ⁵Anania lénya nú asún ánfí alí á, ɔletin da wú. Mú su ifú lehie kítá ahá ání bonu asún ánfí féé. ⁶lnu nyasubi akv bɔkvusú tsú tati kíkli mu iwi, tsú mu yópulá.

⁷Ilegyi fé dɔnhwíri asa ɔma asa mu ka Safira é lóbowie unu. Alí bré ámutɔ á, omeyín tóá ılaba mu kulusu. ⁸Petro léfité mu ɔbée, “Safira, bla mì. Kóba anfí gyí tóá fúa fú kulu mlulénya bréá mluléfe ɔsvlóu amu ní?”

Safira léle mó ɔnó ɔbée, “Ee, alí anulénya ní.”

⁹Mú su Petro léfité mu ɔbée, “Ntogyi su fúa fú kulu mlulabwé ɔnɔ-ɔkule mlhaa mlɔsɔ Ani Wíe ɔŋé kí? Kí, nyasubi ání bayópulá fú kulu yínkí lawié obu-ɔnó unu á. Bósurá fú é ya.” ¹⁰lnunu ɔtsí ámu é létin da Petro ayabitɔ unu wú. Bréá nyasubi ámu bobowie unu á, bowun ání Safira é lawú, su botsu mu yópulá mu mantáa mu kulu. ¹¹Ifú lehie wíe ɔpasua ámu pú ahá ání bonu asún ánfí féétó.

Sumbí Ayɔpú Ámu Ofúla Pú Osúna Bwe

¹²Bulu lótsun sumbí ayɔpú ámusu bwé ofúla pú osúna tsɔtsɔctsɔ wúlu amutɔ. Ahógyipu amu féé bɔbwé kule tsíá fia ɔtinékva bvtetí unu Salomo Abrándaású. ¹³Ahá ání bvmegyí ahógyipu kúráá betí ahógyipu amu ɪdayilé. Támé ɔkuku mɔbwé agywun ɔbée, mébetsíá ahógyipu amutɔ. ¹⁴Igyi alí óó á, atsi múa ayin tsɔtsɔctsɔ bɔhɔ aní Wíe Yesu gyi. Bulu létsíá pú amú tsíá ahógyipu amutɔ. ¹⁵Sumbí ayɔpú

ámú ofúlábwe su wúlu amvtó ahá betsiá tsú amú alçpu ba brónvsv, beyáí nklan tswí pú amú tswí músú. Fówun ní Petro ɔbá bɔtsvn inu á, mu yiýí bówvlí amúsú. ¹⁶Ódóm ání botsú awúluá ibu bomlí Yerusalemts é bɔpu amú alçpu pú ahá ání *ɔŋe laláhe dé amú háan ba, sumbí ayɔpú ámu betsa amú ilɔ.

Sumbí Ayɔpú Ámu Lu

¹⁷Sumbí ayɔpú ámu iwi líwa Bulu *igýí ɔhapú dehen amu mva mu aba ání bvbv Saduki ɔpasuató olu. ¹⁸Íni su bekítá sumbí ayɔpú ámu wá obu. ¹⁹Táme onyé, *Bulu-ɔbɔpu ɔku léba befinkí obu ámu, kpá sumbí ayɔpú ámu dálí. ²⁰Bulu-ɔbɔpu amu lébláa amú ɔbée, “Mlyɔ amliyelí Bulu ɔtswékpa wunsinésú inu, amlibla ahá nkpa pɔpwé amu iwi asún féé.” ²¹Sumbí ayɔpú ámu begyi Bulu-ɔbɔpu amu asónsú. Mó su benatí yɔ wunsinésú inu bake, bvde ahá ató suná.

ɔma-ɔma a, Bulu igýí ɔhapú dehen amu léti Yudafɔ asún agyípú amu féé fia. Múú bɔwa abí bee buyéle sumbí ayɔpú ámu ba. ²²Táme bɔyɔ á, sumbí ayɔpú ámu buma inu. Íni su beyinkí bebláa ahande amu bee, ²³“Anulýɔ inu á, anilowun ání aklvn amu fin wankláán. Obu adípvsú akípu amu bulí bvde aklvn amu ɔnɔ gyo. Táme bréá aniléfinkí aklvn amu a, animówun ɔhaa obu ámvtó.” ²⁴Bulu ɔtswékpa agyópu ɔhande mva Bulu igýí ahapú dehen amu bonu asún ánfi a, bɔbwé yɔɔ, sí bvde asún ání ibéba mó ɔma gywiún. ²⁵Inu ɔha ɔku lébebláa amú ɔbée, “Mlíki, ahá ámúú mlilýwa obu ámu bulí Bulu ɔtswékpa wunsinésú inu, bvde ahá ató suná.” ²⁶Mó su Bulu ɔtswékpa agyópu ɔhande amu mva mu aba bɔyɔ yékpa sumbí ayɔpú ámu ba. Bekpa amú díín pú amu ba, tsúfē benya ifú ání ní bɔpú ibi da amú á, ahá béda amú abwi.

²⁷Bɔpu amú ba belí Yudafɔ asún agyípú amu ansító. Múú Bulu igýí ɔhapú dehen amu léfité amú ɔbée, ²⁸“Anuméda mli olá aniaa, mlumáträ tì oyin ánfi dá súná ató? Táme mlíki tsá mlilabwé. Mlílahá mli atosunáhé labólá Yerusalem wúluto féé. Mlidékléá mlípú mu lowu súrá ani.”

29Petro mua sumbí ayɔpú atráhe amu bele mó ɔnó bɛe, “Bulu asúnsú lehián ání abégyi, megyí anyánkpúsa. **30**Mluléda Yesu mántá oyikpalíhesu mó mu. Táme aní anáin Bulu l̄ksusú mu tsú afúlit̄. **31**Olotsu mu ya ɔsúsú, pú mu yéyaí mu gyɔpisu, bwé mu ahá Ḍkpapú pú Nkpa Ḍhópu. Fówun ɔkpa idi ha Israelf̄ abudamli klunt̄, Bulu osi amu lakpan kie amú. **32**Anígyí alí asún ánfí iwi adansif̄ ní. Ḍhe Wankíhé amúú Bulu l̄pukíé ahá ání butegyi mu asúnsú amu é dé mó iwi adánsie gyí.”

Gyu

33Bréá Yudaf̄ ahande amu bonu asún ánfí á, ı́owa amú ɔbl̄. Mú su bɔbwé agywun bɛe, bɔmɔ sumbí ayɔpú ámu. **34**Táme Yudaf̄ ahande amut̄ ɔkvá ogyi Farisiyin, mu dá gyí Gamaliel, ogyi Mose mbla osunápú ání ahá fée butobú mu l̄ksusú líi, blí ɔbée bukpá sumbí ayɔpú ámu dalí kplobí. **35**Inu ɔlebláa Yudaf̄ ahande amu ɔbée, “Israelf̄ ayin, mlíkí wankláán itó ánfí mlíaa mlópvugyi ahá ánfí iwi. **36**Mlíkaín ání bré kvt̄ á, oyin ɔkvá bvtetí mu Teuda létsiá. ɔlɔbwé mu iwi fé ɔha kpɔnkprɔnti ɔku. Mú su ahá bɔbwé fé lafana (400) sóón bobuo mu. Táme bɔmɔ mu, mu abúopu fée bedasáin, mu bwéhé é fée lowie ntsu. **37**Mu ɔma a, Yuda ání ogyi Galileayin é léba aháklábi. Mu é ɔlekpa ɔdɔm buo iwi. Táme bɔmɔ mu, mu abúopu amu fée bedasáin. **38**Mú su nde mlí bláa mbée, mlisi ahá ánfí. Mlumápu ibí da amú. Tsúfē ní itsú anyánkpúsa wá á, mó fée ibéba bɔtsun. **39**Táme ní itsú Bulu wá á, mluméetalí ká amú itin. Mú su mlumábwé amú tɔt̄, méni imɔɔbwé fé mlíia Bulunyɔ mlidéko.”

Yudaf̄ ahande amu botsulá dínká Gamaliel asún ánfisu. **40**Inu beha beti sumbí ayɔpú ámu ba obuto inu. Beha bɔnwén amú ató, beda amú ɔlá bɛe, bwmátra t̄ Yesu dá súná ató ekekéeké, besi amú benatí. **41**Bréá sumbí ayɔpú ámu bedalí Yudaf̄ asún ogyíkpa inu bɔyó á, ansí de amú gyí. Tsúfē Bulu lahá amú é bawun iwiçsin Yesu su. **42**Sumbí ayɔpú ámu betsia súná ató ekegegyíéké, dá Bulu *asvn wankláán ámu ɔkan Bulu ɔtswékpá inu pú wóyígýwóyító bɛe, Yesu gyí Kristo, (ɔhá ámúú Bulu ladá mu ofúli amu).

ɔnó Aliúpú Abasíénó Le

6 ¹Bréá akasípú amu bëba budeklei á, itré leda Yudafá Griiki ablípú amúvú butebli *Hebri ɔblí amu nsiné. Griiki ablípú amu bëe, ekekegyíeké, ní buðe ató yée a, butamahá Griikifá asvrapu amu. ²Mú su *sumbí ayçpú dúanyá ámu beti ahógyipu amu féé fia, bláa amú bëe, “lma aleá abési Bulu asún ɔkanda betsiá ye ató. ³Íní su apió, mlíki mlitó amlile ahá abasíéná ání obú bu amúsú, Óñe Wankíhé múa nyánsa itsó amútó. Fówun apu amú lu atótó yée ɔnó, ⁴méri ani é abéle ansi kí mpáibó pú Bulu asún ámu ɔkanda.”

⁵Ansí legyi ahógyipu amu féé asún ánfí iwi. Mú su bele oyin ɔkvá mu hógyi ɔnó bu ɔnlun, Óñe Wankíhé é itsó mutó, butetí mu Stefano mua Filipo, Prokoro, Nikanor, Timon, Parmena pú Nikolao, ogyi Griikiyin ɔkvá otsú Antiokia asa alawié Yudafá osúmtó. ⁶Bëpu ahá ánfí bosuná sumbí ayçpú ámu, sumbí ayçpú ámu é bëpu ibi dínká amúsú, bó mpái há amú.

⁷Íní su Bulu asún ámu lekleí, akasípú amu bomoní Yerusalem. Bulu igyí ahapú ámu óó tsotsotsó böh Yesu asún ámu.

Stefano Kitá

⁸Bulu lówa awítóle há Stefano túmi kpónkpónkponti. Mú su ɔlobwe ofúla pú osúna akpónkponti ɔmá ámutó. ⁹Támé aku bökvsú líí musu. Ahá ánfí botsú *ofíakpa kvá butetí mu “Nkpábiá Bahá lwisutsiá.” Amú aku bugyi Yudafá botsú Kirene pú Aleksandria awúlusú. Aku é botsú Kilikia pú Asia ɔmátó. ¹⁰Támé Óñe Wankíhé léha Stefano nyánsa ɔlopvtó. Mú su bumetalí gyí mu nwéen. ¹¹Íní su bëha aku ɔnó bëe bublí bëe, bonu ání Stefano détó wó Mose mua Bulu. ¹²Íní léha ahá ání bubu inu pú Yudafá ahande pú Mose *mbla asunápú amu benya ɔblá Stefanosu. Inu benatí yótu mu, kítá mu, kpá mu ya Yudafá Asún Agyípú amu ansító. ¹³Belahá aku bëwa afunu dínká musu bëe, “Oyin ánfí tötóí

wó Bulu ɔtswékpa wankíhé pú Mose mbla ámu ekekegyíéke. 14 Anulónu ání ɔdeblí ɔbée, ‘Yesu Nasaretyin amu obóbwie Bulu ɔtswékpa amu, tse amándié ání Mose lósuná aní féé.’ 15 Yudafá Asón Agyípú amu féé besi bude Stefano kíú díín. Inu békí a, mu ansító de ogyá kpa fé Bulu-ɔbápú ansító.

Stefano Iwí Onóle

7 1 Bulu *igiyí ɔhapú dehen amu léfíté Stefano ɔbée, “Asún ánfi bablí tsú fú iwí ánfi féé bu mútó?”

Gyu

2 Stefano léle mó ɔnó ɔbée, “Mí apió pú mí así, mliyaa asu amlinu! Bulu Onumnyampu amu léle iwí ɔwan súná aní náin *Abraham bréá otsie Mesopotamia ɔmátó, Kaldeafotó asa olotu yétsiá Haran wúluto. 3-4 Inu Bulu lébláa mu ɔbée, ‘Tu dalí fú ɔmátó si fú abusuan, afuyó ɔsvlúv kvá nósuná fúsú.’ Mó su Abraham lótú tsú Kaldeafó ɔsvlúv yétsiá Haran wúluto. Mu sí lowu ɔma a, Bulu léha mu olotu ba ɔtíne ánfi mlitsie nde ánfi. 5 Bré ámvtó á, Bulu mákúnyá há Abraham ɔsvlúv anfi yabi oyíkpa kule kúráá. Táme Bulu léhíe mu así yaí ɔbée, mva mu abí-aná obégyi ɔsvlúv anfi ekekú. Ali bré ámvtó á, Abraham mákúkwí obí. 6 Asún ání Bulu lébláa mu gyí, ‘Fú abí-aná bóbwe afóó ɔsvlúv kvsu. Bópu amú bwé nkpábi, wá amú amumvó nfí lafana (400). 7 Táme négyi ɔmá ámúv fú abí-aná býetsiá amú así ámu asún, bítí amú isu. Mó ɔma a, néle amú lé amú ibitó, fówun béba bosúm mí nfti.’ 8 Bulu léka ntam há *Abraham. Ntam amu ɔnó á, Abraham ɔbétin mu abí-aná *keté. Mó su mu bi *Isak lóhó nkekwe á, Abraham létin mu keté. Isak é létin mu bi *Yakob keté. Yakob é létin mu abí, bugyi aní anáin dúanyó ámu keté amú nyebito.

9 “Aní anáin anfi békí amú gyama *Yosef, mu iwí olu su. Mó su ɔlóyó yébwé ɔkpábi Egyipte ɔmátó. Táme Bulu lélí mu ɔma, 10 lé mu lé mu asun wunhe féétó. Bulu léha mu nyánsa, há Egyipte owié lénya mu iwí ansigyi. Mó su ɔlóbwé Yosef mu ɔmá pú mu wóyí féésú ɔkípu. 11 Akón ku lébá Egyipte pú *Kanaan ɔsvlúv féé. Uópu ikplán ba ɔmá ámvtó. Aní anáin amu bumenyá ató gyi. 12 Mó su bréá Yakob lónu

ání atogyihé bu Egyipte a, ɔlɔwa aní anáin anfí sí sí. Bɔyɔ unu eke gyankpapu yénya atogyihé ba. ¹³Beyinkí yó otse nyccsi a, Yosef lélé iwi ɔwan súná amú ɔbée, muggyí amú gyama Yosef ni. Íni su Egyipte owié é lébi Yosef abusuan. ¹⁴Mú ɔma a, Yosef lówa mu apíó sí sí ɔbée, bvyékpa mu si Yakob pú mu abusuanfɔ, bóbwe fé ahá aduesienó-nu (75) ba, abubetsiá Egyipte ɔmátó. ¹⁵Inu Yakob lýo Egyipte. Inú mua aní anáin amu bowu ni. ¹⁶Nfí tsɔtsɔctsɔ ɔma a, bɔpu amútó akv afúli ya Sekem. Wílu anfitɔ Abraham légyankpá tsíá ni. Bopulá amú ilán kuá Abraham lípu kɔba hɔ tsu oyin ɔkvá butetí mu Hamor abí wátó.

¹⁷“Nke ámúú Bulu léhie Abraham amu lotsutsúa ibɔfun a, aní anáin amu bakléí wá Egyipte ɔmátó. ¹⁸Oma a, Egyipte owié ɔkvá ɔmèbì Yosef lèbetsiá obiá ámvsu. ¹⁹Owié anfí lówa owuntɔlin aní anáin amvsu. ɔleka amú híé ɔbée, bvtswí amú abi bɔbwé tsalifwí abuwu. ²⁰Ali bré ámvtɔ bɔkwiú Mose ni. Ogyi obí ání ɔhíé ɔbu akíle, Bulu ansí legyi mu iwi. Mu yin léyaí mu tsra asa mu si wóyító. ²¹Bréá bele mu mu wóyító a, Farao mu bi tsíhé lótsu mu, pú mu bwé mu bi alu, ɔledan. ²²Egyptefɔ bosuná Mose amú amándíé kugyíku. ɔlɔbwé ɔha kpɔnkɔnti mu itóí pú mu bwehetó.

²³“Bréá Mose lóhɔ nfí advana (40) á, ɔlɔbwé agywun ɔbée, móyɔ yéki alá Egyptefɔ bɔpu bvde mu apíó Israelfɔ kpa. ²⁴Inu á, olowun ání Egypteyin dé mu apíó Israelfɔ ámvtɔ ɔku da. Mú su ɔlɔyɔ ɔyshɔ mu pio ámúú idé mu dívun amu, ilemlí mua Egypteyin amu nyɔ. Inu ɔleda Egypteyin ámu mó. ²⁵Mose mó kí ɔbée, ibówankí mu apíó Israelfɔ ání Bulu dépu mu hɔ amú nkpa, támé imowankí amú. ²⁶Mú ɔyí kehe a, olowun Israelfɔ abanyá bvdeko. ɔlɔyɔ ɔyékpata amú, ɔlebláa amú ɔbée, ‘Mlukí, apíó mlugyí. Ntogyi sú mli wulewule mlidé aba amumuyɔ wa?’ ²⁷Támé ɔmvamúú ɔde mu ba da ámu lówutá Mose sisí, fíté mu ɔbée, ‘Ma lówa fú ɔbée fubégyi anisú, afugyi aní nsiné asún?’ ²⁸Fudekléá fómɔ mí, fé ali ámúú ígye fómɔ Egypteyin amu lóó?’ ²⁹Mose lénya nú asún ánfi ali, ɔlesrí dalí Egypte ɔmátó yó Midiafɔ ɔsulúsu. Oletsiá inu kwíí abi anyɔ.

30 “Nfí advana ɔma a, Bulu-ɔbɔpu lélé iwi ɔwan súná Mose dimbísú oyíbi kvá ibu awu, ogyá detsíí mútótá, mantáa Sinaibu. **31** Mose lówun mó á, ilowa mu ifú. Bréá ɔlɔkpukpé ɔyá yéki mó wankláán á, Bulu lébláa mu ɔbée, **32** ‘Mígyí fú anáin Abraham, Isak pú Yakob Bulu.’ Mose lénya ifú, ɔdekpunktí kpakpapkpa. Mó su ɔmetalí kí mó. **33** Ani Wíe Bulu lébláa mu ɔbée, ‘Wíi fú ntukuta tswi, tsúfél ɔtíné ánfi fulú ánfi igyi ɔtine wankíhé. **34** Nawun ání mí ahá bwde iwlcsin wúun Egyipte ɔsulús. Nanú amú isú. Mó su nakplí nebá bɔhɔ amú. Ba, anwa fú Egyipte.’

35 “Mose anfí Israelfɔ bekiná Egyipte ɔmátó, fíté mu bée, ‘Ma lówa fú ɔbée fvbégyi anisu, afugyi ani nsiné asún?’ ní. Mose anfí kén Bulu léha ɔbée, ɔbwéé ani anáin amúsú ogyípú pú amú ɔlepú ní. Bulu lówa mu sumbí ánfi tsun Bulu-ɔbɔpu amúú ɔlele iwi súná mu ogya plenplentó ámusu. **36** Mu kén gyí ɔhá ání ɔlekpa amú dalí Egyipte, bwé ofúla pú osúna tsotsctsɔ Egyipte ɔsulús, Ḍpu Pèpe amu ɔnó pú dimbí ámusu nfí advana (40) kéké ní. **37** Mu kén lébláa Israelfɔ ámu ɔbée, ‘Bulu ɔbélé mu ɔnósú ɔtɔípú ɔkvá ogyi fé mí tsú mltɔ há mli’ ní. **38** Bréá mva Israelfɔ ámu bebia dimbí ámusu á, Mose anfisu Bulu-ɔbɔpu amu lótɔí tsun Sinaibu ámusu há ani anáin amu ní. Mu kénsú Bulu lópu mu nkpa asún ámu tsun, idé ani é tu ní.

39 “Támé ani anáin bwmobu mu. Bekiná mu asún nu. Amú nkule su mó á, tekí bwtráa bwbu Egyipte ɔmátó. **40** Íni su bebláa *Aaron bée, ɔyái ɔkpí ání békpa amú ha amú. Tsúfél bwmeyín tóá ilabwé Mose amúú ɔlekpa amú tsú Egyipte amu. **41** Alí bré ámvtó á, beblí sika pepe ɔnantswiebí púbwé ɔkpi, tsíá há mó igyí. Amú ansí legyi amú ibi ɔnó itɔ bwéhé ánfi iwi. **42** Bulu lési amú asún, bɔyɔ bwde owí múa ɔtsra pú ntsrakpabi tswéé. Fé alia bɔwanlín wá Bulu ɔnósú atɔípú amu ɔwulútó bée,

‘Israelfɔ! Megyí mí mlilómɔ mbwi bɔ afɔdile há
nfí advana (40) ámúú mlilétsiá dimbí ámusu.

43 Mboún ɔkpí Molok tati-obu
pú Refan ntsrakpabi ɔkpí

mlulóbwé súrá, nátí tswe.
 Íni su négya mlı yówa *Babilonfɔ ɔsulúv ɔma
 ɔtuneku.'

44“*Tati-obu ámu itosúná amú ání Bulu bu amú wá ámu
 é letsíá aní anáin amu wá dimbí ámu. Mose lóbwé mó
 alia Bulu lósuná mu ɔbée, ɔbwéé mó pépéépé. 45 Aní anáin
 amu bowu sí Bulu *tati-obu ámu há aní así, *Yosua légya
 amú nkpa bɔpvba ɔsulúv anfisu. Amú onutó ansító Bulu
 légya ɔmá-ɔmá lé ɔsulúv anfisu púhá amú. Bulu tati-obu
 ámu letsíá amú wá alu bɔtu Owíe *Dawid brésú. 46 Bulu
 ansí legyi Owíe Dawid iwi. Mó su Dawid lókulí mu ɔbée,
 muyí obu ha mu, méni aní Yakob abí-aná féé abósum mu
 unu. 47 Táme Owíe *Salomo mboún lébeyi obu ámu.

48“Táme ɔsúsúvusú Bulu tamatsíá nyankpusa obu yihetɔ.
 Fé alia Bulu ɔnósú ɔtɔípú ɔku léblí ɔbée,

49‘Aní Wíe Bulu ɔbée, “ɔsúsú gyí mí owíe obíá,
 ɔsulúv é igyi mí ayabi oyíkpa.
 Ntɔ obu mlhaa mléyi ha mí?
 Nkónu gyí mí ɔkpúnó ɔdakpá?

50 Megyí mí lóbwé ntobí ánfí féé?” ””

51 Stefano lómo mu asún ɔnó ɔbée, “Asvtɔ-ɔnlın awié,
 kluntɔ bu mlı odwin. Mlilakíná Bulu asún ámu nu. Mlı é
 mlitɔkúsú líí ɔnjɛ Wankíhé amu asúnsú brégyíbré, fé alia
 mlı anáin amu betsiá bwé. 52 Bulu ɔnósú ɔtɔípú ɔmɔmuvú
 mlı anáin bumedinká? Bɔmɔ Bulu ɔnósú atɔípú amúvú bεblí
 yáí bee, Yilé ɔbwepú ámu ɔbέba amu é. Mliléle Yilé ɔbwepú
 ámu há, bɔmɔ mu. 53 Mlulóhɔ Mose mbla ámu tsú Bulu-
 abɔpu ámu wá ní, táme mlumégyi músú.”

Stefano Abwi Da M5

54 Bréá Yudafɔ ahande amu bonu Stefano asvn blíhé anfí á,
 ɔbló lehie kítá amú, beda ansító kpvn. 55 Táme ɔnjɛ Wankíhé
 lóbulá Stefanotɔ, olotsu ansí fóá, ɔde ɔsúsú kú. Olowun Bulu
 numnyam, Yesu líí Bulu gyɔpisu. 56 Múvú ɔlebláa amú ɔbée,
 “Mlíki, nawun ání ɔsúsú lafínkí, Nyankpusa-Mu-Bi ámu líí
 Bulu gyɔpisu.”

⁵⁷Bréá bonu íní á, bɔpu ibí tin asu. lnu amú féeé bɔsurá okitikíti tú bun mvsu, ⁵⁸bebítía mu dalí wúlu amutɔ beyéda mu abwi mɔ. Adansifɔ ámu bɔwɔí amú awunso atadie tswi ɔyasubi ɔkvá butetí mu Saulo wá. ⁵⁹Bude mu abwi da alu, olokpolí ani Wíe ɔbée, “Mí Wíe Yesu, hɔ mí ɔnjé.” ⁶⁰lnu á, ɔleda akpawunu, kplón kulkukúvú ɔbée, “Mí Wíe, si lakpan ánfí kie amú.” Olenya bli ali pé, olomu ɔnó.

8 ¹Saulo é lótsulá dínká Stefano mɔsu.

Saulo ɔpasua Ámusu Dinká

Gyu

Tsú eke ámusu á, bedinká ɔpasua ámúvú ibu Yerusalem amusu, wá amú mɔ bi. Mú su ɔpasua ámu féeé bedasáin wá Yudea pú Samaria ɔmáztó, sí *sumbí ayɔpú ámu nkule pé wá unu. ²Táme Bulu asúmpó aku bosu Stefano, bun mu.

³Saulo mó léfi ɔpasua ámu bwie ası. Oletsiá kí ahá wóyítá, bítía ahógyipu atsi múa ayin féeé yówa obu.

Filipo Bulu Asún ɔkanda Samaria Wúluto

⁴Ahógyipu amu beda Bulu *asun wankláán ámu ɔkan otínegyítítné ání bedasáin yó. ⁵Mú su Filipo lóyɔ *Samaria wúlu yilé kvtɔ yébláa amú Kristo, (ɔhá ámúvú Bulu ladá mu ofúli amu) iwi asun wankláán ámu. ⁶Afiapu amu féeé bonu mu asun blíhé, bowun osúna ání ɔləbwé é. Mú su bɔhɔ mu asún ámu. ⁷*ɔnjé laláhe lósvrá okitikíti dálí ahá tsɔtsɔctsɔtɔ. Ahá ání amú ifún lawú pú tsukule asínpu tsɔtsɔctsɔ é benya ültsá. ⁸Mú su ansí lehie gyi Samariafɔ ámu.

⁹Ali bré amutɔ á, ɔfápú kpɔnkɔnti ɔkvá butetí mu Simon bu wúlu amutɔ. Bréá Filipo mókúba inu á, ɔtɔbwé túmila súná mu pi amu, itɔwá amú ifú. ɔtɔpú ibí sí kántɔ blí ɔbée, otúmípu kpɔnkɔnti mugyi. ¹⁰Nyebí ahande féeé butobú mu, blí bée, “Oyin ánfi dé Bulu túmi kpɔnkɔnti ámu.” ¹¹Íníá ɔdepu mu asuma bwé ofúla suná amú, ilawá ɔpá su á, amú féeé bɔhɔ mu gyi. ¹²Táme bréá Filipo léba beda *Bulu iwíegyí pú Yesu Kristo iwi asun wankláán ámu ɔkan a, atsi múa ayin bɔhɔ mu asún ámusu gyi, ɔləbɔ amú *asú. ¹³Simon onutó é lóhogyi, ɔleha Filipo lóbo mu asú. Mu asúbɔ ɔma a,

ɔlɔpu iwi mantáa Filipo. Bréá olowun alíá Filipo dé ofúla múa osúna bwé á, ɔnó lobwie mu.

¹⁴Sumbí ayɔpú ámúú bvbv Yerusalem amu bonu ání Samariafɔ bahɔ Bulu asún ámu. Mú su bɔwa Petro mua Yohane amú wá. ¹⁵Bréá boyówie inu á, bɔbɔ mpái há Samariafɔ ahógyipu amu bεe, bvnýáa Ḍje Wankíhé. ¹⁶Tsúfē asú keke babó amú ani Wíe Yesu dátó, támē amútó ɔkukv mɔkónyá Ḍje Wankíhé amu. ¹⁷Inu Petro mua Yohane bɔpu ibí dínká amú nwunsu, Bulu léha amú Ḍje Wankíhé amu.

¹⁸Simon lówun ání ibí keke sumbí ayɔpú amu bapú dínká ahógyipu amu nwunsu, Bulu lahá amú Ḍje Wankíhé. Mú su ɔlele kɔba há Petro mua Yohane, ¹⁹olebláa amú ɔbée, “Mliha mí túmi ánfí kv, méní ní mí é nɔpú ibí dínká ɔku nwunsu á, Bulu ɔbéha mu Ḍje Wankíhé.”

²⁰Támē Petro lébláa mu ɔbée, “Fúa fú kɔba ámu nyɔ fée mlíhi. Tsúfē fuki fee, fétalí pú kɔba hɔ Bulu itokiehé ánfí. ²¹Fuma ogyíkpá ntéé ɔlúkpá ani gyumagihe anfitɔ, tsúfē fú kluntɔ metin Bulu ansító. ²²Damli kluntɔ tsu fú lakpan ánfitɔ, afukvli ani Wíe Bulu. Fíali obési agywun laláhe anfí fabwé ánfí kíé fú. ²³Tsúfē nawun ání fuhíé fóbu ɔnsiρe, lakpan lagyi fvsv.”

²⁴Simon lébláa Petro mua Yohane ɔbée, “Nobwíí ipa, mlíkokoli mli Wíe Bulu ha mi, méní ɔméeha asún ánfí fablí ánfitɔ kvkv méeba misu.”

²⁵Bréá Petro mua Yohane begyi adánsie, dá Yesu iwi asún ámu ɔkan tá á, beyinkí yɔ́ Yerusalem. Bréá buna bɔyá á, beda asvn wankláán ámu ɔkan Samaria nkuda tsɔtsɔctsɔ asi.

Etiopia Owíe Sikasu ɔkípu Kluntɔdamlí

²⁶Alí bré ámvtɔ á, Bulu-ɔbɔpv lébláa Filipo ɔbée, “Kvsu pu ɔsaasí *dimbísú ɔkpa ámúú ida tsu Yerusalem iyɔ́ Gasa amu.” ²⁷Múú Filipo lókvusú pú ɔkpa. Bréá ɔyá á, ɔlɔtu Etiopia ɔmá ɔhande ɔkvá baflø mu. ɔhande amu gyí Etiopia owíe tsihé Kandake sikasu ɔkípu. Oyin ánfí layɔ́ Yerusalem yósum Bulu, ²⁸yínkí ɔyá wóyí, otsie mu kekétó, mpɔnko bvde mu bití. Ḍe Bulu ɔnósú ɔtɔípú *Yesaia ɔwulú ámu kláa.

29 Múú Ḍnejé Wankíhé lébláa Filipo ṽbée, “Kpukpē manta keké ánfí.” **30** Filipo lésrí tú keké ámu wun ání Bulu ḷnósú ḷtɔípú *Yesaia ḷwuló ámu oyin ámu dé kláa. Mú su ḷlefuté mu ṽbée, “ጀhande, fvde asún ámúú fvdekláa amu así nu?”

31 ጀhande amu léle mó ḷnó ṽbée, “Nkálí iḃbwé nónu mó así ní ḷkv méle mó así súná mí?” Mú su ḷlebláa Filipo ṽbée, “Dv tsia mí wá ayo.” **32** Bulu asún ání ḷdekláa ḷwuló ámvtó gyí:

“Olōbwé díín fé kufa ání bapú bęya ḷməkpá.

ጀmobwií mu nnonyo.

Olōbwé díín fé alia kufa tɔbwé
ní bvde mu iwí imi dinkí.

33 Bɔkpɔí mu, bvmegyi mu asún ḷnɔkwalisú.

ጀhaa méetalí súná mu abí-aná,
tsúfē beka mu nkpa tin ḷsulúu anfisu.”

34 Múú ḷmá ḅhande amu léfité Filipo ṽbée, “Ma iwí asún Bulu ḷnósú ḷtɔípú anfí déblí, mu onutó ntéé ḅha bambá?” **35** Inu Filipo lélí Yesaia asun wanlínhé anfisu bláa mu Yesu iwí asun wankláán ámu. **36-37** Bɔpu bɔyá á, bɔtu ntsu ku. Múú ḷmá ḅhande amu léfité Filipo ṽbée, “Ntsu dá a, ntɔ létin mí asúbɔ ḷkpa?”^b

38 Mú su ḷmá ḅhande amu léha mu keké ámu ḷbitípú lélí. Mua Filipo bekplí wíe ntsu ámvtó, Filipo lóbɔ mu asú. **39** Bréá bedali ntsu ámvtó á, ani Wíe Ḍnjé lotsu Filipo nátí. ḷmá ḅhande amu métrá wun mu, támé olɔpu ansigýí natí ɔyá wóyí. **40** Filipo é léyedali Asoto wúluto. ḅlenatí kí inu awúlusú dá asun wankláán ámu ḷkan alu, oloyowie Kaesarea wúluto.

Saulo Kluntɔdamlí

(Gyumagyihé 22:6-16; 26:12-18)

9 **1-2** Ali bré ánfitó féé á, Saulo mɔ́kúsí Yesu akasípú amu bláa ṽbée, mɔ́mɔ amú. Mú su ḷɔyá Bulu igyí ḅhapú dehen wá yókvli mu ṽbée, ḷwánlu ḷwuló pule mu suna Damasko

^b **8:37** Mótó yée 37 bu nwuló dada amu akvtó: *Filipo lebláa mu ṽbée “Ní fahɔ Kristo gyi tsú fó iklvn féétó a, nétalí bó fó asú.” ḅlebláa Filipo ṽbée, “Ee, nahogyi mbeε Yesu Kristo gyi Bulu mu Bi.”*

*Filipo lélí Yesaia asvn wanlínhé anfisv bláa mv
Yesu iwi asvn wankláán ámv. (Gyumagyihé 8:35)*

Yudafé *ofíakpa ahande, méni ní mu ibi da oyin ntéé ɔtsi ɔkvu, ɔna ani Wíe ɔkpa ámvsu a, mékitá mu, kpá mu ba Yerusalem.

³Saulo lópu ɔkpa oyá Damasko. ɔleta wie tá á, nsautɔ lekpa ogyá wa mu. ⁴ɔledida ɔsulútɔ kpla. Inu olonu ɔme kvu. ɔme amu léfité mu ɔbée, “Saulo, Saulo, ntogyi sú fúdun mísú al?”

⁵Saulo léfité ɔbée, “Fú ma ni, mí Wié?” Múú ɔme amu lébláa mu ɔbée, “Mí Yesu ni. Mísú fúdun ní. ⁶Kusv, afvyɔ wúluto inu. ɔkvu obósuná fú tóá lehián ání fóbwé.”

⁷Saulo aba ání mva amónyɔ buna besi líi díín. Bonu ɔme amu, támé bumowun ɔhaa. ⁸Saulo lókusú líi. Olobwií ansíbi, támé ɔmedé ató wúun. Mú su bekítá mu ibi, kpá mu ya Damasko wúluto. ⁹Oletsiá nkensá owító omowun ató. Omegyi ató, omonu tɔtɔ é ali bré ámvtɔ.

¹⁰Ali bré ámvtɔ á, Yesu ɔkasípú ɔkvu bu Damasko, butetí mu Anania. Olowun ató. Mútá á, ani Wíe Yesu lókpolí mu ɔbée, “Anania!”

Olotsulá ɔbée, “Mí Wié, mí ní.”

11 Múú ani Wíe lébláa mu ɔbée, “Kusv, yo brónu ámúú butetí mu ‘Okpa Tswíihé’ amusu. Wie Yuda wóyító, afufite oyin ámúú otsú Tarso, butetí mu Saulo amusu. Alaba, ɔbu unu ɔde mpái bɔ. **12** Alawun ání oyin ɔkvá butetí mu Anania laba bɔpv ibi dínká musv, mu ansíbi labwíí.”

13 Múú Anania lébláa ani Wíe ɔbée, “Mí Wié, nanú oyin ánfi iwi asún. Aliá ɔdepu lalahé gyi fú ahá ání bvbv Yerusalem. **14** Igyí ahapú dehen amu é bahá mu túmi bee, ɔbá Damasko bekítá ahá ání butobó mpái fú dátó féé.”

15 Ani Wíe lébláa mu ɔbée, “Yɔ, mīlalé mu mbée, ɔbwéé mí osúimpú, ɔha ɔmá bámbátófɔ, amú awié pú Israelfɔ féé abubí mí. **16** Mí onutó nósuná mu aliá ɔbókvku wun ipian mí su.”

17 Mú su Anania lýɔ Yuda wóyító, yópvu ibi dínká Saulosv, bláa mu ɔbée “Opío Saulo, ani Wíe Yesu amúú ɔlele iwi ɔwan súná fú bré ámúú febá nfi ámu láwá mí fú wá. ɔbée, mbeha fú afvlawun ató, ɔhe Wankíhé ɔbula fútó.” **18** Tókvá igyi fé klemetí afwi lémaín lé mu ansíbisu kpádá ununu. Mú su ɔlela ɔde ató wúun. Inu ɔlkusú, bɔbɔ mu asú. **19** Beha mu ató olegyi, ɔwvnlin lelawié mu.

Saulo Bulu Asún ɔkanda Damasko

Saulo létsiá akasípú amu wá nké kpalobí. **20** Inunu ɔlenatí yá amú ofíakpa, yéfi Yesu iwi asún ɔkan da así ɔbée, “Yesu gyí Bulu mu bi ámu ni.”

21 Ahá ání bonu mu asun blíhé anfi féé ɔnó lobwie amú. Mú su befité bee, “Megyí mudé Yesu asúmpú mo Yerusalem ni? Megyí amú ɔkitákpá ɔleba nfi, ɔkpa amú ya igyí ahapú dehen amu?”

22 Táme Saulo lélanyá túmi blí asún ámu ɔwvnlin ɔbée, lélé Yesu gyí Kristo, (jhá ámúú Bulu ladá mu ofúli amu). Aliá ɔlehie lé asún ámutó leha Yudafɔ ání bvbv Damasko unu bɔbwé basaa. Bumowun móó bótus.

23 Nké tsotsɔctsɔ ɔma a, Yudafɔ ámu befia kítá agywun bee bómɔ Saulo. **24** Mú su betsiá gyo wúlu amu ɔnó ɔpa onyé, méní bénya mu mó mu. Táme aku bowi tsá Saulosv bee, alí

Yudafó ámu babwé agywün ní. ²⁵Mú su eke ɔku onyé á, Saulo abúopu amutó aku botsu mu wá lakpátó, pú mu tsvn ikwitó kplí mu yi iban ɔma, ɔlesrí nátí.

Saulo Yerusalem Yø

²⁶Bréá Saulo lówie Yerusalem a, ɔlɔtsvn ɔkpa kugyíkvusv ání obowie Yesu akasípú amutó. Táme bumohogyi ání alabwé ɔkasípú. Mú su benya mu ifú. ²⁷lnu Barnaba lékpa mu ya, yéle mu súná *sumbí ayçpú amu. ɔlebláa amú aliá ani Wíe léle iwí ɔwan súná Saulo Damasko ɔkpato, mva Yesunyø batstí; pú aliá Saulo lówa klvn dá Bulu asún ámu ɔkan ɔwunlínsú Yesu dátó Damasko wúluto. ²⁸Mú su Saulo lówie amútó, beki Yerusalem wúluto. ɔlɔwa klvn bli Bulu asún ámu Yesu dátó. ²⁹Mva Yudafó ámúú bvtéblí Griiki ɔblí amu betsiá tsí, gyi aba nwéen. Táme ali bré ámutó fée á, bude agywün bwé ání bómø mu. ³⁰Bréá mó afú lówvlí ahógyipu amu a, bekpa mu yáa Kaesarea, há mu ɔlenatí yó Tarso.

³¹Mú su iwí lolwií ɔpasua ání bu Yudea, Galilea pú Samaria ɔmátó. ɔnge Wankíhé lékpa amú békletí, dan hógyito, betsiá tsiatstá ilegyi ani Wíe Yesu ansí.

Aha Akv ॥ Tsa

³²Petro lénatí ki Samaria nkudasí. Eke ɔku ɔleyéki Bulu ahá ání bvbv Lida wúluto. ³³lnu á, oleyéfia oyin ɔkvá bvtetí mu Enea, olesin tsukvle nfikwe ní. ³⁴Petro lébláa mu ɔbée, “Enea, Yesu Kristo latsá fú ॥. Kvsu kunta fú ɔklan.” lnu Enea lókvusú. ³⁵Ahá ání bvtse Lida wúluto pú Saron nsántó fée bowun oyin ámu. Mú su bohogyi, bobuo ani Wíe.

³⁶ɔtsi ɔku bu Yopa wúluto, ogyi ɔkasípú. Bvtetí mu Tabita. Mu dá ámu ası Griiki ɔblító gyí, “Dorka.” Mú ası gyí, “Abre.” Yilé ɔbwepú ogyi. ɔbu awítóle há ahiánfó. ³⁷Bréá Petro bu Lida a, ॥ leda Tabitasu. Olowu, bebie mu ntsu, sí mu tswi abansúrvu kvtó. ³⁸Yopa múa Lida awúlu ımafá aba wá. Mú su bréá akasípú amúú bvbv Yopa amu bonu lowu ánfí á, bɔwa abi anyø sisí Petro bee, bobwíí ıpa há mu,

owáá ɔsa tu amú. ³⁹lnu Petro lówa ɔsa bwé, múa amúnyc benatí. Bréá olobowie inu á, békpa mu ya abansúrv amutó. Wúlu amutó asurapu féé bubu fúli amu así. Békpa pútá Petro budesú, bude atadieá Dorka lóbwé bréá otsie nkpa pusúná mu. ⁴⁰Petro légya asurapu amu féé lé obu ámvtó. Múú ɔlede akpawunu bó mpái, asa ɔledamlí kí fúli amu blí ɔbée, “Tabita, kvsu.” lnu Tabita lóbwií ansíbi. Bréá olowun Petro a, ɔlkusú tsíá. ⁴¹lnu Petro lékitá mu bí, ɔlkusú líí. Petro léti asurapu amu pú ahógyipu atráhe amu. Múú ɔlpvu Tabita súná amú ání alatsínkí. ⁴²Asún ánfti lekleí wá Yopa wúluto. Mú su ahá tsotsccotsa bchó ani Wíe gyi. ⁴³Petro létsiá Simon ání ɔtayá ɔwulú-kpákpá iwi agyúmá wá Yopa inu wá ɔpá.

Konelio Abí Wa Petro Wá

10 ¹Oyin ɔku létsiá Kaesarea inu, butetí mu Konelio. Ogyi Romafó isá akopú ɔpasua kvá butetí mú Italia ɔhande. ²Obu nsi Bulusúm iwi. Muu mu wóyítófó féé butosúm Bulu. Konelio tekíé Yudafó ahiánfó atá. ɔtobó mpái há Bulu brégyíbré. ³Eke ɔku Konelio lówun atá ntúpwé dcsató. Mu atowunhe amutó á, olowun Bulu-ɔbcpu ansí káín, Bulu-ɔbcpu amu lókpolí mu ɔbée, “Konelio!”

⁴Ifú lekitá mu. Mú su olesi ɔde Bulu-ɔbcpu amu kú. Múú ɔlefuté Bulu-ɔbcpu amu ɔbée, “Mí Wíé, nkálí igyi?”

Bulu-ɔbcpu amu lébláa mu ɔbée, “Bulu lahó fú mpái. Fú ahá atá kie é lagyi mu ansí. ⁵Wa abí abuyó Yopa yetí Simon Petro ba. ⁶ɔløyóswíí ɔwulú-kpákpá iwi agyúmá ɔyçpú Simon wóyító, mantáa ɔpu ɔnó.” ⁷Bréá Bulu-ɔbcpu amu lénatí á, Konelio léti mu asúmpó abanyá ání bubu mu wóyító pú mu ɔbissufe ání ogyi isá ɔkçpú, otenyá Bulu ifú. ⁸ɔlebláa amú asún ání ilaba féé, ɔlówa amú sisí Yopa.

⁹Mú ɔyi kehe bokusú bɔyó Yopa. Beta inu wie tá á, ɔbóbwé fé ɔpa dódúanyotó. Petro é dédu ɔyó obu awunso mpái ɔbçkpá. ¹⁰Akón thié de mu. Mú su olekle ání obénya tóku wá ɔnó. Bréá bude atá ámu niná há mu a, Petro lówun atá. ¹¹Atowunhe amutó á, olowun ání ɔsúsú lafínkí,

tɔkvá igyi fé ɔhráda téihé, bude mu nsiebí ana, idekplí ibá ɔsulús. ¹²Oyító mbwí ɔtsan-ɔtsan, mbwiá bubu ayín, támē bvtéká abɔnɔ pú oyító mbubwi féé bubu ɔhráda ámvtɔ. ¹³Móó olonu ɔme ku lédalí ɔbée, “Petro, kvsu mɔ mbwí ánfí afuwí.”

¹⁴Támē Petro léle mó ɔnó ɔbée, “Ó-o! Mí Wié, bɔkwií mí ɔpá á, mmɔkúgyi tɔá Yudafɔ amándíé lekisí ntéé mó *iwí metin ki.”

¹⁵ɔme amu léla bláa mu ɔbée, “Máti tɔá Bulu latín mó iwí atokisihé.” ¹⁶Atowunhe amu pú ɔme amu léba tse sa. Mu ansító inu á, botsu ɔhráda ámu ya ɔsúsú ɔtsawule pé.

¹⁷Bréá Petro dé nwuntɔ bu tsú atowunhe anfí iwí á, Konelio abí ámu é bafíté wun Simon wóyító, ba bulí ɔkpa ɔnó. ¹⁸Konelio abí ámu bokpolí fíté bee, “ɔfɔ́ ɔku tsie nfi, bvtetí mu Simon Petro?”

¹⁹Petro trá ɔde nwuntɔ bu tsú atowunhe amu iwí, ɔjé Wankihé lébláa mu ɔbée, “Simon, ahá abasá akv baba bude fú dunká. ²⁰Kvsu bwé, afukphí yefia amú amlinati. Mágji nwéen, tsúfél mīlawá amú fú wá.” ²¹Inu Petro lékplí yɔtú amú, bláa amú ɔbée, “Mígyí ɔhá ámúú mlidédunká ámu ni. Ntogyi sú mluná?”

²²Ahá ámu bele mó ɔnó bee, “Anumédé tsitsa. lsá akɔpú ɔhande Konelio ání otenyá Bulu ifú, Yudafɔ féé bvtetí mu idayilé lówa aní fú wá. Bulu-ɔbɔpú ɔku labébláa mu ɔbée, ɔbá betí fú afuba mu wóyító, mén obónu asún ání fúbu blí.” ²³Móó Petro lékpa amú wá wóyító, oleha amú ɔdikpa.

Oyí kehé a, Petro mva amúnyɔ bɔkvsú pú ɔkpa bɔyɔ́ Kaesarea. Bréá bɔyɔ́ á, ahógyipu akvá bubu Yopa inu é bobuo amú yó. ²⁴Mó oyí kehé a, boyowie Kaesarea wúluto. Botsutsúa abuwie inu á, Konelio latí mu wóyító ahá pú mu anyawié kláklá befia, ɔde amú ɔkpa kú. ²⁵Bréá Petro lówie wóyí ámu ɔnó á, Konelio lókvsú yéfia mu, dá akpawunu mu ayabitɔ súm mu. ²⁶Támē Petro léha mu ɔlɔkvsú. ɔlebláa Konelio ɔbée, “Kvsu, máda akpawunu há mí. Nyankpusa mí é ngyi.” ²⁷Petro mva múnɔ buna bvdetɔí alu olowie wóyító. Inu olowun ání ahá tsɔtsɔctsɔ bafia. ²⁸Móó ɔlebláa

amú ɔbée, “Mlı onutó mliyin ání Yudafö mbla mëha ɔkpa ání Yudayin mua ɔmá bámbátóyin bvbwéé anyawié ntéé ɔbýo mu wá kpán. Táme Bulu lahá mí nabí ání mmákì mbéé ɔku *iwí metin ntéé ɔmɔfun amándié ɔkpasu. ²⁹Mú sú bréá fowa abí féé bvbéti mí á, mmɔkpukpúv nwuntó ní. Amansu igyi? Bla mi.”

³⁰Múú Konelio lébláa mu ɔbée, “Nde eke náásí, ntúpwé dɔsatɔ mbu wóyító nde mpái bɔ. Otsawule pé á, nowun oyin ɔku líí mí ansító. Oyin ámu lówa atadie futútú. ³¹Oyin ámu lébláa mi ɔbée, ‘Konelio, Bulu lanú fú mpái. Fú ahá ató kie é lagyi mu ansi. ³²Mú su wa abí abuyɔ Yopa wúluto yeti Simon Petro ba. ɔwuló-kpákpá iwí agyómá ɔyɔpú Simon wóyí ɔlɔswú. Otsie mantáa ɔpu ɔnó.’ ³³Mú su inunu nowa abí sisí fú. Ibu aléá faba. Séi á, ani féé anulafia Bulu dátó. Anigýo ani Wíe asún ání alapúhá fú ɔbée, fubláa ani.”

Petro Asvn Blíhé

³⁴Múú Petro lótsu ɔnó blí ɔbée, “Nawun ání lélé Bulu tamakì ɔhaa ansító. ³⁵Mboún ɔhá ání otenyá mu ifú, ɔtɔbwé yilé asún otekle ɔmágýiomátó. ³⁶Mliyin asvn wankláán ání Bulu lópuhá Israelfö. Asún ámu gyí, Bulu lapú iwilwii ba tsvn Yesu Kristo, ahá féé Owíe amusu. ³⁷Mliyin asún kpɔnkɔntí ání ileba Yudea ɔmátó féé. Ilotsu ası tsú Galilea ɔmátó, bréá Asú ɔbɔpú Yohane léda *asúbɔ ɔkan ɔma. ³⁸Mliyin ani Wíe Yesu Nasaretyin amu. Mliyin ání Bulu lópu mu ɔnge Wankíhé pú túmi wá mutɔ, oleki ɔtínegyítiné bwé yilé, tsá ahá ání bvbv ɔbunsám túmi ası ilɔ, tsúfè Bulu buo mu. ³⁹Anigýi ahá ání anulówun mu bwéhé ání ɔlɔbwé Yudea pú Yerusalem ɔmátó féé ní. Beda mu mántá *oyikpalíhesu mó mu. ⁴⁰Táme mó eke sáásí a, Bulu lókusúa mu, lé mu ɔwan, ahá bowun mu. ⁴¹Megyí ɔyító ahá féé lówun mu, táme ani ahá ámúú Bulu lélé yáí ɔbée, abwéé mu adansifö ámu mó anulówun mu. Mu kúsú tsú afúlitɔ ɔma a, ania munyɔ légyi, anulɔwí ní. ⁴²Olehie ani ɔbée, adáa mu asvn wankláán ámu ɔkan suna ahá, agyi mu iwí adánsie ání mvgyí ɔhá ání Bulu laléá obégyi akiankpapu pú awupú féé asún ní. ⁴³Bulu ɔnósú

atɔípú amu féé bεblí bεe lélé, ɔhagyíha ání ɔlhɔ Kristo gyi a, Bulu obési mu lakpan féé kíé mu Kristo dátó.”

ɔmá Bámbásúfɔ ɔŋe Wankíhé Nya

44 Bréá Petro dé asún ánfi blí á, ɔŋe Wankíhé lébá ahá ámúú bvde mu asún ámu nu ámu féésú. **45** ɔnó lobwie Yudafɔ ahógyipu amúú bobuo Petro ba inu ámu ání Bulu lapú mu ɔŋe Wankíhé amu kíé ahá ání bumegyí Yudafɔ. **46** Tsúfé bowun ání ahá ámu bvde ɔblú bámbá blí, bvhié bvde Bulu kanfú. Mú su Petro lébláa amú ɔbée, **47** “Bulu lahá ahá ánfi é ɔŋe Wankíhé fé ani. ɔkv ɔbetalí tin amú ɔkpa ɔbée bumábɔ amú asú?” **48** Mú su ɔleblí ɔbée, bubó amú asú Yesu Kristo dátó. Mú ɔma a, bokokóli Petro bεe, otsía amú wá kplobí.

Petro Iwí Asún ɔnále Yerusalem

11 **1** Yesu sumbí ayɔpú ámu pú ahógyipu amúú bvbu Yudea ɔmáttó ámu bonu ání ɔmá bámbátófɔ é bahɔ Bulu asún ámu. **2** Mú su bréá Petro lýɔ Yerusalem wúluto á, mua ahógyipu akvá bvtkleá ahá bvtún *keté asa abuwie ɔpasua ámutɔ bebití asún. Befité mu bεe, **3** “Ntogyi su fayó ahá ání bumetún keté wóyí, fúa amónyɔ mlúlawá ibi gyi atɔ?” **4** Mú su Petro léle asún ání ilebatɔ súná amú ıkule-kule ɔbée,

5 “Mbú Yopa wúluto nde mpái bɔ nowun ató. Mútó á, nowun ání tɔkvá igyi fé ɔhráda téihé, bvde mó nsiebí ana lékplí tsú ɔsúsú bá mí wá. **6** Nowun pututɔ-mbwí pú wúluto mbwí, mbwíá bvbu ayín, táme bvtéká abɔnɔ pú ɔyító mbubwi féé ɔhráda ámutɔ. **7** Inu nonu ɔme ku ledalí bláa mí ɔbée, ‘Petro, kvsu mó mbwí ánfi afuwi.’

8 “Múú neblí mbée, ‘Mí Wíe, ekekeeké. Bɔkwí mí ɔpá á, mmɔkúgyi tɔá Yudafɔ amándié lekisí ntée mó *iwí metin ki.’

9 “Múú ɔme amu lótsu ɔsúsú lábláa mí ɔbée, ‘Máti tɔá Bulu latín mó iwí atokisihé.’ **10** Tsesa ssón nowun atowunhe anfi. Mú ɔma a, ilelayínkí yá ɔsúsú.

11 “Ali bré ámutɔ kén á, ayin abasá akvá bɔwa mí wá tsú Kaesarea baba bulí wóyí ámúú ntsie mútó ámu ɔnó. **12** ɔŋe

Wankíhé lébláa mì ɔbée, mbúo amú yo, mmágyi nwéen. Apió abasíe ánfi botsú Yopa anfi é bobuo mì yó Kaesarea, aní féé anulýo Konelio wóyító. ¹³Konelio lébláa aní ɔbée, mowun Bulu-ɔbópu ɔku mu wóyító, ɔlebláa mu ɔbée, ‘Wa abí abuyo Yopa yeti oyin ɔkvá butetí mu Simon Petro ba. ¹⁴Obébláa fu asún ání fúa fú wóyító ahá féé mlótsvn mósuv nyá nkpa.’

¹⁵“Nenya tsú ɔnó ndetci ali, Ḍñe Wankíhé léba amúsú fé alia ileba anisu eke gyankpapu amu. ¹⁶lnu nekaín aní Wíe asvn blíhésu. Obée, ‘Yohane lípu ntsu bó ahá asú. Támē mli mó á, Bulu ɔbópu Ḍñe Wankíhé bó mli asú.’ ¹⁷Mú su ní Bulu lapó mu atokiehé ámu kíe amú, fé alia ɔlopukié aní ahá ámúvú anulshó aní Wíe Yesu Kristo gyi amu a, mígyí ma ání nétin Bulu ɔkpa?”

¹⁸Bréá sumbí ayopú ámu bonu asún ánfi á, besi Petro tó wa, békantfú Bulu bee, “Múmú Bulu lahá ahá ání bvmegyí Yudafó ɔkpa ɔbée, amú é budámlı kluntó, abvnya nkpa.”

Kristo ɔpasua Ání l̄bu Antiokia

¹⁹Stefano lowu ɔma a, bedinká ahógyipu amusv. Mú su bedasáín yó Foinike múa Kipro ɔsvlúsv pú Antiokia wúluto. Yudafó nkule bebláa Bulu asvn wankláán ámu. ²⁰Támē amútó akvá mó botsu Kipro pú Kirene ɔmátó ba Antiokia bebláa Griikifó ámu aní Wíe iwi asvn wankláán ámu. ²¹Aní Wíe Bulu lélí amú ɔma. Mú su amútó ahá tsotsctsó bohogyi, dámlí kluntó ba aní Wíe Yesu wá.

²²Yerusalem ɔpasua ámu bonu asún ánfi. Mú su bowa Barnaba sisí Antiokia. ²³⁻²⁴Barnaba gyí ɔha wankláán, Ḍñe Wankíhé pú hógyi é itsó mutó. Bréá olowie Antiokia, olowun alia Bulu lagyi amú bvale a, anší legyi mu. Múó ɔlötci kplá amú ɔbée, bvpúv amú klvn féé dinka aní Wíe Yesusv, abvgyi mu mblasv. Íni su ahá tsotsctsó bɔtsvn mu asún ámusv hó aní Wíe gyi. ²⁵Mú ɔma a, Barnaba líyo Tarso wúluto yódunká Saulo. ²⁶Bréá olowun mu a, ɔlekpa mu ba Antiokia. Betsiá inu ofi ɔkule, tsíá fía ɔpasua ámu, súná amú ató. Antiokia begyankpá tí akasípú amu bee “Akristofó” ní.

27 Bulu ɔnósú atɔípú aku botsu Yerusalem ba Antioquia alı bré ámvtɔ kén. 28 Amútɔ ɔkvle dá gyí Agabo. ɔlɔkvsú líí, blí ɔnjé Wankihé túmitɔ tswi ɔbée, "Akún kpɔnkɔnti ku béba Roma ɔmátɔ féé." lléba mótsá bréá Roma Owíe Klaudio tsie obíású. 29 Akasípú amu bɔbwé agywun bée, amútɔ okugyíku obódunká tɔá obénya, abvpu yekie apió ahógyipu ání bvbv Yudea ɔmátɔ. 30 Begyi dinká mósú, bɔphá Barnaba mua Saulo bɔpuya ɔpasua ámu ahande.

Petro Obudí

12 ¹Ali bré ámvtɔ á, Owíe *Herode lédinká ɔpasua ámvtɔ akvsu, wá amú amvumuyɔ. ²Oleha betin Yohane mu pio Yakobo ɔdayítɔ. ³Herode lówun ání ibu Yudafɔ ámu ɔdwé. Mú su omesi, ɔleyékitá Petro é. Ali bré ámvtɔ bvde Israelfɔ *Bodobodo Mátuhé *Nke gyí. ⁴Mú su bréá ɔlekítá Petro a, ɔlɔpu mu tswi obu, ɔlele isá akɔpú dúsiasie ɔbée, bvtisia gyo mu iwi abaná-abaná. ɔlɔbwé agywun ɔbée, begyi Nke ámu tá á, mégyi Petro asún dunsu. ⁵Bɔwa Petro obu, támé ɔpasua ámu bɔbɔ mpái kínkínkín há mu.

Petro Obule

6 Onyé asa ɔyí ɔbéké Owíe Herode ɔbélé Petro ba dunsu begyi mu asún á, bɔwa Petro ikan anyɔ kéké, ɔda ɔdedidí isá akɔpú abanyɔ nsiné. Isá akɔpú aku é bulí bvde obu ámu ɔnó gyo. ⁷Otsawule pé á, Bulu-ɔbɔpu ɔku lébelí amú wá obuto inu, inu fée lówankí. Bulu-ɔbɔpu amu lópu ibi da Petro abintɔ, oletsinkí. Olebláa Petro ɔbée, "Wa ɔsa kvsu." Inu ikan amu lówoí lé mu ibi. ⁸Múú Bulu-ɔbɔpu amu lébláa mu ɔbée, "Kvsu pu ɔfé klí osiéttó, afvtsu fú ntukuta wa." Petro lóbwé. Múú ɔletrá bláa Petro ɔbée, "Tsu fú ligá wa afvba ayo." ⁹Petro lóbuo Bulu-ɔbɔpu amu dálí obu ámvtɔ. Umɔwankí Petro ní akiankpatɔ ntéé atowunhetɔ Bulu-ɔbɔpu amu dé mu asún bláa. ¹⁰Mua Bulu-ɔbɔpu amu bɔtsvn obu-ɔnó gyankpapu pú nyɔcsı agyópusu. Beba bɔtv dátɔ iklvn ání fípvdáli wie wúluto. Iklvn amu onutó lefinkí há amú bɔtsvn. Bɔputsvn brɔnvu kvsu bɔyá á, Bulu-ɔbɔpu amu lófwí sí Petro.

11 Bréá Petro ansítá letitú mu a, ɔleblí ɔbée, “Séi mó nawun ání lélé Bulu lawá mu ɔbɔpu, alabele mí Owié Herode ibi pú tóá Yudafá bude ɔkpa kító.”

12 Íníá Petro lówun mó ali su á, ɔlenatí yó Yohane ání butetráa ti mu Marko mu yin *Maria wóyí. Ali bré ámuto á, ahá tsotsootso bafia iuv bude mpái bo. **13** Petro léda amú ɔklunsu, osúmbi tsihé ɔkvá butetí mu Rode lèbeki ɔhá ání ogyi. **14** Bréá Rode lébi ání Petro ɔme ni á, anší lehie gyi mu. Mú su ɔletan obu ámu finkí. Mboún oleyinkí srí yébláa amú ɔbée, “Petro laba ɔlú obu-ɔnó.” **15** Ahá ámu bebláa mu bee, “Fú nwun layíntá.” Táme ɔloyó mósú, ɔdeblí ɔbée, “Léle a.” Mú su bebláa mu bee, “Mómó fíalí *Bulu-ɔbɔpuá ɔteki Petrosu ní.”

16 Ali bré ámuto féé á, Petro trá ɔde ɔklun amusu da. Bréá bɔyó yéfinkí mó, bowun Petro a, ɔnó lobwie amú. **17** Petro lóbwé ibi súná amú ɔbée bukásu, ɔlebláa amú aliá aní Wíe lalé mu obu. ɔlebláa amú ɔbée, “Mlíbla Yakobo mua apió ahógyipu atráhe amu asún ánfi.” Múú ɔlenatí amú wá yó ɔtine bambá á.

18 Bréá ɔyí leke a, isá akopú ámu féé begyigyáa, fíté aba bee, “Nkúi Petro me?” **19** Owié Herode léha bodunká Petro ɔtínegyítiné, táme bumowun mu. Mú su ɔleti obu adüpúsú akípu amu, fíté amú asún, ɔleha bɔmɔ amú.

Mú ɔma a, ɔlenatí Yudea ɔmátá yétsiá Kaesarea wúluto nkensá ku.

Owié Herode Lowu

20 Bré kvtó á, ɔbló lehie kítá Owié Herode Tiro múa Sidonfá su. Mú su awílu anyó ánfi bele abí bee buyókokóli mu, iwilwii itsia amú nsiné. Tsúfé Owié Herode ɔmáts butenyá atogyihe tsú. Ahá ámu begyankpá yéle asúntá súná Owié Herode wóyísú ɔkipu ɔkvá butetí mu Blasto, olotsulá gya amú nkpá bɔyó Owié Herode wá yókokóli mu.

21 Owié Herode léhie amú eke. Eke ámu lófun a, ɔlehíhíe wi dálí betsiá mu obíású, bláa amú asún. **22** Ahá ámu bɔkplún blí bee, “Megyí nyankpusa détoí, mboún ɔkpí détoí

o!" 23 Iñunnu Bulu-čbepu léda Herode, anyambi bɔwı mu, olowu. Tsúfē ɔmɔpu numnyam há Bulu.

24 Bulu asón lɔyɔ mósú, kléí yó tsútsúútsú.

25 Barnaba mua Saulo bɔyɔ amú agyúmá tá Yerusalem, bekpa Yohane ání butetráa tı mu Marko buo iwi yínkí yó Antioquia.

Barnaba Mua Saulo Sumbí Wa

13 1 Bulu ɔnósú atɔípú pú ató asunápú akv betsiá Antiokia ɔpasua ámuto. Amúgyí: Barnaba, Simeon ání butetí mu Obibi, Lukio ání otsú Kirene ɔmáttó, Manaen ání beyaí mua Galilea ɔmású ogyípú *Herodenyo tsukule pú Saulo. 2 Bréá *beklí ɔnó, bvde ani Wíe súm á, ɔnjé Wankíhé lébláa amú ɔbée, "Mhlé Barnaba mua Saulo ha mi, abuyɔ agyúmá ámúú neti amú mbéé bvbdýɔ ámu."

3 Mú su bréá bekłí ɔnó ámu bó mpái tá á, bɔpu ibi dínká amú nwunsu, sí amú ɔkpa.

Barnaba Mua Saulo Kipro ɔsulósu Yɔ

4 ɔnjé Wankíhé lówa Barnaba mua Saulo sumbí. Bɔyɔ Seleukia wúlutsó yótsu ntsusu-yibi fá yó ɔsulúv kuá ibu ntsu nsiné, butetí mu Kiprosu. 5 Bréá bowie wúlu kuá ibu inu, butetí mu Salamisu á, bɔyɔ Yudafɔ *offíakpa yéda Bulu asón ámu ɔkan. Yohane ámúú butetráa tı mu Marko amu é lóbuo amú yétsa amú agyúmá yó.

6 Bedali Salami wúlutsó, benatí alu bowie ɔsulúv kuá butetí mu Pafosu. Inu befia ɔfápú kpɔnkɔnti ɔkvá butetí mu Bar-Yesu. Ogyi Yudayin, ɔtɔwá afunu ɔbée Bulu ɔnósú ɔtɔípú mugyi. 7 Mu nyawie gyí inu ɔmású ogyípú Sergio Paulo. ɔmású ogyípú anfi létun ansí. ɔlówa beyéti Barnaba mua Saulo ba mu wóyító. Tsúfē odekléá mónu Bulu asón. 8 Támé ɔfápú Bar-Yesu anfí mu dá asi gyí, Elimá Griiki ɔblító anfi méha amú ɔkpa abubla ɔmású ogyípú amu Bulu asón ámu. ɔlóba mbódí ání ɔmású ogyípú amu mánu Yesu iwi asón ámu, fówun ɔmžóhɔ mósú gyí. 9 Inu ɔnjé Wankíhé lóbulá Saulo amúú bvde mu tı Paulo amutó, olesi ɔlú ɔde ɔfápú amu

ansító kú. ¹⁰Múú ɔlebláa ɔfápú amu ɔbée, “Óbunsám mu bi, futekísí itó wankláán kugyíku. Fapú ahámlé pú lalahegyí bwé fú agyómá. Mú su fuméesi Bulu ɔnɔkwali amu afunutó wa? ¹¹Kí, Bulu ɔbébití fú iṣu. Fú ansíbi bóbwie. Fuméetrá wun ɔyi kehetó owí alu yófun bré ku.”

Invnu Elimá ansító loklun mu. Mú su ɔlɔwa tatápu bi, ɔde ɔku dunká ɔkita mu oyító. ¹²Bréá ɔmású ogypú amu lówun tóá ılabá a, ɔlɔhɔ ani Wíe gyi. Ani Wíe iwi asún ámúú bvde mu suná ámu leha ɔnɔ lobwie mu.

Gyu

Barnaba Mua Paulo Antiokia Ání Ibu Pisidia ɔmáts Yɔ

¹³Paulo mua mu aba ámu botsu ntsusu-yibi tsú Pafo wúluto yó Perge ání iбу Pamfilia ɔsulús. Táme Yohane Marko mú léyinkí amu ɔma tsú unu yó Yerusalem. ¹⁴Bókvusú tsú Perge yó Antiokia ání iбу Pisidia ɔsulús. *Ókpónú ɔdaké á, bɔyɔ unu Yudafɔ ofíakpa yétsiá asi. ¹⁵Bekla ató tsú Mose Mbla pú Bulu ɔnósú atɔípú nwulútó ta á, ofíakpa amu ahande bɔwa abí beyébláa Paulo aná bee, “Apíó, ní mlidé asvankvá mléblí púwá ahá ánfí ɔwunlín á, ɔkpa da.” ¹⁶Múú Paulo lókvusú líí, ɔlɔbwé amu ibi ɔbée bvákásu. Múú ɔlebláa amu ɔbée,

“Apíó Israelfɔ pú ɔmá bámbásúfɔá mlitenyá Bulu ifú, mlyaa asu amlunu. ¹⁷Israel Bulu léle ani anáin bwé mu ahá. ɔleha bekleí bréá bugyi afɔ́ Egyipte ɔsulús. ɔlɔpu mu túmi kpɔnkpɔnkpɔntí kpá amu dalí ɔmá ámuto. ¹⁸Olenya klvn kpá amu nfí advana (40) kéké dimbí ámusu. ¹⁹Oleyintá ɔmá asienj kéké Kanaan ɔsulús, oleye amu ɔsulúu amu púbwé siadie há ani anáin. ²⁰Nfí lafana aduenu (450), ɔlɔpvbwé íní fée há amu.

“Mú ɔma a, ɔleha asún agyipú bekpa amu alu bɔtu Bulu ɔnósú ɔtɔípú Samuel. ²¹Bréá bebláa Bulu bee ɔyái awié ha amu á, Bulu léyaí Kis mu bi Saulo owié há amu. Saulo otsú Benyamin abusuantó. Olegyi iwíe nfí advana (40). ²²Bréá Bulu lékplí mu a, ɔleha beyaí *Dawid obíású há amu. Asún ánfí Bulu léblí tsú mu iwi ní. ɔbée, ‘Yisai mu bi Dawid gyí ɔhá ání mí klvn dün mvsu, tsúfé ɔbóbwé tógyítá nébláa mu mbée ɔbwé.’

23“Dawid anfí abí-anátó Bulu labele Yesu tsú há Israelfó ɔbée, ɔbwéé amú ɔlepú fé aliaá ɔlehie yái. 24 Asa Yesu lóbá a, Asú ɔbopú Yohane légyankpá dá ɔkan súná Israelfó féé ɔbée, bvdámpli kluntó, abuha mu ɔbó amú asú. 25 Bréá Yohane ɔbá bómá mu agyómá ɔnó á, ɔlefíté ahá ámu ɔbée, ‘Ma mlidésusúu mluaa ngyi? Megyí mígyí ɔhá ámúú mlidé ɔkpa kú amu. Mu mó ɔbéba mí ɔma. Mmofun ání nówci mu ntukuta.’

26“Mí apió, *Abraham abí-aná pú ɔmá bámbásúfóá mlitenyá Bulu ifú, mliyaa asu amlinu. Anugyí ahá ání Bulu lópu nkpháhóó asún ámu sístí. 27 Yerusalem atsiápú pú amú ahande bumebi ání Yesu gyí ɔlepú. Bumonu Bulu ɔnósú atjípú amu asún ání bawanlín tswi asi. Butekla mó ɔkpúnú ɔdaké kugyíku. Táme begyi Yesu asún, há mu ipón, mó mu; üleha Bulu ɔnósú atjípú amu asún ánfi leba móztó. 28 Bumenya Yesu iwi asún kuvuá bélí mósú mó mu, táme bebláa Pilato bee ɔhá abumó mu. 29 Mú su bréá bɔbwé tóá bawanlín tsú mu iwi féé tá á, bele mu tsú *oyikpalíhe amusu yópulá mu. 30 Táme Bulu lókusúa Yesu tsú afúlitó. 31 Mú ɔma a, oletsíá le iwi súná ahá ámúú mua amúnyó benatí tsú Galilea ýó Yerusalem amu bré tsotsotsó. Ahá ánfi gyí ahá ání bude mu iwi adánsie gyí suná Israelfó ní.

32-33“Aní mó anidé mli asun wankláán ámu bláa. Múgyí, Bulu labwé tó ámúú ɔlehie aní anáin amu há amú abí-aná. Amúgyí aní á. Tsúfó alakúsúa Yesu tsú afúlitó há aní, fé aliaá bawanlín wá *Israelfó llu nyccsito bee,

‘Mí Bí gyí fú.

Nde nabwé fú Sí.’

34 Bulu létrá tóí tsú Yesu kusú tsú afúlitó pú mu oyulóú amúú imóopló wá ɔbótó ekekeeké ámu iwi ɔbée,

‘Nópu mí oyúla wankíhé amúú nehié mbée, ibwé aliyágyialía

nópuhá Dawid amu há mli.’

35 Owíe Dawid é létrá lawánlín wá Israelfó llu bámbátó ɔbée,
‘Fuméeha fú osúmpó wankíhé móopló wá fúli
ɔbótó.’

36 Owíe Dawid lósum Bulu mv nkpató, bwé Bulu apé tá á, olowu, bopulá mv mv anáintó, ɔlɔpló. 37 Táme Yesu anfí Bulu lókusúa tsu afúlitó ánfi mó mɔpló. 38-39 Mú su apió, mlínu asún ánfi anidé mlí bláa anfí así. Yesu anfí nkulesu mlótsun nya lakpansikíé. Mose mbla métalí há amlígyi asu Bulu ansító. Táme ɔhagyíha ání alaho Yesu anfí gyi obégyi asu Bulu ansító. 40 Mú su mlíkí wankláán, méni asún ámúú Bulu ɔnósú atɔípú beblí tswí amu méeba mlisú. 41 Asún ámu gyí,

Gyu

‘Asún ámu iwá mlí
ahá ání mlítowá Bulu asún nyányáa ifú, amlíwu.
Tsúfé ní nde ɔku ɔblí gyuma ání ndegyí mlító
kúráá á,
mlumóohogyi.’ ”

42 Bréá Paulo mva Barnaba bvdedalí Yudafó ofíakpa inu á, ahá ámu bɔkvli amú bee bubá ɔkpónú ɔdaké ámúú ibá ámu, abvtra bɔtɔí tsu asún ámu iwi suna amú. 43 Bréá ahá ámu bedalí Yudafó ofíakpa inu á, Yudafó tsɔtsɔctsɔ pú ɔmá bámbátó abí ání bawié Yudafó osúmtó bekplá buo Paulo mva Barnaba. Mú su sumbí ayɔpú ánfi bɔtɔí kplá amú bee, bvpúv ansí dinka Bulu awítólesu.

44 ɔkpónú ɔdaké amúú bebláa amú bee bubá amu lófun a, ilesi kpalobí tekí ahá beta wúlu amutó. Amú féé beba Bulu asún onukpá Yudafó ofíakpa inu. 45 Bréá Yudafó bowun ɔdɔm amu a, Paulo aná iwi lówa amú olu. Íní su begyi Paulo asun blíhé amu nwéen, siá mv. 46 Táme Paulo mva Barnaba bɔwa klvn bláa ahá ámu bee, “Tekí mlí lehián ání abégyankpá bláa Bulu asún ánfi. Táme íníá mlulékiná mó nu, mlidé mlí iwi kíí mluaa, mluméhián nkpa ání itamatá ámu su á, anlayínkí ayó ɔmá bámbásúfó wá. 47 Tsúfé alí Bulu lówa ani ní. ɔbée,

‘Napú fú bwé ɔkandíé há ɔmá bámbásúfó.
ɔyító ahá féé bɔtsun fusu nyá nkpa ání itamatá.’ ”

48 Bréá ɔmá bámbásúfó ámu bonu asún ánfi á, ansí legyi amú, békafú ani Wíe asún ámu. Inu ahá ání Bulu lalé ɔbée, bonyáa nkpa ání itamatá bɔhɔ asún ámusu gyi.

49 Ani Wíe asún ámu ilekleí wíe ɔmá ámutɔ ḥtínegyítítné.
50 Táme Yudafɔ ámu pú atsiá bubu Yudafɔ osúmtɔ, obú bu amúsú pú wúlu ahande bɔkvsú líí Paulo mva Barnabasv, gya amú lé ɔmá ámutɔ. **51** Sumbí ayɔpú ámu bekpakpáa amú ayabitɔ-tsi wúlí amú nwunsu, benatí yá Ikonion wúluto. **52** Táme ɔnɛ Wankihé pú ansigyi lɔbvlá Antiokia akasípú amutɔ.

Paulo Mva Barnaba Bulu Asún Blí Ikonion Wúluto

14 **1** Ikonion wúluto é á, alí kén Paulo mva Barnaba boyɔ Yudafɔ *ofíakpa ní. Beblí Bulu asún inu wankláán. Mú su Yudafɔ pú Griikifɔ tsotsɔtsɔ bɔhɔ Yesu gyi. **2** Táme Yudafɔ ámúvú bvmohogyi amu bɔtɔí wá ɔmátɔfɔ ámu asutɔ, há amú bɔkvsú líí ahógyipu amusv. **3** Ifú mekitá Paulo mva Barnaba. Betsiá inu wá ɔpá blí ani Wíe Yesu asún ámu wankláán. Yesu é lélií amú ɔma, su bɔbwé ofúla pú osúna púsúná ání mu awitɔle asún ámúvú budeblí ámu igyi ɔnɔkwali. **4** Mú su wúlu amutɔ ilɔbɔí anyɔ. Aku bobuo Yudafɔ ámu,aku é bobuo sumbí ayɔpú ámu.

5 Mú ɔma a, Yudafɔ, ɔmátɔfɔ pú amú ahande bɔbwé agywun bee, bówa sumbí ayɔpú ámu iwlɔsintɔ, dá amú abwi mɔ. **6** Sumbí ayɔpú ámu bonu asún ánfi. Mú su besrí yá Likaonia awúlu yilé Listra múa Derbe pú awúluá ibu mantáa inusv. **7** Beda asun wankláán ámu ɔkan inu é.

Paulo Mva Barnaba Gyumagyihé Listra Múa Derbe

8 Oyin ɔku létsiá Listra wúluto, bɔkwuí mu ibɔ. ɔmɔkúkúsú líí mu ayabisu kí. **9** Ibɔ anfi tsie ɔde Paulo asun blíhé nu. Paulo lési hí kí mu alu, olowun ání alahogyiá Bulu ɔbétalí tsá mu. **10** Mú su ɔlɔkplón kuklókúv blí ɔbée, “Kusv lu fú ayabi anyɔsu.” Inu oyin ámu lɔkvsú ɔtsawule pé, wá natí bi. **11** Bréá ɔdɔm amu bowun tóá Paulo labwé á, bɔkplón blí Likaonia ɔblítɔ bee, “lkpi ámu badámlí anyánkpúsa kplí ba ani wá.” **12** Mú su bɔpu amú ɔkpi kpɔnkɔnti dá tí Barnaba bee, “Seus.” Bɔpu mu ɔtsiámi dá tí Paulo bee, “Hermes,” tsúfē Paulo líí amú ɔnɔ, ɔdetɔí ní. **13** ɔkpi Seus

ɔtswékpa bu wúlu ɔnó. Seus igyí ɔhapó lýyópu nnantswie pú oyí ntswítswí ba wúlu ɔnó iñu. Tsúfé mva ɔdɔm amu bvdekláá býtswe sumbí ayçpú ámu.

14 Bréá Barnaba mva Paulo bonu tóá bëbá bòbwë á, bekítá amú atadie bálí. Ilosuná ání bumotsulá dínká itó ámúú bëbá bòbwë ámusu. Besrí wíé ɔdɔm amutó blí bëe, **15** “Ntogyi mlidé íní bwë? Aní é anyánkpúsa anygyí fë mli. Bulu asun wankláán abá bëbláa mli, amlisi atókpan ánfi ɔmagyáá bobuo aní Wíe Bulu Okiankpapu. Mulóbwë ɔsú múa así, ɔpu pú mútó ató fée. **16** Bímbí ámu a, olesi ɔkpa há ɔmagyíomá ání bubwée tóá bvdeklé. **17** Táme mó ó á, Bulu mókósí ató wankláán tsɔtsɔctsó bwë, púsúná ání mvbu iñu. Mutéhá nyankpu totswie, mli ndötó ató tówá alé. Mutéhá mli atogyihé, ɔtehá ansí tegyi mli.” **18** Paulo aná asun blíhé anfi fée ɔma a, ı́lçwa ɔnlın asa betalí ká ɔdɔm amu tin bëe, bumátin mbwi wúlí amú ayabiasi tswe amú.

19 Mú ɔma a, Yudafó akv botsu Antiochia ání ibu Pisidia ɔmáttó pú Ikonion wúluto ba bëblí asún pútse ɔdɔm amu agywün, bòkvusú líí Paulosu. Beda Paulo abwi, bítía mu dálí wúlu amutó. Buki bëe alawú, su besi mu tswí. **20** Táme bréá akasípú amu bëba bobomlí Paulo a, ɔlkvsú yínkí yó wúlu amutó. Mú ɔyi kehé a, mva Barnaba benatí yó Derbe wúluto.

Antiokia Ání ibu Siria ɔmáttó Yinkí Bá

21 Paulo mva Barnaba beda asun wankláán ámu ɔkan Derbe. Ahá tsɔtsɔctsó bedamlí klunto mlí Yesu akasípú. Móó bëlayínkí yó Listra, tsvn yó Ikonion alu bëbedali Antiochia ání ibu Pisidia ɔmáttó. **22** Iñu Paulo mva Barnaba bòwa akasípú amu atetó-ɔnlın bëe, bukítá hógyi amutó. Bëbláa amú bëe, “Ilehián ání abótsvn ipian tsɔtsɔctsó asa abówie Bulu iwíegyí ámutó.” **23** Bötú ɔpasua kugyíku á, buteklí *ɔnó bó mpái, yáí ahande há amú, pú amú wá aní Wíe amúú amú ansí dün musu ámu ibito.

24 Beki Pisidia ɔmáttó ɔpasua ámusu tá á, bëba Pamfilia ɔmáttó. **25** Beda Bulu asun wankláán ámu ɔkan Perge wúluto. Bòkvusú tsú iñu yó Atalia wúluto. **26** Paulo mva Barnaba

belatsíá ntsusuv-yibitɔ tsú iñu bowie Antiokia. Iñu gyí ɔtínéá ahógyipu amu begyankpá klí ɔnɔ bó mpái, ání Bulu ɔwáá awítɔle ha amú, méní bɔyɔ agyómá ánfí bamó mó ɔnɔ ánfí ní.

²⁷ Bréá bowie Antiokia a, beti ɔpasua ámu féé fia. Bebláa amú alíá Bulu lapú amú gyi gyuma, pú alíá Bulu lahá ahá ání bvmegyí Yudafɔ é bahɔ mu gyi. ²⁸ Betsiá akasípú amu wá nké tsɔtsɔctsɔ.

Sumbí Ayɔpú Pú ɔpasua Ámu Ifía Yerusalem

15 ¹Bréá Paulo mua Barnaba bvbv Antiokia a, ayin akv botsu Judea ɔmátsá ba iñu. Bosuná ahógyipu ámúv bvmegyí Yudafɔ ámu ató bεe, ní bvmɔkútín *keté Mose mbla ɔnɔ á, Bulu móchɔ amú nkpa. ²Paulo mua Barnaba bɔkvusú líí asún ánfisv. Mú sv amúa ató asunápú amu begyi mó nwéen kíñkíínkín. Íni sv beblí bεe, bɔwa Paulo mua Barnaba pú Antiokia ahógyipu amu akv Yerusalem, abuyowun Yesu sumbí ayɔpú pú iñu ɔpasua ahandé amu tsú asún ánfí iwi.

³ ɔpasua ámu besi ahá ámu ɔkpa benatí. Bréá bɔyɔ́ á, buna Foenike pú Samaria ɔmátsá. Bebláa iñufɔ ámu bεe, ahá ání bvmegyí Yudafɔ é badámlí kluntɔ ba Bulu wá. Asún ánfí lehié wá ahógyipu amu féé ansigyi. ⁴ Bréá bowie Yerusalem a, ɔpasua ámu, amú ahandé pú sumbí ayɔpú ámu bɔhɔ amú atíu. Paulo aná bebláa amú tóá Bulu labwé tsvn amúsú féé. ⁵ Táme ahógyipu amu akvá botsú *Farisifɔtɔ bɔkvusú líí blí bεe, “Ilehián ání ɔmá bámbásúfɔ ámu bétun keté, gyi Mose mbla ésú.”

⁶ Sumbí ayɔpú ámu pú ɔpasua ahandé amu befia yɔ asún ánfitɔ. ⁷ Bebití asún ánfí wá ɔpá. Mó ɔma a, Petro lókvusú líí, bláa amú ɔbée, “Mí apíó, mliyin ání tsú bré kvtɔ á, Bulu léle mí tsú mlitɔ ɔbée, mbláa ahá ání bvmegyí Yudafɔ mu asvn wankláán ámu, méní amú é bónu, ho músú gyí. ⁸ Bulu yín nyankpusa kluntɔ. Olɔpv ɔnjé Wankihé amu há amú, fé alíá ɔlɔpuhá ani púsúná ání alahɔ amú. ⁹ Olosuná ání bvmegyí ɔtsan há ani, tsúfé ɔleha amú kluntɔ letun bréá amú é bohogyi. ¹⁰ Ntogyi sv mlidé Bulu sɔɔ ki? Ntogyi sv mlidépv

Mose mbla ánfí ania aní anáin anumétalí gyi mósú ánfí han akasípú anfi? 11 Ekekeké! Anúlahogyi ání Bulu ɔbótsvn ani Wíe Yesu awítłesv hɔ ani nkpa fé amú.”

12 Bréá Petro lítɔí tá á, afíapu amu féé bɔbwé díín. Múú Paulo mva Barnaba bebláa amú alíá Bulu lítsvn amúsú bwé ofúla pú osúna tsotsɔtsɔ ahá ámúú bumegyí Yudafɔ ámvtɔ. 13 Bréá Paulo mva Barnaba bɔtɔí tá á, Yakobo líyɔ mósú ɔbée, “Apíó, mliyaa asu amlinu. 14 Simon Petro labláa ani ɔbée, Bulu légyankpá lé súná ání otekle ahá ámúú bumegyí Yudafɔ ámu asún. Mú su ɔlele amútá akv bwé mu ahá. 15 Asún ánfí pú Bulu ɔnósú atcípú amu asvn blíhé labwé kule. Tsúfē bɔwanlín wá Bulu asún ámvtɔ bee,

16 ‘Bulu ɔbée. Íní ɔma a, nélatsú *Dawid iwíegyí amúú ıladıda ámu kúsú.

Nélayi mó abuntí féé,
há mó bélí wankláán,

17 méni aha tráhe amu pú amúá bumegyí Yudafɔ,
mí dá dñ amúsú féé bódunká míá ngyi amú
Wíe, wun mi.

18 Alí mí, mli Wíe Buluá
nele íní súná tsú bímbí ndeblí ní.’

19 ‘Íní su tzá mí Yakobo ndeblí gyí, mlumáha apu asvansv kíkli ahá ánfí bumegyí Yudafɔ, badáamlí klvntɔ ba Bulu wá ánfí. 20 Mboún mlíha awanlun ɔwvlú bláa amú anuaa, bumágyi atogyiheá bapuhá ıkpi, tsúfē mú *iwí metün. Bumáwa atsi móa ayin asún. Bumágyi ɔbwíá bɔpusáa mu mó pú obugya. 21 Tsúfē bímbí ɔpá á, butedá Mose mbla ámu ɔkan wúlugyíwúlutɔ, butekla mu Yudafɔ ofíakpa kugyíkvu *ɔkpúnú ɔdaké É.’

ɔwvlú Pusísí Ahógyipvá Bumegyí Yudafɔ

22 Mú su sumbí ayɔpú ámu, ɔpasua ahande amu pú ɔpasua ámu bɔbwé agywun bee, bele ayin akv tsú amútá abubuo Paulo mva Barnaba yɔ Antiokia. Bele Yuda ání butetí mu Barsaba mva Silas. Amú féé buysi akpapú há ahógyipu amu. 23 ɔwvlú ání bɔpvhá amú bɔpuyátɔ asún gyí:

“Ahógyipuá mlumégyí Yudafó, mlíbu Antiokia, Siria pú Kilikia ɔmátó. Mlì apió sumbí ayçpú pú ɔpasua ahande dé ɔwulú ánfí wanlín sisí mlí.

“Anidé mlí itsiá ha.

24“Anulónu ání ani apió akv botsu anitó ba mlí wá inu, bɔpu asvanku kíkli mlí, púyíntá mlí agywun. Anumókúwá amú. 25Íní su anulafia, tsúlá ání abéle aha akv abukpa ani apió adwepú Barnaba mva Paulo ba mlí wá. 26Ahá ánfí lási amú nkpa há ani Wíe Yesu Kristo agyúmá ámu su ní. 27Mú su anidé Yuda mva Silas wa aniaa, bupúu ɔnó bebláa mlí asún ámuú anilawánlín wá ɔwulú ámutó ámu kén. 28Ojé Wankíhé lalé súná ani, ani é anulahó mó ání ima aleá abópu ató dwindwín kuku súrá mlí, dvn mbla ánfí mó iwi dehián anfi. 29Mbla ámu gyí, ‘Mlumágyi atogyihéá bapuhá ikpi. Mlumágyi ɔbwíá bɔpusáa mu mó pú obugya. Mlumáwa atsi múa ayin asón.’

“Ní mlidé mbla ánfisu gyi a, ibówa alé há mlí. Anulafun nfi.”

30Bɔwanlín ɔwulú ánfí há amú tá á, besi amúa sumbí ayçpú ámu ɔkpa bɔpuya Antiokia. Boyowie inu tí ahógyipu amu féé fíá, pú ɔwulú ámu wá amú ibító. 31Bekla ɔwulú ámu a, ansí lehie gyi amú, tsúfó móttó asún leha klun lédi amú asi. 32Yuda mva Silas, bugyi Bulu ɔnósú atçípú amu bɔtóí kplá amú wankláán pówá amú ɔwunlín, wá amú atetó-ɔnlín. 33-34Betsiá amú wá nke kplobí, ɔpasua ámu lézi amú ɔkpa iwilwiító, beyinkí yá ahá ámuú bɔwa amú sumbí ámu wá.^c

35Paulo mva Barnaba é betsiá Antiokia inu yísfu bré ku. Amúa inu ahógyipu amu akv betsiá súná ató, tsíá dá ani Wíe asun wankláán ámu ɔkan.

Paulo Mva Barnaba Abasumaín

36Bré ku ɔma a, Paulo lébláa Barnaba ɔbée, “Ha ayinki yɔ awúluá anladá ani Wíe asun wankláán ámu ɔkan féésú,

^c 15:34 Mótó yée 34 bu nwuló dada amu akutó: Támé Silas mó lɔbwé agywun ání obésin Antiokia inu.

ayekí aliá buutsie.” ³⁷Barnaba lékléá békpa Yohane ání buetetí mu Marko buo iwi. ³⁸Támē Paulo léblí ɔbée, ima aleá Marko obóbuo amú, tsúfē ɔmetrá buo amú abuyó Bulu agyúmá ámu. Oleyinkí amú ɔma tsú Pamfilia wúluto ɔpá. ³⁹Paulo mua Barnaba beprú asún ánfí kínkíínkín, ileha bemaín abasu. Barnaba lékpá Marko buo iwi, botsu ntsusuyibi yó Kipro ɔmátó. ⁴⁰Paulo é lékpá Silas buo iwi, Antiokia ahógyipu amu bɔpu amú wá Bulu ibitó, bɔpu ɔkpa. ⁴¹Paulo lóyotsun Siria móá Kilikia ɔmátó; ɔlówa ɔpasua ámúú ibubu inu ámu ɔwunlín.

Gyu

Timoteo Léyétsiá Paulo Mua Silastó

16 ¹Paulo mua Silas benatí yó Derbe pú Listra. Ohógyipu ɔkvá buetetí mu Timoteo bu Listra wúluto inu. Mu yin gyí Yudayin ání ɔlóhó Yesu gyí, támē mu sì gyí Griikiyin. ²Apíó ání bubu Listra pú Ikonion beti Timoteo idayilé. ³Paulo lékléá ɔbekpa Timoteo nátí. Mú su ɔleha betün Timoteo keté, tsúfē Yudafá ámúú bubu inu ámu fée buyin ání Griikiyin Timoteo mu sì gyí. ⁴Bréá bɔyá á, bowié wúlugiyíwúlusu butosúná inu ahógyipu mbla oduá Yesu sumbí ayɔpú ámu pú ɔpasua ahande amúú bubu Yerusalem amu bawá bee bugyíi mósú. ⁵Íni su ɔpasua ámu benya ɔwunlín hógyito, kléí ekegegyíeke.

Paulo Makedonia ɔmátó Yo

⁶Paulo mua mu aba ámu bɔtsun Frigia pú Galatia ɔmású. Tsúfē ɔjé Wankíhé méha amú ɔkpa ɔbée, budáa Bulu asún ámu ɔkan Asia ɔmátó. ⁷Bréá bowie Misia ɔsulúv ɔka á, bɔbwé agywun bee býinkí tsun yó Bitinia ɔmátó, támē Yesu ɔjé meha amú ɔkpa. ⁸Mú su bɔtsun Misia ɔsulúsu kplí yó Troa wúluto. ⁹Mú onyé á, Paulo lówun ató. Olowun ání Makedoniayin ɔku líí mu ansító, ɔde mu kokóli ɔbée, “Fa ɔpu amu ba Makedonia, afubegyi ani buvale.” ¹⁰Paulo lénya wun ató ámu alí, ɔlówankí mu ání Bulu dé ani wa ɔbée, ayó yeda asun wankláán ámu ɔkan inu. Mú su anilópu ɔkpa yó Makedonia.

Lidia Kluntədamlí Filipi Wúluto

11 Anülówie ntsusu-yibitɔ tsú Troa, fá ɔpu yó Samotrake ɔsulúsu. Mú ɔyi kehe a, anülélatísia yó Neapoli wúluto. **12** Anülópu ayabitɔ tsú Neapoli yó Filipi wúluto. Filipi gyí Makedonia wúlu yilé ní. Romafɔ búu wúlu anfitɔ. Anülétsiá inu nke kpalobí. **13** ɔkpúnú ɔdaké á, anilédali wúluto yó ɔpu ɔná ɔtinekvá aníkí aniaa, abówun ɔtínéá Yudafɔ butefia bɔ mpái. Anülétsiá inu bláa atsi akvá bebefia inu Bulu asún. **14** Atsiá bonu asún ámvtɔ ɔkvle gyí Lidia. Tiatirayin ogyi, ɔtefē tatiá mó ntsu lepe, ibu bíá. Bulu osúmpú ogyi. Ani Wíe léha mu olonu Paulo asvn blíhé amvtɔ. **15** Mú su bréá anülóbɔ mva mu wóyító ahá asú á, olobwií ɔpa há aní, blí ɔbée, “Ní mlilahogyi ání nahɔ Yesu gyi a, mlibetsiá mí wóyító.” Otsi ánfi bu anisu alu anülóbuo mu yó mu wóyító.

Paulo Mva Silas Obudu Filipi

16 Eke ɔku ayó Yudafɔ mpái ɔbɔkpá inu á, anilétv otsibi ɔkvá ogyi ɔkpábi inu. Atóla ɔnjé bu mvsu, ɔtelá atá, blí asún ání ibéba. ɔtɔbwé kóba tsotsɔctsɔ há mu awié tsú mvtó. **17** Otsibi anfi lékplá buo ania Paulonyɔ. ɔna ɔdekplún blí ɔbée, “Ahá ánfi gyí ɔsúsvúsú Bulu ámu asúmpú ni. Amódé mli nkpháhɔ ɔkpa suná ní.” **18** ɔlobwe mó nke tsotsɔctsɔ. Íní lehan Paulo. Mú su ɔledamlí bláa otsibi amu ɔbée, “Atóla ɔnjé, nde mbla wa há fó Yesu Kristo dátó, dalí mvtɔ!” lnvnu ɔnjé ámu lédali mvtɔ.

19 ɔkpábi amu awié bowun ání amú kóba ɔkpa latin. Mú su bekutá Paulo mva Silas, bítía amú ya wúlu ahande ansító. **20** Bɔpu amú ya Romafɔ asún agyípú bée, “Yudafɔ ahá ánfi bu gyi, bude asún klée wa aní wúlu anfitɔ. **21** Bude amándié laláhe ání aní mbla mèha mó iwi ɔkpa suná. Romafɔ aní mó anigyi. Aníméetalí hɔ amú amándié ámu gyi músú.” **22** lnv ɔdɔm amu botu bun Paulo mva Silasv.

Asún agyípú amu beha bée bwórí amú atadie, abunwen amú mpli. **23** Bepití Paulo mva Silas ató wankláán tá á, beha bɔpu amú tswí obu. Bébláa obu adípúsú ɔkípu bée, ogyóo

amú wankláán. ²⁴ Asún ámúú bębláa obu adıpúsú ɔkípu amu su ɔlɔpu amú yétswi obutótó, wá amú ayabi kplakitsi.

Obu Adıpúsú ɔkípu Yesu Hógyi

Gyu

25 Mú ɔyí-nsiné á, Paulo mua Silas bude mpái bɔ, bude ilu wa kánfú Bulu. Obu adıpú atráhe amu é buda bvdenu. 26 ɔtsawule pé á, ɔsulúu lékpunkí ɔwunlínssú, ilekpunkí obu ámu ntswiasi. Mú aklun féé lefinkí. Obu adıpú ámu ikan pú amú kplakitsi amu féé lɔwɔí. 27 Obu adıpúsú ɔkípu amu létsinkí, wun ání aklun amu féé lafinkí. Inu ɔlele ɔdayí uya anyɔ ɔbée amuwɔ iwi, tsufé ɔki ɔbée obu adıpú ámu féé badálí srí. 28 Táme Paulo lɔkplvn kúklukvú bláa mu ɔbée, “Mábwé iwi tɔtɔ. Ani féé anibu unu.”

29 Obu adıpúsú ɔkípu amu léha botsu ɔkandíe ba mu, ɔlɔwa ɔsa wié obu ámutɔ. Ifú de mu, su ɔdækpunktí kpakpakpakpa. ɔleyéda akpawunu Paulo mua Silas ayabitɔ. 30 Inu ɔlekpa amú dálí yéfité amú ɔbée, “Mí awié, ntɔ mbwéé asa Bulu ɔhɔ mi nkpa?”

31 Múú Paulo mua Silas bębláa mu bee, “Hɔ Yesu gyi, méni Bulu ɔbshɔ fúa fú wóyító ahá féé nkpa.” 32 Múú bębláa mua mu wóyító ahá féé ani Wíe Yesu asun wankláán ámu. 33 Onyé-onyé ámu a, oyin ámu léyiá amú iwi nlɔ ámúú benya bré ámúú bępití amú ató ámu. ɔleha amú bɔbɔ mua mu wóyító ahá ámu asú ununu. 34 Obu adıpúsú ɔkípu anfi lɔpu amú ya mu wóyító, ɔleyéha beniná ató há amú begyi. Íníá mua mu wóyító ahá féé bahɔ Bulu gyi su á, ansí lehié gyi amú.

35 Mú ɔyi kehe a, asún agyípú amu bɔwa ahá akitápú aku bee buyébláa obu adıpúsú ɔkípu amu bee, osíi ahá ámu abunati.

36 Mú su oyin ámu lébláa Paulo ɔbée, “Asún agyípú amu bapú ɔme sisí mí bee, nsíi fúa Silas amlinati. Mú su mlınati iwilwiitɔ.”

37 Táme Paulo lébláa ahá akitápú amu aku ɔbée, “Bumegyi ani asún, táme banwén ani ató ɔbuntɔ. Romafɔ anigyi, táme bawá ani obu. Ntogyi su budekléá bési ani ɔzáintɔ? Ekekéeké! Asún agyípú amu onutó bvbá bele ani.”

*Obu adipósú ɔkípu lópv Paulo mva Silas yétswi obutótá,
wá amú ayabi kplakitsi. (Gyumagyihé 16:24)*

38 Ahá akítápú amu beyinkí yó yébláa asún agyípú amu. Bréá bonu ání Romafó Paulo mua Silas bvgyi á, ifú lehié kítá amú. 39 Mú su boyóbwíi tpa há Paulo aná, bekpa amu dali yókokóli amú bee budálí wúlu amutó. 40 Inu Paulo mua Silas benatí yó Lidia wóyító. Befia apió ahógyipu amu inu, tóí kplá amú, wá amú ɔwvnln asa benatí.

Paulo Tesalonika Yó

17 ¹Bréá Paulo mua Silas benatí tsú inu bøyó á, buna Amfipoli pú Apolonia awúlusú beba Tesalonika. Yudafó *ofíakpa ku bu inu. ²Fé alhá Paulo təbwé brégyíbré á, ɔlɔyɔ ofíakpa inu ɔkpúnú ɔdaké, mua amónyɔ bøyɔ Bulu asún wanlínhé amutó. ɔlɔbwé mú ali tse sa sóón. ³Olélé Bulu asún ámutó súná amú, dínká ibwi mósú ɔbée, “Ilehián ání Kristo, (ohá ámówú Bulu ladá mu ofúli amu), obówun iwlcsin wú, lákúsú tsú afúlitó.” ɔlɔyɔ mu asún ámwsu ɔbée, “Yesu anfí nde mu iwl asún blí ánfí gyí Kristo amu ni.” ⁴Paulo asún ánfí lɔwankí Yudafó ámutó akv. Mú su bobuo mua Silas. Ali kén Griikifó Bulu asúmpú pú atsiá obú bu amósú tsɔtsɔtsɔ é bobuo amú ní.

⁵Íni léha Paulo mua Silas iwl lówa Yudafó ámu olu. Mú su bekpa aha laláhe akv buo iwl tsú bronvus, bɔpv ahá tsɔtsɔtsɔ yéhan agywun wúlu amutó. Betsií yó oyin ɔkuá butetí mu Yason wóyító, bude Paulo mua Silas dunká abubitía amú ba ɔdɔm amu ansító. ⁶Táme bumowun Paulo mua Silas. Mú su bebitía Yason mua ahógyipu amu akv ya wúlu ahande ansító, bude okitikíti bee, “Ahá ánfí ná bude agywun háan ɔyító fée ní. Bawié nfi, ⁷Yason lahó amú yái mu wóyító. Amú fée budekvsú líí Roma Owíe Dēhen mblasu. Tsúfé bude ahá bláa bee, owíe bambá ɔku bu inu, mu dá gyí Yesu.” ⁸Bréá wúlu ahande pú ɔdɔm amu bonu asún ánfí á, ilehié han amú. ⁹Táme bebití Yason mua mu aba ámu isu, beka iko, ká ntam bee buméetrá han agywun, besi amú benatí.

Paulo Mua Silas Beroia Yó

¹⁰Besi owí leta, ahógyipu amu beha Paulo mua Silas benatí yó Beroia wúluto. Benya wié inu ali, bøyɔ Yudafó ofíakpa.

11 Yudafóá bvbv wúlu anfitó botsulá hó asún ámu dvn amúá bvbv Tesalonika. Bópv ansigyí hó Bulu asún ámu, tsíá yó Bulu asvn wanlínhé amutó ekekegyíéke kí bee, ɔnɔkwali Paulo dé amú bláa. 12 Yudafó tsotsccotsó pú Griikifó atsi múa ayin ání obú bv amúsú é bɔhɔ asún ámusu gyi. 13 Yudafó ámúú bvbv Tesalonika amu bonu ání Paulo layó ɔde Bulu asún ámu ɔkan da Beroia. Íni sv begya ɔkpa yó inu bvde ınufó ámu agywun yintá. 14 Osasv, ahógyipu amu bele Paulo lé wúlu amutó ya ɔpu ɔnó, támé Silas mua Timoteo mú besi bvbv inu. 15 Ahá ámúú beyési Paulo ɔkpa ámu bekpa mu alu yówie Atene wúlutó. Bréá budeyinkí á, Paulo lópu ɔmè sísí Silas mua Timoteo ɔbée, bvwáa ɔsa bɔtu mu.

Paulo Atene Yo

16 Bréá Paulo lézi otsie ogyo Silas mua Timoteo Atene wúlutó á, inu tsíá lehié han mu. Tsúfó olowun ání ɔkpí ssón bv wúlu amutó. 17 Mú sv ní ɔyó Yudafó ofíakpa inu á, mua Yudafó pú Griikifó ámúú bvde Bulu súm ámu butetsíá lé asóntó há aba. Alí kén mua dunsu atsiápú é betsiá tóí tsú mú iwi ní. 18 Mua atiansipu akvá botsu Epikuro pú Stoak ɔpasuató^d ba inu é betsiá bíti asún ánfí. Amútó akvá befíté bee, “Ntɔ ɔkan ɔnótó ɔkapú ánfí déda?”

Aha akvá bele mú ɔnó bee, “ldebwe fé ɔkpí akvá iwi ɔdetóí tsú.” Tsúfó Paulo dé Yesu mua afúlikusú iwi asún ɔkan da. 19 Múú bekítá Paulo, kpá mu ya Areopago, igyi amú wúlu ahande offíakpa. Ahande amu bebláa Paulo bee, “Anidéklé aniaa, futói tsu fú atosunáhé ɔpwe amu iwi suna ani. 20 Anumókúnú asún ánfí ki. Mú sv anidéklé aniaa, fulée mótó suna ani.” 21 Tsúfó Atenefo pú afózá bvbv inu féé butamabwé tóto dvn asún ání ulaba nu pú mú blí.

22 Inu Paulo lókvusú líí afíapu amu ansító ɔbée, “Atenefo, nawun ání mlitehíé tswé ɔkpí. 23 Tsúfó íníá ndeki wúlu

^d 18:18 *Epikuro* ɔpasuatófó bvgyi aha akvá bvtéblí bee, ilehián ání ansí bégyi ani. Fowú á, ilatá. *Stoak* ɔpasuatófó é bee, mehián ání ansí bégyi ani dubidubí, awirehó é mákitá ani dubí.

anfitɔ́ féé á, nawun ntobí oduá mlitotswe. Nawun afɔ́dieu-asubwi kuá bɔwanlín dínká mósú bee, ‘BULUÁ ANUMÉYÍN MU.’ Mú su Bulu ámúú mlidésüm, mluméyín mu dá ámu iwi ɔkan ndeda súná mli á. ²⁴Bulu lóbwé oyí pú móts ats féé. Mguyí ɔsú múa así Owíe. Otamatsíá ɔtswékpa ání anyánkpúsa ibí léyi móts. ²⁵Otamadúnká tɔtɔ tsú ɔhaa wá, méni ibwe fé tɔku tehían mu. Tsúfél mutéhá ahá féé nkpa, ɔnjé pú tógyítzá itehían amó. ²⁶Muléha su ahá féé belin tsu ɔbakúle péts, ɔleha bekleí wá oyító féé. Muléha ɔmá kugyíku ɔtínéá butsie pú bréá bétsiá yófvu. ²⁷Olobwe mó alí, méni nyankpusa obódunká mu wun mu. Táme tekí ɔma ifí anits ɔkvuk wá. ²⁸Tsúfél ɔku léblí ɔbée, ‘Bulu su anutsie nkpa. Mu sú anitekán iwi, anigyi alia anigyi.’ Fé alia mli ilu awapú akv beblí bee, ‘Bulu ahá ani é anigyi.’

²⁹“Íníá Bulu ahá anigyi su á, animáki aniaa, Bulu gyí fé tunkuá nyankpusa lapú sika pepe, sika futútú ntéé ibwi pwé mó alia odekli. ³⁰Bímbí ámu a, ahá bvmébi alia Bulu gyí. Bulu lóbun ansíbi mósú, táme séi mó á, alabláa anyánkpúsa féé ɔbée, budámli kluntɔ. ³¹Bulu lalé eke yái ání ɔb̄tsvn ɔhá ámúú alalé yái ámusu gyi oyító ɔhagyícha asún ɔnɔkwali sv. Odekli ɔbée ahá bvbú ání ɔnɔkwali igyi. Mú sú ɔlokusúa ɔhá ámu tsú afúlitɔ ní.”

³²Íníá Paulo lótsí tsú afúlikusú iwi su á, akv bɔmɔsí mu. Táme amútó akv beblí bee, “Anidéklé aniaa, fvtráa ba afvbebláa anu asún ánfí ku é.” ³³Ínu Paulo lókusú dálí ofíakpa inu. ³⁴Táme ahá kplobí ku bɔhɔ Paulo asún ámusu gyi, bobuo mu. Amútó ɔkvle dá gyí Dionisio, oletsíá wúlu ahande amutɔ. Mua ɔtsi ɔkvá butetí mu Damari pú aha akv é.

Paulo Korinto Yɔ

18 ¹Íní ɔma a, Paulo lókusú tsú Atene yó Korinto wúluto. ²ɔlɔyóstu Yudayin ɔkvá butetí mu Akwila, bɔkwí mu Italia ɔmantí kuá butetí mó Pontotɔ. Akwila mua mu ka Priskila beba Korinto inu mɔkúwá ɔpá. Tsúfél alí bré ámutɔ á, Roma Owíe Klaudio lagya Yudafɔ féé lé Roma wúluto.

Paulo lóy় অমু ও। ৩ Tati-obubí abwepু অমু এ বুগ্যি। মু সু
Paulo létsiá অমু ও, মু মুন্য় বেত্সিএ ব্রে তাতি-বুবু অমু
ফে। ৪ কুপুনু ওদকে কুগ্যিক আ, Paulo তো যুদাফু *অফিকপা
য়ে বুলু অসুন অমুটু বান্কলান সুনায যুদাফু পু গ্ৰিকিফু
অমু, মেনি বুহু যেসু গ্যি।

৫ Bréa Silas মু তিমোতো বোতু পাউলু আ,
ৱেলি অগ্যুমায অমু য়, পু বুলু অসুন অমু কান্দা কুন্দ ব্রে
মু গ্যুমাগ্যিহে। ওল্টসিএ গ্যি অডান্সিএ সুনায যুদাফু অমু চৰে,
যেসু গ্যি ক্ৰিস্টো, (ঘাঅমু বুলু লাদা মু অফুলি অমু) নি। ৬ তামে
বুমুহু মু অসুন অমু। বুকুসু লু মুসু, সিা মু। মু সু পাউলু
লোফু ইবু লে অমু অসুন্তু, ব্লায অমু চৰে, “ত্সু ন্দে পুয়া আ, নালে
ইবু মলি অসুন্তু। নি লোু মলিদেক্লে আ, ইবাম মলিসু। নেয়েব্লায অহাঅনি
বুমেগ্যি যুদাফু ম্বুন বুলু অসুন।” ৭ ইনি সু পাউলু লেদালু যুদাফু
অফিকপা ইনু যেত্সিএ অয়িন কুভা বুতেটি মু তিতো যুস্তুস ওয়িত্য।
মেগ্যি যুদায় অয়িন অমু গ্যি, তামে অয়ি বুলু অসুম্পু। মু ওয়ি
ইবু মান্তায যুদাফু অফিকপা ইনু। ৮ তামে ক্ৰিস্পু অনি অয়ি যুদাফু
অফিকপা ইনু অহায মু মু ওয়িত্য ফে মু বুহু অনি ওৰে যেসু
গ্যি। কোৰিন্টো অমু তস্তস্তসু এ বোহুগ্যি, বুবু অমু অসু।

৯ একে কু অন্যে আ, পাউলু লোুণ অতো। মুত্য আ, অনি ওৰে লেব্লায
মু চৰে, “মান্যা ইফু। য় মুসু অফুদা অসুন অমু কান্দ ব্রুলে।
মাকপা ওন্দ বুন। ১০ ত্সুফে মিএ ফুন্য় নায। ওহায মেতালী ব্রে
ফু তো। মি অহায বুত্সু বুলু অন্তিটু।” ১১ মু সু পাউলু লেত্সিএ
কোৰিন্টো ইনু সুনায অহাঅনি বুলু অসুন অফি কুলে মু ইনু।

১২ Bréa গালো লেত্সিএ রোমা অৱৈ অত্সিএক্পা, ওডে গ্ৰিকিফু ওসাসি
ওমান্তি কুভা বুতেটি মু অকাইসু কু আ, যুদাফু অমু বুবু ওন্দ
কুলে, কিটা পাউলু, পু মু যা মু অন্তিটু। ১৩ বে, “অয়ি অন্তি দে
অহাঅসুক্পান সুনায চৰে বুসুন বুলু তসু কপা অনি লুকুসু
লু অনি ম্বলাসুসু।”

১৪ পাউলু লেন্যা ব্রী ওন্দ চৰে অমুটু অলি গালো লেব্লায
যুদাফু অমু চৰে, “নি ত্সিষা ন্তে লক্পান কু অয়ি অন্তি লাব্রে
আ, তেকি ইবু অলে নেয়ায অসু নু মলি অসুন। ১৫ তামে ইনিএ অদাপু
মলি অনুটু ম্বলা ইবু অসুন ইবু ন্বেন মলিদেগ্যি সু আ, মলিয়
অম্বলেব্লি মু। ম্বেেগ্যি অসুন অন্তি ওদু।” ১৬ মু ওল্হা বেগ্যা
অমু লে অসুন অগ্যিক্পা ইনু আ। ১৭ অহাঅনি ফে বোৱুনায কিটা
সোস্টেনে অনি অয়ি যুদাফু অফিকপা ইনু অহায, দামু ইনু।
তামে গালো মোৎসু কুকু লে মুত্য।

Paulo Yinkí Yó Antiokia

18 Paulo létsiá ahógyipu amu wá Korinto yísfun bré kv. Múú ɔleklá amú, mua Priskila pú Akwila benatí yó Kenkrea wúluto. Paulo lékpa mu nwun Kenkrea inu, púsúná ání alamá ntam kvá ɔleka ɔnó. Múú botsu ntsusuv-yibi pú bɔyó Siria ɔmátó á. 19 Bréá bowie Efeso wúluto á, Paulo lénatí sí Priskila mua Akwila, yó Yudafó offíakpa, mua Yudafó amu bvde asúntó le há aba. 20 Bokokóli mu bée, ɔtráa tsia amú wá kpalobí, omotsulá. 21 Táme bréá ɔdedali ɔyó á, ɔlebláa amú ɔbée, “Ní Bulu lótsulá á, néyinkí ba mli wá.” Inu olowie ntsusuv-yibitó tsú Efeso inu nátí.

22 Bréá ɔlekplí Kaesarea a, ɔlodu yó Yerusalem yéha ɔpasua amu tsiá. Múú oleyinkí kplí yó Antiokia a. 23 Oletsiá Antiokia inu kpalobí. Mú ɔma a, ɔlenatí inu beki Galatia pú Frigia ɔsulósu, ɔde akasípú amu Bulu asún bláa, pówá amú ɔwvnlní.

Apolo Bulu Asún ɔkanda Efeso Móá Korinto

24 Ali bré ámutó á, Yudayin ɔkvá bvtetí mu Apolo laba ɔbu Efeso wúluto. Bókwí mu Aleksandria, wúlu ání ibu Egyipte ɔmátó. Oyin tóí, oyin Bulu asun wanlínhé amu é wankláán. 25 Bosuná mu ani Wíe ɔkpa amu. Mú su Yesu iwi ɔnɔkwalí amu bli tehíé wá mu ansigyí. Táme Asú ɔbɔpú Yohane *asúbó amu pé oyin. 26 Apolo ménya ifú. ɔlɔwa klvn súná ató Yudafó offíakpa inu wankláán. Bréá Priskila mua Akwila bonu mu asun blíhé a, bekpa mu yáa wóyító yósuná mu Bulu ɔkpa amu wankláán dun alia oyin yaí. 27 Bréá Apolo lóbwé agywun ɔbée, ɔbýó Akaia ɔsulósu á, ahógyipu amu bɔwa mu atetó-ɔnlín. Bɔwanlín ɔwuló sisí inu ahógyipu bée, bvhóó mu wankláán. Bréá oloyówie inu á, ɔlehíe búa ahá ání ina Bulu awítólesu bahó Yesu gyi. 28 Apolo mua Yudafó amu begyi Bulu asun wanlínhé amu iwi nwéen, ɔlɔtɔí lé asúntó túmisu púgyi amúsú. ɔlɔpú Bulu asun wanlínhé amu súná amú ání Yesu gyí Kristo, (ɔhá ámúú Bulu ladá mu ofúli amu).

Gyu

Paulo Bulu Asún Ḍkanda Efeso

19 ¹Bréá Apolo bu Korinto a, Paulo lídú yótsun ɔsúsú awúlusú bedali tíí Efeso. ɔlɔtu akasípú aku inu. ²Múvú olefité amú ɔbée, “Mlulénya Ḍhe Wankíhé bréá mlulohogyi?”

Bele mú ɔnó bee, “Anumókúnú ki ání Ḍhe Wankíhé ku bu inu.”

³Paulo létrá fíté amú ɔbée, “Asú mɔmú bɔbɔ mli?”

Bele mú ɔnó bee, “Yohane asú ámu bɔbɔ ani.”

⁴Paulo lébláa amú ɔbée, “Yohane lísbo ahá ání badámlí kluntɔ asú. ɔlebláa amú ɔbée buhóo ɔhá ámúvú obuo mu ɔbá ámusu gyi. Mugyí Yesu.”

⁵Bréá ahá ámu bonu asún ánfi á, bɛha bɔbɔ amú asú ani Wíe Yesu dátó. ⁶Mú ɔma a, Paulo lópu ibi dínká amú nwunsu, Ḍhe Wankíhé leba amúsú. Beblí ɔblí bámbá, blí Bulu ɔnó asún é. ⁷Amú féé bɔbwé ayin dúanyɔ.

⁸Paulo lélatsiá yó Yudafɔ ofíakpa inu. ɔlɔwa klun tóí lé asúntó súná amú tsra asa kéké. Omenya ifú, méní bɔhɔ asún ámúvú ɔdeblí tsú Bulu iwíegyí iwi ámusu gyi. ⁹Támé amúaku bɔwa kluntɔ odwin, bwmɔhɔ mu asúnsú gyi. Bɔtɔí wɔ ani Wíe Ḍkpa ámúvú Paulo dé amú súná ámu ahátɔ inu. Mú su Paulo lékpa akasípú amu nátí, oletsiá súná amú ató oyin ɔkvá butetí mu Tirano ató ɔkasíkpá. ¹⁰Paulo lósuná amú ató nfinyɔ kéké. Mú su Yudafɔ pú Griikifɔ ání bvbv Asia ɔmáatɔ féé bonu ani Wíe asún ámu.

Skewa Abí Asún

¹¹Bulu lótsun Paulosu bwé ofúla akpɔnkpɔnti ku. ¹²Ahá bɔkvá mu adúkubi pú mu iwisu ató yédinká alɔpusu, benya ulɔtsá, ɔŋe laláhe é ledali ahátɔ. ¹³Yudafɔ aku é bvbv nsiné inu buna bvdeki gya *ɔŋe laláhe lé ahátɔ. Bɔwa klun bee, bɔpu ani Wíe Yesu dá gya ɔŋe laláhe lé ahátɔ. Mú su bɔkplón wa ɔŋe laláhe bee, “Dali Yesu amúvú Paulo dé mu iwi asún ɔkan da ámu dátó.” ¹⁴Igyí ahapú ɔhande ɔkvá butetí mu Skewa abi yinhé abasiéná létsiá bwé íni.

¹⁵Eke ɔku ɔŋe laláhe léfité amú ɔbée, “Nyin Yesu, nabí Paulo, mli é mé, amendi mlugyí?” ¹⁶ɔhá ámúvú ɔŋe laláhe bu

mvtɔ́ ámu lótú wíé amútɔ́, dá amú, tití amú atadie féé. Inu amú féé bɔpu amú yayá pú amú iwi nlo srí dalí wóyí ámvtɔ́. 17 Yudafɔ́ pú Griikifɔ́ bubu Efeso inu féé bonu asún ánfi. Ifú lekitá amú. Mó su bɔpu obú há ani Wíe Yesu. 18 Ahá ámúú bohogyi amvtɔ́ tsɔtsɔctsɔ́ bele amú lakpan blí. 19 Amútɔ́ akv buugyi okó alepú. Botsu okó ámu nwuló ba bɔwa mu féé ogýá ahá ansítɔ́ inu. Bobu amú nwuló ámu ibiá á, lɔbwé sika futútú mpím-aduenu (50,000)^e. 20 Ina ani Wíe Yesu túmisu mu asún ámu lenya ɔkpa kléí wankláán.

Gyu

Demetrio Mua Mu Aba Ikkɔ́ Le Wá Efeso

21 Asún ánfi féé ɔma a, Bulu ɔnjé ámu léha Paulo lɔbwé agywun ání ɔbýɔ́ Makedonia pú Akaia ɔsulúsu, fówun ɔyɔ́ Yerusalem. Múú Paulo léblí ɔbée, “Ní nowié inu á, ilehián ání néyékì Roma wúluto é.” 22 Mó su ɔlɔwa mu abvápu abanyá, buugyi Timoteo mua Erasto sisí Makedonia. Mu onutó olesi tsiá Asia ɔmátɔ́ kpalobí.

23 Ali bré ámvtɔ́ á, ani Wíe ɔkpa ámúú bude ahá suná ámu su asún kpɔnkɔnti ku ledá Efeso inu. 24 Oyin ɔkvá ɔtɔbwé sika futútú atá, bvtetí mu Demetrio bu inu. Oyin ánfi tɔpú sika futútú bwé ɔkpí yílé Artemi^f ɔtswékpa akusubi ání ɔlelian mu ɔtswékpa yílé ámu fé. Mua mu aba agyúmá ánfi ayɔpú bvtenyá kɔba tsɔtsɔctsɔ́ tsú mütɔ́. 25 ɔletí mu aba ámu pú ahá ání bvtɔbwé agyúmá ámu odu fia. Múú ɔlebláa amú ɔbée, “Mí apíó, mluyin ání agyúmá ánfi sú ani féé anulawá alé ní. 26 Yéé mlitsie mlidénu, mlidéwúun tɔá Paulo débwé? Alatá ahá bláa ta Efeso wúluto pú Asia ɔmátɔ́ féé fia ɔbée, ikpí ání ahá bapú ibi pwé bumegyí tɔtɔ. Alatá ahá ɔnɔ́ mlé tá, bude mu asúnsú hógyi. 27 Megyí ani agyúmá wule ibéyintá. Ohaa méetrá bu ɔkpí tsíhé Artemi ɔtswékpa yílé ámu. ɔkpi ámu dá é bófwí lé ɔyítɔ́. Táme teki mu gyí ɔkpíá ahá féé bvtɔtswe Asia ɔmátɔ́ pú ɔyítɔ́ féé ní.”

^e 19:19 Sika futútú mpím-aduenu (50,000) bɔbwé ɔbakóle nfí lafakulé-aduasa (130) ikoká. ^f 19:24 Artemi gyí ɔkpí kpɔnkɔnti ɔkv dá.

28 Bréá ɔdɔm amu bonu asún ánfi á, benya ɔblá, súrá okitikíti bεε, “Ókpi kpɔnkpɔnti ani Efesofɔ́ ɔkpi Artemi gyí!” 29 Kpokiti leda wúlu amvtɔ́ fεé. Ahá ámu bekítá Paulo abúopu Gaio mva Aristarko ání botsú Makedonia srí pú amú ya wúlu ofíakpa. 30 Paulo onutó lékléá ɔbóyɔ́ ofíakpa inu, ɔyɔtɔ́ kpla ɔdɔm amu, támē akasípú amu bumeħa mu ɔkpa. 31 Ómá ámvtɔ́ ahande akpɔnkpɔnti akvá bugyi Paulo anyawié é bɔwa obí lóyóbwii ipa há mu bεε, ɔmáyɔ́ ofíakpa inu. 32 Kpokiti leda ofíakpa inu. Áni bεε ali, ani é bεε ali. Amútɔ́ ahá tsɔtsɔctsɔ́ bumeħi tά svá befia inu. 33 Yudafɔ́ ámu akv ɔbɔyɔ́ ofíakpa inu. Bowutá Aleksandro sisí ɔbuntɔ́, bude mu asún ání ɔyéblí bláa. Íni su Aleksandro lótsu ibi fúá, ɔbée amule mu ɔnó. 34 Támē bréá bowun ání Yudayin ogyi á, belasúrá okitikíti, blí asun kua kule dɔnhwíri anyɔ́ kéké bεε “Ókpi kpɔnkpɔnti ani Efesofɔ́ ɔkpi Artemi gyí!”

35 Íni fεé ɔma a, wúlu atɔ́ ɔwanlínpu léha ɔdɔm amu bekpa ɔnó bun. Múú ɔlebláa amú ɔbée, “Efesofɔ́ ayin, ma méyín ání Efeso nfí gyí ani ɔkpi kpɔnkpɔnti Artemi pú mu ibwi ámúú ilekpa tsú ɔsúsú ámu nwun? 36 Óhaa má unvá ɔbétalí gyí asún ánfi iwi nwéen? Mlunya klun, méni mlímóoko mli. 37 Ahá ánfi mlilakpá ba nfí ánfitɔ́ ɔkukv mókúwí tɔtɔ́ tsú ɔtswékpa inu. Bumókublí asvansu kúsú líi ani ɔkpi tsíhé Artemisu. 38 Támē ní Demetrio mva mu aba agyúmá ayɔpú amu bee bvbv ɔku iwi asún á, asún agyípú bvbv inu, asún ogyíkpá é bu inu. Bétalí pú asún ámu ya inu kpéblí mó. 39 Ní mlibu asun bambá ku tsíá ɔnitɔ́ mó á, bétalí yéblí mó ɔtíné ámúú ani fεé anitefia gyi asún ámu. 40 Tsúfέ ní animéki wankláán á, abénya asún ání anulahan wúlu amu agywun nde. Ní befíté ani é á, animéenya asvansu púlé mó ɔnó.” 41 Olenya blí asún ánfi tá ali, ɔleha amú fεé bedasáin.

Paulo Yinkí Yá Makedonia Múa Griikifɔ́tɔ

20 1 Kpokiti amu ɔma a, Paulo léba beti akasípú amu fεé fía, tóí kplá amú, wá amú atetɔ́-ɔnlín. ɔleklá amú asa ɔlopú ɔkpa ɔyó Makedonia ɔsvlúsv. 2 Oleki nsiné inu ɔpasua ámvsu tóí kplá amú asa olobowie Griikifɔ́ ɔsvlúsv.

3Oletsiá inu tsra asa. Bréá ɔlɔbwé agywùn ɔbée, méfa ɔpu yó Siria ɔsvlùsu á, olowun ání Yudafá bude mu téé abukita mu. Mú su ɔlɔbwé agywùn ɔbée mélayátsun Makedonia ɔsvlùsu. **4**Ahá ání bekpa mu ya inu gyí Beroiayin Sopater, ogyi Piro mu bi; Tesalonikafá Aristarko mua Sekundo pú Derbeyin Gaio; amúa Timoteo pú Asiafá Tihiko mua Trofimo. **5**Ali ahá ánfi begyankpá yógyo ani Troa wúluto. **6**Israelfá begyi amú *Bodobodo Mátuhé *Nke ɔma a, anilétsiá ntsusuyibito tsú Filipi wúluto. Anilénatí nkená owító. Eke núúsí a, aniléboto nkpá agyápu amu Troa wúluto. Ani fée anilétsiá inu nkensiéno.

Eutiko Tsinkí Tsú Lowuto

7Kwasieda, igyi ndawótswí ámuto eke gyankpapu ntúpwesu á, aniléfia abégyi atá abatá fé alia ani Wíe lósuná ani. Íniá Paulo dékléá ɔbénatí ɔyi kehe su á, ɔlɔtɔí kplá amú alu yéha ɔyínsiné. **8**Nkandíe tsotsɔctsɔ bu ɔsússu obu ámúú aniléfia mótá ámuto. **9**Oyimbi ɔkvá butetí mu Eutiko lódu bian nfánsrí ɔná, ɔde asún ámu nu. Íniá Paulo lítci wá ɔpá su á, dídí lowie mu, fúrvu mu. ɔlekpa tsú ɔsússu abansúru saasi nfánsritó inu beda ɔsvlúto. Bréá boyótsu mu a, alawú féé. **10**Múú Paulo lékplí yó inu, yémlí bun musu, látá mu pútá, blí ɔbée, “Opúni mátsií mli, ɔnjé bu mutó.” **11**Paulo léyinkí dú yó ɔsússu inu, mua mu aba ámu nyɔ bebiabía bodobodo gyi. ɔlɔyɔ mu tóí amusu alu yófun ɔyi kehe, ɔlenatí. **12**Múú ahá ámu békpa kebi ámu ya wóyí á. Ansí lehie gyi amú ání ɔbu nkpa.

Paulo Troa Tsu Yó Mileto Wúluto

13Anilégyankpá yowie ntsusuyibi ámuto ayá Aso wúluto yótsu Paulo inu. Tsúfá Paulo léha ani ibi ɔbée, ɔbótsun ayabitó ɔkpa ká tíí inu. **14**Bréá ania munyo aniléyefia aba Aso wúluto inu á, olowie ntsusuyibi ámuto, aniléfa yó Mitilene wúluto. **15**Anilénatí inu ɔyi kehe, anilékusú inu yowie Kio. Eke nyɔɔsi a, anilékusú inu yowie Samo wúluto. Mú eke sáásí é á, anilétré kusú inu yowie Mileto wúluto. **16**Paulo mékléá obéyintá bré

Asia ɔmájtó. Mú su ɔmekplí Efeso wúluto, tsúfē ɔdékosí ání ní ɔbétalí á, obójowie Yerusalem asa abugyi Pentekoste nke ámu.

Paulo Efeso ɔpasua Ahandé Klá

17 Bréá anilóyowie Mileto wúluto á, Paulo lówa abí sisí Efeso ɔpasua ahandé ɔbée, bubá bɔtu mu. 18 Bréá ahandé amu bebefia mu a, ɔlebláa amú ɔbée, "Mliyin alia mía mlinyo anilóputsíá tsú eke gyankpapu ání neba Asia ɔmájtó. 19 Mliyin alia neba iwiasi yó agyúmá há mí Wíe, pú alia Yudafó bokusú líí míssú, nowun ipian, su kúráá. 20 Mliyin ání mmɔpu asún ání ibékpa mli ɔján mli bréá nedá Bulu asún ámu ɔkan dinsu pú mli wóyító. 21 Alia nɔtɔí kplá Yudafó pú Griikifó fée mbée, bvsíi lakpan bwé abudamli ba Bulu wá, abubohó ani Wíe Yesu gyi.

22 "Séi ánfi á, nɔyó Yerusalem, fé alia ɔjé Wankíhé labláa mi. Mmeyín tóá ibéba misu inu. 23 Táme móá ɔjé Wankíhé tebláa mí wúlugiywúlusú, nyin gyí, asvn wunhe pú obudu da gyo mí. 24 Táme mmotsu mó asunbogya. Mboún alia nɔmɔ agyúmá ámúvú ani Wíe Yesu léha mí ámu ɔnó. Agyúmá ámu gyí, nébláa ahá Bulu awítóle asvn wankláán ámu.

25 "Séi ánfi a, nyin ání mli ahá ánfi nebeda Bulu iwíegyí wi asún ɔkan mltó ánftó ɔkukú méetrá wun mi ekekéeké. 26 Mú su nde mli bláa mbée, ní mltó ɔku ménya nkpa ání utamatá á, megyí mí su omenya. 27 Tsúfē nabláa mli tógyítáá Bulu déklé ɔbée mlibúi.

28 "Mú su mlikí mli wi pú ahá ámúvú ɔjé Wankíhé lópwá mli ibító ámu sv wankláán. Mlikpa Bulu ɔpasua ámúvú ɔleyáí tsvn mu onutó mu bi lowusu ámu wankláán. 29 Nyin ání nenátí á, akvá bugyi fé nkpataku, bubu iyin béba bowie mltó, dá ɔpasua ámu sáin. 30 Mltó akv óó bókvsú, dámli ɔnɔkwali amu pívítía mltó akv buo wi. 31 Mú su mlda iwisu. Mlikain ání netsiá mli wá nfinsa ssón, pú ansí ntsú yíri wi súná mli ató ɔpa onyé.

32 "Mú su séi á, ndepu mli wá Bulu mva mu awítóle asún ámvtó. Mu awítóle asún ámu iwá mli ɔwvnlin, iha amlidan, talí lu kínkín, amlunya ató ámúvú ɔlehie yái há mu ahá ámúvú

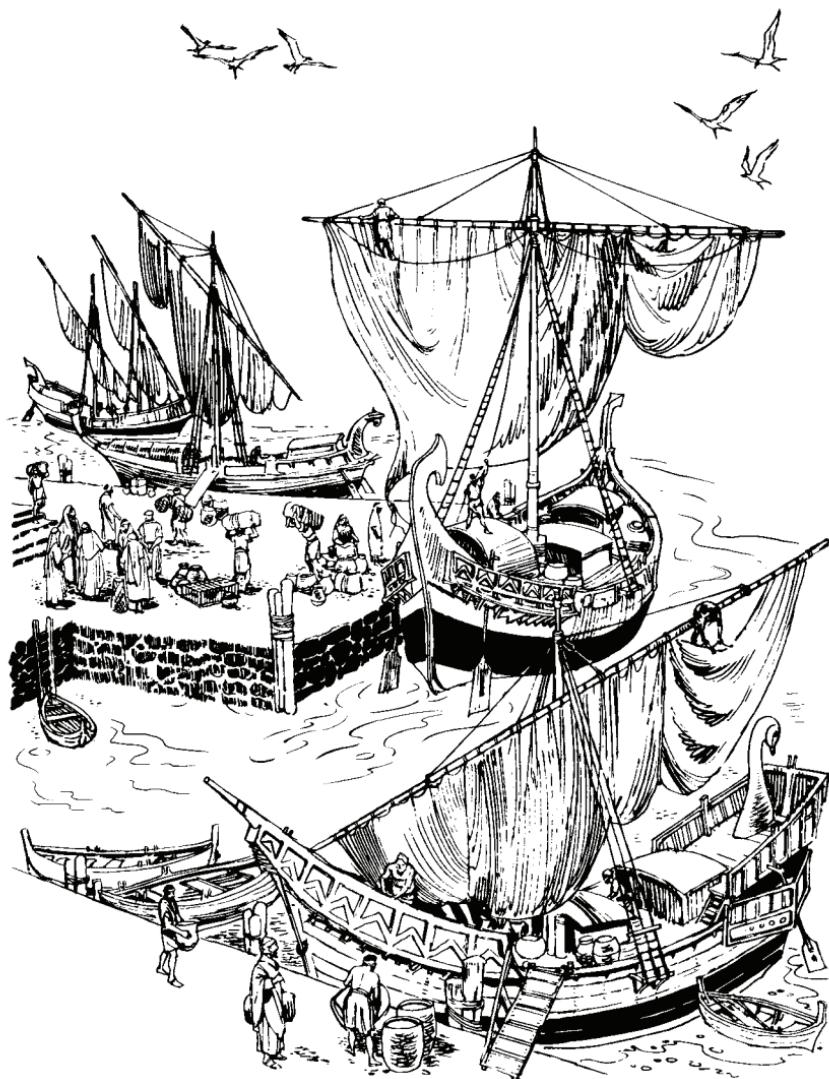
bamlí mu kle amu. ³³Bréá mbu mlí wá á, mmepé ansí ɔhaa sika pepe, mu sika futútú ntéé mu atósú. ³⁴Mlí onutó mlyin ání mí ibí anfi nöpuyá agyúmá nyá tóá ide mía mí aba ámu hián fée. ³⁵Natsvn ɔkpagyíɔkpasu súná mlí alia mlópu ibí yá agyúmá, púgyi ahá ání iwí ma amú ɔnlun buale. Mlukain ani Wíe Yesu onutó asvn blíhésu. ɔbhéé, ‘Bulu toyúlá ɔhá ání otekié ató dun ɔhá ání butekié mu.’”

³⁶Bréá Paulo léblí asún ánfi tá á, mva amúnyá fée beda akpawunu bó mpái. ³⁷Amú fée bosu bréá belatá aba pútá, klá aba. ³⁸Tóá 1lówa amú ahvmuti gyí mó ámúú ɔleblí ɔbhéé, muméétrá wun amú ekekeeké ámu. Besi mu ɔkpa yówie ɔpu ɔnó, olowie ntsusvu-yibitó.

Paulo Yerusalem Yó

21 ¹Bréá anilégyí nkla tá á, anilówie ntsusvu-yibitó, nátí laa yó Ko wúluto. Eke nyɔcsí a, anilýyá Rodo. Tsú unu á, anilébá Patara otsubúno. ²Anilénya ntsusvu-yibi kvá iyá Foinike otsubúno, anilówie mótó. ³Bréá ayá á, anilówun ɔsulúv kvá butetí mó Kipro sisí. Anilési mó tswí binasu ifún, tsvn yó Siria ɔmáttó. Aniléyekplí Tiro otsubúno, tsúfél unú béle ntsusvu-yibi ámutó ató ní. ⁴Anilótú akasípó akv unu, anilétsiá amú wá nkensiénnó. ɔhje Wankihé léle súná amú ɔbhéé, Paulo máyá Yerusalem wúluto. ⁵Ani nke lɔfvu, anilótuvá ani ɔkpasu. Bréá anidénatí á, akasípó amu, amú aká pú amú abí fée beyési ani ɔkpa alu yówie ɔpu ɔnó. lnu á, ani fée aniléda akpawunu bó mpái. ⁶Anilégyí nkla, anilówie ntsusvu-yibi ámutó pú ayá, amú é beyinkí yá wóyí.

⁷Anilénduká ɔpusu tsú Tiro alu bowie Ptolemai otsubúno. Bréá anilówie inu á, aniléyeaha ahógyipu ání bubu inu itsiá, anilétsiá amú wá ekekewúle. ⁸Oyi kehe a, anilékvusú tsú unu ba Kaesarea otsubúno. Aniléyɔswu Bulu asún ɔkan ɔdapó Filipo wóyí. Oyin ánfi gyá ahá abasiénó ámúú bele Yerusalem bée, buvsáa ahande agyúmá yó ámutó ɔkuve. ⁹Filipo bu abi tsihé abaná, bwmkúyá ayin wá kí. Bulu ɔnósú atɔípó mu abi tsihé ánfi buvgyi. ¹⁰Anilégyí nke kpaloibí inu. Eke ɔku Bulu ɔnósú ɔtɔípó Agabo lótsu Yudea ɔmáttó ba inu.

Tiro otsubúnc ni. (Gyumagyihé 21:3)

11 Olenya bowie laa alí olotsu Paulo osíétó ɔfē klí mu onutó ibí pú mu ayabi. Múú ɔleblí ɔbée, “Dje Wankíhé ɔbée, ‘Alí Yudafɔá bvbv Yerusalem békłí ɔhá ámúú ɔbu ɔfē ánfi, pú mu wá ahá ání bvmegyí Yudafɔá ibitc ní.’ ”

12Bréá anilónu asún ánfí á, ania ahá ámúú bubu inu ámu féé anilókokóli Paulo aniaa ɔmáyɔ Yerusalem. **13**Inu Paulo létaté ani ɔbée, “Ntogyi só mlidésú, mlilahá iwi lawú mí alt? Mí mó á, megyí klí ámúú békíklú mi Yerusalem amu pé nalá iwi yáí há. Mboún nalá iwi yáí ání nówu ani Wíe Yesu su é.”

14Paulo ɔnó lðdvñ ani. Mú su anilési mu tóí wa. Múú aniléblí aniaa, “Ibá móts alá ani Wíe déklé.”

15Íni ɔma a, anilókulá ani atá du yá Yerusalem. **16**Ania Kaesareafɔ akasípú akv lóyɔ inu. Békpa ani ya oyin ɔkvá butetí mu Mnason wóyító bée, aswí mu wá. Akasípú agyankpapu amutɔ ɔkule ogyi, otsú Kipro ɔmátó.

Paulo Yerusalem Wie

17Bréá anilówie Yerusalem inu á, ahógyipu amu bɔhɔ ani atúu. **18**Oyi kehe ania Paulonyɔ aniléyekí Yakobo. ɔpasua ahande amu féé beba inu. **19**Paulo lówa amú ɔnó, ɔlebláa amú tógyítóá Bulu latsvn musu bwé ahá ání bumegyí Yudafɔtɔ. **20**Bréá bonu Paulo asún ánfí á, amú féé bekanfú Bulu. Múú bebláa mu bée, “Opíó nu, Yudafɔ mpím-mpím ání badámlí kluntɔ féé bude Mose mbla ámvtɔ kínkíinkín. **21**Táme akv babláa amú bée, fasúná Yudafɔ ání bubu ɔmá bámbású féé fee, bumágyi Mose mbla ámusu. ɔma é á, fee bumátin amú abí keté, bumágyi ani amándíé ésú. **22**Ibwébwéébwé á, ahá bónu ání faba nfi. Nkálí abóbwé tsú mó iwi? **23**Abébláa fu tóá fubwéé. Ayin abaná akvá bubu anitɔ baká ntam há Bulu. Iléhián ání bɔgyuráa iwi. **24**Kpa amú ya, amliyɔgyuráa iwi. Ka amú atɔ yintáhé féé ikɔ, méni békpa amú nwun. Íni ɔbéha ahá féé békí ání futegyi Mose mbla ámusu. Íni su fu iwi asún ámúú bonu ámu ima móts. **25**Anilawánlín ɔwulú sisí ahógyipuá bumegyí Yudafɔ dodo. Anilówanlín aniaa, anilablí ání bumágyi atogyiheá bapúhá ikpi. Bumágyi obugya pú ɔbwíá bapúsa mɔ. Bumáwa atsi múa ayin asún é.”

26Mú su bréá oyí leke a, Paulo lékpa ayin abaná ámu ya, mua amónyɔ bɔyɔgyuráa iwi. ɔlɔyɔ Bulu ɔtswékpa inu yéblí ekeá amú iwigyuráa amu ibómɔ ɔnó, ɔbéha bɔbɔ afɔdile há amútɔ okugyíku.

Paulo Kútá Bulu Ọtswékpa

27 Bréá nkensiéná ámu ibá bɔfun a, Yudafɔ akvá botsú Asia ɔmátá bowun Paulo Bulu ɔtswékpa inu. Ọdɔm amúú bubu wunsinésú inu ámu féé benya ɔbló Paulosu, békítá mu. **28** Bɔsurá okitikíti bee, “Israelfɔ ayin, mlidali ba oo! Oyin ámuú ɔna ɔde ahá atá suná, yíntá amú agywun ámu ni. Mudékusú líí ɔmá ánfì, Mose Mbla pú Bulu ɔtswékpa amusu ni. Alakpá Griikifɔ kúráá ba Bulu ɔtswékpa wunsinésú nfi. Mú su alapú ifin da ɔwankíkpá amu.” **29** Beblí mú ali, tsúfē bowun Efesoyin ɔkvá bvtetí mu Trofimo mua Paulo wúlu amutɔ dodo. Íni su bukí bee Paulo lípu oyin ámu yáa Bulu ɔtswékpa inu.

30 Wúlu amutɔ féé leda kpokiti. Ahá bédali tsu amú wóyító srí ba békítá Paulo, bëbitía mu dálí ɔtswékpa wunsinésú inu, fin iban ámu. **31** Bréá bude mu da, budekléá bómɔ mu a, ɔku léyebláa Romafɔ isá akɔpú ɔhande ɔbée, “Kpokiti ladá Yerusalem wúluto.” **32** Ínunu ɔhande amu lékpa isá akɔpú ámu akvá pú amú ahande akvá besrí yó inu. Ọdɔm amu benya wun amú ali besi Paulo dá. **33** ɔhande amu lénatí yótú Paulo, ɔleha mu isá akɔpú ámu békítá mu, wá mu ikan anyo. Múú ɔlefíté ahá ámu ɔbée, “Ma gyí oyin ánfì? Ntɔ alabwé?” **34** Ọdɔm amu bude okitikíti, budejtɔní. Akvá bee ali, akvá é bee ali. Okitikíti amu ɔnó lówa ɔnlun. Mú su ɔhande amu mébi ɔnɔkwalá ibu asún ámutɔ. Íni su ɔleha ɔbée, bvpá Paulo ya isá akɔpú ámu otsiákpá. **35** Bréá bowie obu-ɔnó ɔdvukpá á, ɔdɔm amu bude iyin wa. Mú su isá akɔpú ámu botsu Paulo wá nkɔnkɔ. **36** Ahá ámu féé bvbuo Paulo, bude okitikíti bee, “Mlhà awuna mɔ mu! Mlhà awuna mɔ mu!”

Paulo Iwí Onsle

37 Bréá bowie obu ámu ɔnó, bódú wíé amú otsiákpá inu á, Paulo lébláa ɔhande amu ɔbée, “Nobwíí ipa, mbláa fu asvanku.”

ɔhande amu léfité mu ɔbée, “Futonú Griiki ɔblí? **38** Mú su megyí fúgyí Egyipteyin amúú ɔleha kpokiti leda bré kuto,

ɔlekpa ahá amɔpú mpím-na (4,000) buo iwi ya *dimbísú ámu ni?"

39 Inu Paulo lélé mú ɔnó ɔbée, "Yudayin ngyi mí mú. Tarso ání ibu Kilikia ɔmátsá bɔkwií mí. Megyí wúlubitɔ notsú. Nobwií ipa, ha mí ambla ahá ánfí asún."

40 Is akɔpú ɔhande amu léha mu ɔkpa. Mú su Paulo léyelí obu-ɔnó ɔdukpá inu, bwé ahá ámu ibi békasu. Inu lɔtɔ diin. Múú Paulo lébláa amú asún *Hebri ɔblítɔ ɔbée,

22 ¹"Mí así, apió aba, mliyaa asu mí anle mí ɔnó amlinu." ²Bréá bonu ání Hebri ɔblítɔ Paulo détɔí á, inu lɔtɔ diin. Múú Paulo lóyɔ mu asúnsú ɔbée,

³"Yudayin ngyi. Tarso wúluto bɔkwií mí Kilikia ɔsulósu, támé Yerusalem nfi beyáí mí. Gamaliel lósuná mí ani anáin mbla ámu wankláán. Nɔwa nsi Bulusúm iwi fé alia mli é mlidé mu súm nde. ⁴Ahá ání buna ani Wíe ɔkpa ánfisu á, nedinká amúsú. Nɔmɔ akv kúráá. Nekitá amútɔ atsi múa ayin akv, kíkli amú yótwsi obu. ⁵Bulu *igýí ɔhapú dəhen pú Yudafɔ asún agyípú amu fée bétalí gyi asún ánfí iwi adánsie. Amú wá nɔhɔ ɔwuló tsú pú neya apió ání bvbv Damasko wúluto, mí anyekitá ali ahá ámu wa amú ikan, pú amú ba Yerusalem, abubutí amú isu.

Gyu

Paulo Kluntɔdamlí Iwi Asón Blí (Gyumagyihé 9:1-19; 26:12-18)

6"Ekeá nɔpʊ ɔkpa nɔyá, neta Damasko wúluto wie tá, ibóbwé fé ɔpa dódúanyɔtɔ á, ɔtsáwule pé, wanki kuá mó ɔnó ihié bu ɔnlín, itsú ɔsúsú lqwankí wólí mísú. **7**Múá nówun a, nda ɔsulóto. Inu nonu ɔme ku. ɔme amu léfíté mí ɔbée, 'Saulo, Saulo, ntogyi só fudùn mísú al?' **8**Inu nefíté mbée, 'Fú ma ni, Owié?' Múú ɔme amu lébláa mi ɔbée, 'Mí Yesu, Nasaretyin ámúú fódùn mísú amu ni.' **9**Mí aba ámúú mía amúnyɔ aniná ámu bowun wanki amu, támé bumanu asún ání ɔme amu dé mí bláa. **10**Nefíté mbée, 'Owié, ntɔ mbwéé?' Ani Wíe lébláa mi ɔbée, 'Kvsu, afuyɔ Damasko wúluto. Bébláa fu tógyítɔá Bulu lahá fú ɔbée fubwéé.' **11**Wanki amu ɔnó bu ɔnlín. Mú su mmétrá wun tɔtɔ. Íni su mí aba ámu lékitá mí ibi, kpá mí ya Damasko wúluto.

12 “Oyin ɔkvá butetí mu Anania, otenyá Bulu ifú bu wúlu amutɔ. Otegyi Mose mbla ámusu wankláán. Mú su Yudafɔ ání bubu wúlu amutɔ féé butetí mu ıdayilé. 13 Oyin ánfi léba belí mí ansítɔ, bláa mí ɔbée, ‘Opío Saulo, bwii ansíbi afukí ató.’ Invnu mí ansíbi lobwií, nowun mu. 14 ɔlebláa mí ɔbée, ‘Ani anáin Bulu ámu léle fú yái ɔbée, fvbébi mu apé, afubí mu Bi Yilé ɔbwepú ámu, afunu mu ɔme. 15 Tsúfē féba begyi mu iwi adánsie, bláa ahá féé asún ání fonu pú múa fowun. 16 Ntɔ fvutráa fvugyo? Kvsu kokoli ani Wíe, afuha abubɔ fú asú, ɔfwí fú lakpan féé le.’

Paulo Bulu Asún ɔkanda ɔmátfɔtɔ

17 “Bréá neyinkí yó Yerusalem wúluto nde mpái bɔ Bulu ɔtswékpà inu á, nowun ató. 18 Mútɔ á, nowun ani Wíe Yesu, ɔlebláa mí ɔbée, ‘Wa ɔsa bwɛ, afudalı Yerusalem nft. Tsúfē bwmóchɔ fú adánsie ání fegyi tsu mí iwi.’ 19 Inu nebláa mu mbéé, ‘Mí Wíe, amú onutó buyin ání netsiá yó Yudafɔ ofíakpa yékitá ahá ání bɔhɔ fu gyi, dá amú, wá amú obu. 20 Buyin ání bréá bɔmɔ fú ɔdansiyin Stefano a, mbu inu. Nelí amú ɔma mbéé bwmóchɔ mu, nɔchɔ ámu atadie kúráá kítá.’ 21 Táme ani Wíe lébláa mí ɔbée, ‘Nati, nówá fú fýɔ tsútsúútsú, ahá ání bummegyí Yudafɔ wá.’”

22 Ahá tsɔtsɔctsɔ amu beya asu nú Paulo asun blíhé alu bɔtu bréá ɔleblí ɔbée, Bulu líwa mu ahá ání bummegyí Yudafɔ wá. Inu bɔsurá okitikíti kúklukúvú, blí bee, “Mlile mu inu! lma aleá obétsiá ɔsulúv anfisú!” 23 Inu bɔsurá okitikíti, nyá ɔbló wóí amú atadie tswí tsalífwí, kpá isi tswí wá afútɔ. 24 Múvú isá akɔpú ɔhande amu lébláa mu ahá ɔbée, “Mlkpa Paulo, amlpu mu ya mlt otsiákpá. Mlupiti mu ató ɔblí ɔnɔkwali, abi tóá suá ahá ámu bvde okitikíti surá mu nwunsu ali.” 25 Bréá beklí Paulo tá, bee abuda mu a, ɔlefíté isá ɔkɔpú ɔhande ɔkvá ɔlú mu wá ɔbée, “Mbla leha ɔkpa ání mlupiti Romayin oduá bwmókúgyi mu asún, há mu ipón ató?”

26 Bréá isá akɔpú ɔhande amu lónu asún ánfi á, ɔleyébláa mu ɔhande amu ɔbée, “Fakle afuse wulu manta iwi. Sáa Romayin oyin ámu gyí oo!”

27 Múú ɔhande amu léba Paulo wá, bəfité mu ɔbée, “Bla mi, lélé Romayin fuyi?”

Paulo lébláa mu ɔbée, “Romayin ngyi.”

28 Múú ɔhande amu lébláa mu ɔbée, “Mí mū á, iko kpɔnkɔnti neka asa nemlí Romayin.”

Támē Paulo lébláa mu ɔbée, “Mí mū á, Romayin onutónutó ngyi.”

29 Invnv ahá ámúú bęe abufite Paulo asún ámu féé badásáin. Ifú lekitá ɔhande amu onutó ó, bréá ɔlebi ání Romayin Paulo gyí asa alahá bawá mu ikan.

Paulo Yudafɔ Asún Agyípú Ansítś Lí

30 Gyi kehe a, ɔhande amu lékléá ɔbébi tɔá Paulo lɔbwę, sú Yudafɔ bvde asún kláa dinká musu. Mú su ɔleha bɔwɔí Paulo lé ikan amutɔ, ɔleha beti Bulu igyí ahapú dehen pú Yudafɔ asún agyípú amu befia. Múú ɔleha bekpa Paulo beliú amú ansító.

23 ¹Paulo lótsu ansí kí Yudafɔ asún agyípú amu diín. Múú ɔlebláa amú ɔbée, “Mí apíó Israelfɔ, nyin mí klvntɔ ání mmɔkútsiá nkpa laláhe Bulu ansító bɔtu nde.”

²Múú igyí ɔhapú dehen Anania lébláa ahá ámúú bvlí mantáa mu amu ɔbée, budáa mu ɔnɔsú. ³Inu Paulo lébláa mu ɔbée, “Fú Bulu ɔbéda. Fabwé iwí fé buntíá bakpá mū afá futútú, fabetsiá ası fee fópu Mose Mbla gyi mí asún. Fvde ahá bláa fee budá mí ansító. Fú mū megyí mbla ámu fatón a?”

⁴Aha akvá bvlí mantáa Paulo bəfité mu bęe, “Bulu igyí ɔhapú dehen fvdesia ali á?”

⁵Paulo lébláa amú ɔbée, “Mí apíó, mmeyín mbée, muggyí Bulu igyí ɔhapú dehen. Tsúfē bɔwanlín wá Bulu asún ámvtɔ bęe, ‘Máblí ɔhá ání ɔde fú ɔmású gyí iwí asun laláhe.’”

⁶Bréá Paulo lówun ání Yudafɔ asún agyípú amutɔ akv bugyi *Sadukifɔ, akv é bugyi *Farisifɔ á, ɔlɔsurá okitikíti asún ogyíkpá inu ɔbée, “Mí apíó, mí ánfí nlú á, Farisiyin ngyi. Mí anáin é á, Farisifɔ bugyi. Mí é nohogyi ání awupú bélakúsú. Mú ndeblí su bakpá mí ba asún ogyíkpá nftí ní.”

⁷Olenya blí ali pé, ahá tsotsootsó amvutó leye anyó. Farisifó ámu pú Sadukifó ámu bɔwa aba nwéengyí bí. ⁸Tsúfé Sadukifó bunteblí bee, kusú tsú afúlitó kuku má inu. Bulu-abɔpu pú ɔnjé laláhe kuku é ma inu. Táme Farisifó mó bohogyi ání íní féé bu inu. ⁹Íní léha nwéen amu ɔnó lehié wá ɔnlín. Mbla asunápúá bugyi Farisifó bɔkusú líí blí bee, “Anumókówun tsitsa kuku oyin ánfi iwi. Fíali ɔnjé ku ntéé Bulu-ɔbɔpu ɔku lébláa mu.”

¹⁰Nwéen amu ɔnó lehié wa ɔnlín, ideklé imli ükó. Inu isá akɔpú ɔhande amu lénya ifú ání bɔbwé tití Paulo. Mú su ɔlébláa isá akɔpú ámu ɔbée, “Mliwa ɔsa kpa Paulo ya mli otsiákpá inu.”

¹¹Mú onyé á, ani Wíe lébelí Paulo wá, bláa mu ɔbée, “Wa klvn! Ali ánfi fagyi mí iwi adánsié Yerusalem nfi á, ali kén fuyégyi mó Roma wúluto é ní.”

Paulo Mo Iwi Agywun Kítá

¹²Mú ɔyi kehe a, Yudafó ámu akv bebia, kítá Paulo iwi agywun. Beka ntam bee ní bwmjkómó Paulo bwméegyi ató, bwmónou ntsu. ¹³Ahá ámúú beka ntam amu bvdvñ advana (40). ¹⁴Bɔyɔ Bulu igyí ahapú dəhen pú Yudafó ahande wá, yébláa amú bee, “Anúlahié ká ntam aniaa, ní anumókómó Paulo animéeda tɔtɔ ɔnó. ¹⁵Mú su tɔá anidéklé aniaa fúa Yudafó asún agyípú amu mlíbwéé ha ani gyí, mlíki ansí wa abí sisí isá akɔpú ɔhande amu mliaa, ɔpúá Paulo ba, amlulanu mu asúntó. Anúladá iwisu aniaa, obótsutsúa obowie nfi anúlamó mu.”

¹⁶Paulo mu bitepu ɔku lónu asún ánfi féé. Mú su ɔlesrí yó isá akɔpú otsiákpá inu yówi tsá Paulosu. ¹⁷Inu Paulo létí isá akɔpú ɔhande ɔku, bláa mu ɔbée, “Kpa ɔyasubi ánfi ya mli ɔhande wá. ɔde asvanku, ɔbébláa mu.” ¹⁸Isá akɔpú ɔhande amu lékpa ɔyasubi ámu ya amú ɔhande wá, yébláa mu ɔbée, “Obu ɔdipú Paulo ɔbée, nkpa ɔyasubi ánfi ba fu. ɔde asvanku, ɔbébláa fu.”

¹⁹ɔhande amu lékítá ɔyasubi ámu ibí, kpá mu yáa itsétó yéfité mu ɔbée, “Amansu fubu ání fébláa mi?”

20 Oyasubi ámu lébláa mu ɔbée, “Yudafó ahande babwé agywun bee bépina wa abí fú wá bee, fukpá Paulo ba obowun amú ɔke, abylanu mu asún ámvtó wankláán.
21 Táme máhó músú gyi, tsúfél amú ayin ání bvdvn advana (40) bee béraín ɔkpato gyo Paulo, mó mu. Amú fée baká ntam bee, tóto méeda amú ɔnó, kpéfun bréá bamó mu. Fú nkule bugyo séi ání fótsulá kpá mu ba.”

22 Múú ɔhande amu léda ɔyasubi ámu ɔlá ɔbée, “Máyébláa ɔhaa fee fawí asún ánfi tsá míssú.” Olesi mu ɔkpa.

Gyu

Paulo Le Ya Kaesarea

23 Inu ɔhande amu léti ɪsá akɔpú ahande abanyá, ɔlebláa amú ɔbée, “Mlile ɪsá akɔpú lafanyó (200), mpɔnkɔsu adinkápú aduesiené (70) pú pía atswípu lafanyó (200) abukusu onyenı dokwebátó yo Kaesarea. **24** Mlha Paulo mpɔnkó, odinká amúsú yo. Mlkpa mu, amlha mu oyowie ɔmású ogyípú Felike wá pisii.” **25** ɔhande amu lówanlín ɔwulú mántá musu ɔbée,

26 “Mí Klaudio Lisia dé ɔwulú ánfi wanlín sisí fú, ɔmású ogyípú onumnyampu Felike. Nde fú itsiá ha. **27** Nde fú ibi ha ání Yudafó lékitá oyin ánfi, budekléá bómó mu, táme mía ɪsá akɔpú tsɔtsɔtsɔ anulýshó mu lé amú ibi. Tsúfél nonu ání Romayin ogyi. **28** Ndeklé mbée, nébi tzá ɔlɔbwé. Mú su nɔpu mu ya amú Yudafó asún agyípú ansító. **29** Inu nowun ání amú mbla iwi nwéen budegyí. Mú su ɔmɔkúbwé lakpan kukuá bómó mu, ntéé bówa mu obu. **30** Táme ɔku laba bowi tsá míssú ɔbée, Yudafó ámu aku babwé agywun bee bómó mu. Inu nɔbwé agywun mbée, nɔpu mu sisí fú. Nabláa mu anyabá ámu é mbée bupúu amú asún ba fu. Nafvun nft. Nehá fú itsiá gyággyáággyá.”

31 Isá akɔpú ámu bɔbwé dínká amú ɔhande asvn blíhésu. Onyé-onyé ámu bekpa Paulo kɔnkɔnkɔn alu yówie Antipatri wúluto. **32** Bréá ɔyí leke a, bëha mpɔnkɔsu adinkápú amu bekpa mu yáa Kaesarea, ayabitó anatípú amu beyinkí yí amú otsukpá. **33** Bréá mpɔnkɔsu adinkápú amu boyowie unu a, bɔpu Paulo pú ɔwulú ámu wá ɔmású ogyípú amu ibitó.

34 Ḍmású ogyípú amu lékla ḡwulú ámu, ɔlefíté Paulo ɔbée, “Nkúnū yin fugyi?” Bréá ɔlebí ání Kilikia ḡmátó Paulo otsú á, **35** ɔlebláa Paulo ɔbée, “Ní fú anyabá ámu bebá á, nónu fú ḡnó asún.” lnv ɔlebláa amú ɔbée, bupúu Paulo yɔwa Owíe *Herode wóyító, abugyo mu iwi.

Paulo ḡnóstun

24 ¹Nkenú ɔma a, igyí ɔhapú dehen Anania mua Yudafó ahande akv pú Mose mbla ɔbipú ɔkvá butetí mu Tertulo beba Kaesarea. Bebá békla asún ání bvbv tsu Paulo iwi súná ḡmású ogyípú Felike. ²Beti Paulo belú. Móú Tetulo lékla mu asún ɔbée,

“Onumnyampu Felike, fahá iwilwii laba ḡmá ánfító. Fú nyánsa lalá ató tsotsotsó bwé aní ḡmá ánfító. ³Fú bwéhé legyi aní ansí ɔtínegyítíné. Fúdé ató bwe. ⁴Mmedéklé mbée néyintá fú bré tsotsó. Mú su nokókóli fv, nya klvn ha aní, afunu aní asún tinbí ánfí. ⁵Anulawun ání ató oyintápú oyin ánfí gyí. Ḍtehá kpokiti tedá Yudafótó ɔyító ɔtínegyítínéá ɔtɔyó. Ḍtráa ogyi Nasaret ɔpasua ámu Bulu igyí ɔhapú. ⁶⁻⁷Alakle ɔpv ifin da Bulu ɔtswékpá inv, asa ɔkláa ogyá anulékitá mu.⁸ ⁸Ní fú onutó fefíté mu a, fówun ání asún ánfí anidéblí tsú mu iwi ánfí féé bu móvtó ntéé ima móvtó.” ⁹lnv ámu féé botsulá mósú bee, asún ámuv alablí ámu bu móvtó.

Paulo ḡnóle Felike Ansító

10 ḡmású ogyípú Felike lsbwé Paulo ibi ɔbée, olé mu ḡnó. lnv Paulo léblí ɔbée,

“Nyin ání fvde asún gyí ḡmá ánfító ilawá ɔpá. Íni su ibu mi ɔdwé ání néle mí ḡnó fú ansító. **11** Nobwíí ipa, fétalí fíté nú ání ibu móvtá nɔyɔ Yerusalem yósum Bulu, imɔkúdvun nké dúanyó. **12** Mí anyabá ánfí bwmowun mía ɔhaa agyi

⁸ 24:6b-8a Íni bu nwulú dada amu akvto: *Anulbwé agywun ání abópv ani onutó mbla gyi mu asún. Támé isá akɔpú ɔhande Lisia lsvp mu túmi bɔhɔ mu lé ani ibitó. Mú ɔma a, ɔlebláa ani ɔbée, apó mu asún ba fv.*

nwéen Bulu ɔtswékpa inu. Bumowun mí anha kpokiti ıda Yudafɔ ofíakpa kuku ntéé ɔtinetiné wúlu amutɔ. 13 Buma asvansuvá bópugyi adánsié ání amú asún ánfi bu mótɔ. 14 Támɛ natsulá ání ntosúm anı anáin Bulu tsun anı Wíe ɔkpa ámúvú bude mó tı ɔpasua laláhe amusu. Nohɔ Mose Mbla ámu pú móá Bulu ɔnósú atçípú amu bɔwanlín tswi é féeésú gyi. 15 Nde ɔkpa kú fé alíá amú é bude ɔkpa kú ání Bulu ɔbókusúa aha yilé pú aha laláhe fée tsú afúlitɔ eke kú. 16 Íni su ntobó mbódí ání mí klun méetsiá há mí pón Bulu mua anyánkpúsa fée ansítɔ brégyibré.

17 “Íniá nedali Yerusalem ulawá ɔpá á, nayínkí ba inu, napó atokiehé nebá mí ahá abupuha ahiánfɔ, mí anha Bulu igyí. 18 Mú ɔbwekpá mbu Bulu ɔtswékpa inu. Bréá nɔgyvráa iwí tá amándié ámu ɔnó á, beba bɔtu mí inu. Megyí mía ɔdɔm kuku lóyɔ inu. Kpokiti kuku é meda inu. 19 Yudafɔ aku botsu Asia ɔmáttɔ ba bvbv inu. Ní nɔbwé itɔ laláhe ku á, teki amú kúráá ɔbéba bεbláa fu, mía amúnyɔ abéblí mó. 20 Ní ibówa alé kúráá á, ha ahá ánfi onutó abublì tsitsa oduá Yudafɔ asún agyípú amu bowun mí iwí, bréá bɔpu mí ya amú ansítɔ. 21 Asun kua kule péá nɔkplón blí bréá nlí Yudafɔ asún agyípú amu ansítɔ gyí, ‘Mlidé mí asún gyí nde, tsúfē nohogyi ání awupó bélakúsú tsú afúlitɔ.’ ”

22 Íniá onumnyampu Felike yin anı Wíe ɔkpa ámu wankláán su á, olotu asún ámu híé. ɔleblí ɔbéé, “Ní isá akɔpú ɔchande Lisia ɔbá nfí á, nówun aliá nómɔ asún ámu ɔnɔ.” 23 ɔlebláa isá akɔpú ɔchande ámu ɔbéé, ogyoo Paulo iwí wankláán, ɔha mu otsia iwilwiitɔ. ɔhá mu aba ɔkpa abukí musu.

Paulo Felike Mu Ka Drusila Ansítɔ Lí

24 Nke kplobí ku ɔma a, Felike mua mu ka Drusila ání ogyi Yudayintse beba. Felike léha beyékpá Paulo ba, ɔlobɔtɔi tsú mu hógyi ání ɔbu Kristo Yesutɔ iwí súná amú. 25 Támɛ bréá ɔdetɔi tsú yilébwé, iwisvugyí pú Bulu asún ogyíké amúvú ibá ámu iwí á, ifú lekitá Felike. Mú su ɔlebláa Paulo ɔbéé, “Ku yinki asa. Nenyá bré wankláán ku á, nélatí fú.” 26 Bré

ámvtɔ́ féé Felike léki ɔkpa ání Paulo obódunká tɔ́ku beha mu ɔnó. Mú su ibu nu bu inu á, alapina wa abí bayétı Paulo, mua munycɔ batɔ́.

²⁷Nfinyɔ́ ɔma a, Felike lénatí. Porkio Festo lébetsiá mu obíású. Íníá Felike déklé ɔbée, mu asún iwá Yudafɔ ámu ɔdwɛ su á, olesi Paulo wá obu nátí.

Paulo Roma Owíe ɔkpa Wá Yɔ

25 ¹Omású ogyípú Porkio Festo lébetsiá obíású Kaesarea. Mú eke sáásí a, ɔlodu yó Yerusalem. ²Inu Bulu *igyí ahapú dehen pú Yudafɔ ahande akv bɔ́pu Paulo iwí asún yótswi mu ansító. ³Bɔ́bwɛ agywùn ání bɔ́yɔwa obúun ɔkpatɔ, mó Paulo. Mú su bɔ́yɔkvil Festo bɛe, ɔpúv Paulo ba Yerusalem. ⁴Táme Festo lébláa amú ɔbée, “Paulo da obu Kaesarea wúlutɔ dodo. lmɔ́wa ɔpá mí é néyinkí yó unu. ⁵Mliha mlı ahande amu akv abubuo mí yɔ inu, abuyeblí tsitsa oduá alabwé.”

⁶Festo létrá tsiá Yerusalem nkekwe ntéé nkɛ dú asa oleyinkí yó Kaesarea. Olowie inu á, ɔlɔwa bɔ́yɔpu Paulo ba, oletsiá asún ámvsu ɔyi kehe. ⁷Paulo lénya wíe inu alı, ahande amúv botsu Yerusalem ba amu bekafía mu, kla asún tsɔ́tsɔ́tsɔ dínká musu. Táme bumentalí nyá tɔ́tɔ púsúná ání asún ámu ibu mótó. ⁸Múv Paulo léle mu ɔnó ɔbée, “Mmɔ́kútón Yudafɔ mbla kuku, ntéé bwé tɔ́ku pú ifin da Bulu ɔtswékpa amu ntéé pú lalahe kuku é gyi Roma owíe dehen.”

⁹Festo déklé ɔbée mu asún iwá Yudafɔ ámu ɔdwɛ. Mú su ɔlefíté Paulo ɔbée, “Fudeklé fee fýɔ Yerusalem, mí anyegyi fú asún inu?”

¹⁰Paulo léle mó ɔnó ɔbée, “Roma Owíe Dehen asún ogyíkpá nlí. Nfí ilehián ání bégyi mí asún. Fú onutó fuyin ání mmɔ́kúbwé Yudafɔ tɔ́tɔ. ¹¹Ní natón mbla, ilehián lowu á, mmɔ́kútin ɔkpa mbée bumentalí nyá. Táme ní asún ánfí Yudafɔ bablí dínká mínsu anfí ma mótó á, ɔhaa má ɔkpa ání ɔbópu mí wá amú ibitɔ. Mú su mó bumentalí nyá Roma Owíe Dehen onutó ogyi mó.”

12 Iñu Festo mua mu ahande bɔyɔ abriwa wá. Múú ɔlebebláa Paulo ɔbée, “Fú onutó fee, Roma Owíe Dehen ogyií fú asún. Mú su abɔpu fú ya mu wá.”

Festo Agripa Paulo Iwí Asún Bláa

13 Nke ku ɔma a, Owíe Agripa mua Berenike beba Kaesarea. Beba beha Festo nwunkpa. **14** Betsiá iñu wá ɔpá. Mú su Festo lébláa amú Paulo iwí asún. ɔbée, “Felike lówa oyin ɔku obu nfi, olesi mu wá nátí. **15** Bréá nɔyɔ Yerusalem a, Bulu igyí ahapú dehen pú Yudafɔ ahande beba beblí asún tsɔtsɔtsɔ dínká musu, bláa mi bee nháa mu ipón, abumó mu. **16** Táme nebláa amú mbée, ‘lma ani Romafɔ amándíétó ání béha ɔku ipón, nkéti mua mu anyabá bafia gyi asún.’ **17** Mú su ekeá mía Yudafɔ ámu anilóbowie Kaesarea nfi á, mmesi wá obiátó. ɔyi kehe kótóó neha bɔyɔpu oyin ámu ba, netsiá asún ámusu. **18** Nki mbée mu anyabá ámu bénaya tsitsa ku tsú mu iwí, táme bumenya. **19** Mboún amú Bulusúm pú Yesu ɔkuá alawú tsun, táme Paulo ɔbée, ɔtráa otsie nkpa iwí asún budebítí. **20** Mú su mmowun aliá nɔyɔ asún ámvtɔ. Nefitē Paulo mbée, obótsulá abuyɔ Yerusalem, yégyi asún ámu iñu. **21** Táme ɔleblí ɔbée, mu dekléá mu asún iyó Roma Owíe Dehen ansító. Mú su neha bɔwa mu obu yófun bréá nɔpu mu sísi Roma Owíe Dehen.”

22 Múú Agripa lébláa Festo ɔbée, “Mí é ndeklé mbée nónu asún ánfi tsú mu onutó onótó.” Festo lébláa mu ɔbée, “Óke néha bɔpu mu ba, ɔbelé asún ámvtɔ suna fú.”

Paulo Agripa Ansító Lui

23 ɔyi kehe a, Agripa mua Berenike behíhié iwí, isá akɔpú pú wúlu ahande bobuo amú ba. Festo léha bekpa Paulo ba iñu. **24** Múú ɔleblí ɔbée, “Owíe Agripa mua ahá ání bafia nfi féé, mlulawun oyin ánfi ɔlú? Yudafɔ ání bubby nfi pú Yerusalem féé bɔpu mu asún ba mi. Bee, mehián ání ɔbétrá tsiá nkpa. **25** Bréá nɔyɔ asún ámvtɔ á, mmowun tóó alabwé su bɔmɔ mu. Táme mu onutó ɔbée, mpúu mu asún ya Roma Owíe Dehen. Mú su nabwé agywùn mbée,

néha bópu mu ya. ²⁶Támē mmowun tsitsa kuvu mu iwi ání nówanlín mántá musu bópu mu ya. Mú sú nakpá mu ba mli ansítá ní, titriu fú Owíe Agripa. Ndekléá atéte asún ámvu, otinéá ileyéyi a, mí anya asvanku wanlín sísi mu. ²⁷Tsúfē nawun ání ıma aleá bópu obu ɔdipú sísi, bwmowanlín tág alabwé mántá musu.”

Paulo Iwi ɔnóle Agripa Ansítá

26 ¹Múú Owíe Agripa lébláa Paulo ɔbée, “Nahá fú ɔkpa, kusv le fú ɔnó.” Paulo lótsu ıbi fvá, lé mu ɔnó ɔbée,

²“Owíe Agripa, nawun ání ɔkláa lawá mí ogyá nlú fú ansító, nde mí ɔnó le tsú asún ánfí Yudafá bakla dinká mísú anfi iwi. ³Múá ıbu ansigyí kúráá gyí, fuyin Yudafá amándié pú tág butegyi mu iwi nwéen féé. Íni su kókoli, nya kluñ afvnu mí ɔnó.

⁴“Yudafá féé buyin mí tsiátá. Buyin aliá nɔpvtiá mí ɔmáttó tsú mí nyebitó pú aliá nɔpvtiá Yerusalem wúluto. ⁵Amú féé buyin mi dodoodo. Ní budekli a, amú onutó bétalí bláa fu ání Farisiyin ngyi wankláán. *Farisifá é butegyi Yudafá Bulusúm mbla ámusu wankláán dun ɔpasua kugyíku. ⁶Tzá svá nde nlú nfi, fude mí asún gyí gyí, nde ɔkpa kú ání Bulu ɔbóbwé dinká mu asún ámuó ɔleka mó iwi ntam há aní anáin amusu. ⁷Aní abusuan dúanyá ámu féé bɔpu ansí dinká ntam anfisu ání ibéba mótó há amú. Mú sú bude Bulu súm ekekegyíeke ní. Nanáin, ntam anfi sú Yudafá bude asún kláa dinká mísú ni. ⁸Ntogyi sú mli Yudafá ánfí mó mlumétálí hógyi ání Bulu ɔbétalí kúsúa ahá tsú afúlito?

⁹“Teki mí óó nohogyiá nɔbwé tógyítá nétalí pótin Yesu Nasaretyin amu gyumagyihé ɔkpa. ¹⁰Íni gyí tág nɔbwé Yerusalem ni. Bulu igyí ahapú dehen amu bëha mí túmi bëe, nkítá Bulu ahá ámu tswi obu. Ní bómá amú é á, mí é ntotsúlá mbéé bwmóó amú. ¹¹Netsiá yó Yudafá ofíakpa kugyíku, ntehá butekítá amú, bíti amú isu, híé amú butebli Yesu iwi abususu. Amú iwi ɔbló su ntédinká amúsú yó ɔmá bámbású yékítá amú, bíti amú isu.

Paulo Ikluntodamli lwi Asún

(Gyumagyihé 9:1-19; 22:6-16)

12 “Mó ɔkpa eke ɔku Bulu igyí ahapú dehen amu bëha mí nɔyɔ̄ Damasko wúluto yɔbwé ní. 13 Bréá nna ɔkpato nɔyɔ̄ á, Nanáin, ibwe fé ɔpa dódúanyotó, wanki ku lówankí tsú ɔsúsú wúlí mísú. Lówankí dun owí. Lówankí wúlí mí aba ámúú aniná ámvsu. 14 lnu ani féé aniléddida. Nonu ɔme ku *Hebri ɔblító ɔbée, ‘Saulo, Saulo, ntogyi sú fúdun mísú alí? lwi tói fvdewa.’ 15 Múú nefité mbée, ‘Owíé, fú ma ní?’ Múú ani Wíe lébláa mi ɔbée, ‘Mí Yesu ní. Mísú fudun ní. 16 Nabele iwi ɔwan súná fú, méni fɔbwé mí osúmpú. Kusv, afuyebláa ahá tóá fawun tsu mí iwi nde, pú múa néle súná fú. 17 Nókɔ hɔ fu tsú ahá ámúú nde fú wa sísi, bugyi fú onutó ahá Yudafɔ pú amúá bumegyí Yudafɔ ibitó. 18 Fóbwií amú ansí, bédali tsu oklúntó ba wankitó. Féle amú tsú *Satan túmi así ba Bulu wá, méni obési amú lakpan kíe amú, fowun bénya otsiákpá ahá ámúú Bulu latsvn amú hógyisu bwé amú mu ahá amutó.’

Gyu

Paulo Gyumagyihé lwi Asún

19 “Nanáin Agripa, íní su nɔbwé dínká ató ámúú nowun itsú ɔsúsú ámvsu. 20 Gyankpapu a, nɔyɔ̄ Damasko wúluto. Mú ɔma a, nɔyɔ̄ Yerusalem pú Yudea ɔmáttó féé. Nɔyɔ̄ ahá ámúú bumegyí Yudafɔ ámu é wá. Neyébláa amú mbée, busví lakpan bwé, abudamli ba Bulu wá, abutsia tsiátó ání ilosuná ání badáamlí klunto. 21 Íní sú Yudafɔ ámu bekítá mí bréá mbu Bulu ɔtswékpá iwu bee bɔmɔ mí ní. 22 Támé Bulu dé mí kpa alu bɔfvn nde. Mú sú nlí nfí nde, nde mlí nyebí-ahandé féé tóá nawun bláa ní. Asún ání Mose mva Bulu ɔnósú atɔípú amu bëblí bee ibéba móttó kén ndeblí. 23 Bee, ‘Ilehián ání Kristo, (ɔhá ámúú Bulu ladá mu ofúli amu) obówun iwiɔsín wú, méni ɔbɔbwé ɔha gyankpapu ání ɔbɔkvusú tsú afúlitó. ɔbɔpv wanki ba Yudafɔ pú ahá ání bumegyí Yudafɔ é.’”

24 Bréá Paulo léblí íní á, ɔmású ogyípú Festo lókplvn wa Paulo ɔbée, “Paulo, fú nwun layíntá! Fú ɔwulúbi duvidubí amu lahá fvde gbedé lo.”

25 Múú Paulo lébláa mu ɔbéé, “Onumnyampu Festo, mmedé gbedé lɔ. Ḍnɔkwali onutónutó nde mli bláa. 26 Nanáin Agripa yin asún ánfí fée iwí. Nétalí bláa mu faan. Nahogyi ání megyí asvn ḥaínhé igyi há mu, tsúfē bwmobwe mó ḥaín. 27 Nanáin Agripa, fɔhɔ Bulu ɔnósú atɔípú asvn wanlínhé amusv gyi? Nyin ání fɔhɔ músú gyí.”

28 Inu Owíe Agripa lébláa Paulo ɔbéé, “Fahogyi fee fétalí dámlí mí bwé Okristoyin bré tinbí ánfito?”

29 Paulo lébláa mu ɔbéé, “Bré tinbí o, bré tsɔtsɔctsɔ o, mí mpái ání ndebɔ há Bulu gyí, fúa ahá ánfí mlidé mí asvn blíhé nu nde ánfí fée mléba bɔbwé fé mí. Táme bwmáwa mli ikan anfi móú.”

30 Inu á, Owíe Agripa mva ɔmású ogyípú Festo pú Berenike mva ahá ámúú butsie inu ámu fée bɔkvsú dálí. 31 Beyélí itsétɔ, amú wulewule budeblí bee, “Oyin ánfí mókúbwé tɔtɔá ilehián ha mu lowu ntéé mu obuwa.” 32 Múú Owíe Agripa lébláa Festo ɔbéé, “Teki ní oyin ánfí méblí ɔbéé, Roma owíe dehen kóún ogyíi mu asún á, teki fétalí sí mu.”

Paulo Puya Roma Wúluto

27 1 Bréá beblí alí tá á, bekutá agywun bee, abótsvn ɔpusu yá Italia ɔmátó. Bɔpv Paulo mva obu adipú akv é wá Romafɔ isá akɔpú ɔhande ɔkvá butetí mu Yulio ibitɔ. ɔhande anfi bu Roma Owíe Dehen Augusto isá akɔpú ɔpasuato. 2 Anilówie ntsusu-yibi kvá itsú Adramitio fún, iyá ɔpu ɔnó awúluá ibu Asia ɔmátó. Makedoniayin Aristarko, otsú Tesalonika amu é bu anitɔ. 3 Oyi kehe a, aniléliú Sidon ɔpu ɔnó. Isá akɔpú ɔhande Yulio lówun Paulo nwe, oleha mu ɔlɔyɔ mu aba wá, méní béha mu atzá ibéhián mu. 4 Anilékvusú tsú inu, afú lefia ani ɔpu amusv. Múú aniléyɔtsvn Kipro ɔsulúu awunso fún, tsúfē afú ámu medétsvn inu mó. 5 Anilétsvn ɔpusu yátsvn Kilikia pú Pamfilia fúnsú yówie Likia ɔsulús, Mira wúluto. 6 Isá akɔpú ɔhande amu lówun ntsusu-yibi kvá itsú Aleksandria wúluto iyá Italia ɔmátó, olele ani wá móú.

⁷Anidín ɔpu amusu pvtɔ̄. Mú su anilégyí nke tsɔ̄tsɔ̄tsɔ̄ ɔkpatɔ̄. Ilepiā anī asa anilōwie Knido. Afú ámu méha anī ɔkpa. Mú su anilópu yátsvn mantáa Kreta ɔmá. Inu á, anilópkplí tsvn Salmone wúlu ɔsaasí fún. Tsúfē afú medétsvn inu mó. ⁸Iniā anilótsvn ɔpu ɔnó-ɔnó kúráá ó á, ilepiā anī asa anilóbowie ɔtinekuá bvtetí inu “Otsubúnɔ Wankláán,” ibu mantáa Lasea wúluto.

⁹Nke tsɔ̄tsɔ̄tsɔ̄ lóbɔ̄tsvn, nkeá bvtɔ̄púklí ɔnó kúlí lakpansikíé é ilɔ̄tsvn. Nke ámvtɔ̄ é á, ɔpu amu ideda. Mú su mósú tsvn lówa ifú. Ini su Paulo lótoí kplá amú ɔbée, ¹⁰“Mí awié, nawun ání ní anuméki wankláán anī ɔkpa ánfi natító a, abóhvlí ató tsɔ̄tsɔ̄tsɔ̄. Megyí ató pú ntsusv-yibi ámu wule, anī onutónutó é abésin mótsó.” ¹¹Táme isá akopú ɔhande amu lóhɔ̄ ntsusv-yibi ámvtɔ̄ ɔhande pú mu wie asún sí Paulo. ¹²Iniā otsubúnɔ inu ima aleá abétsiá inu nyankputswiébi su á, amvtó ahá tsɔ̄tsɔ̄tsɔ̄ beblí bee abénatí inu. Amú ansí dun ání abóywowie Foinike, igyi Kreta otsubúnɔ, ibu owí ɔkplíwíékpá fún, tsíá inu nyankputswiébi amu.

Atsufú Kpɔ̄nkɔ̄nti ɔpusu Tsúvn

¹³Inu afú kvá itsú gyɔ̄pisv lówa tsúvn brevu b̄i. Ini su ahá ámvtɔ̄ akv bosusú ání amú agywun ámu békanaá. Mu su belatsú símpiá itehá ntsusv-yibi telíi tsukvle wá ntsusv-yibi ámvtɔ̄, bɔ̄pvtvn Kreta ɔpu ɔnó-ɔnó. ¹⁴Táme imɔ̄wa ɔpá kvkv afú kpɔ̄nkɔ̄nti kv lókusú tsú Kreta ifúnsó. Afú ámu dá gyí “Binasv-owí-ɔdalikpa-afú.” ¹⁵Afú ámu lébefia anī. Iniā anumetalí sánkía ntsusv-yibi ámu su á, anilési iwi há afú ámu, ilɔ̄pu ntsusv-yibi ámu nátí. ¹⁶Ilɔ̄pu mó srí yátsvn mantáa ɔpu nsuné ɔsvlóv kvá bvtetí mó Kauda así. Ilɔ̄wa ɔnlín asa betalí tsú ɔklvnbi ámóó bvtɔ̄pélé ahá ání bvde ntsu wie, isian ntsusv-yibi ámu ɔma amu wá yibi ámvtɔ̄. ¹⁷Inu ntsusv-yibi ámvtɔ̄ agyúmá ayɔ̄pú bebitíá ɔklvnbi ámu wá ntsusv-yibi ámvtɔ̄. Bɔ̄pu ɔfē klí ntsusv-yibi ámu kínkíinkín, méní iméemaín. Benya ifú bee afú ámu ibátsvan ntsusv-yibi ámu yówie Libia otsubúnɔ osablútɔ̄. Mú su bele tati ání isian ntsusv-yibi ámusu, méní ntsusv-yibi ámu bénatí pvtɔ̄.

Mú óó á, afú ámu lótsvan ntsusuv-yibi ámu nátí ɔwvnlínsú. 18 Mú ɔyi kehe a, afú ámu ɔnó lehié wá ɔnlun. Mú su bɔwa amú atɔ suráhé le wá ɔpvtɔ bì. 19 ɔke sáásí a, bele ntsusuv-yibi ámu iwi ntobí kugyíkvá amú ibi léda wá ɔpu amvtɔ. 20 Anitráa animédé owí múa ntsrakpabi wúun nke tsɔtsɔctsɔ, afú ámu ɔnó é itráa bu ɔnlun. Mú su ani ansí metrá dinká tɔtɔsu dun lowu.

21 Nke tsɔtsɔctsɔ lɔtsvn, ahá ámu butráa bumédé ató gyí. Inu Paulo lókvusú líí amú fée ansító, bláa amú ɔbée, “Mí awié, teki ní mlulónu mí ɔme, anuménatí Kreta otsubúnɔ a, teki animókó befia ipian, hólí ani ató ali. 22 Táme séi á, mbláa mlí amlunu. Mliwa kln, tsúfē anitɔ ɔkvku móowu, ntsusuv-yibi ánfi wule obéyintá. 23 Ígye onyé á, mí Buluá ntosúm lówa mu ɔbɔpu mí wá. 24 ɔlebláa mi ɔbée, ‘Paulo, mánya ifú. Ibwébwéébwé á, félí Roma Owíe Dehen ansító. Bulu lawá awitole há fú. Mú su alahó ahá ánfi fúa amónyɔ mlná ánfi fée nkpa.’ 25 Mú su mí awié, mlnya kln, tsúfē mí ansí dín ání Bulu ɔbéha ibéba mótó fé alíá mu ɔbɔpu labébláa mi. 26 Táme ibwébwéébwé á, afú ámu ibéda ani ya ɔpu nsiné ɔsvlúv kvsu.”

27 ɔke dúanası onyé á, afú ámu bu mósú ide anida yáa nsiné inu ɔpuá bútetí mó Adriasu. Mú ɔyinsiné á, ntsusuv-yibi ámutɔ agyómá ayɔpú bosusúu ání anilatá ɔsvlúv tutá. 28 Mú su bɔpu ɔfé kápú ɔpu amu oklú kí. Benya ayabi lafakule advanyɔ (120). Bré kpalobí ɔma betrá kapú mó kí a, benya ayabi adukwebá (90). 29 Ifú lekitá ntsusuv-yibitɔ agyómá ayɔpú ámu ání abódu abutású. Mú su beda asímpi ání bvtɔpúkítá ntsusuv-yibi líí ana kéké síán mó ɔma, sí mó wá ɔpu amvtɔ. Bokokóli Bulu bee ɔyí ikéé amó. 30 Agyómá ayɔpú amu akv bekleá bésrí dalí ntsusuv-yibi ámutɔ. Mú su békí ansí lé ɔklun kusubi ámu dínká ɔpu amusv híéé, fé símpi ámu budepusíán ɔklun ámu ɔnósú. 31 Táme Paulo ɔlebláa isá akɔpú ámu pú amú ɔhande ɔbée, “Ní ntsusuv-yibi ámutɔ agyómá ayɔpú bumetsiá mótó á, mluméenya nkpa.” 32 Mú su isá akɔpú amu beka ɔklun kusubi ámu ɔfé tìn, há afú lótsvan mó nátí.

³³Óyí ibá beke a, Paulo lóbwií ipa há amú féé ɔbée, bugyíi ató. ɔleblí ɔbée, "Kwasieda anyɔ sóón ní, atogyihe medunká mli ɔwɔlì. Mlumɔkúgyi tɔtɔtɔ. ³⁴Nobwií ipa há mli, mlígyi ató ngya, méni mlumóowu. Mltɔ ɔkvku nwunsv-imi kule kúráá mófwi." ³⁵Paulo lótɔí tá á, ɔlele bodobodo ipín, dá Bulu ipán amú féé ansító, ɔlemaín ku wá gyí bi. ³⁶Inu anitɔ okugyíɔku líwa klun gyi ató. ³⁷Ani ahá lafanyɔ aduesien-sie (276) bu ntsusv-yibi ámvtɔ. ³⁸Bréá amú féé begyi ató alia bétalí á, bele ayó ámúú ibu ntsusv-yibi ámvtɔ ámu féé wá ɔpvtɔ, há ntsusv-yibi ámu leta odwin.

Ntsusv-yibi Ámu Bwiebwíe

³⁹Bréá ɔyí déké a, agyúmá ayɔpú ámu bowun ání ɔpu amu bámbi lowie ɔsulúv kvsu, támè bvmebi otsubúnɔ oduá igyi. Inu bɔbwé agywùn bee békán ntsusv-yibi ámu ya inu. ⁴⁰Mú su bekakáá símpí ámu tuntin wa ɔpvtɔ. Besankí ntsusv-yibi ámu mpai é. Múú botsu tati yílé ámúú isian ntsusv-yibi ámu ansító ámu fóá, fía afú ámu, bɔpu bɔyɔ́ ɔpu ɔnɔ. ⁴¹Támè ntsusv-yibi ámu lɔyódu ḥesisv, sin inu, ɔpu amu leda wúlí ɔklun amu ɔma máín-máín mó.

⁴²Isá akɔpú ámu bɔbwé agywùn bee bómɔ obu adipú ámu féé, méni ɔkvku méepití dalí, srí. ⁴³Támè amú ɔhande léklé ání ɔbɔhɔ Paulo nkpa. Mú su ɔmeha amú ɔkpa ání bvmɔ́ obu adipú ámu. Támè ɔlebláa amú ɔbée, ɔhagyíɔha ání ɔbétalí á, otúu wie ɔpu amvtɔ, ɔputi dalí. ⁴⁴ɔma a, ɔleha atráhe amu é bɔdu dínká ntsusv-yibi ámu afunsu yówie ogbémgbesv. Amú féé begyi mbla ámusv, bɔyɔ́ ogbémgbesv inu.

Malta Wúluto Asún

28 ¹Ani féé anulédiñká ogbémgbé amusv. ɔma asa anulébi ání ɔpu nsiné ɔsulúv kvá butetí mó Malta ni. ²Nyankpv détswíe, su atsalı bu inu. Támè inu atsiápú amu begyi ani bvale dúdá ogyá ɔpu ɔnɔ inu há ani, ani féé anulétsiá mó ası. ³Paulo lékpa ngayibí ɔbée amupuwa ogyá ámvtɔ. Sáa ibe bu mútɔ. Ogyá ámu okunkúu su ibe ámu lótswi yi Paulo ɔbiwetɔ. ⁴Bréá inu atsiápú amu bowun ání

iwá ámu yí mu a, bebláa aba bee, "Ahá ɔmɔpú oyin ánfí gyí. Ibu mútó ání aladálí ɔpu amvtó, támé ani ɔkpí ámúvú ɔtebítí isu ámu médékle ɔbée otsía nkpa." 5lnu Paulo lówunáa ibi, iwá ámu lékpa wié ogyá, támé tɔtɔ móbwé Paulo. 6Amú fée besi bulí budekú. Buki bee Paulo obópunyá, ntéé ɔbétin wu. Támé bréá belí wá ɔpá tɔtɔ méba a, beladámlí amú agywun blí bee, "ɔkpí ɔku ɔhá ánfí gyí."

7Ohande ɔku bu ɔsulúu ku ɔpu nsiné inu. Mu dá gyí Publio. Olóhó ani atúu, kpá ani ya mu wóyítá, anilétsiá mu wá nkensá kéké. 8Ali bré ámvtó á, owísó lakítá ɔhande amu mu si, mu iwtó latú; ɔda. Paulo léyekí mu, ɔlɔpu ibi dínká musu bá mpái há mu, iwi lówa mu ɔnlin. 9Mú ɔma a, bɔpu alɔpvá bubu ɔsulúu amusu fée ba, Paulo létsa amú iló. 10Anilétsiá inu tsra asa, inufó ámu bɔwa ani numnyam, kíé ani ató tsotsɔtsó. Bréá anidénatí á, bɔpu atóá ibéhián ani ɔkpato fée sí ani ɔkpa.

Roma Wúluto Yɔ

11Anilýyɔ ɔpu ɔná yótsu ntsusu-yibi kvá iltatsiá inu nyankputswiébi amu fée. Itsú Aleksandria wúluto. Besré atabí akvá bugyi ɔkpí yi ntsusu-yibi ámu ansító. 12Aniléyelí ɔpu nsiné ɔsulúu ku otsubúnɔ, butetí mó Sirakus, anilétsiá inu nkensá. 13Tsú inu á, anilóbomlí tsun bowie wúlu yílé kvá butetí mó Regiosu. Mú ɔyi kēhe a, afú ku lówa tsúvn bi tsu ayası fún. Nkenyá ɔma a, anilóyowie otsubúnɔ kvá butetí mó Puteoli. 14Aniléfia ahógyipu akvá inu. Bokokóli ani bee, atsía amú wá nkensiénó. Anilókusú tsú inu á, anilýyɔ Roma wúluto. 15Apió ání bubu Roma wúluto bonu ání abá. Mú su amótó akvá beba ibiá ogyíkpá, butetí inu Apia. Akvá é beba ɔtinékvá butetí inu Afɔ́ɔ Oswílkpá Asa, ibu ɔkpato befia ani. Bréá Paulo lówun amú á, mu ansí legyi, ɔleda Bulu ipán.

Bulu Asón ɔkanda Roma Wúluto

16Bréá anilóyowie Roma wúluto á, Roma aban léha Paulo ɔkpa ání ɔbétalí yétsiá ɔtínéá odekclé, támé isá ɔkpó ɔku obógyo mu iwi brégyíbré.

17 Eke sáásí a, Paulo léti Yudafó ahandeá bvbv iuv féé fia. Múú ɔlebláa amú ɔbée, “Mí apíó, ibu mótsá mmɔpvu lalahé kuku gyi mí ɔmátfó, mmeyintá aní anáin amándié kuku é. Táme aní ahande ání bvbv Yerusalem bekítá mí ya Romafó. **18** Bɔyɔ mí asúntá á, tekí bekleá bési mí, tsúfē bomowun tsitsa kuku mí iwi asa bee bvmóo mí. **19** Táme Yudafó ámu bvmotsulá ání busíi mi. Amú bwehé su nɔkulí ɔkpa mbée, Roma Owíe Dehen onutó ogyíi mí asún. Megyí bee mbv mí ɔmá iwi asvansu. **20** Mú su natí mli fia ni. Tsúfē ɔhá ámúú Israelfó bude mu ɔkpa kíi amu sú nda ikan anfto.”

21 Amú é bεbláa Paulo bee, “Anumókvhó ɔwvló kuku tsú Yudea ɔmátsó tsú fú iwi. Aní apíó Yudafó ámutó ɔkukvú é mókútsú iuv bεbláa aní asvn laláhe kuku tsú fú iwi. **22** Táme ha aní abi fú agywun. Tsúfē anyin ání ahá bvtéblí asvn laláhe tsú Bulusúm ɔpasua ánfí fúbv mótsá ánfí iwi ɔtínegyíctíné.”

23 Mú su mva Yudafó ámu bεhié ekeá bεfia. Eke ámu lsfvn a, Yudafó tsɔtsɔctsó bεba befia Paulo woyí iuv. Paulo lɔtɔí kplá amú. ɔlɔpv Mose Mbla pú Bulu ɔnɔsú atɔípó amu asvn wanlínhé lé Bulu iwíegyí ámu iwi asúntá súná amú tsú nyankí pɔn owí. ɔlɔbó mbódí ání ɔbédamlí amú abvhó Yesu Kristo iwi asún ámusu gyi. **24** Amútó akv bohogyi, táme akv bvmohogyi. **25** Amú wulewule amu ɔnɔ móbwé kule, bɔwa asún ámu prú bi. Táme Paulo létrá bláa amú asvn kua kule asa bedasáín. ɔlebláa amú ɔbée, “Dje Wankíhé lébláa mli anáin ɔnɔkwali amu tsvn Bulu ɔnɔsú ɔtɔípó *Yesaiasu. ɔbée,

26 ‘Yó ahá ánfí wá afuyebláa amú fee,

Bónu lánú, táme bvmóonu mó asi.

Békí láki, táme buméebi mó.

27 Tsúfē kluntó bu amú odwin.

Batílá asv, bun ansíbi é.

Ní megyí alí á, tekí bówun ató

bónu asún,

amú agywun bóbwií.

Bédamlí ba mí wá,

nétsa amú uló.’”

28-29 Paulo límc mu asún ɔná ɔbée, “Mú su ndekléá mlubú ání Bulu nkrahóo asún ámu lawié ahá ání bumegyí Yudafó é wá dodo. Amú mó báhó asún ámu.”^h 30 Paulo létsiá iwu nfinyɔ kéké. Oletsiá mu onutó obu háihetɔ. Oletsiá hɔ afɔ́ ání beba bésináa mu féé. 31 Olɔwa klun dá Bulu iwíegyí ámu iwí asún ɔkan, olosuná ani Wíe Yesu Kristo iwí asún é ahá féé ansító. Dhaa métin mu ɔkpa.

^h 28:29 Mótó yée 29 bu nwuló dada amu akvto: *Bréá Paulo léblí asún ánfi tá á, Yudafó ámu bokusú nátí, amú wvlewvle bvna bvde asún ámu nwéen gyí.*

Ɔwulúá Paulo Lówanlín Sísí Romafɔ

1 ¹Mí Yesu Kristo osúmbi Paulo dé ɔwulú ánfì wanlín sisí mlí Romafɔ. Bulu létí mí ɔbée, mbóbwé mu *sumbí ɔyɔpú. ɔlele mí yáí ání néda mu *asvn wankláán ámu ɔkan.

²Bulu léhie asvn wankláán ánfì yáí tsvn mu ɔnósú atɔípúsú dodoodo, bɔwanlín mó wá mu asvn wanlínhé amvtɔ. ³Asvn wankláán ámu ilɔtɔí tsú mu Bi, ogyi aní Wíe Yesu Kristo iwi. Anyánkpúsa ɔkpasu á, ɔleln Owíe *Dawid abusuants. ⁴Bulu léle súná ání lélé mu Bi ní. ɔlɔtsvn *ɔjɛ Wankíhé túmitɔ kósvá mu tsú afúlitɔ. Muyí aní Wíe Yesu Kristo. ⁵Ina mvsu Bulu lawá awitɔle lé mí mu sumbí ɔyɔpú, méní nékpa ɔmá bámbásúfɔ bɔhɔ mu gyi, nú mu ɔmè. ⁶Mlí Romafɔ ánfì Bulu latí ɔbée, mlibóbwé Yesu Kristo klé é mlívú mójtɔ.

Rom

⁷Íni su mí Paulo nde ɔwulú ánfì wanlín sisí mlá mlívú Roma fée. Bulu lahíé dwé mlí, tí mlí, pú mlí bwé mu ahá. Nde aní Sí Bulu mva aní Wíe Yesu Kristo kokóli mbée, bugyíí mlí buvha mlí iwilwii.

Paulo Bulu լpánda

⁸Gyankpapu a, nna Yesu Kristosu nde mí Bulu լpán da mlítɔ okugyíɔku nwunsv. Tsúfé mlí Kristo hógyi su mlí dá de ɔyítɔ fée. ⁹Napó mí klvn fée nde Bulu súm tsvn mu Bi Yesu iwi asvn wankláán ɔkan ámúú ndeda ámvsu. Obégyi mi adánsie ání ntékáín mlisv brégyíbréá nde mpái bɔ. ¹⁰Ntetsíá kokóli mu ekekegyíeke mbée, otsúla finki ɔkpa ha mi, antali besináá mlí nke ánfitɔ. ¹¹Tsúfé ἰdūn mí ɔwɔliá mía mlunyɔ abéfia, méní nébeha mlénya ɔjɛ Wankíhé

atokiehé ání ibówa mlı ɔwunlín. ¹²Múá ndeblí gyí, ní nebá mlı wá á, mí hógyi bówa mlı ɔwunlín, mlı klé é ibówa mí ɔwunlín.

¹³Mí apió, ndekléá neha mlı bı ání nabwébwéébwé agywıun ání nébesináa mlı, támę tɔku de mí ɔkpa tíin bɔfvn nde. Ndekléá néba inu bɔtɔi kplá ahá, ménı bɔ́ho Yesu gyi, fé alia nahá ahá bahɔ mu gyi ɔmá bámbátɔ. ¹⁴Íni gyí tɔá ilehián ání nɔ́bwé ahá féétɔ ni. Iléhián ání nɔ́bwé mu Griikifɔ pú ɔblú bámbá ablípú, atiansipu pú aha mimláhe féétɔ. ¹⁵Íni su mí ansí lapé ání nébláa mlı ahá ání mlıbu Roma wúluto é asun wankláán ámu.

Bulu Asun Wankláán Ámu Túmi

¹⁶Bulu asun wankláán ámu ıma mí péli. Tsúfé mógyí Bulu túmi ání ɔdepvhɔ ɔhagyícha ání ɔlhɔ Kristo gyi nkpa ní. *Yudafɔ gyánkpá, asa ahá ání bumegyí Yudafɔ bvbuo. ¹⁷Tsúfé asun wankláán ámutɔ Bulu lélé alia ɔtɔbwé ɔha yilé ɔbwepú súná. Mú ɔsú-ası féé ilí hógyisu. Íni Bulu asun wanlínhé amu leblí ní. “Ohá ání mu hógyi su Bulu latsú mu ání mu asún da ɔkpa obénya nkpa.”

Lakpan ɔbwepú ɔhagyícha Gyí Bulu Ansítɔ

¹⁸Bulu lélé mu ɔblí súná tsú ɔsúsú. Olenya ɔblí ahá ání bvtamanyá mu ifú, bude lalahe bwé, bapú amú owuntɔlin bude Bulu asún ání igyi ɔnɔkwali ɔkpa tíin. ¹⁹Bulu ɔbébití amú isu. Tsúfé tɔá ilehián ání békì tsú Bulu iwi ida amú ansítɔ dodo. Bulu onutó lélé mó ɔwan súná ámu. ²⁰Ibvı mütɔ ání ɔhaa tamawun Bulu túmiá itamatá pú alia ogyi. Támę tsú bréá Bulu l̄bwé ɔyí ɔpá á, Bulu tsiátɔ meŋaín. Tsúfé mu atɔ bwehé lélé mó súná wankláán ání ahá bétalí wun mó, póbí mu. Íni su ɔhaa má ɔnó kuku lé. ²¹Buyin Bulu, támę bumɔwa mu numnyam ání iletisiá mu, bumɔpu ipán kuku é há mu. Mboún tɔá ıma ası bútɔgywún tsu Bulu iwi. Butamatráa nu mu asún ámu ası. Basin oklúntɔ. ²²Buteki amú iwi bee betin ansí, támę bemimláa. ²³Basí Bulu ɔkiankpapu amu tswi, yá bude ıkpi ání buma nkpa

súm. Bɔpwɛ amú, ntéé sré amú fé nyankpusa ání otowú, ntéé mbubwi, ntéé mbwí pú awɔ akv.

24 Íni su Bulu ladámlí ɔma há amú, basí bude atɔ laláheá budeklé tsu amú klvntɔ bwe, amúa amú aba bude iwi supáa. **25** Butamatráa hɔ Bulu ɔnɔkwali amusv gyi. Asún ání ima mútó mboún budehógyi. Íni su bayó bude Bulu atɔ bwéhé mboún súm, sí atɔ féeé ɔbwepú ámu onutó. Kanfú letsíá mu bré féé! *Amen.

26 Amú bwéhé ánfí su Bulu lédamlí ɔma há amú, buna bude hakpanla bwe. Amú atsi kúráá besi ayin wá dí, fé alia ɔda yaí, amú wulewule buda aba wá. **27** Ali kén ayin é besi atsi wá dí fé alia bvtɔbwé mó yáí, buda aba wá ní. Hakpanla anfí bwe su Bulu lébití amú ɔsu ání lekanáa ha amú, bude mó wúun ni.

28 Íniá bakíná Bulu bì su á, Bulu ladámlí ɔma há amú, bude asukpan susúu, bude tɔá ima aleá ɔha ɔbɔbwé bwe. **29** Lalahé sɔón bu amútó. Ikv gyí; lakpanbwé, opotsuawa, olu, ɔnsípe, ahámɔ, mblíkpéé, ahámlé, agywùn laláhe bwe pú ahátsíi. **30** Ahá ɔnótin, Bulu asúnkiná, atómábú, iwitsú, iwi adábi da. Lakpan ɔkpagyáa, akwípúsu kvsúlú. **31** Butamagywún, butamagyi amú asun blíhésu. Butamadwé ahá, butamawun ahá nwe. **32** Íniá buyin ání Bulu mbla ámu losuná ání ɔhá ání otsíá atsiábi anfí odu obówu óó á, megyí Íni ánfí nkule budebwé. Butráa bude lalahé abwepú é atetɔ-ɔnlín wa dínká músú.

Bulu Tamakú ɔha Ansító

2 **1** Íni su fúá futsie fude fú aba ilá le, fuma ɔnɔ kuvu lé Bulu ansító. Tsúfé fude akv ilá le, támé fude mó odu kén bwe. Mú su ní fude amú ilá le á, iwi pón fúdeha. **2** Aniyin ání Bulu ɔbéha ahá ání bude Íni odu bwe ipón. Aniyin é ání mu asún da ɔkpa. **3** Mú su ní fúde ahá ilá le lakpan ání fú onutó fúdebwé su á, bì ání Bulu é ɔbéha fú ipón. Fuméetalí kɔli dalí mu ibi. Ntéé fumeyín ali? **4** Bulu lalé mu yilé pú mu awítɔle ɔwan súná fú, alanyá klvn há fú, támé fumobu mu. Ntéé fumeyín ání alia fédamlí klvntɔ yínkí ba mu wá

su alalé mu awitole súná fú? 5 Támē klvntɔ bu fu odwin, asvtɔ bu fu ɔnlun. Mú su ɪsvtɔbití ání ɪda gyo fú ekeá Bulu ɔnɔkwalipu obégyi asún itráa démoní tsía. 6 Bulu ɔbéka ɔhagyíha t̄kɔ mu bwéhé ɔnɔ. 7 Akv bapó ansí dínká ání bénya numnyam, ɪdayilé pú nkpa ání itamatá. Mú su banyá klvn bvde yilé bwé ekekegyíeke. Amú Bulu ɔbéha nkpa ání itamatá ní. 8 Támē akvá bubu ɔnsípɛ, bakíná ɔnɔkwal amu pú yilébwé, bubuo lalahe mū á, Bulu ɔbɔpu ɔblí gyi amú asún, bítí amú ɪsu wankláán. 9 Asvn wunhe múa iwiɔsın béba lalahe abwepú féésú. Ibégyankpá tú *Yudafɔ, asa ibótuv ahá ání bumegyí Yudafɔ. 10 Támē Bulu ɔbɔwa yilé abwepú numnyam, há amú iwilwii, trá ha amú aye. Obégyankpá há Yudafɔ, asa ibótuv ahá ání bumegyí Yudafɔ. 11 Tsúfē Bulu tegyi asún ɔnɔkwalisv, ɔtamakı ɔhaa ansító.

12 Ahá ámúú bumeyín Mose Mbla ámu, bvde lakpan bwé ámu óó bófwí. Támē Bulu mɔɔpu mbla ámu gyi amú asún. Ahá ámúú buyin mbla ámu asa bvde lakpan bwé ámu mū á, Bulu ɔbélí mbla ámusu há amú ipón. 13 Tsúfē megyí ahá ání buyin Mose Mbla ámu asún da ɔkpa Bulu ansító. Mboún ahá ání bvtegyi músú. 14 Ibv mútzá ahá ámúú bumegyí Yudafɔ bumeyín Mose Mbla ámu. Támē ní amú onutó bvde mbla ámusu gyí a, bvdesuná ání buyin yilé múa lalahe amú klvntɔ. 15 Amú bwéhé ánfi desuná ání Bulu lɔwanlín mbla ámu dínká amú klvnsv. Amú klvn de adánsie gyí ání lélé buyin mū. Tsúfē bré kvtɔ á, amú agywun tehá amú ipón, bré kvtɔ é á, itehá amú asv. 16 Ali kén ibéba eke ámúú Bulu ɔbɔtsvn Yesu Kristosv gyi tɔá ahá babwé ɔjáintɔ iwi asún ní. Alí Kristo iwi asvn wankláán ámúú nde mū ɔkan da ámu idesuná ní.

Yudafɔ Pú Mose Mbla

17 Fú fee Yudayin fugyi, fú ansí din Mose Mbla ámusv, fúdəpu ibi sí kántó fee Bulu mu bi fúgyi. 18 Fuyin Bulu apé, tsúfē fakásí Mose Mbla ámu. Mú su fuyin tɔá ibu alé. 19 Futeki fú iwi ansibi abwiepú ɔkpapú, fúgyi fé ɔkandíe há ahá ání bumeyín Bulu, basin oklúntɔ. 20 Fú fee fugyi aha

mimláhe ansí ɔtínpv. Fétalí súná ahá ání bvmeyín ɔlala tóá ibr̥ alé. Tsúfē fatsúlā fée Mose Mbla ámu sv fabí tógyító, fabí ɔnɔkwali kugyíku é. ²¹Táme íníá fóde ahá yilé suná á, ntogyi sv fumóosuná fú iwi mó? Fvde ɔkan da bláa ahá fée bvmáwi ató, táme fú onutó fvde? ²²Fee bvmátɔ mbua, táme fvde mbua tó? Fee bvmásu ɔkpri, táme fvtepán ɔkpasi ató. ²³Futotsú iwi Mose Mbla ámu sv, táme fvtepán mósú. Íni sv fvde Bulu kpɔí. ²⁴Bulu asvn wanlínhé amu léblí ɔbée, “Ml̥ Yudafɔ bwéhé sv ahá ání bvmegyí Yudafɔ bvde Bulu iwi asvn laláhe blí.”

Rom

25Ní mlidé Bulu mbla ámusu gyí á, ml̥ *ketétún bv labi. Táme ní mlitamagyí mósú á, ml̥gyí fé ahá ání bvmetin keté. **26**Ní ɔku métin keté, ɔde Mose Mbla ámusu gyí a, ogyi fé keté ɔtínpv Bulu ansító. **27**Ml̥ Yudafɔ ml̥yin mbla ámu, tsúfē bɔwanlín mó tswi ml̥, betin ml̥ keté é, táme ml̥tepán Mose Mbla ámusu. Mú sv ɔhá ání ɔmetin keté kúráá, táme ɔde mbla ámusu gyí ɔbélé ml̥ ilá. **28**Tsúfē megyí keté ɔtínpv gyí Yudayin onutó. Ketétún onutónutó bv inu. Megyí ɔyulúsu ketétún keke. **29**Ní ɔku gyí Yudayin onutónutó á, mu klvntɔ tósúná. Ketétún onutó itsú klvntɔ. Bulu ɔnjé ámu tóbwé mó, megyí mbla ámúv bɔwanlín tswi amusu gyí. ɔhá ání Bulu ɔnjé ámu iletin mu keté á, Bulu onutó tékánfú mu, megyí nyankpusa.

3 ¹Mómú labi mɔmu *Yudafɔ bvbv dvn ahá ání bvmegyí Yudafɔ? Ntée labi mɔmu *ketétún bv? ²Ibv mótá labi ámu ihíé itsɔ! Gyankpapu gyí, Bulu lópv mu klvnsu asún wá Yudafɔ ibitɔ. ³Ibv mótá ání amótá akv bvmɔhɔ Bulu asún ámusu gyi. Táme amú tsiátá anfi odu ibétalí há Bulu obési tóá ɔlehie ání ɔbɔbwé lóó? ⁴Ekekeek! Megyí ali ígyi! Ní afunupu ahá féé bugyi óó á, Bulu mó á, ɔnɔkwalipv ogyi. Igyi fé aliá Owíe *Dawid lébláa Bulu ɔbée,

“Ní fɔtɔí á, ahá bublí bee fú asún igyi ɔnɔkwali.

Ní begyi fú asún é á, bvbłí bee fú asún da ɔkpa.”

5Ní ani tsiátá laláhe lalé Bulu tsiátá wankláán súná á, mómú ní ɔde ani ɔsu bití ani tsiátá laláhe sv á, nkálí abéblí? Abéblí aniaa, Bulu má ɔkpa bíti ani ɔsu? (Nyankpusa asvn

blíhé ndeblí á.) ⁶Ekkekɛke! lma mótsá ali. Ní Bulu asún meda ɔkpa á, nkálí obégyi oyító ahá féé asún?

⁷Óku ɔbéfíté ɔbée, ní mí ɔnɔkwalmáwá lalé súná ání Bulu bu ɔnɔkwali, ılatsú mu dá fóá á, mómu ntɔ sú Bulu ɔbétrá ha mí pón ɔbée lalahé ɔbwepú ngyi? ⁸Ní igyi ali á, mómu ntɔ sú anumééblí aniaa, “Mlíha abwe lakpan, fówun Bulu tsiátá wankláán ıln ɔwan?” Fé ali ámúvú akv buðe mí ɔnɔ tún bée, nna ndeblí ámu. Bulu ɔbéha amú ipón altá ilekanáa.

ɔhaa Mégyí Yilé ɔbwepú

⁹Nkálí mées abéblí púmá mó ɔnɔ? Mú su aní Yudafɔ anidvn ahá ámúvú bümegyí Yudafɔ ámu lóó? Ekkekɛke! Anumódvn amú ɔkpagyíɔkpasv. Nablí bɔtsvn mbéé, ıkulé Yudafɔ pú ahá ámúvú bümegyí Yudafɔ ámu féé bugyi. Tsúfē lakpan lagyi amú féésú. ¹ºBulu asún leblí ɔbée,

“Ohaa asún meda ɔkpa Bulu ansító. ɔbakúle kúráá médali mótsá.

¹¹ Ohaa tamanú Bulu asún así;
ɔhaa tamadúnká Bulu ɔkpa.

¹² Amú féé badámlí ɔma há Bulu,
ámú féé bafwí.

Yilé ɔbwepú ɔkvku má inu. ɔbakúle kúráá
médiai mótsá.”

¹³ Bulu asún ámu létrá blí ɔbée,
“Butekle asukpan blí.

Butɔpú amú ɔnɔ mlé ahá.

Amú ɔnɔtá asvn blíhé tɔmá fé iwo elín.”

¹⁴ Bulu asún ámu létrá blí ɔbée,
“Ulwií pú asvn-sinsín blí butegyi dt.”

¹⁵ ɔletrá blí ɔbée,
“Ahámɔ ma amú ɔpá.

¹⁶ ɔtínegyíɔtínéá buna á, buðe ahá yintá, buðe ahá
ipiantɔ wa.

¹⁷ Bümeyín ɔkpa ání itɔpú iwilwii ba.”

¹⁸ Bulu asún ámu kv é leblí ɔbée,
“Butamanyá Bulu ifú.”

19 Séi á, aniyin ání asúngyíasún ání Mose Mbla ámu losuná á, ıda ha Yudafɔ ámúú bɔpu mbla ámu há ámu. Mú su ɔkuku méenya ɔkpa lé asvansu ɔnɔ bréá Bulu dé ahá fée asún gyí. **20** Tsúfē Mose Mbla ámusu gyí méetalí há ɔha ogyi asu Bulu ansító. Há mbla ámu itehá anitebí ání lakpan abwepú anigyi.

Alá ɔha Tegyi Asu Bulu Ansító

21 Séi á, Bulu lasúná ɔkpa ání ɔtotsun móssú há ɔha asu. ɬmená Mose Mbla ámusu gyisu. Táme Mose Mbla ámu pú Bulu ɔnósú atɔípó amu asun wanlínhe léblí ɔkpa ámu iwi asún yáí. **22** ɔkpa ámu gyí ɔkpa ání Bulu tɔtsun há ɔha asu mu ansító ní. Yesu Kristo hógyisu Bulu tɔtsun ho ɔhagyícha. Ma fugyi o, ma fumegyí o, nkúnu fotsú o, nkúnu fumotsú o, ɔhaa mótsun ɔtsan Bulu ansító. **23** Tsúfē ahá fée babwé lakpan. Mú su bahólı Bulu numnyam. **24** Awitɔle Bulu lawá há aní. Mú su nyankpusa obégyi asu mu ansító ní. Awitɔle anfu ina Kristo Yesusu. Muléka nyankpusa nwunsu ıko. **25-26** Anyánkpúsa bunde lakpan bwe tsú bré ɔpá, táme Bulu lénya kluń há amú, ɔmebití amú isu. Séi á, Bulu labɔpu Yesu bó afɔdile, pú mu obugya lé ani iwi mbusuo, méni abótsun mu hógyisu nyá lakpansikié. Bulu lóbwé mó ali púsúná ání mu asún da ɔkpa, méni ibósuná nke ánfti ání yilé ɔbwepú ogyi. Ototsú ahá ání bɔho Yesu gyi ání amú asún da ɔkpa mu ansító.

27 Séi mé, tɔku bu inuá abótsu iwi móssú? Tɔt má inu. Ntogyi sú animéetalí tsú iwi? Mose Mbla ámu su lóó? Ó-o! Aní hógyi su animéetalí tsú iwi. **28** Megyí atɔ wankláán ámúú Mose Mbla losuná ani bwé ámu su anitegyi asu Bulu ansító. Ina Kristosu hógyisu abégyi asu Bulu ansító. **29** Yudafɔ nkule Bulu ógyi? Megyí ahá ání bumegyí Yudafɔ mó Bulu ogyi? Ee! Amú é amú Bulu ní. **30** Bulu ɔkule pé bu inu. Mú su ina hógyisu olotsulá ání Yudafɔ asún da ɔkpa. Ina hógyi kénsov ɔlɔhɔ ahá ámúú bumegyí Yudafɔ ámu é ání amú asún da ɔkpa. **31** Mú su ilehián ání abóhɔ Yesu gyi, sí Mose Mbla ámusu hógyi lóó? Ekekeeké! Megyí ali ígyi. Yesu hógyi téhá anitekítá mbla ámutɔ kínkíínkín.

Abraham Iwí Asún Lasúná Alíá Hógyi Bu Labi

4 1 Séi á, amansu ani *Yudafø abéblí tsú ani náin *Abraham iwí? Ntɔ olowun tsu Bulu aháhɔ asún ánfi iwí? 2 Ní yilébwé sú Abraham légyí asu Bulu ansító á, mórmó ɔbu tɔá ɔbópu tsú iwí, támé megyí Bulu ansító. 3 Nkálí Bulu asvn wanlínhé amu léblí? ɔleblí ɔbée, “Abraham lshɔ Bulu gyi. Mú su Bulu lótsu mu ání mu asún da ɔkpa.” 4 Ní ɔku oyá agyúmá á, buteká mu iko. Megyí atokiehé iko ká ámu gyí. Igyi tɔá ilehián ání obénya tsú mu agyúmá yɔtó. 5 Támé megyí ahá bwehé su, mboún amú hógyi sú Bulu totsú amú ání amú asún da ɔkpa. Tsúfè Bulu téhá lakpan abwepú ání bɔhɔ mu gyi butegyi asu mu ansító. 6 Owíe *Dawid léblí oyúla asún ánfi kén dodo. ɔlɔtɔi tsú ahá ání Bulu méki amú bwehé asa olotsu amú ání amú asún da ɔkpa iwí. ɔlɔwanlín mó wá Bulu asvn ámvtɔ ɔbée,

7 “Bulu layúlá ahá ání alasí amú lakpan kíé amú,
alagyúra amú!

8 Ahá ámúú Bulu lasí amú lakpan kíé amú, ɔméetrá
kaín mósú ámu bégyi ɔdwé!”

9 Keté atínpu nkule bú ɔdwégyí anfí Owíe Dawid dé mó iwí asún blí ánft? Ó-o! Ahá ámúú bumentin *keté ámu é bvbv mütó. Kaun ání anulakla asvanku Bulu asvn wanlínhé amvtɔ. Ania, “Abraham lshɔ Bulu gyi. Mú su Bulu lótsu mu ání mu asún da ɔkpa.” 10 Bré mɔmu Bulu lótsu mu ání mu asún da ɔkpa? ɔletin keté asa lóó? Ekekéeké! Bulu lótsu mu ání mu asún da ɔkpa dodoodo. 11 ɔma-ɔma asa ɔlebetin keté pohié mu nsu. Illosuná ání mu hógyi sú Bulu lótsu mu ání mu asún da ɔkpa. Íni su ogyi fé ahá ámúú bumentin keté, támé bɔhɔ Bulu gyi, Bulu lótsu amú ání amú asún da ɔkpa ámu. Mú su ogyi amú féé ɔsí ní. 12 Ogyi keté atínpu amu é ɔsí. Tsúfè megyí amú ketétin su, mboún amú Buluhógyi su. Fé alí ámúú Abraham lshɔ Bulu gyi asa betin mu keté ámu.

Tɔá Bulu Léhie Yáí Mu Ahógyipu

13 Bulu léhie Abraham mua mu abí-aná ání oyító féé ibóbwé amú klé. Megyí bee Abraham légyí Mose mblasu,

su Bulu léblí asún ánfi. Táme íníá ɔlɔhɔ Bulu gyi, Bulu é lótsu mu ání mu asún da ɔkpa mu ansító su. ¹⁴Ní ahá ání buðe Mose Mbla ámvtɔ obégyi Bulu atɔ á, mómú ɔha Bulu hógyi igyi kpaalí. Bulu nñhié há ɔha é ma labi kuku. ¹⁵Tsúfē Bulu ɔblɔ mbla ámu tetí. Táme ní mbla má inu á, mblatvñ é ima inu.

¹⁶Mú alí su una hógyisu ahá bétalí nyá atɔá Bulu léhie yáí há amú. Atokiehé ámúú ɔbɔpvhá *Abraham abí-aná ámu ibéda amú ibí. Megyí ahá ání bvtegyi mblasu nkule bó, táme ahá ání bɔhɔ Bulu gyi fé Abraham é. Tsúfē Abraham gyí ani féé ɔsí. ¹⁷Fé alí ámúú Bulu asvn wanlínhe amu ileblí ɔbée, “Napú fú bwé ɔmá tsɔtsɔctsɔ ɔsí ámu. *Abraham gyí ani féé ɔsí Bulu ansító.” Tsúfē olhogoyi ání Bulu téhá awupú nkpa, ɔtehá tɔá ima inu yáí uteba mójtó fé tɔá ibu inu yáí. ¹⁸Bréa tɔtɔ má inuá Abraham ɔbɔpv mu ansí dínká músú á, ɔlɔhɔ Bulu gyi ání ɔbɔbwé mu ɔmá tsɔtsɔctsɔ ɔsí alí ámúú ɔleblí yáí ámu. Bulu lébláa mu ɔbée, “Fú abí-aná béklerí fé ntsrakpabi.” ¹⁹Alí bré ámvtɔ á, Abraham lahɔ nfí lafakule (100). Mú su aladan tsvn kwíúsú. Alí kén mu ka *Sara é ɔkwíúpúni lawú, ɔméetrá kwíú ní. Oyin íní féé, táme ɔmekpa mu hógyi ɔma. ²⁰Íní féé ɔma a, omegyi nwéen ɔbée, itó ámúú Bulu léhie mu amu iméeba mójtó. Mboún ɔlekutá mu hógyitɔ kíñkíñkín, ɔlekanfó Bulu mó su. ²¹Tsúfē ɔhíé oyin ání Bulu ɔbétalí bwé itó ámúú alahíé há mu amu. ²²Mu hógyi anfi sú Bulu léblí ɔbée, mu asún da ɔkpa ní. ²³Megyí mu nkule su bɔwanlín wá Bulu asún ámvtɔ bee, “Bulu lótsu mu ání mu asún da ɔkpa.” ²⁴Aní é, aní su bɔwanlín mó. Ní anulɔhɔ Bulu gyi a, obótsu aní ání aní asún da ɔkpa. Mugyí ɔhá ání ɔlɔkvusá aní Wíe Yesu tsú afúlito. ²⁵Aní lakpan sú Bulu léha bele mu há bɔmɔ mu. Bulu lɔkvusá mu tsú afúlito, méní obótsu aní é ání aní asún da ɔkpa.

Isugyí Bulu Ansító

5 ¹Aní hógyi sú Bulu latsú mó ání aní asún da ɔkpa. Mú su aní Wíe Yesu Kristo lalá ania Bulunyɔ nsuné. ²Hógyi su ɔkpa lafíñkí há aní ngya. Íníá aní Wíe Yesu sú Bulu

awítcole anfi laba anisvu, anilapú hogyi nyá ɔlúkpá ngya a, ihié bu ani ɔdwé. Tsúfē anidín ansí ání abébenya mu numnyam amu ku. ³Ansí itráa de ani gyí ání anidé ipian wúun. Tsúfē ipian téhá anitcwá nsi. ⁴Nsiwa tehá anitebí tsíá alia ilegyi Bulu ansí. Ní abí tsíá alia ilegyi mu ansí á, abédunká ansí mvsu. ⁵Ansí pvdínká Bulusu méeha péli méekitá ani. Tsúfē Bulu lótsvn *Ohe Wankihé amúú ɔlopuhá ani ámusu pú mu ɔdwé wá ani klvnt.

⁶Bréá anitráa anigyí lakpan abwepú, animá ɔwvnlní á, Kristo lóbowu há ani lalahe abwepú bréá Bulu onutó léhiet. ⁷Ní ɔku asún da ɔkpa kúráá á, ibówa ɔnlín asa ɔku obótsulá wú há mu. Fíali ɔha yilé mó á, ɔku ɔbówa klvn wú há mu. ⁸Táme tóá ilosuná ání Bulu tehíé dwé ani gyí, bréá anigyí lakpan abwepú á, ɔleha Kristo lóbowu há ani. ⁹Ina Yesu Kristo obugya amúú lówulí asi ámusu Bulu lézi ani lakpan kíe ani, tsú ani ání ani asún da ɔkpa. Kristo su ɔbélé ani kokooko. Oméebití ani isv lakpan abwepú isv-ɔbitíké amu. ¹⁰Tekí Bulu alupú anigyí. Táme tsúvn mu Bi ámu lowusu á, alabwé ani mu anyawíe kláklá. Ínuá anilabwé mu anyawíe su á, ɔbóhó ani nkpa kokooko. Tsúfē Kristo é bu nkpa. ¹¹Megyí mó wvlé. Múá itráa dvn kúráá gyí, anidé ɔdwé gyí. Tsúfē ani Wíe Yesu Kristo lalá ania Bulunyø nsuné. Mú su anilabwé Bulu anyawíe.

Adam Mva Kristo

¹²*Adam nkule bwehé su lakpan léba ɔyító. Mu lakpan ámu sú lowu léba ɔyító. Íni su lowu lénya túmi ɔhagyíhasu, tsúfē ahá fée babwé lakpan. ¹³Lakpan bu ɔyító asa Bulu lópu mu mbla ba Mose. Táme bréá Bulu mókópú mbla ámu ba mu a, olobun ansíbi lakpansu. ¹⁴Tsú Adam brésú bɔtu Mose brésú lowu legyi iwíe anyánkpúsa féesú. Ibu mótó ání bvmotvn mbla kuku fé Adam, táme amú é bowu.

Akú alia *Adam léklé ɔhan ɔmapu amu. ¹⁵Adam ná ɔtsan há Yesu Kristo. Tsúfē Bulu awítcole amu megyí fé Adam lakpan ámu. Adam nkule lakpan sú ahá fée bowu. Táme Yesu Kristo nkule awítcolewa su Bulu lalawá awítcole, pú mu

atokiehé há ahá tsɔtsɔctsɔ. Mu atokiehé ámu ɔbu bíá dun lowu ámu. ¹⁶Tzá anyánkpúsa benya tsú Bulu atokiehé ámvtɔ una ɔtsan há tóá benya tsú Adam lakpan ámvtɔ. Mu lakpan kule pé amu léha ɔhagyíha légyi pón Bulu ansító. Mólópu lowu ba, támɛ lakpan tsɔtsɔctsɔ ɔma a, Bulu atokiehé kule pé leha Bulu lótsu ahá féé ání amú asún da ɔkpa mu ansító. ¹⁷Obakúle lakpan su lowu légyi iwíe ahásu. Támɛ altá Bulu lahíe wá awítɔle há ahá ɔbu wánwan. Alatsun Yesu Kristo nkulesu tsú aní ání aní asún da ɔkpa, ania munyɔ abégyi iwíe aní nkpatɔ féé.

¹⁸Íní su alí ámúú ɔbakúle lakpan su Bulu léha ahá féé pón ámu a, alí kén ɔbakúle yilébwɛ su Bulu lahá ahá féé bagyi asu mu ansító, alahá amú nkpa ání itamatá éní. ¹⁹Alí ámúú una ɔbakúle asvtɔ-ɔnlın su ahá féé bemlí lakpan abwepú ámu a, alí kén una ɔbakúle obú su Bulu obótsu ahá tsɔtsɔctsɔ ání amú asún da ɔkpa ní.

²⁰Bulu lópu mbla ámu ba, méni ahá bówun lakpan ání bvdebwe wankláán. Támɛ bréá lakpan dékleí á, Bulu awítɔle é ɔdekleí tsíá. ²¹Lakpan légyi ahásu, ɔleha ahá bowu. Alí kén Bulu lawá awítɔle tsú ahá ání amú asún da ɔkpa mu ansító ní. Íní lahá ahá batsun aní Wíe Yesu Kristosu nyá nkpa ání itamatá.

Kristo Su Anubu Nkpa

6 ¹Nkáli abéblí séi? Ilehián ání abóyo aní lakpanbwesu, méni Bulu awítɔle bómoní tsíá? ²Ekekeké! Igyi fé anulawú, mó su lakpan ma túmi anisu. Ntogyi su abétrá tsiá bwé lakpan? ³Bré ámúú bɔbɔ aní *asú ámu a, ania Kristo Yesunyɔ anulbwé kule. Mlyin mó alt? Alí bré ámvtɔ á, ania Kristonyɔ lówu, ⁴bopolá aní, tsúfé ania munyɔ anulabwé kule. Mú su alí ámúú aní Sí Onumnyampu amu lókusúa mu tsú afúlitɔ ámu a, alí kén aní é abétsiá itsiá pɔpwetɔ ní.

⁵Mú su íníá ania munyɔ anulbwé kule mu lowutɔ á, alí kén ania munyɔ lóbwé kule mu kvsú tsú afúlitɔ éní. ⁶Mlìbi ání bréá beda Yesu mántá *oyikpalíhe amusu á, mua aní tsiátó dada amu lówu, méni anuméetrá bwé lakpan nkpati.

Rom

7 Tsúfé ní ɔha owú á, ɔtamatráa bwé lakpan. Lakpan má musu túmi. 8 Íniá ania munyo anulawú su á, anibú hógyi ání ania munyo abétsiá nkpa. 9 Aniyin ání Bulu lókusúa Kristo tsú afúlitø. Oméetrá wu ekekéeké. Lowu itráa ma musu túmi. 10 Yesu lówunáa wu ɔtsawule, méni ɔbélé lakpan iñu. Táme íniá otsie nkpa á, otsie ha Bulu. 11 Mli é mlíkí mli iwí ání mlílawú há lakpan, amlile mli iwí le mó túmi asi. Mlitsia nkpa ha Bulu, tsúfé mliá Kristo Yesunyó mlílabwé kule.

12 Íni su mlumáha lakpan igyi mli nyankpusa-oyí ánfí ibówu ánfisu, méni iméeha ɔwólı laláhe igyi mlisú, amlibwé tóá ideklé. 13 Mlumápu mli nyankpusa-oyí iwí ató há lalahebwé. Mboún mlípu mli iwí féé ha Bulu, fé ahá ání alakúsúa amú tsú afúlitø ba nkpatø, ɔpu mli bwé tóá ida ɔkpa. 14 Ima aleá lakpan ɔbétréa gyi mlisú, tsúfé séi mlitráa mlumá Mose Mbla ámu asi. Bulu awítøle asi mboún mlitbu.

Yilébwe Nkpábi Anígyí

15 Íni ɔma a, amansu abéblí? Ibu aleá abétréa bwé lakpan séi ánfí ánumá mbla ámu asi, anibú Bulu awítøle mboún asi? Ekekéeké! 16 Mluméyín ání ní mleba iwiasi há tóku, mlidé mó apé bwé, mlidé mó súm fé mli wíe a, mlílabwé mó nkpábi? Ní mleba iwiasi há lakpan á, mómu mlówu, táme ní mleba iwiasi há Bulu á, mlégyi asu mu ansító. 17 Mlulbwé nkpábi há lakpan bré kuto. Séi á, mlulapó mli klun féé hó atosunáhé amúú bapúhá mli ámu, mlidé mósú gyí. Mó su nde Bulu ipán da. 18 Bulu lahá mlulagyí iwí lé lakpan ibitø, mlulabwé nkpábi há yilébwe. 19 Aliá ibóbwé mlónu asún ánfí asi, sú napú nkpábi tsiátó nde mli suná. Bré kuto á, mlulbwé mli iwí nkpábi há hakpan móa lalahebwé. Ali kén ilehián ání mlóbwe mli iwí nkpábi ha yilébwe, méni mlífun yi ni.

20 Bré ámuú mlígyí nkpábi há lakpanbwé ámu a, yilébwe má túmi mlisú. 21 Labi mɔmú mlílénya tsú lakpan ámuú mlulbwé, nde ibu mli péli amutø? Mó labi gyí lowu. 22 Táme séi mó á, Bulu lahá mlulagyí iwí lakpanbwé túmi asi. Mlulamlí mu nkpábi. Labiá mlénya tsú móútø gyí; mlétsiá tsiátóá ulífun yi, nyá nkpa ání itamatá. 23 Tsúfé lakpanbwé

ukoká gyí lowu, támē Bulu atokiehé gyí nkpa ání utamatá. Mú ɔlɔpugyi ani bvale tsvn ania ani Wíe Kristo Yesu ikułebwesu ní.

Mbla Ámu Itráa ma Túmi Akristofɔsu

7 ¹Mí apió, mli féé mluyin Mose Mbla ámu. Mluyin ání bréá ɔha tsie nkpa á, ɔbu mbla asi. ²Fé ní ɔtsi tsia okúlu, mu kulu amu mókúwú á, ɔbu mu kulu amu asi. Támē ní mu kulu amu owú a, alagyí iwi, okúlu wóyí mbla kuku itráa medé mu. ³Mú ali su ní mu kulu amu mókúnyá wú, ɔdáli mu ɔma a, alatá mbua. Támē ní mu kulu amu owú mó á, ɔtráa ɔma okúlu wóyí mbla asi. Mú su ní ɔláyétsiá oyin bámbá á, ɔmɔkútó mbua. ⁴Mí apió, ali kén igyi há mli ní. Mli é bréá mlulshɔ Kristo gyi a, mliu munyɔ mlulowu. Mú su mlitráa mlumá Mose Mbla asi. Séi á, mlilabwé ɔhá ámúú Bulu lókusúa tsu afúlitɔ ámu klé, méní mlóbwé yilé há Bulu. ⁵Tsúfē bréá anibυ aní tsiátó dada amutɔ á, mbla ámu léha aní ɔwɔlı laláhe legyi anisv. Mú su anulbwé tóá utɔpú lowu ba. ⁶Támē séi mó á, Bulu lahá anilagyi iwi tsú mbla ámúú teki anibυ mó asi ámu ibitɔ. Ania Kristonyɔ lówu. Mú su mbla ámu itráa ma túmi anisv. Anilagyi iwi, anidé Bulu súm tsvn ɔkpa pɔpwé ání ɔnge Wankihé dé aní sunású. Megyí ɔkpa ání mbla wánlínhé amu lósuná anisv.

Rom

Mbla Ámu Múa Lakpanbwé

⁷Mú su anidéblí aniaa, itɔ laláhe Mose Mbla ámu gyí? Ekekeké! Mbla ámu ibéha abébi tóá lakpan gyí. Teki ní mbla ámu ımeblí ɔbée, “Mápe ansí fú bá atsú” a, teki mmebi tóá gyí ɔnsípε. ⁸Ina ali mbla ánfı su lakpan lénya ɔkpa pú ɔnsípε kugyíku wá mító. Tsúfē ní mbla ámu má ınu á, teki lakpan má túmi mísv. ⁹Mí onutó netsiá bré kvtɔ, mmebi mbla ámu. Támē bréá nebebi mó á, nowun ání napán mósú. Lakpan ɔbwepú ngyi. Mú su nówu. ¹⁰Nowun ání mbla ámúú nkı mbéé, ibéha mí nkpa ámu lópu lowu ba mi. ¹¹Tsúfē lakpan lénya ɔkpa tsvn mbla ámusu mlé mí, mó mí.

12 Tsiátó mbla ámu mó á, tsitsa kuku ma mó iwi. Mó nhihié kugyíku l̄wankí, ida ɔkpa, ibu alé é. 13 Mó su idesuná ání Bulu mbla ánfí ibu alé ánfí l̄pu lowu ba mi? Ekekeké! Megyí ali ígyi. Lakpan l̄tsvn itɔ wankláán ámusu pú lowu ba mi. Ina mbla ámusu lakpan léle iwi súná ání itépi ma ale.

Atɔá ldeko Nyankpusatɔ

14 Aniyin ání ɔnjétá atá mbla ámu gyí, támē mí mó á, nyankpusa ngyi. Nabwé lakpan ɔkpábi. 15 Mmetálí bí mí tsiátá, tsúfé megyí tóá ndeklé ntɔbwé, tóá mmedéklé mboún ntɔbwé. 16 Ní tóá mmedéklé ndebwe mó á, natsúlá ání Mose Mbla ámu ibu alé. 17 Idesuná ání megyí mí dé ali ató ánfí bwé. Mboún lakpan túmiá ibu misu téhá ntɔbwé mó. 18 Nyin ání bré ánfí mbu mí tsiátá dada anfítɔ á, itɔ wankláán kuku má mítá, tsúfé nyankpusa ngyi. Ntekleá nɔbwé yilé, támē nakásíán. 19 Mmedé yiléá ndeklé bwé. Lalahe amúú mmedékléá nɔbwé ámu mboún ndebwe. 20 Ní nde lalahe amúú mmedékléá nɔbwé ámu bwé á, mómu idesuná ání megyí mí onutó dé mó bwé. Mboún lakpan túmi amúú ibu mitɔ ámu dé mó bwé.

21 Mó su nawun ání mbla ánfí lagyi misu. Ní ndekléá nɔbwé yilé á, lalahe kóún ntɔbwé. 22 Tsúfé nhíé ndekléá négyi Bulu mbla ámusu tsú mí kluntɔ. 23 Támē ntowun ání mbla ku dé mbla amúú ibu mí kluntɔ ámu isá kɔ, gyi músú, bwé mí lakpan ɔkpábi. Ulahá lakpan amúú ibu mitɔ ámu ide mí bwéhé kugyíkusu gyí. 24 Kí ipian kpɔnkpoɔnkpontiá mbu mítɔ! Ulapú mí iya lowutɔ. Ma ɔbélé mí tsú mítɔ? 25 Támē aní Wíe Yesu Kristo su nde Bulu ipán da ání alalé mí!

Mí kluntɔ mó á, teki ndekléá nɔbwé Bulu mbla ámu ɔkpábi. Támē tsiátá laláhe amúú ibu mitɔ ámu lahá nabwé lakpan ɔkpábi mboún.

Nkpatsiá Dínká Bulu ɔnjé Ámu Asúnsú

8 1 Íni su séi á, Bulu méetrá ha ahá ání amúa Kristo Yesunyɔ babwé kule ipón. 2 Tsúfé Kristo Yesu su ɔnjé Wankíhé túmi ání itehá nkpa lahá anilagyi iwi tsú

lakpanbwé múa lowu ibitɔ. ³Mose Mbla ámu métalí lé aní tsú aní lakpantɔ. Tsúfē aní tsiátó dada amúú itehá anítɔbwé lakpan ámu imeha anumégyí mbla ámu atosunáhésu. Táme Bulu lítsvn ɔkpa pɔpwesu hɔ aní. ɔlɔwa mu Bi onutó lēbá fé nyankpusa ání ɔtɔbwé lakpan, támē mu mó ɔmɔbwé lakpan. Bulu lítsvn mu lowusu mó aní tsiátó dada amúú lakpan legyi mósú ámu. ⁴ɔlɔbwé mó alí, méní ní anibuo ɔnjé Wankíhé amu a, abétalí tsiá tsiátó wankláán amúú tekí mbla ámu lósuná ámu, anuméetrá tsiá aní tsiátó dada amu. ⁵Tsúfē lalahe ahá ání tsiátó dada amúú itɔbwé lakpan ide amúsú gyí bvtɔgywún. Táme ahá ání bubuo ɔnjé Wankíhé amu a, tɔá ɔnjé ámu tekle bvtɔgywún. ⁶Dhá ání lakpan lagyi mu tsiátósu tenyá lowu tsú mútɔ. Táme ɔhá ání ɔnjé Wankíhé lagyi musu mó tenyá nkpa múa iwilwii. ⁷Tsúfē ɔha ání lakpan lagyi mu tsiátósu tolú Bulu. ɔtamagyí Bulu mblasu, tsúfē ɔmémentalí gyi mósú ekekeeké. ⁸Ahá ání lakpan lagyi amú tsiátósu bvméetalí gyi Bulu anší.

⁹Táme Bulu ɔnjé bu mlitɔ lélé. Mú su mluméetrá tsiá mli tsiátó amúú lakpan legyi mósú ámu. Mlɔbwé tɔá ɔnjé Wankíhé amu tekle. Ní ɔku má Kristo ɔnjé ámu a, omegyí mu kle. ¹⁰Ibvú mútɔá lakpan su mli nyankpusa-oyí ánfi obówu. Táme ní Kristo bu mlitɔ á, mli ɔkláa bu nkpa. Tsúfē Bulu latsú mli ání mli asún da ɔkpa mu ansító. ¹¹Bulu lókvusva Kristo tsú afúlitɔ lélé. Mú su ní mu ɔnjé bu mlitɔ á, mómó ɔbótsvn ɔnjé ámusu há mli nyankpusa-oyí amúú ibówu ámu nkpa pɔpwé.

¹²Íní su mí apíó, imehián ání abétrá tsiá aní tsiátó dada amu, bwé tɔá aní ɔwɔ́lì laláhe tekle. Mboún lehián ání abɔbwé tɔá ɔnjé Wankíhé tekle. ¹³Tsúfē ní mletsíá mli tsiátó dada amutɔ á, mlówu tsítsá. Táme ní mlɔtsvn Bulu ɔnjé ámusu kíná mli nyankpusa-oyí ámu apé bwé á, mlétsíá nkpa ání itamatá. ¹⁴Tsúfē ahá ání bahá Bulu ɔnjé de amú kpa gyí Bulu abí. ¹⁵Megyí ɔnjé ání ibéha mlɔbwé nkpábi, tsiá nyá ifú Bulu lópuwá mlitɔ. Mboún ɔnjé ámu lóbwé mli Bulu abí. ɔnjé ámu su anitétálí su kpolí Bulu aniaa, “Abba, mí Sí!” ¹⁶ɔnjé ámu totsúlá há aní lélé á, Bulu abí anigyi.

17 Ní Bulu abí anigyí á, mómó anigyí mu ató agyípú. Ania Kristonyo obégyi mu ató. Tsúfé ní awun Kristo ipian ámu ku á, mómó abénya mu numnyam amu é ku.

Numnyam Ání Abénya Ekekú

18 Ní neki numnyam ání ıda gyo anı, Bulu ɔbéle súná anı á, ipian ánfı anidéwúun bré ánfıtɔ imɔfun mó ɔtinetiné. **19** Bulu atɔ bwéhé fée buhíé bude ɔkpa kú ha ekeá Bulu ɔbéle mu abí numnyam ɔwan. **20** Tsúfé Bulu atɔ bwéhé fée lasí ıda keke. Megyí mó onutó apé igyi. Mboún mulɔbwé mó alı, iha mu atɔ bwéhé fée ıki ɔkpa **21** ání ekekú á, ɔbéha amú fée bégyi iwi, buméetrá yintá ekekéeké. Mu atɔ bwéhé ámu ibénya mu abí iwígyí pú amú numnyam amu ku. **22** Anyin ání bɔtu nde á, Bulu atɔ bwéhé fée ıde iwicun wúun. Idékumí fé alia lkwú todwíín ɔtsi. **23** Megyí Bulu atɔ bwéhé ámu nkule dékumí. Anı ámúú alapó mu ɔnjé, igyi mu atokiehé gyankpapu wá anitɔ ámu é anidékumí anı klvntɔ. Anihíé anitsie anigyó ekeá Bulu ɔbéha anı nyankpusa-oyí ánfı obégyi iwi, ɔbɔbwé anı mu abí. **24** Tsúfé ɔkpakú anfı su olchɔ anı nkpa. Butamakí tóá fúbu ɔkpa, tóá fuma ɔkpa bvteki. **25** Ní anidé tóá animá ɔkpa kú a, anutenyá klvñ tsíá gyo mó.

26 ɔnjé Wankíhé amu tetsá anı anı pónntɔ. Tsúfé anumeyín alia abókvulí Bulu ató, ibégyi mu ansí. ɔnjé ámu onutó tehíé kímí pükúlí Bulu ató há anı, dvn alia anı onutó abétalí. **27** Bulu yin ɔhagyíha klvntɔ asún. Mó su oyin mu ɔnjé ámu agywun. Tsúfé ɔnjé ámu tokókoli Bulu há mu ahá alia Bulu onutó dé mó klé.

28 Anyin ání Bulu tehá tógyító tɔwá alé há mu adwepó. Amúgyí ahá ání mu onutó ɔleti mu nhihíé ɔnó ní. **29** Tsúfé ahá ámúú Bulu yin yaí ámu a, amú ɔlele. Ahá ámúú ɔlele ámu ɔleti ɔbée, bvbéliañ mu Bi ámu. Fówun mu Bi ámu ɔbɔbwé ɔdéhen mu abí tsotsɔtsɔtɔ. **30** Ahá ámúú Bulu yin yaí dodo amu ɔleti. Ahá ámúú ɔleti ámu olotsu ání amú asún da ɔkpa mu ansító. Ahá ámúú olotsu ání amú asún da ɔkpa ámu olçwa numnyam.

Yesu Bulu ɔdwe ɔwanle

31 Amansu anitráa anibu blí tsú ínti twi? Ní Bulu bu ani wá á, ma ɔbétalí kúsú líí anisv? ɔhaa má inv! **32** Bulu mékiná mu onutó mu Bi ámu si há lowu ani féé nwunsv. Olesi mu há faan. Nkálí sú ɔmɔ́cpu atá tráhe féé tsía mu Bi ámutɔ́ há ani? **33** Ma ɔbétalí ká asún dínká ahá ámúú Bulu lalé ámusv? Bulu lóó? Ekekeeeke! Mugyí ɔhá ání alatsú ani ání ani asún da ɔkpa mu ansító. **34** Ma ɔbétalí há ani ipsn? ɔhaa má inv! Tsúfé Kristo Yesu gyí ɔhá ání olobowu há ani, Bulu lókvusúa mu tsú afúlitó. Alayó otsie Bulu gyɔpisi, ɔde mu kokóli ani nwunsv. **35** Ma ntéé ntɔ́ ɔbétalí titi ania Kristonyɔ nsiné ɔdwetó? Asvn wunhe lóó, ntéé ɔkplán? Ní budin anisv lóó, ntéé akún? Yayá natí lóó, ntéé lowu? **36** Tsúfé bɔwanlín wá Bulu asvn wanlínhé amutɔ́ bée,

“Fú su bude ani mɔ́ ekekegyíéke.

Bude ani kú fé akúfa ání bapú beya ɔmɔ́kpá.”

37 Táme íni féétó a, ɔdwe ámúú Kristo bu ha ani ámu su anilagyi tsu dáfá. **38** Tsúfé nhíé nyin ání tɔ́tɔ́ méetalí ká ɔdwéá Bulu bu ha anitó. Lowu o, nkpa o, *Bulu-abɔ́pu o, túmi kugyíkuá itráa de iwíe gyí ɔsúsú o, atóá ibu nu séi pú móá ibéba o. **39** Tógyítáá ibu ɔsú pú asi ntéé ɔsulóu ayasi kuvuvku méetalí ká ɔdwé ámúú Bulu ladwé ani tsvn ani Wíe Kristo Yesusu ámutɔ́ ekekeeeke.

Ahá Ání Bulu Lalé

9 **1** Míá Kristonyɔ anulabwé kule. Mú su ɔnɔkwali asún ndeblí séi. ɔnge Wankíhé dé mí kpa. Mú su mí klvn é de mí bláa ání mmédé afunu wa. **2** Mí pi Israelfɔ su asún ihíé de mí háan, ahumitiá imeká itin de mí. **3** Ní ibówa aléá nénya ulví, míá Kristonyɔ nsiné býyintá, méní bénya nkpa ání utamatá kúráá á, teki nópu twi há. **4** Mí pi Israelfɔ gyí ahá ání Bulu léle púbwé mu abí. Amú ɔlele mu numnyam súná. ɔleka ntam há amú, pú mu mbla wá amú ibitó. Olosuná amú ɔkpa ání býputswé mu. ɔlebláa amú tóá alahíé ání ɔbópwá amú féé. **5** Amú lélín tsu Israelfɔ anáin akpɔnkɔntí ámutɔ́.

Rom

Múá idvn kúráá á, amútó Kristo amu lébelun ɔsluvu anfisu. Kanfú letsia *Kristo, (jhá ámuvu Bulu ladá mu ofúli amu), ogyi Bulu, atj féésú ogyipú amu bré féét! *Amen!

6 Íni imosuná ání Bulu asún ámuvu ɔleblí tswi amu iméeba mütó. Tsúfé megyí Israelfø ámu féé gyí Israelfø onutónutó. **7** Megyí *Abraham abí féé gyí mu abí onutó. Tsúfé Bulu lébláa Abraham ɔbée, “*Isaktø fú abí-aná bédali tsu.” **8** Íni lósuná ání megyí ahá ání botsú Abraham abí féétó gyí Bulu ahá. Abraham abí-aná ámuvu Bulu léhie há mu amu nkule gyí Bulu ahá. **9** Tsúfé tóá Bulu léhie Abraham gyí, “Néyinkí bá offiébá sesebre. Néba a, fú ká *Sara lkwíí obiyimbi.”

10 Megyí íni wule. Rebeka lókwíí atabí há ani náin Isak. **11** Táme bréá ɔmɔkúnyá kwíí amu, abudan bi yilé ntéé lalahébwé á, Bulu lébláa Rebeka amu iwi asún. Bulu lóbwé mó alí, méní ibósuná ani ání ɔkpa ámuvu ɔtotsvn mósvu hó ahá ámu imená ani bwéhésú. Mboún ina mu nkule pé apé pú alia ɔtelé mu ahásu. **12** Asa Rebeka ɔbókwíí nyebí ámu a, Bulu lébláa mu ɔbée, “Ódéhen obósum ɔkusv.” **13** Fé alia bɔwanlín wá Bulu asvn wanlínhé amutø bee, “Ntɔdwé *Yakob dvn *Esau.”

14 Séi á, nkáli abéblí? Abéblí aniaa, Bulu asún meda ɔkpa lóó? Ekekeke! **15** Tsúfé Bulu lébláa Mose ɔbée, “Ahá ání nówun amu nwé á, amu nówun nwé. Amúá nahiséá négyi buale a, amu négyi buale.” **16** Mú su megyí ɔha apé ntéé mu nsiwa Bulu teki. Mboún mu onutó nwewúun igyi. **17** Bɔwanlín wá Bulu asvn wanlínhé amutø bee, Bulu lébláa Egyipte owié Farao ɔbée, “Atoku anyø ánfi su neyaí fú iwíe, alia nótsvn fusu lé mí túmi súná, pú alia ɔyító ahá féé bónu mí dá, kanfú mí.” **18** Íni su ní Bulu ɔhíé ání obówun ɔku nwé á, otowun mu nwé. Ní ɔhíé ání ɔbéha ɔku ɔbówa klvntø odwin é á, ɔtehá mu ɔtowá klvntø odwin.

Bulu ɔblónya Pú Mu Ahá Nnewúun

19 Mlito ɔku ɔbéfité ɔbée, “Ní alí igyi ní mó á, ntogyi sú Bulu dé nyankpusa ipón ha? Ma ɔbétalí tin Bulu ɔkpa?” **20** Táme nde mlí fité mbéé, fúgyi ma ání féle Bulu ilá? Oló

ɔbétalí fité mu ɔpwepó ɔbée, “Ntogyi su fapwé mí alí?”
21 Aliágyíalíá igyi á, ató ɔpwepó tópú obón pwé tóá odekclé. ɔbétalí pú obón ipin kule pwé nlonyo. ɔbópu kule bwé oló nu ntsu, kpá nsúó wá kuleto.

22 Ali kén igyi há Bulu ní. ɔbu ɔkpa lé mu ɔblí súná, méní ahá bówun mu túmi. Táme ɔlehíe nyá klun há ahá ámúú olenya ɔblí amúsú amu. Teki 1lɔfun ání ɔbéhi amú. **23** Bulu bu ɔkpa lé mu numnyam kpɔnkɔntí amu ɔwan ahá ámúú ɔlele yáí ání obówun amú nwé, ɔwa amú numnyam amusú. **24** Anígyí ahá ámúú ɔlele yáí amu ní. MEGYÍ Yudafɔ nkuleto ɔlele ahá. ɔlele ahá ání bvmegyí Yudafɔ akv é. **25** Bulu léblí mu ɔnósú ɔtɔípú Hosea ɔwulútó ɔbée,

“Néti ahá ámúú teki bvmegyí mí ahá amu mí ahá.

Ahá ámúú teki ntamakle amú asún amu ɔbóbwé mí adwepó.

26 ɔtíné ámúú teki nebláa amú mbéé, ‘MEGYÍ mí ahá mlígyí’ amu a,

inufɔ néti mbéé, ‘Bulu ɔkiankpapu abí’ ní.”

27 Bulu ɔnósú ɔtɔípú *Yesaia lókplvn bláa Israelfɔ ɔbée, “Ní Israelfɔ bekléí fé ɔpu ɔnó isi kúráá á, amútó ahá kpaloibí pé níhó nkpa. **28** Tsúfé ɔbisasv ani Wíe obégyi ɔyító ahá féé asún, búa mó wankláán.” **29** Tsúfé Bulu ɔnósú ɔtɔípú Yesaia légyankpá wanlín wá Bulu asvn wanlínhé amutó ɔbée, “Ní mí Wíe Bulu, túmi féé Owíe mési ani abí-aná akv yáí á, teki ani féé abéhi fé Sodom móa Gomorafɔ.”

Israelfɔ Bulu Mähogyi

30 Nkálí anidéblí ngya? Anidéblí aniaa, ahá ámúú bvmegyí Yudafɔ amu bvmɔbɔ mbódí kuku, asa Bulu léha amú asv! Hógyi sú benya mó. **31** Táme Israelfɔ ámúú amú ansí lepe, bvdé mbla amusú gyí, Bulu ɔha amú asv amu bvmetalí. **32** Ntogyi su? Tsúfé bvmepé ansí pú hógyi dúnká mó. Uɔbwé amú fé mbla amusú gyísu Bulu ɔbótsvn ha amú asv. Íni su bosutíin “Ibwi ámúú itelé ahá dá” amusú dida kpla. **33** Ibwi ánfí iwi asún bɔwanlín wá Bulu asvn wanlínhé amutó bee,

“Bulu ɔbée, ‘Mliki!
 Ndɛpu Ibwi^a tswi *Sion wúluto.
 Ahá bósutíin ibwi ámusu dida.
 Péli méekutá ɔhagyíha ání ɔlɔhɔ mu gyi.’ ”

10 ¹Mí apíó, tɔá ntekle mí klvntɔ, pú mpái ání ndebɔ gyí, Bulu ɔbɔhɔ mí ahá Israelfɔ. ²Nétalí gyi amú iwi adánsie mbéé, amú ansí lahíé pé Bulusúm iwi, támɛ bvmeyín ɔkpa ání bɔtsvn mósú súm mu wankláán. ³Tsúfɛ bvmeyín ɔkpa ání Bulu tɔtsvn mósú há ahá asu. Mú su beyurí iwi bvde amú ɔkpa dunká, méní bégyi asu Bulu ansító. Mú alí su bvmeba iwlasi há ɔkpa ámúú Bulu tɔtsvn mósú há ahá asu ámu. ⁴Oñokwali amu gyí, Kristo lómɔ Mose Mbla ámu féeé ɔnó. Mú su ɔhagyíha ání ɔlɔhɔ mu gyi obégyi asu Bulu ansító.

Nkpahóo Bu Iwu Há ɔhagyíha

⁵Mose lówanlín tsú ɔhagyíha ání ɔtekí mbla ámu ání mósú Bulu ɔbɔtsvn tsu mu ání mu asún da ɔkpa iwi ɔbée, “ɔhagyíha ání otegyi mbla ámusu ɔbɔtsvn mósú nyá nkpa.” ⁶Támɛ hógyisu bvtɔtsvn gyi asu Bulu ansító. Bulu asvn wanlínhé amu léblí ɔbée, “Máfité iwi fée, ‘Ma ɔbódu yó ɔsúsú?’ ” (Fefíté alí á, ilosuná ání fýɔpụ Kristo tsúa ɔsúsú ba.) ⁷Ntée fíté iwi fée, “Ma ɔbékplí yó ɔsvlúv ayasí?” (Fefíté alí á, ilosuná ání fýɔpụ Kristo tsúa afúlítɔ ba.) ⁸Mboún asún ání Bulu asvn wanlínhé amu léblí gyí, “Bulu asún ámu ima ifí fú wá. Ibv fú ɔnótó, ibv fú klvntɔ dodo.” Asún ámu gyí hógyi asún ámúú anidéblí ámu ni. ⁹Ní fobwíí ɔnó blí fée, “Yesu gyí aní Wíe,” fɔpú fú klvn fée hogyi ání Bulu lókvusúa mu tsú afúlítɔ á, Bulu ɔbɔhɔ fu nkpa. ¹⁰Tsúfɛ iklvn ɔha tɔpúhɔ Kristo gyi. Fówun Bulu obótsu mu ání mu asún da ɔkpa. ɔnó é ɔha tɔpúblí ɔbée, Yesu gyí mu wie, méní Bulu ɔbɔhɔ mu nkpa. ¹¹Alí kén Bulu asvn wanlínhé amu léblí ɔbée, “Péli méekutá ɔhagyíha ání ɔlɔhɔ mu gyi ekekéeké” ni. ¹²Iní su imefáhván ání Yudayin fugyi, ntée fumegyí Yudayin.

^a 9:33 Ibwi ámu gyí Kristo.

Tsúfē owié ɔkvle pé asi amú féé bvbv. Obópu mu yilébwé gyi ahá ání bosu kpolí mu féé bvale. 13 Alı kén Bulu asvn wanlínhé amu léblí ɔbée, “Dhagyíha ání otosu kpolí ani Wíe obénya nkpa”ní.

14 Táme nkálí bétalí su kpolí ɔhá ání bvmɔhɔ mu gyi? Nkálí bétalí hɔ ɔhá ání bvmɔkúnú mu iwi asún gyí? Nkálí bónu mu iwi asún ní ɔhaa méda mó ɔkan súná amú? 15 Nkálí bétalí dá mó ɔkan súná amú, ní bvmɔkuwá amú? Bulu asvn wanlínhé amu léblí ɔbée, “lhíé bv akíle ání fówun ání ɔha ɔbá beda Bulu *asvn wankláán ɔkan!” 16 Táme megyí Israelfø féé lsho Bulu asvn wankláán ámu. Tsúfē Bulu ɔnɔsú ɔtɔípú *Yesaia lówanlín wá mu ɔwulútɔ ɔbée, “Mí Wíé, ɔhaa mɔhɔ ani asvn blíhé amusu gyi.” 17 Táme asvn wankláán ámu téhá butohogyi. Ina Kristo asún ánfti blísú ahá butonú mu asún. Mó nu sú ahá bvtɔhɔ mu gyi.

18 Mbée, bee nú bvmoru asún ámu? Bonu! Tsúfē Bulu asvn wanlínhé amu léblí ɔbée,

“Amú ɔmē lawié ɔyítɔ féé,
ámú asún é lawié tsútsúútsú.”

19 Ntráa fite. Israelfø bvmoru mu asún asi? Múá Mose lébláa amú gyankpapu gyi,

“Bulu ɔbée, ‘Nópu ɔmá ání bvmegyí Israelfø wá mli
ansüpepe.

Noyulá ɔmá mímláhe pówá mli ɔbló.’”

20 Bré bámbátó a, Yesaia lówa klvn bláa amú ɔbée, “Bulu ɔbée,

‘Ahá ání bvmédé mí dunká lémentí mí.

Ahá ání bvmefíté mí sú nele iwi ɔwan súná.’”

21 Táme Israelfø ámu mó á, Bulu léblí amú iwi asún ɔbée, “Íniá natéí ibitɔ bré féé ání nɔhɔ amú atúu ó á, buträa bude asutɔ-ɔnlun wa. Bumédé mí bu.”

Bulu Israelfø Nwewúun

11 1 Ndé mli fité mbée, mó su Bulu lakíná mu onutó ahá léle? Ó-o! Mí onutó ánfti óó Israelyin ngyi. Abraham abí-anátó notsú. Benyamin abusuantɔ obí ngyi. 2 Megyí bee

Bulu lakíná mu onutó ahá amúú ɔlele amú yáí ámu. Mlikain ali ámúú Bulu asun wanlínhé amu léblí tswi ɔbée, Bulu ɔnósú ɔtɔípú *Elia lékla Israelfɔ iwi asún súná Bulu amusu. ³ ɔbée, “Mí Wié! Israelfɔ bamá fú ɔnósú atɔípú féé. Babwíé fú afɔdiele-asubwi é féé. Ulasí mí nkukónú nkule. Budekcléá bómɔ mí é.” ⁴ Bulu léha Elia mbuai ɔbée, “Ó-o! Megyí fú nkule lásí. Tsúfénalé ahá mpím-sienó (7,000) ání bumokútswe ɔkpí Baal^b kí há mí iwi.” ⁵ Ali ígyi nde nke ánfítɔ é ní. Bulu lawá awítɔle lé Israelfɔ kplobí akv yáí. ⁶ Ní alawá awítɔle lé aha akv á, mómú itráa megyí ɔha bwéhé su ɔbélé mu. Tsúféní una ahá bwéhésú mu á, teki mu awítɔle amu ilesian.

⁷ Mú nkálí ilegyi? Israelfɔ ibi meda itá ámúú bepe ansí budedunká ámu. Amútó ahá kplobí akvá Bulu léle yáí nkule ibi léda mu. ɔleha atráhe bɔwa asvtɔ-ɔnlun bréé ɔde ahá ti. ⁸ Bulu asun wanlínhé amu léblí ɔbée, “Bulu léha iléln amú ɔwóli. Mú su bɔtu nde bumetálí pú amú ansíbi wun atá, pú amú asu é nū asún.” ⁹ Owíe *Dawid é léblí ɔbée,

“Amú ɔdwé ogýíkpá ibwéé mpúsa abuda mótó.

Ibwéé agbláa, ikpa kita amú.

Ibwéé ume, abusrei dida mótó, ibwé 1susbítí ha amú.

¹⁰ Ansító iklún amú, méni buméetrá wun atá.

Ha abvtsia ipiantɔ bré féé.”

¹¹ Mú su ntráa ndefíté mbéé, *Yudafɔ basréí dida, buméetalí trá kvsú? Ekekéeké! Amú lakpan su Bulu lóhó ahá ání bumegyí Yudafɔ nkpa. Fówun ipé amú ansí. ¹² Séri á, anyin ání Yudafɔ lakpan sú ɔmá féé banyá atɔ wankláán. Amú dida lawá labi há ahá ání bumegyí Yudafɔ. Ní belányá nkphahóó mu á, mómú labi ání ahá ání bumegyí Yudafɔ bénya ume blító.

Ahá Ání Bumegyí Yudafɔ Nkpahóó

¹³ Ahá ání mlumégyí Yudafɔ, mli nde asún ánfí bláa ngya a. Kristo *sumbí ɔyɔpú ngyi. ɔlɔwa mí sumbí mli wá. Mí

^b **11:4** *Baal* gyí ɔkpí ɔkvá ahá ámúú begyankpá tsíá ɔsulúv amusu asa Israelfɔ beba betsiá unu ámu bosúm.

gyumagyihé legyi mī ansí. ¹⁴Fíalí nétalí há mí ahá Yudafɔ ansí bépe, fówun Bulu obénya ɔkpa hɔ amútɔ akv nkpa. ¹⁵Bréá Bulu lédamlí ɔma há Yudafɔ á, ileha ɔmá atráhe féé bɔbwé Bulu anyawié. Ní igyi alí mó á, brégyíbréá Bulu ɔbshɔ amú é á, ibóbwé fé afúli féé bakúsú tsú afúlito.

¹⁶Ní belé tókvutɔ gyankpapu há Bulu igyí a, mórmó itó ámu féé igyi mu kle. Ní Bulu bú oyí nlín á, idesuná ání oyí ámu abámbi é igyi mu kle. ¹⁷Bekpalí oyí bámbi pú bambá tsá músú. Yudafɔ gyí oyí ámu. Mli ahá ání mlumégyí Yudafɔ gyí bámbi bambá ámu bapú betsa músú ámu, méni mlénya oyí ámutɔ ntsu wankláán ámu ku. ¹⁸Mó alí su á, mlumáku mliaa mli dun oyí ámu onutó abámbi amú Bulu lékpali lé ámu. Mlumátsu iwi amú ansítá, tsúfē oyí ámu nlín tamanu ntsu lé mltɔ. Mli mboún tonu ntsu lé mítɔ púdan.

¹⁹Fíalí mli akv mléblí mliaa, “Bekpalí abámbi amu, méni aní é abénya oyíkpa.” ²⁰Ibv móntɔ alí. Itsú alia Israelfɔ bwmohogyi sú Bulu lékpali amú tsitsá. Mli é mli hógyi sú Bulu lapú mli tsá músú. Mó su mlumáha nwuntɔ iwa mli ɔdwé. Mliha ifú ıkita mli. ²¹Tsúfē Israelfɔ ámu bvgyi oyí ámu onutó abámbi kúráá bɔbwé lakpan, Bulu lébití amú isu, mó mli? ²²Séi á, mlulawun ání Bulu bu awitole, támē mu asón bu ɔnlın. Obu ɔnlın ahá ání badida hógyitɔsu. Támē alawá awitole há mli. Obówa awitole há mli ní mli ansí dun mvsu. Ní megyí alí á, ɔbébití mli isu mli é. ²³Támē ní Yudafɔ ámu bese mu hógyi amu beyinkí bɔhɔ mu gyi a, Bulu ɔbelapú amú tsá oyí ámu. Tsúfē obu túmi ání obéyinkía amú tsá. ²⁴Mli ahá ámu mlumégyí Yudafɔ ámu mó á, oyí laláhe bámbi mlugyí, bɔpu mli tsá oyí ámu. Teki una inu alí. Israelfɔ mó á, oyi wankláán ámu onutó abámbi bvgyi, bekpalí amú tsitsá. Mó su amú yinkía yi mó yintisu móćwa ɔnlın há Bulu.

Bulu Towun Ahá Féé Nwe

²⁵Mí apió, asvn ɔnaínhé ku bu inuá ndekléá mlibúi, méni mluméekí mli iwi ání mlulétin ansí dubi. Asón ámu gyí, Yudafɔ ámu akv bvbv asvtɔ-ɔnlın. Bówa asvtɔ-ɔnlın alí

bɔfʊn bréá Bulu lahá ahá ání bʊmegtí Yudafɔ fée baba mu wá. ²⁶Mú ɔma a, Bulu ɔbóhɔ Yudafɔ fée nkpa. Bulu asún ámu léblí ɔbéεε,

“*Sion wúluto Nkpa ɔhípu amu ɔbélın tsu.

ɔbéba bεha *Yakob abí-aná fée bési lalahε bwε.

²⁷Íní gyí ntam ání néka há amú

bréá néle amú tsú amú lakpantɔ ní.”

²⁸Íníá Yudafɔ ámu bʊmɔhɔ asun wankláán ámusu gyi su á, bemlí Bulu alupú, méní ibówa labi há mli ámúv mlumégyí Yudafɔ ámu. Táme íníá bvgyi ahá ání Bulu léle su a, amú anáin su otekle amú asún. ²⁹Ní Bulu ɔlé ɔku ntéé ɔpú mu atokiehé há ɔku á, ɔtamatráá tse mu agywun. ³⁰Bré kuto á, mli ánfi mlumégyí Yudafɔ ánfi mlumóbu Bulu. Táme séi á, Yudafɔ bʊmedé Bulu bu. Mú su Bulu lawun mli nwε. ³¹Ali kén Bulu ɔbéba bowun Yudafɔ ámúv bʊmedé mu bu ámu é nwε fé alia alawun mli nwε ní. ³²Tsúfé Bulu lótsu mó ání ahá fée bvbv asutɔ-ɔnlín, alia ibóbwε obówun amú fée nwε su.

Mlıha Akánfu Bulu

³³Óo, mlikí Bulu awítɔle wule! Mu nyánsa pú mu asúnbi ma ɔka! Ma ɔbétalí bí mu ɔkpa pú mu asúngyítɔ?

³⁴Bɔwanlín wá Bulu asun wanlínhé amutɔ bεe,

“Ma yín ani Wíe nwuntɔ?

Ma ɔbétalí súná mu asún? ɔhaa má inu.

³⁵Ma lápú tɔku há mu, ɔde ɔkpa kúa ɔbélaka mu iko?”

³⁶Bulu lóbwε tógyító. Mvbú tógyító. Tógyító bu inu há mu. Kanfú ibwée mu kle bré féeító. *Amen!

Tsiátóá Bvtɔpúsüm Bulu

12 ¹Íníá Bulu híé ɔde ani nwe wúun ali su á, mí apíó, nde mli kokóli mbéε, mlipu mli iwi fée ha Bulu mli nkpatɔ. Ibwée fé igyí aható wankíhé ha mu. Íní gyí osum ání itsú kluntɔ, ilegyi mu ansí ní. ²Mlumáha ɔsvlóv anfisv atsiábi igyi mlsu. Mlıha Bulu ɔtsε mli agywun, iha mli

tsiátí itsé. Fówun mlétalí bí ání Bulu apé bu alé, ibu ɔdwé, ɿcfvn.

³Bulu agyúmá ámúú alawá awítóle púhá mí ámusu nde mlitó okugyíkvu bláa mbée, ɔhaa máki mu iwi dáfá alia ogyi. ɬhagyíha ɔbá ansí asi, ɔki ání ɔmɔdvun hógyi amúú Bulu lapúhá mu amu. ⁴Nyankpusa-oyí iwi ató aní féé anigyi. Ntobí ámvtó kugyíkvu bu mó gyuma ání itegyi nyankpusa-oyí ámusu. ⁵Ali kén ibu mótsá ání anitsá, támē ania Kristonyø anulabwé ɔyulúv ɔkule ní. Mú su anigyi ntobi ɔtsan-ɔtsan ání anitsátsáa abasv, anulbwé ɔyulúv ɔkule amu. ⁶Bulu atokiehé ámúú ɔleha ani ámu ina ɔtsan-ɔtsan. Ilehián ání ani féé abópu mu atokiehé ámu yó agyúmá ató ámúú ɔleha ani ámu ɔnó. Mú su ní ɔku atokiehé gyí Bulu ɔnó asúnbli á, ɔhá ámu ɔbwéé mó alia mu hógyi losuná mu. ⁷Ní ɔku klé gyí mu aba ahógyipu bvá a, ɔbúa amó. Ní ɔku klé gyí ató suná á, osúna mó. ⁸Ní ɔku klé gyí ahá atetó-ɔnlín wa á, ɔwá ahá atetó-ɔnlín. Ní ɔku é klé gyí ató kie á, ɔlé iwító okie mó. Ní ɔku klé gyí ahá ɔnó lú á, ɔwáa nsi ɔbwé mó. Ní ɔku klé é gyí ahá nwé wúun a, ɔbwéé mó ɔdwetó.

⁹Mlídwe ahá tsu mli klvntó. Mlíkisi lalahé kugyíkvu. Mlíkita yilébwetó kínkíínkín. ¹⁰Mlíha mli ansí ɔpe mli aba Akristofø dwesv, amlíbu aba wankláán. ¹¹Mlumáha mli nsiwa bwé ató ɔnó iba asi. Mlíha ɔnjé Wankíhé amu ɔwa mli ɔwunlín, amlísum ani Wíe. ¹²Mli ɔkpakú amu su mlinya ansigyí, amlílu kínkín mli ipiantó. Mlíbø mpái bré féétó. ¹³Mlíbua mli aba Bulu ahá ání bvbv 1kplántó. Mlyirí iwi hɔ afcɔ.

¹⁴Mlyula ahá ání budun mlisu. Mlyula amú, mlumálwuí amó. ¹⁵Ní akv bude ansigyí nya á, mli a amónyø mlunya ansigyí. Ní akv budesú é á, mli a amónyø mlisu. ¹⁶Mli féé mlitsia wankláán. Mlumátsu iwi. Mlípv iwi manta ahá ání ahá butamabú amú. Mlumákí mli iwi ání mlidvn akv.

¹⁷Ní ɔku ɔpú lalahé gyi mli á, mlumápu lalahé ká mu 1kɔ. Mlibø mbódí amlibwé tɔá ibu aléá ahá féé bótsulá dínká músú. ¹⁸Aliágýialíá igyi mli mó á, iwilwii itsía mli ɔhagyíha nsiné. ¹⁹Mí apió adwepú, mlumápu lalahé ká mli

aba iko. Mlisi tógyító ha Bulu. Tsúfē bowanlín wá Bulu asún ámvtɔ bee, “Bulu ɔbée, ‘Mí, mli Wíe téká iko. Mí ɔbéka ahá akɔ amú lakpan sv.’”²⁰ Bulu asún wanlínhé létrá blí ɔbée, “Ní akún de fú olupú á, ha mu ats̄ ogyi. Ní ɔmewóli de mu a, ha mu ntsu onu. Ní fɔbwé mó alí á, ibéha péli békítá mu ɔbétse.”^c²¹ Mlumáha lalahe igyi mlisv, mboún mlbwé yilé púgyi lalahesv.

Iwiasibá Ha ɔmá Akpapú

13 ¹Ilehián ání ɔhagyíøha ɔbéba iwiasi há ɔmá akpapú. Tsúfē Bulu téhá ɔmá akpapú túmi. ɔmá ɔkpapú ɔkvku má invá megyí Bulu léyaí mu. ²Íni su ní ɔku ɔkvusú líí ɔmá ɔkpapú ɔkvusú á, alakúsú líí Bulu túmisv. Mú su ɔhá ámu dé isubutí klé ha iwí. ³Tsúfē ɔmá akpapú bumegyá yilé abwepú, lalahe abwepú bugya. Mú su ní fvmedékleá funyáa ɔmá akpapú ifú á, mómu bwe yilé abukanfu fú. ⁴Bulu osúmbi ɔhagyíøha ání bapú mu yái ɔmá ɔnó gyí. Mli yilé su bvde agyúmá yo. Táme ní ɔku dé lalahe bwe á, mómu obénaya amú ifú, tsúfē bvbv ɔkpa bíti ahá isv. Bulu asúmbi bugyi, ɔleha amú ɔkpa ání bvbítí lalahe abwepú isv ha mu. ⁵Íni su ɔhagyíøha ɔbá iwiasi ha ɔmá akpapú. Megyí bee bvde ifú nya ání bébití amú isv nkule sv. Mboún amú kluñ dé amú bláa ɔbée, ilehián ání bôbu amú.

⁶Íni kén sú ilehián ání mléka tswitswi é ní. Bulu asúmbi ɔmá akpapú bugyi. Bapú amú bré féé bvde ɔmású kú. ⁷Mlka iko kugyíkvá idin mlisv. Mlka tswitswi múa lampóo. Obú ɔkpasv á, mlíbu amú féé. Ní igyi kanfú é á, mlíkanfu amú féé.

Abadwe

⁸Mlumákutá ɔhaa iko dun mli abadwe. Ní ɔku dé mu aba dwe á, ɔde mbla ámu féésú gyí. ⁹Mose Mbla ámu léblí ɔbée, “Mátɔ mbua.” “Mámɔ ɔha.” “Máwi ats̄.” “Mápe ansí fú ba atósú.” Íni pú mbla tráhe amu féé nwun gyí mbla kule ámúvú

^c 12:20 Igyi fé fakpá ogyá wólí mu ɔtántra.

ileblí ɔbée, “Dwe fú bá fé fú iwi” ámu. ¹⁰Ní ɔku dé mu ba dwe á, ɔmóɔpu lalahe gyi mu ekekeeké. Íni su ɔhá ání ɔtɔdwé mu aba lagyi mbla ámu féésú.

¹¹Ml̄ onutó ml̄iyin bré oduátá anibú. Bré lafun ání mlétsinkí, tsúfē aní nkrahóo lafun ta dun bré ámúú anilégyankpá h̄o Kristo gyi amu. ¹²Onyé detsúvn, ɔyí lake ta. Mú su ml̄ha asi oklúntɔ bwehé féé bwé, atsu aní ɔyi kehetɔ akotá tsan. ¹³Ml̄ha aní tsíatá ibwe fé ahá ání butsie wankitɔ. Mlumáha ayinta aní bré yetsiá ɔdwé ogyíkpá, anidé atɔ dedé gyí, anidé ntá núu bu. Anumáwa atsí múa ayin asún. Anumáwa ɔnsípe, anumátre kó. ¹⁴Mboún ml̄ipu aní Wíe Yesu Kristo tin ml̄ iwi. Mlumátrá tsíatá dada amúú ml̄i ɔwɔlı laláhe tekle amu.

Rom

Akristofə ॥ále ɔkpa Laláhesu

14 ¹Ml̄h̄o ml̄i aba Akristofá buma ɔwunlín hógyítɔ wa mlitɔ. Ní bée tɔku bu alé ntéé ima ale a, mlumágyi amú nwéen. ²ɔku lóhogyi ání ɔbu ɔkpa gyi tógyítá, támé ɔku é hógyi ɔnó ima ɔnl̄n. Mú su ɔtamagyí iye. ³ɔkpa má ɔnvá ɔhá ání otegyi tógyítá ɔbélè ɔhá ání ɔtamagyí tɔku ilá. Alí kén ɔhá ání ɔtamagyí tɔku é ɔmále ɔhá ání otegyi tógyítá ilá ní. Tsúfē Bulu lahɔ amú. ⁴Fúgyí ma ání féha ɔku osúmbi pón? Mu wie nkule pé búu ɔkpa ání ɔbéblí ɔbée, otsie wankláán ntéé ometsie wankláán. ɔbétalí tsíá wankláán, tsúfē Bulu ɔbétalí há mu obétsíá wankláán.

⁵ɔku ɔbétalí blí ɔbée, eke ku dun mó aba, ɔku é ɔbéblí ɔbée nké ámu féé igyi kule. ɔhagyíha ɔyó mu kluntɔ wankláán, otsi móá ibu alé. ⁶Ní ɔku olé eke ɔku ɔbée igyi eke yílé á, ɔde móosú gyí putsú Bulu fúá. Ní ɔku é tegyi tógyítá á, ɔde mó gyí putsú aní Wíe fúá. Ní ɔku é tamagyí iye a, mu é ɔde mó kisí pútsú aní Wíe fúá. Tsúfē amú féé butedá Bulu ipán móosú. ⁷Anitɔ ɔhaa métsié nkpa há mu iwi, anitɔ ɔkvku é móowu há mu iwi. ⁸Ní anitsie nkpa á, anitsie ha aní Wíe. Awú é á, anilawú há mu. Mú su ní anilawú o, anitsie nkpa o, aní Wíe bú aní. ⁹Tsúfē Kristo lówu, yínkí kúsú ba nkpatɔ, méni ɔbóbwé akiankpapu pú awupú féé Owíe. ¹⁰Íni su imehián

ání féha fú bá ipón ntée féki fú bá ansító kótíkótí. Tsúfē aní féé abéyélí Bulu ansító, obéyi anitó okugyíóku asún. 11 Bɔwanlín wá Bulu asún ámutó bεe, “Aní Wíe Bulu ɔbέe,

‘Nanyá mbu nkpa ánfi á,
ɔhagyíóha ɔbέda akpawunu mí ansító;
ɔhagyíóha ɔbέle bli ɔbέe, Bulu ngyi.’ ”

12 Mú su anitó okugyíóku ɔbέle mu asún ɔnó Bulu ansító.

Máha Fú Bá ɔdida Mu Hógyító

13 Mú su mlíha asi aba ılá le. Mboún abwée agywun ání anumóbwé tɔtɔá ibéha aní bá ɔkvu méesreí ntée duda.

14 Séi ínúá namlí Okristoyin su nabí ání atogyihé kuku má unvá mu *iwí metun. Táme ní Kristoyin ɔku lóhogyi ání tɔku iwí metun a, mómú mu wá mó iwí metun. 15 Ní fútegyi tɔku, ıde fú bá háan a, mómú fú bwéhé medé ɔdwé suná. Máha fú atogyihé tha fú bá ání Kristo lówu há mu ɔfwí. 16 Mú su máha tóá fuyin ání ibu alé ibwe tsitsa ahá ansító. 17 Tsúfē *Bulu iwiegyí ámu imegyí atogyihé ntée atonuhé asún, mboún yilébwé, iwilwii pú ansigyí ání itsú ɔhe Wankíhé amutó asún igyi. 18 ɔhagyíóha ání otosúm Kristo ɔkpa ánfisu á, mu asún tegyi Bulu ansí. Ahá é butobú mu.

19 Íní su mlíha aní ansí ipé tóá ibópu iwilwii ba, ibówa apió aba ɔwunlín hógyitósu brégyíbré. 20 Mányintá Bulu gyumagyihé fú atogyihé su. ɔkpa bu unvá abétalí gyi tógyító, táme ní ɔku dé tóá ibéha mu ba ɔbóbwé lakpan bwé mó á, ima ale. 21 Ní ɔku tamagyí iye ku, ntée nu ntá ntée bwé tóá ibéha mu ba ɔbédida á, ibu alé. 22 Mú su tógyítóá fohogyi tsu ntobí ánfi iwí á, ha mó ibwe fúá fú Bulunyó nsiné asún. Ní ɔku opúni medé mu tsí mu bwéhésú á, mómú ɔkláa lawá mu ogyá. 23 Táme ní mu klvn medí mu asi mu atogyihé ku gyí su, ogyi mó á, Bulu lahá mu ipón dodoodo. Tsúfē mu ató ámu gyí melíí hógyisu. Tógyítóá ɔha mópu hógyi bwé igyi lakpan.

Ahá Ansísú Ató Bwe

15 ¹Ilehián ání aní ahá ání aní hógyi ɔnó bu ɔnlín abénya klvn há ahá ání amú hógyi ɔnó ima ɔnlín.

Megyí tóá iletsiá aní wule abóbwe. 2 Ilehián ání anito okugyíku ɔbóbwé tóá ibu alé há mu ba, méní ibéha mu ɔbédan hógyitɔ. 3 Tsúfē Kristo kúráá móbwé tóá mu onutó otekle. Mu iwí asún bowanlín wá Bulu asún ámutɔ bεε, “Asiabí ámúú besia fú ámu fée ilebedinká míssú.” 4 Asún kugyíkvá bowanlín wá Bulu asvn wanlínhé amutɔ tsú titutí a, bowanlín mó ání ibósuná aní atsá, wá aní atetɔ-ɔnlín, atomi lu kínkíínkín. Fowun abénya klvn kí ɔkpa ha ató ámúú aní ansí dun mísú ámu. 5 Bulu téhá ahá butenyá klvn. Mutówá ahá atetɔ-ɔnlín. Nde mu kvlí mbéε, ɔhá amlibwé kule, fé altá Kristo Yesu lósuná aní. 6 Íní ɔbéha mli fée mlɔpu ɔme kule kánfú Bulu, ogyi aní Wíe Yesu Kristo mu Sí ámu ní.

Rom

Ahá Ání Bumegyí Yudafɔ Asvn Wankláán Bláa

7 Íní su mlíhɔ aba atíu fé altá Kristo lshɔ mli, méní ibówa Bulu numnyam. 8 Tsúfē nde mli bláa mbéε, Kristo labwé Yudafɔ osúmpú, méní ibósuná ání Bulu obégyi mu tó ámúú ɔlehie amú anáin amusu. 9 Kristo léba, méní ahá ání bumegyí Yudafɔ bétí Bulu idayilé, nwé ámúú olowun amú ámu sv. Fé altá Bulu asvn wanlínhé amu ileblí. Asún ámu gyí,

“Aní Wíe Bulu, íní su nówa fú numnyam ahá ání bumegyí Yudafɔ anstí.

Nówa ilu kánfú fú.”

10 Bulu asún ámu létrá blí ɔbéε,

“Mli ahá ání mlumégyí Yudafɔ, mlia Bulu ahá mlunya ansigyi!”

11 Bétrá wanlín bεε,

“Ahá ání mlumégyí Yudafɔ fée, mlukanfu aní Wíe Bulu.

ɔmá fée abí, mlukanfu mu.”

12 Bulu ɔnósú ɔtɔípú *Yesaia é léblí tswí ɔbéε,

“Oha ɔku ɔbelin tsu aní náin Yisai^d abí-anátó.

Mu obébegyi iwíe ahá ání bumegyí Yudafɔsu ní.

^d 15:12 Yisai lókwuí Owíe Dawid ání ogyi Yesu Kristo mu nain.

Musú bédinká ansí ní.”

13 Buluá bvtéki ɔkpa há ogyi. Nde mu kokóli mbéé, ɔhá iwi lwii mli, ansí igyí mli amlíhó mu gyi. Mu ɔhá Wankíhé ɔhá mli túmi, méni mu ɔkpakú móɔkpɔn mli.

Tóá Svá Paulo Léle Iwítɔ Wánlín Ató Alu

14 Mí apió Akristofɔ, mí onutó nhíé nyin ání aha wankláán mlígyí, mlílabí asún tsotsɔtsɔ, mléetalí tóí kplá aba. **15** Táme nawá klun nhíé nde mli asún bláa ɔwulú ánfítɔ pükáín mli. Tsúfē Bulu lawá awítɔle pú agyúmá ánfí wá mí ibitɔ ɔbée mbwéé. **16** Múgyí, mbóbwé Kristo Yesu osúmbi ahá ání bumegyí Yudafɔtɔ. Mú su nde osum agyúmá ánfí yɔ fé Bulu igyí ɔhapú. Nde ahá ámúú bumegyí Yudafɔ ámu Bulu asvn wankláán ámu bláa, méni bémlí igyí ahatá ání ɔhá Wankíhé latin mó iwi, ilegyi Bulu ansí. **17** Íníá míá Kristo Yesunyɔ anulabwé kule su á, mbu ɔkpa tsú iwi agyúmá ánfí ndeyɔ há Bulu ánfí su. **18** Tsúfē mméetalí bí asvansu tsía atóá Kristo latsun mí asvn blíhé pú mí bwéhésú bwé ahá ání bumegyí Yudafɔtɔ, méni bóbu Bulu. **19** Ína ofúla múa osúna amúú nɔbwé Bulu ɔhá ámu túmitɔ ámvsu netalí dá Kristo asvn wankláán ámu féé ɔkan, tsú Yerusalem alu yéddali Iliriko ɔsulúsu. **20** Tóá idun mí klunsu bré féé, ndekléá nɔbwé gyí, nénatí dá Bulu asvn wankláán ámu ɔkan ntínéá bumokúnyá nú Kristo asún kí. Mmedékléá nótuvá ɔku gyumagyihesu. **21** Tsúfē bɔwanlín wá Bulu asún ámvitɔ bee,

“Ahá ání bumokúnú mu nka kí bówun mu,
ahá ání bumokúnú mu asún kí é bónu mó así.”

Paulo Roma ɔpasua Yésináá

22 Íni láhá mmokúnyá ɔkpa ba mli wá bɔtu nde ní. **23** Táme séi mó á, mí agyúmá lamó ɔnó nfí fúnsú. Nfí tsotsɔtsɔ ní ndekléá néba mli wá békí mli. **24** Mú su nabwé agywùn ání ní ndetsúvn nɔyɔ Spania a, nótsun kí mli. Agyi ɔdwé kplobí á, mlulasí mí ɔkpa nayɔ inu. **25** Séi á, nabwé agywùn ání négyankpá yɔ Yerusalem, yɔbvá Bulu ahá ání bvbv inu. **26** Tsúfē Akristofɔá bvbv Makedonia pú

Akaia ɔsulúsu bapú ɔdwé dúnká atá budepusísí Bulu ahá ání bugyi ahiánfə Yerusalem. ²⁷Ibv amú ɔdwé ání bóbwá ahiánfə. Bawun ání ilehián ání bóbwá Yudafə é ká iక̄. Tsúfē banyá Ḍjétó ató, nú nkrahoo asún ámu tsú amú wá. Mó su ilehián ání bódunká oyító ató ku há amú é. ²⁸Ní nɔpú kóba ání bɔtswitswí ha mí fée wá amú ibitó á, nóbotsvn mli wá yá Spania. ²⁹Nyin ání ní nebá á, nɔpu Kristo oyúla kpɔnkɔnkpɔnti ba mli.

³⁰Mí apió adwepú, ndepu ani Wíe Yesu Kristo pú ɔdwéá Bulu Ḍjé lahá mli há mli aba kókoli mli mbéé, mlilí mí ɔma, amlibə mpái ha mí kíñkíínkín. ³¹Mlibə mpái mltaa, Bulu ɔlée mí tsu Yudafə ámúú bwmohə mu gyi amu ibitó. Mlibə ha mí, Bulu ahá ání bvbv Yerusalem inu abvhə ató ámúú napú neya amú ámu. ³²Fówun ní Bulu lótsulá á, néba mli wá ansigyí kpɔnkɔnkpɔnti, beda ɔkpúnó. ³³Buluá ɔtehá iwilwii, otsía mli fée wá. *Amen!

Rom

Itsiáha

16 ¹Nde opio tsihé Foibe le súná mli. Kenkrea wúluto ɔpasuatə ahande ɔbvápü ogyi. ²Mlihə mu ani Wíe Yesu dátó alia ilekanáa ání Bulu ahá bóbwé, amlibva mu ɔkpagyíokpasu alia odekclé. Tsúfē mu onutó alabúa ahá tsotsɔtsɔ, alabúa mí é.

³Nehá Priska mua mu kulu Akwila fée tsiá. Mía amúnyɔ létsiá bwé ani Wíe Kristo Yesu agyúmá. ⁴Bopu amú iwi há ání bówu mí su kúráá. Nde amú ipán da wankláán. Megyí mí nkule. Akristofə bumegeyí Yudafə ɔpasua fée bude amú ipán da. ⁵Nehá ɔpasua ámúú betsiá fia amú wóyító ámu é fée tsiá.

Nehá mí ɔdwepú Epaineto tsiá. Mulégyankpá hə Kristo Asia ɔmáttó fée ní. ⁶Nehá Maria ámúú olowun ipian mli su ámu tsiá. ⁷Nehá mí aba Yudafə Androniko mua Yunia tsiá. Bawá mí amúnyɔ obu kí. Bugyi Kristo sumbí ayɔpú ání obú bu amúsú. Begyankpá hə Kristo asa natá bɔhɔ.

⁸Nehá mí píó ɔdwepú Kristotə Amplia tsiá. ⁹Nehá ani Kristo agyúmá oyobá Urbano mua mí nyawíe kláklá

Staki tsiá. ¹⁰Nehá Apele amúú alalé súná wankláán ání alapú mu iwi há Kristo amu mva Aristobulo abusuanfø féé tsiá. ¹¹Nehá mí bá Yudayin Herodion tsiá. Nehá Narkiso abusuanfø ání bvgyi Akristofø tsiá.

¹²Nehá Trifaina mva Trifosa, bvgyi atsí ámúú bvde Kristo agyúmátó kínkíínkín ámu tsiá. Nehá mí ɔdwepú tsíhé Persi, ɔde Kristo agyúmá yo kínkíínkín ámu é tsiá. ¹³Nehá Rufo mva mu yin ámúú mí é ntetí mu mí yín ámu tsiá. Rufo gyí ani Wíe agyúmá ɔyçpú ání alahó dá agyúmá ámvto. ¹⁴Nehá Asinkrito, Flegon, Herme, Patroba, Herma pú apió Akristofø ámúú bvbv amú wá ámu féé tsiá. ¹⁵Nehá Filologo, Yulia pú Nereo mva mu pio tsíhé pú Olimpa mva Bulu ahá ámúú bvbv amú wá ámu féé tsiá.

¹⁶Mlūlata aba puta Bulu ɔdwetø. Kristo ɔpasua ámu féé bvde mlı tsiá ha.

Tóá Roma Ahógyipu Amu Bubwée

¹⁷Apíó, nokókóli mlı, mlıki wankláán, méní mlétalí wun ahá ání bvbv mlítø, bvde mlı dasáín. Alí ahá ámu bvtéhá ahá bvtedida hógyito. Amú atosunáhé tedá mu ámúú nosuná mlı ámu mó. Mlkula iwi le amúsú. ¹⁸Tsúfé ahá ámu odu á, megyí ani Wíe Yesu Kristo bvdésúm. Amú ɔwšli laláhe bvdésúm. Bapú amú ɔnɔwankı pú ahákanfú bwna bvde ahá ání bvmeyín ɔlala mlé. ¹⁹Táme mlı mu á, ɔhagyíøha lanú alíá mlùlapú mlı iwi há Kristo. Mú su ibu mi ɔdwø, ansí de mí gyi wankláán mlı su. Táme ndekléá mlítún ansí, amlibí tóá ibu alé. Mlumáwa ibı lalahetø. ²⁰Bulu téhá ani iwili. Umóçwa ɔpá á, ɔbétsa *Satansu mántá ɔsulú tántáántán, mléltí mvsu.

Aní Wíe Yesu Kristo ogyíí mlı bvalø, ɔlu mlı ɔma.

²¹Mí bá agyúmá ɔyçpú Timoteo dé mlı tsiá ha. Alí mí aba Yudafø Lukio mva Yason pú Sosipatro é bvde mlı tsiá ha ní.

²²Mí mlı píó Okristoyin Tertio ání nɔwanlín ɔwulú ánfí há Paulo, nde mlı tsiá ha.

23-24 Mí wóyí mu wie Gaio amúú ɔpasua ámúú bvtetia mu wóyító amu dé mli tsiá ha. Erasto, ogyi wúlu kóbasu ɔkípu mua ani píó Kwartɔ é behá mli tsiá.^e

Paulo Bulu Kanfú

25 Mlíha akanfu ani Bulu! Mu ɔbétalí tsvn Yesu Kristo asún amúú nablí ámusu há mlélu kínkíínkín hógyito. ɔlɔpu ɔnɔkwali anfì ɔyáin tsú ɔyí ɔpá. 26 Séi mó á, alatsvn mu ɔnɔsú atɔípú amu atɔ wanlínhesu lé mú ɔwan. Fé aliaá Buluá ɔbu ıtuv bré féétó lahá ɔmá-ɔmá babí mó, méní ahá féé bɔhɔ mu gyi, bú mu.

27 Bulu nkule gyí Bulu. Mu nkule bóu nyánsa. Numnyam ání ilekanáa itsúvn ani Wíe Yesusu ıtuv mu bré féétó. *Amen!

Rom

^e 16:24 Mótó yée 24 bu nwulú dada amu akvtɔ: Ani Wíe Yesu Kristo ɔwáa awitole ha mli féé. Amen!

Ɔwulú Gyankpapvá Paulo Lówanlín Sísí Korintofɔ

1 ¹Mí Kristo Yesu *sumbí ɔyɔpú Paulo ání Bulu létí mu apétó pú ani píó Sostene dé ɔwulú ánfí wanlín.

²Anídé mó wanlín sisí Bulu ɔpasua ání ibu Korinto wúluto, Bulu lalé amú, bwé amú mu ahá. Amúa Kristo Yesu babwé kule, fé ani Wíe Yesu Kristo asúmpúá bvbv ɔyító féé, Yesu Kristo gyí ani féé Owíe.

³Aní Sí Bulu mva ani Wíe Yesu Kristo bugyíi mli bvale, abvha mli iwilwii.

Ania Kristo ɭkvlebwetɔ Oyúla

⁴Ntedá Bulu pán brégyíbré, aliaá mliá Kristo Yesu kvlebwé su alawá awítóle há mli. ⁵Tsúfē mó su mlulanyá iwí tógyítótó. Múá idvn gyí mli tóí pú mli asúnbi féétó. ⁶Íní lasúná ání asún ámúú anulébláa mli tsú Kristo iwí ámu bv mótó. ⁷Íní su ɔnjéttó atokiehé kugyíku medé mli hián séi ánfí mlíhié mlidé ekeá ani Wíe Yesu Kristo obótsu ɔsúsú ba bele iwí ɔwan ɔkpa kú anfi. ⁸Mu onutó ɔbówa mli ɔwvnlin yófvn eke ámúú ɔbésankí bá begyi ani asún ámu, méní asvansu méetsiá mli iwí. ⁹Oñokwalipu Bulu gyí. Mvléti mli ɔbée, mliá mu Bi, ogyi ani Wíe Yesu Kristonyɔ mlibóbwé kule.

ɔpasua Ámutɔ ɭkvlemábwé

¹⁰Apíó, nɔpú ani Wíe Yesu Kristo kókóli mli ání mli féé mlibwée kule, méní mlíméedasaún. Mlha mli agywun ibwe kule mli asvn blíhé kugyíkutɔ. ¹¹Mí apíó, tóá svá nde asún ánfí blí gyí, akvá botsú Kloe abusuantɔ babláa mi bée,

asún bubu mli nsiné. ¹²Beblí bee, mlitɔ akv̄ mliaa, “Paulo anibuo.” Abambá bee, “Apolo anibuo.” Akv̄ é bee, “Petro, bvtetráa t̄i mu Kefa anibuo.” Akv̄ é bee, “Kristo anibuo.” ¹³Nfíte mli, beye Kristotɔ? Paulo beda mántá *oyikpalíhe amusu há mli, ntéé mu dátá bɔbɔ mli *asú?

¹⁴Nedá Bulu ipán ání Gaio mua Krispu ɔma a, mmestrá bɔ mlitɔ ɔkuku asú. ¹⁵Mú su ɔhaa méetalí blí ɔbée, mí idátɔ nɔbɔ mu asú. ¹⁶Ké! Nakáín, nɔbɔ Stefano mua mu wóyító ahá é asú. Amú ɔma a, mméekaín ání netrá bɔ ɔhaa asú. ¹⁷Kristo mówa mí ahá asúbɔ. Mboún ɔbée, mbeda *asvn wankláán ámu ɔkan. Megyí ɔnɔwanki pú anyánkpúsa agywun nɔpUBLÍ mó, tsúfé ní nɔpú mó blí mó á, túmi kuvvukv̄ uméetrá tsiá Kristo oyikpalíhe amutɔ.

Bulu Túmi Pú Mu Nyánsa

¹⁸Aní Wíe Yesu oyikpalíhesu lowu iwi asún ámu igyi mimlála há ahá ání budehi. Táme igyi Bulu túmi há aní ahá ání Bulu dé nkpa ání itamatá ha. ¹⁹Tsúfé bɔwanlín wá Bulu asún ámutɔ bee,

“Néyintá anyansapu nyánsa.

Mmóohɔ amú agywun wankláán kuku.”

²⁰Ní igyi ali á, mómú ntɔ onyansapu gyí? Ntɔ Mose mbla osunápú gyí? ɔyí ánftɔ nwéen agyípú me? ɔyító ansútún me, imegyí mimlála Bulu ansító?

²¹Bulu lópu mu onutó nyánsa bwé mó. Nyankpusa méetalí pú mu nyánsa bí mu ekekeké. Mú su alapú aní mimlá ɔkan amúv̄ anidéda ámu hɔ ahá ání bahɔ mu gyi nkpa. ²²Tsúfé osúna ání itsú Bulu wá *Yudafɔ bvtkleá bɔpubí ání asún ámu bu móts. Griikifɔ é á, nyánsa bvtkleá bɔpubí ání ibu móts. ²³Mú su ní adá ɔkan aniaa, beda Kristo mántá oyikpalíhesu á, itɔkúsú líí Yudafɔsu, igyi mimlála ɔmá bámbásuf̄ é ansító. ²⁴Táme ahá ání Bulu lalé, bugyi Yudafɔ pú Griikifɔ mó á, Kristo gyí Bulu túmi kpɔnkɔnti pú mu nyánsa há amú. ²⁵Tsúfé Bulu mimlála igyi ansútínla dun nyankpusa nyánsa. Mu pón é kúráá dun nyankpusa ɔwvnlin.

26 Apíó, ml̄kaín aliaá ml̄igiyí bréá Bulu léti mli. Ahá butamabú mli ɔdvudv̄ ání ml̄létin ansí. Mli ɔdvudv̄ ml̄umégyí iwi anyapú, ɔdvudv̄ é b̄umotsú abusuan kpikplit̄. **27** Bulu lélé ahá ání b̄uma nyánsa oyí ánfít̄, mén̄i ɔb̄pu amú súpa atiansipu. ɔlele oyí ánfít̄ ap̄npu é, mén̄i ɔb̄pu amú wá awvnlínpú pélit̄. **28** ɔlele ahá ání obú ma amúsú, pú amúá b̄uma labi kuku oyí ánfít̄, mén̄i ɔb̄pu amú wá amúá obú bu amúsú pélit̄. **29** ɔl̄bw̄e mó féé alí, mén̄i ɔhaa móotsu iwi mu ansít̄. **30** Bulu su ml̄ia Kristo Yesunyɔ ml̄labw̄e kule, alapú Kristo bwé ani nyánsa. Mvlátsú ani ání ani asún da ɔkpa mu ansít̄, alabw̄e ani mu ahá. Alah̄ ani lé lakpan nkpábit̄, há anilagyi iwi. **31** Mó su fé aliaá Bulu asún ámu léblí á, “Ohagyíha ání ɔb̄ee, móotsu iwi á, ɔp̄u ttá ani Wíe labw̄e tsu iwi.”

Kristo Da Mántá Oyikpalíhesu

2 **1** Mí apíó, bréá neba b̄eda Bulu asún ḥaínhé amu ɔkan súná mli á, mm̄opu ɔnɔwankı ntéé nyánsa kuku bebláa mli Bulu asún ámu. **2** Tsúfē bréá mbu mli wá á, nɔbw̄e agywıun ání nót̄i tsú Yesu Kristo pú mu *oyikpalíhesu lowu nkule iwi. **3** Bréá neba a, mí awút̄ yýyóyó. Ifú de mí, ndekpunktí. **4** Megyí mí nyánsa pú mí ɔnɔwankı nɔpudá asún ámu ɔkan súná mli. Mboún ḥnjé Wankíhé amu túmi l̄eha asún ámu ul̄wankí mli. **5** Uleba alí, mén̄i ml̄enya mli hógyi tsú Bulu túmit̄, megyí nyankpusa nyánsat̄.

Bulu Nyánsa

6 Táme ní nowié ahá ání badan hógyi amut̄ wá á, nt̄opú Bulu nyánsa bláa amú asún amú. Megyí nde oyí kehet̄ nyánsa, ntéé oyí ánfít̄ ısu agyípú ání b̄eba b̄ohulí amú túmi klé. **7** Nyánsa ánfí anidé mó iwi asún blí ánfí igyi nyánsa ání Bulu l̄ípv̄njáin asa oyí lebelun, ání ɔb̄pwáani numnyam. **8** Oyí ánfít̄ otúmípu ɔkuku mébi nyánsa ánfí. Ní b̄ebi mó á, t̄eku b̄umeda ani Wíe Onumnyampu amu mántá oyikpalíhesu. **9** Táme fé aliaá b̄owanlín wá Bulu asún ámut̄ á,

“Tóá ansíbi mɔkúwun kí, asu mókónú kí,
umɔkúba nyankpusa agywuntɔ é kí a,
mó Bulu lalá yáí há mu adwepú ní.”

10 Támɛ anilabí íni, tsúfɛ alalé mó súná ani tsvn mu *ɔŋɛ Wankihé amvsu. ɔŋé ámu tokwí tógyítótɔ kí, ɔtelé Bulu asvn ɔnáhneá ibu ɔtótóttɔ kúráá súná ani. **11** ɔhaa tamawun mu ba nwuntɔ, nkéti mu onutó ɔŋé. Ali kén Bulu ɔŋé ámu nkule tówun Bulu nwuntɔ ní. **12** Ani mó á, Bulu lípu mu ɔŋé wá anitɔ, megyí ɔyí ánfitɔ ɔŋé bu anitɔ. Mboún ɔŋéá itsú Bulu wá, méni abétalí nú itó ámúú Bulu lapükíé ani faan amu asi.

13 Mó su megyí ani onutó nyánsa asún anidé mlı bláa. Mboún asún ání itsú ɔŋé Wankihé ámu wá. Mó anidépulé ɔŋéétɔ ɔnɔkwali asún asi ní. **14** ɔhá ání ɔma ɔŋé Wankihé méetalí hɔ tóá itsú Bulu ɔŋé ámu wá, tsúfɛ igyi mimlála mu wá. ɔhá ání ɔŋé Wankihé bu mv̄tɔ tónú asún ání ɔŋé ámu déblí asi. **15** Mvtetálí téte tógyítótɔ nú mó asi. Támɛ mu mó á, ɔhaa méetalí téte mu asúntɔ, nú mu asi ekekeekɛ. **16** Nkáli ibbwɛ asa bétalí nú mó asi? Igyi fé alia Bulu asvn wanlínhé amu léblí ɔbée,

“Ma ɔbétalí bí ani Wíe agywun?

Ma ɔbétalí súná mu asún?”

Támɛ Kristo agywun bu anitɔ. Mó su ani mó abétalí bí mu agywun.

Bulu Asúmpó

3 **1** Apíó, bréá neba mlı wá á, mmetalí tóí mlı ansítɔ fé ahá ání ɔŋé Wankihé bu amútɔ. Nebláa mlı asún fé ahá ání amú agywun idun ɔyí ánfitɔ atsú, bwmokúdan Kristotɔ. **2** Nyópu-ntsu neha mlı. Mmeha mlı atogyihe onutó. Ali bré ámv̄tɔ á, mlumókúfun atogyihe onutó gyí. **3** Tsúfɛ ɔyí ánfitɔ tsiátɔ itráa bu mlitɔ. Mlidé aba lu, mlidétré. Ní mlidé íni bwɛ mé, imosuná ání mlı agywun trá dñ ɔyí ánfitɔ atsú, mlígyí fé ɔmátfɔ? **4** Mlitɔ akv̄ mliaa, “Paulo mbuo.” Mlitɔ akv̄ é mliaa, “Apolo mbuo.” Mbéé, íni medésuná ání mlígyí fé ɔmátfɔ?

5 Mbéé, ma gyí Apolo, ntéé ma gyí Paulo, sú mlidétré aní su? Bulu asúmpú keke anigyí, mlilatsvn aní ibitó mlí mu ahogyipu. Anító okugyíku légyi gyuma ání Bulu léha mu. 6 Mílodu, Apolo lswulí mó ntsu, támē Bulu léha mó ilédan. 7 Megyí odupú múa ntsu ɔwulípú lóbwé tctó. Bulu nkule tóbwé, tsúfē mutéhá mó itédan. 8 Odupú múa ntsu ɔwulípú féé bugyi kékéé Bulu ansító, ɔbéka okugyíku ikó mu bwéhé onó. 9 Agyúmá ayçpú mía Apolo anigyí há Bulu. Mlígí Bulu ndó, mlígí mu obu éní.

10 Bulu lówa awitóle há mí, bwé mí obu oyípu ɔtiansípu. Mú sú nçpu abwi wá obu ámu ntswiasi, aha bambá betalí bwdepwe dínká mósú ní. Támē ɔhagyíha okú wankláán obu ámu pwetó. 11 Tsúfē ɔhaa méetalí wá ntswiasi bámbá dun mó ámúú ida yaí, igyi Yesu Kristo amu. 12 Ní oku ɔpú sika pepe o, sika futútú o, abwi ání ibu bíá o, nyí o, afutáa ntéé ipí yi dínká ntswiasi ámusu á, 13 ɔbú ání kugyíku ibélin ɔwan eke ámúú Bulu obégyi aní asún ámu. Ogyá ɔbópuso mó kí beee, ɔlobwe mó wankláán. 14 Ní ogyá ámu mohó obu ámu yíntá á, Bulu ɔbéda mu ipán. 15 Támē ní obu ámu lshó a, ɔbhéie hóli ató. Bulu ɔbshó mu nkpa, támē obófuflu fé ɔhá ání alasrí dalí ogya plenplento.

16 Mluméyín ání *Bulu ɔtswékpa mlígí, Bulu ɔnjé ámu tsie mltó? 17 ɔhagyíha ání oleyintá mu ɔtswékpa a, Bulu é obéyintá mu, tsúfē Bulu ɔtswékpa lswankí. Mu ɔtswékpa amu gyí mli á.

18 ɔhaa mámlé mu iwí! Ní mltó oku dé mu iwí ti ɔtiansípu nde oyí ánfító á, ilehián ání ɔbóbwé mu iwí ɔha mimláhe, méni ɔbóbwé ɔtiansípu onutó. 19 Tsúfē oyí ánfító ansítún igyi mimlála Bulu ansító. Fé alia bawanlín wá Bulu asvn wanlínhe amvtó beee, “ɔtiansípu agywun laláhe Bulu tɔpukítá mu.” 20 Bulu asvn wanlínhe amu letrá blí ɔbée, “Bulu yin ání ɔtiansípu agywun itépí ma labi.” 21 Ínì su ɔhaa mápu ansí dínká ɔhaasu tsú iwí. Mlibú tógyító. 22 Paulo o, Apolo o, Petro o, oyí ánfí o, nkpa ntéé lowu o, nde o, ɔke o, mlibú mó féé. 23 Kristo bú mli, Kristo é gyí Bulu klé.

Kristo Sumbí Ayɔpú

4 ¹Íní su ɔhagyíha otsú mó ání Kristo asúmbi keke mía Apolo anigyí, Bulu lapó mu asvn ɔnaínhé amv agyómá wá ani ibítɔ. ²Tzá ihié dehián gyí, ɔhá ání bapó agyómá wá mu ibítɔ obégyi ɔnɔkwali. ³Mí mó á, ní mlitɔ akv ntéé aha bambá bvde mí pón ha kúráá á, imegyí tɔtɔ mí ansítɔ. Mí onutó ó mmɔkúhá iwí pón ntéé asv. ⁴Nyin mí klvntɔ, támē imosuná ání mí asvn da ɔkpa. Ani Wíe Yesu gyí mí asvn ogyípú. ⁵Íní su mlumákɔsí lé mli aba ilá kpéfvn ani Wíe ɔbáke amv. Mu ɔbwankí wólí oklúntɔ atósú, lé ani agywun ɔwan, asa Bulu ɔbékafú ɔhagyíha altá ilehián ní.

⁶Mí apió, mli sú ndepu mía Apolo tsiató súná mli ató, méní mlónu mó ámúú ahá bvtéblí bée, “Mlumányankí tzá bɔwanlín tswisv” ámu ası, fówun mlumóowun ɔhaa tsú iwí. ⁷Ma lébláa fu ɔbée fvduv ɔkv? Ntɔ fvbuá imegyí Bulu léha fú? Ní Bulu léha fú tógyító á, ntogyi sú fúde iwí tsu fé megyí ha beha fú?

⁸Mlidékú ání mlilamwé! Mlilanyá iwí! Mlilawúna mlidé iwíe gyí. Mí su mó á, teki mlidé iwíe amv gyí lélé, méní ania mlunyɔ abégyi iwíe amv. ⁹lde mí bwe fé Bulu lahá ani *sumbí ayɔpú ánfí anilabwé ɔma agyápu fé ndoun bakpá bɔyɔmɔ. Tsúfé anilamlí atɔ kuhé há ɔyító féé, Bulu-abɔpv múa anyánkpúsa féé. ¹⁰Kristo sú anilabwé aha mimláhe, mli mó mlilatún ansí. Anigyí apónpv, mli mó mlibv ɔwunlín. Ahá bvde mli bu, ani mó ɔhaa tamabú ani. Megyí alí mlidé ani kú ní? Ntée megyí alí? ¹¹Bófvn séi á, akún múa ɔmewúli de ani, atatidatɔ anida. Bvde ani atswé fvli, anumá ɔdikpa. ¹²Aniteyíri iwí pú ani ibi yó agyómá pónyá ani atɔ hiánhe. Ní bɔlwíani á, anitoyúlá amú. Ní bvduv anisu é á, anitotomi. ¹³Ní beblí ani iwí asvn laláhe a, anitɔpó ɔdwé lé mó ɔnó. Bɔfvn séi á, anilabwé wúna, bvde ipí putsítsá anisu ɔyí ánfito.

¹⁴Mmedé íní wanlín púsúpa mli, mboún ndeputví kplá mli fé mí abí adwepú. ¹⁵Tsúfé ní ahá mpím-dú (10,000) lósuná mli Kristo iwí asvn kúráá á, ɔbakúle pé abí mlígyí

ɔnjétó. Nɔbwɛ mli sí Kristo Yesutɔ bréá nedə asvn wankláán ámu ɔkan súná mli. ¹⁶Mú su nde mli kokóli, mlukasi mí tsiátó. ¹⁷Íni su nde Timoteo wa sísi mli. Mí bí ní, ntɔdwé mu. Óbu ɔnɔkwalı Kristotɔ. Mu ɔbéba bekaín mli tsiátó oduá nɔpu mbuo Kristo, ndepusúná ɔpasua kugyíkvá ibu ɔtínegyítiné ní.

¹⁸Mlito akv bude iwi tsu. Buki bée, fíali mméetrá ba mli wá ekekéeké. ¹⁹Táme ní ani Wíe Yesu lótsulá á, umówa ɔpá kvku néba mli wá bekı bée, asvn keke iwi atsupú ánfi budeblí lóó, ntée lélé bvbv Bulu túmi. ²⁰Tsúfē megyí asvn blíhé keke *Bulu iwíegyí ámu igyi, mboún Bulu túmi. ²¹Ní nebá mli wá á, ntɔ mpúba? Mpú mpli ba lóó, ntée ɔdwé múa iklun lwiíhé?

Mbvato lwi Asún

5 ¹Bahíé bębláa mì bée, mlito akv bude atsi múa ayin asvn wa. Ómátfɔ kúráá bumedé mó odu bwé. Mlito okv mú kúráá laswíí mu si mu ka, ²ibv mli ansigy! lma mli awirehɔ. Péli medé mli, méní mlégya ɔhá ánfi odu lé mli ɔpasuatɔ. ³Ínuá mlumédé mí wúun ó á, mbv mlito ɔnjétó. Nahá ɔhá ánfi ɔbu tsiátó anfi odu ipón dodoodo, fé mbv unu. ⁴Mliti ɔpasua ámu fia ani Wíe Yesu Kristo dátó. Nétsiá mlito ɔnjétó, ani Wíe Yesu Kristo túmi é ibétsiá mlito. ⁵lnu á, mlipu mu wa Óbunsám ibitɔ, oyinta mu ɔyulúv, méní Bulu ɔbshɔ mu ɔkláa nkpa ani Wíe Yesu ɔbáke amu.

⁶Kpaali mlidé iwi tsu. Mluméyín ání bodobodotu afá kplobí téhá bodobodo amu féé itotú? ⁷Íni su mlile lalahe ɔbwepú anfi mlito, méní mli iwi bétun fé bodobodoá bumówa afá móttó, tsúfē alí mlhíé mlígyí ní. Megyí bodobodoá bumówa afá móttó, imotu bvtɔpúgyí *Katsvn Nke? Bamá ani Israelfɔsu Katsvn Nketɔ *Okúfabí, ogyi Kristo amu, lé ani nwunsv mbusuo há ani dodoodo. ⁸Mó su mliha apv bodobodoá imotu, igyi iwitún múa ɔnɔkwalwa gyi Katsvn Nke ámu. Mlumáha apv bodobodoá ılatú, igyi tsiátó laláhe múa lakpan gyi mó.

⁹Nɔwanlín wá ɔwulú kvá nɔpusísí mlito mbée, mlumápu mbua atɔpú gyi mba. ¹⁰Megyí ɔyító mbua atɔpú, ɔnsiρe

awapú, awikplu ntéé ikpí atswépu iwi asún neblí. Múmú teki mlédalí oyí ánfitɔ asa mlumówa amú mba ní. ¹¹Tzá nɔwanlín sisí mli gyí, mlumápu ɔhá ání ɔbée Okristoyin mugyi, támē ɔtɔtsé mbua ntéé ɔbu ɔnsípe, ɔtɔtswe ikpí, otesiá mu aba, ɔtɔbú ntá ntéé otowí atá gyi mba. Mlia ɔhá ámu nyɔ mlumáwa ibi gyi atá kúráá.

¹²Ntɔ sú négyi ahá ání buma ɔpasua ámvtɔ asún? Megyí ahá ání bvbv mótɔ, bvde lakpan ánfi odu bwé mboún asún lehián ání mlégyi? ¹³Bulu obégyi ahá ámúú buma ɔpasua ámvtɔ ámu mó asún. Támē bɔwanlín wá Bulu asvn wanlínhé amvtɔ bεe, “Mli mó mlígya lalahe ɔbwepú le mlitɔ.”

Bulu Ahá Wulewule Nsiné Asúngyi

6 ¹Ní mlitɔ oku mva mu ba Okristoyin benyá á, ntogyi sú mlitɔwá klun pýa ɔmátfɔ asún ogýíkpá, mlitamapú ya Bulu ahá abvblí mó? ²Mluméyín ání Bulu ahá obégyi oyító ahá féé asún? Ní mli obégyi oyító ahá asún á, mó ntogyi sú mluméetalí gyi mli wulewule nsiné asún? ³Ntéé mluméyín ání ani obégyi Bulu-abɔpu é asún? Ntogyi sú aníméetalí gyi ekekegyíeke asún mó? ⁴Ní asún idá mli nsiné á, ntogyi sú mlitɔpýa ɔmátfɔ asún agyípú amúú mli ɔpasuafɔ butamabú ámu? ⁵Nde asún ánfi wanlín sisí púsúpa mli. Mú su ɔtiānsípu ɔkvle kúráá má mli ɔpasuatɔ ání ɔbétalí gyi mu aba nsiné asún? ⁶Ntogyi sú ohógyipu ɔbésamáa mu ba, múa idvn kúráá pú mu yéluí ɔmátfɔ ansítɔ?

⁷Ali ámúú asún ibu mli Akristofɔ wulewule nsiné ámu kúráá ilosuná ání mlulagyí pón dodo. Ntogyi sú mli bá ɔpú tlá gyí mli, ntéé osísi mli, mluméesikié? ⁸Mli mboún latsvn gyankpá mlidé mli aba sisíi, mlidé lalahe pugyi mli aba? ⁹Ntéé mluméyín ání aha laláhe bümöowie *Bulu iwíegyí ámvtɔ? Mlumámlé mli iwí. Ahá ání butɔwá atsi múa ayin asún, ikpí atswépu, mbua atɔpú, ayin ání butekle amú aba ayin, ¹⁰awikplu, ɔnsípe awapú, ntá abvpú, ahá asiapú pú ahá asisípu büménya ogýíkpá Bulu iwíegyí ámvtɔ. ¹¹Teki bré ámu a, alí mlitɔ akv mlígyí ní. Támē Bulu labie mli ntsu,

alabwé mli mu ahá. Alatsun mu Ḍnejé ámu pó ani Wíe Yesu Kristosu tsú mli ání mli asún da ɔkpa mu ansító.

Mli ɔyulúv Puwá Bulu Numnyam

12 Mlito ɔku ɔbetalí blí ɔbée, “Mbu ɔkpa bwé tótogyító.” Ee! Táme nde mli bláa mbée, “Megyí mó féé ɔbówa labi.” ɔku é ɔbéblí ɔbée, “Mbu ɔkpa bwé tótogyító, táme mméeha tɔtɔ méegyi misu.” **13** Ibu móbwé nyankpusa há atsi múa ayin asún wa. Mboún ani Wíe bú ani ɔyulúv, ani ɔyulúv é bú ani Wíe. **14** Bulu lókvsúa ani Wíe Yesu tsú afúlitó. ɔbópu mu túmi ámu kúsúa ani é.

15 Ntée mluméyín mliaa, mli ɔyulúv igyi Kristo nyankpusa oyí ámu iwi ató? Mó nkáli sú mpúv Kristo ɔyulúv yeda obu-ɔnó otsiápú ɔyulúv? Itsúvn misu! **16** Ntée mluméyín mliaa, ní ɔku ɔpú ibi da obu-ɔnó otsiápú a, mua munyɔ ɔyulúv labwé kule? Tsúfē Bulu asvn wanlínhé amu léblí ɔbée, “Oyin ámu mua otsi ámu babwé ɔyulúv kule.” **17** Táme ní ɔku mua Kristo bɔbwé kule a, mua munyɔ babwé ikule ɔnjétó é.

18 Mlumápleí atsi ntée ayintó. Lakpan kugyíkvá ɔha tɔbwé tamakúsú líí mu ɔyulúv. Táme ní ɔku ɔwá atsi múa ayin asún mó á, alabwé lakpan ání lókvsú líí mu onutó ɔyulúv. **19** Ntée mluméyín mliaa, mli ɔyulúv gyí Ḍnejé Wankihé amu otswékpá obu? Bulu lópu mu há mli, otsie mlito. Mó su megyí mlibú mli iwi. **20** Ibíá kpékplékpé Bulu lóhó mli. Mó su mlipu mli ɔyulúv wa Bulu numnyam.

Akúlu Mua Aká, Akpanku Pú Asúrapu Atosunáhé

7 **1** Nayá asvn fitéhé amúú mlilíwanlín sí sí mí ámutó ki a, Ee! Ibu aléá oyin móɔpu ibi da otsi. **2** Táme mbuató ladubí su oyingyíoyin onyá mu onutó ɔká, ɔtsigýíotsi é onya mu onutó okúlu. **3** Ilehián ání okúlu obégyi ɔkátsiá mbla féésú ha mu ka, ɔká é ɔbóbwé mó ali ha mu kulu. **4** Megyí otsi bú mu iwi, mu kulu bú mu. Alí megyí oyin é bú mu iwi, mu ka bú mu ni. **5** Mó su mlumákiná aba ɔdikpa ha, nkéti

mlı abanyá ámu mlılatsúlá ání mlétsiá nké kpalobí, méní mlétsiá bó mpái, asa mlélayá aba wá. Mlulawun aba mú ɔma, méní ɔbunsám méetalí sɔ mlı kí, ní mluméetalí kítá iwi.

6Okpa ida ání mlóbwe mó ali, támé megyí ɔhíé igyi. **7**Mí nkule su mó á, tekí mlétsiá kpanku fé mí, támé ɔhagyíɔha bu móá Bulu lópuvíé mu. ɔmɔbwe ani féé kékéé. ɔhagyíɔha mua mu kle.

8Séi nde akpanku móá asurapu bláa mbéé, ní bótsulá tsíá mí atsiábi a, tekí ibu alé. **9**Támé ní mluméetalí kítá iwi ntéé gyi mlı iwisu mó á, mlutsia akúlu móá aká, dvn ání mlénatí dá tsun.

10Támé akúlu móá aká awié mó á, mbla ku bu inuá megyí mí, mboún ani Wíe Yesu lówa há amú. ɔbée, ɔká mákiná mu kulu. **11**Támé ní ɔmáín mu kulusu a, ɔkítá iwi ntéé oyínki yɔ mu kulu wá. Okúlu é mákiná mu ka.

12Mlı aha tráhe mó á, mí onutó dé mlı íní bláa. Mogyí ani Wíe Yesu dé mó blí. Ní ohógyipu yínhé tsía ɔtsíá omegyí ohógyipu, támé ɔtsí ámu latsúlá ání mua munyɔ bétsiá á, ɔmákiná mu. **13**Ní ohógyipu tsíhé é tsía oyin ání omegyí ohógyipu, támé alatsúlá ání mua munyɔ bétsiá á, mu é ɔmákiná mu. **14**Tsúfē ohógyipu tsíhé ámu su Bulu ɔbóhɔ mu kulu. Ali kén ohógyipu yínhé ámu su Bulu ɔbóhɔ mu ka é ní. Ní megyí ali á, Bulu móotsu amú abí ání amú asún da ɔkpa mu ansító, támé íní su Bulu latsú amú ání amú asún da ɔkpa mu ansító. **15**Támé ní okúlu ntéé ɔká ání omegyí ohógyipu dékléá obékiná mu tsiába ohógyipu a, ohógyipu amu osíí mu ɔnatí. Mbla kuku mèklí mu, tsúfē Bulu léti ani ɔbée, abétsiá iwilwiitɔ. **16**Ohógyipu tsíhé, fuyin ní fú ɔbóhɔ fú kúlu nkpa? Ntéé ohógyipu yínhé, fuyin ní fú ɔbóhɔ fú ká nkpa?

Tsia Alıá Fúgyi

17Mú su ɔhagyíɔha ɔpúu tóá ani Wíe Yesu léha mu asa Bulu léti mu tsia. Múgyí tóá ntebláa ɔpasua kugyíku ní. **18**Ní ɔku létin *keté asa Bulu léti mu a, ɔmálayínkí yébwé mó iwi tɔtɔtɔ. Ní ɔku é métin keté asa Bulu léti mu é á, ɔmáyéti. **19**Ketétin ntéé ketémátin megyí tɔtɔ. Bulu mbla ámusu gyí

mboún gyí asún. ²⁰Ohagyíha otsía alíá ogyi asa Bulu létí mu. ²¹Okpábi fugyi asa Bulu létí fú? lmáhan fu. Táme ní okpa ibá ání fégyi iwi á, kusu mósú. ²²Tsúfé ní okpábi fugyi asa ani Wíe létí fú á, alahá fagyi iwi. Ali kén ohá ání otsie mu iwísu asa ani Wíe létí mu é gyí okpábi séi há Kristo ní. ²³Bulu lóhó mlí ibiá kpékplékpéé. Íni su mlumábwe mlí iwi nkpábi há anyánkpúsa. ²⁴Mí apíó, alágýialíá ohagyíha gyí asa Bulu létí mu a, opúu mó ali tsia.

Mbitebí Múa Asvrapu

²⁵Mlí mbitebíá mlumákútsía akúlu kí mó á, mma mbla kvkvá itsú ani Wíe wá há mlí. Táme ani Wíe mua mu nwewúun, alahá mí nyánsa ání mléatalí hó mi gyi. ²⁶Asún ání nde há mlí gyí, oyító lawá onln séi. Mú su nahogiá ibu aléá ohagyíha obétsiá alíá otsie yaí. ²⁷Ní fóbu oká á, mákiná mu. Ní kpanku fúgyi é á, mátepí tsia. ²⁸Táme ní fetsiá oká á, fumokúbwé lakpan. Ní obitebíá omokútsía okúlu kí é otsía a, omokúbwé lakpan. Asun wunheá ibéba tekí ndetsu kósú akúlu múa akású. Mú su nde íni blí.

²⁹Mí apíó, múa ndeblí gyí, bré itinbí ulasí. Íni su tsú séi á, ohá ání obu oká obwée fé ohá ání oma. ³⁰Osin ígyi o, odwe ígyi o, iwinya ígyi o, obwée iwi fé asvansu medín mvsu. ³¹Ahá ání bude oyí ánfító ató pbwé tóku bwmápu amó ansí féé dínká mósú. Tsúfé oyí ánfí pú mótsí ató féé béba bɔtsun.

³²Mmedékléá asún iħáan mlí. Ohá ání oma oká tɔpú mu ansí dínká ani Wíe agyúmású, méní obégyi mu ansí. ³³Táme oká mu wie mó tɔpú ansí dínká oyító atósú, méní obégyi mu ka ansí. ³⁴Mú su mu agywun tɔbwé anyo. Ali kén ɔtsi kpanku é tesí mu iwi há ani Wíe, oyulúu múa onjetó féé, méní obégyi Bulu ansí ní. Táme okúlu mu wie mó tɔpú mu ansí dínká oyító atósú, méní obégyi mu kulu ansí.

³⁵Mlí yilé su nde asún ánfí blí. Mmedé mlí itin ka. Mboún ndekléá mlibwée tóá ida okpa, amlisi mlí iwi féé há ani Wíe Yesu.

³⁶Ní oyin ɔfíté ɔtsisun, owun ání oméetalí kítá iwi, ɔtsi ámu é déklé ɔdan tsun a, oyékpain mu. Megyí lakpan igyi.

37 Táme ní ɔlábwe agywun ání oméetsiá mu, ɔbétalí kítá iwí tsíá kpanku á, ɔbu ɔkpa bwé tóá odecklé. Ní ɔbétalí kítá iwí á, mómú ɔkita iwí. Ibu alé dun. 38 Ibu aléá obétsiá ɔká, táme ní ometepí tsia a, ibu alé dun.

39 Mbla léklí ɔtsi ání oméekiná mu kulu yófun mu owuké. Táme ní oyin ámu owú á, ɔbu ɔkpa tsia oyin ání odecklé. Táme ilehián ání ɔhá ámu ɔbóbwé Okristoyin. 40 Mí nkule su mó á, ní otsie kpanku á, ansí bégyi mu dun. Nyin ání Bulu ɔhé ámúú ibu mitó ámu sú natálí nde mlí asún ánfí bláa.

ɔkpítɔ Atogyihé

8 ¹Mliha ablí ɔkpítɔ-ató gyí iwí asún ámúú mlulówanlín sísi mí ámu.

Mlidéblí mliaa, “Aní fée aniyin asún.” Ibu mútó, táme mlíbi ání asúnbi tehá ɔha totsú iwí, ɔdwe é itehá ɔha tedan. 2 Ní ɔku ɔbée, mwyin asún dubí a, ɔmokónyá bí tóá idehián. 3 ɔhá ání ɔtɔdwé Bulu á, Bulu é yin mu.

4 Mú su nkáli anidéblí tsú ɔkpítɔ ató gyí iwí? Aní fée aniyin ání ɔkpí mégyí tɔtɔtɔ. Aniyin ání Bulu ɔkule pé é bu unu, ɔkvukv trá ɔma ɔtinetine. 5 Íníá ɔkpí múa túmi tsɔtsɔtɔ buvu ɔsú múa asi ó á, 6 aní mó aniyin ání Bulu ɔkule pé bu unu. Mugyí aní Sí, ɔsú múa asi ɔbwepú. Mu anitsie nkpa há. Aní Wíe ɔkule pé é bu unu. Mugyí Yesu Kristo. Musu Bulu lótsun bwé tógyító. Mu kén su anitsie nkpa ní.

7 Táme megyí Akristofɔ fée yín ali asún ánfí. lkpisum lamántá amú dodo. Íni su ní begyi ɔkpítɔ-ató á, bude mó tsu ání basúm ɔkpí ámu ní. Mú su ifin lada amú, tsúfē bwmokúdan hógyitó. 8 Megyí tóá anitegyi sú ania Bulunyɔ nsiné býwa alé. Ntɔ anilégyí o, ntɔ anumégyí o, tɔtɔ meyintá aní iwí.

9 Táme mlíki wankláán ání ɔkpa ánfí mlíbu gyi ɔkpítɔ-ató ánfí iméeha ɔhá ání ɔmokúdan hógyitó ɔméedida. 10 Ní ɔhá ání ɔmokúdan hógyitó owun fú ánfí fee fuyin asún, fude ató gyí ɔkpítɔ á, ibu alé? Mómú yée fude mu atetɔ-ɔnlín wa fee, ogyíi ɔkpítɔ ató ánfí mu onutó oyin ání ima ale anfi ní o. 11 Mómú fapú fú asúnbi mlé fú píó wá. Fahá fú píó

ánfi ɔmɔkúdan hógyitɔ, Kristo lówu há mu anfi lafwí. ¹²Ní fɔpú ilá gyi fú píó Okristoyin ání ɔmɔkúdan hógyitɔ, fehá mu ɔbwé tɔá oyin ání ume ale á, Kristo fapú ilá gyi a. ¹³Mú su ní tɔá négyi ibéha mí píó Okristoyin ɔbɔbwé lakpan á, mméetepí trá gyi iye ekekeeké, méní uméeha mu ɔdida.

Sumbí ɔyɔpú Túmi Pó Mu Gyumagyihé

9 ¹Mlukí mliaa mmetsie mí iwisu? Ntée megyí *sumbí ɔyɔpú ngyi? Mmɔkúwun ani Wíe Yesu kí? Megyí mí gyumagyihé sú mlulamlí ani Wíe klé nde? ²Ní mmegyí sumbí ɔyɔpú há akú á, mli mó mlyin ání sumbí ɔyɔpú ngyi. Tsúfē ínuá mlígyí Akristofɔ á, ilegyi adánsie ání ani Wíe sumbí ɔyɔpú ngyi.

³Íni gyí tɔá ntɔpúlé mí iwi ɔnɔ súná ahá ání bu telé mí ilá ní. ⁴Mía Barnaba mó animágyi atá, nu ntsu? ⁵Anumá ɔkpa tsia ohógyipu, kpá mu buo iwi, fé sumbí ayɔpú atráhe amu pú ani Wíe apíó múa Petro aná? ⁶Ntée mía Barnabanyo mó ayɔ́ agyúmá kí ani iwisu? ⁷Ilsá ɔkɔpú onutó téká iwi iko? Ekekeeké! ɔdɔtɔru ɔmɔmu tamagyí mu ndɔtɔ-atá? Mbwi ɔyaípú ɔmɔmu tamagyí mu ɔbwí yáihé?

⁸Anyánkpúsa agywun ndepublí íni? Yéé Mose Mbla óó ileblí ali á? ⁹Tsúfē bɔwanlín wá Mose Mbla ámvɔ́ bɛe, “Butamawá ɔnantswieá ɔde ayó da ɔnɔ ikan.”^a Fahogyi fée nnantswie iwi dé Bulu hián sú ɔleblí asún ánfi? ¹⁰Megyí ani sú ɔde asún ánfi blí? Ani sú ɔde mó blí a. Bɔwanlín wá Bulu asún ámvɔ́ bɛe, “lfé ɔwɔpu mua atá ɔkpɔtípú fée bugyo tɔá bénya tsú agyúmá ámúvú bayó ámvɔ́.” ¹¹Ní anilabláa mli asvn wankláán ámu, igyi ɔnjétó abíá aniladú wá mlitɔ́ á, ani mó anumá ɔkpa nyá ani ɔyító atohiánhe tsú mli wá? ¹²Ní akú bvbv ɔkpa nyá atá tsú mli wá á, anumá ɔkpa dvn amú?

Támé anímótsu kuvu lé ínítɔ. Anilapú kluntɔ pisii ho tógyító, méní anumócpu tɔtɔctɔ tin Kristo asvn wankláán ámu ɔkpa. ¹³Mluméyín mliaa, Bulu ɔtswékpa inu agyúmá

^a 9:9 Deut. 25:4. Kí ató táanheá bu ifvn 490, (1 Ti. 5:18). Mú ası gyí, “Butamalé ɔkwén pú ibi tsítsi ɔsulútɔ.”

ayɔpú é bvbv ogyíkpá iŋv? Ntée mluméyín ání *afɔdɪɛ-asubwi amv ası asúmpú bategyi mó ası ató? ¹⁴Ali kén anı Wíe léhie ání mu asvn wankláán ámu ɔkan adapú é bvgýii ató tsu ahá ání bvde labi nya tsú asún ámvtɔ wá ní.

¹⁵Táme mí mó mmɔkúpú ali ɔkpa ánfi mbv anfi nyá tɔtɔ tsú mli wá. Megyí bee ndekléá néfi mó ası, sú nde asún ánfi wanlín sisí mli. Ibv mí aléá nówu, dvn ání nɔhvúlú itó ánfi nɔpvtusú iwl ánfi. ¹⁶Táme ní nde asvn wankláán ámu ɔkan da a, imegyí tóá nɔpvtusú iwl. Tsúfē ɔhíé igyi há mí. Bulu ɔbébití mí tsu ní mm̄eda mó ɔkan. ¹⁷Ní mí onutó léblí mbéé nɔbwé mó á, teki Bulu ɔbéda mí ipán. Táme megyí mí onutó apétó nde mó bwé. ɔkpábi ngyi, Bulu lóbu mí ɔnɔkwalipu pú agyúmá ánfi wá mí ibitɔ. ¹⁸Ikká mɔmvu nénya tsú mvtɔ ngya? Múgyí néda asvn wankláán ámu ɔkan, bvméeka mí tɔtɔ. Teki mbv ɔkpa púkle tɔkv há mí iwl, táme mmɔɔbwé mó ali.

¹⁹Ntsie mí iwisu. Mma ɔhaa ası, táme nabwé iwl ɔkpábi há ɔhagyíha, méní nékpa ahá tsɔtsɔctsɔ ba Kristo. ²⁰Ntɔbwé iwl fé Yudayin ní mbv Yudafɔtɔ, méní nétalí nyá Yudafɔ ámu. Mma Mose mbla ası, táme ntɔbwé iwl fé ahá ání bvbu mó ası, méní nétalí nyá amvtɔ akv. ²¹Ali kén ní mía ɔmátfɔjá buma Mose mbla ası anuná á, ntɔbwé iwl fé amú, méní nétalí kpá amú ba Kristo ni. Íni medésuná ání mma Bulu mbla ámu ası, tsúfē ntobú Kristo mbla ámu. ²²Ntɔbwé iwl fé ahá ání amú hógyi ɔnó ma ɔnlın, méní nétalí há amú bédan Kristotɔ. Ntedamlí iwl ɔkpa ɔtsan-ɔtsansu há ahá fée, méní nétalí kpá amvtɔ akv ba Kristo.

²³Asvn wankláán ámu sú ntɔbwé íní fée, méní mí é nénya ogyíkpá mvtɔ. ²⁴Mlkauń ání ní ahá busrí a, okugyíku teyíri iwl, táme ɔbakóle tégyi tsu, bategyi mu ató? Mli é mluyíri iwl sri, méní mlégyi tsu, békie mli ató. ²⁵Osrú otsiípú okugyíku tekítá iwl, méní ɔbésrí púho idá ání itamatsíá yó. Táme anı mó anidé íní bwé, méní abjho idá ání umɔɔfwí ekekeeké. ²⁶Íni su megyí kpaali nsrí. Mí ansí din tɔkvusv. Ntamatswi atswe wá afútɔ. ²⁷Ntesen ansító, bwé mí iwl ɔkpábi, méní ní nedá asún ámu ɔkan súná ahá ta á, Bulu méebláa mi ɔbée, nabwé tsítsá.

Ikpisúm Iwí Oláda

10 ¹Mí apíó, ndekléá mlíbí tɔá Bulu lɔbwé há ani anáin amu fée bímbí ámu. Óleha agyinde lobun amó féésú, óleha ɔpu pεpe bunkpatɔ lése, ólekpa amú fée tsvn ɔpu amvtɔ. ²Bulu lɔpu agyinde múa ɔpu amu bɔ amú fée *asú, púsúná ání bvgyi Mose abúopu. ³Amú fée begyi ɔnjétɔ atogyihe oloku ɔkule amu. ⁴Bonu ɔnjétɔ ntsu oloku ɔkule amu tsú butá ámúvú ilekpa amú ámvtɔ. Kristo gyí butá ámu ni. ⁵Táme íní fée ɔma a, Bulu ansí megyi amú ɔduvdɔ iwí, ólehi amú dimbí ámusu inu.

⁶Ntobí ánfi íleba amúsú ánfi fée igyi atosuánhe há ani, méni amú lalahé amu odu bwe méédunká ani ɔwɔlí, ⁷ánimóosum ikpi é fé amú. Tsúfē Bulu asun wanlínhe amu ilesblí ɔbée, “Ahá ámu betsiá así gyí atá, nu ntá, kósú kóm.” ⁸Mlumáwa atsí múa ayin asún fé alia amútɔ akv bɔbwé, ileha amútɔ mpím advanyɔ-sa (23,000) benya lowu ekewúle. ⁹Mlumáha asɔ Kristo kí fé alí ámúvú amútɔ akv bɔbwé, awɔ bodundun amú mɔ ámu. ¹⁰Mlumále Bulu ilá fé alia amútɔ akv bɔbwé, Bulu lɔpu ɔbɔpu sisí, ɔlobɔmɔ amú.

¹¹Ntobí ánfi íleba amúsú fée igyi atosuánhe há ani. Bɔwanlín mó tswi, pódá ani ahá ánfi ɔyí ɔnómɔbí latú ani ánfi ɔlá.

¹²Mó su ní fvki fee fulí kínkíinkín Kristo hógyitɔ á, kí wankláán, méni fvmedida. ¹³Bí ání fú isóki amu mɔtsvn ɔtsan há aha tráhe klé. Ónɔkwaliwu Bulu gyí. Óméeha isókiá idvn fu iba fusu. Táme ní fowié isókitɔ á, Bulu obósuná fú ɔkpa ání fɔtsvn músú tallí líí mó ɔnɔ, méni fédali mótɔ.

¹⁴Mó su apíó adwepú, mlumáwa iwí ikpisúmtɔ ekekeeké. ¹⁵Atiansipu mlugyí. Mó su mli onutó mluyɔ asún ánfitɔ amlíki. ¹⁶Ní adá Bulu ipán, anu ani Wíe Yesu ɔpúnásí ewe ámvtɔ ntá á, imosuná ání ania Kristo obugya labwé kule? Ní abíá bodobodo amu é ye aba á, mó é imosuná ání ania mu ɔyulúv labwé kule? ¹⁷Íníá ani tsó ó á, bodobodo ipin kule anitegyi. Mó su ani fée anilabwé ɔyulúv kule fé bodobodo ipín ámu.

18 Ml̄ipukı Israelfɔ, megyí ahá ámúú b̄utegyi af̄dile-ató ámu t̄bwé kule af̄dile ámu b̄otó? **19** Mú su nkálı mí asún ánfi desuná? Blí ndeblí mbéé, ikpí ntéé atogyihe amúú bapuhá amú igití amu ibu labi? **20** Ekekeeké! Tóá ndeblí gyí, ní akpípú behá ikpí igití a, *ɔŋe laláhe b̄opuhá, megyí Bulu. Mú su mmedékléá mlia ɔŋe laláhe ml̄obwé kule. **21** Mluméetalí pú ani Wíe ewe tin ɔnó, láyópu ɔŋe laláhe ewe é tin ɔnó. Mlia Kristo mluméetalí wá ibi gyi ató, mlia ɔŋe laláhe é amlwa ibi gyi ató. **22** Ní abwé mó alí á, anumóówa Bulu ɔblí fé Israelfɔ? Ntée anikíá anibu ɔwunlín dvn Bulu?

23 Ahá buteblí b̄ee, “Anibu ɔkpa bwé tógyító.” Ibū mótsó alí, támē megyí mó fée bv labi. Fudeblí feé, “Anibu ɔkpa bwé tógyító.” Támē megyí mó fée t̄búa ani. **24** Mlumákı ml̄i nkule klé, mboún mlíkí ml̄i aba é klé.

25 Tóá ml̄bwéé gyí, ml̄iwí ibíású iye kugyíku. Mlumáfíté mó iwí asvansu, ml̄i klvn é imáha ml̄i pón. **26** Tsúfē b̄owanlín wá Bulu asún ámutó b̄ee, “Bulu b̄u ɔyí múa mótsó ató fée.”

27 Ní ɔmátyín ɔtí fú ató ogyíkpá, iletziá fú á, fayó. Támē ní foyó á, máfité mó iwí asvansu, fú klvn é imáha fú ipón. **28** Támē ní ɔku ɔbláa fv ɔbée, “ɔkpitó-ató igití” á, alia uméehan ɔhá ámu su mágyi ató ámu. **29** Mogyí alia ibéhan fv su, mboún ɔhá ámu su. Múú ntogyi sú tóá ɔku désusúu ibétin mí iwígyí ɔkpa?

30 Ní ntedá Bulu ipán atogyihesu asa ntegyi mó á, ntogyi sú ɔku ɔbélé mí ilá ató ámu su?

31 Mú su ní fudegyí o, fudenúu o, bwe mó fée puwa Bulu numnyam. **32** Mlumáha ml̄i tsiató itin Yudafɔ pú Griikifɔ ntée Bulu ɔpasua ámu Kristo wá ba ɔkpa. **33** Ntamakle mí nkule yilé. Tógyítóá nt̄bwé á, nt̄bó mb̄dí ání néha ahá ansí bégyi amú, méni Kristo ɔbáhó amú nkpa.

11 ¹Mlíkası mí tsiató, fé alia mí é nekasí Kristo klé.

Alia Atsi Bópütsiá ɔpasuató

2 Mí apió, ntekánfú ml̄i, tsúfē ml̄i ansí din mísú. Mlidébwé dínká Kristo atosunáhé amúú nɔpvhá ml̄i ámu su. **3** Támē ndekléá ml̄inúu mó asi ání oyinyioyin bv Kristo asi,

ctsígyíctsí bu oyin así, fé alia Kristo é bu Bulu así. ⁴Íni su oyingyíoyin ání obun ató nwun asa ɔde mpái bɔ ntéé ɔde asún ání Bulu lapúwá mu ɔná blí médé Kristo bu. ⁵Táme ɔtsígyíctsíá ɔmeklí nwun asa ɔde mpái bɔ ntéé ɔde asún ání Bulu lapúwá mu ɔná blí é médé mu kulu bu. Igyi fé alakpá nwun. ⁶Ní ɔmɔçpu ató klí nwun á, mómú ɔkpáa mu. Táme ní ɔtsí ɔkpáa nwun, ibu mu péli a, ɔpúu ató klí mósú. ⁷Bulu lóbwé oyin fé mu iwi, pówá mu iwi numnyam. Mú su mehián ání ɔbɔpu ató bun nwun asa obósum Bulu. Táme ɔtsí mó á, Bulu lóbwé mu pówá oyin numnyam. ⁸Tsúfé oyin médalı tsu ɔtsí, ɔtsí mboún lédalı tsú oyintó. ⁹Megyí ɔtsí sú Bulu lópwé oyin, mboún oyin sú ɔlópwé ɔtsí. ¹⁰Íni su ilehián ání ɔtsí ɔbékli nwun, púsúná ání ɔbu túmi así, tsúfé Bulu-abɔpu buude mu kíi. ¹¹Íniá ania Kristonyɔ anilabwé kule su á, ɔtsí léhián oyin, oyin é léhián ɔtsí. ¹²Tsúfé ali ámúó ɔtsí gyankpapu lédalı tsu oyintó ámu a, ali kén ɔtsí é lókwiú oyin ní. Táme Bulu lóbwé tógyító.

¹³Mli onutó mltyɔ asún ánfitó amliki. Ibu aléá ɔtsí méeklí nwun asa ɔbɔbɔ mpái há Bulu? ¹⁴Fé alia Bulu lélé ɔyító á, uma aléá oyin obési mu imi ibówa ıswí fé ɔtsí klé. ¹⁵Imi tintín igyi numnyam há ɔtsí, tsúfé Bulu lópu mó há mu fé nwun-abúntó. ¹⁶Táme ní ɔku dé mó iwi nwéen gyí a, asún ání mbu blí gyí, mmotsulá dínká kuvusu dun íni. Ali kén Bulu ɔpasua atráhe féé bvmotsulá dínká mósú ní.

ɔpúnásıyɔ

(Mateo 26:26-29; Marko 14:22-25; Luka 22:14-20)

¹⁷Mméekanfú mli asún ánfi nebá bebláa mli ánfi móntó. Tsúfé yilé kuku tamadálı tsu mli ifíató. Lalahé kóún itetí há mli. ¹⁸Gyankpapu a, babláa mi bee mlitamabwé kule ní ɔpasua ámu befia. Nahogyi ání asún ánfi ku bu móntó. ¹⁹Lélé mó á, ilehián ání nwéengyí bétsiá mlito, méní mlówun ɔnɔkwaltá ibu móntó. ²⁰Táme beblí bee, ní mlefia a, megyí ɔpúnásıyɔ su mlitefia. ²¹Tsúfé mlitamagyo aba. Aku bvtégyi amú ató, bvtamahá aba. Mú su aku bvtónu bu, aku é bvtsie akón. ²²Mli onutó mlímá wójáa mlitegyi ató, nu ntá

mútó? Ntée mlidékléá mlósüpáa Bulu ɔpasua ámu, amlwa ahiánfó ámu péltó? Amansu mblí tsu íní iwi? Nkánfu mli? Ínító mó á, ekekéeké, mméékanfó mli!

23 Tsúfé tóá nosuán tsu ani Wíe wá kén nde mli bláa a. Ani Wíe Yesu léle bodobodo ipín onyé ámu há bele mu há ámu, 24 ɔleda Bulu ɔpán, bíábía mútó, blí ɔbée, “Mí ɔyvláá ndepuhá mli ní. Mlitsia bwe íní pukain míssú.” 25 Alí kén atogyihé amu ɔma a, olotsu ntá-ewé ámu, blí ɔbée, “Ntá-ewé ánfí gyí mí obugya ání Bulu dépusí ntam pɔpwé amúú ibu mli a mnyo nsiné ámusu ní. Brégyíbréá mlónu mó á, mlinu mó pukain míssú.”

26 Tsúfé brégyíbréá mlidé bodobodo anfí gyí, nu ntá tsú ewé ánfító á, mlidé ani Wíe lowu ámu ɔkan da kpéfun bréá obéyinkí bá. 27 Mú su ɔhá ání obégyi alí bodobodo anfí, nu ntá tsú ani Wíe ewé ánfító mábú ɔkpasu á, alagyí ani Wíe ɔyvláá pú mu obugya amu iwi pón. 28 Íní su ilehián ání mlýo mli nwuntó wankláán, asa mlégyi bodobodo anfí, nu ntá-ewé ánfító. 29 Tsúfé ní mlumóbu ani Wíe Kristo ɔyvláá, mlilégyí bodobodo amu, nu ntá ámu é dínká ifinsu á, Bulu ɔbéha mli ɔpón mó su. 30 Mú sú mlitó ahá tsɔtsɔctsɔ bapɔn, akv budelɔ, akv mó kúráá bawú ní. 31 Ní anitoyó ani nwuntó wankláán asa a, teki Bulu méeha ani pón. 32 Táme ní ani Wíe ɔlé ani ilá, bítí ani isu á, ɔméeaha ania ɔyító ahá féeé ɔpón kule.

33 Íní su mí apió, ní mleyéfia ɔpónú ámu así á, mlitsia gyo aba. 34 Ní akún de ɔkv á, ogyíi ató tsu wóyító asa ɔba, méní mli ifíia amu iméeti isubití há mli. Mí onutó néba bebláa mli tóá mlbwéé tsu asun tráhe amu iwi.

ɔŋe Wankíhé Atokiehé

12 ¹Séi á, apió, ndekléá néle *ɔŋe Wankíhé atokiehé asún amú así wankláán súná mli.

2 Mlyin ání bréá mlígyí ɔmátfó á, bosuná mli asunakpan, ɔleha mllyo mliidé ɔkpia butamatí sum. 3 Mú su ndekléá mlbwí móá itsú Bulu wá. ɔhagyíha ání ɔdèpu ɔŋe Wankíhé tóí méetalí lwíí ani Wíe Yesu. ɔhá ání ɔŋe Wankíhé dé mu kpa nkule ɔbetalí blí ɔbée, “Yesu gyí mí Wíe.”

⁴Bulu atokiehé ɔtsan-ɔtsan bu iwu, támē ɔnjé Wankíhé amu kén teye mū féé. ⁵Bulusúm agyúmá igyi ɔtsan-ɔtsan, támē aní Wíe amu kén aní féé anidésüm. ⁶ɔkpa ɔtsan-ɔtsansu Bulu tɔyá agyúmá tsuŋ anisu, támē Bulu ámu kén dé mū féé bwé tsuŋ aní féésú. ⁷Bulu telé mu ɔnjé ámu ɔwan tsuŋ ɔkpa ɔkuṣu anitɔ okugyíkutɔ, méní abópvkpá aba. ⁸ɔnjé Wankíhé tehá ɔku tɔpú nyánsa tší kplá ahá, ɔtehá ɔku é tebí asún. ⁹ɔtehá ɔku tehíé hɔ Bulu gyí, ɔtehá ɔku é tetsá ahá ilɔ. ¹⁰ɔnjé Wankíhé amu kén tehá ɔku túmi ɔtɔpúbwé ofúla, ɔtehá ɔku é teblí asún ání Bulu lípwuwá mu ɔnó. ɔtehá ɔku tetálí bí ɔnjéá itsú Bulu wá pú múa itsú *ɔnjé laláhe wá. ɔtehá ɔku teblí ɔblí bámbá, ɔku é tonú mū así. ¹¹ɔnjé Wankíhé amu nkule tóbwé úni féé, oteye atokiehé ánfí há ɔhagyícha aliā odeklé.

ɔpasua Ámu Igyi Nyankpusa-oyí ɔkule

¹²Nyankpusa-oyí iwí atá itsɔ, támē mū féé líbwé nyankpusa amu. Ali kén igyi Kristo é ní. Mu ɔpasua ámu gyí mu nyankpusa-oyí ámu ní. ¹³Anitɔ aku anigyi Yudafɔ, aku Griikifɔ, aku nkápabi ntéé adíhié, támē bɔpu ɔnjé Wankíhé amu bɔ aní féé asú wá Kristo ɔyulúv kule amutɔ, Bulu lípu ɔnjé ámu kén núná aní féé.

¹⁴Támē mégyí toku kule líbwé nyankpusa-oyí ámu, mboún iwí atá ɔtsan-ɔtsan. ¹⁵Ní yabi ɔblí ɔbée, “Mma nyankpusa-oyí ámu iwí, tsúfé megyí ibi ngyi” á, ilosuná ání megyí nyankpusa-oyí ámu iwí atá ogyi? ¹⁶Ní isu é ɔblí ɔbée, “Mma nyankpusa-oyí ámu iwí, tsúfé megyí nsíbi ngyi” á, ilosuná ání megyí nyankpusa-oyí ámu iwí atá ogyi? ¹⁷Ní nsíbi nkule gyí nyankpusa-oyí ámu féé á, nkáli ɔbóbwé obónu asún? Ntéé ní isu nkule gyí nyankpusa-oyí ámu féé á, nkáli ɔbóhwé atá afú? ¹⁸Támē Bulu lípu iwí atá tsɔtsɔɔtsɔ bwé nyankpusa-oyí ámu, ɔlɔpu kugyíku yi ɔtínéá odeklé. ¹⁹Ní iwí ntobí ámu igyi toku kule a, nkáli nyankpusa-oyí ámu ibóbwé? ²⁰Iwí ntobí ámu itsɔ mū, támē mū féé líbwé nyankpusa-oyí amu ní.

²¹Mú su nsíbi méetalí bláa ibi ɔbée, “Fuma labi há mí!” ekekéeké. Nwun é méetalí bláa yabi ɔbée, “Fuma labi há

mí!” 22 Ní akı a, iwi ató ámúú anidékúú aniaa ilopon amu iwi téhian ní. 23 Mú ámúú anidékúá obú ıma mísú ámu anitobú dun ní. 24 Táme anitamakleá ahá buwúun amu é anitçpó ató tin ní. 25 Táme anitamapó ató tin ani iwi ntobi ámúú ibu akíle amu. Bulu lóbwé ani iwi ató ámu alı, méni abóbu mó ámúú ıma numnyam amu, ki mísú wankláán. 26 Fówun ıkulebwé bétsiá amútó, méni gyɔpı okpítá bına a, bına é lakpítá gyɔpı. 27 Ní nyankpusa-oyí ámu iwi tɔku dé ɔsin wúun a, nyankpusa-oyí ámu féé towun mó. Ní bekánfú mútó ku é á, ansi tegyi nyankpusa amu.

27 Yoo, ayá nkápá. Kristo ɔyulóv kule amu mlı féé mlıgyí. Mlıgyí mu ɔpasua ámu ní. Mlıtó okugyíóku gyí mu nyankpusa-oyí ámu iwi tɔku. 28 Bulu léhíhíe íní féé wá mu ɔpasua ámvtó. Gyankpapu, *sumbí ayɔpú. Nyɔcsı, Bulu ɔnósú atɔipú, saasi, ató asunápú. Mú ɔma a, ofúla abwepú. Amúá buvu ilotsá túmi, buale agyípú, ahande pú ɔblíi bambá ablípú. 29 Amú féé gyí sumbí ayɔpú? Ekekeeké! Amú féé gyí Bulu ɔnósú atɔipú, ntée ató asunápú, ntée ofúla abwepú? lméeba mútó alı! 30 Amú féé bu ilotsá atokiehé? Amú féé téblí ɔblíi bambá, ntée amú féé tetálí nú ɔblíi bambá ámu asi? 31 Mlibo mbódí amlidunka atokiehé ámvtó móá idehián dun.

Nélasúná mlı ɔkpa ání idvn íní tsía mútó.

ɔdwe

13 ¹Ní ntetálí bli anyánkpúsa pú Bulu-abɔpu ɔblíi féé, táme ntamadwé mí aba á, ngyi fé ɔkan ntée gbémgbéléí ání bvde mó da, ıdelín kóklukúú. ²Ní mbu Bulu ɔnó asúnblí, Bulu asun ɔnaínhé bi pú hógyi kpɔnkɔntiá ntetálí púpúlí abu, táme mma mí bá iwi ɔdwe á, mómu mma labi kuvu. ³Ní nɔpú mí ató féé kíé ahiánfó, nɔpú mí iwi há mbée buwáa mí ogýá, táme mma mí bá iwi ɔdwe á, mma labi há ɔhaa.

⁴Ahá ɔdwepú tenyá ıklvn, ɔbu awitóle. ɔma olu, ɔtamaká ɔnótó, ɔtamatsú iwi. ⁵Otobú ató, ɔma ɔnsípe. ɔtamakósí nyá ɔbló, ɔtamahó asún wá iwító. ⁶ɔtamatsúlá asukpan,

ɔnɔkwali otobuo. ⁷Otenyá klun há tógyító, ɔtɔhɔ asúnsú gyi. Mu ansí tedínká asúnsú, ototomi é.

⁸Ódwé mó itamatá, támē Bulu ɔnɔ asúnblí bɔmɔ ɔnɔ. Óblí bámbá blí béká itin, asónbi é ibéba bɔtsvn. ⁹Tsúfē animɔkúnyá bí tógyító tá, animɔkúnyá blí Bulu ɔnɔ asún é yi. ¹⁰Támē ɔjéjtó atokiehé ánfí fée imɔfun. Ní móá 1ɔfvn yi ibá á, íni fée bɔfwí.

¹¹Igyi fée íni. Bréá ngyi kebi á, nɔtɔí fée kebi. Mí atɔ bwéhé pú mí asvn susúhe fée lɔbwé fée kebi. Támē séi ánfí nadan a, nasí nyebitɔ bwéhé ámu fée bwé. ¹²Séi á, anidé atá kí fulaa fée ogyásitɔ anidé mó kú. Bré iku béká a, abówun mó wankláán. Séi á, aní atɔbí mɔfun. Óma a, abéba békí mó fée alá Bulu yin aní.

¹³Ónɔkwali a, atoku asa ánfí obétsiá ní. Hógyi, ɔkpakú pú ɔdwé, támē ɔdwé dvn mó fée.

Óje Wankíhé Atokiehé Bámbá

14 ¹Mlidunka ɔdwé ɔkpa, amlidunka ɔjéjtó atokiehé é. Móá 1dvn a, Bulu ɔnɔ asúnblí. ²Tsúfē ní ɔkv dé ɔblí bambá blí á, megyí anyánkpúsa ɔdebláa, Bulu ɔdebláa. Óhaa tamanú mó así, tsúfē mu ɔjé dé asvn ɔnaínhé blí. ³Támē ɔhá ání ɔde Bulu ɔnɔ asún blí mó á, ahá ɔdebláa, ɔdepuvúa amú abudan hógyitɔ. ɔdepuwá amú ɔwvnlin, ɔdepuwlí amú 1klun é. ⁴Óhá ání ɔde ɔblí bambá blí nkule tényá ɔwvnlin Bulusúmtó. Támē ɔhá ání ɔde Bulu ɔnɔ asún blí mó tɔwá ɔpasua ámu ɔwvnlin.

⁵Tekí ndekléá mlí fée mléblí ɔblí bambá, támē ní mlidé Bulu ɔnɔ asún blí á, ibu mi alé dvn. Tsúfē Bulu ɔnɔsú ɔtɔípú dvn ɔblí bambá ɔblípú. Nkétí ní ɔblí bambá ɔblípú ámu tetálí lé mó así, méní ɔpasua ámu bénya ɔkv tsú móntó. ⁶Mí apíó, ní naba mlí wá séi békí ɔblí bambá kv, mmelé mó así á, labi mɔmu ibówa há mlí? Támē ní neblí asún, nehá mlébi asún, ntéé neblí asvn lesúnahé kv, ntéé neblí Bulu ɔnɔ asún kv, ntéé súná mlí atá á, ibówa labi há mlí dvn.

⁷Mlupukí itzá fedá mó itotsúlá, fée ikwe, ɔténte ntéé ɔkpé aná. Ní fvmeda mó itsula wankláán á, butamanú mó así.

8 Ní klunsi ɔdapó mébi dá mó á, ɔhaa tamanú mó asi, dídá ató yó isá. 9 Ali kén ní mlidé ɔblú ání ɔhaa médé mótó nu blí á, mlidétó wá afútó ní. 10 ɔblú tsotsotsa bu oyító. Kugyíku ülçfun, ibu mó ablípó anulé. 11 Táme ní ɔku dé ɔblú ku blí, mí é mmedé mótó nu á, ntamanú mu asi, mu é ɔtamanú mí asi. 12 Mú sv íníá mlhié mlidé *ɔŋe Wankíhé atokiehé ámu dunká á, mlíkvli móá ibówa ɔpasua ámu ɔwvnlin.

13 Íni su ɔhá ání ɔteblí ɔblú bámbá ɔkóli Bulu mó asinu, méní ɔbetalí le mó asi súná mó anupó. 14 Tsúfē ní ndepu ɔblú bámbá bó mpái á, mí ɔŋé dé mó bɔ, táme mmedé asún ání ndeblí asi nu. 15 Nkálí mee nɔbwé? Nɔbɔ mpái ɔŋétó bré kvtɔ, pú mí agywun é bó mó bré bámbátó. Ali kén nówá ilv ɔŋétó, pú mí agywun wá mó bré kvtɔ é ní. 16 Tsúfē ní fóde Bulu kanfú ɔŋétó pé á, nkálí ibóbwé ɔhá ání ɔmedé mó asi nu ɔbetsa fú? Nkálí bëtsa fó Bulu ipán da ní bumédé asún ání fudeblí asi nu? 17 Fíalí fude Bulu ipán da wankláán, táme utamawá fú bá ɔwvnlin.

18 Nedá Bulu ipán ání nteblí ɔblú bambá dvn mlitɔ okugyíku. 19 Táme ní afia a, ntekleá néblí asún anu pé ání ɔhagyíha obónu mó asi, ibóbwá amú é dún ání néblí asún mpím-dú (10,000) ɔblú bámbátó ání ɔhaa mónu mó asi.

20 Mí apió, mlumábwe agywun fé nyebí. Mlìbwé iwi fé kebi-bɔbwé lakpanbwetɔ, táme mligywun fé ahande. 21 Bɔwanlín wá Bulu asún ámvtɔ bee,

“Nótói tsvn afɔósú, bëbláa mí ahá ɔblú bambá.

Mú ó á, mí ahá bumóonu mí ɔme.” Ani Wíe léblí.

22 Íni su ɔblú bambá blí igyi osúna há ɔmátfɔ, megyí ahógyipu. Bulu ɔnó asún blí é igyi osúna há ahógyipu, megyí ɔmátfɔ.

23 Ní ɔpasua ámu ifia, ɔhagyíha dé ɔblú bambá blí, ɔha bambá pú ɔmátyín bebá mlitɔ á, buméebli bee, mli nwun layíntá? 24 Táme ní mli féé mlidé Bulu ɔnó asún blí, ɔmátfɔ ntéé ahá ání bvtamanú mótó bebá mlitɔ á, amú onutó bɔyɔ asún ámvtɔ, nú iwiiasi ání babwé lakpan. 25 Ibéha amú kluntɔ asún bélun ɔwan, bëda akpawunu, kánfú Bulu bee, “Lélé, Bulu bu mlitɔ.”

ɔpasua Ámvtɔ Nhíhié

26 Mí apió, ní mlebá befia Bulu osúmkpá, mlitɔ ɔku tɔwá ilu, ɔku tosúná ató, ɔku towun ató, ɔku teblí ɔblí bámbá, ɔku é tonú mó asi á, bubwée mó puwa ɔpasua ámu ɔwunlín. 27 Ní akv béblí ɔblí bámbá á, bubwée ahá abanyó. Ní bvtso kúráá á, abasá. Bublí mó ɪkule-kule, méni ɔku ɔbélé mó asi. 28 Ní ɔhaa má ofíakpa iuvá ɔbélé mó asi mó á, bukpá ɔnó bun, amúva amú Bulu abvtɔi nklobítɔ. 29 Bulu ɔnósú atɔípú abanyó ntéé abasá bvtói, atráhe abuyɔ amú asvn blíhé amvtɔ. 30 Táme ní Bulu olé ató súná ɔkvá otsie ofíakpa iuv á, Bulu ɔnósú ɔtɔípú ámu osíi tɔí, ɔhá ámu ɔbli tɔá alawun. 31 Mli fée mléatalí bli Bulu ɔnó asún ámu ɪkule-kule, méni mli fée mlösuan tɔku tsú mvtó púwá iwi ɔwunlín. 32 Bulu ɔnósú atɔípú amú bonyáa túmi ɔnjé ámúv iide amú kpa amúsú, méni bótɔi há amú aba ɔkpa. 33 Tsúfē Bulu asún lolwií, omegyí basabasa.

34 Ní ɔpasua ámu ifia a, atsi bubwée díin. Buma ɔkpa tɔí. Bubá iwiásí fé alia Mose Mbla léblí. 35 Ní budekléá bónu asvankutɔ á, bufíte amú akúlu wóyítá, tsúfē ibu péliá ɔtsi ɔbótɔi ofíakpa.

36 Mlilahogyi mliaa, mli wá Bulu asún ámu ilotsuá asi? Ntée mli nkule látsɔ mó nu? 37 Ní ɔku dékú ání Bulu ɔnósú ɔtɔípú mugyi, ntée ɔbu ɔnjétá atokiehé ku á, iwánki mu ání ani Wíe onutó mbla ígyi ndewanlín sisí mli. 38 Ní ɔmɔho asún ánfi á, mli é mlumáhɔ mu asún.

39 Mí apió, íní su mlípri ání mléblí Bulu ɔnó asún, táme mlumábláa ɔhaa mliaa, ɔmáblí ɔblí bambá. 40 Mlibwe tógyító dinka mó ɔkpasu wankláán, ifvn.

Kristo Kusú tsú Afúlitɔ

15 ¹Mí apió, séi á, nkáun mli *asvn wankláán ámúv neda mó ɔkan súná mli, mlilzhɔ mósú gyí, mli hógyi ilu mósú ámu. ²Asún ánfi ɔbéha mli nkpa ání itamatá, ní lélé mlilzhɔ mósú gyí ní. Táme ní mlekíná mósú hogyi mó á, mli hógyi labwé kpaal!

³Tsúfé asún ání ihié dehián bɔpvhá mí nɔpvba mli ígyi. Múgyí, Kristo lóbowu ani lakpan sv, fé alia Bulu asvn wanlínhé amu léblí. ⁴Bopulá mv, Bulu lókvusúa mu tsú afúlitɔ eke sáásí fé alia Bulu asvn wanlínhé amu ilesblí. ⁵Olele iwi ɔwan súná Petro. Mú ɔma a, olele iwi ɔwan súná sumbí ayɔpú dúanyɔ ámu féé. ⁶Íni ɔma a, olele iwi ɔwan súná mu abúopu tsɔtsɔtsɔá bvduń ahá lafanu (500) ɔtsawule. Amútɔ akv bawú, támē ɔdvudɔ buträá butsie nkpa. ⁷Olele iwi ɔwan súná Yakobo é. ɔma a, olele iwi ɔwan súná sumbí ayɔpú ámu féé.

⁸Itrahé-trahé a, olele iwi ɔwan súná mí onutó ánfı nesin ɔma ba anfi. ⁹Tsúfé mígyí sumbí ayɔpú ámvtɔ ɔkvsu ní. Teki mmɔfvn ání béti mí sumbí ɔyɔpú kúráá, tsúfé nedinká Bulu ɔpasua ámusu. ¹⁰Támē Bulu awitɔle sú nde namlí ali. Mu awitɔle amu imɔbwé kpaali. Tsúfé nayá agyómá dvn amútɔ okugyíóku. Támē megyí mí ɔwunlín nɔpvý mó. Mu awitɔle amu dé mí kpa. ¹¹Íni sv ní mlétrá da asún ámu ɔkan o, amú o, múa idehián gyí mlilshɔ ani asún ámusu gyi.

Anı Kvusú Tsú Afúlitɔ

¹²Ní anitedá Bulu asún ámu ɔkan aniaa, Bulu lókvusúa Kristo tsú afúlitɔ á, ntogyi sú mlitɔ akv mó bée, awupú bvmɔkvusú tsú afúlitɔ? ¹³Ní awupú bvmɔkvusú mó á, idesuná ání Bulu mókvusúa Kristo é. ¹⁴Ní Kristo mókvusú tsú afúlitɔ á, tekí ani asvn wankláán amu ɔkanda igyi kpaali. Mli mósú hogyi é igyi kpaali. ¹⁵Ní Bulu tamakúsúa awupú mó á, mórmó afunu anidéwa tun Bulu ɔnɔ, blí aniaa alakúsúa Kristo tsú afúlitɔ. Ní ɔtamakúsúa awupú á, mórmó asún ánfı uma mótɔ. ¹⁶Ní ɔmókvusúa amú mó á, mórmó ɔmókvusúa Kristo é ní. ¹⁷Ní ɔmókvusúa Kristo a, mórmó kpaali mlilahɔ mu gyi. Idesuná ání mlilasin lakpantɔ. ¹⁸Mórmó itráa desuná ání Kristo ahógyipuá bawú é bafwí. ¹⁹Ní ɔyí ánfítɔ nkpa nkulesú ani ansídun Kristosu mó á, mórmó ani tlá bu nwé dvn ɔhagyíóha.

²⁰Támē ɔnɔkwaliá ıda gyí, Bulu lakúsúa Kristo tsú afúlitɔ. Kristo labwé ahá ání Bulu ɔbókvusúatɔ ogyankpapu. ²¹Ali

ámúú lowu léba tsun nyankpusasu ámu a, alí kén kusú tsú afúlito é ileba tsun nyankpusasu ní. 22 Tsúfē alí ámúú ahá bwtowú amúa *Adam ikuλebwe su ámu a, alí kén amúa Kristo ikuλebwe su amó fée bénya nkpa ní. 23 Táme anito okugyíčku bu mu bré. Kristo Bulu légyankpá kúsúa tsu afúlito. Ní Kristo oyinkí bá a, mu é obókusúa mu ahá fée. 24 Mú ɔma a, Kristo obégyi ɔŋjet̄s túmi laláhe, iwíegyí pú túmiá ide ɔyísú gyí féésú asa ɔyí obómo ɔnɔ. Mú ɔma a, obéyinkía iwíegyí ámu wá ani Sí Bulu ibit̄. 25 Tsúfē ilehián ání Kristo obégyi iwíe kpéfun bréá alagyí mu alupú féésú, pú mu ayabi tsá amúsú. 26 Olupú tráhe ání obéhi gyí lowu. 27 Tsúfē Bulu asun wanlínhe amu ileblí obéε, “Bulu lípu tógyít̄ wá mu asi.” Íni imosuná ání Bulu bu Kristo asi. 28 Ní Kristo ogyi tógyít̄sú tá á, obópu twi wá Bulu asi. Muléha mu túmi dínká tógyít̄sú, fówun Bulu é obégyi tógyít̄á ibu ɔtínegyíctinésú.

29 Ní Bulu mókhusúa awupú á, ntogyi sú ahá bude asú bɔ há ahá ání bawú? Ntogyi sú bέha bɔbɔ amú asú há amú? 30 Ntée ntogyi sú ani mó abópu ani nkpa pléí brégyíbré? 31 Mí apió, nekáse, ntefia alowusu ekekegyíeke! Igyi t̄á ntɔpútsú twi ání mla ani Wíe Kristo Yesu mlulabwé ikuλe. 32 Mú su kpaali nɔkɔ Efesofɔá bugyi fé mbwirkítá-at̄? Ní Bulu mókhusúa awupú mó a, “Mómú mliha agyi, awi, anu, tsúfē ɔke sesere anilawú.” Fé alia bɔwanlín wá Bulu asún ámuto.

33 Mlumáha ahá ání buteblí asún ánfı odu abumle mli! Tsúfē ahande bee, “Mba laláhe gyí teyíntá ɔha.” 34 Mlulabwé agywun wankláán, amlisi lakpan bwé. Tsúfē mlt̄ akv bwtépí bumeiyín Bulu. Nde asún ánfı wanlín sísi mli púsúpa mli.

ɔyulúvá Abópkúsú Tsú Afúlito

35 ɔku obéfité obéε, “Nkáli Bulu obókusúa awupú? ɔyulúv mɔmu bɔpkúsú?” 36 ɔha mimláhe! Bi ání ní fodú ató-abí á, utɔplí asa itɔkwé. 37 Megyí itóbí ámúú fɔpwá ɔsulút̄ ámu gyí obán amúú itedan amu. 38 Bulu tehá mó ɔyulúv pɔpwé

ání mu onutó odekclé. Ḍtehá ató-abí kugyíku mú ɔyvlúv ɔtsan.

39 Ali ámúú ató-abí ɔtsan-ɔtsan búv inu ámu a, alí tógyító ɔyvlúv igyi ɔtsan ní. Anyánkpúsa, mbwí, mbubwi pú ntsutso aye féétó okugyíku ɔyvlúv ɔtsan.

40 Ḍsúsú-ató bu inu, ɔsulúsuv-ató é bu inu. Mú féé ibu ɔyvlúv ɔtsan-ɔtsan. Ḍsúsú klé numnyam ɔtsan, ɔsulúsuv klé é numnyam ɔtsan. **41** Owí numnyam igyi ɔtsan há ɔtsra. ɔtsra klé é igyi ɔtsan há ntsrakpabi. ɔtsrakpabi kugyíku ná ɔtsan, mú numnyam é ina ɔtsan há mú bá.

42 Ali ibbwé bréá Bulu ɔbókvusúa awupú ní. Ani ɔsulúsuv ɔyvlúv anfí itowú, pló ánfi ibtsvn ɔtsan há múa Bulu ɔbókvusúa tsu afúlitó, tsúfé mú múa imóowu ekekeké. **43** Ani ɔyvlúv anfí tópón bréá bopúlá múa, támē ní Bulu ɔkúsúa múa á, itenyá ɔwunlín, wá numnyam. **44** ɔsulúsuv-ɔyvlúv igyi séi, támē ní Bulu ɔkúsúa múa á, ibbwé ɔnjétó ɔyvlúv. Tsúfé alí ámúú ɔsulúsuv-ɔyvlúv bu inu ámu á, alí ɔnjétó klé é bu inu ní. **45** Bulu asvn wanlínhé amu lébláa ani ɔbée, “*Adam gyankpapu amu lóbwé ɔkiankpapu.” Támē Adam tráhe, ogyi Kristo amu múa gyí Ḍnejá Ḍtehá nkpa. **46** ɔsulúsuv-ɔyvlúv anitegyankpá nyá asa anitebenya ɔnjétó klé. **47** ɔsulútó-isi Bulu lópwé nyankpusa gyankpapu, ogyi Adam amu. Kristo, amúú obuo amu múa otsú ɔsúsú. **48** Nyankpusa okugyíku bu ɔsulúsuv-ɔyvlúv fé Adam, támē ani ɔsúsuv-ɔyvlúv múa bóbwé fé Kristo klé. **49** Ali ámúú anigyi fé ɔsulúsuv Adam amu a, alí kén abóbwé fé Kristo amúú otsú ɔsúsú ámu é ekekú ní.

50 Apíó, tóá ndeblí gyí, ani ɔyvlúv anfí igyi ɔyvlúv múa obugya anfí iméenya ogyíkpá *Bulu iwíegyí ámvto. Tóá iteyíntá iméetalí nyá ogyíkpá tóá itamayíntató.

51 Támē mliyaa asv amlinu asvn ḥaínhé kvá Bulu lalé súná mí. Ḍbée, megyí ani féé obówu, támē ani féé ɔyvlúv bétse. **52** Ní ɔkpé tráhe ifúlí pé á, ani féé abétse ɔtsawule pé. Bulu ɔbókvusúa awupú ámu. Amú ɔyvlúv iméetrá yintá, ɔbétse ani nkpa atsiápú é féé. **53** Tsúfé ilehián ání Bulu ɔbétse ani ɔyvlúv anfí itowú pló ánfi, há ani ɔyvlúá itamawú,

utamapló. ⁵⁴Ní ibá mótó ání Bulu latse tóá itowú, bwé mó tóá utamawú, tóá ictopló é lábwé tóá utamapló á, inú Bulu asun wanlínhé anfi ibéba mótó ní. Obéé, “Batú lowu así plíplíplíplí. lsugyí onutó laba.”

⁵⁵Bulu asun wanlínhé ku é léblí ɔbée, “Óo lowu,

nkúnú fú ɔkpe bv?

Nkúnú fú lsugyí bv?”

⁵⁶Lakpan igyi ɔkpe ání itɔmá, Mose mbla ámu é itehá lakpan túmi. ⁵⁷Nkálí kúráá abókvku da Bulu ɔpán? Mvláhá anilatsvn ani Wíe Yesu Kristosv gyi asu.

⁵⁸Mó su apió adwepó, mlili kínkíinkín, mlumákpunkí. Mlisi mli iwi féé ha Bulu agyúmá brégyíbré, tsúfē mluyin ání mli gyumagyihé móobwe kpaalí.

ltswítswi Ha Yerusalem Ahiánfɔ

16 ¹ltswítswi ha Bulu ahá ání bvbv Yerusalem asún ámu é á, mlbwé mó fé ali ámúú nebláa ɔpasua ámúú ibvbv Galatia ɔmátó mbée bubwéé mó ámu. ²Obagyíha ɔkú mu kóba alia otényá ɔná, ɔle ku yaí Kwasiedagyíkwasieda. Mlumágyo mliaa mbá asa amlutswítswi mó. ³Ní nebá á, nówanlín nwulú há ahá ání mli onutó mléle mliaa, bvpúú ató ámu ya Yerusalemfɔ ámu, pólé amú súná amú. ⁴Ní ibv aléá nýyó á, mórmú bóbua mi yó.

Paulo ɔkpatu Nhíhié

⁵Ní nkúsú tsú Makedonia a, néba mli wá, tsúfē ndekléá nótvn inu asa néba. ⁶Fíali nétsiá mli wá kplobí. Fíali kúráá nétsiá inu nyankpu múa atsalí bré ámu féé, fówun mlulasí mí ɔkpa nayá ɔtínegyíɔtínéá nýyó. ⁷Séi mó á, mmedékléá néba beka tsvn mli wá keke. Ní Bulu lótsulá á, nétsiá mli wá kplobí.

⁸Támé nétsiá Efeso nfí kpéfun Pentekoste eke ámu. ⁹Tsúfē ɔkpa kpónkpontí lafinkí há mí ání nýyó agyúmá ání ibówa labi. Ibv mótsá mí alupó tsotsotsó bvbv nfí mó.

¹⁰Ní Timoteo owié mli wá á, mlumáha ifú ikita mu, tsúfē ani Wíe agyúmá ámu kén ɔdeyo fé mí. ¹¹Mlumáha ɔhaa ɔkí

mu ansító kótíkótí. Mlisi mu ɔkpa wankláán oyinki bɔtu mí, tsúfē ntsie ngyo mua ani apió atráhe amu.

12 Ani píó Apolo asún ámu a, nalíí musu mbéé, obúo apió ámu ba mlí wá, támé omedékléá ɔbéba séi. Ní onyá ɔkpa á, ɔbéba.

Asún Tráhe

13 Mlída iwisu, amlílu kínkíínkín mlí hógyítɔ. Mlíwa klvn, amlíwa iwi ɔwvnln. 14 Mlípu ɔdwé bwe mlí tógyító.

15 Mí apió, mlyin ání Stefana mua mu wóyító ahá gyí agyankpapvá bedamlí klvntɔ Akaia nsántɔ. Basí iwi há, bvde Bulu ahá ámu súm. 16 Nokókóli mlí, mlíba iwiasi ha amúa ahá ání béba betsíá amútó, bópu nsi yó agyúmá ámu.

17 Ansí lagyi mi ání Stefana mua Fortunato pú Akaiko baba mí wá. Tsúfē bvde mlí ɔbwékpá bwe. 18 Bawá mí atetɔ-ɔnlín wankláán, fé alí ámúú bɔwa mlí ámu. Mlíbu ahá ánfí odu.

19 ɔpasua ámúú ibu Asia amu féé bvde mlí tsiá ha. Akwila mua Priska pú ɔpasua ámúú ibu amó wóyító amu é behá mlí tsiá wankláán ani Wíe idátó. 20 Apió aba ámu féé behá mlí itsíá gyágýágyá.

Mlulata aba puta Kristotɔ.

21 Mí Paulo onutó lapó mí ibi wanlín íni, ndepuhá mlí tsiá.

22 Ní ɔkv tamadwé ani Wíe Yesu a, ılwíí dñn musu!

Marana-ta! (Mú así gyí, “Ani Wíe, ba!”)

23 Ani Wíe Yesu Kristo ogyíí mlí bvale.

24 Ania ani Wíe Kristo Yesu ıkvlebwé su ntehíé dwé mlí féé. *Amen!

Ȼwvlú Nyɔɔsiá Paulo

Lówanlín Sísí

Korintofɔ

1 ¹Mí Paulo ání ina Bulu apétó nabwé Kristo Yesu *sumbí ɔyɔpú mva ani píó Timoteo dé Ȼwvlú ánfí wanlín.
Anidé mó wanlín sisí Bulu ɔpasua ání ibu Korinto wúluto pú Bulu ahá ání bvbv Akaia ɔsvlúsú fée.
²Aní Sí Bulu mva ani Wíe Yesu Kristo bvgýii mlí buale, abvha mlí iwilwii.

Paulo Bulu ɬpánda

³Mlíha akanfu Bulu. Muggyí ani Wíe Yesu Kristo mu Sí pú mu Bulu. Muggyí ani Síá otowun ani nwé pú ani Buluá otolwíí ani klvn ɔkpagyíɔkpasv! ⁴Otolwíí ani klvn ani asvn wunhe kugyíkvt̄, méni ani é abétalí pú klvn lwiíhé ámúú anilanyá tsú mu wá ámu lwií ani aba klvn amú asvn wunhet̄. ⁵Alí ámúú Kristo léhie wun ipian kpɔnkpɔnkpɔnt̄, ani é anidé mó kv wúun amu a, alí kén Bulu ná Kristosu ɔhíé ɔde ani klvn lwií ní. ⁶Mú sv ní anidé ipian wúun a, mlí iwilwii pú mlí nkpaħħó sv anidé mó wúun. Tsúfē Bulu dé ani klvn lwií, méni ani é abólwií mlí klvn, fówun mléetalí nyá klvn, tomi wun ani ipian ámu odu kén. ⁷Ifú medé ani mlí sv, tsúfē aniyin ání ania mlnyɔ dé ipian ámu wúun. Mú sv Bulu obólwií mlí klvn fé ani.

⁸Apíó, ibu aléá mlébi ání iwícsun ámúú anilówun Asia ɔmátt̄ ámu ɔnó lehie wá ɔnlín. Ilekle dvn ani. Ifú lekitá ani, anikí ání abówu kokooko. ⁹ɔnɔkwali asún, ilɔbwé ani fé bahá ani lowu ɬpón. Táme aliá anumɔɔpvu ansí dínká ani iwísu, mboún Buluá ɔtɔkúsúa awupúsú, sv ɬeba ali. ¹⁰Lélé

mú á, ɔlele anı tsú lowutɔ. Anılahogyi ání obétsiá lé anı brégyíbré. 11 Obéle anı, tsúfé mlidé mpái bɔ anı nwunsv. Íní su ahá tsotsctsɔ béda Bulu ipán anı nwunsv, tsúfé alawá awitɔle há anı, mpái ámúú ahá tsotsctsɔ bvdebɔ há anı ámu sv.

Paulo Nhíhié Tse

12 Abétalí pú ibi sí kántó aniaa anı klvn mškúhá anı pón anı nkpatɔ, títriu ania mlunyɔ nátítɔ. Megyí anı ɔsvlúv anfisv nyánsa anilípv anidé anı agyúmá yɔ, mboún Bulu awitɔle sú anilatálí lé iwitɔ anidé tógyítí bwé ɔnɔkwaliṣv. 13-14 Tsúfé megýí asún ání mluméetalí kla, nu mó ası anitɔwánlín sisí mli. Ibv mójtáá mlumédé mó ası nu yi, támē nahogyiá mlóbonu mó ası wankláán ekekú. Fówun mli é mlétalí pú anı tsú iwi, fé alíá anı é abópv mli tsú iwi anı Wíe ɔbáke amu.

15 Mí ansí dín asún ánfisv. Mú su nɔbwé agywun ání néba mli wá, ménı mlénya oyúla anyɔ. 16 Múgyí, nótsvn mli wá yɔ Makedonia. Ní neyínkí é nélatsv mli wá; fówun mlétalí sí mí ɔkpa, néyinkí ba Yudea ɔmátt. 17 Mléfíté mliaa, ntogyi sú nalátse mí agywun. Ntée nabwé fé ɔyító ahá ámúú bvtéblí bée, “Ee” latsé amú ɔnɔ bée “Ó-o” amutɔ ɔku? 18 Ali ámúú Bulu bu ɔnɔkwali, ɔtamatwá afunu amu a, alí mí “Ee” igyi mí “Ee” ní. 19 Tsúfé Bulu mu Bi Yesu Kristo amu tamablí ɔbée “Ee” latsé mó ɔbée “Ó-o.” Mu mó á, “Ee” kóún ototsúlā. Mu iwi asún ɔkan mí Silas pú Timoteo aniléda súná mli ní. 20 Tsúfé mutótsúlā “Ee” há Bulu nhíhié kugyíkv uteba mójtá. Mú sú akánfú Bulu tá á, aniteblí aniaa, “*Amen!” ní. 21 Bulu téhá ania mlunyɔ anitétálí líí kínkíínkín ania Kristonyɔ ikvlebwetɔ. Mugyí ɔhá ání ɔleda anı ofúli. 22 Mu kén lópv *Djɛ Wankíhé amu wá anı klvntɔ, pvhíe anı nsv; isuna ání mubú anı, ɔbóbwé táz ɔlehue há anı.

23 Bulu ɔbítı mí ısu ní megyí ɔnɔkwali nde mli bláa. Aliá mméeba bowun tsitsa kuku blí tsú mli iwi sú mmétrá bɔtsv nıv. 24 Anumédékláá ıbóbwé fé anidé mli híe alíá mlópv mli hógyi yɔ agyúmá. Mboún alíá ansí bégyi mli

sú ania mlinyɔ anidé agyúmá yo. Aniyin ání mli hógyi su mlilí kínkíinkín dodo.

2 ¹Mú su nabwé agywun ání mméetrá ba bɔwa mli awirehɔ. ²Tsúfē ní nebá bɔwa mli awirehɔ á, ma obéha ansí bégyi mi dun mli ámúú nawá awirehɔ ámu? ³Mú sú nɔwanlín ɔwulú gyankpapu amu sisí mli ní. Fówun ní nebá á, mli ámúú mleha ansí bégyi mi ámu mluméela há awirehɔ mboún ikita mí. Tsúfē mí ansí dun mli féésú ání ní ansí de mí gyí a, mli é ansí bégyi mli. ⁴Megyí ansigyi nɔpuwánlín ɔwulú ámu. Asún ihié de mí háan, ndesú asa nɔwanlín mó! Táme megyí aliá néha mlégyi awirehɔ su nɔwanlín mó. Mboún aliá mlébi ání ntehíé dwé mli su.

Lakpansikié

⁵Oħá ámúú ɔlopv asún ba ɔpasua ámutɔ ámu mɔkúpó olala gyi mi. Ní bee bukú mó á, ɔpasua ámu fée alapú asún gyí. (Mmedéklá nódun mó blí.) ⁶Isubití ámúú mli ɔdvudu mhlébití mu amu itsɔ mu. ⁷Ulaufun ání mlésikíé mu, yía mu klvn ngya. Fówun asún mɔɔdun mu, iwi móowu mu. ⁸Mó su nokókóli mli, mlule suna mu ání mlitráa mlubu mu iwi ɔdwé. ⁹Ndeklá nébi ní mlütegyi mi asún ámu féésú. Mú su nɔwanlín ɔwulú ámu ni. ¹⁰Ní mlesikíé ɔku á, mí é nasikíé mu. Ní nesikíé mu é á, mli sú nasikíé mu Kristo idátɔ, ní ilehián ni, ¹¹méni ɔbvonsám oménya anı iwi ɔkpa, tsúfē aniyin ikpa ání ɔtɔtsvn móúsú fée.

Paulo Klvn Médi Mu Ası

¹²Bréá neba Kristo *asvn wankláán ámu ɔkan ɔdakpá Troa wúlutɔ á, nowun ání anı Wíe lafínkí ɔkpa há mí. ¹³Táme mí klvn médi mí ası, tsúfē mmɔtu mí píó Tito inu. Mú su neklá amú ká tsvn yo Makedonia nsáintɔ.

Isugyí Kristo Idátɔ

¹⁴Táme nde Bulu ipán da ání Kristo isugyí su alabwé anı ndoun, alakpá anı buo iwi, anidé mu isugyí amu nké gyí. Ní ayó ɔtínegyítíné a, ɔtɔtsvn anisu bláa ahá ámu Kristo asvn

wankláán ámu, fé aliá ofobí fánfán tówá ɔfan yó tsútsúútsú. **15** Léié mú á, Kristo gyí ató tóhé, anígyí mú ɔfan ání ideokusú há Bulu, há ahá ání bude nkpa nya pú amúá budefwí féé. **16** Itobon ahá ání budefwí, kpá amú ya lowutó, itówá ahá ání ɔde amú nkpa hóó ɔfan, kpá amú ya nkpató. Ma mee lífvun ha gyuma ánfi odu yo? Dhaa má iuv. **17** Aní mú anumégyí fé ahá ɔduduwá bude Bulu asún ámu fe púkle kóba. Íniá Bulu lówa aní su á, aniteblí mú ɔnɔkwaliṣu fé Kristo asúmbi ání bvlí Bulu ansító.

Bulu Ntam Pɔpwé Asúmpó

3 **1** Asún ánfi anidéblí ánfi itráa desuná ání anidé iwi kanfú súná mli lóó? Ntée ilehián ání abópu aní adánsie nwulú bá mli, ntée abóho mú tsú mli wá fé aliá akv butóbwé? **2** Ekekéeké! Mli onutó tsiatá gyí adánsie nwulúá bawánlín dínká aní klvnsu, ɔhagyíha dé mú wúun kla, púbí ání anidé agyúmá wankláán yo. **3** Mlígíyí ɔwulúá Kristo lówanlín, ulotsun anisu ba. Táme megyí oyípe ɔlɔpwánlín mó, Bulu ɔkiankpapu amu ɔnjé ɔlɔpwánlín mó. Megyí abwi pétéplé anyɔsu^a é ɔlɔwanlín mó dínká, mboún anyánkpúsa klvnsu.

4 Aníbu ɔkpa bli alí, tsúfél Kristo su aní ansí dín Bulusú. **5** Aniyin ání anumófun ání abétalí bwé tóto aní onutó iwisu. Bulu sú anilófun ha tógyítá bwé. **6** Muláhá anilabwé mu ntam pɔpwé amu asúmpó. Megyí ibí Bulu lópwánlín mó mó, mboún *ɔnjé Wankíhé amu. Tsúfél mbla wanlínhé amu utɔpó lowu ba, táme ɔnjé Wankíhé klé amu mó itɔpó nkpa ba.

7 Mbla dada amúú Bulu lówanlín dínká abwi anyɔsu ámu ulɔpu lowu ba. Táme mó numnyam léha Mose ansító lehie wankí asa ɔlɔpuba Israelfó. Bréá numnyam amu ɔnó ideo asibá ó á, bumentalí kí mu ansító. **8** Íniá mbla wanlínhé amu lénya numnyam alí á, mómó ɔnjé Wankíhé amu gyumagyihé numnyam ibéhie dun mó! **9** Mbla wanlínhé amúú itehá

2 Ko

^a **3:3** Abwi pétéplé anyɔ ámóó Bulu lówanlín mu Mbla dú dínká móosú há Mose amu.

anitegyi ipón ámu kúráá ibu numnyam. Múmú nkálí Ḍhe Wankíhé gyumagihe amúú ihié bu numnyam dun mó ámu ibbwé? Tsúfē itehá anitegyi asu Bulu ansító! ¹⁰ Múmú idesuná ání Bulu mbla dada amu itráa ma numnyam kúráá. Pópwé anfi numnyam lagyi móssú. ¹¹ Tsúfē ní Mbla dada amúú imetsiá wá ɔpá ámu ibu numnyam alí á, múmú pópwé anfi ibétsiá bré féé ánfi klé ibéhié dun mó!

¹² Ani ansí dun ntam pópwé anfisu. Mú su anibu ɔkpa tí faan. ¹³ Anumégyí fé Mose ání oletsiá pú tati bun nwun, méni Israelfɔ bwmóowun mu ansító wankí, bréá mó ɔnó ide asibá. ¹⁴ Táme mó óó á, Bulu léha amú klvntó lówa odwin bɔfun nde. Mú su ní bvde Bulu mbla dada amu kláa amú ofíakpa a, butamanú mó asi, tsúfē tati ámu létin amú agywun. Tɔtɔ méetalí bwíí tati ámu lé amú agywunsu, nkéti amúa Kristo babwé kule. ¹⁵ Bótv nde kúráá ní bvde Mose mbla ámu kláa a, tati ámu itráa bun amú agywunsu. Mú su butamanú mó asi. ¹⁶ Táme ní ɔha onyá dámli klvntó ba ani Wíe wá pé, Kristo labwíí tati ámu lé mu agywunsu. ¹⁷ Ani Wíe amúú asún ánfi idetzi tsú mu iwi ámu gyí Ḍhe Wankíhé amu ní. Ḍtínegyítínéá Ḍhe ámu ibu a, iwígyí tétsiá inu. ¹⁸ Ani Wíe dé tati ámu bwií lé ani féé ansító. Mú sú anidé mu numnyam amu le súná ní. Mu Ḍhe ámu lahá anidé mu lían, tsúfē mu numnyam amu itráa dewankí anitó tsía.

ɔlótó Siadie

4 ¹ Bulu láwun ani nwé pú agyúmá ánfi wá ani ibitó. Mú su abatɔ tamawú ani. ² Anülakíná tzá ibu péli pú oklúntó ató féé. Anumédé ahá mlé, anumédé Bulu asún ámu é damlí bun. Mboún anidé ɔnɔkwali amu onutó blí púlé iwi súná ahá féé, iwanki amú alia amígyí Bulu ansító. ³ Ní tɔku ibun asvn wankláán ámuú anidéblí ámusu kúráá á, ahá ámuú budefwí ámu nkule ibun há. ⁴ Ḍbunsám gyí ɔyí laláhe anfisu ogyípú. Mulápú ató tin ahá ánfi butamahɔ Bulu gyi anfi ansíbi. Mú sú bumedé asvn wankláán ámuú igyi wanki amu asi nu ní. Wanki amu gyí Kristo. Muléhie lían Bulu numnyam ní. ⁵ Tsúfē anuméná anumédé ani onutó iwi asún

ɔkan da. Yesu Kristo iwi asún ɔkan anidéda aniaa, mvyí aní Wíe. Tóá aniteblí tsú aní iwi gyí, Yesu su anilabwé mlí asúmpú. ⁶Tsúfē Bulu ámúú ɔleblí ɔbée, “Wanki idáli tsu oklúntɔ!” ámu kén lahá mu wanki amu idewankí aní klvntɔ. Ulahá anilabí ání mu numnyam amu idewankí Yesu Kristo ansító.

⁷Táme anigyí fé nló pwehé ání siadε bu mótsó. Siadε ámu gyí wanki móa túmi ánfi idewankí aní klvntɔ. Idesuná ání túmi kpɔnkpcɔnkpcɔntí ánfi imotsú aní, Bulu wá itsú. ⁸Budε aní háan ɔkpagyíɔkpasu, táme bwmɔkútálí sá aní tin. Iwí de aní klí, táme imɔkúkpɔn aní. ⁹Budin anisú, táme Bulu mókúsí aní há. Butefin aní dá, táme Bulu su anumókúwú. ¹⁰Anulatsúlā ide aní ɔyulóu anfi ipian brégyíbré, anidéwu fé Yesu, méní mu nkpa ámu ibélin ɔwan anitɔ. ¹¹Yesu súm su aní nkpa atsiápú anfi anitefia lowu brégyíbré. Alíá ibóbwε mu nkpa bélín ɔwan aní ɔyulóu anfi idewu ánfitɔ su. ¹²Íní désuná ání lowu dé aní laláa, mlí é mlidé nkpa ání itamatá nya.

¹³Táme aníbu mótsú anidé Bulu asún ámu ɔkan da. Tsúfē anulshɔ mu gyi fé alíá Israel ılı ɔwapó ámu líwanlín wá Bulu asún ámvtɔ ɔbée, “Nohɔ Bulu gyi. Múlahá sú nde mó ɔkan da ní.” ¹⁴Aniyin ání alí ámúú Bulu lókvusúa aní Wíe Yesu tsú afúlitɔ ámu a, alí kén ɔbókvusúa aní, ɔbékpa ania mlinyɔ féé ba mu iwi wá ní. ¹⁵Íní féé bówa labi há mlí, méní ní Bulu híé ɔde awítóle wa, kpá ahá ɔdvudɔ ba Kristo wá á, béhie dá mu ipán, wá mu numnyam.

Hógyi Putsíá

¹⁶Mó su abatɔ tamawú aní. Ibu mótsá aní ɔyulóu anfi idewu mó, táme Bulu dé aní ɔkláa ɔwunlín wa ekekegyíéke. ¹⁷Tsúfē iwícsin kplobí ánfi anidéwúun séi ánfi ibéha abénya numnyam kpɔnkpcɔnkpcɔntíá itamatá, idun iwícsin ánfi. ¹⁸Mó su anumédé iwícsin ánfi anidéwúun anfi bu. Múá nyankpusa ansíbi tamawun ɔkpa anidékú. Tsúfē iwícsin ánfi ibéba bɔtsvn. Ansigyí ámúú ibu ɔma, ibétsiá bré féé ámu ɔkpa anidékú.

5 ¹Ani ɔyvlúv anfí igyi fé kantankpa ání anitsie mótó. Ní bobwíé mó á, Bulu ɔbéha ani obu bámbá ɔsúsú. Mómú á, megyí nyankpusa léyi mó. Mu onutó léyi mó, imóobwie ekekéeké. ²Tsúfé séi kúráá ideo ani ipian ɔsulúsuv-ɔyvlúv anfitó. Anihíé anigýo ekeá ɔbúpu ani ɔsúsuv-ɔyvlúv wá ani fé atadíe. ³Mómú anumóbwé fé ɔjéá ume ɔyvlúv, aniná yayá. ⁴Idé ani ipian, anidékumí bré ánfi anitráa anibú ani ɔyvlúv dada anfitó. Mogyí bee anidékléá awú, adalí ɔyvlúv anfitó. Mboún anidékléá Bulu ɔwáa ani ɔsúsú klé amúú utamawú pló ámu, méni ibégyi mó ánfi itowú pló ánfisu. ⁵Bulu onutó lélá ani yái há mó, ɔlɔpu ɔnge Wankíhé amu wá anitó. Mogyí ibwiá ɔledunká mósúní.

⁶Mú su anitówá klun brégyíbré. Ibu mótóá bré ánfi anibú ɔsulúsuv-ɔyvlúv anfitó á, anibú ifí ani Wíe wá. ⁷Íni su hógyi anilapó anitsie nkpa, megyí tóá ansíbi dewúun. ⁸Ee! Anihíé anidé klun wa, tsúfé tóá anihíé anidédunká gyí abówa ifí ɔsulúsuv-ɔyvlúv anfí wá, ayetsíani Wíe wá. ⁹Mú su ní anibú ɔsulúsú nfi o, ɔtine bambá o, tóá idùn ani klunsu bré fée gyí, abóbwé tóá ibégyi ani Wíe ansí. ¹⁰Tsúfé ani fée abéyéliú Kristo ansító, obégyi anitó okugyíóku asún, ká mu iko ani ɔsulúsuv-ɔyvlúv anfí bwehé ɔnó. Yilé igyi o, lalahe igyi o.

Bulu Onyawíelé

¹¹Anihíé aniyin ání ilehián ání abénya ani Wíe ifú. Mú su anidétoí kplá ahá aniaa, amú é bonyáa mu ifú. Bulu híé oyin ani. Nahogyi ání mli é mliyin ani mli klunto. ¹²Mogyí iwí anitráa anidétsu súná mli. Mboún anidé mli ɔkpa suná, méni mlótsu iwí ani su. Fowun ní ahá buðe iwí tsu tóá ɔha tópú ansíbi wun su, imegyí tóá ibu ɔha klunto su á, mlénya ku bláa amú. ¹³Tsúfé ní bee ani nwun layíntá kúráá á, Bulu asún igyi. Táme ní bee ani ansító da mó á, ida ha mli. ¹⁴Odwé amúú Kristo bu ha ani ámu dé ani kpa, tsúfé anilanú iwiáni mu nkule lówu há ahá fée. Mú su mua ahá fée bawú. ¹⁵Olowu há ahá fée lélé, méni ahá ání bénya nkpa pøpwé amu bùméetrá tsiá nkpa aliá budeklié. Mboún bétsiá nkpa há Kristo amúú olowu, Bulu lókvusúa mu há amú ámu.

16 Íní su anitráa anumédé ɔhaa kú fé alia ɔyító ahá buteki mu. Ibu mútóá bré ámu anilétsiá kí Kristo fé alia ɔyító ahá buteki mu, támē anitráa anumédé mu kú ali. 17 Mú su ní ɔha mua Kristo bɔbwé ıkvle a, alabwé ɔha pɔpwé. Mu tsiató dada amu fée ılatson. Mu tsiató labwé pɔpwé! 18 Nkpa pɔpwé anfi itsú Bulu wá. Mulótsun Kristosu bwé ani ánfi anigyi mu alupó ánfi mu anyawié. Alapú agyómá ánfi wá ani ibitó, ɔbée alée aha bambá é anyawié ha mu. 19 Tsúfē Bulu lótsun Kristosu ɔde ɔyító ahá damlí bwé mu anyawié. Otráa ɔmedé amú lakpan iwi akúnta bu há amú. Íní ɔlopvwá ani ibitó ɔbée, abláa ahá ni.

20 Kristo atsiámi anigyi, Bulu détɔí tsun anisu há mli. Mú su anilíí Kristo ɔlúkpá anidé mli kokoli aniaa, “Mliha Bulu ɔbwé mli mu anyawié!” 21 Tsúfē Kristo móbwé lakpan kuku! Támē Bulu lópu mu bó afodie ani lakpan su, méni ɔbótsun ania munyɔ ıkvlebwesu tsú ani ání ani asún da ɔkpa mu ansító.

6 1 Ania Bulunyɔ anidé agyómá yo. Mú su anidé mli kokoli aniaa, mlumáha Bulu awitɔle amú mólanyá ámu ibwe kpaali. 2 Tsúfē Bulu léblí mu asun wanlínhé amutó ɔbée,

“Bréá mí bré lɔfun ání nówun ahá nwé a,
nonu mli ɔme.

Mí nkpa ɔhóke amu ılfun é á, negyi mli buale.”

Mlinu! Bré ámu láfun a. Nde gyí mli nkpa ɔhóke amu ni!

3 Anumédékléá abétin ɔhaa ani Wíe wá ba ɔkpa, méni ɔhaa méenya asvansu blí tsú ani agyómá ánfi iwi. 4 Mboún ani bwéhé féétó a, anitelé súná ání Bulu asúmbi anigyi ɔnɔkwalsu. Anitotomi ani iwi, ani ımplán pó ani asun wunhe kugyíku étó. 5 Bepití ani ató, wá ani obu, bekpa bun anisu dá ani. Anilýɔ agyómá ání idun ani. Nkekú anitamadídi, nkekú é anitetsiá akún. 6 Anilótsun ani tsiatósu lé súná ání ifin kuku má ani iwi. Aniyin asún, anitenyá ıklun. Anibú awitɔle, ɔnge Wankíhé amu tsie anitó. Anitehíé dwé ahá é tsú ani kluntó. 7 Anitedá Bulu asún ámu ɔkan ɔnɔkwalsu pú Bulu túmitó. Yilébwé gyí ısá-akötóá anidépwé

ahá, anidéputin ani iwi é. ⁸Aku bvtobú ani, akv é bvtosúpa ani. Aku bvtékánfú ani, akv é bvtókpóí ani. Ani asún da ɔkpa, támē bvde ani bu afunupu. ⁹Fé anumégyí tɔtɔ ahá ansító, támē ahá anigyí. Fowun ani fee anidéwu ní, támē kí, anibv nkpa. Butesian ani mɔ, támē anitedáli mójtó. ¹⁰Anibv iwlɔsintó, támē Kristo su anibv ansigiyító. Ahiánfɔ anigyí, támē anilahá ahá bamlí iwi anyapó. Anumá tɔtɔ, támē anibv tógyító Kristo su.

¹¹Korintofɔ! Anutehié nyá mlı iwi ansigiyí, lé iwlɔ bláa mlı asún. ¹²Anitamakvlá iwi mlisv, támē mlı mü mlidé iwi kulá anisv. ¹³Nde mlı asún bláa fé mí onutó abí. Mlı é mlímápu asvansu ŋáin ani.

ɔmátɔfɔ Pugyi Mba

¹⁴Mlia ɔmátɔfɔ mlímágyi mba. Nkálí yilé müa lalahé bétalí tsíá tsukvle? Nkálí wankí müa oklún é bóbwé kule? ¹⁵Kristo müa ɔbvnsám^b bétalí bwé agywun kule? Ekekeeké! Nkálí ohógyipu müa ɔhá ání ɔma hógyi bóbwé kule? ¹⁶Nkálí bótswe ɔkpí Bulu ɔtswékpa? Tsúfé anigyí Bulu ɔkłankpapu amu ɔtswékpa ní. Igyi fé alia bɔwanlín wá Bulu asún ámutɔ bee,

“Bulu ɔbée, ‘Nétsiá mí ahátɔ,
mía amónyɔ abénatí.

Nóbwé amú Bulu,
amú é bóbwé mí ahá.’”

¹⁷Bɔwanlín wá Bulu asún ámutɔ é bee,

“Ani Wíe Bulu ɔbée,
‘Mlidali amótó, amlímai iwi le amúsú.’”

Betrá wanlín wá Bulu asún ámutɔ bee,

“Mlímáwa ibi lalahetɔ,
mí anhɔ mlı.”

¹⁸Betrá wanlín wá Bulu asún ámutɔ bee,

“Bulu ɔbée, ‘Nóbwé mlı Sí,
mlı é mlɔbwé mí abí.’”

^b 6:15 Paulo léti ɔbvnsám ɔbée, ‘Belial.’

Alí ani Wíe Otúmípu déblí ní.”

7 ¹Mí apió adwepú, Bulu lahíé ntobíá igyi alí yáí ani. Mú su mlíha afwí ibí le tógyítɔá ibɔ́kpɔí ani ɔyvlóv pú ani ɔkláa féeító. Mlíha anya Bulu ifú, méní ibéha ani iwi bétin, ifin kuku méetrá tsiá ani iwi.

Paulo Ansigyí

²Kókoli, mlímákulá iwi anisú! Anumókúpú lalahé gyi ɔhaa. Anumókúyíntá ɔhaa, anumókúsí ɔhaa é. ³Megyí ipón nde mlí ha sú nde asún ánfi blí. Tsúfé nablí bɔtsun mbée, anitekle mlí asún. Lowutɔ o, nkpatɔ o, anuméetan mlisú ekekeeké. ⁴Ntetálí bla mlí mí kluntɔ asún, nde iwi é tsu mlisú wankláán. Aní ipian fée ɔma a, mlilawá mí ateto-ɔnlun. Ansigyí kpɔnkpɔntu ku labúlá mí kluntɔ.

⁵Tsúfé bréá anilówie Makedonia a, aníménya ɔkpa dá ɔkpónú. Atsun nfí asún, ayínkí nfí itré. Mú su ifú letsíá ani ayetɔ. ⁶Táme Buluá otolwíí ahá ámúvú iwi lawú amú iklvn amu lékpa Tito ba ani, pólwíí ani iklvn. ⁷Megyí mu ibá amu nkule léha iklvn lólwií ani, mboún asún ání ɔlopvtsúa iñu ba é. ɔlebláa ani ɔbée, mlíhíé mlidékléá mlówun mi. Aliá asún ámu lahan mlí, mlulanú iwiásí ání mlímébi bwé pú aliá mlülahíé tsúlá dínká mí klésu, su ansí letrá gyi mi tsíá.

⁸Tsúfé ní mí ɔwvló ámvtɔ asún lehan mlí kúráá á, mí mó umehan mi. Ibu mójtɔá ilehan mi bré kvtɔ, tsúfé nowun ání ileha awirehɔ lékitá mlí kplobí. ⁹Ansí de mí gyí séi. Megyí altá ilɔwa mlí awirehɔ su. Mboún aliá awirehɔsú amu ilahá mlüladámlí kluntɔ su. Tsúfé mlí awirehɔsú anfi odu Bulu tekle ni. Mú su mí asún ámu imeyintá tɔtɔ tsú mlí iwl. ¹⁰Tsúfé awirehɔsúá igyi Bulu apé tɔpó kluntɔdamlí bá. Itehá anitenyá nkpa. Mó odu bu ɔsin, táme ima ɔsin. ɔyító awirehɔsú mó á, lowu itɔpúba. ¹¹Mlíki tɔá awirehɔsúá igyi Bulu apé latí há mlí! Ulahá mlülatsú iku lé asún ámvtɔ, mlidésuná ání mlí asún da ɔkpa su ɔbló é de mlí. Ulatssí mlí opúni, ulahá mlíhíé mlidékléá mlówun mi, mlülatsúlá dínká mí klésu. Mlíhíé mlidédunká ání mlébití lalahé ɔbwepú ámu isu. Lélé, mlülalé súná ání mlímégyi pón asún ánfitɔ.

12 Nɔwanlín ɔwulú sisí mli, támē megyí ahá ánfí sv. Megerí ɔhá ámúú ɔlobwe ilá, ntéé ɔhá ámúú ɔlopü ilá gyí mu amu sv. Aliá néle súná mli Bulu ansítá ání mlulatsúla dínká mí klésu mboún sv. 13 Íni lahíé wá aní atetɔ-ɔnlín.

Múá idvn kúráá á, aní legyi aní, bréá anilówun ání mli féé mlulahá ansí de Tito gyí, tsúfē mlulahá iklvn ladí mu así. 14 Ní nekanfú mli mu ansítá kúráá á, mlíméha péli mekitá mí. Ali ámúú asún ámúú anilébláa mli ámu féé igyi ɔnɔkwali amu a, alí kanfú ámúú nekanfú mli mu ansítá ámu é laba mútó ní. 15 Ní Tito ɔkáín aliá mli féé mltewayaa asu há mu, ho mu asun blíhé, pú aliá mletenyá ifú kpínkí mu ansítá á, ɔtetráa nya mli iwi ɔdwe tsía. 16 Ansí ihíé de mí gyí ání nétalí pú ansí dínká mlsu ɔkpagyíɔkpasv.

Akristofɔ Atókie

8 1 Apíó, anidékléá mlibú awitoleá Bulu lawá há ɔpasua ámúú bvbv Makedonia ɔmáztá ámu. 2 Íniá bvbv ipian múa asun wunhe tsɔtsɔtsɔtɔ kúráá á, bɔpu amú ohian futútúútú lé amú awitole kpɔnkpɔnkpɔnti súná ansigýisú tsun amú atokiehétó. 3 Néblí mbéé, bekie atá dun aliá bétalí kúráá, tsú amú kluntó. 4 Betsiá kúlí aní ɔkpa bée, ahá amú é abunya ɔkpa wa awitole ha Bulu ahá ání bvbv Yerusalem. Fówun amú é amú ibi bowie osum agyúmá ánfutó. 5 Bɔbwé dun aliá anilósusúu. Gyankpapu a, besi amú iwi há aní Wíe, belasí amú iwi há aní Bulu apétó. 6 Mú sv anilahá Tito amúú olegyankpá beha mlulswa nsi ámu aniaa, ɔtráa yinki beha amlwa nsi mɔ mli awitole agyúmá ámu ɔnɔ wankláán. 7 Mlulafun ɔkpagyíɔkpasv, tsúfē mluhíé mlubv hógyi, mlyin tóí, mlulétun ansí. Tóto tamakpon mli, mltchíé dwé aní é. Ndekléá mlibóó mbóó awitole agyúmá ánfí étó dun ɔhagyíha.

8 Mmedé mli hie mbéé, mlbwéé mú. Mboún ndepu mli ɔdwe kápú akvá budeprí ání amú é bɔbvá. 9 Tsúfē mlyin aliá aní Wíe Yesu Kristo lódwé ahá, wá awitole. Iwi onyapú ogyi teki, támē aní sv ɔlobwe iwi ohiáni, méni abótsun mu ohian ámusu bwé iwi anyapú.

10 Mí agywun gyí, ní mlɔmá agyómá ámúvú mlüléfi así ofíku ámu ɔnó á, ibówa labi há mli. Tsúfē mlígyí ɔpasua gyankpapu ání mlülbwé agywun ámu, mli kén léfi mó así. **11** Mlwuna bwé mó mɔ ɔnó. Mlile ıkluntɔ bwé mó, fé alia mlüléfi mó así. Mlikie mó mli ɔwunlín ɔnó, méní ibékanáa agywun ámúvú mlülbwé ámu. **12** Ní ihié igyi mli apéá mléha á, mlikie tɔá mlibu. Mótegyi Bulu ansí, megyí móá mlumá.

13 Mégí bée, anidékléa abéha iwí bólwií akv, iwí ıklí mli mó; mboún alia iwí bólwií mlia amúnyo féé kékéé. **14** Séri mlibu ató tsɔtsɔá mlétalí púbúa amú. Múmú ní iwá alé há amú, iwí leklí mli é á, amú é bétalí búa mli, méní mlia amúnyo féé mlénya kékéé. **15** Mlikain ání Bulu asvn wanlínhé amu léblí ɔbée, “Dhá ámúvú ɔlekpa tsɔtsɔtsɔ ámu ménya mó duby. Dhá ámúvú ɔlekpa kplobí ámu é klé lɔfun mv.”

2 Ko

Tito Mva Mu Aba

16 Adá Bulu ipán ání alahá Tito é latsúlá dínká mli klésu fé mí. **17** Bréá anilówa mu aniaa ɔbá mli wá á, olotsulá. Mu onutó óó, ibu mu ɔdwé ání ɔbétrá ba inu. **18** Anidé mva opió ɔkv wa sisí mli. ɔpasua ámu féé bude mu kanfú, asvn wankláán ámu ɔkan da sv. **19** Makedonia ɔpasua ámu féé lélé mu ání ania munyo anáti ki, ahɔ atokiehé ámu ya Yerusalem. Anidé ató ánfi bwé púwá ani Wíe numnyam, méní ibósuná ání ani onutó latsú dínká iwisu ání abóbwé mó.

20 Anidé ani iwí kú wankláán, méní ɔhaa méele ani ilá, tsú alia anilópu anidé atokiehé ámusu kú. **21** Tɔá anidésusúu gyí, alia abóbwé móá ıda ɔkpa Bulu mva anyánkpúsa féé ansító.

22 Íni su anilapó ani apió ámutɔ ɔkv mántá Tito anású. Anilasɔ mu kí, anilawun ání ɔhíé ɔbu nsi. Alahɔ mli gyi séi. Mú su ɔhíé odekcléa ɔbétsa ani agyómá ámu yo. **23** Ní ɔkv léfité musu á, mlubla mu mliaa, mía munyo dé agyómá yo púsúm mli. Makedonia ɔpasua lówa apió atráhe amúvú mva amúnyobebá ámu. Íni désuná ání Kristo bude numnyam wa. **24** Mú su mlile mli ɔdwé suna amú. Isuna ɔpasua ámu féé ání mli su anibu ɔkpa tsú iwí.

Akristofɔá Buuma Tɔtɔ Buá

9 ¹Imehián ání nówanlín mli ɔwuló tsú alia mlidé Bulu ahá ání bubu Yerusalem buá iwi. ²Tsúfē nyin ání mlhíé mlidékléá mlóbuá amú. Nagyi mli iwi adánsie súná amú mbéé, tsú ofíku ɔpá Akristofɔá bubu Akaia ɔsulúsu beda iwisu yái ání bóbuá. Mli nsiwa lahá ogyá ku lawié amú ɔdvudvutɔ. Mú su amú é bafi mó asi. ³Táme nde apíó ánfi wa sísi mli, isuna ání megyí kpaalí negyi mli iwi adánsie súná amú. Mlida iwisu, fé alia nebláa mli yái, amlíka mli tswítswi féé. ⁴Tsúfē ní Makedonia Akristofɔ ámvtɔ aku bobuo mì ba inu, bowun ání mlumókódá iwisu fé alia nebláa amú á, abósvpáa amú ansító, táme mlósvpáa dun mì. ⁵Mú su nabwé agywun ání néha Tito mua mu aba ámu abugyankpa ba mli wá, tha amlidunka tóá mliléhie ání mléha yái. Táme mlíha mó tsú mli klvntɔ, megyí ɔhíé igyi.

⁶Mlíkaín ání ɔhá ání odú kpalobí á, kpalobí ɔtɔkpótí, táme ɔhá ání odú tsɔtsɔ tɔkpótí tsɔtsɔ. ⁷Mlitɔ okugyíɔku ɔháá móá ɔbétalí tsu mu klvntɔ. lmábwe ɔhíé, tsúfē ɔhá ání ɔtɔpó ɔdwé kíé ató asún Bulu tekle. ⁸Bulu téhá mli tóá mlidéhián brégyíbré, dun alia ilehián mli. Mú su mlénya tóá ɔde mli hián brégyíbré. Ibófun mli sian, mlópubwé yilé há aha bambá. ⁹Fé alia bɔwanlín wá Bulu asún ámvtɔ bee,

“Bulu ɔha telé iwtɔ kíé ahiánfɔ ató.

Mu yilébwé tamatá.”

¹⁰Bulu téhá adɔtɔpu ató-abí butodú, ɔtēhá ahá atogyihé. Mlígí fé amú. ɔbéha mli ató-abíá mlópu iku kíé ahá, atogyihé tsɔtsɔtsɔ bédali tsu mli yilébwé ámvtɔ. ¹¹ɔbéhie yúlá mli ɔkpagyíɔkpasv, méní mlówa awítɔle há ahá brégyíbré. Íni ibéha ahá ámu béda Bulu ipán, ató ámúú mlilapútsun anisu há amú ámu su. ¹²Tsúfē atoku anyɔ ɔbédali tsu mli atɔ hahé ánftɔ. Megyí ató ámúú mlilapúhá Bulu ahá ámúú ató de amú hián, bubu Yerusalem amu nkule, mboún ibéha ahá tsɔtsɔtsɔ béhie dá Bulu ipán. ¹³Tsúfē ní mléhá amú á, ibéha békafú Bulu. Ibósuná ání lélé mlidé Kristo asun wankláán ámúú mlilshɔ amusv gyí, mlidé

awítcole é wa há amúa aha bambá. ¹⁴Béhie káin mlisv, bó mpái há mli, tsú awítcole kpɔnkɔnti ámúú Bulu lapuhá mli ámu sv. ¹⁵Adá Bulu ipán há mu atokiehé ánfí idvn blí ánfí!

Paulo Gyumagyihé Ḍnóle

10 ¹Ibv mútató mltɔ akv mltɔblí mltaa, ní mbv mli wá á, mí asún lolwií, támē ntɔwánlín mí nwvlú túmisv. Támē mí Paulo nde mli kokoli mbéé, mlipókí alia Kristo asún lolwií, ɔleba iwiásı. ²Mltɔ akv bvdéblí bee, mí bwéhé lalau oyító ahá. Mú sv ní neträ ba iuv á, nawun ání ilehián ání mí ansító bówa ɔnlın. Kókoli, mlumáha ampu tsiatré anft odu ba iuv. ³Ibv mútató oyí ánfítɔ anibv, támē megyí oyí ánfítɔ agywun anidépukó isá. ⁴⁻⁵Megyí oyító akotó anidépukó. Bulu akotóá ibv túmi anidépubwíé okpikplikpa kugyíkvá itɔkúsú lú Bulusv. Anitɔpúyíntá afunu asún kugyíkvá ahá bvtɔpútsú iwi, itehá amú bvtamabí Bulu. Anitɔpúdamlí agywun laláhe kugyíkv, há itobú Kristo. ⁶Ní mli aha tráhe amu mlulapú iwi há Kristo, mlidé mu asúnsú gyí a, abébití ahá ámúú bvdé asutɔ-ɔnlın wa ámu é asv.

⁷Mlkí ɔnɔkwali amúú ida mli ansító ámu. Ní mlidékúá Kristo bú mli á, mómu mltkí mu wankláán, amlibí ání mvbú aní é. ⁸Ní nde iwi tsu túmi ámúú aní Wíe lapuhá aní ámu sv dvbi a, ıma mí péli. Tsúfé ɔlɔpvah aní ɔbée, apóvba mli amlidan. Megyí ɔbée, apóyinta mli. ⁹lmábwe mli fé nde nwvlú wanlín, pówá mli ifú. ¹⁰Tsúfé akv bee, “Mákpla Paulo. Mu asun wanlínhe bu odwin, ɔtɔphíé ahá. Támē ní mu onutó ɔbu aní wá á, ololwií, mu asun blíhé é ıma ibíá!” ¹¹Iwánki ahá ámu ání asún ání anitɔwánlín sisí ahá kén anitɔbwé ní anibv amú wá ní.

¹²Lélé mó á, amendi anigyiá abópu iwi kápó ahá ánfí bvdé iwi kanfú ánfí? Amú wulewule dépu iwi kápó aba, bvdé ansí pvdínká abasv. Mimlá igyi amú. ¹³Aní mó anumóotsu iwi dáfá, mboún ɔkpa ámúú Bulu léhie há aní ámu ɔnɔ abótsu iwi fun. Múgyí agyúmá ání anilabwé bɔtu mli ní. ¹⁴Anilégyankpá pú Kristo asun wankláán ámu ba mli. Mú sv ní anidé mli asún bláa a, anumókútóí dáfá.

15 Anumédépu ɔhaa agyúmá é tsú iwi. Mboún anidé ɔkpa kú ání mli hógyi bédan. Agyúmá ámúú anidéyo mltɔ́ ámu é ibékleí tsía. **16** Mómú abétalí dáfá mlisú yéda asvn wankláán ámu ɔkan ɔmá bámbá ésú, méní umóɔbwé fé anlapú ɔtínéa ɔku lagyankpá yó agyúmá tsú iwi.

17 Táme Bulu asvn wanlínhé amu léblí ɔbée, “Chagyíha ání ɔbée, mótsu iwi á, ɔpúu tóá anı Wíe labwé tsu iwi.” **18** Tsúfé ní Bulu ɔkánfú fú gyí asún, iwi kanfú mó kpaalí ígyi.

Paulo Mva Sumbí Ayɔpú Afunupu

11 **1** Mlinya klvn, amlinu mí mimlála kpalobí ánfí as! Kókoli, mlunya klvn ha mì. **2** Mmesi mli tswi fé alia Bulu tamásí mli tswi. Tsúfé mlugyí fé obitebiá omeyín oyin, napó mli há oyin ɔkule, ogyi Kristo. **3** Táme alí ámúú twó ámu lópu mu alape mlé *Hawa amu á, ifú de mí ání ɔku ɔbémlé mli, mli ansí bédinkí ɔnɔkwaliwa pú ɔdwé wankíhé amúú mlíbu ha Kristo amusu. **4** Tsúfé nyin ání ní ɔku ɔbá beda Yesu bámbá ɔku iwi asún ɔkan súná mli, imegyí ɔmvamúú anuléda mu iwi asún ɔkan súná mli ámu a, mlóksí hógyi. Ní mlenyá ɔnjé bámbá kvá ina ɔtsan há móámúú mlillégyankpá nyá ámu é á, mlóhó mó gyí. Alí kén ní mlonú asvn bambá ání ina ɔtsan há móámúú anilébláa mli ámu é á, mlóksí hó móssú gyí n!

5 Mmedéhógyiá ahá ánfí budé iwi ti “*Sumbí ayɔpú akpɔnkɔntí” ánfí budon mi ɔkpa ɔkukusu. **6** Ní mmeyín tóí kúráá á, nyin asún ání ndeblí. Nahogyiá anulahá asún ánfítɔ́ ulawánkí mli ɔkpagyíɔkpasu.

7 Íniá nɔpu iwiásibá pú obú há mli bréá neda Bulu asvn wankláán ámu ɔkan súná mli, mmɔhɔ mli tɔtɔ su yéé tsitsa nɔbwé á? **8** ɔpasua bámbá atá nɔswí, púbá bɔyɔ agyúmá há mli. Mú su netalí súm mli, mmɔhɔ mli tɔtɔ ní. **9** Bréá mbu mli wá, iwi leklí mí á, mmesi ipian tswi mltɔ́ ɔkukusu. Mboún apió ámúú botsu Makedonia ba amu léha mí mí atohiánhe. **10** Íniá su mmesi ipian dínká mltɔ́ ɔkukusu, mméesi dínká é.

10 Íniá ɔnɔkwali nenya ndeblí tsú Kristo

iwí mó á, ɔhaa méetalí ká mí itin ɔbée, mmápu asún ánfi tsú iwí Akaia ɔsulúsú fée. 11 Ntogyi su? Ntamadwé mlí lóo? Ekekeeké! Bulu yin ání ntɔdwé mlí!

12 Nɔbwé mí agyúmá fé alia nde mó bwé dodo. Nɔbwé mó pútin amú ɔkpa, ní bude iwí tsu bee, gyuma kule ania amúnyɔ anidébwé. 13 Afunupu bugyi. Bapina bwé iwí fé Kristo sumbí ayɔpú, buna bude mlí mlé. 14 Táme ume wánwan! Tsúfè ɔbunsám kúráá tekí ansí bwé iwí fé *Bulu-ɔbɔpu wankíhé! 15 Mú su ume wánwan ání mu asúmpú anfi é bapina bwé iwí fé yilé abwepú. Amú ɔnómɔ bélé amú bwéhé kugyíku ɔwan.

Paulo Asvn Wunhe

16 Ntráa nde mlí bláa mbée, ɔhaa mábu mí ɔha mimláhe. Táme ní mlidé mí bu ali óó á, mlitsu mó ali, mí é anya ɔkpa tsú iwí kplobí. 17 Aní Wíe tamatóí ali, táme nabwé iwí fé ɔha mimláhe. 18 Ahá tsɔtsɔctsɔ bvtotsú iwí fé ɔyító ahá, su mí é nótsu iwí. 19 Ee á, íniá mliaa atiansipu mligyí óó á, mlitotsúlá há aha mimláhe. 20 Tsúfè ní ɔku ɔpú mlí bwé nkpbábi kúráá á, mlitotsúlá. Ní ɔpú mlí nyá iwí, ogyi iwíe mlisv, obú mlí tɔkv odu, ɔdá mlí 1svtɔ kúráá á, mlitotsúlá há mu. 21 Mlia mma ansító-ɔnlın. Ee, natsúlá. Mí klé ma inu.

Táme tógyítóá ɔku labwé ɔdevertsú iwí á, mí é nétalí pú mí kle tsú iwí. (Táme nahogyi ání igyi mimlála.) 22 Ní bee *Hebrifo búgyi á, mí é Hebriyin ngyi. Ní Israelfɔ é bugyi á, Israelyin mí é ngyi. Ní bee botsú *Abraham abí-anátó a, inu mí é notsú ní. 23 Bee Kristo asúmpú bugyi? Mblí mó mimlásu, ndun amú! Nayíri iwí yá agyúmá dun amú. Nadí obu dun amú. Badá mí dun amú. Nesian wu bré tsɔtsɔctsɔ. 24 Yudafɔ banwén mí mpli tsé advasa-kwebá (39) tse nu kéké. 25 Romafɔ é bapítí mí ató tse sa kéké. Beda mí abwi ɔtsawule. Tse sa kéké ntsusu-yibi labun mi, nasin ntsutso ekekewule owító. 26 Mí ɔkpa tsɔtsɔctsɔ tutó á, nafá ntsu akpɔnkɔnti, natsun ogyo atswapú ibitɔ dálí. Natsun ɔmá bámbásúfɔ pú ani pi Yudafɔ féé ibitɔ dálí. Natsun awúlusú pú adimbísú, nafá ɔpu. Natsun ahá ámúú bude amú iwí ti bee, Akristofɔ ámu aná féé ibitɔ dálí. 27 Nayó

Bɔpv Paulo wá lakpát̄, lé mv tsvn ikwit̄, kplí mv yi buntii ání bɔpwē wá wúlu amv ɔma. (2 Korintofɔ 11:33)

agyúmá kpékplé, ulapián mí ki. Ntamatídí nkékú. Ntetsiá akún móá ɔmewóli, ntekli ɔná, ntédí atsalí, nátí yayá aná féé. 28 Íni féé ɔma a, tɔá idun mí klunsu, ntɔgywíun mó iwi ekekegyíeke gyí ɔpasua ámu féé aléwa. 29 Ma lópon, mmotsu kuku lé mu asúntó? Ma bekpa wá lakpant̄, imowa mí ɔblá.

30 Ní bee ntsú iwi á, ntobiá itehá mí hógyi teba asi nópuutsú iwi. 31 Bulu, ogyí ani Wíe Yesu mu Sí, ɔlekanáa kanfú bré féét̄ ámu yin ání mmedé afunu wa. 32 Owíe dehen Areta léha mu ɔmásó ɔkípu léyete mí Damasko wúlu ɔná, ɔkita mí. 33 Táme bɔpv mí wá lakpát̄, lé mí tsvn ikwit̄, kplí mí yi buntii ání bɔpwē wá wúlu amv ɔma, nesrí sí mu.

Paulo Atowunhe Pó Mu Atɔ Lesúnáhē

12 ¹Ilehián ání nótsu iwi, táme tɔtcɔt̄ ima iwitsút̄. Táme mblí atzá nowun pú tɔá ani Wíe lalé súná

mí. 2 Nfí dúana (14) ní, bɔwan mì ya ɔsúsú saasítɔ. (Mí nyankpusa-oyí lɔyɔ iunu o, mí ɔkláa o, mméetalí bí. Bulu nkule yín.) 3-4 Fé alia nakublí á, bɔwan mì ya *Paradiso. (Mí nyankpusa-oyí lɔyɔ iunu o, mí ɔkláa o, mméetalí bí. Bulu nkule yín.) Nonu asún ání ıma blító, ɔhaa é má ɔkpa blí mó. 5 Néatalí pú ıt́ ámúú nowun amu tsú iwi, támē mmóɔpu mí atɔ bwéhé tsú iwi. Ntobiá itehá mí ɔwunlín ɔnó teba ası ntɔpútsú iwi. 6 Ní mbéé nótsu iwi kúráá á, mmóotsu iwi fé ɔha mimláhe, tsúfē néblí ɔnɔkwali. Támē mmóɔbwé. Mmedékléá ɔhaa ɔkú mì dafa alia mí tsiátó gyí, ntéé asún ámúú nɔpuba amu.

7 Alia mmóɔpu ntobiá ánfti ibu ifú, ibu wánwan, Bulu lalé súná mí ánfti tsú iwi su á, ɔlɔpu owu ku wá mí awútó, igyi ɔbunsám-ɔbɔpu. Itedá wɔ mí, méní mmóotsu iwi. 8 Nakókóli ani Wíe Yesu tse sa kéké mbéé, ɔlé ıt́ ámu mító. 9 Támē asún ání ɔtebláa mì brégyíbré gyí, “Mí awítóle pé gyí tóá fehián. Tsúfē ɔhá ání mu ɔwunlín ɔnó laba asítɔ mí túmi tehíé lun ɔwan.” Íni su ibu mì ansigyí ání nópu tóá itehá mí ɔwunlín ɔnó teba ası tsú iwi, méní Kristo túmi ámu ibéhie bun misu. 10 Kristo su ansí bégyi mì brégyíbré. Ní mí ɔwunlín ɔnó iba ası, bvde mí sia, mbu ımplántɔ, budun mílsú, ntéé iwi de mí ɔsin, tsúfē ní mí ɔwunlín ɔnó iba ası á, mó ntelányá ɔwunlín ní.

Korinto ɔpasua iwi Asún

11 Nabwé iwi fé ɔha mimláhe, támē mliláhá ılabá ali. Tekü ilehián ání mléblí asun wankláán tsú mí iwi. Tsúfē ibu mütjá mmegyí tɔtɔ, támē ndvn “sumbí ayɔpú akpɔnkɔnti” ánft mó. 12 Bréá mbu mli wá á, notomi bwé tóá ibu wánwan pú osúna móa ofúla ɔtsan-ɔtsan, púsúná mli ání lélé sumbí ɔyɔpú ngyi. 13 Ntɔ dé mli háan? Tóá nɔbwé mltɔ, mmɔbwé ɔpasua bámbátó gyí, mmesi iwi tswi mlisv. Kókoli, mlusikie mí!

14 Séi á, otse saasi ndebweá néba mli wá á. Mméeba besi iwi tswi mlisv, tsúfē mmedé tɔtɔ fité tsú mli wá. Mli onutó ndehián. Kebi tamatsú mu si wá akɔnkɔ, mu si tótsú mu wá

akɔnko. ¹⁵Ibv mi ɔdweá néyintá tógyítá mbu mli su, sí mí iwí féé kúráá há mli. Íniá nde mli dwe dubi alí á, ntogyi su ɔdweá mli mó ml̄bu há míssú dédunkí?

¹⁶Fíali ml̄lawun ání lélé, mm̄eba besi iwí tswi mlsu, táme ml̄idéblí ml̄aa, nofwifwí ansí. Nd̄epu ató tsvn mli omuá wá mli ɔnó. ¹⁷Okipa ɔmɔmvsu? Notsun ahá ámúú nɔwa mli wá ámvtɔ ɔkvsu sísi mli lóó? ¹⁸Bréá nokokóli Tito, nɔwa mva ani píó Okristoyin amu mli wá mé, olebesisíi mli? Ekekéeké! Tsúfē agywun kule mía m̄nyɔ anidépubwé toku kule.

¹⁹Fíali ml̄idé mó tsu bré ánfitɔ féé ml̄aa, anidétcí púká iwí lé. Megyí alí ígyi. Akristofɔ anigyi, anidétcí Bulu ansító. Mí adwepú, anidé tógyítá bwé púwá mli ɔwvnlin. ²⁰Tsúfē ifú de mí ání néba mlumétsié wankláán. Mú su mí asun bl̄hé b̄bwɔ mli asvtɔ. Fíali n̄b̄ctu itré, ɔnsipe, ɔbl̄, olu, ahásia, ahá iwí asúnblí, iwitsú pú abasvda mltɔ. ²¹Nhíé nde ifú nya ání ní nebá unv á, mí Bulu ɔbétrá ba mi así mli su. Nósu, tsúfē mltɔ akv mlumókúsí mli lakpan dada amu bwé, dámlí klvntɔ sí mbuatɔ, hakpanla pú ɔwɔlí laláhe amu.

Uklá Pú ɔláda

13 ¹Otse saasi nebá mli wá á. Bulu asún leblí ɔbée, “Asa mléha ɔku ipón á, ml̄nu adansifɔ abanyá ntée abasá ɔnó.” ²Bréá neba mli wá otse nyɔcsí a, neda ahá ámúú bvde lakpan bwé ámu féé ɔlá. Ntráa nde amúa aha tráhe féé ɔlá da, tsúfē ní nebá unv á, néhie btí amú tsu. ³Tsúfē ml̄idékléá mlébi ání lélé Kristo détcí tsvn misu. Kristo ɔwvnlin ɔnó mɔkúba así mltɔ. Mu túmi é ihíé tsɔ mltɔ. ⁴Ibv mvtá mu *oyikpalíhesu lowu ilosuná ání alapɔn, táme séi á, otsie nkpa Bulu túmitɔ. Bréá ania m̄nyɔ anulbwé kule a, anulspɔn, táme séi ania m̄nyɔ anutsie nkpa Bulu túmitɔ. Mú anidépukpá mli ní.

⁵Mlyɔ mli nwuntɔ kí b̄ee, ahógyipu onutó ml̄igyi? Mlikapu mli iwí kí b̄ee, lélé Kristo Yesu bu mltɔ? Ml̄lawun ání ɔbu mltɔ? Ní mlumókúwun mu mltɔ mó á, mómó megyí ahógyipu onutó ml̄igyi. ⁶Nahogyiá mléba b̄ebi ání

Kristo ahógyipu onutó anigyí. ⁷Anidé Bulu kokóli aniaa, mlímátrá bwe lalahe kvkv. Megyí alá ibósuná ání anigyí Kristo ahógyipu onutó su. Táme ní ahá budekú bee megyí Kristo ahógyipu onutó anigyí ó á, ohá mli mó amlibwe tsá ienda ɔkpa. ⁸Tsúfē aní mó aníméetalí kúsú líi ɔnɔkwali asún ámvsu, dvn ání abéha mó ibóyɔ nkpá wvle. ⁹Ní aní mó aní ɔwvnlin ɔnɔ laba así, mli klé ilawá ɔnlín á, anší bégyi aní. Tsá anidé Bulu kvlí gyí, ohá amlilalu kínkíínkín, amlidan Kristo hógyitɔ. ¹⁰Íni sú nagyankpá nde ɔwulú ánfí wanlín sisí mli, asa amba iwu ní. Méni ní nebá á, mmóobotsu ibi mlisú. Tsúfē ndekléá nópu túmi ámóó aní Wíe lapúhá mí ámu búa mli amlidan. Mmóɔpuyíntá mli.

¹¹Apíó, itráhe a, anší igyí mli. Mlibɔ mbódí amlilu kínkíínkín, amlidan Kristo hógyitɔ. Mliwa aba ɔwvnlin. Mli agywun ibwé kule, amlitsia iwilwiitɔ, méni Bulu ámóó ɔtɔdwé aní, ɔtehá aní iwilwii amu obétsia mlitɔ bré féé. Nehá mli itsiá gyággyáagyá.

¹²Mliha aba itsiá, amlilata aba puta ɔdwesu. Bulu ahá ámóó bvbv nfí ámu féé behá mli itsiá gyággyáagyá.

¹³Aní Wíe Yesu Kristo bualegyí, Bulu ɔdwé pú ɔŋɛ Wankihé kulebwe itsia mli féésú.

Ȼwulúá Paulo Lówanlín Sísí Galatiafɔ

1 ¹Mí *sumbí ɔyɔpú Paulo dé Ȼwulú ánfí wanlín. MEGYÍ anyánkpúsa ntéé ɔhaa lówa mí. Yesu Kristo mua ani Sí Bulu ámúú ɔlɔkvsúa mu tsú afúlitɔ ámu lówa mí. ²Nde mó wanlín sisí ɔpasua ání ibu Galatia ɔsvlúsuv féé. Mía Akristofɔá bvbv nfi féé anidé mli itsiá ha ania,

³“Ani Sí Bulu mua ani Wíe Yesu Kristo bvgyíi mli bvale, abvha mli iwilwii.”

⁴Yesu anfti lési iwí há bɔmɔ mu ani lakpan sv, méni ɔbélɛ ani tsú ɔyí laláhe anfitɔ; fé alí ámúú ani Sí Bulu léhie yáí ámu. ⁵Akánfu Bulu bré féé. *Amen!

Asvn Wankláán Kukv Má Ínı ɔma

⁶Mli Galatiafɔ, mli iwí lawá mí ifú ání mlilawúna yinkí Bulu ɔma. Bulu lótsvn Kristo awitɔlesv tí mli ɔbée, mlbɔbwé mu ahá. Mlikí altá mlilawúna mlidé asvn bambá hɔɔ mliaa, múgyí *asvn wankláán ámu. ⁷Táme una ɔtsan há asvn wankláán ámu. Aha akv dékléá býintá mli agywun, abvtse Kristo asvn wankláán ámu. ⁸Táme ní ani, ntéé *Bulu-ɔbɔpu ɔku kúráá lótsu ɔsósú bá, beda asvn wankláán bambá ku ɔkan súná mli, una ɔtsan há mó ámúú anulébláa mli ámu a, Bulu ɔlwí mu. ⁹Nakú blí asvn ánfí, táme ntráa nde mli bláa mbée, ní ɔku ɔbá beda Bulu asvn wankláán bámbá ku ɔkan súná mli, una ɔtsan há mó ámúú anulébláa mli ámu a, Bulu ɔlwí mu.

¹⁰Megyí bée, ndekléá ahá bvdwée mí. Ó-o! Bulu mboún ndekléá ɔdwée mí. Ní ntráa ndekléá ahá bvdwée mí á, tekí mmegyí Kristo osúmbi.

Paulo Sumbí ɔyɔpú Bwe

11 Mí apió, ndekléa iwánkì mli ání Bulu asun wankláán ámúú nde mó ɔkan da ámu imotsú nyankpusa agywuntɔ. **12** Megyí ɔhaa wá notsúa mó, ntéé ɔku lósuná mí. Yesu Kristo onutó léle mó súná mí.

13 Tsúfē mlulanú mí tsiátɔ asún, alia ngyi bréá mbuo *Yudafɔ-osum ámu, pú alia nehi dínká Bulu ɔpasua ámuvsu, nɔbɔ mbódíá néhi amú féé. **14** Nɔhɔ gyankpa mí abato Yudafɔ-osum ámutɔ, pú alia nɔwa nsi gyi mí anán amándié kugyíkusv.

15 Táme Bulu líwa awítɔle há mí. ɔlele mí yáí tsú bréá mbu mí yín iwitɔ, ɔleti mí ɔbée, nyɔ mu agyúmá. **16** ɔlele mu Bi ámu súná mí, méni néda mu iwi asun wankláán ɔkan ahá ání bumeagyí Yudafɔtɔ. Mmɔyɔ ɔhaa wá mbée, osúna mí asún ali bré ámutɔ. **17** Mmɔyɔ Yerusalem mbée, noyówun Kristo sumbí ayɔpú ámúú bvbv inu asa neba amu é. Mboún nənatí laa yí Arabia ɔsvlús, neyinkí ba Damasko wúluts. **18** Yesu léle iwi súná mí, mó ofi-saasitɔ á, nɔyɔ Yerusalem yówun sumbí ɔyɔpú Kefa ání bvtetráa ti mu Petro, netsiá mu wá nké dúanu (15). **19** Mmetrá wun sumbí ɔyɔpú ɔkvku dvn ani Wíe Yesu mu gyama Yakobo.

20 ɔnɔkwali asún ndewanlín sisí mli. Bulu yin ání mmedé afunu wa.

21 Mú ɔma a, nɔyɔ Siria pú Kilikia ɔsvlús. **22** Ali bré ámutɔ á, Akristofɔ ɔpasua ámúú ibubu Yudea ɔsvlús ámu bvmɔkúnyá bí mí. **23** Móá bvdenu tsú mí iwi féé gyí, ahá bvdéblí bee, “Oyin ámúú ɔdu anisú ámu ná ɔde hógyi amúú anidé mó asún blí, ɔde ani itin ka ámu kén ɔkan da.” **24** Ina mí su bekantí Bulu.

Paulo Mva Sumbí Ayɔpú Atráhe Amu

2 **1** Nfí dúana ɔma a, mía Barnaba anulékpa Tito buo iwi, yínkí yí Yerusalem. **2** Bulu léle súná mí ání nyɔ inu, sú nɔyɔ. Alia mí agyúmá móbwé kpaalí su á, negyankpá lé asúntɔ súná ɔpasua ahande amu nkule itsétó. Nebláa amu

*asun wankláán ámúú nna nde mó ɔkan da ahá ání bvmegyí *Yudafɔtɔ ámu. Botsulá dínká mósú. 3 Ibu mótó ání Griikiyin Tito amúú anilékpa buo iwi ámu gyí, támē bumehe mu bée, ɔtún *keté. 4 Ibu mótóá Akristofɔ afunupu akvá bekí ansí bowie anitɔ bekleá ɔtún keté. Tsúfé bodunká ání býintá iwlwtsiá amúú Kristo Yesu lahá ani ámu; abvbwe ani amlí nkpbábi ha Yudafɔ mbla ámu. 5 Támē animési iwi há amú kpalobí kúráá, méní ɔnɔkwaliá ibu asun wankláán ámvtɔ uméetse ha mlí.

6 ɔpasua ahande amúú bubu inu ámu bumebláa mí asvansu bée, mpótsia asún wankláán ámúú ndeblí ámvtɔ. (Íniá nde amó tı ahande kúráá á, megyí bée, amó hande amu ibu mí labi, tsúfé Bulu mó tamakı ɔhaa ansító.) 7 Támē ahande amu bowun ání Bulu lípu asun wankláán ámu há mí ɔbée, ndáa mó ɔkan ahá ání bvmegyí Yudafɔtɔ, a fé alhá ɔlɔphá Petro é ɔbée, ɔdáa mó ɔkan Yudafɔtɔ. 8 Tsúfé Bulu léha Kefa ání butetráa tı mu Petro túmi, ogyi mu *sumbí ɔyɔpú Yudafɔtɔ. Mu kén láhá mí túmi, ngyi mu sumbí ɔyɔpú ahá ání bvmegyí Yudafɔtɔ éní. 9 lnu á, iwlwankí Yakobo mva Petro pú Yohane amúú buhíé bugyi ɔpasua ámu ɔtan ámu ání Bulu lápú alı agyúmá ánfí kíé mí. Mú su bɔwa mía Barnaba ibi, púsúná ání anilabwé kule. Botsulá ání mía Barnaba ayɔ agyúmá ahá ání bvmegyí Yudafɔtɔ, amó é abuyɔ agyúmá Yudafɔtɔ. 10 Múá bodunká tsú ani wá gyí, akáun amótó ahá ání buma tɔtɔsu. Mú kén gyí tɔá ndekléá nɔbwé éní.

Paulo lyinwa Wá Petro

11 Támē bréá Petro léba Antiokia wúluto á, nɔwa ɔyin wá mu ahá ansító, tsúfé tɔá ɔlbwé itépí ma ale. 12 Bréá ɔleba a, mva ahógyipuá bumegeyí Yudafɔ butowá ibi gyi ató, támē Yudafɔ akvá benya tsú Yakobo wá ba pé, ɔlebití iwi lé ahá ámvtɔ, tsúfé ɔde ahógyipu amúú bée bvtín keté ámu ifú nya. 13 Íniá ndeblí á, Yudafɔ atráhe amu é bubuo Petro apinabwébí ánfí. Barnaba óó léyinkí yó obuo amó. 14 Nowun

^a 2:7 Ahá ání bumegeyí Yudafɔ támatin keté. Yudafɔ gyí keté atínpv.

ání amú bwéhé ámu umekanáa ɔnɔkwaliá ibu asvn wankláán ámvtɔ. Mú su nebláa Petro ahá ámu féé ansító mbéé, “Petro, Yudayin fugyi, támē fumédé Yudafɔ amándíésú gyí. ɔmátfɔ amándíésú fvdegyí. Ntogyi sú fvde ahá ámúv bvmegyí Yudafɔ ámu hie fee, bvbwéé Yudafɔ amándíé ání fakíná?”

Hógyisú Bulu Tɔtsvn Hɔ Yudafɔ Pó ɔmá Bámbásúfɔ Nkpa

15 Yudafɔ lókwí mía funyɔ. Megyí ahá ámúv bvmegyí Yudafɔ, bvmeyín Bulu mbla ámvtɔ atsú. 16 Támē ani Yudafɔ Akristofɔ ámu mó aniyin ání megyí Mose mbla ámvsu gyí su Bulu totsú ɔha ání mu asún da ɔkpa mu ansító, nkéti Yesu Kristo hógyi. Mú su anilahɔ mu gyi, méní Bulu ɔbótsvn mu hógyi amvsu há ani asu ní. Tsúfɛ ní mbla ámvsu gyí su mó á, tekí ɔhaa méegyi asu Bulu ansító. 17 Anidédunká ání Bulu ɔtsúvn ani Kristo hógyisu, otsu ani ání ani asún da ɔkpa mu ansító. Támē ní Yudafɔ akv bvde ani mboún kú lakpan abwepú á, mómu imosuná ání asukpan Kristo dé ani suná a? Ekekéeké! 18 Ní nakíná Mose mbla ámu, láyó nde mósv gyí a, mómu ilosuná ání itɔ laláhe nɔyɔ ndebwé á. 19 Tsúfɛ Mose mbla ámu ilosuná ání nawú. Uleha negyi iwí, méní nétsiá nkpa pɔpwé há Bulu. Mía Kristonyɔ beda mántá *oyikpalíhesu ɔnjétó. 20 Mú su ntsie nkpa séi, támē megyí mí onutó tsíe nkpa ɔsvlúv anfisu. Kristo, ogyi Bulu mu Bi ámu tsíe mitɔ. Mvlódwé mí, bowu há mí. Mu hógyi sú ntsie nkpa. 21 Mú su mmedé Bulu awitóle amu kiná. Tsúfɛ ní Mose mbla ámu sú ɔha obégyi asu Bulu ansító á, mómu kpaalí Kristo lówu!

Mbla Ámvsu Gyí Ntée Kristo Hógyi

3 1Óo Galatiafɔ aha mimláhe! Ma lálé mlı ansí alı? Megyí mlı onutó ansító behie lé súná mlı alıá beda Yesu Kristo mántá oyikpalíhesu, mó mu? 2Nfíte mlı asun kua kvlé. Mose Mbla ámvsu gyí léha mlulénya *ɔŋe Wankíhé amu lóó, ntée *asvn wankláán ámúv mlulónu, mlidé mósv hógyi amu su? 3Aha mimláhe mlulókvku mligý alı á? Íniá mlulópv ɔŋe

Wankíhé amu tsúa mli Kristototsiá ası mé, mli onutó túmi mliaa mlópumó mó ɔnó ngya? ⁴Kpaalı sú mlulówun ipian ámu féé asvn wankláán ámu sv? Megyí kpaalı sv! ⁵Ntráa fite mli. Mli Mose mbla ámusu gyí sú Bulu lapú Ḍhe Wankíhé ámu há mli, ɔde ofúla é bwé mlito? Ekekeké! Aliá mlulónu asvn wankláán ámu, ho mósú gyí sú ɔlopvhá mli.

⁶Mlópvkí ani náin *Abraham. Ibu Bulu asvn wanlínhé amvtɔ ání, “Abraham líhɔ Bulu gyi. Mú sv Bulu lótsu mu ání mu asún da ɔkpa.” ⁷Mú sv ilehián ání mlébiá ahá ámúú bɔhɔ Bulu gyi amu gyí Abraham abí onutó ní. ⁸Bulu asvn wanlínhé amu léblí yái ání Bulu ɔbótsun ahá ámúú bvmegyí Yudafɔ ámu hógyisu, tsú amú ání amú asún da ɔkpa. Íni sú Bulu lébláa Abraham asvn wankláán ámu dodoodo ɔbée, “Fúsú nótsun yulá ɔsulúsu ahá féé.” ⁹Abraham líhɔ Bulu gyi. Mú sv Bulu lóyulá mu. Mú sv séi ánfı á, Bulu ɔbópu oyúla amúú ɔlopvyúlá Abraham amu yúlā ahá ání bahɔ Kristo gyi.

¹⁰Táme ılwí dün ahá ání amú ansí dün Mose mbla ámusu gyísu. Tsúfē bɔwanlín wá Bulu asón ámvtɔ bee, “Bulu lalwíí ɔhagyíha ání omegyi mbla ámúú bɔwanlín wá Bulu mbla ɔwulútó ámu féésú.” ¹¹Séi á, ılawánkí ání ɔhaa má ınvá mu mbla ámusu gyí sv Bulu obótsu mu ání mu asún da ɔkpa. Tsúfē Bulu asvn wanlínhé amu léblí ɔbée, “Dhá ání mu hógyi sv Bulu latsú mu ání mu asún da ɔkpa obénja nkpa.” ¹²Mbla ámusu gyí mená hógyisu, táme Bulu asvn wanlínhé amu léblí ɔbée, “Dhagyíha ání otegyi mbla ámusu ɔbótsun mósú nyá nkpa.”

¹³Táme ani sú Kristo lémlí ɔha ılwíhé bréá beda mu mántá oyikpalíhe amusu. Mú sv ɔlele ani tsú ılwí ámúú mbla ámu léti há ani ámu ası. Tsúfē Bulu asvn wanlínhé ámu léblí ɔbée, “ılwí dün ɔhagyíha ání beda mántá oyísú.” ¹⁴Kristo lówu, méni Bulu ɔbópu oyúla amúú ɔlehie há Abraham amu kén yúlā ahá ání bvmegyí Yudafɔ, méni abótsun ani Kristo Yesu hógyisu nyá Ḍhe Wankíhé amúú ɔlehie ámu.

Mbla Ámu Pó Bulu Nhíhié

¹⁵Mí apíó, mpúv nde tsiátó asún ku flo asún ánfı ha mli. Ali ámúú ɔha ɔdínká ibwi mu asúnsu ɔbée, ɔku ogyíi mu ató,

ɔhaa má ɔkpa tse mó, ntéé lé iku mótsá ámu a, ali igyi ntam amúú Bulu léka há Abraham amu éní. ¹⁶ Aní náin Abraham muva mu nanyɔ Bulu léka ntam há. Ali asún ánfti imosuná ání mu aná tsɔtsɔctsɔ, mboún mu na ɔkule pé. Mu na ámu gyí Kristo a. ¹⁷ Asún ání ndeblí gyí, Bulu léka ntam há aní náin Abraham, ɔledinká ibwi mósú púsúná ání obégyi mósú. Mbla ámúú ɔlɔwa há Mose nfí lafana aduasa (430) ɔma amu méetalí ká ntam amúú ɔledinká ibwi mósú ámutɔ, ntéé tse mó ekekeeke. ¹⁸ Tsúfé ní mbla ámusu gyí su ɔha ibi béda agyapadie ámúú Bulu léhie yáí ámu a, mórmó megyí hie Bulu léhie mó yáí Abraham. Táme ɔnɔkwali amu gyí, kie ɔlɔpukíé mu.

¹⁹ Mórmó labi mɔmu mbla ámu bu? Bulu lɔpu mó é mántá mósú, méni ibósuná ahá tóá lakpan gyí. Táme ɔlɔwa mbla ámu ání ibétsiá alu yófun bréá Abraham mu na ámu ɔbéba. Muyí mu ató ogyípó ní. ɔlɔpu mbla ámu há mu abɔpu bɔpu bɔwa Mose ibitɔ. Mulbwé Bulu móá Israelfɔ nsiné ɔlapú ní. ²⁰ Nsiné ɔlapú tamalíí há ɔbakúle, táme ɔbakúle Bulu gyí.

Labiá Mbla Ámu Ibu

²¹ Bulu mbla ámu 1lɔkvusú líí mu nhihié ámúú ɔlehie yáí ámvsu? Ekekeeke! Ní mbla ku ibétalí há aní nkpa ání utamatá á, teki abétalí gyí asu Bulu ansítɔ, ní anilégyí mósú. ²² Táme Bulu asvn wanlínhé amu 1leblí ání lakpan lagyi ɔyító ahá féesú plíplíplíplí. Mú su ató ámúú Bulu léhie yáí ámu igyi Kristo ahogyipu klé.

²³ Táme asa Yesu Kristo hógyi lébá ɔyító á, mbla ámu 1lekli aní fé obu adipú. ɔhaa ménya mu iwí, bɔfun bréá Bulu lébele Kristo hógyi ɔwan. ²⁴ Mú su mbla ámu lɔbwé anisu ɔkipu bɔfun bréá Kristo léba, méni Bulu obótsu aní ami asún da ɔkpa mu ansítɔ, tsúvn aní Kristo hógyisv. ²⁵ Íníá Kristo hógyi laba su á, imehián ání mbla ámu ɔbétrá bwé anisu ɔkipu.

²⁶ Tsúfé mlí Kristo Yesu hógyi su mlí féé mlulabwé Bulu abí. ²⁷ Mlí ahá ání mlia Yesu Kristo mlulabwé kule tsvn *asúbɔsv mlulatsú mu tsiátó féé. ²⁸ Mú su Yudayin ntéé Griikiyin trá ɔma inu. ɔkpábi ntéé ɔdihie, ɔtsi ntéé oyin trá ɔma inu. Tsúfé mlí féé mlulabwé kule mlia Kristo Yesunyɔ

ukulébweto. 29 Íniá mlulabwé Kristo klé su á, mlulabwé Abraham abí-aná onutó, pú mu ató agyípú. Íni su itó ámúú Bulu léhié yái Abraham amu igyi mli klé.

4 1Mlyɔ asón ánfítɔ ki. Ní ɔha owú, sí mu agyapadie yái mu abí bréá bwmɔkúdan a, bugyi fé nkpábi. Ibv mótsá amúbú amú sí ató féé, 2támē ilehián ání béba iwiásí há amúsú ɔkipu alu yífun nfí oduá amú sí lósuná ání buhɔɔ, asa abvpu ató ámu wa amú ibitɔ. 3Ali aní é anigyi asa Kristo léba ní. Anulóbwé nkpábi há ɔnjé, ntée túmiá ide oyí ánfisu gyí. 4Támē bréá bré ámu onutó lɔfun a, Bulu líwa mu Bi sisí, ɔha tsihé lókwuí mu wá mbla ámu asi. 5Bulu líwa mu ání ɔbá bɔhɔ aní ahá ámúú anigyi nkpábi há Mose mbla ámu tsu nkpábitɔ, méni ɔbɔbwé aní mu abí onutó.

6Bulu lódunká ání obósuná ání mlulabwé mu abí. Mú sú ɔlopv mu Bi ámu ɔnjé wá aní ıkluntɔ ní. ɔnjé ámu téhá anitokpólí mu aniaa, “Abba, mí Sí!” ní. 7Mú su opió, fvtráa fvmegyí ɔkpábi, mboún Bulu mu bi. Íniá mu bi fugyi su á, mu ató féé igyi fú klé.

Galatiafɔ lwi Ipiān

8Bréá mlumɔkúnyá bí Bulu á, mlulɔbwé nkpábi há ıkpia bwmegyí tɔtɔ. 9Támē séi mlulabí Bulu, ntée néblí mbée, alabí mli. Ntogyi sú mlidékléá mléyinkí yósum túmi ánfí uma labi kukuukvu? Ntogyi sú mlétrá yinkí yóbwé amú nkpábi fé bré ámu? 10Mlidé amándié ku bwe nke kvtɔ, tsra kvtɔ, bré kvtɔ pú nfí kvtɔ. 11Mli bwehé ánfí su ifú bu mitɔ. lde mí bwe fé ipian ámúú ndewúun mli su ámu féé ıbɔbwé kpaalí.

12Mí apió, nokókóli mli, nabwé mí iwi fé mli. Ntráa mma mbla kuku asi. Mú su mlutsia mí atsiábi. Megyí bee mbée, mlulapú lalahe kuku gyi mli, sú nde íni blí. 13Mlulakáín ání iwi ma mí ɔnlín asa neba inu beda Bulu *asvn wankláán ámu ɔkan eke gyankpapv? 14lsɔkí kpɔnkɔntí mí ilɔ ámu lɔbwé há mli, támē mó óó á, mlumóbu mí tɔku. Mboún mlulɔhɔ mí fé Bulu-ɔbɔpu, ntée Kristo Yesu onutó kúráá. 15Ansí lehié gyi aní ali bré ámutɔ! Ntɔ lébá? Mí onutó nowun ání ní mlétalí á, tekí mlulólotí mli ansíbi wá mí ali

bré ámvtɔ. Mú ntɔ dé mlı séi? ¹⁶Ali ámúú nde mlı ɔnɔkwali bláa amu sv namlí mlı olupú?

¹⁷Ahá ámúú budekléá mlígyí Yudafɔ mblasu ámu buma mlı iwi agywun wankláán kuku. Tɔá budeklé gyí bémaín mlı lé míssú, méni mlékle amú asún. ¹⁸Ibv aléá ahá bódunká ání mlidwée amú, agywun wankláán ɔkpasu. Megyí bréá mbu mlı wá wule. ¹⁹Mí abí adwepú! Iwi trá idé mí ɔsun há mlı, fé ɔtsiá ikwú de mu dwiín. Nkétu mlilanyá Kristo tsiátó mlitɔ asa iwi bési mí ɔsun. ²⁰Ihíé de mí háan ha mlı. Ní mí nkule sv mó á, tekí mbu mlı wá séi, méni nétse mí tóito.

Hagar Mua Sara Nfántúhón

²¹Nfíté mlı ahá ámúú mlidékléá mlóbua Mose mbla ámu. Mlumónu asún ání ileblí así? ²²Bɔwanlín wá Bulu asún ámvtɔ bɛe, Abraham lókwui abi yinhé anyɔ. ɔkvle mu yin gyí ɔkpábi, onyɔɔsi mu yin gyí ɔdihie. ²³ɔkpábi amu lókwui mu bi keke, támē ɔdihie ámu mó á, Bulu léhie mu yái ání méha mu obí asa ɔlɔkwui. ²⁴Mlha anu asún ánfì así tsun ɔkpa ánfisu. Atsi abanyá ánfì bulí há ntam anyɔ ání Bulu léka. *Hagar líí há Sinaibusu klé, tsúfè nkpábi mu abí bugyi. ²⁵Sinaibu ámu bu Arabia ɔmátó. llí há nde Jerusalem wúlu. Jerusalem pú mótá ahá féé bugyi nkpábi, Mbla ámu sv. ²⁶*Sara mó gyí ɔdihie, llí há ɔsúsú Jerusalem. Muyí aní yín ní. ²⁷Tsúfè Bulu asún wanlínhe amu léblí ɔbée,

“Otsi mákwíipú, nya ansigyí!

Otsiá ikwú mɔkúdwíín mu kí, kplvn, afusura
okitikíti ansigyísú.

Tsúfè ɔtsi ámúú mu kulu lési mu tswi amu obénaya
abí tsotsɔɔtsɔ,
dun ɔmvamúú mu kulu da mu wá ekekegyíeké
ámu.”

²⁸Mí apió, séi á, mlilabwé Bulu ahá tsun mu tóá ɔlehie yáisú; fé alia ɔlehie yái asa bɔkwií *Isak. ²⁹Ali bré ámvtɔ á, obí ámúú bɔkwií mu keke, ogyi Ismael amu lédinká Isak amúú bɔkwií mu *Djɛ Wankíhé túmitɔ ámvsu. Ali kén igyi há aní nde ní. ³⁰Támē nkáli Bulu asvn wanlínhe amu léblí?

Obéé, “Gya ɔkpábi amu mva mu bi, tsúfē megyí ɔkpábi mu bi ámu mva ɔdíhié mu bi ámu obégyi amú sí ató.” ³¹Mú su apió, megyí ɔkpábi amu abí anigyi. ɔdíhié ámu abí anigyi.

Mlukı Mlı Iwıgyısu

5 ¹Anı iwıgyı su Kristo lahá anilagyi iwı! Mó su mlılı kínkíinkín. Mlumáträ tsulá abubwe mlı nkpbábi ha mbla ámu.

²Mlunu! Mí Paulo dé mlı bláa ání ní mlesí iwı há, bétin mlı *keté a, ilosuná ání tó ámúú Kristo lóbwę ámu ıma mlı labi kuku. ³Ntráa nde mlı ɔlá da mbée, ɔhagyıha ání ɔleha betin mu keté á, ilehián ání obégyi Mose mbla ámu féésú. ⁴Nde mlı bláa mbée, mlı ahá ámúú mlidé mbla ámusu gyí, méni Bulu obótsu mlı ání mlı asún da ɔkpa mu ansítá ámu mlulamáín iwı lé Kristosu. Bulu awitole amu ılatswı mlı pan. ⁵Anı mó anı ansí dın ání Bulu obótsu anı ání anı asún da ɔkpa mu ansítá. Íní gyí tóá anidé ɔkpa kíí tsun ɔhe Wankihé amúú ɔde agyúmá yo anitó, tsun anı hógyisú ámusu ní. ⁶Tsúfē ní ania Kristo Yesu anigyi kule a, ketetíun ntéé ketémátin mehián. Múá idehián gyí anibü hógyiá itehá anitɔdwé Bulu pú anı aba.

⁷Tekı mlidé mbódí bɔ asa. Ma kóún latin mlı ɔkpa ɔbéé, mlumáträ buo ɔnɔkwali amu? ⁸Megyí Bulu bwéhé igyi, tsúfē mvlélé mlı. ⁹Mlukaın ání bodobodotu-afá kpalo bí téhá bodobodo amu féé itotú. ¹⁰Anı Wíe lahá nahogyi, ání mluméetrá hɔ ɔha bambá atosunahé dun mí nkule klé. Bulu ɔbébití ɔhá ámúú ɔde mlı agywıun damlí ámu isu.

¹¹Mí apió, ní ntráa nde ɔkan da blí mbée, ilehián ání ahá bvtún keté á, mómú ntogyi só Yudafɔ butráa budun mísú? Mómú ní nde Kristo oyikpalíhesu lowu ámu é ɔkan da á, yéé ɔhaa méedunká mísú o. ¹²Mí su mó á, tekı ahá ámúú bude mlı háan bee, ilehián ání mlétun keté ámu bawúna flo amú iwı.

¹³Mí apió, Bulu léle mlı ɔbéé, mlubégyi iwı. Táme mlumátsun mlı iwıgyı amusu láyótsu mlı tsiátá dada amu. Mboún mlipu ɔdwé sum mlı aba, ¹⁴tsúfē Mose mbla ámu féé ıluí mbla kule pé ámúú ıdeblí ɔbéé, “Dwe fú bá fé fú iwı.”

ámusu. ¹⁵Táme ní mlulabwé mli iwí fé mbwíkítá-atɔ, mlidé aba fíni, mlidé aba lalá a, mómu mlukí wankláán; ní megyí ali mléhi aba.

Tsiátá Dada Pú Ḍjétá Atsiábi

¹⁶Mú su nde mli bláa mbéé, mltha Ḍje Wankihé amu ɔkpa mli. Mómu mlumóbwé tóá mli tsiátá dada tekle. ¹⁷Tsúfé tóá aní tsiátá dada tekle ihié na ɔtsan há tóá Ḍje Wankihé amu tekle. Tóá Ḍje Wankihé amu tekle é ihié na ɔtsan há tóá aní tsiátá dada tekle. Atoku anyɔ ánfí ulkusú líí abasú, méní mlumóbwé tóá mlitekle. ¹⁸Ní Ḍje Wankihé amu dé mli kpa á, mómu mlumá Mose mbla ámu asi.

¹⁹Tsiátá dada bwehé telin ɔwan. Múgyí; atsi múa ayin asúnwa, agywun laláhe bwe, ifintotsiá, ²⁰ıkpitswéé, afátópleí, olu, itré, fú nkule klé dunká, ɔblókpán, ɔnsipe, aba asimánú, iwimaín lé fú abasú, ²¹ɔkabágyáa, ntábu, pléikpada pú móá ılelian íní aná. Mú aná iwí asún nde mli bláa, fé alá nebláa mli yaí. Mbéé, ahá ání buṭbwé íní odu buméenya *Bulu iwíegyí ámutɔ agyapadie kuku.

²²Táme ní Ḍje Wankihé amu dé aní kpa á, mó abi swiehé ání ibétsiá anitɔ gyí, ɔdwé, ansigyí, iwilwii, iklunya, awitole, yilébwé, ɔnɔkwali, ²³ilwií pú iwisugyí. Mbla kuvuku má unvá iletin alí ntobí ánfí ɔkpa. ²⁴Ahá ání bugyi Kristo klé bamó amu tsiátó dada pú amú ɔwóli laláhe Kristo Yesu oyikpalíhe amusu. ²⁵Ḍje Wankihé amu lahá aní nkpa pɔpwé. Mú su mltha agyi mu asónsú. ²⁶Anumátsu iwí súná aba, ntéé wá aba ɔbló, ntéé pé ansí aba atósú.

Iku Tsu Lé Aba Asúntó

6 ¹Mí apió, ní mlitɔ ɔku ɔbwé lakpan ku á, mli ahá ámuú Ḍje Wankihé de mli kpa ámu mlunya klun tɔi kpla mu pvtɔ. Táme mlukí mli iwí wankláán, méní mli é mluméedida isšíki amu odutɔ. ²Mlitsu iku le mli aba asúntó. Ní mlidé mó bwe alí á, mlidé Kristo mbla ámusu gyí ni. ³Ní ɔku dé mu iwí kú ɔbée mɔfun tógyítstí, táme omegyí tɔtɔ a, ɔde mu iwí mlé. ⁴Mlikapu mli onutó tsiátó ki. Ní ibu alé

á, mómú mlétalí pó ibi sí kántá mli bwéhé su, mlumócpu kápú ɔha bambá klé. 5 Tsúfé anitɔ okugyíɔku ɔbósurá mu onutó atɔ suráhé.

6 Bulu asón ámu akasípú buyée atɔ wankláán ání bubu iku ha amú asunápú.

7 Mlumámlé mli iwi. ɔha tamamlé Bulu. ɔhagyíɔha ɔbókpɔtí tɔá olodu. 8 Ní ɔku lódu tsiátá laláhe wá mu klvntɔ á, lowu ɔbókpɔtí tsú mótá. Táme ní ɔleha ɔhe Wankíhé amu lódu tsiátá wankláán wá mu klvntɔ á, ɔbókpɔtí nkpa ání utamatá tsú mótá. 9 Mú su yilébwé mákpɔn ani, tsúfé ní abatɔ mowu ani á, abókpɔtí nkpa ání utamatá mó bréts. 10 Mú su brégyíbréá anyá mó iwi ɔkpa á, mliha abwé yilé ha ɔhagyíɔha, titriu ani apió ahógyipu.

Itsiáha Pú ɔláda

11 Mlikí atɔ wanlínhé akpɔnkɔntiá napú mí onutó ibi wánlín sisí mli! 12 Ahá ámu budedunká ání bégyi asu ahá ansítá ámu líí mlisú bee, mlháa abutin mli *keté ní. Megyí tɔtɔ su bude íni bwe. Alá Yudafɔ bumedinká amúsú bee, budeblí bee Kristo oyikpalíhesu lowu ámu pésú ɔha ɔbótsu nya nkpa. 13 Keté atínpu amu onutó óó butamagyí Mose mbla ámusu. Táme budekléa mltún keté, méní bóputstú iwi súná amú aba ání bahá mlulatün keté. 14 Mí mó á, imába mótá ání nótsu iwi ɔyí ánfitɔ tɔtɔtɔsu, duŋ ani Wíe Yesu Kristo *oyikpalíhesu lowu ámu. Tsúfé mu lowu ámu su ɔyítá tsiá itráa ma mí labi, mí é mma labi kuku há mó. 15 Ketétún ntéé ketémátün megyí tɔtɔ. Múá idehián gyí ɔha obémlí ɔha pɔpwé. 16 Iwilwii múa nwewúun itó ahá ámu bude mbla ánfisu gyí amu, pó ahá ání buhíé bugyi Bulu ahá!^b

17 Asa nékpa mí asón opulu á, mbláa mli. Mlitɔ ɔha mátrá wa mí tói. Tsúfé mí iwi apiná ánfi idesuná ání Yesu ɔkpábi ngyi.

18 Mí apió, ani Wíe Yesu Kristo ogyíi mli buale. *Amen!

^b 6:16 Ahá ání buhíé bugyi Bulu ahá gyí Israel pɔpwé amu ní.

Ȼwulúá Paulo Lówanlín Sísí Efesofɔ

Itsiáha

1 ¹Mí Paulo ání Bulu apé su nabwé Kristo Yesu *sumbí ɔyɔpú, dέ Ȼwulú ánfi wanlín sisí mlí Bulu ahá ání mlilahɔ Kristo Yesu gyi, mlia munyɔ mlulabwé kule, mlbu Efeso wúlutɔ. Nde mlí itsiá ha.

²Aní Sí Bulu mva ani Wíe Yesu Kristo bugyíi mlí buale, abuha mlí iwilwii.

Ȼsúsú Oyúla Ání Anıbu Kristotɔ

Efe

³Mlíha akanfu ani Wíe Yesu Kristo mu Sí pú mu Bulu. Tsúfé tsvn ania Kristonyɔ 1kulebwetɔ á, alapú ɔnjétɔ atsá ibékpa ani fée yúlá ani tsú Ȼsúsú. ⁴Asa Bulu lóbwæ gyí á, ɔlele ani bwé mu kle tsvn ania Kristonyɔ kulebwesu, ání abwée ahá ání amú iwi letin, ifin kuku má ani iwi mu ansítɔ.

⁵Íniá Bulu tɔdwé ani su á, ɔlɔbwæ agywün yáí ɔbée, mópu ani bwé mu abí tsvn Yesu Kristosu. Íni gyí tóá olekle, igyi mu apé ní. ⁶Mlíha akanfu Bulu, mu awitɔle anfi ibu numnyam, ɔlɔwa tsvn mu Bi ɔdwepúsú há ani faan anfi su. ⁷ɔlɔpu mu Bi ámu obugya ká ani nwunsu ikɔ, sí ani lakpan kié ani. Awitɔle anfi Bulu léhie wá há ani ánfi ibu ifú dubi. ⁸Mu nyánsa pú mu asún-asinu lalé mó fée Ȼwan súná ani tsvn ɔkpa tsɔtsɔtsɔs.

⁹Alahá anulabí mu asvn ɳaínhé ání ɔlekíklí yáí dodoodo ɔbée, móbwæ tsvn Kristosu. ¹⁰Mu asvn ɳaínhé amu gyí, ní bré ámu ifvn a, móbwæ mu atɔ bwehéá ibu Ȼsú múa asi fée kule, púwá ani Wíe Kristo asi.

11 Bulu tēhá mu nwuntɔ asún pú mu apé tēba mótsó brégyíbré. Mu onutó lélé ani ɔbée abwée mu abí tsvn ania Kristonyɔ ikuλbwetɔ. Tsúfē alí ɔlɔbwé agywun yáí dodoodo ní. **12** Oléle ani agyankpapu ámúú ani ansí dín Kristosu ámu ɔbée, abékanfú mu numnyam.

13 Alí ilegyi ha mli é ní. Bré ámúú mlulónu ɔnɔkwali asún, igyi *asvn wankláán ámúú ulɔhɔ mli nkpa ámu, hɔ mósú gyi ɔpá mlia Kristonyɔ mlulbwé kule. Bulu lópu mu ɔŋe Wankíhé amu hie mli nsu, púsúná ání mbubó mli, fé alí ámúú ɔlehie yaí ɔbée móbwé ámu. **14*** ɔŋe Wankíhé amu gyí ntswiasiá idesuná ání ani ibi béda agyapadie ámúú Bulu lélé yáí há mu abí ámu ní. Idesuná ání alaká ani nwunsu ikɔ, púwá mu numnyam.

Paulo Mpái

15 Mú alí sv, tsú bréá nonu ání mlulahɔ ani Wíe Yesu gyi, pú alia mlitdwé Bulu ahá féé á, **16** mmɔkúsí Bulu ipán da mli nwunsu. Ní nde mpái bɔ á, ntekáín mlisv. **17** Ntokókóli ani Wíe Yesu Kristo Bulu, numnyam ɔsí ámu mbéé, ɔhá mu ɔŋe ámu ɔha mli nyánsa. Ue mu ɔwan súná mli, méní mlébi mu wankláán. **18** Ntɔkúlí mu mbéé, obwíi mli ansí, amlwun atɔ wankláán ámúú ɔbée, mlubéki ɔkpa ha ámu, méní mlébi ání atɔ ámúú ɔlelayáí há mu ahá ámu ihié bu bíá. **19** ɔhá amlibí ání mu túmi dvn túmi kugyíkv há ani ahógyipu. Mu túmi ánfti ɔma a, kuku má inu. **20** Mú kén ɔlele súná bréá ɔlɔkvusúa Kristo tsú afúlitɔ, pú mu yéyaí mu gyɔpisu ɔsúsú inu ní. **21** Inú Kristo dé iwíe gyí awié féé, túmi kugyíkv, *ɔŋe laláhe pú ɔmásúgyí túmi féésú ní. Mu dibia dvn dibia kugyíkvá ibu nu séi pú ɔyí ámúú ibéba amvtɔ. **22** Bulu lópu tógyító wá mu así, ɔlɔpu mu bwé tógyító nwun há mu ɔpasua. **23** ɔpasua ámu gyí Kristo ɔyvlúv. Kristo wá ɔpasua ámu tenyá túmi kugyíkv tsú. Mutéhá tógyító tɔwá alé yi ɔtínegyítiné.

Tsú Nkpa Dadatɔ Ba Pɔpwetɔ

2 **1** Asa mlulémlí Akristofɔ á, asvtɔ-ɔnlın múa lakpanbwé sv mligyí ɔŋétó aha wuhé. **2** Alí bré ámvtɔ á, mlulétsiá

ɔmátófɔ atsiábi. Mlulóbuo *ɔŋe laláhe fée owié ɔbunsám. Mguyí ɔŋe laláhe ání ideo agyúmá yɔ ahá ámúú butamabú Bulu ámutɔní. ³Lélé mú á, ani fée anulétsiá amú atsiábi, bwé lalaheá ani ɔwɔlì léklé. Anulóbuo tɔá ani ɔyulóu pú ani agywun létsiá súná ani. Tsiátó anfì sú teki Bulu ɔbébití ani isu fé aha atráhe ní.

4-5Táme íniá Bulu nwewúun itsɔ, ɔtehíé dwé ani su á, olotsun ania Kristonyɔ ɔkulebwesu há ani nkpa, bré ámúú anigyi aha wuhé Bulu ansító ani lakpan su ámu. Mu awítɔle sú ɔlɔhɔ ani nkpa. **6**Ania Kristo Yesunyɔ ɔkulebwé ánfì su Bulu lakúsúa ania munnyɔ tsú lowutɔ, alahá ani otsiákpá Kristo wá. Ania munnyɔ abégyi iwíe ɔsúsv. **7**Bulu lélé mu awítɔle kpɔnkpoɔnkpoɔntí ánfì súná ani tsun Kristo Yesusv, méní ahá ání bétrá lñ fée bówun ání mu awítɔle lomoní dvn tógyító. **8**Bulu awítɔle pú mli Kristo hógyisu Bulu lñtsun hɔ mli nkpa. Íni motsú mli, Bulu atokiehé igyi. **9**Megyí mli bwehé wankláán kuku su, méní mltɔ ɔkuku móɔpu ibi sí kántó. **10**Bulu lábwé ani ali ánfì anigyi. Alabwé ani aha pɔpwé tsun ania Kristo Yesunyɔ ɔkulebwesu, méní abóbwé yilé ání mu onutó ɔlela yáí há ani ɔbée abwéé.

Efe

Kristotɔ ɔkulebwé

11Mú su mlíkaín ání teki ɔmátófɔ mligyi. Bré ámu a, Yudafɔ butetí mli bee, “Ahá ání bumetin *keté,” bútetí amú iwi keté atínpv. (Táme ketétíun amu ó á, nyankpusa ɔyulósv pú ibi ɔnó atí igyi.) **12**Mlikain ání ali bré ámutɔ á, mluméyín Kristo. Afɔ́ mligyi. Mluméyí Yudafɔ ɔkpagyíɔkpasu. Mlumá ogyíkpá Bulu nhihíé ámúú ɔleka mu iwi ntam há Yudafɔ ámutɔ. Múá idvn kóráá á, mli ansi medín tɔtɔsu, mluméyín mu é. **13**Táme séi á, mlika Kristo Yesunyɔ mlulabwé kule. Íni su Kristo latsun mu obugya amúú ɔletseí wólí há ania mlinyɔ ámusu, kpá mli ahá ánfì teki mlubu ifó ánfì ba Bulu wá. **14**Tsúfé Kristo onutó lapú iwilwii wá Yudafɔ pú ɔmá bámbásúfɔ nsiné, bwé ani afunka anyɔ ámu fée kule. Alalé olu ámúú ilɔbwé buntíi wá ani nsiné ámu. **15**Oléka Yudafɔ mbla pú amú amándiéító, méní afunka anyɔ amú bóbwé

ɔpasua pɔpwε ɪkule mwtɔ. Fówun mva amúnyɔ bóbwε kule, iwilwii bétsiá amú nsiné. ¹⁶Ol̄tsvn mu *oyikpalíhesu lowu ámusu lé olu lé amú nsiné. Oyikpalíhe amusu ɔl̄tsvn tswi amúa Bulunyɔ ɔnɔ ntsu. ¹⁷Bréá Kristo lēbá a, ɔleda Bulu iwilwii asún ámu ɔkan há ahá fée. Ml̄i ɔmátfɔ ání ml̄ia Bulunyɔ nsiné bu if̄ pú Yudafɔ ání amúa Bulunyɔ nsiné ma if̄ féeétɔ. ¹⁸Kristo su ɔkpa latíí há aní afunka anyɔ ámu fée. *Dj̄e Wankíhé ámu su abétalí ba aní Sí Bulu ansítɔ.

¹⁹Íni su mlitráa mlumégyí afɔ́. Ml̄ia Bulu ahá mlulabwé ɪkule, mlugyí Bulu wóyí abí. ²⁰Mlugyí fé obuá bayi. Yesu sumbí ayɔpú ámu pú Bulu ɔnɔsú atɔípú amu gyí mó nkpbáí. Kristo Yesu onutó gyí obu ámu ɔtan. ²¹Mu su obu ámu itsa aba hógyitɔ. Mutéhá mó itomóní bwé Bulu ɔtswékpá obu wankíhé. ²²Íniá ml̄ia Kristonyɔ mlulabwé ɪkule su á, ɔde ml̄ia Yudafɔ ámu p̄tsá abasv, ɔde obu ání Bulu obétsiá mútɔ ɔnjétɔ yíi.

Paulo ɔmá Bámbásúfɔ Bulu Asún Bláa

3 ¹Mí Paulo nda obu Kristo Yesu *asvn wankláán ámúú
²Nyin ání mlulanú awitoleá Bulu lówa há mí, pú agyómá
³Bulu lélé mu asvn ɔjaínhé ámúú ɔlekíklí yaí ámu ɔwan súná mí. Mú
⁴Ní mlekla ɔwulú ánfí a, ibówankí
⁵ml̄i ání nanú Kristo iwi asvn ɔjaínhé amu asi. ⁵Tsú ɔyí ɔpá
⁶á, Bulu mɔkúlé asvn ɔjaínhé anfí súná nyankpusa ɔkukv.
⁷Táme séi ánfí á, alabele mó ɔwan tsvn mu Dj̄e ámusu súná
⁸ahá ámúú alalé, bugyi mu sumbí ayɔpú pú mu ɔnɔsú atɔípú
⁹wankíhé amu. ⁶Mu asvn ɔjaínhé amu gyí, Bulu layúlá ɔmá
¹⁰bámbásúfɔ é fé Yudafɔ, tsvn mu asvn wankláán ámusu.
¹¹Amúa Yudafɔ bamlí ɔlepé ɔkvletɔ atá agyípú, alabwé amúa
¹²Yudafɔ kule. Mú su babwé ɔyuluv kule. Amú é bénya ató
¹³ámúú Bulu léhie ání ɔbéha Yudafɔ tsvn Kristo Yesusu ámu
¹⁴kv.

⁷Ina Bulu awitole pú mu túmisu ɔlbwε mí mu asvn
⁸wankláán ámu osúmpú. ⁸Ibv mútɔá kebikvsv ngyi Bulu

ahá féétá. Támé Bulu lówa awítcole há mí ɔbée, ndáa Kristo oyúla amúú idvn blí ámu iwi ɔkan ha ahá ání bumegeyí Yudafɔ. ⁹Mwlswa mí ɔbée, nháa anyánkpúsa féé abubí alia ɔdēpu mu asun ɔjaínhé amu yó agyúmá. Mwlbwé ɔsú múa asi, ɔlɔpu mu asún ánfí ɔjaín tsú ɔyí ɔpá. ¹⁰Olobwe mó alí, méni ɔbótsun mu ɔpasua ámwsu lé mu nyánsa ɔtsan-ɔtsan súná ɔhe laláhe awié pú atúmipvá bwbu ɔtínéá bwde iwíe gyí féé. ¹¹Íní gyí tóá Bulu léhíhíe yaí asa ɔlele ɔyí ní. Alahá mó ɔlabá mótó séi tsun ani Wíe Kristo Yesusv. ¹²Íníá anulahó mu gyi, ania mwngɔ anulabwé ɔkvle su á, abétalí wá klvn yó mu ansító faan, animéetrá nya ifú. ¹³Mó su nde ɔpa bwií há mlí mbée, mlímáha abatɔ iwu mlí, iwiçsun ánfí ndewúun ha mlí ánfí su, tsúfé ibówa labi há mlí.

Kristo ɔdwé

¹⁴Íní su mí akpawunu iyi asi, nde ani Sí ámu kokóli. ¹⁵Mvtɔ abusuán kugyíkvá ibu ɔsú múa asi lelin tsu. ¹⁶Mvbúu oyúla akpɔnkɔntí há mu abí. Mó su nde mu kokóli mbée, mu ɔnjé ámu ɔhíe wa mlí ɔkláa ɔwunlín tsu mu oyúla kpɔnkɔntí atokiehé ámvtɔ, ¹⁷Kristo ɔtsun mlí hógyisu tsia mlí klvntɔ brégyíbré. Nde mu kvlí mbée, ɔhá amlile nlín yó ɔtótá, Buludwe pú mlí abadwetɔ, amlili kínkíínkín. ¹⁸Fówun mlia Bulu ahá atráhe mlétalí bí ání Kristo ɔdwé lehié móni, ɔlehíe téí, ihíe bu ɔswí, ɔlehíe fúá, ɔlehíe wíe ɔtótá. ¹⁹Ntráa nde mu kokóli mbée, ɔhá amlibi Kristo ɔdwé ámúú nyankpusa ɔkukv méetalí nú mó asi yi amu. Fówun mlí tsiátó bóbwe fé Bulu klé.

²⁰Íníá Bulu túmi de agyúmá yó anitɔ su á, ɔtetálí bwé ató há ani dun alia anitɔkólí mu, ntéé antosús. ²¹Íní su mlíha akanfu Bulu. Anyánkpúsa ilíntɔ féé bukánfu mu ató akpɔnkɔntí ámúú ɔdèbwé Kristo Yesu pú ɔpasua ámvtɔ ámu su, tsú séi yófun bréá itamatá. *Amen!

Ania Kristonyɔ ɔkvlebwé

4 ¹Íní su mí ánfí nda obu ani Wíe agyúmá yó su ánfí nde ɔpa bwií há mlí mbée, mlitsía tsiátó oduá ɔlekanáa

alíá Bulu léle mli ɔbée, mlibétsiá. ²Mliba iwiasi, amluwii. Mlinya klun ha aba, amlidwe aba. ³Ojɛ Wankihé amu lahá mlilabwé kule. Mú su mlibɔ mbódí amlitsia iwilwiitɔ, méni ɪkulebwé ámu ibétsiá mlitɔ yó. ⁴Oyvlúv kule iwí ntobí ani fée anigyi. Ojɛ Wankihé kule pé bu iwu. Ali kén Bulu léle ani fée ɔbée, abékì toku kule pé ɔkpa ní. ⁵Owíe ɔkule; hógyi kule; *asúbɔ kule. ⁶Bulu ɔkule. Muygi ani fée Ósí. Mudé ani féésú gyí, ɔde agyúmá yo tsuŋ ani féésú, otsie ani féétó.

⁷Kristo lówa awítɔle ye atokiehé há ani fée ɔbée, apúyo mu agyúmá, ⁸fé alíá bɔwanlín wá Bulu asún ámutɔ bée,

“Bréa ɔlɔyɔ ɔsúsú á,
ɔlekpa ndoun buo iwí,
kíe ahá ató.”

⁹Ní bɔwanlín wá Bulu asún ámutɔ bée, “ɔlɔyɔ ɔsúsú” á, idesuná ání Kristo légyankpá kplí wíe ɔsvlútɔ. ¹⁰Mómó idesuná ání ɔhá ámúú ɔlekplí wíe ɔsvlútɔ ámu kén lóyɔ ɔsúsú, ɔtínéá ɔlfvá duŋ ni, méni ɔbɔbvá ɔsú múa asi fée, há mú iwu. ¹¹Kristo onutó lóbwé anitɔ aku mu *sumbí ayɔpú. Aku Bulu ɔnósú atçípú. Aku mu *asvn wankláán ámu ɔkan adapú. Aku é akpapú pú asunápú. ¹²Kristo léle amú ali, méni Bulu ahá bétalí yó mu agyúmá, púwá Kristo ɔyvlúv ɪkule; ígyi mu ɔpasua ámu ɔwunlín, ¹³méni ani fée abɔbwé kule hógyito, bí Bulu mu Bi ámu. Fówun abédan, fun ɔkpagyíɔkpasu fé Kristo. ¹⁴Íni su animéetrá bwe fé nyebiá ahá ání amú ɔnó bu ɔdwé bétalí pú amú atosunahé pɔpwé kugyíku bemlé, fé alíá ntsu tedá ɔklun ya ɔtínegyíɔtínéá ideklé. ¹⁵Mboún mliha abláa aba ɔnɔkwali asún ámu ɔdwetɔ, méni abédan tógyítótɔ, bwé fé Kristo, ogyi ɔpasua ámu nwun. ¹⁶Ína mvsu ɔyvlúv, ígyi ɔpasua ámu ɔtínegyíɔtíné itsa aba, ide aba wankláán. Ní nyankpusa-oyí iwí ntobí ámu fée ide mó agyúmá yo wankláán á, Kristo tehá mó itedan ɔdwetɔ.

Nkpa Dada Móa Pópwe

¹⁷Mú su nde mli ɔlá da ani Wíe 1dátó mbée, mlumátrá tsiá fé ahá ání bumeýin Bulu. Itóá móowa labi há amú iwí butɔgywún. ¹⁸Amú nwuntɔ lóklun. Mú su buma nkpa

pɔpwɛ amúú itsú Bulu wá ámu, tsúfɛ bvmeyín tɔtɔ. lklvntɔ bu amú odwin. 19Lalahébwɛ tamawá amú péli, bvtɛkle hakpanla kugyíku bwɛ. Bvtɔbwé lalahé kugyíku, butamatálí kítá iwi.

20Támɛ mli mó á, megyí tsiátɔ anfi odu mlulékasí tsú Kristo iwi. 21Nyin ání mlulanú Yesu iwi asún, basúná mli ɔnɔkwaltá ibu mvtɔ é. 22Mú su mlisi mli tsiátɔ dada amúú mlulétsiá ámu. Mli ɔwɔlì laláhe lémlé mli ali bré ámvtɔ, ulha mli tsiátɔ leyintá. 23Ml̄ha Bulu ɔbwɛ mli kln pú mli agywun pɔpwɛ. 24Ml̄tsia tsiátɔ pɔpwɛá igyi Bulu atsiábi, mó iwi letin, ina dínká ɔnɔkwalti ɔkpa ámusu.

25Mú su mlitɔ okugyíku ɔmátrá wa afunu. Ḍhagyíha ɔbláa mu ba Okristoyin ɔnɔkwali. Tsúfɛ ani fée aniyí nyankpusa-oyí ɔkvle amu iwi atɔ. 26ɔblɔ ikitá mli á, mlumáha mó iha amlibwɛ lakpan. lmátsiá mlitɔ yófun owi tahé. 27Mlumátepí há Ḍbunsám ɔkpa ɔmle mli, amlibwɛ lakpan. 28Owikplu mátrá wi atɔ. Ḍpúu mu ibi yo agyúmá, méni obénya tɔku kpá mu iwi, nyá iku é há ahá ání buma kuku. 29Mlumáha asun laláhe kuku idali tsu mli ɔnɔ. Mboún móá ibóbwá ɔha, ibóbwɛ yilé, wá labi, wá mó anupú ɔwunlín. 30Mlumábwɛ tóá ibéhan Ḍje Wankihé amu. Tsúfɛ mu Bulu lɔpuhie mli nsu, púsúná ání mubú mli, mshɔ mli nkpa eke ámu ni. 31Mli ɔnsípekpán, olu pú ɔblɔkpán, itré, isia pú lakpan kugyíku agywun le mlitɔ. 32Mboún mliwa awitole ha aba. Mliwun aba nwe, amlisi lakpan kie aba fé ali ámúú Kristo su Bulu lési mli klé kíe mli ámu.

Akristofɔ Atsiábi

5 1Ínuá Bulu abí ání ɔtehíé dwé mlugyí su á, ml̄tsia mu atsiábi. 2Mlidwɛ aba ɔkpagyíkpasu, fé alia Kristo lódwɛ ani, tsúlā bɔmɔ mu ani su. ɔlɔpu mu iwi bwé atɔ hahé pú afɔdile-abɔtɔá ibu ɔfan fánfáánfán há Bulu, ilegyi mu ansí.

3Bulu latin mli iwi. Mú su mlumáwa atsi móa ayin asún, wá hakpan, ntéé ɔnsípe. 4Mú ɔma a, ima aleá mléblí asún ání ibu péli pú móá ima anulé, ntéé wá ɔplɔikpan. Mboún

mlida Bulu ipán brégyíbré. ⁵Iwánki mli ání mbua ɔtɔpú, ɔhakpan ntée ɔnsípe ɔwapú ɔkvku méenya ogyíkpá Kristo mva *Bulu iwíegyí ámutɔ. (Tsúfē ɔnsípe ɔwapú gyí fé ɔkpí ɔtswépu).

⁶Mlumáha ɔkpa ɔhaa ɔpúv asún ání ume labi kvku mlé mli. Tsúfē tsiátó laláhe anfí odu sú Bulu tenyá ɔblí bíti ahá ání bubu asutɔ-ɔnlín 1su ní. ⁷Mú su mlumápu amú gyi mba. ⁸Bré ámu a, oklúntɔ mlutsie mlidé lakpan bwé, támé séi á, mlia ani Wíenyɔ mlulabwé ikule. Mú su mlutsie wankítɔ. Íni su mli tsiátó isúna ání mlutsie wankítɔ. ⁹Tsúfē ɔhá ání ɔbu wankítɔ tɔbwé yilé. Mu asún da ɔkpa, ɔbu ɔnɔkwali. ¹⁰Mú su mlibɔ mbódí amlikasi tɔá Bulu tekle. ¹¹Mlumágyi mba. Labi kvku ume múttó. Mboún mlile amú bwéhé ɔwan. ¹²Uhíé bu péli ání béblí ntobiá ahá bvtɔbwé ɔjáintɔ iwi asún kúráá. ¹³Támé ní itɔ wankíhé twánkí wólí tɔá ibu oklúntɔsu á, itemlí itowunhe. ¹⁴Tsúfē atɔ wankíhé telé tógyító ɔwan. Mú sú bæblí bæe,

“Dídípú, tsinki.

Kusu tsu afúlítɔ,

Kristo ɔwanki wuli fósú.” ni.

¹⁵Íni su mlukí mli tsiátó wankláán. Mlumátsiá nkpa fé aha mimláhe, mboún mlutsia fé atiānsipu. ¹⁶Ní mlenyá bréá mlópubwé itɔ wankláán á, mlumáyintá mó. Tsúfē lalahébwé lamóní alí bré ánfitɔ. ¹⁷Mú su mlumábwe mimlála. Mboún mlibɔ mbódí amlibí tɔá ani Wíe tekle, amlibwé mó.

¹⁸Mlumánu ntá bú, tsúfē iteyíntá ɔha. Mboún mlíha ɔnjé Wankíhé amu ɔbula mli brégyíbré. ¹⁹Mlipy Bulu asún wá ilv, amlwa ilvá ɔnjé Wankíhé lípwá mli kluntɔ putɔ kpla aba; amlwa ilv é tsu mli kluntɔ kanfu ani Wíe. ²⁰Mlida ani Sí Bulu ipán tógyító brégyíbré, ani Wíe Yesu Kristo idátó.

Akristofɔ Akúlu Múa Aká Tsiátó

²¹Mliba iwlasi ha aba fé alíá mliteba iwlasi há Kristo.

²²Otsi, ba iwlasi ha fú kúlu fé alíá futeba iwlasi há Kristo. ²³Tsúfē okúlu bu túmi mu kasu, fé alíá Kristo bu túmi ɔpasua ámusu. ɔpasua ámu gyí mu ɔyvlúv, Kristo

amu onutó gyí mó ɔleprú. ²⁴Ali ámuú ɔpasua ámu teba iwiási há Kristo amu a, alí kén ɔká é ɔbá iwiási ha mu kulu tógyítótó ní.

²⁵Akúlu, mlidwe mli aká fé ali ámuú Kristo lídwe ɔpasua ámu, tsúlá bɔmɔ mu mó su ámu. ²⁶Kristo lótsulá bɔmɔ mu pútun ɔpasua ámu iwi há Bulu. Olebie ɔpasua ámu ntsu, pú mu asún ámu gyúra mó iwi. ²⁷Omekleá ifin pú asvansu bétsiá ɔpasua ámu iwi, ntéé mó ɔtineku ibɔ́kpukpúu tiá, méní ibówa mu onutó ámu akíle fé obitebí, ɔbékpa mu ba mu iwi wá. ²⁸Ali kén lehián ání oyin ɔbódwe mu ka fé mu iwi ní. Oyin ání ɔtódwe mu ka tódwe mu onutó iwi. ²⁹Tsúfē ɔhaa tamalú mu iwi, bulá ɔtebólá mu iwi, kí mu iwisu wankláán fé aliá Kristo é tòbwé há ɔpasua ámu. ³⁰Tsúfē aní féé anígyí Kristo ɔyulóu iwi ntobí. ³¹Fé aliá bɔwanlín wá Bulu asún ámutó bee, “Íní su oyin ɔbénatí sí mu sí mva mu yin, yémantá mu kasu. Fówun amó abanyá ámu bóbwe ɔyulóu kule” ní. ³²Oncokwali, Bulu asún ɔnáinhé anfitó bu odwin. Ndekú mbéé, Kristo mva ɔpasua ámu iwi asún igyi. ³³Mli é mli asún igyi. Mó su ntráa nde mli bláa mbéé, oyinggaoyin ɔdwéé mu ka fé mu onutó iwi, ɔtsí é obu mu kulu.

Abí Múa Akwíipú

6 ¹Abí, mliá aní Wíenyɔ mlulabwé kule. Mó su mlibu mli akwíipú. Tsúfē mógyí tóá ɔda ɔkpa ání mlóbwé ní. ²Íní gyí mbla ámutó gyankpapvá ɔlehíe oyúla mántá mósú ní. “Bu fú sí múa fú yín, ³méní ibówa alé há fú. Fówun fédan fulí nwun fú nkpa ánfitó.”

⁴Abí así, mlumátsiá wá mli abí ɔblá. Mboún mlyai amó, amlisuna amó ató aliá aní Wíe tekle.

Nkpábi Pó Amú Awíe

⁵Nkpábi, mlibu mli awíe. Mlyná amó ifú, amlibu amó tsu mli kluntó fé aliá mlitobú Kristo. ⁶Mlumábwe yilé amó ansító aliá békafú mli su. Támé fé Kristo nkpábi a, mlibwe ató tsu mli kluntó fé aliá Bulu tekle. ⁷Mlule iwitó yó agyúmá

ansigyísú ha amú, fé Kristo mlidé mó yɔ há, megyí nyankpusa.
8 Mlidinka ansí ání anı Wíe ɔbéka ɔhagyíha iko, itɔ wankláán kugyíkuá ɔlɔbwε su. Ní ɔkpábi fugyi o, futsie fú iwısu o.

9 Awié, mli é mlıkita mli nkpábi wankláán, fé alia nablı bɔtsvn. Mlumábwe amú kpóunkpóun. Mlíkaun ání mlia amúnyɔ féé owíe ámu bv ɔsúsú. Mu mó ɔtamakí ɔhaa ansító.

Bulu Akötó

10 Mí asún tráhe-tráhe gyí, apíó, mlitsvn ania anı Wíenyo ɔkulébwesv amlıha mu ɔwa mli ɔwvnlín tsu mu túmi kpónkponti ámvtɔ. 11 Mlidida isá-akötó fééá Bulu lahá mli ɔbée, mlüpükɔ ɔbunsám, méní mléatalí líí mu ɔmle ámu ɔnó. 12 Tsúfé megyí ania anyánkpúsa dékɔ. Mboún ania ɔjéétó túmi laláhe, atúmipu pú *ɔnge laláheá bvbv ɔyí klúnhe anfutɔ pú ɔtínegyítíné dékɔ. 13 Mú su mlidida Bulu akötó ámu féé, méní ekeá lalahe ku ifwíé mlitɔ á, mluméesrí, mléatalí líí mó ɔnó, trá nya ɔnjé wá ɔwvnlín líí kínkíínkín.

14 Mú su mlíkusv, amlida iwısu. ɔnɔkwaliwa ibwée ɔféá iklí mli osíesú. Yilébwε ibwe mli kántó-atíntɔ. 15 Iwısuva há iwilwii asvn wankláán ámvtɔ kutá pú mó blí ibwée mli isátó ntukvta. 16 Íni féé ɔma a, mlíkita Kristo hógyi amvtɔ brégyíbré. Ibweé mli atíntɔá mlóputin mli iwi, méní ɔbunsám mbun píónpíón ámúú idetsvun amvtɔ kuku imócwɔ mli. 17 Mlípu Bulu nkpaħħɔ amu bwε mli kvtupa. Mlíkita Bulu asún ámvtɔ, ibwe mli isátó ɔdayí ání *ɔnge Wankíhé amu tehá mli. 18 Mlíha Bulu ɔjé ámu ɔkpa mli, amlibɔ mpái brégyíbré. Mlkvli Bulu, ɔtsa mli ɔkpagyíɔkpasu. Mú su mlidinka ansí iwısu. Mlumási mpái bɔ há Bulu ahá féé. 19 Mlibɔ mpái ha mli. Ní nobwíí ɔnó á, Bulu ɔpóu mu asún ámu wa mí ɔnó; ɔha mí antali wa klun bli asvn ɔjaínhé amúú ibu mu asvn wankláán ámvtɔ ámu féé. 20 Asún ámu iwi sumbí ɔyɔpú ngyi. Mú ɔkanda sú nda obu ní. Mlibɔ mpái mluaa, Bulu ɔhá mí antali wa klun bli mó alia ilehián.

Iklá

21 Osúmbi ɔnɔkwaliwu anı píó ɔdwepú Tihiko gyí anı Wíe agyúmá ámvtɔ. ɔbébláa mli mí iwi asún féé, méní mlébi

Efe

Romafɔ lsa Ḍkɔpú (Efesofɔ 6:11-17)

aliá ngyi pú tóá ndebwe. 22 Íni kóún su nde mu wa mli wání. Ndeklé mbéé, ɔbebláa mli aliá tógyítí idé músú yo nfi. ɔtɔi kpla mli puwa mli ɔwvnlin.

23 Osí Bulu mua ani Wíe Yesu Kristo buháa mli ahógyipu amu féé iwilwii. Buháa amlitsia dwe aba, mli ansí idunka Bulusu bré féé. 24 Ogyíi ahá ání butamasí ani Wíe Yesu Kristo dwe féé buale.

Ȼwulúa Paulo Lówanlín Sísí

Filipifɔ

Itsiáha

1 ¹Mí Paulo pú anı píó Timoteo ání anıgyí Kristo Yesu asúmpú dé Ȼwuló ánfi wanlín sisí mli Bulu ahá ání mlíbu Filipi wúluto, mlia Yesu Kristo mlílabwé kule. Mlia mli ɔpasua ahande pú amú abvápü féé anidé mó wanlín sisí.

²Anı Sí Bulu mva anı Wíe Yesu Kristo bugyíi mli bvale, abvha mli iwilwii.

Paulo Atókvli Pó ɬpánda

³Ntedá mí Bulu ɬpán ní nekáín mlisu brégyíbré. ⁴Brégyíbréá nde mpái bɔ há mli féé á, ansí tegyi mi. ⁵Tsúfē tsú ekeá mlíltsɔ *asvn wankláán ámu nu á, mlidé anı tsa anidé mó ɔkan da bɔtu nde. ⁶Nyin ání Bulu ámúú olefi agyúmá wankláán ámu ası mlitɔ ámu kén ɔbýɔ mósú alu yófun Kristo Yesu ɔbáke amu. ⁷Ulekanáá ání nósusúú mli féé iwi alı, tsúfē ntehíé dwé mli. Íniá nda obu, ntéé ndekɔ asvn wankláán ámu nwunsv, mlílú mí ɔma a, anı féé Bulu dé bvale gyí. ⁸Bulu yin ání ntosúsú mli iwi, ntehíé dwé mli fé aliaá Kristo Yesu tɔdwé mli.

⁹Nde Bulu kokóli mbée, ɔhá amlidwe aba dvn alı, amlutın ansí, nú asún ámu é ası wankláán, ¹⁰méri mlébi tɔá ihíé ibu alé, amlutsia nkpa ání mó iwi letin, ɔlala ıma mó iwi, alu yófun ekeá Kristo ɔbélaba. ¹¹Yesu Kristo ɔháa mu yilébwé ibula mlitɔ fé aliaá oyí toswié abí, ɬpu numnyam múa kanfú ha Bulu.

Paulo Ʉkantɔd̄i Léha Bulu Asún Lekleí

12 Mí apío, ilehián ání mlébi ání Ʉkplán anfí ulatú mí ánfi lahá asvn wankláán ámu lakléí tsía. 13 Tsúfē ɔhagyíha ání ɔbu nft, pú isá akɔpúá bvtogyo owíe wóyí aná féé babí ání Kristo-búo sv nda Ʉkantɔ. 14 Mí Ʉkantɔd̄i sv apío tsɔtsɔɔtɔ bapú ansí dínká ani Wíesv. Buhíé bvde kluñ wa dá asvn wankláán ámu ɔkan, ifú medé amú.

15 Ibv mótšá mí iwi olu pú mí iwi ahin sú akv bvde Kristo iwi asún ámu ɔkan da. Táme amú akv é balé klvntɔ bvde mó bwε. 16 Ali ahá ánfi bvdepu mí iwi ɔdwé dá asvn wankláán ámu ɔkan. Tsúfē buyin ání Bulu lópu mí ba nft ání mbépri mu asún ámu nwun. 17 Ahá ámúú bvmédé Kristo iwi asún ámu ɔkan da tsú amú klvntɔ ámu mó á, amú nkule inya sv bvde mó bwε. Nda Ʉkantɔ sv bvdekléá béyintá mí iwi tsía.

18 Táme imedé mí han, ní yilé sú bvde mó bwε o, lalahe sv o. Múá Ʉde mí hián gyí, banyá bvde Kristo asún ámu ɔkan da ni. Íni sú ansí ihié de mí gyí ní. 19 Tsúfē nyin ání mlı mpái pú Yesu Kristo ɔnjé ámu ɔbekpa mí, nédalı Ʉkplán anfitɔ. 20 Nhíé nyin, mbu hógyi ání mmóɔbwε tóá ibéha péli békutá mí. Mboún nétrá wa iwi ɔwunlín, méni ní lowu ígyi o, nkpa ígyi o, mí tsiátɔ féé ibówa Kristo numnyam. 21 Tsúfē ní ntsie nkpa á, ntsie ha Kristo. Ní nowú é á, ibówa mí labi dun. 22 Táme ní ntráa ntsie ɔyító á, négyi gyuma ání ibówa labi há mí. Íni sv mmowúun móá nléε. 23 Nagyígyáa, táme ibu mí aléá néyétsiá Kristo wá mboún. Móbv alé dun. 24 Táme mlı sv ibu aléá nétsiá nkpa. 25 Nyin alt. Mú sv nétsiá mlı wá abóyɔ agyúmá ámu, méni mlédan, nya ansigyí mlı Kristo hógyi sv. 26 Múmú bréá neyínkí bá mlı wá á, mlénya ɔkpa kánfú Kristo Yesu, itó ámúú alabwé há mí ámu sv.

27 Tóá idehián séi gyí, mlıha mlı tsiátɔ Ʉkana Kristo asvn wankláán ámu. Múmú ní nebá mlı wá ó, mmeba ó, nónu ání mlılıí kínkíínkín Ʉkvlebwetɔ; mlidé hógyi amúú ibu asvn wankláán ámvtɔ ámu é nwun prú. 28 Mlumánya ahá ání bókvusú líí mlısv ifú ɔkpa ɔkvkusv. Mlı Ʉklunwa ibóbwε osúna há amú ání Bulu onutó ɔbéhi amú féé, táme ɔbóhɔ mlı mó

nkpa. ²⁹Tsúfé megyí Kristo hógyi nkule sú Bulu lípvhá mli. Mboún alá mlówun ipian há mu é. ³⁰lsá ámúú mlulówun ání ndékó ámu kén mlidékó á. Mú kéntá ntráa mbu ni.

Mlkasi Kristo Iwiasibá

2 ¹Mlia Kristonyø mlulabwé kule. Mú su alawá mli atetɔ-ɔnlun. Mu ɔdwé lalwíí mli klun. Mlia mu Ḍjé ámu kulebwé su alahá mlia mli aba mlulabwé kule, mlidé iku tsu lé mli aba asúntó, mlidé aba nwé wíun. ²Mú su mlibwé kule, amlitsula dwe aba tsu mli kluntó. Mlibwé agywun kule, amlyø agyómá wa abatø puha mí ansigyi ifun. ³Mlumábwe awunsípú. Mlumátsu iwi. Mboún mliba iwiasi, amlitsu mó ání mli aba budvñ mli. ⁴Mlumádunká mli nkule klé. Mlidunka mli aba é klé. ⁵Mliha mli agywun ibwe fé Kristo Yesu klé.

⁶ Íniá ɔlelian Bulu ɔkpagyíokpasu ó á,
ɔmɔbwé agywun ání obótsu mu iwi ání mua
Bulu bugyi kékéé.

⁷ Mboún olesi mu tógyító ɔmagyáa,
bwé mu iwi osúmpú.
Bɔkwií mu fé alia bɔkwií ɔhagyícha.

⁸ Mu nyankpusabwetó á, ɔleba iwiasi.
Olobu atá alu wú *oyikpalíhesu,
fé lalahe ɔbwepú.

⁹ Íni su Bulu lótsu mu fúá ya ɔsúsúvsú,
há mu dá ání idvñ adá féé,

¹⁰ méni ntobiá bubu ɔsú móa asi
pú ɔsulívu ayasi béda akpawunu há mu;

¹¹ ɔhagyícha ɔbéle bli ání “Yesu Kristo gyí Owié!”
púwá ani Sí Bulu numnyam.

Mlwanki Fé Ntsrakpabi

¹² Íni su apió adwepú, ali ámúú mlutobú mí bré ámúú mbu mli wá ámu a, íniá mma mli wá ó á, mlitø mbódi amlibwé mó alí. Mlipu ifú móa kpinkí yø mli nkrahóo agyómá ámu mɔ ɔnó. ¹³Tsúfé Bulu onutó dé agyómá yø mlitø. Alahá mlilatsulá mlidé mu apé móa tóá otekle bwé.

14 Mlumátɔí ntéé gyi tógyítáá mlóbwe iwi nwéen, **15** méní olala méetsiá mlı iwi; mlı iwi bétun, fé Bulu ahá bré ánfı mlitsie lakpan kugyíku abwepú oyí ánfitɔ. Mliwankı fé ntsrakpabi amó ansító. **16** Mliyɔ mósú amlibla ahá asón ámúú utehá nkpa ámu, méní mlı su néatalí pú ibi sí kántó ekeá ani Wíe Kristo ɔbelaba, ání mí mbódí ntéé mí gyumagyihé mɔbwé kpaali.

17 Táme ní ibéba mútá ání bópu mí obugya wólí así fé ntá mlı hógyi iwi afodíe pú Bulu agyúmá ání mlidéyɔsu kúráá á, ibówa mí ɔdwé. Ansí bégyi mía mlınyɔ féé. **18** Mú su iwá mlı ɔdwé, ansí igyi ani féé.

Timoteo Mua Epafroditο

19 Ní ani Wíe Yesu lótsulá á, umóowa ɔpá nówá Timoteo mlı wá. Ní oyínkí bebláa mí ání mlitsie wankláán á, ansí bégyi mi. **20** Mma ɔhá ání olotsu iku lé mlı asúntó dvn mu. **21** Tsúfē atráhe amu féé bude amú onutó klé kú, megyí Yesu Kristo klé. **22** Táme mlıyin alhá Timoteo lagyi mu iwi adánsie wankláán. Alatsá mí aniladá *asvn wankláán ámu ɔkan fé obí múa ɔsí. **23** Mú su nde ɔkpa kú ání ní nenyá wun tzá ibéba misu nfí pé á, nówá mu mlı wá. **24** Nahogyiá ani Wíe ɔbekpa mí, umóowa ɔpá mí onutó néba mlı wá.

25 Táme nɔbwé agywun ání nélayínkia Epafroditο sisí mlı. Ani píó ání mía munyɔ anidé agyúmá yɔ, anidéko asvn wankláán ámu nwunsu. Mogyí mlı bí ání mlulówa mliaa, ɔbá beki misu ní. **26** Tsúfē ɔde mlısu kaín dubí. Uhíé de mu háan, tsúfē mlulónu mu ilɔ. **27** Lélé mó á, alaló sian wu, táme Bulu lówun mu nwé. Mogyí mu nkule, mía munyɔ féé, méní awirehɔ móodvn mi ktá. **28** Mú su nhíé ndekléá nókɔsí wá mu mlı wá, méní ní mlelawun mu a, ansí bégyi mlı. Mí é mí asvn susúhesu békálá kúká. **29** Mlhue pu ansigýi hɔ mu fé mlı bá Okristoyin, amlipu obú ha mva ahá ání bugyi fé mu. **30** Tsúfē olesi mu nkpa há Kristo agyúmá ámu. Olekle owu mútá bréá ɔlü mlı dátá, mu nkule ɔde tógyítáá teki ní mlıbu nfí mlóbwe há mí bwé.

Yesu Lówu Hɔ Anı Nkpa

3 ¹Itráhe a, mí apió, anı Wíe su mlinya ansigyi. ²lmɔkúkpɔn mi ání nétrá wanlín asvn kua kule anfí sisí mli. Igyi asón ání ibékpa mli é. ³Mlikì aha laláhe anfí bugyi fé akíai anfí wankláán. Lalahé abwepú bugyi, bwde ahá háan bee butún *keté kpaali. ³Tsúfē anı ahá ámúú anitɔpú *Dже Wankíhé súm Bulu ámu gyí keté atínpu onutó ní. Mú su abétalí tsú iwi ití ámúú Kristo Yesu labwé há anı ámu su. Anitamapú ansí dínká tóá nyankpusa lapú ibi bwésú. ⁴Mí onutó óó mbu ɔkpa pú ansí dínká mó anású. Ní ɔku ɔbée, mvbu ɔkpa pú ansí dínká músú á, mí mboún búu ɔkpa pú ansí dínká músú dun. ⁵Tsúfē bɔkwú mí, tún mi keté eke kwésí. Israelyin ngyi. Benyamin abusuantɔ notsú. Mú su *Hebriyin onutónutó ngyi. Mose mbla ámvsu gyí ɔkpasu é á, Farisiyin ngyi. ⁶Nehie wá nsi, dínká Kristo ɔpasua ámvsu. Negi Mose mbla ámvsu wankláán, ɔlala metsiá mí iwi. ⁷Táme ntobí anfí bré ámu ntekiá ibu mi labi anfí féé á, Kristo su nde itráa megyí mí tɔtɔ. ⁸Múá idun mó kóráá gyí, ní nɔpókì alia nɔpʊbí mí Wíe Kristo Yesu a, nawun ání ibu labi dun tógyító. Nawun ání nahúlì ntobí anfí ntekiá ibu mi labi anfí féé, alia Kristo ɔbèda mi ibi su. ⁹Íni su íniá mbu mu wá su á, megyí Mose mbla ámvsu gyí ɔbéha négyi asu Bulu ansító. Kristosu hógyi mboún ɔbéha négyi asu Bulu ansító. ¹⁰Mí agywun gyí, ndekléá nébi Kristo pú túmi ámúú Bulu l̄spukúsúa mu tsú afúlitɔ ámu tsíá. Ndekléá nówun ipian fé alia Kristo lówun ipian wú, ¹¹méni ɔkpagyíɔkpasu á, mí é Bulu ɔbókvsúa mi tsú afúlitɔ!

Srí Búo Kristo

¹²Mmedéblí mbéé, mí ibi lada ntobí anfí féé ntéé Bulu labwé mí nafvn. Ntráa nde nsi wa alia ibóbwé mí ibi béda tó ámu su ámúú Kristo Yesu ibi lada mi ámu. ¹³⁻¹⁴Mí apió, mmedéblí mbéé, mí ibi lada mó. Nde mó ámúú idetsúvn amvsu táan. Múá ida mí ansító ɔkpa ngya. Mí ansí lapé, méni nénya siadie ámúú Bulu ɔbótsvn Kristo Yesusu tí

mí nýɔ̄ mu wá ɔsúsú ámu. 15 Ilehián ání ani ahá ámúú anuladan hógyitɔ́ ámu féé abshɔ́ ali asún ánfi. Ní iku mówankí mli á, Bulu ɔbówankí mútɔ́ súná mli. 16 Táme mlíha akita ɔnɔ̄kwali amúú Bulu lasúná ani ámu. 17

Mí apíó, mlíkasí mí tsiátɔ́. Mlíkasí ató tsu ahá ámúú bakásí ani tsiátɔ́ ámu wá. 18 Tsúfē ntetsíá bla mli asún ánfi. Napú ntsú ntráa nde mli bláa mbéé, ahá tsɔ̄tsɔ̄tsɔ́ tsiátɔ́ losuná ání Kristo oyikpalíhesu lowu ámu alupú bvgyi. 19 Ahá ánfi béhi. Amú apu gyí amú Bulu. Amú numnyam é gyí péhi. ɔsulúsú ató iwi pé bvtosúsu. 20 Táme ani mó á, ɔsúsú gyí ani otsiákpá. ɔtíné ámúú anidé ani ɔhópu, ogyi ani Wíe Yesu Kristo ɔkpa kú ání obótsu ba amu. 21 Mubúú túmi, otegyi tógyítósú. Mu ɔbéba betse ani ɔyulúú wuhé ánfi, bwé mó fé mu numnyam ɔyulúú amu.

4 1 Íni su apíó adwepú, ntɔdwé mli. ldin mí ɔwɔ́lì ání nówun mli, tsúfē mli su ansí de mí gyí, nénya ipánda é! Mí adwepú, ali ilehián ání mléliú kínkín mli Kristo hógyitɔ́ní.

Flp

Tsá Bubwéε

2 Nde mí apio tsihé Euodia mua Sintike kokoli ání bunúú aba así, tsúfē ani Wíe abúopu bvgyi. 3 Mí agyúmáyɔ́bá onutó, nde fú é kókoli mbéé, futší kpla amú abwbwe kule. Tsúfē bawá nsi tsá mía Klement pú atráhe amu anuladá *asvn wankláán ámu ɔkan. Bulu lawánlín amú adá wá nkpa ání itamatá atsiápú ɔwulútɔ́.

4 Mlhie nya ansigyí ani Wíe su brégyíbré! Ntráa nde mli bláa mbéé, mlhie nya ansigyí!

5 Mlha ɔhagyícha owun ání mlólwií. Ani Wíe ibábi lafun. 6 Tɔ́tɔ́ imáhan mli. Mboún kugyíkuá igyi á, mlíbɔ́ mpái kokoli Bulu dinka mósú, amlida mu ipán. 7 Méni Bulu ɔbéha mli iwilwii ání idun blí, ibékpa mli klun pú mli agywun, mlha Kristo Yesu ikulebwetɔ́.

8 Itráhe a, mí apíó, mlípu mli agywun dinka tsá igyi ɔnɔ̄kwali, tsá ibéti obú, tsá ida ɔkpa, tsá mó iwi letin, tsá itegyi ahá ansí pú tsá ahá békafúsú. Mligywun tsá ibu

alé, ahá bvtékanfú aná iwi. ⁹Mlyɔ músú amlipu ntobí ánfí nasúná mlí ánfí, múa mlulónu tsú mí wá pú múa mlulówun mi nɔbwé fée wa mlí tsiátá, méni Bulu ámúó ɔtēhá iwilwii amu ɔbékpa mlí.

Ipánda

¹⁰Bulu lahá ansí ihíé de mí gyí, tsúfē mlulatráa kaín míssú. Nawun ání mlumókósí mí iwi gywiún, támé talí mlumétalí lé mó súná. ¹¹Mmedé asún ánfí bli púsúná ání mbu ɔkplántɔ, tsúfē nakásí, nabí alá tóá mbu ibófun mi, ní mbu óó, mma óó! ¹²Nasúan alá nɔpptsíá ní mbu óó, mma óó. Nabí alá tsiátá kugyíkutɔá mbu ibégyi mi ansí. Ní ntsie akún o, namwé o, mbu o, mma o. ¹³Ntetálí bwé tógyítá, tsúfē Kristo towá mí ɔwunlín.

¹⁴Mó alí óó á, ibu aléá mlulatsú tku lé mí ɔkplán anfitɔ. ¹⁵Mó ɔma a, Filipifɔ, mlyin ání bréá nɔtsɔ mlí Yesu Kristo iwi asvn wankláán ámu bláa, nedali Makedonia ɔmáztá á, mlí ɔpasua ánfí nkule dé mí buá, mlidé mí atá sisí ní. ¹⁶Bréá ntráa mbu Tesalonika wúlutsá kúráá, iwi lékplan mi á, mlulétsiá sisí mí. ¹⁷Megyí bee nde tɔku kwlí tsú mlí wá. Mboún ndekléá mlunyá tɔku dinka awítɔle amúó mlidéwa há mí ámusu. ¹⁸Mí ibi lada tógyítáá mlulópvhá Epafroditó mliaa ɔpóv ba mi. Itsɔ kúráá duví. Mó su nanyá tógyítáá ibéhián mi. Itó ánfí mlulabwé ánfí igyi fé mlulahá Bulu igyí ání ibu ɔfan fánfáánfán, ɔlagyi mu ansí. ¹⁹Mí Bulu ɔbéha mlí tógyítáá idé mlí hián tsú mu numnyam atá tsɔtsɔɔtsɔá ibu ania Kristo Yesunyɔ ɔkvlebwetɔ. ²⁰Numnyam ibwéé aní Sí Bulu klé bré fée. *Amen!

Uklá

²¹Nehá Bulu ahá ání bugyi Kristo Yesu klé fée itsiá. Apióá bvbv mí wá nfi é behá mlí itsiá. ²²Bulu ahá atráheá bvbv mí wá nfi fée bude mlí itsiá ha. Títriu amúá botsú Roma owié dəhen wóyítá.

²³Aní Wíe Yesu Kristo ogyií mlí buvale.

Ȼwulúá Paulo Lówanlín Sísí Kolosefɔ

Itsiáha

1 1-2 Mí Paulo ání Bulu apé su nabwé Yesu Kristo sumbí ɔyçpó pú ani píó Timoteo dé Ȼwulú ánfí wanlín.

Anidépusísí ani apióá bugyi Bulu ahá, bvbv Kolose wúluto, bvbv ɔnɔkwali há Kristo Yesu, mva amónyɔ é babwé kule.

Aní Sí Bulu mva ani Wíe Yesu Kristo bugyíi mli bvale, abvha mli iwilwii.

Ipánda Mpái

3 Anitedá ani Wíe Yesu Kristo mu Sí Bulu ipán brégyíbréá anidé mpái bɔ mli nwunsv. 4 Tsúfé anulanú ání mlilshɔ Kristo Yesu gyi, mlívü ɔdwé é há Bulu ahá féé. 5 Mlidé ɔkpa kú ha tóá bapúyáí há mli ɔsúsú; fé aliaá mlyin tsú bréá mlilégyankpá nu ɔnɔkwali asún ámúú igyi Bulu asvn wankláán ámu. 6 *Asvn wankláán ámu kén dékleí wá ɔyítá, ide ahá tsiátó tséé ɔtínegyíɔtíné; fé aliaá iletse mli tsú ekeá mlilónu mó, mlilébi ání lélé Bulu tegyi ahá bvale. 7 Aní osúmba ɔdwepó Epafra gyí ɔhá ání ɔlɔpv asvn wankláán ámu ba mli. Yesu Kristo osúmbi ɔnɔkwalpv ogyi, ɔde mli bvá ani ɔfansv.^a 8 Mulébá bεbláa ani ɔdwéá *Djɛ Wankihé amu lapuwá mltɔ.

9 Mó su animókúsí mpái bɔ mli nwunsv tsú ekeá anulónu mli iwi asún ánfí. Anidé Bulu kokoli aniaa, ɔháa amlibí mu apé kugyíku wankláán. ɔháa mu Djɛ Wankihé amu ɔha

^a 1:7 Mli ɔfansv bv nwulú dada amu akvto.

mli nyánsa múa asún asinu féé, ¹⁰méni mléetalí tsíá tsiátzá
ibówa ani Wíe numnyam, amligyi mu ansí ɔkpagyíɔkpasú.
Dháa amlibwe yilé brégyíbré, trá bí Bulu tsia. ¹¹⁻¹²Ania
dháa mu túmiá mó ɔná bu ɔnlín iwa mli ɔwunlín, amlitali
tomi, nya klvn, pu ansigyí da ani Sí Bulu ipán. Muláhá
mlílafvn ání mla mu ahá mlénya agyapadie ámúú alalá
yái mu iwégyí wankihétó ámu iku. ¹³Tsúfé mulálé ani tsú
dhá ámúú ɔde oklúnsu gyí amu túmi asi, pú ani ba mu Bi
ɔdwepó ámu iwégyí amutó. ¹⁴Mu Bi ánfisu ɔl̄tsvn hɔ ani,
alasí ani lakpan kíé ani ní.

Kristo Dvn Tógyító

¹⁵Dhaa tamawun Bulu, Kristotó ɔlelin ɔwan. Obu inu asa
Bulu lóbwé tógyító, ɔdvun Bulu itó bwéhé kugyíku. ¹⁶Musú
Bulu lótsvn bwe tógyítzá ibu ɔsú móa asi. Múá bwtowun pú
móá bwtamawun féé, ɔnjétá awié, ɔmásúgyí túmi, atúmipu,
pú isv agyípú féé. Musú Bulu lótsvn bwe ɔyí féé, púwá mu
numnyam. ¹⁷Obu inu asa tógyító lefi asi. Musú atá ámu féé
ide agyómá yɔ wá abató. ¹⁸Mugyí nwun há mu nyankpusa-
oyí, igyi ɔpasua ámu, ɔde mó nkpa ha. Mvlégyankpá kvsú
tsú afúlitó, ogyi tógyító nkpá ogyápú. ¹⁹Tsúfé ibu Bulu
ɔdwé ání mu tsiátó féé bétsiá mu Bi ámutó. ²⁰Musú Bulu
lótsvn yinkía tógyító ba mu iwi wá. ɔl̄tsvn mu obugya
amúú ɔlwulí asi bréá beda mu mántá *oyikpalíhe amusu
pú iwilwii wá mua tógyító nsiné. Múa ibu ɔsúsú pú móá
ibu ɔsvlúsú féé.

²¹Tekí mli é mlilédamlí ɔma há Bulu, mlígyí mu alupú
mli asún susúhe pú mli bwéhé laláhe sv. ²²Támé séi á, itráa
megyí ali. Kristo lóbwé nyankpusa, olowu. Bulu lótsvn mu
oyikpalíhesu lowu ámusu lá mli munyɔ nsiné. Mó sv ifin
pú asvansu má mli iwi, ɔbékpa mli ba mu ansító. ²³Támé
ilehián ání mlého asúnú ánfí gyi, líí kínkíínkín. Mlumáha
abutse mli agywun le itó ámúú mlidé mó ɔkpa kíí, asvn
wankláán ámu lapúba mli ámusu. Asvn wankláán ánfí
osúmpú mí Paulo ngyi ní. Asún ánfí ɔkan bvdeda ɔyító féé
é ní.

24 Ibv mì ansigyí ání nde ipian wúun mli su. Tsúfē nde iwéssin ámúú Kristo lówun sian amu ku wúun ha mu ɔpasua, igyi mu nyankpusa-oyí ámu. 25 Bulu lópu mu asún wankláán ámu wá mí ibitɔ, ání ndáa mó féé ɔkan suna mli, ampusum ɔpasua ámu. 26 Olópu asún ánfi ɔjáin bímbí ɔpá, támé alalé mó ɔwan súná mu ahá séi. 27 Ibv Bulu ɔdwé ání ɔbélé mó ɔwan súná mliá mlumégyí Yudafɔ. Asun ɔjaínhé amu gyí, Kristo tsie mlitɔ. Ibv ibíá, ibv numnyam é. Módésuná ání abénya mu numnyam amu iku ní. 28 Mu iwi asún anidé ahá féé bláa, anidé amú ɔlá da, pú nyánsa ámúú Bulu lahá aní ámu súná amú atɔ; méni bófun, abékpa amú ba Bulu, amúa Kristo ikulebwetɔ. 29 Íni su nahié ndeprú, pu Kristo túmi ámúú ibv mitɔ ámu yó agyúmá ní.

2 1 Ndekléa mlibú iprú ání ndeprú ɔwunlínsú, mliá ɔpasua ámúú ibv Laodikea pú ahá ámúú bumokówun mì kí amu féé nwunsu. 2 Nde mó bwé púwá amú ɔwunlín, abubwé kule, dwe aba, nu asún asi wankláán, méni bónu Bulu asún ɔjaínhé amúú igyi Kristo amu féé asi. 3 Kristotɔ Bulu lópu mu atonyahéá igyi mu nyánsa pú mu asúnbi féé wá.

4 Nde mli asún ánfi bláa, méni ɔhaa móɔpvu asún ání ibv anulé kuku bemlé mli. 5 Ibv móntɔá mbu ifó mli wá, támé ntosusu mli iwi brégyíbré. Ansí é ide mí gyí ání mlitsie wankláán, mlilí kínkíínkín Kristosu hógyito. 6 Íniá mlilahɔ Kristo Yesu gyi ání muggyí mli Wíe su á, mliyɔ mósú mliá munyɔ amlibwé kule. 7 Mli é mlithie lu kínkíínkín Kristo hógyito, amlinya ɔwunlín tsu mliá munyɔ ikulebwetɔ. Mliyɔ mósú amlihɔ mu iwi asún ámúú bwé mli suná, igyi ɔnɔkwali amu, fé alia oyí nlín tɔyɔ ɔtɔtɔtɔ, yódunká ntsu há mó itedan, amlida Bulu ipán é brégyíbré.

8 Mlímáha ɔkpa ɔhaa ɔmle mli, pu mu ansitún móa afunu asún ání igyi amándiéá anyánkpúsa bɔwa kuku, itsú ɔnjé ntée túmiá ide ɔyí ánftsu gyí, imotsú Kristo wá beha amlumli mu nkabí. 9 Tsúfē Kristotɔ Bulu tsiátɔ onutónutó ámu féé ibv nyankpusa ɔkpasu. 10 Íniá mliá Kristonyɔ mlilabwé kule su mlilafun. Muggyí ɔhá ání ɔbu túmi ɔnjétɔ atúmipu pú isu agyípú féésú.

11 Mlia munyo ikvlebwé su aladínkí mli tsiátó dada amu lé mlisú fé ali ámúú bvtetün *keté, dínkí awulí lé músú ámu. 12 Bréá bɔbɔ mli asú á, bopulá mli tsiátó dada amu fé aliá bopulá Kristo; Bulu lókvsúa mli ba nkpató fé aliá olókvsúa Kristo, tsúfé mlilohogyi ání Bulu bu túmi kúsúa mu tsú afúlitó. 13 Teki mli lakpan pú mli tsiátó dada amúú bumokudínkí lé mlisú ámu su mlulówu fé ohá ání omokútin keté. Táme séi á, Bulu lakúsúa ania Kristonyó ba nkpa pɔpwetó, alasí ani lakpan féé kié ani. 14 Oledinkí asún ámúú bɔwanlín wá Mose mblató, ide ani ulá le ámu lé anisu, yéda mu mántá Kristo *oyikpalíhe amusu. 15 Bulu lóswíi ɔnjétó atúmipu pú isu agyípú túmi, olekitá amú ndoun, lé amú ɔwan, wá amú pélitó, bré olegyi amúsú Kristo oyikpalíhe amusu.

16 Mú su mlumáha ohaa ole mli ulá mli atogyihé, mli atonuhé, nkegyí, ɔtsra pɔpwé nke, ntéé Yudafó *ɔkpónó ɔdaké aná su. 17 Yiyí keke íni féé igyi há atá ámúú ibéba amu onutó. Mú onutónutó ámu lélun ɔwan Kristotó. 18 Mlumáha ɔkpa ohaa ɔMLE mli amliba iwiásu sum Bulu-abɔpu, amlihuli ipán ání Bulu léhié yáí mli. Ní ɔbée alawun tóku tsú mó iwi kóráá pó á, ɔyító ansitún láhá mu ɔde iwi tsu. 19 Ohá ánfí odu lamáín iwi lé Kristo amúú ógyi ɔpasua ámu nwun ámusu. Tsúfé ɔpasua ámvotó ani féé anilétsa abasu, Kristo amúú ogyi nwun ámu dé ani ɔwunlín wa, méni abédan aliá Bulu déklé.

20 Mlia Kristonyó lówu. Mú su mlitráa mlumá ɔyító túmi kuku asi. Ntogyi sú mlitráa mlidé mbla ánfí anású gyí? 21 Bee, “Mágyi íni. Mápu ibi da íni, mátsu íni é!” 22 Ní bɔpú ntobí ánfí féé bwé atá tá á, iteyíntá. Anyánkpúsa onutó mbla pú amú atosunáhé igyi. 23 Anidé mbla ánfí kú fé tzá nyánsa bu mótó, ibéha abówa alé Bulu ansító, abéba iwiásu há mu, wá iwi ɔsin aniaa ibéha abébi gyi iwisu. Táme íni aná féé iméetalí há animéegyi iwisu.

Nkpa Pɔpwé Tsiá

3 1 Mú su ní Bulu lakúsúa mliá Kristonyó ba nkpa pɔpwetó á, mlidunka atáá ibu ɔsúsú, ɔtíné ámúú Kristo tsie Bulu gyɔpisu ámu. 2 Mliha agywun inu atá iwi, megyí ɔsulúsuv

klé. ³Tsúfé mlulawú, Bulu lapú mlia Kristonyɔ nkpa onutó ɔjáin mvtɔ. ⁴Ekeá ɔbélé Kristo amúú ogyi mli nkpa onutó ámu ɔwan súná ɔyí á, eke ámu kén ɔbélé mlia munyɔ ɔwan mu numnyamtɔ ní.

Tsiátó Dada Múa Pópwɛ

⁵Mú su mlumɔ tsiátó dada amúú ibu mlitɔ ámu. Múgyí; atsí múa ayin asúnwa, ifintotsiá, ɔwɔlì laláhe múa pélila. ɔyí ánfutɔ atɔ wankláán imápe mli ansí, tsúfé ɔnsípe igyi fé ɔkpisúm. ⁶Ntobí ánfi odu abwepúsú Bulu tehíé nyá ɔbló ní. ⁷Mú aná mlitɔbwé bréá mligý ɔmátfɔ ní.

⁸Séi gyí bréá mléle ɔbló, ɔblókpán, olu, abakpɔí, asukpan blí aná lé mlitɔ ní. ⁹Mlumáwa afunu súná aba, tsúfé mlulasí mli tsiátó dada amu pú mó bwéhé fée. ¹⁰Mlulalátsú tsiátó pɔpwɛ. Bulu gyí mó ɔbwepú, ɔde mó bwé pɔpwɛ lтан mu iwi bré ánfi mlidé mu bi ánfi. ¹¹Tsiátó pɔpwɛ anfi mó á, umefáhvun ání Griikiyin ntéé Yudayin fugyi. Fetin *keté ntéé fumetin, ɔkputópu ntéé okudasíyin, ɔkpábi ntéé ɔdihie fúgyi. Kristo gyí tógyító, ɔbu amú féétó.

¹²Mú su íniá Bulu lalé mli póbwe mu ahá ání amú iwi latin pú mu adwepú á, mlíha nwewúun, awítólewa, iwiásibá, ilwií pú klunya itsia mlitɔ. ¹³Mlunya iklun ha aba. Ní ɔku mua mu ba benya á, mlusikie aba fé alíá Kristo lési mli klé kié mli. ¹⁴Múá idun a, ɔdwé tóbwé ani féé ikvle. Ibwéé mli tati dídahé. ¹⁵Mlíha Kristo iwilwii igyí mli klunsu, tsúfé mútɔ Bulu latí mli bɔwa; mlia mu nyankpusa-oyí ámu mlulabwé kule ni. Mlída mu ipán é brégyíbré. ¹⁶Mlíha Kristo asún ámu ihie bula mli kluntɔ, tha mli nyánsa. Mlíputɔi kpla aba, suna aba ató. Mlíwa *Israelfɔ ilu, ɔsankuosu ilu pú ɔnjéttó ilu mli kluntɔ putsu Bulu fua, puda ani Sí Bulu ipán. ¹⁷Mli atɔ bwéhé pú mli asun blíhé féé ibwéé ani Wíe Yesu idátó, amlípu ipán ha ani Sí Bulu tsun musu.

Akristofɔ Tsiátó

¹⁸Aká, mlíba iwiásí ha mli akúlu alíá ilekanáa ha ahá ání bugyi Kristo klé.

19 Akúlu, mli é mlidwε mli aká. Mlumábwε amú kpóunkpóun.

20 Abí, mlíbu mli akwípú, tsúfé mó Bulu tekle ní.

21 Akwípú, mlumáwa mli abí ɔblá, méni iwi móowu amú.

22 Nkpábi, mlíbu mli ɔsulúsú awié tógyítá mlóbwetɔ. Mlíha amú ansí igyi mli iwi brégyíbré, megyí amú ansító wule. Mlibwe mó tsú kluntɔ, tsúfé mlitobú ani Wíe. **23** Mlibwe tógyító tsu mli kluntɔ, fé ani Wíe mlidé mó bwé há, megyí anyánkpúsa. **24** Mlikauñ ání ani Wíe ibutɔ mlénya mli ükáká ání alalá yái mu abí. Tsúfé Kristo gyí Owíe ání mlidésum. **25** Táme ní fóbwé tóá uma ale a, ɔbéka fú ıkɔ, tsúfé ɔtamakí ɔhaa ansító.

4 **1** Nkpábi awié, mlípu tóá ibu alé, igyi ɔnɔkwali kpa mli nkpábi, tsúfé mli é mlíbu Owíe ɔsúsú.

2 Mlikita mpaibótó. Mlidinka ansí iwisu, ipánda é itsia mli kluntɔ. **3** Mlibɔ mpái ha ani é. Bulu ofíni ɔkpa ha ani atalí da Kristo iwi asun ɔaínhé amú ɔkan. Mú su nda obu ní. **4** Mlibɔ mpái mlaa, ndáa mó ɔkan wankláán, aluá ilehián.

5 Mlikí mli nátítɔ ɔmátfóto. Ní ɔkpa ifínkí há mli á, mlumáyintá mó. **6** Mli itóí iwa anulé, iwa labi, méni mléitalí lé ɔhagyíha asun fitéhé ɔnó wankláán.

Uklá

7 Ania opió ɔdwepú Tihiko dé ani Wíe agyúmá yɔ. Osúmpú ɔnɔkwalipu ogyi. ɔbébláa mli aliá mí iwi gyí féé. **8** Nawá mu mli wá mbée, ɔbébláa mli aliá ani iwi gyí, ɔwa mli ateto-ɔnlín. **9** Mua ani píó ɔdwepú ɔnɔkwalipu Onesimo, ogyi mli pi amu ɔbéba bëbla mli asún ání ilaba nfu féé.

10 Aristarko, mí bá ání mía mvnyɔ anida obu ɔhá mli itsiá. Ali kén Marko, ogyi Barnaba mu pio ámu é ɔhá mli itsiá ní. Mlibɔ Marko ɔfɔ́ wankláán, ní ɔlɔtsuñ ba mli wá fé aliá nebláa mli yái. **11** Opió Yesu, bvtetráa tì mu Yusto é ɔhá mli itsiá. Ahá abasá ánfi pé gyí Yudafɔá mía amúnyɔ anidé *Bulu iwíegyí ámu iwi agyúmá yɔ ní. Amú tékítá klun wá mí iwitɔ ní.

12 Epafra, otsú mli wá, ogyi Kristo Yesu osúmbi amu é ɔhá mli itsiá. ɔtēhíé bɔ mpái há mli ání Bulu ɔwáa mli ɔwvnlin,

ɔha amlifun, amlitali bwé Bulu apé kugyíku. ¹³Nétalí gyí mu iwi adánsie ání ɔhíé ɔde agyúmá yo mlia Akristofɔá bubu Laodikea pú Hierapoli idátɔ. ¹⁴Ani ɔdwepú Luka, ogyi ilɔ ɔtsapú mua Dema bəhá mlı itsiá.

¹⁵Nehá aní apíó Laodikeafɔ ámu itsiá. Nehá Nunfa mua ɔpasua ámúú ibu mu wóyító amu é itsiá. ¹⁶Ní mlékla ɔwulú ánfi súná ɔpasua ámu tá á, mlipusisi Laodikeafɔ é. Mlíkla amú klé ámúú nɔpusísí amu ámu é. ¹⁷Mlubla Arkipo mliaa, ɔmós agyúmá ámúú Bulu lópwawá mu ibitɔ ámu ɔnó wankláán.

¹⁸Mí Paulo, onutónutó lawá ibi ɔwulú ánfi ası. Mlumátan ání nda obu.

Bulu ogyíi mlı bvale.

Ȼwvlú Gyankpapvá Paulo Lówanlín Sísí Tesalonikafɔ

1 ¹Mí Paulo, mía Silwano pú Timoteo dé Ȼwvlú ánfí wanlín sisí ɔpasua ání ígyi anı Sí Bulu mva anı Wíe Yesu Kristo klé, ibu Tesalonika wúluto.

Anı Sí Bulu mva anı Wíe Yesu Kristo bugyíi mli bvale, abuha mli iwilwii.

Tesalonikafɔ Hógyi

²Ní anidé mpái bɔ há mli brégyíbré á, anitedá Bulu ipán mli fée nwunsu. ³Anítetsíá káín anı Sí Bulu mli hógyi gyumagyihé. Aliá mlidé mbódí bɔ dwé aba, pú aliá mlilatomí há mli ansí dun anı Wíe Yesu Kristosu kínkíínkín. ⁴Apíó, aniyin ání Bulu tódwé mli, alalé mli púbwé mu kle. ⁵Tsúfē megyí ɔnó keke anulópu bebláa mli *asvn wankláán ámu. Mboún mlilowun Ȼnjé Wankíhé amu túmi é. Íni léha mlilébi wankláán ání asún ámu igyi ɔnɔkwali. Mlilowun tsiatí oduá anulópu tsíá mlitó é, aliá ibóbvá mli sv. ⁶Mlilékasi ania anı Wíe tsiatí. Tsúfē asún ámu sv mlilowun iwiɔsın tsɔtsɔɔtsɔ, táme mlilópu ansigyí ání itsú *Ȼnjé Wankíhé wá hɔ mó. ⁷Mú sv iłeha ahógyipuvá bvbv Makedonia ɔsvlúsuv pú Akaia ɔmátó fée békí mli bwéhé, buo mó. ⁸Tsúfē megyí Makedonia pú Akaia wule anı Wíe asún ámu lekleí tsú mli wá yó. Mboún mli Bulu hógyi asún é lakléi yó ɔtínegyítítné. Mú sv asvansu má ἰννá abétrá blí tsú mó iwi. ⁹Tsúfē amú onutó bvde aliá mlilópu kítá anı bréá anilébá mli wá blí. Aliá mlilési ikpí súm ba mlidé Bulu Ȼkiankpapu Ȼnɔkwalipu amu mboún súm. ¹⁰Pú aliá mli gyó bréá Bulu mu Bi Yesu

ámúú ɔlɔkvsúa tsu afúlitɔ ámu ɔbélatsú ɔsúsú bá. Muyí ɔhá ání ɔde ani le tsú Bulu ɔblɔ́ ámúú ibá ámutɔní.

Paulo Tsíatá Tesalonika Wúluto

2 ¹Apíó, mli onutó mliyin ání ani mli wá bá mɔbwé kpaalí. ²Mliyin aliá bɔwa ani amvumvyɔ, súpa ani Filipi wúluto asa anulébá mli wá. Mliyin ání akv bumotsulá, behie kúsú líi anisu; támē ani Bulu lówa ani ɔwunlín, anulébláa mli *asvn wankláán ámu. ³Tsúfē megyí afunu asún anidéblí. Mú su nde mli kokóli. Mogyí agywun laláhe kuku ígyi, animédé mli mlé é. ⁴Bulu lóhɔ anisu gyi, ɔlɔpvu mu asvn wankláán ámu wá ani ibitɔ. Mú anidéblí ní! Mogyí anyánkpúsa ansító anidékú blí mó, Bulu yin ani klvntɔ. ⁵Mlihíé mliyin ání megyí ɔnɔ dédé anulópvu ba mli. Anuméba bɔwa afunu kuku é súná mli, pónyá tɔku tsú mli wá. Bulu gyí ani ɔdansiyin. ⁶Anumódunká kanfú tsú nyankpusa ɔkukv, mli, ntée ɔha bambá wá. Kristo *sumbí ayɔpú anigyi. Mú su teki anibv ɔkpa sí iwi tswi mlisv, ⁷támē anulólwií há mli, kí mli fé aliá abí-oyín teki mu onutó abísú. ⁸Antehíé klé mli asún. Mú su megyí Bulu asvn wankláán ámu nkule anulópvu ba mli, mboún anulési ani iwi é há mli, tsúfē mlulamlí ani adwepú. ⁹Apíó, yée mlékaín agyúmá ání anulóyɔ ɔpa múa onyé pónyá tɔá ilehián ani? Aliá animéesi ipian tswi mlisv bréá anidé Bulu asvn wankláán ámu ɔkan da súná mli sú anulóbwé mó ali.

¹⁰Mli ahógyipu amu pú Bulu gyí ani adansifɔ aliá anulópvtísá mlitɔ. Ani iwi letin, ani asún da ɔkpa, ɔlala é metsiá ani iwi. ¹¹Mliyin ání anulékpa mlitɔ okugyíkv fé aliá abí-ɔsí tekpá mu abí. ¹²Anulówa mh atetɔ-ɔnlun, lwíí mli klvn, tɔí kplá mli aniaa, mlitsía tsiátóá ilegyi Bulu ansí. Muléti mli ɔbée, mlibénya mu iwíegyí pú mu numnyam amu iku.

¹³Tɔá svá anitedá mu ipán brégyíbré é gyí, bréá anulópvu mu asún ámu ba mli á, mlumótsu mó ání nyankpusa wá itsú. Mboún mlulóhɔ mó ání lélé, itsú Bulu wá; tsúfē mó Bulu dépuyó agyúmá mli ahógyipu amutɔní. ¹⁴Apíó, mlulamlí

fé Bulu ɔpasua ání ıbvbv Yudea ɔmátó, bugyi Kristo Yesu klé amv. Mlilówun ipian mli pi ıbitó, fé alı ámúú amú é bowun ipian amú pi Yudafø ıbitó ámu. ¹⁵Yudafø lómo Bulu ɔnósú atçípú pú ani Wíe Yesu. Amó kén lagya ani lé ɔmá ámutó. Butamakle ahá asún, butamagyí Bulu ansí. ¹⁶Bokusú líí anisu ká ani itin bee, anumábla ahá ání bumegeyí Yudafø nkpaħħoo asún ámu, Bulu ɔħħ amú nkpa. Íni bwe laħá amú lakpan labiayi. Mú su ilahá Bulu lanyá ɔblá, ɔbēbití amú isu.

Paulo Lékléá ɔbélayéki Tesalonikafø

¹⁷Apíó, anilénatí mli wá ɔpá anumókúsí mlsu kaín. Mú su anihíé anidé ɔkpa dunká ání abéla bowun mli ansító, tsúfē anidé mlsu kaín dubi. ¹⁸Anilékléá abélaba mli wá. Mí Paulo onutó ó nabwé agywun ání néyinkí bá unu ita tsefíni, támē ɔbunsám méha ɔkpa. ¹⁹Ma sú ani ansí dñ? Megyí mli su ansí de ani gyí ání abénya ɔkpa tsú iwi ani Wíe Yesu ansító bréá ɔbéba? ²⁰Lélé mū á, mlígyí ani numnyam pú ani ansigyi.

Timoteo Tesalonika Yø

3 ¹Mú su bréá anumébí aliá mli tsiátó igyi, idé ani háan a, anilbwé agywun aniaa, ani mó abétsiá Atene wúluto, ²awa ani píó Timoteo, ogyi ani Bulu agyúmáybá Kristo *asvn wankláán ámu ɔkandato sisí mli, ɔbħwa mli ɔwvnlin. ³Otci kpla mli amllu kínkínkín hógyito, ⁴méni mltó ɔkvku méeyinkí ɔma asvn wunhe anfi su. Mli onutó mllyin ání igyi tħá ida yaí há ani Akristofø dodo. ⁵Tsúfē bréá anibv mli wá á, anilébláa mli ání bédunká mlsu. Léle bedinká mlsu fé aliá mllyin. ⁶Íni su bréá netsiá mmetsiá á, nɔwa Timoteo mli wá mbée, ɔbékí aliá mlidé hógyi amutó. Tsúfē ıbetalí ba ání ɔbunsám laso mli ki, há ani gyumagyihé labwé kpaali.

⁶Timoteo layínkí pú asvn wankláán tsúa mli wá ba ani séi, tsú mli hógyi pú mli abadwé iwi. Alabláa ani ɔbée, mli é mlidé anisu kaín dubi. Mlidékléá mlówun ani, fé alı ámúú ani é anidékléá abówun mli ámu. ⁷Mú su apíó, mli hógyi lawá ani atetó-ɔnlın, ani ipian pú ani asvn wunhe féejtó;

8tsúfē mlulíi ani Wíe hógyitɔ kínkíínkín. Mú su ani klvn ládí ani así. 9lpán mɔmū abókvku da Bulu mli su, ansiá ide ani gyí mu ansítɔ sv? 10Anitehíé bɔ mpái kókóli Bulu ɔpa múa onyé aniaa, ɔhá ayinki bowun mli, méni abósuná mli tɔá ibéha mli hógyi bɔfun.

11Ani Sí Bulu onutó mua ani Wíe Yesu bufíni ɔkpa ha ani aba mli wá. 12Ani Wíe ɔhá mli apió aba pú ahá fée dwe ɔnɔ́ iwa ɔnlın, fé alí ámuú anitɔdwé mli ámu. 13ɔwá mli ɔwunlín, méni ani Sí Bulu omóowun ɔlala mli iwi, ifin kuvku é méetsiá mli iwi mu ansítɔ, ani Wíe Yesu mua mu ahá fée ɔbáke amu.

Tsiátɔá Ilegyi Bulu Ansí

4 1Apió, itráhe a, anulósuná mli tsiátɔ, méni Bulu ansí bégyi mli iwi. Lélé mó á, alí mli tsiátɔ gyí ní. Séi á, anihíé anidé mli kokóli ani Wíe Yesu dátɔ aniaa, mlbwéé mu dun ali. 2Tsúfē mliyin mbla ámuú anilɔwa há mli ani Wíe Yesu idátɔ ámu. 3Bulu dékléá mlháa mli iwi itin. Mú su mlímáwa atsi múa ayin asón. 4Mlitɔ okugyíɔku ɔbúi alia ɔbekítá iwi, iwitún pú obú ɔkpasu. 5lmábwe ɔwɔlí laláhe ɔkpasu, fé alia ahá ání bumeyín Bulu bvtɔbwé. 6Mlitɔ ɔkvku másisíí mu ba, swíí mu mu ka. Tsúfē ani Wíe ɔbébití ahá ání bvtɔbwé mó odu 1sv. Anidé mli ɔlá da, fé alia anilɔku bláa mli yáí. 7Tsúfē Bulu métí ani ɔbée, abá bɔtɔ mbva; mboún ɔbée, ifin kuvku mátsiá ani iwi. 8Mú su ɔhagyíha ání omegyi atosunáhé anfisv á, megyí nyankpusa omédébu. Mboún Bulu ámuú ɔlɔpu mu ɔnjé Wankíhé há mli ámu.

9Imehián ání abówanlín asvansu tsú mli aba akristofɔ dwe iwi sisí mli. Tsúfē Bulu onutó lasúná mli altá mlidwéé mli aba dodoodo. 10ɔnɔkwali a, mlidé apió ahógyipuá bubu Makedonia ɔmáttó fée dwe dodo. Mú su apió, anidé ipa bwií há mli aniaa, mlitráa dwe aba dun ali. 11Mlipudunka iwisu ání mlétsiá tsiátɔ wankláán. Mlipu mli ibi yá agyómá póki mli iwisu, fé alia anilébláa mli, 12méni mlia ahá ání bumegyí ahógyipu mlétsiá wankláán, mluméetrá pu ansí dínká ɔhaasv.

Anı Wíe Yesu Yinkí Bá

13 Apió, anidéklé aniaa mlubú ɔnɔkwalti ání ibu Akristofɔá bawú iwi, méní mluméetsiá gyi awirehɔ fé ahá ání amó ansí medín tɔtɔsu. **14** Anulóhogyi ání Yesu lówu kúsú tsú afúlito. Alí kén anulóhogyi ání Bulu ɔbékpa ahá ámúú bɔhɔ mu gyi asa bowu ámu ba ni.

15 Anı Wíe onutó atosunáhé anidé mlí suná séi á. Anı ahá ání anitráa anitsie nkpa asa anı Wíe ɔbáke ibófun a, anuméegya awupú ámu nkpá yéfia mu. **16** Tsúfé anı Wíe ɔbɔkplún túmisu, *Bulu-ɔbɔpu dehen ɔbélé ɔnɔ, bɔfulí Bulu ɔkpe é bréá anı Wíe onutó dékplí tsú ɔsúsú ɔbá. Ahógyipuá bawú bégyankpá kúsú. **17** Mu ɔma a, anı akiankpapu é fée abóyótú amú nwulótáatɔ, anı fée abéyefia anı Wíe afútó. Tsú eke ámu a, abétsiá anı Wíe wá bré fée. **18** Mú su mlipu asún ánfì kíta iklun wa aba iwlɔ.

Iwisuða Gyo Anı Wíe Ibabá

5 **1** Apió, imehián ání abówanlín bré pú ekeá asún ánfì ibéba sisí mlí. **2** Tsúfé mlí onutó mlyin ání anı Wíe ɔbáke amu ibéba bofwie anitɔ, fé alá owikplu teba onyé. **3** Bréá ahá bee, “Owí latá, asún latá” á, alí bré ámuto béhi ní. Ibófwie amótó fé alá ikwú tekán ɔtsi ɔtsawule pé. Dhaa méedali mótó. **4** Támé apió, mlí mó mlyin asún ánfì. Mú su mlumétsié oklúntɔ, méní eke ámu méeba bofwie mltɔ fé owikplu. **5** Wanki móá ɔyi kehetɔ abí mlí fée mlugyí. Megyí onyé ntée oklúntɔ abí anigyi. **6** Mú su mlíha agyo, anumádidi fé aha bambá. Mlíha adunka ansí iwisu, aki iwisu wankláán. **7** Onyé, adídipú butedídt. Onyé, nta abupú é butɔbú ntá. **8** Támé anı mó á, wankitɔ abí anigyi. Mú su mlíha agyi iwisu. Mlíha Kristo hógyi pú anı abadwé ibwé kántó-atíntɔ tin anı kántó. Mu ɔkpakú ání ɔbɔhɔ anı nkpa ibwéé kutupa ání ibun anı nwun. **9** Megyí alá Bulu obénya ɔbló wa anı, bíti anı tsu sú ɔlele anı. Mboún alá ɔbɔtsuń anı Wíe Yesu Kristosu hɔ anı nkpa su. **10** Kristo lówu há anı, méní mu bábi a, ní anilawú o, anibú nkpa o, ania munyɔ abétsiá. **11** Mlipu

asún ánfi kíta klvn wa aba iwító, puwa aba ɔwunlín, fé alia
mlidé mó bwé dodo.

Uklá

12 Apió, abwíí ipa há mli, mlíbu mli ɔnó alípúá bvhíé
bvde agyúmá yo mlító, bvde mli ani Wíe tsiatá suná.
13 Gyuma ámóóv budegyí amu su mlíhié bu amú, amlidwe
amú. Iwilwii itsía mlia mli aba nsiné.

14 Apió, anidé mli ɔlá da aniaa, mlító kpla awuliyopú.
Mliwa afúpú atetó-ɔnlín. Mlibua amúá bapón, amlinya klvn
ha ɔhagyícha. **15** Mlíki ání ɔhaa móɔpu lalahe ká mu ba ikó.
Mboún mlíbwé yilé há aba pú ahá féé.

16 Ansí igyí mli, **17** amlibó mpái brégyíbré. **18** Mlída Bulu
ipán tógyítótó. Múgyí tóá Bulu dédunká tsú mli wá mli
nkpató, bré ánfi mlia Kristo Yesunyó mlílabwé ikvle anfi ní.

19 Mlumákiná tóá ɔjé Wankíhé amu tekle bwé.^a **20** Mlumábu Bulu ɔnósú atcípú asún ámu tókv odu. **21** Mlisó
tógyító kí, amlíkita móá ibu alétó kínkíinkín. **22** Mlíkina
lalahe kugyíku.

23 Bulu téhá ani iwilwii. Ótún mli iwí ɔkpagyíɔkpasú.
Ókú mli nyankpusa-oyí, mli ɔjé pú mli ɔklásu tsú lalahe
kugyíkutó, méni ɔlala méetsiá mli iwí ani Wíe Yesu Kristo
ɔbáke amu. **24** Bulu létí mli. ɔnɔkwalipu ogyí, ɔbɔbwé mó.

25 Apió, mlibó mpái ha ani é.

26 Ahá ahogyipu amu féé itsiá gyágýáágýá. Mlílata aba
puta ɔdwesú.

27 Nde mli bláa ani Wíe 1dátó mbéé, mlíkla ɔwulú ánfi
suna ahogyipu amu féé.

28 Ani Wíe Yesu Kristo ogyíí mli bvalé.

^a **5:19** Ntée Mlumádun ɔjé Wankíhé ogyá ámu.

Ȼwulú Nyɔɔsiá Paulo Lówanlín Sísí Tesalonikafɔ

1 ¹Mí Paulo pú Silwano mva Timoteo dé Ȼwulú ánfí wanlín sisí ɔpasua ání ibu Tesalonika wúluto, mlhyí aní Sí Bulu mva aní Wíe Yesu Kristo klé.

²Aní Sí Bulu mva aní Wíe Yesu Kristo bugyíi mlí bvale, abuha mlí iwilwii.

Ipánda

³Apió, ilehián ání abéda Bulu ipán mlí nwunsu brégyíbré. Tsúfé mlidédaan hógyitɔ tsíá. Ȼdweá mlíbu ha aba é demoní tsíá. ⁴Mú su anítɔpú mlí tsú iwí Bulu ɔpasua kugyíku ansítɔ; mlí nsiwa pú hógyiá ibu mlito, budin mlisv, isšíkí dé mlí tu, mlílatomi su.

⁵Íní déle súná ání Bulu asúngyi da ɔkpa. Tsúfé obótsu mlí ání mlílafun ha mu iwíegyí ámúó mlidé ipian wúun mó su ámuto yɔ. ⁶Ȼnɔkwaliwu Bulu gyí. Ȼbéka ahá ámúó bwde mlí iwícsintɔ wa ámu akɔ. ⁷Ȼbéha iwí bólwií ania mlí ání mlidé iwícsin wúun, eke ámúó aní Wíe Yesu ɔbékplí tsú ɔsúsú bele iwí ɔwan mva mu abɔpu atúmipu amu. ⁸Ogya plenplentɔ ɔbéba bebití ahá ámúó bumeyín Bulu^a ámu isu. Tsúfé butamapú aní Wíe Yesu iwí *asun wankláán ámu bwé tɔtɔ. ⁹Amú isubití gyí, amúa aní Wíenyɔ nsiné bówa ifí, mu túmi móɔwankí wólí amúsú, obéyintá amú bré féétɔ. ¹⁰Isubití ánfí ibéba eke ámúó ɔbéba, Bulu ɔbówa mu numnyam aha wankihé ansítɔ. Ifú békutá ahógyipu. Mlí é

^a 1:8 Bumeyín Bulu, tsúfé bumebi mu.

mlétsiá amútɔ́, tsúfē mlilshɔ́ mu iwi adánsie ámúú anilégyí suná mli ámusu gyi.

11 Mú su anitɔbɔ́ mpái há mli aniaa, Bulu ɔhá amlifun nkpa ámúú ɔleti mli ɔbée, mlibétsiá ámutɔ́. Mu túmi iháa amlitali bwé yilé ání mlidékléá mlɔbwé, pumɔ mli hógyi agyúmá ɔnɔ́. 12 Ní mletálí bwé íní á, mli su ahá bɔpu numnyam há ani Wíe Yesu, mu é ɔbɔwa mli numnyam; fé ali ámúú ani Sí Bulu mua ani Wíe Yesu Kristo awitɔle gyí ámu.

Yesu Mua Mblasu Mágyípú Amu

2 1-2 Mí apió, nobwíí ipa há mli. Ani Wíe Yesu Kristo ibá, pú altá abɔbwé kule yéfia mu asún ání mlulanú imákɔsí kpinkí mli klun, ntéé iha opúni itsii mli. Ní akv bee, ɔhe Wankihé lalé súná amú lóó, ntéé ibu ani asun blihé ntéé ani ɔwuló kvtɔ́ ání ani Wíe ɔbáke amu laba dodo kúráá á, mlímáhogyi. 3 Mlímáha ɔhaa ɔmle mli ɔkpagyíɔkpasu. Eke kpɔnkɔnti ánfí iméeba, nkéti ahá bakúsú líí Bulusu, ɔhá ámúú ɔtamagyí Bulu mblasu, ɔbéhi ámu laln ɔwan asa. 4 Obótsu iwi fúá, kúsú líí Bulu, ikpi pú tógyítɔá anyánkpúsa bvtosúmsú, bli ání ɔdvn amú féé. Obéyetsiá Bulu ɔtswékpa unu kúráá, bli ɔbée muggyí Bulu.

5 Mlímákukáin ání ntebláa mli asún ánfí bréá mbu mli wá? 6 Mlyin tɔá idé mu ɔkpa tíin dodo. Nkéti mu ɔwanlebí lafun. 7 Tsúfē Bulu mblasumágyi túmi ánfí idé agyúmá yo ɔjáintɔ́ dodoodo, támé ɔkv dé mó ɔkpa tíin. Mú su nkéti ɔhá ámu ladáli unu. 8 Inú mblasu mágyípú amu ɔbélín ɔwan ní. Támé ani Wíe Yesu oyinkí ba a, mu ɔnɔtɔ́ afú keke ibómɔ mu, mu numnyam é ibówankí wúlí mvsu yíntá mu. 9 Ní mblasu mágyípú anfi ɔln ɔwan á, ɔbɔpu *Satan afunu túmi kpɔnkɔnti bwé osúna pú ofúla. 10 ɔbótsun owuntɔlin ɔkpa ɔtsan-ɔtsansu mlé ahá ámúú Bulu ɔbéhi amú ámu. Bulu ɔbéhi amú, tsúfē bvmekle ɔnɔkwali amu asún, méní Bulu ɔbɔhɔ́ amú nkpa. 11 Íni su Bulu ɔbɔpu afunu ɔjéá mó ɔnɔ bu ɔnlín wá amútɔ́, méní bɔhɔ́ afunu asúnsú gyi. 12 ɔbéha ahá ánfí bvmɔhɔ́ ɔnɔkwali amusu gyi, butekle lakpan bwé ánfí féé ipón.

Ml̄ Nkpahóɔ Su Bulu Léle Ml̄

13 Apióá aní Wíe tɔdwé, ilehián ání abéda Bulu ipán ml̄ nwunsu brégyíbré. Tsúfē tsú bréá oyí lelin ɔpá Bulu léle ml̄ ání ɔbótsun mu Ḍjé ámu pú mu ɔnɔkwali asún ámúú ml̄lahogyi amusu tñ ml̄ iwi, pvhɔ ml̄ nkpa. 14 Íní sú ɔl̄otsun *asvn wankláán ámúú anilébláa ml̄ ámusu tí ml̄ ɔbée, ml̄ibétsiá aní Wíe Yesu Kristo numnyam amvtɔní. 15 Mú su apíó, ml̄lū kínkíínkín, amlukita ɔnɔkwali amúú anilósuná ml̄ ámvitɔ, múa anilébláa ml̄ pú múa anilówanlín sisí ml̄ féé.

16-17 Aní Wíe Yesu Kristo onutó mua aní Sí Buluá ɔtɔdwé aní, alawá awitɔle wá aní atetɔ-ɔnlún ání imóɔmɔ ɔnɔ ekekeeké, anidé itɔ wankláán ɔkpa kú, ɔwáa ml̄ ɔwunlín ml̄ asvn blíhé pú ml̄ bwéhé kugyíkutɔ.

Mpáibɔ

3 1ltráhe-tráhe a, apíó, ml̄ibɔ mpái ha aní. Aní Wíe asún ámu ik̄sí klei. Ahá abvpu obú hɔ mó fé alí ámúú ml̄ é ml̄l̄shɔ mó ámu. 2Ml̄ibɔ mpái, Bulu ɔle aní tsu awuntɔlunpu pú aha laláhe ibitɔ. Tsúfē megyí ahá féé l̄shɔ aní Wíe gyi.

3 Táme aní Wíe bu ɔnɔkwali. ɔbw̄wa ml̄ ɔwunlín, hɔ ml̄ lé lalahe ɔbw̄epó ámu ibitɔ. 4 Aní Wíe lahá anilahogyi ání ml̄idé ntobí ámúú anilósuná ml̄ ámu féé bwé, ml̄uméesi bwé é.

5 ɔkpáa ml̄, amlinu ɔdweá Bulu bu asi yo ɔtɔtɔɔtɔ, ɔha amlutomi fé Kristo.

Tsiátɔ Wankláán

6 Apíó, anidé ml̄ ɔlá da aní Wíe Yesu Kristo idátɔ aniaa, ml̄umápu Akristofɔ ámúú buna bvdetsvn, bvtamakle agyúmá, bumedé atosunáhé amúú anilósuná ml̄ ámusu gyí wa mba. 7 Ml̄ onutó ml̄yin ání ilehián ání ml̄étsiá aní atsiábi. Tsúfē animówa ɔwuliyɔ, nátí tsvntsvn bréá anibv ml̄ wá. 8 Anumégyi ató ɔhaa wá, kíná mó ik̄ ka. Mboún anilýyɔ agyúmá ɔpa múa onyé kínkíínkín, méni anuméesi

ipian tswi mlitɔ ɔkvukvukvusv. ⁹Megyí bee, anímá ɔkpa bláa mli aniaa, mlukú anisv, sú anulóbwé mó alı. Mboún anulóbwé mó súná mli, méni mli é mlóbwé mó odu. ¹⁰Bréa anibv mli wá kúráá á, anulówa mbla há mli aniaa, “Dhá ání ɔmɔyɔ agyúmá mágyi ató.”

¹¹Anulanú ání mlitɔ akv bvtsie kpaalı, bvmedé agyúmá kvukvukv yo. Okéngyé buna budewa tsun. ¹²Anidé amú olá da anı Wíe Yesu Kristo idátá aniaa, busíi natí tsun, abuyɔ agyúmá nya amú atogyihe.

¹³Táme apíó, mli mó á, yilébwé imáta mli ɔnjé. ¹⁴Ní ɔku mégyi asún ánft anlawánlín sisí mli ánfisu á, mlíkí mu wankláán. Mlia munyɔ mlumágyi mba, méni péli békítá mu. ¹⁵Táme mlumálu mu, mboún mlitɔi kpla mu fé mli píó.

Iklá

¹⁶Iwilwii Owíe amu onutó dhá mli iwilwii bré féétó ɔkpagyíɔkpasu. Anı Wíe otsía mli féé wá.

¹⁷Mí Paulo onutó lapú mí ibi wanlín íní. Mí dá ánfi ntɔwánlín wá mí nwulú féé ası, púsúná ání itsú mí onutó wá ní.

¹⁸Anı Wíe Yesu Kristo ogyií mli féé buale.

Ɔwulú Gyankpapvá Paulo Lówanlín Sísí Timoteo

Itsiáha

1 ¹⁻²Mí Paulo ání ani Nkpa Ƈhópv Bulu mva Kristo Yesuá ani ansí dün mvsu lóbwé mí *sumbí ɔyɔpú, dé ɔwulú ánfí wanlín sisí fú Timoteo ání fúgyi mí bí onutó Yesu hógyi amutɔ.

Aní Sí Bulu mva ani Wíe Kristo Yesu bugyíi fu bvale, abuwun fu nwé ha fú iwilwii.

Afunu Atosunáhé

³Bréá ndenatí nɔyá Makedonia nsáintɔ á, nebláa fu mbéé, futsia Efeso ɔmátó, afuka ahá ámúú bude afunu ató suná ámu itin. ⁴Mú ɔma a, da amú olá abusi bré yintá há ɔtewa pú anáin ulíntɔ kláa títííntín. Nwéengyí keke utɔpúba. Utamahá ahá abutsia nkpa Bulu hógyitɔ. ⁵Tzá svá aniaa fukáa amú itin gyí, aliá Okristoyin okugyíɔku ɔbódwe mu ba, mu klon méeha mu ipón, obénya agywun wankláán múa hógyi onutó. ⁶Aku bumobuo ali ɔkpa ánfí. Mú su bafwí yí bude asún ání ima asi blí. ⁷Budekléá bóbwe Mose *mbla asunápú, támé bumedé itó ámúú budesuná ámu asi nu. Idé amú bwé fé buyin mó, támé bumeyín mó.

⁸Aniyin ání mbla ámu bu alé, ní bɔpúsúná ató ɔkpa wankláánsú. ⁹Támé twánki ani ání megyí yilé abwepú su Bulu lówa mbla ámu. Mboún ahá ání butamagyí músú, ahá ání amú asutɔ bu amú ɔnlın, ahá ání butamanyá mu ifú, lakpan abwepú, ahá ání amú iwi métin, ahá ání butɔkpɔí

Bulu, ahá ání bvtomá amú akwípó pú aha bambá, ¹⁰mbua atçpú, ayin ání bvtokle amú aba ayin pú atsiá bvtokle amú aba atsi, anyánkpúsa ibiá agyípú, afunupú, ahá ání beká ntam butamagyí mósú pú tsiátzá imékanáa atosunáhé wankláán ámúú ¹¹Bulu Onumnyampú, ikanfú gyi mu kle amu lípvhá mí ɔbée, ndáa mó ɔkan amu.

Bulu Paulo Bvaledgyí

¹²Nedá aní Wíe Kristo Yesu ipán ání alawá mí ɔwvnlin, bú mí ɔnɔkwalipu ɔbée, nyóo agyómá ánfi pvsuム mu. ¹³Tekí mítéblí mu iwi asun laláhé, ntedínká mu ahásu, súpa amúní. Támé olowun mi nwé, tsúfē mmɔhó mu gyi ali bré ámvtó, mmeyín tóá ndebwe é. ¹⁴Óo, hie kí alia ɔhíé ɔbu awitóle! ɔleha mí nenya mu hógyi pú mva mí abadweá ibu ania Kristonyɔ ikułebwetó. ¹⁵Asón ánfi ibu móttó, ilehián ání ɔhagyícha ɔbshó mósú gyí. Múgyí, Kristo Yesu léba ɔyító bele lakpan abwepú. Mígyí amútó ɔlaláhé ní. ¹⁶Támé íni su Bulu lówun mi nwé, há Kristo Yesu léle mí ánfi ngyi lakpan ɔbwepó kpɔnkpɔnkpɔntí ánfi ní. Méni ɔhagyícha ɔbébi ání Bulu tehíé nyá klvn há ɔhá ání ɔbéba bɔhó mu gyí, nyá nkpa ání utamatá. ¹⁷Ml̄ha awa Bulu numnyam, akanfu mu aniaa, “Fúgyí Owíeá fú iwíegyí tamamó ɔnó. Bulu ɔkukúnó ɔkule, bvtamapú ansíbi wun fu. Fubu inu bré féé, futamawú! *Amen.”

¹⁸Mí bí Timoteo, ató ámúú Bulu léle súná tsú fú iwi ámu só nde mbla ánfi wa há fú. Pv asón ánfi yo agyómá, afupukó atosunáhé wankláán ámu nwunsu. ¹⁹Kita fú hógyitó. Bwé tóá fuyin fú klvntó ání ibu alé, tsúfē akv babwé tóá bvyin ání ima ale. Mú su ulahá amú hógyi lawú. ²⁰Amútó akv gyí Himeneo mva Aleksandro. Napú amú wá ɔbunsám ibitó. ɔbítí amú isu, méni béká mehián ání féblí Bulu iwi abususu.

1 Ti

Bulusúm Mbla

2 ¹Itóá ndedunká ání mlígyánkpa bwe gyí, mlíkokoli Bulu ahá féé nwunsu, amlibó mpái ha amú. Mlkvlí Bulu ató

há amú, amlida mu ipán ɔhagyíha nwunsv. ²Ilehián ání mlóbwé mó alí há awié pú ahande é, méní asvtó bólwií ani, abétsiá iwilwiitó, atali sum Bulu ɔkpagyíokpasv. ³Íní búv alé, ani Nkpa Òhśpv Bulu tekle ni. ⁴Tsúfé odeckléá ɔbzhó ahá féé nkpa, méní bébi ɔnɔkwali amu. ⁵Bulu ɔkvukúnú ɔkvule bv unu. Nsüné ɔlapú ɔkvule pé é bv Bulu mva anyánkpúsa nsüné. Mogyí Kristo Yesu, ogyi nyankpúsa amu. ⁶Mvlési mu nkpa há póhó ahá féé nkpa. Asún ánfi Bulu lópvhá ɔyí féé mó bré wankláántó ni. ⁷Ònɔkwali nde mli bláa, mmédé afunu wa. Íní sú Bulu léle mí ɔbée, mbwéé mu asún ɔkan ɔdapú, mu sumbí ɔyɔpú pú osunápú ha ahá ání bvmegyi Yudafó, mí ambla amú ɔnɔkwali asún tsú Yesusu hógyi iwí ní.

⁸Ndekléá ɔpasua kugyíkvto á, ayin ání amú iwí letin bvtssú ibí fva bɔ mpái. Óbló ntéé nwéengyí mátsiá amútó. ⁹Atsi ámu é bvdída tati ɔkpa wankláánsú. Amú ató dídáhé máwó ansíbi. Bvmádvn imi bwé, wá sika ató, dídá atatiá ibu ibiá dvbi. ¹⁰Atsiá bée bvtényá Bulu ifú bvbwéé yilé. Mú ɔbéha bówa akíle ni. ¹¹Ilehián ání bétsiá así díín, ba iwiasi súan ató. ¹²Mmɔkvhá atsi ɔkpa mbéé, bvsúna ayin ató, ntéé bvgyíi ayinsv. Mboún bvtssía díín. ¹³Tsúfé *Adam Bulu légyankpá bwé asa ɔlɔbwé *Hawa. ¹⁴Megyí Adam é *Satan lémlé, mboún Hawa ɔlemlé, ɔlɔkvusú líí Bulu mblasv. ¹⁵Táme Bulu ɔbzhó ɔtsi nkpa tsvn ikwíusv.^a Ní ɔletalí kítá mu hógyi pú mu abadwetó, ɔleha mu iwí letin, oletsiá nkpa é wankláán.

ɔpasua ɔhande Bwe

3 ¹Asún ánfi bv móbtó. Ní ɔha ɔbwé agywun ání móbwé ɔpasua ɔhande a, alakle agyómá wankláán. ²Imehián ání ɔlala bétsiá ɔpasua ɔhande iwí. ɔbwéé ɔka ɔkvule otsiápu, mu agywuntó da, otegyi iwísu, obú bv mvsu, ɔtchó afjó, otosúná ató é wankláán. ³Ómábwe nta ɔbvpú ntéé ɔhá ání ɔbu iyin. ɔbwéé ɔhá ání ɔleba iwiasi, mu asún lolwií.

^a 2:15 *Tsvn ikwíusv*, ntéé *Tsvn mv abi kwíhésu*. Idesuná ání *Tsvn obíá ɔtsi ámu ɔbzhkuísu*, ntéé *tsvn Yesu ikwíusv*.

Omábwé ɔtrépú, omábwé kóba ɔdwepú. ⁴Obwéé ɔhá ání ɔteki mu wóyísú wankláán, mu abí beba iwiásí, bvtobú mu ɔkpagyíokpasu. ⁵Tsúféní ɔha méyín mu wóyísú kí wankláán á, nkáli ɔbétalí kí Bulu ɔpasua ámusu? ⁶Omábwé ɔhá ání ɔledamlí kluntɔ mɔkúwá ɔpá. Ní megyí alí á, ibéha mu obótsu iwi, Bulu ɔbébití mu tsu fé Obunsám. ⁷Íni fée ɔma a, ilehián ání ahá ání buma ɔpasua ámutɔ kúráá béti mu idayilé. Ní megyí alí á, ɔbekpa wíe Obunsám yibitɔ súpa.

ɔpasua ɔhande ɔbuápu

⁸ɔpasua ɔhande ɔbuápu é ɔbwéé ɔhá ání obú bu musu, ɔma nnonyɔ, ɔtamabú ntá, ɔma sika ɔnsípe. ⁹Ilehián ání ɔbékítá hógyi asún ámúú ılalun ɔwan ámutɔ wankláán, mu klun é méeetrá ha mu ipón. ¹⁰Mlúgyankpa pu agyúmá ıku wa mu ibitɔ, pucɔ mu kí bee ɔlala ma mu iwi, asa amlha mu ɔbwé ɔpasua ɔhande ɔbuápu. ¹¹Alí kén mu ka^b é ɔbwéé ɔtsiá obú bu musu, ɔtamablí ahá iwi asun laláhe, otegyi iwi, ɔbu ɔnɔkwali tógyítótó ni. ¹²ɔpasua ɔhande ɔbuápu ɔbwéé ɔka ɔkule otsiápu, ɔtetálí kí mu abí pú mu wóyísú wankláán. ¹³Ahá bvtobú ɔpasua ɔhande ɔbuápu ání ɔtɔyá mu agyúmá wankláán. Itéhá mu ɔtetálí tóí tsú mu hógyiá ɔbu Kristo Yesutɔ.

Asun ɔjaínhé Kpɔnkpcɔnkɔnti

1 Ti

¹⁴Nde ɔwuló ánfi wanlín sisí fú, táme ndin anší ání nókɔsi ba inu. ¹⁵Mómú ní nde ɔpá wa kúráá á, ɔwuló ánfi ibéha fébi tsiátá oduá ilehián ání ɔha obétsiá Bulu wóyí, igyi Bulu ɔkiankpapu ɔpasua ámutɔ. ɔpasua ámu gyí ɔtan pú ntswiasí kpékplékpéé há ɔnɔkwali asún ámu ni. ¹⁶ɔnɔkwali, aní Bulusúm iwi asún ámúú ılalun ɔwan ámu lómoní. Múgyí,

Kristo^c léle mu iwi súná fé nyankpusa.

ɔjé Wankihé léle mu suná ání yilé ɔbwepú ogyi.
Bulu-abɔpu bowun mu,

^b 3:11 Mu ka ntée ɔpasua ɔhande ɔbuápu tsíhé ^c 3:16 Bulu bu nwuló dada amu akutɔ.

ahá beda mu asún ɔkan súná ɔmá fée.

ɔyító ahá bɔho mu gyi,
Bulu lótsu mu ya ɔsúsú numnyamto.

Afunu Atá Asunápú

4 ¹ɔŋe Wankíhé amu lahíé lé blí ɔbée, bré tráhe amuto á, aku bési Kristosu hógyi. Béyaa asu nú afunu ɔŋé asún pú *ɔŋe laláhe atosunáhé. ²Apinabwébí abwépú afunu ató asunápú anfi bvgyi. Amú klvn tamatráa ha amú ipón.⁴ ³Amúdé ahá hie bée, bukisi atogyihé ku, bumátsiá aká móa akúlu éní. Táme Bulu onutó lóbwé atogyihé amu, ání ahógyipuá babí ɔnɔkwali amu budáa mu ipán, abvgyi. ⁴Tógyítzá Bulu lélé bu alé. Mú su ima aleá abékisí kuku. Ilehián ání abɔho kugyíku, dá mu ipán. ⁵Tsúfē Bulu asún pú mpái ámóó anilabó wólí atogyihé amusu ámu lahá mó lamlí Bulu klé.

Kristo Osúmpú Wankláán

⁶Ní fɔpú asún ánfi tswi apió ámu ansítá, fóbwé Kristo Yesu osúmbi wankláán ání bapú hógyi amuto asún, pú atosunáhé wankláán ámu bvlá fú, fude mótó. ⁷Máyaa asu nú atsi dehen ɔte pú móá imotsú Bulu iwi. Mboún hie fú iwi, afusum Bulu wankláán. ⁸Tsúfē ní fúde nyankpusa oyuluv anfi hie á, labi kplobí ku bu mótó. Táme ní fɔpú Bulusúm híé fú iwi á, ibu alé dvn. Tsúfē oyúla bu mótó há ani séi ánfi anitsie nkpa, pú nkpa ámóó ibéba amuto. ⁹Asún ánfi bu mótó, ilehián ání abɔho mó. ¹⁰(Nkpa ánfi sú anidé iwi laláa yo agyómá ɔwvnlnsú), ani ansí din Bulu ɔkiankpapu, ogyi ahá fée ɔlepú, titriu ahógyipu anfisu ní.

¹¹Suna amú atá ánfi, afuha amú abvgyi móusú. ¹²Máha ɔhaa obu fú kebi. Mboún fú tóitó, fú nkpatxiátó, fú ahádwé, fú Bulu hógyi pú fú iwitúu ibwéé atosuánhe ha amú. ¹³Ní mlefia a, bɔ mbódí afutsia kla Bulu asún suna amú. Da asún ámu ɔkan, afusuna amú ató alu yófun bréá néba. ¹⁴Mákiná

^{4:2} Amú klvn labwé fée tóá bapú dátó wá ogyá, lé tó mó.

Bulu atokiehé ámúú ɔlopvhá fú tsvn mu ɔnósú atɔípvsu, bréá ɔpasua ahande bɔpu ibi dínká fúsú amu. ¹⁵Tsia bwé íní aná, afusi iwí ha mó, méní ahá bówun ání fúde nkpa yø. ¹⁶Tsia kí fú tsiátó pú atosunáhé amu. Tomi bwé mó alí, méní fɔhɔ fúva asún ámu anupú nkpa.

Tsá Abóbwé Há Ahógyipu

5 ¹Mákplvn wa oyin dehen. Mboún tɔi bla mu asún fé fú sí. Kita nyasubi ámu fé alíá fékítá fú apio yinhé. ²Kita atsí dehen amu fé fú yín, afukita mbitebí ámu é fé fú apio tsihé. Máwa amú mba.

³ɔpasua ámu bvkú asurapvá bvhíé buma ɔbvápvsu. ⁴Támé ní ɔsurapu ɔkvu bv abí ntée aná á, ha amú abvbí tsá ilehián ání bégyankpá bwé há amú akwípú ntée amú aná Bulusúm ɔkpasu, puка amú akɔ. Mógyí amósú kí, tsúfē mútegyi Bulu ansí ní. ⁵ɔsurapvá ɔhíé ɔma ɔhaa tɔpú ansí dínká Bulusv, tsíá bɔ mpái ɔpa onyé, kúlí Bulu tsá ide mu hián. ⁶ɔsurapvá mu kle gyí nkpagyí kotóó mó lawú asa ɔna ɔyító. ⁷Bla ɔpasua ámu asún ánfí, méní ɔhaa méebli ɔsurapu ɔkvku iwí asvn laláhe. ⁸Ní ɔkvu méki mu abusuanfɔsv, titriu mu wóyító ahásu á, mómv aladámlí ɔma há hógyi amu. Íní su mu lakpan dun ɔhá ání ɔmohɔ Bulu gyi.

⁹ɔsurapu oduá mu idá bétsiá asurapu adá ɔwvlútá gyí, ɔsurapvá alahɔ tsú nfí aduesie púya, ɔlɔwa ɔnɔkwali há mu kulu. ^e ¹⁰ɔbwéé ɔhá ání ahá buvin ání ɔlobwe yilé, fé abísúkí, afɔshɔ, olosúm Bulu ahá, ^f ɔtɔbúa ahá ání bvde iwicin wúun, ɔlobwe agyúmá wankláán kugyíku.

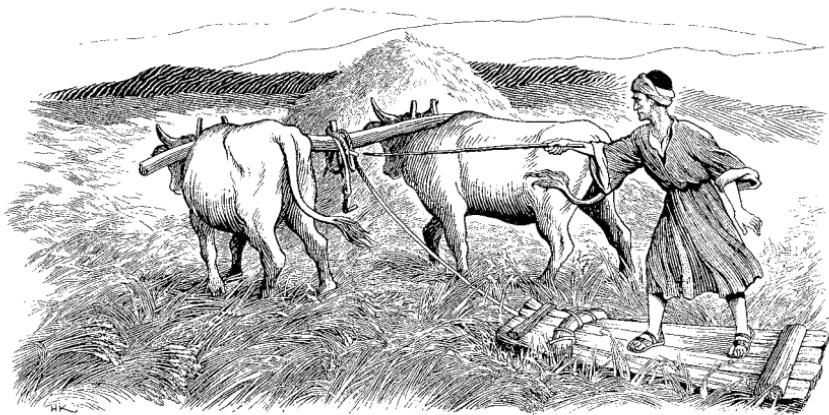
¹¹Máwanlín asurapvá bvmɔkúdan adá wá ɔwvlú ámvtɔ, tsúfē ní amú ɔwvli ihá amú bɔbwé agywun ání bélatsía akúlu a, bvméetrá talí súm Kristo ɔnɔkwalisu. ¹²Íní ibéha bégyi pón, tsúfē batón amú ntam ání beka há Bulu. ¹³ɔma a, bvetbí ɔwvliyø wa, yíntá bré nátí kí ahá wóyító. Megyí ɔwvliyø wule, butemlí ahá iwí asún ablípú, nátí wá ɔnó ahá

^e 5:9 ɔsurapvá ɔmɔkókíná okúlu kí. ^f 5:10 olosúm Bulu ahá ntée ɔtɔfwí ahógyipu ayabiasi.

asúntá, blí asún ání imehián ání békli. ¹⁴Íní su ndekléá asurapu amúvú bwmokúdan amu buwúna tsia akúlu kwú abí, abukí amú wóyísú, méní bumééha aní alupú^g ɔkpa abubli aní iwi asun laláhe kuku. ¹⁵Nde asún ánfi blí, tsúfél asurapu akú badáamlí yó bvbuo Obunsám dodo. ¹⁶Ní Okristoyintse ɔku bv asurapu mu abusuantó á, ɔkú amúsú. Ómási amú tswí ɔpasua ámusu, méní ɔpasua ámu bénya ɔkpa kí amúá buma ɔhaasu.

¹⁷Ilehián ání ɔpasua ámu béká ɔpasua ahandeá bvde amú kpa akó wankláán, wá amú numnyam. Títriu amúá bvtobó mbódí Bulu asún ámu ɔkanda pú mó suná iwi. ¹⁸Tsúfél Bulu asun wanlínhé amu ileblí ɔbée, “Butamawá ɔnantswieá ɔde ayó da ɔnó ikan.”^h Uletrá blí ɔbée, “Agyúmá ɔyçpú bvtéká ikó.” ¹⁹Ní ɔku ɔdá ɔpasua ɔhande asún súná fú á, máhó mó, nkétí fanú mó tsú ahá abanyó-abasá ɔnó asa. ²⁰Wa iyin wa ɔhande ámúvú ɔde lalahe bwé ámu ɔpasua ámu ansítá, méní atráhe bénya ifú.

²¹Nlú Bulu mva Kristo Yesu pú Bulu-abçpu ání alalé ansítá, nde fú hie mbéé, fugyí asún ánfsu wankláán. Mákí

“Butamawá ɔnantswieá ɔde ayó da ɔnó ikan.” (1 Timoteo 5:18)

^g5:14 Ntée olupú ^h5:18 Deut. 25:4. Mó así gyí, “Butamalé ɔkwén pú ibí tsítsi ɔsulútó.”

ɔhaa ansítá ntéé fútí fitátó ki. 22 Mákɔsí tsíá yáí ɔha ɔpasua ɔhande. Máwa iþi ɔha bambá lalahébwetó. Ha fú iþi itin brégyíbré.

23 Fú ɔmétó iló ámu su mátsiá nu ntsu wule, tsia nu ntá kpaloþí-kpaloþí.

24 Aku lakpan mejaín. Mú su bvtókósí wun mó bíti amú isu. Aku klé é lejaín, ɔma asa itelun ɔwan. 25 Alí kén yilébwé tamañáin ní. Ní umókósí lin ɔwan kúráá á, itebelin ɔwan ɔma.

6 1 Illehián ání nkpaþí bubu ɔpasua ámvtó békhe bú amú awié, méni ɔhaa mókpoí Bulu mua ani atosunáhé amu. 2 Illehián ání amúá amú awié bubu ɔpasua ámvtó bóbú amú awié amu dun. Séi kúráá illehián ání bóbú amú dun ní, tsúfé ahógyipu bugyi, bvtódwé amú é.

Afunu Atosunáhé Pó Atonyahé Onutó

Íni aná gyí tóá fusúna amú, afuwa amú atetó-ɔnlín abubwé ní. 3 Ní ɔku lósuná ató laláhe ku, múa ani Wíe Yesu Kristo asun blíhé pú Bulusúm atosunáhé amu imená á, 4 idesuná ání ɔhá amú dé iþi tsu. Oneyín tóto, nwéenkpanyí labúlá mvtó. Múá itedálí tsu mótó gyí ɔnsípe, itré, isia pú agywun laláhe. 5 Asún ání imedéhián iþi nwéen ahá ánfí odu bvténatí gyí. Amú agywun lawú, bvtamablí ɔnɔkwali. Amú odu butosúsú ání Bulusúm igyi ɔkpa kuá fótsvn mósú nyá iþi.

6 Labi kpónkpontí bu Bulusúmtó ní tóá anibú yaí legyi ani ansí. 7 Tsúfé anumópu tóto ba ɔyítá, anuméetalí pú tóto tóto é nátí. 8 Mú su ní anibú atogyihe pú ató didáhé a, mliha mó kpán igyi ani ansí. 9 Ahá ání bvtékleá bonyáá ató á, ibwébwéébwé bvtékpá wíe isóki pú ayibitó. Amú mimlala tekpá amú yówie iþi tsin múa lalahetó, hí amú. 10 Tsúfé kóbadwe tópú lalahé kugyíku ba. Mú ɔma aku bagya alu, bafwí dalí hógyi amvtó, ilahá amú bude awirehó tsotscootsó gyí ní.

Paulo Asún Tráhe

11 Timoteo, fu mó á, Bulu ɔha fugyi. Mú su ha íni aná iwa ifó fú wá. Hie fú iþi, afubwé tóá iða ɔkpa. Bo mbódí

afuha yilébwé, Bulusúm, hógyi, ɔdwé, kluña pú iwiásibá itsía fútó. ¹²Kó hógyi ikó wankláán ámu. Fú ibí bédá nkpa ámóú itamatá, Bulu obékie aní mó ɔma amu. Nkpa ánftí sú Bulu léti fú ní. Mú su fobwií ɔnó ahá tsotsɔtsɔ ansító, gyi fú hógyi iwi adánsie ní. ¹³Nlií Bulu, ogyi tógyító nkpa Ḍhapú mva Kristo Yesuá olegyi iwi adánsie wankláán Pontio Pilato ansító, nde fú hié, ¹⁴mbéé, fukíta mbla ánftí féétó wankláán. Mási mótsá kpéfun ekeá aní Wíe Yesu Kristo ɔbélé iwi ɔwan. ¹⁵Bulu ɔkukúnú ɔkvle amu ilehián ání abékanfú. Mu nkule pé gyí Otúmípu, awié féétó Owíe. Mu ɔbélé Kristo súná bré wankláán ámóú mu onutó ɔlehie yái ámu. ¹⁶Mu nkule pé tamawú, otsie ɔwankíkpá ání ɔhaa tamatálí kpúkpé mánta mu. ɔhaa mókúwun mu kí, ɔhaa móowun mu é ekekéeké. Mu kle gyí obú múa túmi bré féé! *Amen!

¹⁷Bla oyí ánftí iwi anyapú fee, bumátsu iwi. Bumápu ansí dínká kóba anfí iméetsiá yá ánftisú. Mboún bvpúvú ansí dunka Bulusu. Mutéhá aní tógyítóá abópvnyá ansigyí oyí ánftí. ¹⁸Bla amú fee, bvpúv amú kóba bwé yilé, amú yilébwé imoni. Busánkí ibitó abukie ató. ¹⁹Ní bvde íní bwé á, bvde atonyahé yái há bré ámóú ibá ámu. Amú ibí bédá nkpa onutó ámu.

²⁰Timoteo, kítá itó ámóú Bulu lahá fú ámu wankláán. Asún ání ima así, imosuná Bulusúm mádalí fú ɔnó. Máwa iwi mimlá nwéengyí ání itamasúná Bulusúmtó. Aku butowá afunu bee, asúnbi igyi. ²¹Tsúfé aku batsvn mósú sí Kristosu hógyi.

Bulu ogyíi mlí bvale.

Ȼwulú Nyɔɔsiá Paulo Lówanlín Sísí Timoteo

1 ¹Mí Paulo mó á, Bulu apé su ngyi Kristo Yesu sumbí ɔyɔpú. Ȼlɔwa mí ɔbée, nyéda nkpa ámúú ɔlehié tsun Kristo Yesusu ámu ɔkan.

²Mídé Ȼwulú ánfí wanlín sisí fú, mí bí ɔdwepú Timoteo. Ani Sí Bulu mva ani Wíe Kristo Yesu buwúun fu nwé, abugyi fu bvalé ha fú iwilwii.

Ipánda Pú Atetɔ-ɔnlún Wa

³Nedá Bulu ipán. Mu ndepu klvn ání umeđé mí ipón ha súm, fé mí anáin. Timoteo, ní nde mpái bɔ ɔpa móa onyé á, ntekáín fúsú brégyíbré. ⁴Ní nekáín ntsúá felin bréá ndenatí sí fúsú a, ntekleá nówun fu, méni ansigyi bóbulá mító. ⁵Ntekáín hógyiá fubu ɔnɔkwaliṣu. Hógyi anfí odu légyankpá tsíá fú ná Loitɔní. Uleträ tsíá fú yín Eunike étá. Nahogyiá mó odu bu futɔní. ⁶Íní su nde fú kaín ání fuháa Bulu atokiehé ámúú ɔleha fú bré ámúú nɔpu ibi dínká fúsú ámu ɔnɔ iwa oyá tsíá mító. ⁷Tsúfē Bulu méha ani ɔnjéá abópunyá ifú, mboún móá itehá ani túmi, ɔdwé pú iwisvuyí.

⁸Mó su máha ani Wíe asún ámu blí iwa fú péli. Máha mí obudu é iwa fú péli. Mboún wa klvn Bulu túmitɔ, afvtsula wun iwɔsun ání ilehián *asun wankláán ámu su. ⁹Bulu lɔhɔ ani nkpa. Ȼleti ani ɔbée, abémlí mu aha wankíhé. Megyí tɔtɔ anulbwé su. Mboún igyi tóá mu onutó ɔlɔbwé agywun ání ɔbɔbwé asa oyí lebelun. ɔbée, ɔbówa awitɔle há ani, dwé ani tsun ania Kristo Yesunuɔ ikułbwesu. ¹⁰Támé séi á, Bulu lalé mu awitɔle amu ɔwan tsun ani Ȼhɔpu Kristo Yesu ibásu.

2 Ti

Muléyintá lowu túmi, ɔlele nkpa ání itamatá ɔwan súná aní tsun asun wankláán ámusu.

11 Bulu layái mí mu asun wankláán ámu ɔkan ɔdapú, mó sumbí ɔyɔpú pú mó osunápú. 12 Mú sú nde iwlcsin ánfi odu wúun ní. Táme mmedé péli nya, tsúfē nyin ɔhá ání nahogyi. Nyin ání ɔbetalí gyo itó ámúú ɔlɔpvwá mí ibitó ámu iwi alu yɔfun mu ɔbáke. 13 Kita ɔnɔkwali asún ámúú nosuná fú ámutó. Yo mósvu afuhɔ Kristo gyi tsia. Dwe fú aba, tsúfē fúa Kristo Yesunyɔ mlulabwé kule. 14 Óhje Wankihé amúú ɔbu anitó ámu ɔtsáa fú, afatali gyo itó wankláán ámúú ɔleha fú ámu iwi.

15 Fuyin ání ahá ámúú bvbv Asia, Figelo móa Hermogene bvbv amútó amu féé banátí sí mí. 16 Aní Wíe owúun Onesiforo wóyító ahá nwé, tsúfē mulétsiá wá mí ansigiy. Omenya mí obudí péli. 17 Bréá ɔleba Roma wúluto á, olodunká mí kpéfun bréá olowun mí. 18 Aní Wíe owúun mu nwé mu ɔbáke amu! Fuyin alia ɔlɔbvá mí nkpa tsɔtsɔctsɔsu Efeso wúluto.

Isá ɔkɔpú Wankláán

2 1 Íni sv mí bí, ha Bulu awítóle amúú ɔlɔpvtsvn Kristo Yesusu ámu iwa fú ɔwvnln. 2 Pv asún ámúú neblí, fonu ahá tsɔtsɔctsɔ ansító ámu wa ahá ání bvbv ɔnɔkwali ibitó, méni amú é bétalí súná aha bambá.

3 Tomi afuwun iwlcsin ámúú anidéwúun amu, fé Kristo Yesu isá ɔkɔpú wankláán. 4 Isá ɔkɔpú ɔkvku tamatráa kí ɔma, tsúfē odekléá obégyi mu ɔhande ansí. 5 Ali kén ɔsrú ɔtsiípú ɔkvku tamanyá 1sugyí atokiehé, nkéti alagyí ɔsrú amu mblasu ní. 6 ɔdɔtɔpvá ɔbu nsi tégyankpá dá ató pɔpwé ɔnɔ. 7 Gywun asún ánfi nabláa fú ánfi iwi. Aní Wíe é ɔbéha fónu mó féé asi.

8 Kaun Yesu Kristo, Owíe *Dawid mu na ámusu. Mu Bulu lɔkvusúa tsu afúlitó. Múgyí asun wankláán ámúú ndeblí ámu ní. 9 Asún ánfi sú nde iwlcsin wúun, bawá mí ikan fé lalahé ɔbwepú ní. Táme bvmɔkúwá Bulu asún ámu mó ikan. 10 Ahá ámúú Bulu lalé ámu sv natomi ɔkpagyíɔkpasu nde iwlcsin

wúun, méni Bulu ɔbótsvn Kristo Yesusv hɔ amú nkpa, amú ibi bédá numnyam amúvú itamatá ámu. 11 Asún ánfti bv mútó.

“Ní ania mvnyɔ awú á,
ania mvnyɔ obétsiá nkpa.

12 Ní atomi wun iwicin á,
ania mvnyɔ abégyi iwíe.

Ní akíná mu a,
mu é obékiná ani.

13 Ní animá ɔnɔkwali a,
mu mū á, ɔnɔkwalipu ogyi,
tsúfē ɔtamatú atsvnó tswi, lápú mu ɔdandu tsú
mū ekekéeké.”

Agyúmá ɔyɔpúá Olegyi Bulu Ansí

14 Tsia kain amú asún ánfti. Tɔi kpla amú Bulu ansító fεε, bùmátsiá tré asúnsú. Labi kvkvu ima mütó, tsúfē mū odu abwepú butehí. 15 Bɔ mbódi afvhɔ idá Bulu ansítá, fε agyúmá ɔyɔpúá mu agyúmá ma mu péli, otosúná ɔnɔkwali asún ámu wankláán. 16 Asún ání ima asi, imosuná Bulusúm mādali fó ɔná, tsúfē itehá ɔha mua Bulunyɔ nsiné tɔwá ifá. 17 Alí ámúvú ɔlɔ tekléí ámu a, alí asún ánfti ablípú asún é tekléí ní. Amú akv gyí Himeneo mua Fileto. 18 Bafwí dali ɔnɔkwali ɔkpa ámvsu yɔ́ budeblí bee, kusú tsú afúlitɔ laba bɔtsvn, bude akv hógyi yintá. 19 Támē ntswiasi ámúvú Bulu lówa há hógyi amu ilí kínkíínkín. Asún ání bɔwanlín dínká ntswiasi ámvsu gyí, “Ani Wíe yin ahá ání bvgyi mu kle.” Nyɔɔsi é gyí, “Ohagyíha ání ɔtetí mu iwi ɔbée Okristoyin a, osíi lalahé bwé.”

20 Mégí sika pεpe múa sika futútú ató pé tetsiá wóyí yílétó. Oyí múa isi ató é tetsiá iuv. Bvtobú iku dvn kv. 21 Ní ɔku ɔlé mu iwi lé

*Sika pεpe múa sika futútú
pó oyí múa isi ató ní.
(2 Timoteo 2:20)*

lalahébwetɔ́ á, Bulu telé mó yáí. Alabwé ɔhá ání alasí iwi há, ɔbu labi, mu Wie Bulu ɔbópu mu gyi gyuma wankláán kugyíkv. 22 Íni su le fú iwi tsu nyasubi múa mbitebí mbagyítɔ́. Fówun fúa ahá ámúú bvtɔ́pú iklvn wankihé kpólí Bulu ámu ansí bédinká yilébwε, hógyi, ɔdwε pú iwilwiisuv. 23 Le fú iwi tsu nwéengyí ání uma labi, itɔ́ wankláán kuku méedali tsu móttó, tsúfε fuyin ání itré pé itetí. 24 lma aleá aní Wíe osúmpó ɔbóbwε ɔtrépó. Mboún ilehián ání ɔbówa awítɔ́le há ɔhagyíha, ɔbóbwε osunápó wankláán, otenyá klvn há ahá ání amú asún bu ɔnlın. 25 Illehián ání obénya klvn tɔ́í kplá ahá ání bvtɔ́kúsú líí Bulu asún ámusu. Fíalı Bulu obówun amú nwε, há amú bédamlí kluntɔ́, bí ɔnɔkwali amu, 26 iha amú ansí iba asi. Fíalı ibéha amú bédali tsu ɔbunsám amúú ɔbée bugyíí mu asúnsú, abubwε mu apé ámu ayibitɔ́.

Nke Tráhe Amvto Asún

3 ¹Táme mí bí Timoteo, bí ání ɔyítɔ́ bówa ɔnlın nke tráhe amvto. ²Tsúfε ahá bóbwε awuṇsípó, bóbwε kóba adwepó. Bóhɔ amú iwiṣu gyi, bótṣu iwi, bésia ahá, bwmóonu amú akwiúpó asún, bwméeyi ahá aye, amú iwi méetin, ³bwmódwε ahá, bwméesi asún kíé, bóbwε ahá iwi asún ablípó, bwméetalí gyi iwiṣu, bóbwε awuntɔ́linpv, bwmódwε itɔ́ wankláán kuku. ⁴Béle ahá há, bwmóosusúu asún iwi, békı amú iwiá bvdun ɔhagyíha, bódwε ɔyítɔ́ ansigyí sí Bulu. ⁵Bóbwε iwi fé Bulu budesúm, táme békina mu túmi. Le iwi le ahá ánfı odutɔ́. ⁶Amú odu bvtebítíwíe ahá wóyítɔ́, dámlí atsiá amú ansítɔ́ ma ɔnlın agywun. Atsi ámu odu á, lakpan lamlí amú atɔ́ suráhé, ɔwɔ́l laláhe labvílá amútɔ́. ⁷Butekleá bónu ɔhagyíha atosunáhé, táme bwméetalí bí ɔnɔkwali amu ekekeekε. ⁸Ali ámúú Yane mua Yambre bɔ́kusú líí aní náin Mosesu ámu a, alí ahá ánfı é bakúsú líí ɔnɔkwali asún ámusu ní. Amú agywun lawú. Hógyitɔ́ é á, buma ɔlúkpá. ⁹Táme bwmóoyɔ́ nkpá dun ali, tsúfε amú mimlá bélın ɔwan, ɔhagyíha obówun. Alí ileba Yane mua Yambresu ní.

Paulo Asún Tráhe

10 Timoteo, fú mó fuyin mí atosunáhé féé, mí tsiátó, tóá ɔkpa ngya, mí hógyi, mí iklunya, mí ahá iwí ɔdwé pú alia notomi wun ipian, **11** alia ahá bedinká mísú pú mí asun wunhe. Múá ileba misu Antiokia, Ikonion pú Listra ɔmátó. Notomi, ani Wíe léle mí tsú mó féétó. **12** Lélé mó á, ɔhagyíha ání odekclé obóbuo ani Wíe Kristo Yesu, ɔbwéé Bulu apé á, ahá butedínká musu. **13** Táme aha laláhe pú ahá asisípu mó á, býo amú lalahebwesu dun ali. Bénatí mlé ahá, ahá é bémle amú. **14** Táme fú mó á, kítá fú ɔnɔkwali amúú fakásí, fú onutó fahó mósú gyí amutó kínkíínkín, tsúfél fuyin ahá ámuú bosuná fú ató ámu wankláán. **15** Tsú fú nyebitó ɔpá febi Bulu asun wanlínhé amú. Mú ɔbétalí há fú nyánsa fópuhó Kristo Yesu gyi ní. Mú su Bulu ɔbóhó fu nkpa é ní. **16** Bulu asun wanlínhé ámu féé itsú Bulu onutó wá. Ibu aleá bópusúná ɔha, pükíná asún há ɔha, pótswíí ɔha, púbólá ɔha, ibéha yilébwé bémantá mu, **17** méni ibéla Bulu ɔha bwé wankláán, ɔbófun ha gyumagyihé wankláán kugyíku.

4 **1** Nlú Bulu mua Kristo Yesuá ɔbéba begyi akiankpapu pú awupú asún, obébegyi iwíe ansító, nde fú ɔlá da mbéé, **2** fudáa Bulu asún ámu ɔkan. Ní fúbu ɔkpa o, fuma ɔkpa o, mási mó bli. Nya klun afutswii amú. Kina asún ha amú. Wa amú atetó-ɔnlín, afusuna amú atosunáhé wankláán ámu. **3** Tsúfél bré ku ibá, ahá büméetrá ya asu nú atosunáhé wankláán ámu. Bobwe tóá iletisiá amú, náti dúnká ató asunápú oduá bósuná amú tóá budekcléá bónu. **4** Békiná ɔnɔkwali asún ámu yóbuo ɔte. **5** Táme fú mó á, ha fú ansí iba asi ɔkpagyíɔkpasu. Tomi afuwun iwíssin. Blí asun wankláán ámu wankláán, afubwe agyómá ámuú Bulu léha fú ámu mo ɔnó.

6 Mí mó á, bré lafun ání bópu mí obugya wúlí asi fé ntá há Bulu fé afodéé-abotó. Mí lowu lafun. **7** Nakó ikó wankláán ámu tá. Natsíi ɔsrú amú é tá. Nakítá hógyi amutó kínkíínkín. **8** Séri á, tóá ida gyo mi gyí ısvagyí atokiehéá Bulu tɔpúhá ahá ání babwé yilé, ani Wíe Yesu, ogyi asún ogyípú ɔnɔkwali pú amu ɔbópuhá mí eke yilé ámuú obéyinkí ba amu. Táme

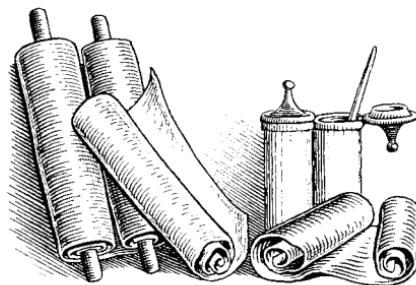
megyí mí nkule ɔbɔbwé íní há. Obéha ahá ámúú buðe mu yinkí bá ɔkpa kú amu é fée.

Paulo Onutó Iwí Asún

9Bɔ mbódí afukɔsi ba mí wá, **10**tsúfē ɔyító ató de Dema ansigyí wa. Mú su alayínkí mí ɔma, nátí ɔyó Tesalonika wúluto. Kreske ɔyó Galatia, Tito é ɔyó Dalmatia. **11**Luka nkule bu mí wá nft. Mú su ní febá á, kpa Marko buo iwí, tsúfē ɔtetsá mí agyúmá yɔ. **12**Nawá Tihiko sisí Efeso. **13**Tsu mí ligá pú mí nwulú ámúú nesi tswi Karpo wá Troa wúluto ámu ba mi. Mátan nwulú ámúú idùn nwulú-kpákpású amu ésú.

14Kɔóbrí ató ɔbwepú Aleksandro lípu lalahé ku gyi mi. Ulehan mi wankláán. Ani Wíe ɔbéka mu iko. **15**Kí fú iwí wankláán musu, tsúfē ɔlɔkusú líí ani asun blíhé fée.

16Bréá ahande beha bée nléé mí ɔnó á, ɔhaa mélíú mí ɔma. Amú fée besrí sí mi. Bulu osíkie amú. **17**Táme ani Wíe lélíú mí ɔma, ɔlɔwa mí ɔwunlín. Mú su netalí bláa amú asún ání nde fée, méní ahá ání bvmegyí Yudafé fée bónu. Alí Bulu lípulé mí tsú lowutó ní. **18**Ani Wíe ɔbelé mí tsú lalahé kugyíkutó. Obékpa mí pvtó alu yówie mu ɔsúú iwíegyí ámuto. Numnyam ibwée mu kle bré fée. *Amen.

Nwulú móá ɔwanlin-ató ni. (2 Timoteo 4:13)

Iklá

19Nehá Priska mua mu kulu Akwila pú Onesiforo wóyító ahá fée itsiá. **20**Erasto lésin Korinto wúluto, Trofimo é délo. Mú su nesi mu yáí Mileto wúluto. **21**Bɔ mbódí afuba asa atsalibí ifun. Eyubulo mua Pude, Lino mua Klaudia pú apió ámu fée behá fú itsiá.

22Ani Wíe ɔkpáa mli, ogyi mli buale.

Ɖwulúá Paulo Lówanlín Sísí Tito

Itsiáha

1 ¹Mí Bulu osúmbi Paulo, ngyi Yesu Kristo sumbí ɔyɔpú dé ɔwulú ánfí wanlín.

Bulu léle mí ɔbée, mbéha ahá ámúú alalé ámu abutra nya hógyi tsia. Mí ansuna amú abubí ɔnɔkwaliá ibéha amú bétсиá tsíatzá ilegyi mu ansí. ²Fówun iha amú abudunka ansí nkpa ání itamatású. Bulu tamawá afunu! Muléhie mó yáí asa ɔyí lebelin. ³Aní Nkpa Ɖhópu Bulu léle mu asún ánfí ɔwan mu onutó brétó, ɔlppuwá mí ibitɔ ɔbée, ndáa mó ɔkan.

⁴Nde ɔwulú ánfí wanlín sisí fú Tito, ání fúgyi mí bí onutó Kristo hógyi amutɔ.

Aní Sí Bulu mua ani Ɖhópu Kristo Yesu bugyíi fu bvale, abuha fú iwilwii!

Tito Gyumagyihé Kreta

⁵Tóá svá nesi fú yáí Kreta ɔmátó gyí alá fómɔ ani agyúmá ɔnó inu, yáí ɔpasua ahande wúlugiyúlusu fé alá nebláa fu. ⁶Imehián ání ɔlala bétciá ɔpasua ɔhande iwi. ɔbwéé ɔká ɔkvle otsiápu, mu abí bugyi ahógyipu. Bvbúu ató; bvbúbwé nyebí laláhe. ⁷Íníá Bulu agyúmású ɔpasua ɔhande amu déki su á, ɔlala mátsiá mu iwi. ɔmábwe ɔhá ání ɔtamahó ahá asún, ntéé ɔtɔkósí nyá ɔblí, ntéé ɔtɔbú ntá, ntéé otekle iకó ntéé ɔbu sika ɔnsípe. ⁸Mboún ɔbwéé ɔhá ání ɔtɔhó afɔó, ɔtɔbwé yilé, ɔbu nyánsa, mu asún da ɔkpa, mu iwi letin, otegyi iwisu. ⁹ɔbwéé ɔhá ání asún ámúú bosuná mu amu ibu móntó. Ilehián ání ɔbékutá móntó kínkíínkín, méní

Tito

obetalí há ahá bóbou atosunáhé wankláán ámu, tálí gyi ahá ání bégyi atosunáhé amu nwéen ésú.

10 Tzá svá nde íní bli gyí, ahá tsotsotsó bakúsú líí atosunáhé wankláán ámvsu, bvde asón ání ima labi pumlé ahá. Títriu ketétúñ mblasu agyípú amu dé íní bwe ní. **11** Illehián ání mléka amú itin, tsúfél bvde atzá imehián ání bosunátz. Íní lahá abusuan tsotsotsó bafwí ɔkpa. Bvde mó bwe é pódunká sika ɔkpa laláhesu tsú ahá wá. **12** Kretafó ámu onutó yébi ɔhapú ɔku kúráá léblí ɔbée, “Afunupu, mbwíkítá-ató, apotsuapu pú awuliyopú Kretafó buugyi.” **13** Onokwali asón ánfi gyí. Mó su kina ha amú kínkíinkín, méni amú Kristo hógyi ɔnó bówá ɔnlun. **14** Abusi Yudafó ɔte nu, si ahá ámúú bakíná onokwali amu atosunáhé ésú gyí. **15** Dhá ání mu iwi létun Bulu ansítá á, tógyítá iwi létun ha mu. Táme tóz iwi métun ha lalahé ɔbwepúá ɔtamahó Yesu gyi. Lélé mó á, mu agywun layíntá, mu klun é ilasí mu ipón ha su ɔtamabí yilé ntéé lalahé. **16** Bvtópú ɔnó bli bée buyin Bulu, táme amú bwéhé losuná ání bumeyín mu. Bubu Bulu nyányáa, bvtamabú mu, bvtamatálí bwé itó wankláán kuvvukv é.

Atosunáhé Wankláán

2 **1** Táme fú mó á, suna amú tzá ilekanáá atosunáhé wankláán ámu. **2** Suna ayin dehen amu abugyi iwisu, abubwe ahá ání obú bu amúsú, butegyi iwisu. Bvhíe kíta amú hógyitó kínkíinkín. Budwéé ahá wankláán, abuhíe tomi. **3** Suna atsi dehen é abutsia tsiátzá ilekanáá Bulu osúmpú. Bumábwe ahá iwi asún ablípú, ntéé ntakpan anúpu. Mboún busúna tzá ibu alé. **4** Amú atosunáhé tha mbitebí ámu abudwe amú akúlu pú amú abí. **5** Buggyí iwisu, abuha amú iwi itin. Bubwéé atsiá bvtéki amú wóyísú wankláán, bvtbwé yilé, bvtobú amú akúlu, méni ɔhaa móókpí Bulu asún ámu.

6 Tóz kpla nyasubi é abugyi iwisu tógyítá bóbwetó. **7** Fú onutó é bó mbódí afule tsiátzá wankláán suna, fú bwéhé kugyíkvtó. Ha fú ansí ipé, afusuna onokwali asún ámu tsu fú kluntó. **8** Suna onokwali amu, méni ɔhaa méetalí kusú líí

fú atosunáhésu. Fówun péli békítá fú alupú, ní bu menya ɔlala blí tsú aní iwi.

9 Suna nkpa bí é abubu amú awié ɔkpagyíɔkpasú. Bubwéé tógyítá igyi amú awié amu ansí. Bumátsiá lé amú asún ɔnó. **10** Bumáwi amú awié, mboún buwáá ɔnɔkwali ha amú tógyítótá, méní amú bwéhé béha ahá ansí bégyi aní nkpa ɔhópu Bulu atosunáhé amu iwi.

11 Tsúfé Bulu lalé mu awítóle ɔwan. Mógyí, odekcléá ɔbóhó anyánkpúsa féé nkpa. **12** Mu awítóle amu ulasúná ání ilehián ání abési lalahe bwé, sí aní ɔwólı laláhe ɔmagyáa, gyi iwisu, bwé yilé, aní asún igyi mu ansí ɔyí ánfító. **13** Bré ánfi anidé ɔkpa kú há eke yilé ámúú Bulu ɔkpɔnkɔntí, ogyi aní ɔhópu Yesu Kristo ɔbélé mu numnyam ɔwan ánfi. **14** Mulótsulá bɔmɔ mu aní su, méní ɔbélé aní tsú lakpan kugyíkuto. Ótun aní iwi, pu aní bwé mu onutó ahá, aní ansí ipé yilébwesu.

15 Suna íní aná, afutó kpla amú abugyi móisú. Fubu ɔkpa wá tyin wá amú, ní bu medébí bwé. Máha ɔhaa ɔki fú ansító kótikótí.

Okristoyin Tsiátó

3 **1** Tsia kaín amú abuba iwiásı ha ɔmá akpapú, abugyi ahante mblasu, abubu amú. Bukú ání bóbwé tóá igyi yilé brégyíbré. **2** Bumáblí ɔhaa iwi asun lalahe, bumágyi nwéen é. Mboún bubwéé ahá ání bolwií, abuba iwiásı ha ɔhagyícha. **3** Tsúfé bré ámu a, aha mimláhe aní é anigyi. Asutó lówa aní ɔnlın. Anulófwí, mlí nkpa bí há ɔwólı lalahe pú atzá itowá ɔha ansigyi. Anuléyintá bré súsú lalahe móa tóá ideo aní ansí pe iwi. Ahá bolu aní, aní é anulólu amú. **4** Táme aní nkpa ɔhópu Bulu léle mu awítóle pú ɔdweá ɔbu ha aní ɔwan. **5** Oléle aní, táme megyí yilé kuku anulóbwé su, mboún mu nwewúun su. Olotsun ɔhe Wankihé amusu fwí aní lakpan lé anisu, ɔlakwí aní, há aní nkpa ɔpwé. **6** Olotsun aní ɔhópu Yesu Kristosu, tséí ɔhe Wankihé amu wólí anisu. **7** Olébwé aní ali, méní ɔbówa awítóle há aní, tsú mó ání aní asún da ɔkpa, fówun aní ibi béda nkpa ání utamatá ámúú anidé mó ɔkpa kú amu. **8** Asún ánfi bu mótsó.

Tito

Yiri iwi afusuna mó wankláán, méni ahá ámúú amú ansí dun Bulusu ámu bétsiá bwé yilé brégyíbré. Múgyí tóá ibu alé, ibówa labi há ɔhagyíha ni. ⁹Mápu iwi wá mimlá nwéengyí, anáin 1líntó kláa, pú mbla ámu iwi itrétó. Labi ma móts kugyíkutó. ¹⁰Tóí kpla ɔhá ání ɔtetí itré wá ahá nsiné tse nyó pé. Mú ɔma a, si mu asún. ¹¹Bí ání ɔhá ámu odu nwuntó bu oklún. Oyin ání lalahé mudébwé. Alahá mu iwi pón dodo.

Paulo Asún Tráhe

¹²Nenyá wá Artema ntéé Tihiko fú wá pé, bɔ mbódí afubótu mí Nikopoli wúlutó, tsúfē nabwé agywun ání nétsiá unu atsalí bí. ¹³Bɔ mbódí afusi mbla osunápú Sena mua Apolo ɔkpa wankláán. Tóto imáhián amú ɔkpató. ¹⁴Ha aní pi amu é abubí aliá butobúa aba agyúmá yɔ wankláán, méni bétalí kí ahá ání buma tótósu. Fówun bwmóobwé ahá ání amú iwi mówa labi.

¹⁵Ahá ámúú bvbv mí wá nfi ámu féé behá fú itsiá. Ahá ahógyipu amúú butodwé aní ámu itsiá.

Bulu oyíi mli féé bvalé.

Ȼwulúa Paulo Lówanlín Sísí

Filemon

Itsiáha

1-2 Mí Paulo ání nda obu Kristo Yesu su pú ani píó Timoteo dé Ȼwulú ánfí wanlín. Anidé mó wanlín sisí fú ani píó Ȼdwepú, fúgyi ani agyúmáybá Filemon, fúa ani píó tsíhé Apia mva ani agyúmáybá ání ogyi ɪsá Ȼkɔpú Arkipo mva Kristo ɬpasua ámúú bутefia fú wóyítá amu féé. 3 Aní Sí Bulu mva ani Wíe Yesu Kristo bugyíi mlí buale, abuha mlí iwilwii.

Filemon Ȼdwe Pú Mu Hógyi

4 Opío Filemon, ntédá Bulu ɬpán fú nwunsu brégyíbréá nde mpái bɔ. 5 Tsúfē ndenu alíá fude Bulu ahá féé dwe, fóde ani Wíe Yesu hógyitɔ kínkíínkín. 6 Nde Bulu kokóli mbée, ɬháa afvtalı bla ahá fú hógyi iwi asún, méní ibéha fónu itɔ wankláán ání anulanyá Kristo búotɔ asi. 7 Mí píó, Ȼdwéá fúbu lahá ansí de mí onutó óó gyí, ilawá mí atetɔ-ɔnlín. Tsúfē fú awítɔle lahá Bulu ahá klvn ladí amú asi.

Paulo ɬpabwií Onesimo Nwunsu

8-9 Íni su nétalí wá klvn kólí fú atɔ. Teki mbu Ȼkpa híé fú mbée, fubwéé tzá ilehián Kristo su. Táme Ȼdwe ámúú mbu ha fú ámu su ndekléá nɔkulí fú mboún. Mú su tsu mó ání mí oyin dehen Paulo, ngyi fú nyáwíe Yesu su, séi nda obu dé fú kvlí. 10 Nde fú kokóli mbée, fubwúun mí bíá nda obu asa nakwúú mu, ogyi Onesimo nwé. 11 Mu dá ámu asi gyí ɔbu labi. Teki Ȼmɔwa labi há fú bréá ɬlesrí sí fú, táme séi mó ɔbu labi há mía funyɔ.

Flm

12Ntɔdwé mu tsú mí klvntɔ, támē nde mu yinkía sisí fú.
13Tekí ndekléá néha mu otsia fú otsiákpá mí wá nfi, ɔtsa mí
 bré ánfi nda obu Bulu *asun wankláán ámu ɔkan da su ánfi.
14Támē mmedékléá nɔbwé tɔtɔ tsun fú ɔma. Mmedékléá
 néhie fú é. Ndekléá itsu fú klvntɔ.

15Tsu mū fee, Onesimo lésrí sí fú bré itinbító, méni ɔbélá
 betsiá fú wá bré féé. **16**Otráa omegyí ɔkpábi. Alamlí opió
 ɔdwepú onutónutó há mí. Múá idvn a, falányá ɔkpábi pú
 opió dvn mí séi.

17Mú su ní fuyin ání fú bá gyí mí á, mórmú kpla mu wa
 iwitɔ fé alia fɔbwé mí. **18**Ní ɔlopv ulá ku gyi fu, ntéé ɔde
 fú ikɔ ku á, bu mó tswi mi. **19**Mí Paulo onutó lapó mí ibi
 wanlín íní, “Néka fú.” (Ima aleá néblí mbéé, fú onutó ámu
 óó á, mǐlshɔ fu nkpa.) **20**Íní su mí píó ɔdwepú, aní Wíe su
 wa labi ha mi. Ha klvn idí mí así Kristo su.

21Nyin ání fónu mí ɔme bwé dínká tóá nawánlínsú. Nyin
 ání fɔbwé mó dvn ali kúráá. **22**Mú ɔma a, bɔ mbódí afvla
 ɔdikpa yai mí, tsúfé nde ɔkpa kúá Bulu ɔbɔsɔ fu ɔnó, néba
 mli wá.

Iklá

23Epafra ání mía mwnyɔ anida obu Kristo Yesu su ɔhá
 fú itsiá. **24**Ali kén mí agyúmáybá Marko mua Aristarko pú
 Dema mua Luka é bəhá fú itsiá ní.

25Aní Wíe Yesu ogyíi mli bvalé.

仇wulúá Bəwanlín Sísí Hebrifɔ

Bulu Asón lna Mu Bi Ámvsu

1 ¹Bímbí ámu a, Bulu lótsun ɔkpa ɔtsan-ɔtsansu tói kplá ani anáin bré tsɔtsɔtsɔtɔ tsun mu ɔnósú atɔípúsú. ²Támé séi ánfi oyí ibá bɔmɔ ɔnó ánfi mó á, alatší kplá ani tsun mu Bi ámvsu. Muyí ɔhá ání Bulu léle ání ógyi mu ató ní. Mu Bi ánfisu ɔlɔtsun bwé tógyítá. ³Musu Bulu ɔkpɔnkɔnti numnyam tɔwánkí tsun. Muyí ɔhá ání ɔlehie han Bulu, ɔde mu asón ámúú ibu túmi ámu pukí tógyítású ní. Bréá ɔlɔgyvráa ani tá á, oletsia ɔsúsú Bulu Otúmípu amu gyɔpisu.

Bulu Mu Bi Ámu Lófvá Dun

⁴Bulu lótsu mu Bi ámu fúá dun *Bulu-abɔpu féé. Ali kén ɔleha mu dá dun amú ní. Íni lósuná ání ɔdun amú féé. ⁵Tsúfē Bulu mɔkúbláa mu abɔpu amutɔ ɔkukvukv kí ɔbée,

“Mí Bí gyí fú,
ndé nabwé fú Sí.”

Ntée bláa amútɔ ɔkukv kí ɔbée,
“Nóbwé fú Sí,
fú é fóbwé mí Bí.”

⁶Íni ɔma asa Bulu ɔbówa mu Bití ámu sísí oyítá á, ɔleblí ɔbée,
“Mí abɔpu féé bvsúm mu.”
⁷Tzá ɔleblí tsú mu abɔpu amu mó iwi gyí,
“Nabwé mí abɔpu fé afú.”

Heb

^a 1:7 afú ntée ɔŋé. ɔŋé múa afú lelian aba Griiki ɔblítɔ.

Nabwé mí asúmpú fé ogya plenplen.”

8 Táme ɔlebláa mu Bi ámu mó ɔbée,
“Óo Bulu, fú iwíegyí méeta ekekeeké!
Yilébwé gyí fú iwíegyí akonfra.

9 Yilébwé futekle. Futekísí lalahé féé.
Mú su mí, fú Wíe Bulu nalé fú, dá fú ofúli.
Napú ansigýí wá fútó dun fú aba.”

10 Bulu asvn wanlínhé amu létrá blí ɔbée,
“Mí Wíe, fúlówa ɔsvlúv ntswiásí bréá fefi oyí asi.
Fú onutó ibi fɔpvbwé ɔsúsú.

11 Mú féé bófwí, táme fú mó fétsiá bré féé.
Mú féé bóbwé dáda fé tatida.

12 Fókuntá mó fé tati.
Fétse mó fé atadie.
Táme fú mó futamatse.
Fú nkpa mómo ɔnó ekekeeké.”

13 Bulu mébláa mu ɔbɔpu ɔkvku ɔbée,
“Tsia mí gyɔpisv,
yɔfun bréá nópu fú alupú bwé fú ayabi oyíkpa.” fé
aliá ɔlebláa mu Bi ámu.

14 Ntɔ mee Bulu-abɔpu bugyi? Megyí ɔnjé bugyi, Bulu tɔwá
bvtɔbúa ahá ání ɔbɔhɔ amó nkpa?

Nkpahóɔ Kpɔnkpcɔnkɔnti

2 **1** Íni su ilehián ání abékitá ɔnɔkwali asún ámúú anulanú
ámvtɔ kínkínkín, méní iméedalí ani ibi. **2** Tsúfé mbla
ámúú Bulu lówa há ani anáin tsvn mu abɔpusv ámu igyi
ɔnɔkwali. Íni su ahá ámúú bɔwa asutɔ-ɔnlun, bumeysi míúsú
ámu benya 1subití ání ida ɔkpa. **3** Nkálí ani mó abétalí srí
1subití ámu, ní akíná nkaphóɔ kpɔnkpcɔnkɔnti ánfti? Ani
Wíe onutó légyankpá blí mó asún. Ahá ámúú bonu mó ámu
é begyi mó iwi adánsie súná ani bee, ibu mótó. **4** Bulu onutó

É lóbwɛ ofúla pú osúna ɔtsan-ɔtsan mu túmitɔ, ɔleha ahá mu *ɔnɛ Wankíhé atokiehé bréá iletisiá mu, púdinká ibwi músú ání ɔnɔkwah ikyi.

Nkpahóɔ ɔkpa Osunápú

5 Bulu mópu oyí ámúv ibá, anidé mó iwi asún bli ámu wá mu abɔpu ibitɔ ɔbée, bugyíi músú. 6 Mboún fé alia ɔku lówanlín wá Bulu asún ámvtɔ ɔtineku ɔbée,

“Óo Bulu, ntɔ nyankpusa gyí, sú fú ansí idin musu alt?

Ntɔ nyankpusa gyí, su fútekí musu?

7 Bré itinbí kvtɔ pé feba mu asi dun fú abɔpu.

Fɔpu numnyam pú obú dínká musu,

8 feha mu ɔde ató féésú gyí.”

Ní Bulu asún ánfi déblí ɔbée, “Ató féé” á, idesuná ání tɔtɔ mesian ání ɔmedé músú gyí. Séi ánfi á, anumókúnyá wun ání ɔde ató féésú gyí. 9 Táme anulawun Yesu. Bulu léba mu asi dun mu abɔpu bré itinbí kvtɔ. Awitɔle Bulu lówa bwé mó alí, tsúfè ɔleha Yesu lówu ɔhagyíha nwunus. Anulabí ání séi á, Bulu lapú numnyam pú obú dínká musu, iwiɔsin ámúv olowun, wú ámu su. 10 Bulu, ató féé ɔlepvú pú músú ɔkípu amu ɔbekpa mu abí tsɔtsɔctsɔ ba mu numnyamtɔ. Mú su ibu aléá ɔlɔtsun Yesu amúv ogyi amú Nkpa ɔhɔpvu amu lowusu há mu ɔlɔfun, méní ɔbóhɔ amú nkpa.

11 Yesu amúv ɔtɔgyvráa ahá lé amú lakpantɔ ámu mva ahá ámúv alagyúra amu féé babwé ɔsí ɔkvle abí. Mó su ima mu péli ání ɔbétu amú ɔbée mu apíó. 12 ɔlebláa Bulu ɔbée,

“Nékla fú bwɛhé súná mí apíó.

Nékanfú fú ani ofiakpa.”

13 ɔleblí bré bámbátɔ é ɔbée, “Nópu ansí dínká Bulusu.” ɔletrá bli ɔbée, “Kí, mía abí ámúv Bulu lapóhá mí ámu líí á.”

14 Íniá anyánkpusa abí ámúv Bulu lóphá mu amu bugyi su á, ɔlɔbwɛ mu iwi nyankpusa fé amú, méní ɔbótsun mu lowusu swíí ɔbunsám túmi, yíntá mu. 15 ɔkpa ánfi pésú ɔbétalí tsun há ahá ámúv benya lowu ifú, su bɔbwɛ nkpábi amú nkpatɔ féé ámu bégyi iwiní. 16 Tsúfè ɔda yaí ání megíyí

Bulu-abɔpu nkpa ɔhókpa ɔleba, mboún Abraham abí-aná. ¹⁷Íni su iléhián ání ɔbélwan mu apió tógyítótó, méní ɔbóbwé amú *igýí ɔhapú dehen ání obówun ahá nwé, wá ɔnɔkwali Bulu ansító. Fówun ɔbétalí bá amú lakpan iwi afɔdies há Bulu, obésikíé amú. ¹⁸Bɔsɔ mu kí, mu onutó é ɔlɔtsvn iwiɔsintó. Mú su ɔbétalí gyí ahá ání bvtɔsɔ amú kí é bvale.

Yesu Dun Mose

3 ¹Íni su apió aba ání Bulu latí mli wá ɔsúsú ayɔpútó, mlipu ansí dinka Yesusu. Mgýí Bulu sumbí ɔyɔpú pú mu *igýí ɔhapú dehen amúú anidé mu iwi asún blí ámu ni. ²Olɔwa ɔnɔkwali há Bulu, Bulu léle mu ɔbée, ɔbóyo mu agyúmá fé alí ámúú Mose lówa ɔnɔkwali há Bulu, Bulu lópu mu wóyí féé wá mu ibitó ámu. ³Támé obú bu Yesusu dun Mose, fé alia bvtobú wóyí oyípu dun wóyí ámu. ⁴Wóyígýiwóyí á, ɔha léyi mó, támé atá féé ɔbwepú gyí Bulu. ⁵Mose lóbwé osúmpú ɔnɔkwalipúá ɔde Bulu wóyísú kí. ɔlebláa amú asún ání Bulu ɔbéblí ekekú. ⁶Támé Kristo lóbwé obí ɔnɔkwalipúá ɔde Bulu wóyísú kí. Bulu wóyító abí anigýí, ní anilówa klvn kítá mu ɔkpakító kínkíínkín yífvun mó ɔnómoké.

Bulu Ahá Béda ɔkpúnó

⁷Mú su ibu Bulu asún ámvtó ání *ɔŋe Wankíhé léblí ɔbée,
“Nde, ní mlonú Bulu ɔme a,
⁸ mlumáwa asuto-ɔnlun, fé alia mli anáin Israelfó
bɔbwé bréá bɔkvusú líí Bulusú,
só mu kí dimbí ámusú.
⁹Ínú mli anáin bɔsɔ mi kí ni.
Ibu mótsá bowun mí bwéhé nfí advana (40) kéké.
¹⁰Íni su nenya ɔblá wa amú, blí mbéé,
‘Butedálí mí ɔma brégyibré,
kíná mí asúnsú gyí.’
¹¹Mú su nenya ɔblá ká ntam mbéé,
‘Ní bòwie mí ɔkpúnó ɔdakpá iñu fíín! Neká
nɔtún!’ ”

12Mí apíó, mlukí wankláán ání mlitɔ ɔkvku méenya klon laláhe ání utamahɔ Bulu gyi, méni iméeha mu ɔdalí Bulu ɔklankpapu amu ɔma. **13**Mboún mlitɔ kpla aba ekekegyíekeá ɔyí leke, beti mó “Nde,” fé alia Bulu asvn wanlínhé anfi idéblí. Fówun lakpan méemlé mlitɔ ɔkvku, há mu ɔwa asutɔ-ɔnlun. **14**Tsúfē ní akítá aní hógyito kínkíinkín, fé bré ámúú anilstsɔ hógyi amu yófun mó ɔnómo a, ania Kristonyɔ abékan, bwé toku kule.

15Fé alia Bulu asvn wanlínhé amu léblí. ɔbée,

“Nde, ní mlonú Bulu ɔme a,
mlumáwa asutɔ-ɔnlun, fé alia mli anáin Israelfɔ
bɔkvsú líí Bulusu.”

16Amendi lónu Bulu asvn blíhé, támé bɔkvsú líí musv?
Megyí ahá ámúú Mose lékpa tsú Egyipte ɔsulúsú ámu fée?
17Amendi Bulu lénya ɔblí wá nfí advana (40) kéké? Megyí amú kén lóbwé lakpan, bowu sin *dimbísú inu ní? **18**Amendi Bulu léka ntam há ɔbée, “Ní bòwie mí ɔkpúnú ɔdakpá inu fíín! Neká nɔtún?” Megyí ahá ámúú bɔkvsú líí musv ámu?
19Mómó ulawánkí aní ání amú Bulu máhogyi sú bvmɔyo ɔsulúu amusu yéda ɔkpúnú.

4 **1**Nhíhíé ámúú Bulu lóbwé ɔbée, mópu mu ɔkpúnú ɔdakpá há aní ámu itráa da. Mú su mlíha aki wankláán, méni iméeba ání mlitɔ ɔku oméenya inu yó. **2**Tsúfē beda *asvn wankláán ámu ɔkan súná aní, fé amú, támé bvmɔho asvn ámusu gyi. Mú su imɔwa labi há amú. **3**Tsúfē aní ahá ámúú anilahɔ mósú gyi amu obowie mu ɔkpúnú ɔdakpá inu. Ahá amúú bvmɔho mósú gyi amu mó á, Bulu léblí tswí ɔbée,

“Nenya ɔblí, ká ntam mbée,
‘Ní bòwie mí ɔkpúnú ɔdakpá inu fíín! Neká
nɔtún!’”

Heb

Ibu mútɔ ání Bulu léhíhíé ɔkpúnú ɔdakpá inu yáí tsú bréá ɔlele ɔyí ɔpá. **4**Tsúfē bɔwanlín eke síénósi amu iwi asún wá Bulu asvn ámutɔ bee, “Eke síénósi a, Bulu léda ɔkpúnú tsú mu gyumagyihé féeétó.” **5**Fé alia anilanú bɔtsvn a, Bulu ɔbée,

“Ní bowie mí ɔkpúnú ɔdakpá inu fiín! Neká nötón!” ⁶Íní désuná ání akv mó bowie inu. Táme ahá ámúú begyankpá nú asvn wankláán ámu bumenya inu yá, tsúfá bumenya mu. ⁷Íní su Bulu létrá hie eke bámbá, oleti mó “Nde.” Nfí tsotsotsa ɔma a, ɔlatsvn Owíe *Dawidsu tís tsú ali eke ánfi iwi, fé alia ibu Bulu asún ámvtó ɔbée,

“Nde, ní mlonú Bulu ɔme a,
mlumáwa asvtó-ɔnlín.”

⁸Ní amú ɔkpapú *Yosua léha beda ɔkpúnú á, teki Bulu métrá hie eke bámbá. ⁹Íní su *ɔkpúnú ɔdaké kvá ina ɔtsan ida gyo Bulu ahá, fé alia Bulu léda ɔkpúnú eke síénósí amu. ¹⁰Tsúfá ɔhá ání olowie ɔkpúnú ɔdakpá inu é ladá ɔkpúnú tsú mu é mu gyumagyihé kugyíkvtó, fé ali ámúú Bulu léda ɔkpúnú tsú mu kle kugyíkvtó ámu. ¹¹Mú su mlha abó mbódi awie ɔkpúnú ɔdakpá inu, méní anitó ɔkvku méesin ɔkpató fé ali ámúú Israelfá ámu bowa asvtó-ɔnlín, besin ɔkpató ámu.

¹²Tsúfá Bulu asún ámu ibu nkpa, itçyá agyúmá. Ibu ogýá dun ɔdayí iya anyó kugyíku. Itéká ɔha alu yówie mu ɔkláa pú mó ɔnjé ofíakpa, mu ntsakpá pú mu awú nfóto. Itegyi ani agywun pú táz anitekle tsú ani klvntó asún. ¹³Tçtçtó tamanjáín Bulu! Tógyító da yayá mu ansító. Mu abóyóbu ani tsiátó akúnta kugyíku súná ní.

Aní Bulu Igyí ɔhapú Dehen

¹⁴Aníbu *igyí ɔhapú dehen kpónkponti ání aladá fá ɔsúsv yá ɔbu Bulu wá. Mogyí mu Bi Yesu. Íní su mlha akita Yesu anfí anidé mu iwi adánsie gyí anfitó kínkíinkín. Anumádunkí ansí mvsu. ¹⁵Tsúfá mu mó omegyí ɔhá ání omóonu ani asi ní anumétálí gyí iwisu. Ogyi ɔhá ání bɔsó mu kí ɔkpagyíɔkpasú fé ani, táme ɔmɔbwé lakpan ekekéeké. ¹⁶Íní su mlha awa klvn, ayo Awítólepú Bulu obíá asi. Fówun obówun ani nwé, wá awitóle, kpá ani ani ohiánke.

5 ¹Lé bvtelé igyí ɔhapú dehen okugyíɔku tsú mu aba anyánkpúsató, ɔtelúú amú nwun Bulu ansító. ɔtɔhó ató hahé pú lakpan afidie-abotó tsú amú wá, púhá Bulu igyí. ²Mu onutó é ɔtamatálí gyi iwisu bré tsotsotsató. Mú su

otenyá klun há ahá ání bumeyín ɔlala pú amúá bafwí ɔkpa.
3 Mú su ilehián ání ɔbóbo afɔdile há mu onutó lakpan, fé alia
 ɔtɔbá há mu ahá. **4** Dhaa tamawá mu iwi numnyam ɔbée,
 Bulu igyí ɔchapú dehen mugyi. Mboún Bulu tétí ɔha, bwé mu
 mu igyí ɔchapú dehen, fé alia ɔlɔbwé *Aaron.

5 Ali kén Kristo onutó é mówa iwi numnyam ání Bulu igyí
 ɔchapú dehen mugyi ní. Mboún Bulu lébláa mu ɔbée,

“Mí Bí gyí fú.

Nde nabwé fú Sí.”

6 Bɔwanlín wá Bulu asún ámu ɔtineku é bee, Bulu ɔbée,

“Bulu igyí ɔchapú fúgyi bré féétó,
 fé *Melkisedek.”

7 Bréá Yesu tsie nkpa ɔsulúv anfisu á, ɔlopv kokoli múa
 isú bó mpái, kplún kúklukvú, pú mu atɔ kulihé tswí Bulu
 ání ɔbetalí hɔ mu nkpa ansító. Mu iwiásibá sum Bulu su
 Bulu lónu mu mpái. **8** Ibu mótá Bulu mu Bi ogyi mu, támé
 ɔlɔtsvn iwiásintó asa ɔletalí bí alia Bulubu ihié igyi. **9** Íniá
 ɔlɔbwé tógyítá Bulu lówa mu bwe su á, olemlí ɔkpa ání ahá
 ání bvtobú mu féé bótsvn móssú nyá nkpháhó ání itamatá.
10 Bulu lélé mu súná ání ogyi mu igyí ɔchapú dehen, fé alia
 ɔleyaí Melkisedek.

Mlumási Hógyi Amvtɔ

11 Mbv asún tsɔtsɔctsɔá abéblí tsú Melkisedek asún ánfí
 iwi. Támé mu asile súná mli ibówa ɔnlın. Tsúfé séi á, mlitráa
 mlumédé asún asi nu ɔsasu. **12** Teki bɔfun ali bré ánfisá á,
 mlilamlí asunápv, támé mlilétrá hián ɔhá ání obósuná mli
 atɔ gyankpapvá ibu Bulu asún ámvtɔ. Múgyí, mliléhián
 atosuánheá 1lɔpɔn fé nyópv-ntsú. Megyí múa ibu ɔnlın fé
 atɔ wihé ntéé atogyihe onutó. **13** Támé kebi bɔbwé tónyópv.
 Omeyín tɔá gyí yilébwé. **14** Dhande tégyi tóá ibu ɔnlın, tsúfé
 alatsvntsvn ntobító ki, alakásí bí yilé múa lalahé.

6 **1** Mú su mlumátrá butía ani ayabi ya ɔma. Mlha akasi
 múa ibéha ani abýɔ nkpa, asi Kristo iwi atosunáhē
 gyankpapv amvtɔ plá laplá. Mehián ání abétrá suná ató
 tsú Bulu hógyi pú kluntɔdamlí tsú bwéhéá itetí lowu iwi,

2 atosunáhē tsú *asúbō, ibi pvdínká ɔhasu,^b afúlikusú pú Bulu asúngyi eke tráhe amu iwi. **3** Ní Bulu lótsulá á, mómu múa ibéha abóyó nkpá ssoón abósuná mli ngya.

4 Ní ahá ání bawun Bulu wanki amu kí, badá ɔsúsú atokiehé ɔnó kí, banyá ɔŋe Wankihé amu é kí, **5** bádá Bulu asún ámúú ibu alé ámu pú bré ámúú ibéba amutó túmi ɔnó kí, **6** mó ɔma bedida hógyitó á, butamatálí trá damlí kluntó. Tsúfē amú onutó ámu trá buðe Bulu mu Bi ámu da mántá *oyikpalíhesu, tsú mó líi bee, ahá bubwéé mu ahinlá ní.

7 Anyánkpúsa akv bugyi fé ɔsulúá itonu ntsuá nyankpu détswié wulí móssú, ató tɔwá alé, wá labi há ahá ámu su ámúú bɔdɔ mó ámu. Bulu toyúlá ali ahá ánfi odu. **8** Táme akv é bugyi fé ɔsulúú ání tunkpa múa awu aná tɔkwé móssú, butamawá labi. Ní bvmekí wankláán á, Bulu ɔbɔlwí amú, wá amú ogyá.

9 Táme apíó adwepú, ní nde íní bli ó á, opúni medé mí tsií. Tsúfē nyin ání mlidé ató wankláán bwé, idesuná ání Bulu lahɔ mli nkpa. **10** Tsúfē tɔá ida ɔkpa Bulu tɔbwé. ɔméetan mli gyumagyihé pú ɔdwéá mlulalé súná mu tsú mu ahátsató, mlitráa mlibú móssú. **11** Nhíé ndeklé mbéé, mlító okugyíku ɔbówa iwi ɔwvnlin, bwé mó yófun mó ɔnómó, fówun itó ámúú mli anstí dñ mósú ámu ibéba mótsá há mli. **12** Mmedékléá mli mlí ɔnjétó awvlyɔpú. Mboún mlukasi ahá ámúú amú hógyi pú amú iklunya su amú ibi béda itó ámúú Bulu léhié yái ámu.

Bulu Lédinká Ibwi Tóá ɔlehie Yáisú

13 Bréá Bulu léka ntam há *Abraham a, ɔhaa má invá ɔdvun mu Bulu. Mú su mu onutó iwi ɔlópuká ntam. **14** ɔbéé, “Nékáse, néhie yúlá fú. Néha fú abí-aná béklaí tsɔtsɔtsɔ!” **15** Abraham lénya klun. Mú su olenya itó ámúú Bulu léka ntam ɔbéé méha mu amu. **16** Ní ɔku ɔbéka ntam a, ɔhá ání

^b **6:2** Ibi pvdínká ɔhasu igyi amándié ání ɔpasua ahande butɔbwé pówá ahá ání balé há gyuma ku gyí ɔpasua ámutó ɔwvnlin, ntéé pútsá ahá ilɔ, ntéé púkwlí Bulu ɔŋe Wankihé há amú.

ɔdvn mu ɪdá ɔtɔpúká ntam amv. Isuna ání nwéengyí kuku má mu ntam amv iwi. ¹⁷Íni su bréá Bulu dékléá obósuná ahá ámúú ɔlehie tó ámu há ámu ání ɔméetse mu agywun ekekeseke á, ɔletanu mu iwi. ¹⁸Bulu tamawá afunu! Mu tó ámúú ɔlehie yáí ámu, pú ntam amv igyi atoku anyɔ ání uméetse ekekeseke. Íni su anı ahá ámúú anılasrí tanu mu amv anıbu tzá abɔpwá iwi ɔwvnln, akita tó ámúú anıdé ɔkpa kú amvtɔ kínkíinkín. ¹⁹Anı ɔkpakú anfi lakítá anı yáí fé alá ɔtan tekítá obu líí. Anı ɔkpakú anfi tekpá anı, anıtɔtsun tati ámúú isian ɔsúsú Ḍwankíkpátɔ Ḍwankíkpá obu-ɔnɔ ámvtɔ wíe móntɔ. ²⁰Anı su Yesu lagyankpá yɔ ɔbu obu ámvtɔ iuv dodo. Alamlí *igyí ɔhapú dehen ání ɔbu iuv bré féétó há anı fé Melkisedek.

Bulu Igyí ɔhapú Melkisedek

7 ¹*Melkisedek anfi á, owié ogyi Salem. ɔlobwe ɔsúsúvusú Bulu amv igyí ɔhapú. Eke ɔku Abraham lóyɔkɔ awié abaná akv ısa, gyí amúsú. Bréá oleyinkí ɔbá á, olefia Melkisedek. Melkisedek lóyulá mu. ²Abraham léye atzá olenya tsú ısa ámvtɔ idú, ɔlɔpu idúsí há Melkisedek. Idá ánfi ası gyí, “Yilébwé Owíe.” Mu ɪdá kule é gyí “Iwilwii Owíe,” tsúfè Salem ası gyí, “Iwilwii.” ³Bulu asún meblí asvansu tsú Melkisedek akwíupó ntée mu ılíntɔ, mu kwí ntée mu lowu iwi. ɔlelian Bulu mu Bi ámu. Bulu igyí ɔhapú ógyi bré féétó.

⁴Mltkí altá Melkisedek gyí ɔha kpɔnkpcɔnkpcɔnti ɔku. Anı náin Abraham kúráá léye mu atóá olenya tsú ısatɔ idú, pú iku kule há mu. ⁵Mose Mbla léha Lewi abí-aná, bugyi igyí ahapú ámu ɔkpa ání bvhɔɔ atɔ yée *idútɔ kule tsu amó ahá Israelfɔ wá. Ibu móntɔ ání Abraham abí-aná amó é bugyi. ⁶Melkisedek anfi mótsú Lewi abí-anátɔ, támɛ ɔlɔhɔ Abraham atɔ yée idútɔ kule, yúlá Abraham mboún ámúú Bulu léka ntam há ámu. ⁷Nwéengyí ma mó iwi ání ɔhá ání otoyúlá dvn ɔmvá bvdeyulá. ⁸*Yudafɔ igyi ahapú ámúú bvtɔhɔ Israelfɔ atɔ idútɔ kule amv bvtowú, támɛ ɔlɔhɔ Abraham atóyetɔ idúsí anfi mó trá otsie nkpa fé alá Bulu asvn wanlínhe amv déblí. ⁹Ní

anumócwá afunu a, abétalí blí aniaa, bré ámúú Abraham lópu mu ató idútó kule há mu amu a, Lewi abusuan ámúú bvtjho Israelfo ató idútó kule amu é beka mó tsun *Abrahamsu. **10** Tsúfē Lewi bu mu nain Abraham iwlí, bwmókúnyá kwíí mu asa mu nain lópu mu ató idútó kule há Melkisedek.

11 Ibv mótó ání Mose mbla ámu léblí ání Bulu igyí ahapú butsúu Lewi abusuantó. Ní bétalí há ɔha ɔbófun a, tekí Bulu métré le mu igyí ɔhapú bámbá ání ogyi fé Melkisedek, omotsú *Aaron abusuantó. **12** Ní betse igyí ahapúle mbla ámu a, mómu ilehián ání bétse Mose mbla ámu é. **13** Tsúfē ani Wíe anfí anidé mu iwlí asún blí ánfí otsú abusuan bámbátó. Abusuan ánfító ɔhaa mókúsúm *afódié-asubwi amusu ki. **14** Ohagyíha yin ání Yuda abusuantó ani Wíe anfí otsú. Mose métí abusuan ánfí idá bréá ɔde abusuan oduá bóbwé Bulu igyí ahapú iwlí asún blí.

Bulu Igyí ɔhapú Bambá Ání Ogyi Fé Melkisedek

15 Bulu mbla ánfí tséé latráa wankí ani tsía, tsúfē igyí ɔhapú bámbá labelé iwlí ɔwan fé Melkisedek. **16** Mbla dada amu ilosuná ání Lewifó nkule ɔbwéé igyí ahapú, támé megyí bee mu anáin botsú Lewifó sú ɔlóbwé igyí ɔhapú. Mboún mu nkpa ání imóomó ɔnó ekekéeké túmitó óna ɔlóbwé igyí ɔhapú. **17** Tsúfē bɔwanlín wá Bulu asún ámutó bee, “Bulu igyí ɔhapú fúgyi bré féétó, fé Melkisedek.” **18** Idesuná ání balé igyíha mbla dada amu ibwi, tsúfē imówa ogyá, imówa labi é. **19** Tsúfē Mose mbla ámu métalí bwé tɔtɔtó ifun. Séi á, Bulu lapú ani ɔkpakú wankláán ání idvn mbla dada amu yái mó otsiákpá. Múá ibékpiá ani mantáa Bulu.

20 Bulu léka Yesu iwlí ntam ání ɔbóbwé mu igyí ɔhapú bré féétó. Omeka igyí ɔhapú bámbá ɔkvuvuku iwlí ntam. **21** Yesu iwlí ntam ání ɔleka bréá ɔlóbwé mu igyí ɔhapú gyí,

“Mí Bulu, naká mí iwlí ntam ání
igyí ɔhapú fúgyi bré féétó.
Mméelatse mí agywun!”

22 Ina ntam anfí su Yesu labóbwé ɔma ɔlúpú há Bulu nhíhié ání ihíé bu alé dvn nhíhié dada amu.

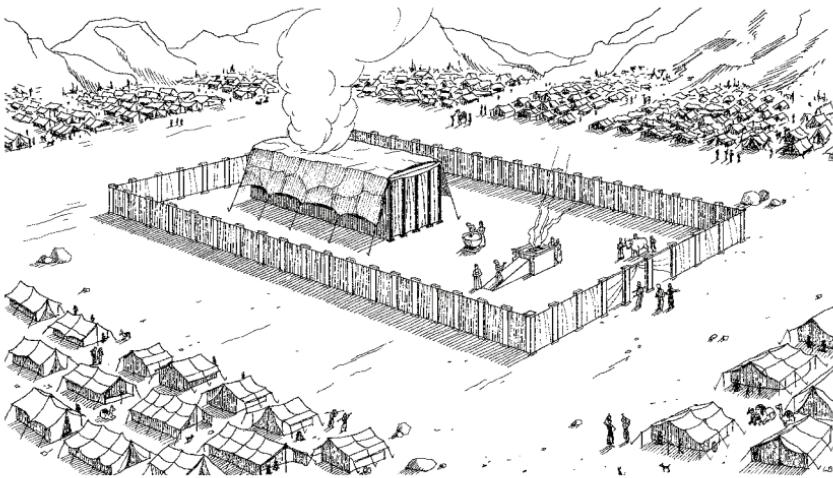
23Bulu igyí ahapú ámówó betsiá nhuhié dada amu ɔnó ámu buhíé butso, tsúfé butowú sí agyúmá ámu tswi. **24**Yesu mó bu inu bré féétó. Mú su mu Bulu igyíha mɔ́cmɔ ɔnó ekekeeeke. **25**Mú su ɔtetálí hɔ ahá ání butotsun musu ba Bulu wá féé nkpa plíplíplí. Tsúfé otsie Bulu wá, ɔde mu kokóli amu nwunsu bré féétó.

26Yesu gyí Bulu igyí ɔhapú dehen onutó ání anidéhián ni. Mu iwi letin, tsitsa kuku ima mu iwi. Lalahe kuvuvku é ima mwto. Bulu léle mu lé lakpan abwepú ɔkpasu, há mu otsiákpá fuáhé ɔsúsúnsú. **27**Imehián ání mu mó obégyankpá bɔ mu lakpan iwi afɔdile, fé igyi ahapú dehen atráhe amu. Amó mó betsiá bɔ há amó onutó lakpan ekekegyíeke, asa bɔbɔ há ahá atráhe. Otsawule pé mu mó ɔlɔbɔ afɔdile há ahá féé lakpan, bréá ɔlɔpu mu iwi bɔ afɔdile ahá féé nwunsu. **28**Mose mbla léha ahá ání bapɔn bɔbwé Bulu igyí ahapú dehen. Táme mbla ámu ɔma a, Bulu léka ntam lé mu Bi. Alahá mu Bi ámu labwé mu igyí ɔhapú dehen ání ɔlfun bré féétó.

Aní Igyí ɔhapú Dehen

8 **1**Asún ání ndéblí féé gyí, anibú Bulu *igyí ɔhapú dehen ání ógyi alti, otsie Bulu Otúmípu amu obiá gyɔpisi ɔsúsú. **2**Ode Bulu igyí ha ɔwankíkpátɔ ɔwankíkpá onutó ání ibu ɔsúsú inu. Mú mó á, Bulu onutó léyi mó, megyí nyankpusa.

3Bulu igyí ɔhapú dehen okugyíɔku á, mu agyúmá gyí, ɔbɔpu ahá ámu atɔ hahé pú amú afɔdile-abɔtɔ há Bulu. Íni su ilehián ání ani Bulu igyí ɔhapú dehen Kristo é obénya tɔá ɔbɔpuhá Bulu. **4**Ní ɔsvlúv anfisi ɔbu a, teki ɔmɔ́bwé Bulu igyí ɔhapú ekekeeeke. Tsúfé Bulu igyí ahapú onutó bvbv inuá bvbvhá Bulu igyí Mose mbla ɔnó. **5**Igyí ahapú amu bvbtswe Bulu igyí ɔhakpá ání ilesian ɔsúsú *tati-obu ámu. Íni su Bulu léda Mose ɔlá bréá ɔbɔbwé tati-obu ámu ɔbée, “Kí ání fɔbwé tógyító fé obu ámuv nele súná fú ibusu inu ámu odu pépéépé.” **6**Táme Yesu igyíha agyúmá ámuv Bulu léha mu amu léhié fúá dun ɔsvlúsu igyí ahapú dehen amu klé. Ntam

Bulu ɔtswékpa tati-obu ní. (Hebrifo 8:5)

pɔpwé ámúú íbu ania Bulu nsiné, Yesu gyí mú ɔma ɔlúpú amu é ihié bu alé dvn ntam dada amu. Tsúfé ɔlehíe atoyiléá mɔbwé há aní wá mójtó.

⁷Ntam gyankpapu amu umɔfun. Ní ılɔfun a, teki nyɔcsı metrá hián. ⁸Táme Bulu lówun ání anyánkpúsa bvmebí bwé. Mú su ɔleblí ɔbée,

“Eke ɔku íbá. Mí mlı Wíe déblí.

Mía Israelfo pú Yudafó abéka ntam pɔpwé.

⁹lmóɔbwé fé mú ámúú iletisiá mía amú anáin nsiné, bré ámúú nekitá amú íbi, kpá amú dali Egyipte ɔsvlusú amú.

Tsúfé bvmegyi mí ntam amusu.

Íni su nesi amú twi há amú.

¹⁰Ntam anfi obétsiá mía Israelfo nsiné eke ámu ní. Mí mlı Wíe déblí.

Nópu mí mbla wá amú nwunto, nɔwanlín mú dínká amú kluensu.

Nóbwé amú Bulu,

amú é bɔbwé mí ahá.

¹¹Amútó ɔkvuku méetrá suná mu pio,

ntéé mu ba ɔbéé,
ɔbú Bulu.

Tsúfē amú féé bébi mí.

Tsú nyebísú yýfvn ahandesu.

12 Nési amú lakpan kíé amú.

Mméetrá kaín lalaheá babwésú.”

13 Ní ani Wíe dé ntam pɔpwé iwi asún bli á, mórmú ilosuná ání dada amu itráa ma labi mu ansító. Tzá ıldadan bwé dáda a, wu itowú.

ɔsulúsú Múa ɔsúsú Bulusúm

9 ¹Bulusúm mbla letsíá Bulu ntam dada amutó. Bɔbwé *tati-obu ání bósúm Bulu mótsá ɔsulúsú nfi. ²Bɔpu tati tin *tati-obu ámu ɔná, bɔpu ıkvle é ká mótsá. Beti obu gyankpapu amutó bée, ɔwankíkpá. ɔkandíe-oyí ání bwtonywé nkandíe bian móssú pú ɔpúnó ání bodobodoá bapúhá Bulu igyí idun móssú bu inu. ³Obu nyccsi amúú ibu tati nyccsi amu ɔma amutó bwetí, ɔwankíkpátó ɔwankíkpá ni. ⁴Sika pepe *afɔdíe-asubwi bu inu. Bulu *Ntam-dáka ání bɔpu sika pepe píatá mó iwi féé é itsie inu. Bwtowá ɔhién ogyá afɔdíe-asubwi ámusu. Atoku asa bú Bulu Ntam-dáka amutó. Múgyí, sika pepe ɔlankabi ání atogyihe kvá beti mó *mana bu mótsá, *Aaron oyí yiáhé amúú ılçpóí ámu pú abwi pétéplé anyɔ ámuú Bulu lówanlín mu mbla dínká móssú ámu é bu mótsá. ⁵Bɔbwé Kerubim anyɔá bubu numnyam, bugyi ntobí akvá bubu abám̄ba dínká ntam-dáka ámu obuasusu. Amú féé betinkí amú abám̄ba fia aba, ilobun dáka ámusu. Amú nsiné inu Bulu tesí ahá lakpan kíé amú ní. Táme megyí séi abéle asún ánfí asi.

⁶ Alí bela ntobí ámu yáí inu ní. Bulu igyí ahapú ámu bwtoiwé obu gyankpapu, igyi ɔwankíkpá amutó ekekegyiéke yýyɔ amú agyúmá. ⁷Bulu igyí ɔhapú dehen pé towié obu nyccsi, igyi ɔwankíkpátó ɔwankíkpá amutó. ɔtsawule pé otowié inu ofító. Ilehián ání ɔbɔpu ɔbwí obugya ání ɔbɔpwbó afɔdíe há Bulu mu onutó nwunsu pú ahá lakpan ání bɔbwé, bwmeyín su ya inu. ⁸Tzá ɔjé Wankíhé amu désuná tsú ntobí

Bulu Ntam-dáka ní. (Hebrifɔ 9:4)

ánfi iwi gyí, Ḍwankíkpátɔ Ḍwankíkpá iwu ɔkpa lefin wa
amú bréá *tati-obu ámu gyí amú Bulu ɔtswékpa. 9Íni igyi
atosuánhe há nde ɔyí kehe. Idesuná ání ibu mútɔá bvtɔpú

atɔ hahé pú afɔdile-abɔtɔ́ há Bulu igyí, támɛ iméetalí há mū ɔhapú ámu klvn isi mu ipón ha ání mu iwi latun tsú mu lakpantɔ́. ¹⁰Tsúfē ntobiá igyi, atogyihé, atonuhé pú amándié ání nyankpusa tɔpúgyúra iwi keke mbla ámu losuná. Bulu lóbwé mbla ámu féé há nyankpusa, ání ɔkítá mótɔ́ bɔfun bré ánfi alabwé ɔkpa pɔpwé ání bópubwé mū ánfi, anuméetrá bwé dáda amu.

¹¹Kristo labɔbwé Bulu igyí ɔhapú dəhen há atɔ wankláán ámúú ulaba ámu. Mu *tati-obu ání ɔbu mótɔ́ bu ɔsúsú. Inu tati-obu ámu dun ɔsvlúsú klé, ilɔfun dun mū é. Megyí nyankpusa lóbwé mū mū, imotsú ɔyí ánfitɔ́ é. ¹²Megyí atrukpa pú nnantswie yínhé obugya Kristo lópya Ḍwankíkpátɔ́ Ḍwankíkpá inu. Mu onutó obugya ɔlɔpuya inu, ɔlɔpuká ani nwunsu iku ɔtsawule pé, anulénya nkpa ání utamatá. ¹³Mose mbla ámu ɔnɔ́ á, akpaláa pú nnantswie obugya pú ɔnantswiebí ání bawá mu ogyá, alahɔ́ nsúó bvtowúnya wulí ahá ání ifin lada amú, púgyúra amú. ¹⁴Ní betalí bude mbwi obugya kúráá pvtin ahá iwi á, ntogyi su Kristo obugya méetalí tin ahá iwi dun? Kristo lótsvn Ḍjé ámúú ibu inu bré féé ámvsu, pú mu iwi lé mbusuo ání ilɔfun há Bulu. Mu obugya amu ibétin ani klvntɔ́ tsú bwéhéá ibékpa ani wá lowutɔ́ iwi, méní abétalí súm Bulu Ḍkiankpapu amu.

¹⁵Iní su Kristo gyí ntam pɔpwé ání ɔbu Bulu mva anyánkpúsa nsiné ɔma ɔlúpú, méní ahá ámúú Bulu latí ámu bénya ató ámúú itamayíntá, ɔlehie yái há amú ámu. Tsúfē Kristo lowu ámu ulahá amú bagyi iwi tsú lakpan ámúú bɔbwé bré ámúú bubu ntam gyankpapu amu asi ámvtɔ́.

¹⁶Ní ɔku ɔwánlín nhuhé há mu atstɔ́ yée tswi a, otowú asa itɔyá agyúmá. ¹⁷Tsúfē nhuhé ámu ima labi bréá ɔhá ámu onutó tsie nkpa. Mu lowu ɔma itɔwá labi. ¹⁸Iní sú bɔpu obugya sí Bulu ntam gyankpapu amu ésú asa ilɔyá agyúmá ní. ¹⁹Tsúfē bréá Mose lékla mbla ámu féé súná Israelfɔ́ tá á, ɔlɔpu ntsu fráa nnantswie pú akpaláa obugyatɔ́, pú kufa iwi imi pepe móa ifá kvá bvtetí mó Hisop wúnya obugya fráhe amu wulí mbla ɔwulú ámu pú ahá ámu féésú. ²⁰Múú ɔleblí ɔbée, “Obugya ání ndepusí ntam ání Bulu laká há mlisv ní.”

21 Ali kén ɔlɔpu obugya amu ku wúnya *tati-obu pú ntobí ámúú butɔpútswe Bulu ámu féésú ni. 22 Lélé mú Bulu mbla ámu ɔnɔ́ á, abétalí bli aniaa, obugya butɔpúgyúra tógyító. Ní bwmɔpu obugya lé mbusuo á, lakpansikíé tamaba.

Kristo Afɔdile Télé Ani Tsú Lakpantɔ

23 Ali ilehián ání bɔbwé amándíé ánfí púgyúra ntobí ánfí ígyi fé ɔsúsú klé amu ni. Táme ɔsúsú klé amu ilehián afɔdile ání ihíé dun ɔsulúsú klé anfi. 24 Íni sú Kristo mówie *tati-obuá nyankpusa lópu mu iwi bwé, ígyi fé ɔsúsú klé amu oduto ni. ɔsúsú ɔlɔyɔ yélí Bulu ansító, ɔde mu kokóli ha ani. 25 ɔmɔpu mu iwi yɔbɔ afɔdile tsenyo-tsesa, fé ali ámúú Bulu igyí ahapú dehen amu butɔpú mbwí obugya ya ɔsulúsú ɔwankíkpáto ɔwankíkpá inu offífigyiofí amu. 26 Ní ali ígyi á, teki ilehián ání Kristo obétsiá wun iwlɔsin wú tsé dú tsé lafa, tsú bréá ɔyí lefi asi ɔpá. Mboún alalé iwi ɔwan ɔyí ɔnɔmbí ánfí, pú mu iwi bɔbɔ afɔdile ɔtsawule pé pólé ahá tsú amu lakpantɔ. 27 Igyi fé alitá ida yáí ání ɔtsawule pé ɔha obówu. Mú ɔma a, Bulu obégyi mu asón. 28 Ali kén Kristo lópu mu iwi bɔ afɔdile ɔtsawule pé, pólé ahá tsotsctsɔ tsú amu lakpantɔ ni. Mú su ní ɔlé iwi ɔwan otse nyɔɔsi a, imehián ání ɔbétrá bwé tɔtɔ tsú lakpan iwi. Mboún ahá ání buhíe butsie bugyo mu nkpa ɔbá bɔhɔ.

10 1 Ali ámúú Mose mbla lélé súná ání bupúha Bulu igyí amu ilelian mú ámúú ibéba amu keke. Mú onutó ámu Kristo labɔbwé á. Afɔdile oloku ɔkvule amu betsiá bɔ há Bulu offífigyiofí. Táme umetalí há ahá ámúú butebéha igyí amu abufun Bulu ansító. 2 Ní iletalí tun amu iwi Bulu ansító ɔtsawule pé á, teki besi afɔdile ámu bɔ, amu kluñ é illesi amu ipón ha ání babwé lakpan. 3-4 Tsúfé nnantswie yínché pú atrukpa obugya méetalí lé nyankpusa tsú mu lakpantɔ ekekéeké. Mboún ha itehá mu ɔtekáin mu lakpansu ofífigyiofí. 5 Íni su bréá Kristo ɔbá ɔyító á, ɔlebláa Bulu ɔbée,

“Megyí atɔ hahé múa afɔdile fúdedunká.

Mboún ɔyulúu fela yáí mí.

6 Fú ansí megyi mbwí tóhé
pú lakpan afɔdile iwi.

7 Múú neblí mbéé, ‘Mí Bulu, mí ní.
Nebá bɔbwɛ fú apé,
fé alia bɔwanlín mí iwi asún wá
fú asun wanlínhé amutɔ.’ ”

8 Olegyankpá blí ɔbée, “Megyí afɔdile múa atɔ hahé, mbwí tóhé pú lakpan afɔdile fúdedunká. Fú ansí megyi mó iwi.” ɔleblí ali, támé mbla ɔkpasú ilehián ání bɔbwɛ mó. **9** Múú ɔletrá blí ɔbée, “Mí Bulu, mí ní. Nebá bɔbwɛ fú apé.” Mú su Bulu lalé afɔdile dada amu ibwi, pú Kristo afɔdile ámu wá mó otsiákpá. **10** Yesu Kristo lɔbwɛ Bulu apé, pú mu iwi bó afɔdile aní nwunsu ɔtsawule pé, há bré féé. Mú su aní iwi latün.

11 Igyí ɔhapú okugyíɔkvu telíí bó afɔdile oluku ɔkule amu ekekegyíeke. Afɔdile-abɔtɔ́ ámúú otényá püb́ mó tsé dú tsé lafa ámu kén ɔtɔpúb́ mó ní. Támé afɔdile ánfi méetalí lé ahá tsú amú lakpantɔ́ ekekeeeke. **12** Kristo mó lénya bó lakpan iwi afɔdile ɔtsawule pé ámu a, ileta féé, oleyétsiá Bulu gyɔpisi. **13** Tsú ali bré ámutɔ́ ɔpá ɔtsie inu ogyo bréá Bulu ɔbópu mu alupú bwé mu ayabi oyíkpa. **14** Mu afɔdile kule pé ámu ulará ahá ámúú Bulu lapú amú bwé mu kle amu bafun ha bré féé, ɔlala kuvvukvitráa ma amú iwi.

15 ɔnjé Wankíhé é légyi mó iwi adánsié súná aní. Olegyankpá blí ɔbée,

16 Aní Wíe ɔbée,

“Ntam anfi obétsiá mía amúnyɔ nsiné,
bré ámúú ibá ámutɔ́ ní.

Nópu mí mbla wá amú kluntɔ́,
wánlín mó wá amú nwuntɔ́.”

17 ɔletrá blí ɔbée, “Mméetrá kaín amú lakpan pú amú lalahesu ekekeeeke.” **18** Mú su ní Bulu lasí lakpan kíé á, mómu mó iwi afɔdile kuvu itráa medéhián ε.

Heb

Mluha Akpvkpe Manta Bulu

19 Íni su mí apió, Yesu obugya amu su anibú ɔkpa wié ɔsúsú ɔwankíkpátɔ́ ɔwankíkpá inu faan. **20** Mu lowu ámu su alafínkí tati ámúú bɔpvká obu ámutɔ́ ámu há aní. Múgyí ɔkpa pɔpwéá itehá aní nkpa ní. **21** Anibú Bulu *igýí ɔhapú

dēhen kpɔnkpɔɔnkɔnti ɔkvá ɔde Bulu ahásu kú. 22 Mú su mliha apu iklun ání ibu ɔnɔkwali, pú hógyiá mú ɔnó bu ɔnlun kpukpe manta Bulu. Tsúfé alapú Kristo obugya gyúra ani. Aní klun méetrá ha ani pón, alapú ntsu wánkíhé é fwí ani iwí. 23 Mliha akita tó ámúú anidé mú iwí adánsie gyí, anidé mú ɔkpa kú amutɔ kínkín, tsúfé ɔnɔkwali pu Bulu gyí. ɔbɔbwé tɔá ɔlehie ání mɔbwé há ani. 24 Mliha akí aliaá ibɔbwé abɔwa aba ɔwunlín, ɔdwé múa yilébwetɔ. 25 Mlumáha asi ani ofíakpa yo, fé aliaá aku bvdebwe. Mboún mliha atra wa aba ɔwunlín tsíá. Tsúfé mlidéwúun ání ani Wíe ɔbáke ámu idékpukpé bá.

26 Mí apió, lakpan iwí afodíe kuku itráa ma inu há ani, ní akí ansí bwé lakpan bréá anulabí ɔnɔkwali amu. 27 Mboún tɔá ulasí gyí, abétsiá ifúsú gyo Bulu asún ogyíké pú ogyá kpɔnkpɔɔnkɔnti ámúú ibɔhɔ Bulu alupú ámu. 28 Ní ahá abanyó-abasá begyi ɔku iwí adánsie, ání alakíná Mose mbla ámusu gyí a, butɔmá mu. Butamawun mu nwé. 29 Múmú ní ɔku ɔki Bulu mu Bi ámu ansító kótikótí, omobu ání mu obugya amúú Bulu lópusí mu ntamsu, ilɔgyuráa mu iwí ámu bu ibíá, olesia Bulu awitɔle ɔjé ámu mó á, mu isubutí ání ɔbéhie nyá méeba kú. 30 Tsúfé anyin ání Bulu léblí ɔbée, “Mí, mli Wíe téká lalahe iko. Mí ɔbéka aha laláhe akɔ amú lakpan su.” Oletrá blí ɔbée, “Mí, mli Wíe obégyi mí ahá asún.” 31 Ibu ifú ání fékpa wié Bulu ɔkiankpapu amu agblátɔ.

32 Mlumátan bré ámúú Bulu wankí lówankí wúlí mlsu ámusu. Mlikain ání ali bré amutɔ á, mlilétsuñ iwíɔsin tsɔtsɔɔtsɔtɔ, táme mlilélu kínkíinkín. 33 Betsiá siá mli, wá mli iwíɔsin ahá ansító. Bré kvtɔ é á, mlilétsa ahá ání bvde iwíɔsin ámu odu wúun. 34 Mlulósú ha obu adipú. Bréá ahá bɔpu ɔwunlín swíí mli ató á, mlilési há amú ansigýisú. Tsúfé mliyin ání mlibu atɔá ibu alé dun mó, ibétsiá bré féétó. 35 Mú su imákpɔn mli. Mlikita iwí, amlili kínkín, tsúfé mlibu iko ká kpɔnkpɔɔnkɔnti Bulu wá. 36 Illehián ání mlótomi, méní mlétalí bwé Bulu apé, fówun mlénya itó ámúú Bulu léhie yáí há mli ámu. 37 Tsúfé bɔwanlín wá Bulu asun wanlínhé amutɔ bee,

“Iméegyi nké kuku Bulu obówotíí.
Omóówa ɔpá.

38 Ahá ání amú hógyi su Bulu latsú amú ání amú
asún da ɔkpa obétsiá nkpa.
Támé ní amútó ɔku mówa klun kítá twi mu
hógyitó, oleyinkí ɔma mú á,
Bulu ansí méegyi mu twi.”

³⁹Táme anumégyí fé ahá ání badámlí ɔma há Bulu, bafwí. Mboún anigýí ahá ání amú hógyi lahɔ amú nkpa.

Hógyi

11 ¹Hógyi gyí ansí pvdínká tóá fumokúwun, támé fvde
mú ɔkpa kísv. ²Ahá ámúú betsiá bímbí ámu hógyi sú
Bulu ansí légyi amú iwi.

³Aní hógyi sú anülébi ání asún Bulu léblí púlé oyí. Mú su tóá ansíbi towun ledalí tsu tóá ansíbi tamawunto.

⁴Hógyitɔ *Habel lípu mu atɔ hahé ání ɪbu alé dvn mu dehen *Kain klé há Bulu igyí. Mu hógyi su Bulu ansí legyi mva mu atɔ hahé ámu iwi, olotsu mu ání mu asún da ɔkpa. ɪbu mótsá olowu dodoodo, támɛ mu hógyi amu su ɔtráa ɔdetɔ́ bí bɔfʊn nde.

⁵Hógyi su Enok mówu asa Bulu lótsu mu, ɔhaa mówun mu. Bulu asvn wanlínhé legyi mu iwí adánsie ání olegyi Bulu ansí asa olotsu mu nátí. ⁶Mlíki, ɔhaa méetalí gyi Bulu ansí ní ɔmɔhɔ mu gyi. Tsúfé ilehián ání ɔhá ání ɔbéba Bulu wá obóhogyi ání Bulu bu unu, ɔteká ahá ání butodúnká mu iko.

⁷Hógyitc *Nоа lónu asún ání Bulu lébláa mu tsú tóá umókúnyá ba iwi. Olobu Bulu, sré dáka kpɔ́nkpɔ́nkpɔ́nti, púhh muw mu wóyíts ahá nkpa, bréá ntsu lóbulá. Mu hógyi amu sú ɔyíts ahá begyi pón, ɔlɔbwe ɔhá ání mu asún da ɔkpa Bulu ansító.

⁸Hógyi léha *Abraham lóbu Bulu bréá Bulu lébláa mu
ɔbée, ɔdáli mu ɔmátó, ɔyó ɔsulúv ání mu Bulu léhie há
muvsu. Olenatí dálí mu ɔmátó, omeyín ɔtínéá ɔyó. ⁹Hógyi
léha ɔløyóbwé ɔfçó ɔsulúv amúv Bulu léhie yái há mu

amusu. Tati-obuto oletsiá inu. Ali kén *Isak mua *Yakob ání Bulu léhié ɔsulúv amu yái há é betsiá tati-mbuto ɔsulúv amusu ní. **10** Tsúfé Abraham létsiá tati-obuto, ogyo wúlu kpɔnkpɔnkpɔntiá Bulu léda, imóobwie ekekéeké.

11 Hógyi léha Abraham mua mu ka *Sara benya obí kwíí. Ibu mótá ání badan tsun ikwíusv, Sara é menya ikwíí. Abraham lóhogyi ání Bulu obégyi tóá alahíé yáisv. **12** Íni su ɔmá kérin ání buma ıklátó, buntsó fé ntsrakpabi ntéé ɔpu ɔnó isi belun tsu Abraham ání aladan tsun ikwíusvto.

13 Hógyitó ahá ánfi féé bowu. Ibu mótá amú ibi meda atzá Bulu léhié yái há amú asa bowu. Táme bowun mó sisí, amú ansí légyi mó iwi. Botsu mó ání afóó pú ɔkpa atupú bugyi oyí ánfitó. **14** Ahá ání botsú mó ali budere súná ání bude ɔmá ání ıbóbwé amú onutó klé dunká. **15** Ní bude ɔmá ámúv bedali tsu mótá ámu iwi susíu a, tekí bodunká ɔkpa yínkí yá inu. **16** Táme ɔsúsú ɔmá ání ibu akíle dun mó ámúv bedali mótá ámusu amú ansí din. Mú su ima Bulu péli ání béti mu bee, amú Bulu. Tsúfé alalá wúlu kpɔnkpɔnkpɔnti ku yái há amú.

17 Hógyi léha Abraham lékitá mu bi *Isak oyóbó afódié há Bulu bréá Bulu lóssó mu ki. Ibu mótá obí ánfi Bulu léhié mu ání ɔbókwí ní, táme ɔmotswe mó kpúkpú. Olókvusv pú mu bi ɔkukúnó ɔkulé amu oyóbó afódié ámu. **18** Ibu mótá ali bré ámutó á, Bulu labláa mu ɔbée, “Fú bí Isak abí-aná ɔbóbwé fú abí-aná ní.” **19** Táme Abraham lótsu mó ání Bulu ɔbetalí tsínkí Isak. Lélé mó, ɔkpa ɔkusv á, ɔlélanyá Isak fé ɔhá ání Bulu lakúsúa tsu afúlitó.

20 Hógyi léha Isak lóyulá mu atabí Yakob mua *Esau. Mu ansí din ání Bulu ɔbóbwé tóá ɔlehíé há amú ekekú.

21 Hógyitó bréá Yakob ɔbá bowu á, oloyulá *Yosef abi anyó ámu, olobun mu oyi yiáhésu súm Bulu.

22 Hógyitó bréá Yosef ɔbá bowu á, ɔleblí ɔbée, Bulu ɔbélé Israelfó tsú Egipte ɔmáttó. Mú su ɔleda amú ɔlá ɔbée, bumási mu awú tswí inu.

23 Hógyi léha bréá bɔkwí Mose a, bɔpu mu ɔjáin tsra asa. Tsúfé bowun ání ɔbu akíle. Mú su bumenya owíe amu mbla ání ɔlówa tswí ifú.

24Hógyi léha Mose lékiná ání bwmáti mu Egyipte owié mu bi tsihé mu bi bréá ɔledan. **25**Olotsulá ání bwáa mva Bulu ahá iwlcsintɔ, dun ání obénya lakpanbwé iwl ansigyi bré itinbí. **26**Olotsulá ání busúpa mu *Kristo su. Tsúfē ibéhie wá labi há mu dun ání obénya Egyipte atonyahé féé. Mu ansí dun iwlá Bulu ɔbéká mu ekekúsú.

27Hógyi léha Mose lénatí Egyipte ɔmáttó, omenya owié amu ɔbló ifí. Mu ansí dín Bulu ání ɔha tamapú ansíbi wunsu. Mú su olotomi, omeyinkí ɔma. **28**Hógyi léha mu ɔleha Israelfɔ befi *Katsun Nke gyí asi. ɔleha amú bɔpu obugya kpá amú obu-ɔnó, méní *Bulu-ɔbɔpú ɔtɔmá ahá ɔmɔ́pú ibi da amú bití.

29Hógyi léha Israelfɔ bɔtsun ɔpu Pepe amutó fé ɔsvlúv wulihesu búna. Táme bréá Egyiptefɔ é bee abutsun a, ɔpu amu lékutá amú.

30Hógyi léha Israelfɔ benatí bómlí abuntí ání bɔpugyi iwan wá Yeriko wúlu nkensiénó, ilobwie bun gbloo. **31**Hógyi léha obu-ɔnó otsiápú Rahab mówu tsia ahá ání bwmáhó Bulu gyitɔ. Tsúfē ɔlhó Israelfɔ ansí awakipu afóó wankláán.

32Ilehián ání nétrá wanlín iku é? Bré mótsó ání nówanlín Gideon mva Barak pú Samson, Yefta mva *Dawid, Samuel mva Bulu ɔnósú atɔípú amu hógyi iwl asún. **33**Hógyi léha amú bɔkó ɔmá-ɔmá gyi amúsú, bɔbwé tóá ıda ɔkpa. Benya atzá Bulu léhie há amú, beha agyatá ndatɔ leklí. **34**Bodun ogyá kpɔnkɔntí, bumesin ısa. Hógyi léha amúá bɔpɔn benya ɔwunlín, amú aku benya ikló túmi, gyi amú anyabású. **35**Bulu létsinkí atsi aku afúli há amú. Ahá bepití amú aku ató alu mó amú. Mú óó á, bwmotsulá kíná Bulu. llowa amú ɔdweá bɔmɔ amú dun ání béyinkí Bulu ɔma, méní Bulu ɔbɔkusúa amú, benya nkpa ání ibu alé dun.

36Bɔbwé amútó aku ahinlá, pítí amú mpli. Bɔwa amú aku ikan, pú amú tswí obu. **37**Beda amútó aku abwi mó, pú sáa bɔí akutɔ, aku é besin ɔdayí ɔnó. Amú aku é bedi akúfa mva akpaláa nwuló-kpákpatí nátí kí, aku bedi akón. Bedunká akusu, wá amú aku é iwlcsintɔ. **38**Tekí megyí ɔyí ánfi odutɔ ahá ánfi bétsiá asa. Adimbító múa abusu benatí kí fé ɔkun abɔpú, tsia dí abwi alatɔ múa mbótó.

39 Amú hógyi sú Bulu ansí légyi amú féé iwi. Okuku ibi meda tóá Bulu léhie yái. **40** Tsúfé atjá ibu alé, ibówa labi iwi Bulu lóbwé agywún yái há ania amúnyo fée. Mú su amú nkule buméetalí nyá mó, yófun bréá Bulu labwé ania amúnyo fée anulafun mu ansító.

Ani Sí Bulu

12 **1** Anibu ɔdɔm anfi bɔpu hógyi tsíá ánfí odu bómlí ani. Mú su mliha ani é atswi tógyítóá idé ani bitía ya ɔma pú lakpan ání ülakíkli ani kínkíinkín tsalífwí, atomi tsii ɔsrú amúó ida ani ansítá ámu. **2** Mliha apu ansí dinka Yesusu. Mgugyí ani hógyi nfiasí pú mó ɔnómó. Íniá oyin ansigyí oduá ida gyo mu su á, olotomi wun ipian *oyikpalíhesu wú. Omobu kpɔí ání bɔkpɔí mu tɔtɔ, alayó otsie Bulu owié obiá ámu gyɔpisi.

3 Mlupukí ipian ání olotomi wun lakpan abwepú ibitó, bréá bolu mu, wá mu iwicintó, méni ɔnjé méeta mli, mluméesi mu hógyi. **4** Iwiá mlidépri le iwi lakpantó á, mlumókútálí pri yófun bréá mlési mli nkpa há. **5** Mlumátan itói ání Bulu lóttí kplá mli ánfí mligýí mu abísú. Óbée,

“Mí bí, ní nebítí fú isu á, máhó mó lalahé su.

Ní ntowá iyin wa fu á, máha mó ikpon fu.

6 Tsúfé ɔhá ání ntɔdwé á, mu ntowá iyin wa.

ɔhá ání nɔpúbwé mí bí á, mu ntebítí isu.”

7 Tomi wun ipian fé isu bvde fú bití. Bulu dé mli isvbití fé mu abí. Tsúfé obí ɔmɔmu bu invá mu si tamabítí mu isu? **8** Ní ɔmebítí fú isu fé aliá ɔtɔbwé mu abí féé á, idesuná ání megyí mu bi onutó fúgyi, klétobi fugyi mu. **9** Ani ɔsvlóu anfisu así butebítí ani isu, anitobú amú é. Ntogyi sú animóotsulá ba iwiásí há ani Sí Bulu dun amú, anya nkpa ání itamatá? **10** Bré itinbí pé ani ɔsvlúsú así butɔpbítí ani isu aliá bvdeklé. Bulu mó á, aliá abówa alé su ɔtebítí ani isu, méni ani é ani iwi bétin fé mu. **11** Ní bvde ani isu bití á, itehan ani ali bré ámvitó. Ansí tamagyí ani. Táme isvbití ámu ɔma a, anitɔbwé yilé, tsíá iwilwiitó.

Atosunáhé Pú Oláda

12Mú su mlumáha abatō iwu mli, akpawunutō ıkpünkí mli. Mliwa iwí ɔwvnln! **13**Ml̄ha mli tsiátó iwa alé, mén̄i abubúpu amu bvméesin tsukvle, mboún bénya ıl̄tsá.

14Mlibo mbódí amlha iwilwii itsia ml̄ha ɔhagyíha nsiné. Ml̄tsia nkpa án̄i mó iwí letün, tsúfē ɔhá án̄i mó iwí métin móowun ani Wíe. **15**Ml̄ki án̄i ml̄tɔ ɔkukuvku móchvlú Bulu awitole amu. Ml̄tɔ ɔkukvu é mási asún wá mó klvntɔ, mén̄i ɔm̄ɔp̄u asún wá mli nsiné, iyinta ml̄tɔ akv. **16**Ml̄ki án̄i ml̄tɔ ɔkukvu é móbwé mó bwé iwí mbua ɔtɔp̄u, ntéé ɔhá án̄i ɔtamabú Bulu fé *Esau. Mvl̄pu mó hande tse ɔtsawule atogyihé. **17**Fé alia mlyin yaí á, ɔma a, olobodunká obi dehen oyúla tsú mó si wá, táme mó si lékiná mó ha. Ibv mótsá ɔlehie su kokóli mó si, táme omenya mótk̄ ɔkpa.

18Megyí ibvá mlétalí pú ibi da ası ml̄laba. Ótínéá oklún tuun pú afú kpɔnkpcɔnkpɔnti bv, ogyá é idetsí fé Sinaibv ámóú Israelf̄ bɔyɔ mó ası bréá Bulu dépv mó mbla há amú ámu ası ml̄laba. **19**Inú bonu ɔkpe lɔfulí kóklúókvú, bonu ɔme kpɔnkpcɔnkpɔnti ku lelin bláa amú asún, su bokokóli bee itsia al, bumedékléá betrá nu asvansv. **20**Tsúfē bvmetalí gyí móbla ámóú Bulu lówa há amú ɔbée, “Ní ɔbwí ɔku kúráá iwí ıda ibv amú a, budáa mó abwi mɔ” ámvsv. **21**Tzá bowun inu lówa amú ifú. Mú su Mose óó léblí ɔbée, “Ifú lahá mí ndekpunktí!”

22Mli mó á, *Sionbv ası ml̄laba. Bulu Ókiankpapv amu wúlu yilé, igyi ɔsúsú Yerusalem pú Bulu-abɔpv mpím-mpím ansı ogyíkpa ml̄laba. **23**Bulu bití ámu abí, bugyi ahá ámóú bawánlín amú adá ɔsúsú ámu ofíakpa ml̄laba. Bulu, ogyi ahá féé asún ogyíp̄u amu wá ml̄laba. Ml̄laba ahá ámóú Bulu latsú amú án̄i bafun amu akláa wá. **24**Yesu wá ml̄laba. Muyí Bulu mva anyánkp̄sa nsiné ntam ɔma ɔl̄p̄u nı. Yesu obugya wúnyáhe amúú ıl̄pv yilé ba dun *Habel obugya amu wá ml̄laba.

25Mó su ml̄ki wankláán, mén̄i mluméekiná Bulu ámóú ɔde mli asún bláa amu. Tsúfē Israelf̄ ámóú bekiná asún án̄i ɔl̄wa Mose blí Sinaibv ası nu ámu bvmetalí srí sí ısvbití

ámu. Ní ani é akíná ɔhá ánfi ɔdetɔí tsú ɔsúsú ánfi ɔme nu á, ani 1susbítí bódun amú klé. ²⁶Bréá Bulu lótɔí Sinaibusu á, mu ɔme léha ɔsulúv lekpunkí. Támé séi á, alahié ɔbée, “Nétrá kpinkí ɔsulúv ɔtsáwule, kpinkí ɔsúsú é tsía móts.” ²⁷“Nétrá kpinkí mó ɔtsáwule” anfi idesuná ání Bulu ɔbékpinkí ató bwehé ámu, lé mó 1nu. Táá 1méekpinkí ekekceke pé obésian.

²⁸Mú su mliha ada Bulu 1pán. Tsúfél iwíegyí ání 1méekpinkí abénya tsú mu wá. Mliha abu mu, anya mu ifú, méní abégyi mu ansí. ²⁹Tsúfél lélé mó á, ogyá ani Bulu ámu gyí, ɔtchó ató plíplíplíplí.

Aliá Abégyi Bulu Anstí

13 ¹Mlukita mli aba Akristofé dwetɔ kínkíínkín.
²Mlumátan afɔ́hsu. Tsúfél müléha akv bɔhɔ Bulu abɔpu afɔ́, 1mwankí amú ní. ³Mlukain obu adípúsú, fé mlia amúnyo dá obu. Mlukain ahá ání bude iwiçsin wúunsu, fé mlia amúnyo dé iwiçsin ámu wúun.

⁴Akúlu múa aká bubúu aba amú abatsiátɔ. Ókvku mádalí mu ba ɔma, tsúfél Bulu ɔbébití ahá ání buda ahá ání bumegyí amú akúlu ntéé amú aká wá, pú mbua atɔpú féé 1su.

⁵Kýba asún 1madun mli ɔdwe wa. Táá mlubu igyí mli ansí, tsúfél Bulu lablí ɔbée, “Mméenatí sí mli, ntéé kíná mli ekekceke.” ⁶Mú su abétalí wá klun blí aniaa,

“Mí Wíe Bulu gyí mí ɔbuápu.

Mú su tɔtɔ móowa mí ifú.

Ntɔ nyankpusa ɔbétalí bwé mí?”

⁷Mlukain mli nkpa agyápu amúú begyankpá bláa mli Bulu asún ámusu. Mlukí aliá bɔpütsíá, amlinya hógyi fé amú. ⁸Ali ámúú Yesu Kristo gyí ígye ámu a, ali ógyi ndé, ali kén obétsíá bré féé é ní. ⁹Mú su mlumáha atosunáhé ɔtsan-ɔtsan igyi mli ansí, ibutia mli le ɔkpa wankláán ámusu. Ibv aléá mléha Bulu ɔbówa awítole há mli ɔnjéttó ɔwvnlin, megyí atogyihé mbla, ání utamawá labi kuku há músú agyípúsú gyí.

¹⁰Anibv *afɔ́dié-asubwi kvá igyí ahapú ámúú beha Bulu igyí ɔsulúsv nfí ámu buma ɔkpa gyi mósú ató. ¹¹Bulu igyí ɔhapú dəhen tɔpú mbwí obugya wíe Ówankíkpátɔ

Ɔwankíkpá inu yɔbɔ amú lakpan iwi afɔdile, bvtɔpú aye amu mó ya mmuátse, yówa mó ogyá. 12 Íni sú Yesu é lówu mmuátse, méni ɔbɔpu mu onutó obugya gyúra mu ahá, amú lakpan su ní. 13 Mú su mliha adalí yɔ mu wá mmuátse inu, abukpɔi ania munyɔ. 14 Tsúfē anímá wúluá ibétsiá yɔ ɔsulúsuv nfi. Anigýó wúlu amúv ibá ámu. 15 Mú su mliha atsun Yesusu akanfu Bulu, ibwe afɔdile ání anidépuhá mu ekekegyíeke. Múgyí ɔnótó asún ání anidépuwá aní Wíe numnyam ní. 16 Mlumátan awítɔlewasu. Mliye mli atótó ha aba, tsúfē mó aná gyí afɔdileá itegyi Bulu ansí ní.

17 Ml̄bu mli nk̄pá agyápu, aml̄ba iwiásı ha amú. Tsúfē bvtamadá ɔkpúnó mli ɔklásukú su. Buvin ání býele alia bɔpukí aní ɔklásu ɔnó Bulu ansító. Mliha amú abubwe amú agyúmá ansigyísú, megyí nwesu. Ní megyí ali á, imóowa labi kuku há mli.

18 Ml̄tsia bɔ mpái ha aní. Nyin ání aní kl̄n medé aní pón ha, támē anidékléá abétsiá tsiátó wankláán brégyíbré. 19 Nhíé ndekléá ml̄bɔ́ɔ mpái, Bulu ɔháa mí ansanki ba mli wá nkenyɔ́ ánfító kótóó.

Mpái Tráhe

20-21 Iwilwii ɔhapú Bulu, ɔlkusúa aní Wíe Yesu Kristo tsú afúlitó ámu ɔháa amlitali bwé yilé kugyíkvá odekli. Nde mu kokóli mbéé, ɔtsúvn Yesu Kristosu ɔbwé tóá odekli anitó. Yesu gyí akúfa ɔkpapú kpɔnkɔntiá Bulu lípu mu obugya ká ntam amúv ibu inu bré féé, mua mu akúfa, bugyi mu ahá amu nsiné ní. Numnyam ibwéé mu kle yɔfvu bréá itamatá! *Amen.

Iklá

Heb

22 Mí apíó, ibu mótsá ɔwuló kútúklú nawánlín sisí mli. Támē nobwíí ipa, mliyaa asu amlinu móts asún ání ndepuwá mli ɔwunlín. 23 Nde mli ibi ha ání balé aní píó Timoteo obu. Ní ɔlɔwa ɔsa bɔtu mí nfi mó á, nékpa mu abéba bekí mli.

24 Nehá mli nk̄pá agyápu pú Bulu ahá atráhe féé itsiá. Akristofɔ ámúv bvbv Italia ɔmáttó ámu é behá mli itsiá.

25 Nde Bulu kokóli mbéé, ɔwáa awítɔle ha mli féé! *Amen!

Yakobo

ɔwulú

Itsiáha

1 ¹Mí Yakobo ání ngyi Bulu mva ani Wíe Yesu Kristo osúmbi dé ɔwulú ánfí wanlín sísi mli Bulu ahá^a ání mliladásáin wá ɔyítá féé. Nde mli itsiá ha.

Ansigyínya 1kplántɔ

²Apió aba, ní mlowié 1kplán múa asvn wunhetɔ á, ansí ihíe gyi mli. ³Tsúfē mliyin ání ní bɔsɔ mli hógyi kí a, utehá mlitotomi tálí líí mli asvn wunhe féé ɔnó. ⁴Ní mletálí tomi líí mú ɔnó á, ibéha mlédan, wá alé, fún tógyítá. ⁵Ní mlitɔ ɔku léhián nyánsa á, ɔkvúl Bulu. ɔbhéha mu faan. ɔmósɔwa mu péliz, tsúfē Bulu tɔpú awítɔle há ahá féé nyánsa. ⁶Táme ní fókulí mu a, pu hógyi kvlí mu. Másusúu fee ɔméeha fú. Tsúfē ní fumohogyi ání ɔbhéha fú á, fugyi fé ɔpuá 1dá yó nkpa, iladá yó ɔma. ⁷⁻⁸ɔbhá ání ogyi alí, mu agywun tamalíí tsukvle ɔmadinká ansí ɔbhé, ménya tɔtɔtɔ tsú ani Wíe Bulu wá, tsúfē mu agywun igyi anyɔ.

Ohian Pó lwinya

⁹Ansí igyí Okristoyin ání ɔma tɔtɔ, tsúfē Bulu latsú mu fúá. ¹⁰Ní Bulu ɔbá iwi onyapó é así á, ansí igyí mu. Tsúfē mu nkpa bɔtsvn fé oyí ntswítswi. ¹¹Ali ámúú owí ɔnó iwa ɔnlín, itó ifá, mó ntswítswi tɔbó kpákpáa; ifá ámu alé tetá ámu a, ali kén iwi onyapú dέyɔ ɔdebá alu obówu ní.

^a **1:1** Yakobo léti Bulu ahá ɔbhé, *abusuan díúanyɔ* ámu.

Isóki

12 Bulu toyúlá ɔhá ání ototomi iకplánto. Tsúfé ní ɔledali mótsá á, Bulu ɔbéda mu ipán, há mu nkpa ání utamatá, igyi ἰσυγί-ιpa ámúú ɔlehie ɔbée, mópvhá ahá ámúú bvtódwé mu amu. 13 Ní bcsó ɔku kí a, ɔmáblí ɔbée Bulu lássó mu kí, tsúfé ɔhaa méetalí só Bulu kí ɔbée, ɔbwéé lakpan. Bulu é tamasco ɔhaa kí ɔbée, ɔbwéé lakpan. 14 Nyankpusa onutó ɔwóli laláhe témlé mu, bítia mu wá ἰσókito. 15 ɔwóli laláhe tókwíí lakpan. Lakpan é igyi ɔhasu á, itçpó lowu ba.

16 Mú su apió adwepú, mlímáha ɔhaa ɔmle mli. 17 Ató wankláán pú atokiehé yilé kugyíku itsú ɔsúsú. Itsú ani Sí Bulu, ɔsúsú ató wankihé ɔbwepú ámu wá. ɔtamatsé fé ɔpa múa onyé. 18 Mu apétó ɔlçpu mu ɔnɔkwali asún kwíí ani, méní abóbwé agyankpapu mu ató bwéhé féétó.

Asúnnu Pó Músúgyí

19 Apió adwepú, mlínu. Mlíkɔsi nu asún asi. Mli ɔnó máwa ɔsa. Mlumákɔsi nyá ɔblá é. 20 Tsúfé ɔblá tamabwé tóá Bulu tekle. 21 Mú su mlile tsiátó laláhe kugyíku le mli nkpató, amlisi lakpan bwé. Mboún mliba iwiásı, amlihó Bulu asún ámúú aladú wá mlitó ámu. Mó ɔbéha mli ɔkláa obénya nkpa ní.

22 Mlibwé dinka Bulu asún ámusu, mlímábwe mó anupú keke. Ní mlibwé mó anupú keke a, iwi mlidémlé. 23 ɔhá ání onú Bulu asún, omegyi mósú gyí fé ɔhá ání alakí mu iwi ahuhwétó. 24 Onyánátí mó asi pé á, alatan aliá olowun mu iwi. 25 Táme ɔhá ání ɔleyaa asu nú Kristo mbla ámúú ilçfon, utehá anitegyi iwi ámu, ɔmetan mósú, ɔde mósú gyí a, Bulu obóyulá mu ɔkpagyíɔkpasu.

26 ɔhagyíha ání ɔbée muđe Bulu súm, táme ɔtamakítá iwi mu tóitó á, ɔde iwi mlé. Mu Bulusúm igyi kpaali. 27 Bulusúm oduá mó iwi letin, asvansu ma mó iwi, ani Sí Bulu tekle gyí, mlékí awumbi múa asurapusu amú iకplánto. Mlékí ání oyí ánfitó lakpanbwé é iméegyi mlisu.

Fitátɔ Futí Kì

2 ¹Mí apió, ní mlūlahɔ numnyam Owíe Yesu Kristo gyi a, mlumáfutí fitátɔ kì. ²⁻³Ní iwi onyapúá ɔdídí tatiá ibu ibíá, ɔlɔwa sika atá pú ohiániá ɔdídí tatida bəbá mli Bulu osúmkpá a, mlumáha iwi onyapú ámu otsiákpá, bláa mu mliaa, obétsiá oyilékpá nft; bláa ohiáni ámu mó mliaa, otsía así ɔtinéku inu, ntéé odúnka ɔtinéku lu. ⁴Ní mlobú ahá amú iwinya su á, mlumókúpú agywun laláhe gyi asún ní?

⁵Apíó adwepú, mliyaa asu amlinu. Bulu lélé ɔyí ánfítɔ ahiánfɔ ɔbée, bvnyáa hógyi ání mó ɔnɔ́ bu ɔnlın, abutsia mu iwíegyí ámvtɔ, fé alı́ ámúú ɔlehie yáí ɔbée, mópuhá ahá ámúú bvtɔdwé mu amu. ⁶Táme mli mó á, mlitɔkpɔí ahiánfɔ. Nfíte mli, megyí iwi anyapú ánfí tesísi mli, tswín mli mánsu, sáma mli wúlu ahande wá ní? ⁷Megyí amú dé Kristo idayilé ámúú idùn mlsu ámu kpɔí ní?

⁸Bulu mbla ámu fée nwun, bɔwanlín wá Bulu asun wanlínhé amvtɔ gyí, “Dwe fú bá fé fú iwi.” Ní mlidé móosú gyi lélé á, mómu mlidé itɔ wankláán bwé. ⁹Táme ní mlofútí fitátɔ kì a, mlùlabwé lakpan. Bulu mbla ámu lahá mli ipón. ¹⁰Tsúfé fúá fegyi mbla ámu féesú, táme fepán kule pé á, fagyí pón ání fatún mbla ámu fée. ¹¹Tsúfé Bulu léblí ɔbée, “Mátɔ mbua.” Mu kén léblí ɔbée, “Mámɔ̄ ɔha” é ní. Mú su ní fumokútɔ mbua, táme famó ɔha a, fumokúkíná Bulu mblasu gyí ni? ¹²Bulu ɔbópu mbla ánfí itehá anitegyi iwi ánfí gyi ahá asún. Mú su mlíkì wankláán, mli asun blíhé pú mli bwehétó. ¹³Tsúfé ɔhá ání ɔtamawun ahá nwe á, Bulu omóowun mu nwe. Táme ní futowun ahá nwe á, Bulu obówun fu nwe mu asún ogýiké.

Hógyi Pú Bwehé

¹⁴Apíó aba, ní ɔkv ɔbée, mɔhɔ Bulu gyi, táme mu bwehé mosuná alı́ á, labi mɔmuvu mu hógyi amu bu? Mó odu ibétalí há mu ɔkláa obénya nkpa? ¹⁵⁻¹⁶Ní fowun fú aba akv buma atɔ dídáhé pú ɔyí kehetɔ atogyihé, táme

fumeha amú, febláa amú fée, “Nehá mli itsiá. Mlitsia wankláán. Bulu ɔkpáa mli, ɔha mli tóá ide mli hián” a, labi mɔmú fú asvn blíhé amu ı́lɔwa? ¹⁷Alí hógyi igyi ní. Hógyi oduá yilébwé há fú bá ıma mótá á, igyi hógyi wúhé.

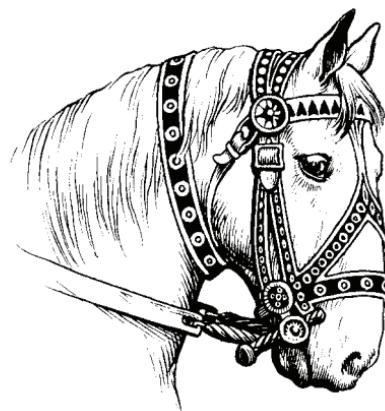
¹⁸ɔkv ɔbétalí blí ɔbée “Fubu hógyi. Mí é ntɔbwé yilé.” Néle bláa mu mbée, “Suna mí fú hógyi amúú yilébwé ıma mótá ámu. Mí é nósuná fú mí hógyi tsú mí yilébwetó.” ¹⁹Fú hógyi desuná ání Bulu ɔkvle pé bu ınv? lbv alé! Támē bi ání *ɔŋe laláhe féé bohogyi ali. Mú su bvtenyá mu ifú, kpínkí kpakpapkpa. ²⁰Fú ɔha mimláhe, fvdekléa fówun ání hógyiá itamabwé yilé igyi hógyi kpaalt? ²¹Aní náin Abraham lóbwé yilé Bulu ansító, tsúfē olotsulá kpá mu bi *Isak yáa pututó, teki ɔyómó mu bó afɔdile há Bulu. ²²Mlìlawun alia nanáin Abraham hógyi pú mu bwéhé lenatí? Mu bwéhé su mu hógyi lɔfun. ²³Alí Bulu asvn wanlínhé anfi ıleba mótá ní. ɔbée, “Abraham lóhó Bulu gyi. Mú sú Bulu lóbu mu yilé ɔbwepú,” tí mu mu nyawie ní. ²⁴Íni su séi á, mlíbi ání yilébwé téhá Bulu totsú ɔha ání mu asún da ɔkpa mu ansító, megyí mu hógyi pé.

²⁵Alí ıleba ha obu-ɔnó otsiápú Rahab é ní. Bulu lótsu mu ání mu asún da ɔkpa, tsú tóá ɔlɔbwé su. ɔlɔpu *Yudafó akvá beba bvde ansí wa ki mu ɔmáttó ɔjáin, ɔleha amú betse ɔkpa srí.

²⁶Alí ámúú ɔŋé ıma ɔható ógyi itowuhé ámu a, alí ní yilébwé memá hógyisu é igyi hógyi wúhé ní.

ɔdandú

3 ¹Mí apíó, mli fée mlumábwe iwí ató asunápú. Tsúfē Bulu obégyi aní ató asunápú anfi asún kínkíinkín. ²Aní fée anutepán brégyíbré, támē ní ɔkv tamapán mu tóitó á, mórmó ɔlɔfun. ɔbétalí gyi mu iwisv ɔkpagyíɔkpasv. ³Apúki, dátobi ku pé bvtoatówá ɔpɔnkó ɔnó, pódámlí mu, súná mu ɔkpa pú tóá ɔbwéé. Itéhá otobú aní. ⁴Mlìki ntsusv-yibiá idin ntsu ansító. Ilomoní, afú kpɔnkɔnti tópó mu nátí. Támē ɔtabu pátáplábi ku tédámlí mu, súná ɔtínéá iyó. ⁵Alí aní

Dátobi ku pé bvtɔpúwá ɔpɔnkɔ
ɔnó, pvdámlí mu, súná mu ɔkpa
pú tɔá ɔbwéé. (Yakobo 3:3)

mókútálí bwé ɔdandu ɔmanta ki. ltɔ laláhe ɔdandu gyí. Ḍtamatsiá díín. Elín ání itɔmó sɔón bó mó. ⁹Anitɔpú ani ɔdandu kánfú ani Wíe pú ani Sí Bulu. Mú kén anitɔpúlwíí ahá ni. Táme Bulu onutó lɔbwé nyankpusa fé mu iwi. ¹⁰Onó kule pé ámuto ɔkanfú múa ulwiú tedálí tsu. Mí apíó, ima aleá ɔbéba ali. ¹¹Ntsuá ibu anúle pú ntsuá ima anúle bétalí ln tsu ɔbún kuletɔ? ¹²Mángó oyí bétalí swié kankaba? Ntée baflé oyí bétalí swié mángo? Ekekeeké! Alí ntsuá ibu anúle méetalí ln tsu ɔbún ání mútɔ ntsu ma anúletɔ ni.

Nyánsa Ání Itsú Bulu Wá

¹³Ní ɔku bu nyánsa múa asún asinu mlitɔ á, mómu ɔpúu mu tsiátó wankláán le mó suna tsvn mu bwéhé pú mu wiiasibá ání itsú mu nyánsatɔ. ¹⁴Táme ní olu pú ɔnsípe tsiátó bu mutɔ á, mómu ɔmápu ibi sí kántó, blí ɔbée mubu nyánsa. Ní ɔblí ali á, alawá afunu dínká ɔnɔkwali amusu. ¹⁵Nyánsa ánfi odu motsú ɔsúsú. Itsú ɔyító ató ɔmagyáa, tsiátó laláhe, pú ɔŋe laláhe wá. ¹⁶Tsufé ɔtínegyítiné ání olu pú ɔnsípe bu a, aba asimánú pú lalahébwé tétsiá inu. ¹⁷Táme ɔhá ání mu nyánsa itsú ɔsúsú á, gyankpapu, mu iwi letün. Ololwií, ɔtɔdwé ahá, ɔteba iwiiasi. Otowun ahá nwé, ɔtɔbwé yilé.

Otamafútí fitátó ki, ḥtəbwé atá tsú mu klvntó. 18 Ahá nsiné ɔlapú todú iwilwiiá itçpú yilébwé ba.

ɔyító Atá Dwe

4 1 Ntó tétí ikó múa istré wá mlí nsiné? Mogyí ɔwóli laláhe ání ideklé igyi mlisv tɔpúba? 2 Mlulapú ɔnsípe mlidé atá klé, mlumédé mó nya. Íni su mlidé ahá mɔ. Mlí ansí depe ahá atósú. Mú sú mlidétré kó ní, támé mlí ibi méeda mó ki. Tóá svá mluményá gyí, mlitamakúlí Bulu ɔha mlí. 3 Ní mlókúlí kúráá á, ḥtamahá mlí, tsúfē agywun laláhe mlitçpukúlí mu. Altá mlispwá iwi ansigyí su mlidé mu kvlí. 4 Mluladámlí ɔma há Bulu. Mluméyín ání ní mlidé ɔyító atá dwe á, mlidé Bulu lu? Ní fvdeklé fee fódwé ɔyító atá á, fvtobwé Bulu olupú. 5 Ntée mlidékú mlhaa, kpaali Bulu asvn wanlínhé amu ileblí ɔbée, “Bulu tamatsúlá ḥnejé ámúú ɔlɔpwá anitó ámusu?” 6 Íni sú ḥtɔpú awitóle tsɔtsɔctsɔ kpá ani, fé alia Bulu asvn wanlínhé amu ileblí ní. ɔbée,

“Otökúsú líi iwi atsupúsú,

támé ḥtɔpú awitóle kpá iwiásı abápu.”

7 Mú su nde mlí bláa mbée, mlubá iwiásı ha Bulu. Mlikusv lu ḥbunsámsú, ɔbésrí nátí mlí wá. 8 Mlikpukpé manta Bulu, Bulu é ɔbékpvkpé manta mlí. Lakpan abwepú, mlifwí ibi le lakpanbwetó. Ahá ání mlí agywun igyi anyɔ, mlha mlí klvntó itn. 9 Mlisu, amlha mlí iwi iwa mlí nwé, mlí lakpan su. Mlí mósi idámlí isú, mlí ansigyí imli péli. 10 Mliba iwiásı Bulu ansító, méní obótsu mlí fóá.

Aba Iwi Asún Blí

11 Apió adwepú, mlumátrá blí mlí aba iwi asún. Mlumátrá tsii aba, kpóí aba. ḥhagyíha ání ɔlele mu ba ilá ntée gyi mu asún á, ilosuná ání ɔdeblí ɔbée, Bulu mbla ámu ima ale. Íni désuná ání alatsú mu iwi ání ɔdun mbla ámu. Ní ɔdun mbla ámu a, mómu ɔmedé Bulu mbla ámu bu. 12 Bulu líwa mbla ámu. Mu pé ɔbetalí pú mó gyi ani asún. Mu pé ɔbetalí hɔ ani nkpa, ntée mó ani. Ní igyi alí mó á, fúgyí ma ání fégyi fú bá asún?

Ansí Pwdínká Okesv

13 Mliya asu amlunu. Mli ahá ámúú mliteblí mliaa, “Ndé ntéé ɔke abýo wúlu yilé kvsu, yétsiá iuv ofi ɔkule gyi ibíá nyá iwi” ámu. 14 Mbéé, mliyin ɔketó? Mliyin alia mli nkpatssiátó bóbwe? Mligyí fé agyinde, itedáli dñuká, támē utamawá ɔpá kuku, itçfwí. 15 Mú su tɔá ilehián ání mleblí gyí, “Ní Bulu lótsulá há ani nkpa á, abóbwé íni ntéé íni.” 16 Ní imegyí alí á, ilosuná ání mlidé iwi tsu, pú ibi sí kántó. Lakpan iwitsú ánfi odu gyí.

17 Mú su ɔhá ání oyin itɔ wankláán, támē otamabwé á, ɔde lakpan bwé.

Iwi Anyapú Asún

5 ¹Iwi anyapú, mliusu amlisvra okitikíti, tsúfē ipian kpɔnkɔnti ibá mli. ²Séi ánfi á, mli atonyahé féé lapló. Atéple bawí mli atati. ³Mli sika ató é ulakpóí, wí nkanu. Mú nkanu ámu obégyi mli iwi adánsie, yíntá mli ɔyulúv fé alia ogyá teyíntá ató. Mlulakle ató tsɔtsɔctsɔ yáí kpaalí, bré ánfi ɔyí ibá bɔmɔ ɔnó ánfi. ⁴Mlikain ání ahá ámúú mlilébɔ ipa, bɔyo agyúmá mli ndɔtɔ, támē mlilékiná amó iko ka ámu isú latú Bulu, túmi féé Owíe amu. ⁵Mlulatsíá ɔsulúv anfisu, gyi nkpa múa ɔdwé púwá nfɔ fé nnantswie há mli ɔmoké. ⁶Mlulahá ɔhá ání mu asún da ɔkpa ipón, mó mu, ɔmeprú iwi.

Uklunya Múa Mpátbɔ

7 Apíó aba, mlinya klvn tsia gyo ani Wíe Yesu Kristo ibá. Mlikí alia ɔdɔtɔpu tenyá klvn tsíá gyo nyankpu gyankpapu múa tráhe, pú alia otetsíá gyo bréá ɔsulúv amu ibéha ató pɔpwé bòwie wóyí. 8-9 Mli é mlinya klvn amlulu kínkín, tsúfē ani Wíe, ogyi asún ogyípú amu ibá lafun. Mú su mlumátsiá tóí mli abasu, méni ɔméeha mli ipón.

10 Apíó, mlipu Bulu ɔnósú atɔípú amúú bëblí Bulu asún ámu bwé mli atosuánhe. Bowun asún tsɔtsɔctsɔ, támē benya klvn. 11 Mlikí alia anitobú amú. Itsú alia botomi amú asún wunhetó su. Mlikain Hiob é iwi asúnsú. Alia olotomi mu

asvn wunhetɔ. Íní su Bulu lóyulá mu mó ɔma. Lélé, Bulu bu awítɔlɛ. Otowun ahá nwe.

12Mí apió, ndeklé mbéé mlibúi wankláán ání mlumátánu ɔsúsú ntéé ɔsulúu, ntéé ká tɔtɔtɔ. Ml “Iin!” ibwéé “Iin!” ml “Ó-o!” é ibwéé “Ó-o!” méni Bulu méeha ml pón.

13Ní ɔku dé ipian wúun mltɔ á, okókoli Bulu. Ní ansí de ɔku gyí é á, ɔwáa ilu kanfu Bulu. **14**Ní ɔku délɔ mltɔ á, ɔtú ɔpasua ahande abuba bokokóli Bulu, abukpa mu ofobí aní Wíe idátɔ. **15**Ní bokókóli aní Wíe hógyitɔ á, ɔbétsa mu ilɔ, ɔbókusú. Ní alabwé lakpan ku á, Bulu obési mó féé kié mu. **16**Mú ali su mlile mlí lakpan bli, amlukokoli Bulu ha aba, méni ɔbétsa mlí ilɔ. Dhá ání mu asón da ɔkpa mpái tɔwá ogyá. Itɔyá agyúmá wankláán. **17**Nyankpusa *Elia é gyí fé mía funyɔ. Olokokóli Bulu kínkíínkín ání nyankpu mátswié. Lélé imotswie nfinsa móa ifvn. **18**Olélakúlí mu ání itswíe. Lélé nyankpu létií, iléha atá lelawá alé ɔsulúsú.

19Mí apió, ní mltɔ ɔku ɔdida hógyitɔ á, ɔku ɔsánkia mu ba. **20**Mlibí ání ɔhá ámu lalé ɔkláa tsú lowu ání tekí obówutɔ. Mú su Bulu obési mu lakpan tsɔtsɔtsɔ kié mu.

Petro

Ɔwulú Gyankpapu

Itsiáha

1 ¹Ɔwulú ánfi itsú mí Petro ání ngyi Yesu Kristo *sumbí ɔyçpú wá.

Nde mú wanlín sí sí mli ahá ání Bulu lalé bwé mu abí, mluladásáin yóbwé afçó Ponto, Galatia, Kapadokia, Asia yédalı Bitinia ɔmátó fée. ²Osí Bulu lalé mli fé alí ámúú ɔlehuhíe mó yái ání ibá mútó ámu. Bulu latsvn *Ɔnje Wankíhé amusu bwé mli mu ahá, méni mlóbu Yesu Kristo, mu obugya é ibógyvráa mli.

Bulu ɔhíe gyi mli buale, ɔha mli iwilwii tsotsotsco!

Okpakú Ání lmóɔbwé Kpaali

³Mlíha akanfu Bulu. Muyí ani Wíe Yesu Kristo mu Sí pú mu Bulu ní. Mu nwewúun kpɔnkpcɔnkpcɔntí ámu su alakúsúa ani Wíe Yesu Kristo tsú afúlítɔ pöhá ani nkpa pɔpwé. Íní lahá anilanú iwiasi ání ani ɔkpakúí móɔbwé kpaali. ⁴Mú su ani ansídün ání ani ibí bédä siadie yílé ámúú Bulu léhie ání ɔbɔphá mu abí ámu. Alalá mú yái ɔsússú wankláán há mli, atzá itamayíntá, itamaplá, itamakpá é. ⁵Siadie yílé ánfi igyi mli ahá ámúú mlulahogyi amu klé. Mli hógyi su Bulu túmi bun mliusv, idé mliusv kíí alu yófon ató féé nkpa ɔhóke ámúú Bulu lalá yái ání ɔbélé mó ɔwan ɔyí ɔnóméké ámu.

⁶Ibvú mútó ání ɔtsan-ɔtsan idé mli tv, mlidé asún wúun, támé itó ánfi mli ansídün músú ánfi su ansí mɔkúsí mli gyí. ⁷Tóá svá mlidé asún wúun gyí, mó obósuná ání

mlilahö Yesu gyi lélé ní. Tó butotó sika pepe ání itetálí yíntá kúráá kí bée, wankláán igyi. Ali kén bópu asun wunhe so mli hógyi ání ibu labi dun sika pepe kí bée, lélé mlilahö Yesu gyi, méni mléatalí líí kínkín ní. Ibá ali á, békafó mli, wá mli numnyam, há mli idayilé eke ámúú Yesu Kristo obéle iwi ɔwan ámu. ⁸Ibu móntó ání mlumókúwun Yesu kí, támé mlitódwé mu. Mlumédé mu wúun mó, támé mlidé musu hógyi. Íní su ansigý kpɔnkpɔɔnkɔntí ání ɔnó méetalí blí labúlá mlító. ⁹Tsúfél mlidé mli nkphóó amúú mlénya tsú mu hógyito ámu nya.

¹⁰Bulu ɔnósú atɔípú amu beblí nkpa ánfi Bulu obshö mli ánfi asún tswí. Betetéé mu awitóle asún ánfító wankláán, méni bónu mó asi. ¹¹Kristo ɔnjé letsíá Bulu ɔnósú atɔípú anfitó, tsíá súná amú, beblí yái alia Kristo obówun ipian. Mú ɔma a, numnyam kpɔnkpɔɔnkɔntí béba. Mú su besen ansító ání bébi bréá nkphóó anfi ibéba pú ɔhá oduá ibótsun musu ba. ¹²Bulu lélé súná amú ání megyí amú sú bvde asún ámu ɔkan da, mboún mli su bvde mó ɔkan da. Séi mó mlulanú asún ámu. Tsúfél Bulu lówa mu ɔnjé Wankíhé tsú ɔsúsú bebláá *asun wankláán ámu ɔkan adapú ali asún ánfi, amú é beda mó ɔkan súná mli. Bulu-abópu kúráá ansí tepé ání bónu ali asún ánfi asi.

lwitúntó Tsiá

¹³Íní su mlida iwisu amlíkita iwi. Mlipu mli ansí fée dinka awitóle amúú Bulu obshwa há mli ekeá ani Wíe Yesu Kristo obéplí tsú ɔsúsú bele iwi ɔwan ámusu. ¹⁴Mlibu Bulu fé ali ámúú nyebí butobú amú akwípú amu. Mlumáha tsiátó laláhe amúú illetsíá mltó bré ámúú mluméyín tóto tsú Yesu iwi ámu igyi mli. ¹⁵Mboún mlíha mli iwi itin mli bwéhé féétó, fé ali ámúú Bulu ámúú ɔleti mli ámu iwi létun amu. ¹⁶Tsúfél bɔwanlín wá Bulu asún ámutó bee, “Bulu obéé, ‘Mlíha mli iwi itin, tsúfél mí iwi letin.’”

¹⁷Mugyí ɔhá ání mlitetí mlíaa, mli Sí ní mlidé mpái bo ní. Otamakí ɔha ansító ní ɔde ahá asún gyí. Mboún ɔhagyíha bwéhé ɔtɔpúgyí mu asún. Mú su mlipu Bulu-ifúnya bwé mli

bwéhé kugyíku nké tráhe anfi ilesí mli oyí ánfító. ¹⁸Tsúfé mluyin tóá olópká mli nwunsu ikó, há mlulagyí iwi tsú mli anáin amándié laláhe ámúú iletin mli ɔkpa ámvtó. Itó ámúú olópká mli nwunsu ikó ámu megyí fé sika pèpe móa sika futútú ání utetálí yíntá. ¹⁹Kristo obugya ání ihíé bu ibiá olópká mli nwunsu ikó ámu. Kristo gyí fé *okufabiá oléfvn ha mbusuo kugyíku le, piná kuku ma mu iwi. ²⁰Asa Bulu lóbwé oyí á, oléhhíe tóá ibéba Kristosu yáí. Mli sú Bulu lalé mu súná bré tráhe anfitó. ²¹Kristo lahá mlulahó Bulu gyi. Bulu lókvusúa mu tsú afúlító, wá mu numnyam. Mú sú mli ansídün Bulusu, mlidé tóá alahíé ɔkpa kú ni.

²²Mlulagyí dinká ɔnɔkwali amúú ibu Kristotó ámvsu. Mú su mlulatín mli iwi há Bulu, mlidé aba dwe fé apió. Megyí ansító-ɔdwé mlidépuhá aba. Mlyo mósú amlidwé aba wankláán tsu mli klvntó. ²³Bulu lakwíí mli pòpwé. Megyí nyankpusa ání oméetsiá nkpa wá ɔpású olétsun kwíí mli. Mboún Bulu asún ámúú ibu nkpa, ibu inu bré féétó amvsu olétsun kwíí mli. ²⁴Bówanlín wá Bulu asún ámvtó bée, “Anyánkpúsa bugyi fé ifá. Amó numnyam é igyi fé ifá ntswítswi. Ifá towú, mó ntswítswi tóbó kpákpáa, ²⁵táme ani Wíe asún ámu mó bu inu bré féétó.”

Asún ánfí gyí asun wankláán ámúú mó ɔkan adapú beda súná mli ámu ni.

2 ¹Mú su mlule agywün laláhe kugyíku le mlitó. Mlumátrá mlé aba, ntée bwé apinabwébí. Mlumátrá pe ansí abasv, ntée tsii aba. ²Mlibwe mli iwi fé nyebí bɔbwé, amluha Bulu asún ámúú iletin, tóto mefráa mótsá ámu idinka mli ɔwóli brégyíbré, fé ali ámúú nyópu-ntsú tedínká nyebí ɔwóli amu. Méni ibéha mlédan, nyá nkrahó tsú Bulu wá. ³Mllakápú ani Wíe amu kí, mlulawun ání ɔbu awítóle.

Akristofó Babwé Aha Pòpwé Há Bulu

⁴Mú su mlukpukpé ba ani Wíe Yesu Kristo wá. Mugyí nkpa Owíe ni. Kristo gyí fé ibwiá ahá bekiná mó ání ima labi, táme Bulu léle mó ání ibu labi mu ansító. ⁵Ojéttó asún nebá bëblí á. Mliba Bulu wá bré ánfí mlibu nkpa ánfí, ɔbwé

mlı fé abwiá ɔdəpuyi obuá bótswe mu móntó. Óbwę mlı mu igyí ahapú ání amú iwı létin, amlitsun Yesu Kristosu ha Bulu igyí ámúú mu Óhé losusú suná mlı, itegyi mu ansí ámu. ⁶Tsúfē bɔwanlín wá Bulu asún ámvtɔ bee,

“Bulu ɔbée, mlıki, nalé ibwi ání ibu labi,

púbwé okonkísúbwi yái *Sion wúluto.

ɔhagyícha ání ɔlhɔ anı Wíe, ogyi okonkísúbwi ámusu gyi a,

péli méekitá mu ekekeeké.”

⁷Ibwi ánfi híe ibu labi há mlı ahá ání mlulsho Kristo gyi. Táme há ahá ání bumsho Kristo gyi mó á, Bulu asún ámu ıleblí ɔbée,

“Ibwi ánfi obu ayípu bekiná ní.

Táme mólébemlí ibwi ání ihíe bu labi dun mu féé ní.”

⁸Asa é á,

“Ínì gyí ibwiá ahá bósutíin mósú dida ní.”

Bósutíin mósú, tsúfē bumegyi Bulu asún ámusu. Alí Bulu léhie yái ání ibá ha amú ní.

⁹Táme mlı mó á, mlugyí ɔmá ání Bulu lalé. Owíe amu igyí ahapú. ɔmá wankihé ání Bulu lapú mlı bwé mu onutó ahá ní. Mvlálé mlı tsú oklúntɔ pú mlı ba mu ɔkandíe wánkihé amu ası ɔbée, mlıbédä ofúla amúú alabwé ámu iwı ɔkan. ¹⁰Tekı bré ámu a, megyí Bulu ahá mlugyí. Táme séi mó á, mlılabwé Bulu ahá. Bré ámu a, tekı Bulu nwewúun ıma mlısu. Táme séi mó á, mu nwewúun laba mlısu.

Bulu Nkpábi

¹¹Apíó adwepú, nhíe nde mlı ɔlá da. Afɔ́ mlugyí, mluméetsiá ɔsvlúv anfisu wá ɔpá. Mó su mlıtle iwı tsu nyankpusa ɔwɔlı laláhe amúú itɔkó mlı ɔkláa ısa ámvtɔ. ¹²Ínìá mlıa ɔmátfɔ tsíe su á, mlıtsia tsiatɔ wankláán, méni ní budeblí bee mlı tsiatɔ ıma ale a, bówun mlı yilébwę, fówun békanfú Bulu eke amúú ɔbéba bekı amú gyumagihe amu.

¹³Anı Wíe Yesu su mlıbu aban mva ɔhagyícha ání bapú túmi wá mu ibitɔ. Mlıbu ɔmá ɔkpapú ání ɔde ɔmá ámu féésú

gyí. ¹⁴Mlibu omású akípu amúú omá ɔkpapú lalé ɔbée, bvbíti lakpan abwepú isu, abukanfu yilé abwepú ámu. ¹⁵Mlibwee yilé puka asun laláhe amúú aha mimláhe butebli mábí su tsú mli iwi ámu itin. Tsúfél ɔkpa ánfisu Bulu déklé ɔbée, mlíbwée mó ní. ¹⁶Mlitsia nkpa fé ahá ání butsie iwisu, támé mlímápu mli iwı̄sutsiá ámu tin ansíbi bwé lalahé. Mboún mlitsia nkpa fé Bulu asúmpú. ¹⁷Mlibu ɔhagyícha, amlidwe mli aba ahógyipu. Mlinya Bulu ifú, amlibu mli omá ɔkpapú.

Asúmpú lwiasibá

¹⁸Nkpábi, mlinya mli awié ifú, amlípu obú ha amú. Megyí amúá bolwií, bubu awítolé há mli nkule. Mlibu amúá bvbú owuntolín mlsu é. ¹⁹Ní ileba mútó ání behá mlowun iwı̄sün kuku kpaali, támé Bulu sú mlotomi hɔ mó faan a, Bulu ansí bégyi mli iwi. ²⁰Labi mɔmu ibu ní fatomi, badá fú fú lakpan su? Kuku ima mótó. Támé ní fɔbwé yilé asa fotomi beda fú á, Bulu ansí tegyi fú iwi. ²¹Asun wunhe ánfí aná su Bulu létí mli ní. Tsúfél mli su Kristo onutó é lótomi tsun asun wunhetó púbwé mfántóhón há mli, méní mli é mlótsun móusú. ²²Bɔwanlín wá Bulu asun wanlínhe amutó bee, “Omɔbwé lakpan kuku. Omemlé ɔhaa é.” ²³Besia mu, mu mó omesia ɔhaa. Bréá ɔde ipian wúun a, omeka ɔhaasun, támé ɔlopú mu ansí dínká Bulu, asún ogyípú ɔnɔkwaliwu amusu. ²⁴Yesu Kristo onutó lóhɔ aní lakpan féé súrá, beda mu mántá *oyikpalíhe amusu, méní abégyi iwi tsú aní lakpantó, tsíá nkpa há yilébwé. Tsúfél bɔwanlín wá Bulu asún amutó bee, “Mu iwi nlɔ amutó mlilénya mli ilotsá.” ²⁵Tsúfél mlígyí fé akúfa fwihé, fé alí ámuú bɔwanlín wá Bulu asóntó ámu. Támé séi mó á, mlulayínkí bá mlibuo Yesu, mli ɔklásu ɔkipu pú mu ɔkpapú ámu.

Akúlu Múa Aká

3 ¹Atsi, mlibu mli akúlu alí kén, méní ní amútó aku bumbhɔ Bulu asónsú gyi kúráá, bowun mli tsiátó a, ibétsé amú, megyí mli obétepí trá bláa amú asvansu. ²Tsúfél bówun mli tsiátó wankláán pú alíá mlitehíé bú ató. ³Mli

alé uemátsu mli imi bwé, atati yilé dídá ntéé sika atsá ibu ibiá watɔ̄. ⁴Mboún mliha mli alé itsu mli kluntɔ̄. Aléá utamayíntá gyí múá ibu alé, ilolwií. Mótehíé gyi Bulu ansí ní. ⁵Tsúfé ali kén bímbí ámu atsiá bɔ̄pu amú iwi há Bulu, pú ansí dínká mvsu bobu amú akúlu, su bɔ̄wa akíle ní. ⁶Ali kén *Sara lóbu mu kulu, oletsiá tí mu ɔbée, “Mí wíe” ní. Mu abí mliyí, ní mlɔ̄bwé yilé, mluménya tɔ̄tɔ̄ ifú.

⁷Ali kén mli ayin é, ní mliá mli aká mlibu iwu á, mlíbi ání bwma awútá ɔwvnlin fé mli. Mliwun amú nwé, amlipu obú ha amú. Tsúfé mliá amónyo obénya Bulu atokiehé ámúú igyi nkpa ámu. Mlikita mli aká tsvn ɔkpa ánfisu, méri ní mlidé mpái bɔ̄ á, tɔ̄tɔ̄ méetin mli ɔkpa.

Ipianwúun Yilébwé Su

⁸ltráhe-tráhe a, mli fée mliha mli agywun ibwé kule. Mlisu ha aba, amlidwé mli aba Akristofɔ̄. Mliwun aba nwé, amliba iwiasi ha aba. ⁹Mlumápu lalahe ká lalahe ikɔ̄. Ntéé ní ahá besiá mli á, mlumásia amú ká ikɔ̄. Mboún mliyula amú, tsúfé Bulu léti mli ání mlibóyulá ahá, méri obóyulá mli. ¹⁰Bɔ̄wanlín wá Bulu asún ámvtɔ̄ bee,

“Ní ɔku déklé ɔbée, mu tsiató iwá alé,
otsia ansigyítá a,
mómó osíi ahá iwi asvn laláhe blí,
osi afunu wa.

¹¹Osíi lalahe bwé, ɔbwéé yilé.

Odúnka iwilwii, ogyáa mó ɔkpa.

¹²Tsúfé Bulu ansí bu yilé abwepúsú.

ɔteyaa asv nú amú atɔ̄ kvlíhé.

Táme ɔtɔ̄kúsú líí lalahe abwepúsú.”

¹³Ma ɔbɔ̄pu lalahe gyi mli, ní mli ansí ipé yilébwesu?

¹⁴Táme ní ileba ání mlidé ipianwúun yilébwé su kúráá á, nwun láwá mli olú. Opúni mátsií mli, mlumánya ɔhaa é ifú.

¹⁵Mboún mlíbi tsu mli kluntɔ̄ ání Kristo gyí mli Wíe, mu iwi letin. Mlída iwisi, méri brégyíbré ní ɔku léfíté hógyi ámúú ibu mlitɔ̄ ámu iwi asún á, mlébi lé mó ɔnó wankláán. Táme mliyula kluñ, amliba iwiasi le mó ɔnó. ¹⁶Mli kluñ máha

mli pón tɔtɔ iwi, méní ní bude asún laláhe blí tsú mli tsiátó wankláán ámúú mlulípu mlíbuo Kristo amu iwi á, pélu békítá amó. ¹⁷Ní igyi Bulu apé ání fuwúun ipian kúráá á, ibu aléá fówun ipian yilébwé su, dun ání fówun ipian lalahébwé su. ¹⁸Tsúfél Kristo é lówu ahá lakpan su ɔtsawule pé. Mu asún da ɔkpa, támé olowu há lakpan abwepú féé, méní ɔbekpa mli ba Bulu wá. Bɔmɔ mu nyankpusa-oyí, támé Bulu lókusúa mu Ḍjéét. ¹⁹Ołtsvn Ḍjé ámuto yéda asún ámu ɔkan há afúli amúú buda obu ámu. ²⁰Afúli amu gyí, ahá ámúú bumobu Bulu asún, Bulu lénya klvn há amú bré ámúú aní náin *Nоа dé dáka kpɔnkpcɔnkpcɔnti sré ámu. Ahá ikwe pé lótsvn ntsubulá ámuto nyá nkpa. ²¹Ntsu ánfi lélé há *asúbɔ. Alí ámúú ahá ámu bɔtsvn ntsubulá ámusu nyá nkpa ámu a, alí kén asúbɔ ánfi dé mli nkpa hóó ni. Megyí mli iwi ifin asúbɔ tɔfwí. Mboún igyi ipabwií há Bulu ání mli klvn idí mli asi, umátrá ha mli pón. Asúbɔ ánfi lahɔ mli nkpa tsvn Yesu Kristo kusú tsú afúlitó ámusu. ²²Alayó ɔsúsú yétsiá Bulu gyɔpisu séi. Bulu-abɔpu, Ḍjéét awié pú túmi kugyíku bubu mu asi.

Nkpatsiá Há Bulu

4 ¹Kristo lówun iwicuin. Mú su mlida iwisu mli é, amlipu mu ɔkpa ámu alí kén. Tsúfél ɔhá ání owun iwicuin lalé mu iwi lé lakpantó. ²Íni su ɔmátrá ha ɔwɔlí laláhe igyi musu. Mboún ɔhá Bulu apébwé itsia mu kluntó mu nkpa ání ɻasí ɔyí ánfító féé. ³Asa mlilébemlí Akristofá, mliléyintá bré tsɔtssɔtsó tsíá bwé tóá ahá ání bumeyín Bulu butekle bwe. Mú aná gyí; atsi múa ayin asúnwa, ntábu, pléikpada múa ntakpan onúkpa yo pú 1kpitswée ání igyi mli akisító. ⁴Itobwié ɔmátfó ámu ɔnó ání séi mlitráa mlumédésrí buo amú yɔbwé lalahé. Mú sú butesiá mli ni. ⁵Támé bélé amú bwehé féé ɔnó Bulu ansít. Mu ɔbá begyi akiankpapu pú awupú féé asún ni. ⁶Mú sú beyéda Bulu asún wankláán ámu ɔkan há awupú ni. Amú lowu ámu igyi 1svá Bulu labítí amú ɔyulóu, fé alia ɔtebítí ɔhagyíha 1sv. Beyéda Bulu asún ámu ɔkan há amú, méní amú ɔkláa obénya nkpa fé alia Bulu bu nkpa.

Bulu Atokiehé Kítá Wankláán

⁷Tógyítá ɔnómá lafun ta. Mú su mlíkita iwi, amlíha mli agywuntó idí, méni mléatalí bó mpái. ⁸Múá idun mó fée gyí, mlidwe aba tsu mli kluntó. Tsúfá ɔdwé ánfí odu ɔbéha mléatalí sí ahá lakpan kíé amú ní. ⁹Mlupu ansigýí ho mli aba Akristofá afóó, mlumáblí mliaa ulakpon mli. ¹⁰Bulu lakié ɔhagyíha ató ɔtsan-ɔtsan. Mú su ɔhagyíha ɔkítá mu kletó wankláán, amlupukpa aba. ¹¹Ní ɔku klé gyí Bulu asúnblí á, ɔblí asún ání itsú Bulu wá. Ní ɔku klé gyí ahá súm á, ɔpúu ɔwunlín ámúú Bulu lahá mu amu fée súm mu aba. Íni ɔbéha ahá békafú Bulu tsuñ Yesu Kristosu tógyítótá. Numnyam múa túmi igyi Bulu klé bré féeétó. *Amen.

Akristofá Ipiānwúun

¹²Mí apió adwepú, mlumáha asun wunhe kpónkpccnkponí ánfí budepuso mli kí anfí ibwie mli ɔnó. Mlumáki mú ání asun pɔpwé dé mli tu. ¹³Mlíha ansí mboún igyi mli ání mlidé Kristo asun wunhe amu ku wúun, méni ansí betrá híe gyí mli eke ámúú mu numnyam bélun ɔwan ámu. ¹⁴Ní ahá bude mli sia Kristo búo su á, idesuná ání nwun lawá olú. Bulu Numnyam ɔjé Wankíhé amu bu mlitó. ¹⁵Mlitó ɔkvuku ɔmáwun asún ahámá, ntéé owi, ntéé lakpanbwé, ntéé okéngyéwa su. ¹⁶Táme ní mlugyí Akristofá su mlidé asún wúun a, imáwa mli péli. Mboún mlukanfu Bulu ání Kristo idá dün mlisú.

¹⁷Tsúfá bré lafun ání Bulu obégyi ɔhagyíha asún. Obégyankpá gyi mu onutó ahá asún. Ní Bulu obéfi mú así tsú anisu á, mómú nkálí ahá ámúú bwmhó mu *asun wankláán ámusu gyi amu klé bóbwe? lbéhíe wá ifú. ¹⁸Bówanlín wá Bulu asúntó bee,

“Ní ibówa ɔnlín asa Bulu ɔbóhó yilé abwepú nkpa á, mómú nkálí ibégyi ha lakpan abwepú pú ahá ání butamabú Bulu é? Iméetepí wá alé há amú.”

¹⁹Mú su ahá ámúú igyi Bulu apé ání bwuwúun asún ámu bwpúu amú iwi féeé wa amú ɔlepú ámu ibító, abukita yilébweto kínkíínkín. Otegyi mu asúnsu brégyíbré.

Bulu Akúfasu Kíi

5 ¹Séi á, ndeklé mbée, nótóí kplá mláá mligyí ahande Kristo ɔpasuató. ɔpasua ɔhande mí é ngyi. Ntráa ngyi ipian ámúú Yesu lówun amu iwi adánsie ogyípú. Mí é nénya mu numnyam amúú ibélín ɔwan ámu iku. ²Nde mlí kokóli mbée, mlíki ahá ámúú Bulu lapúwá mlí ibító amusu wankláán fé akúfa ɔkpapú. lmábwe mlí fé bvde mlí híe, mboún mlbwé mó tsu mlí kluntó alia Bulu déklé. Megyí sika ɔnsípe su, mboún ɔdweá mlbwé ha osum ámu su. ³Mlmábwe ahá ámúú Bulu lapúwá mlí ibító ámu kpóunkpóun. Mboún mlitsia tsiátó wankláán ání ibóbwé nfántúhón há amú, ⁴méní ekeá Kristo, ogyi akúfa akpapú Owíe amu ɔbá á, ɔbéha mlí 1sugyí-ipa ání ibu numnyam, iméekpa ekekeéke.

⁵Nyasubi móá mbitebí, mlí é mlípu obú há mlí ahande. Mlí féé mlípu iwiasibá kpa aba. Tsúfél bɔwanlín wá Bulu asón ámvtó bee, “Bulu tɔkúsú líi iwi atsupúsú, táme ɔtowá awítóle há ahá ání beba iwiasi.” ⁶Mó su mliba iwiasi, amlípu mlí iwi wa Bulu túmi kpɔnkɔɔnkɔntí ámu asi, fówun obótsu mlí fúá mu bré wankláántó. ⁷Mlípu mlí asvn wunhe féé wa Bulu ibító, tsúfél ɔtɔgywíun mlí iwi.

⁸Mlkita iwi, amlidinká ansí iwisu, tsúfél mlí olupú, ogyi ɔbunsám ná odekpoún, odecki fé gyatá, ɔde ɔku dunká ɔkita wi. ⁹Íni su mlkita mlí hógyitó kínkíínkín, amlitin mu ɔkpa. Mlibi ání mlí aba Akristofá ání bubu ɔyító féé bvde ipian ánfí odu wúun. ¹⁰Táme Bulu híé ɔbu awítóle há mlí tógyítótó. Mulátí mlí ba mu numnyamtó tsvn mlia Kristonyɔ ɔkulébwetó. Mu numnyam amu bu inu bré féétó. Ní mlowun ipian kpalobí á, imówa ɔpá mu onutó obótsu mlí kúsú, há mléyinkí líi. ɔbówa mlí ɔwunlín, há mléle nlín Kristotó. ¹¹Mubú iwiegyí bré féétó. *Amen!

Uklá

¹²Silwano létsa mí nɔwanlín ɔwulú kútúklú ánfí sí sí mlí. Nyin ání opió Okristoyin ogyi, ɔbu ɔnɔkwali. Ndekléá

nówa mli ɔwvnlín, mí angyi adánsie suna mli ání asún ánfí nabláa mli ɔwvlú ánfító féé idesuná ání ínì gyí Bulu awítóle onutónutó ámu ní. Mlkita mótá kínkíínkín.

¹³Mli apió ahógyipu amúú bvbv *Babilon ɔpasuató behá mli itsiá. Mí bí Marko é ɔhá mli itsiá. ¹⁴Mlípu aba-ɔdwé amúú ibu Akristofóto ámu ha aba itsiá brégyíbré. Nde Bulu kvlí mbéé, ɔháa mli ahá amúú mlígyí Akristofóto ámu féé iwilwii.

Petro ɔwulú Nyɔɔsi

Itsiáha

1 ¹Mí Yesu Kristo osúmbi pú mu sumbí ɔyɔpú Simon Petro dé ɔwulú ánfi wanlín.

Nde mó wanlín sí sí mli fééá mlulanyá hógyiá ibu labi fé aní klé, Bulu mva aní ɔlepú Yesu Kristo yilébwé lahá anulanyá ámu.

²Bulu ɔhíe gyi mli bvalé, oha mli iwilwii, tsúfé mlulabí mva aní Wíe Yesu Kristo tsía.

Bulu Ahá Tí Pú Tóá Odedunká

³Íníá anulabí Yesu wankláán su á, Bulu lahá aní tógyítzá abópvtísá nkpa ání itegyi mu ansí. Oletí aní mu onutó túmitó ɔbée, abénya mu numnyam pú mu yilébwé. ⁴Mu túmi kpɔnkpcɔnkpcɔntí ámu kén ɔlɔpvukíé aní ató yileá ibu bíá. Mó ɔlehíe yáí ání ɔbɔpvhá aní ní. ɔlehíe ání ɔbélé aní tsú ɔyító ɔwɔ́lì laláhe ámúú iteyíntá nyankpusa amutó, atsúvn músú tsiá mu atsiábi. ⁵Íníá Bulu labwé íná há mli su á, mlutsun mli hógyisu amlibwé yilé ɔkpagyíɔkpasú. Mlutsun mli yilébwé ámvsu amlibí asún. ⁶Mlutsun mli asúnbí ámvsu amlígyi iwísv. Mlutsun mli iwísvugyí amvsu amlíwa nsi. Mlutsun mli nsiwa ámvsu amlísum Bulu. ⁷Mlutsun mli Bulusúm ámvsu amlíwa awítóle. Mlutsun mli awítólewa ámvsu amlidwé mli aba Akristofó. ⁸Ní íní aná dedán mlító á, ibósuná ání mlulabí aní Wíe Yesu Kristo. Mu bi ámu désuná ání mlulawá labi, swié abí ní. ⁹Támé ní tsiátó aná ume akvtó á, butamawun yɔ tsútsú. Amú

ansíbi labwíé. Batan ání Bulu lófwí amú lakpan dada amu lé amú iwi.

10 Mú su mí apió adwepú, mlisen ansítá. Bulu létí ahá, olélé akv há mu iwi. Mlha mlí bwéhé isuna ání lélé mlbw amútá. Ní mlidé íní bwé á, mlíméedida ekekeké. **11** lbá alí á, Bulu obéfinkí ɔkpa gbagyaá há mlówie ani Wíe pú ani ɔlepú Yesu Kristo iwíegyí ámúú itamamá ɔnó ámwtó.

12 Mméesi mlí asún ánfi kaín. Ibu móttá mlyin mó dodo. Mlulu mlí ɔnɔkwali amusu kínkíínkín. **13** Ee, nawun ání íniá nenya mbu nkpa ánfi mó á, ibu alé ání nétsiá káín mlí asún ánfi brégyíbré. **14** Tsúfá ani Wíe Yesu Kristo lahá mí nabí ání mí nke itréaá mɔtsá ɔsvlúv anfisu. **15** Mú su nátsvn ɔkpagyíɔkpasu há mlétsiá káín músú mí ɔma.

Kristo Numnyam

16 Megyí nyánsa anilópusré ɔte bɔwa súná mlí tsú ani Wíe Yesu Kristo túmi pú mu yinkí ba amu iwi. Mboún aniléhíe pú ani ansíbi wun mu numnyam. **17** Tsúfá ani ansítá ani Sí Bulu lópu obú múa numnyam kpɔnkpcɔnkɔntí há Yesu, bréá Bulu Onumnyampu amu ɔme ledalí tsu ɔsúsú ɔbée, “Óni gyí mí Bí ɔdwepúá olegyi mí ansí ní.” **18** Aní onutó lónu ɔme amu tsú ɔsúsú, bréá ania munyo anilí ibu wankíhé amusu.

19 Íní su anilahíé wun ání asún ámúú Bulu ɔnósú atɔípú amu beblí tswí amu ihié ibu móttá. Ibéhíe wá alé há mlí, ní mleyaa asu nú mó, gyi mósú. Tsúfá amú asún ámu igyi fé ɔkandíéá idewankí oklúntó yífvu bréá ɔyí ɔbéké, bake ɔtsrakpabi amu ɔbówankí mlí kluntó. **20** Iwánkí mlí ání megyí Bulu ɔnósú atɔípú amu onutó apé bɔpwánlín Bulu asún ámu. **21** Tsúfá megyí amú onutó lópu amú agywün bli Bulu ɔnó asún

ɔkandíéá idewankí
oklúntó ní. (2 Petro 1:19)

tswi. Mboún *Oŋe Wankíhé lóbá amúsú bëblí asún ání Bulu déklé.

Afunu Atsé Asunápó

2 ¹Bimbí ámu a, Bulu ɔnósú atɔípú afunupu betsiá Bulu ahátó. Ali kén bétsiá mltó ní. Bóbwé híéé pú amú onutó atosunáhéá itɔmá bɔwa mltó. Bókvsú líí amú Wíe amúú ɔlhɔ amú ámusu kúráá, pöhí amú iwi. ²Ahá tsɔtsɔtsɔ bóbou amú tsiátó laláhe pú pélula anfi. Amú su ahá bɔkpɔí ɔnɔkwali ɔkpa ámu. ³Amú ɔnsípe su békpekpée asún blí púswíí mlí kóba. Asún ogyípú Bulu léda iwisu ɔyí ɔpá ání ɔbébití amú isu, hí amú.

⁴Tsúfē Bulu mésikíé mu abɔpvu amúú bɔbwé lakpan ámu kúráá. ɔlɔwa amú ikan, tswi amú wá isvubití ogyá ámúú itamadun amu oklúklúúklúkpá oklúntó.^a Bétsiá inu yífvu amú asún ogyíké. ⁵Mliyin ání Bulu mékiná atitfó ámúú bvmobu mu amu isvubití. Mboún ɔleha ntsu léme amú féé. ⁶Noa mva ahá abasíénó pé lésián. Noa léda ɔkan bláa ahá alí bré ámvtó ɔbée, butsia tsiátá ilegyi Bulu ansí. ⁶Ilda mlí ansító ání Bulu léha ogyá lɔhɔ Sodom múa Gomora awúlu mlí nsúó. Amú lakpan su Bulu lébití amú isu, isuna tɔá ibéba ahá ání bwtkúsú líí mususu ekekú. ⁷Táme Bulu lélé yilé ɔbwepú ^{*}Lot mó alí bré ámvtó. Ahá ámu tsiátó laláhe pú amú mblasumágyi letsia han mu. ⁸Oletsia nú, oletsia wun amú bwehé laláhe ekekegyíke, iletsia tɔ mu kln. ⁹Íni féé ilosuná ání ani Wíe yin alia ɔbélé yilé abwepú tsú isókitó, pú alia ɔbébití lalahé abwepú isu yífvu ekeá obégyi amú asún. ¹⁰Múá idvn a, ahá ánfi odu butamagyí iwisu, iwi tsú bu amútó, butamasusu tɔtɔ iwi dvn hakpan ání amú ɔwɔlí laláhe tekle. Bulu ɔbhie bíti amú isu.

Ní bude anumnyampuá bvbv ɔsúsú sia á, itamawá amú ifú. ¹¹*Bulu-abɔpvá bvhíé bvbv túmi, bvbv ɔwɔnlín kúráá butamasía anumnyampu anfi Bulu ansító. ¹²Afunu

^a 2:4 Tataro bvtetí inu Griiki ɔblító.

ató asunápó anfí bugyi fé pututó-mbwíá buma agywun. Butókwí amú keke, ahá butekítá amú, mó amú. Buteblí asvn laláhe tsú tóá bumonu mó así iwi. Amú lalahébwé béhi amú fé pututó-mbwí. ¹³Alí ámúó bahá ahá bude asún wun amu sv Bulu ɔbópu asvn wunhe ká amú akó. Butegyi ɔdwé nketo, tsúfé ansigyíla butóbwé. Butóbwé péllila, kpóí iwi, butowíe anitó ani nkegyító. Bude iwi mlé. ¹⁴Tötó ima amú ansigyí dun mbuató. Butamasí lalahe bwé. Butemlé ahá ání amú hógyi melíí tsukule, há bútóbwé lakpan. Bahié bí ɔnsípe wa. Amú bwehé lalahe anfí sv, bugyówí ní! ¹⁵Basí ɔkpa wankláán ámu tswi, yó bubuo Beor mu bi Bulu ɔnósú ɔtóípú *Bileam bwehé lalahe. Olódwé sika ání obénya tsú lalahébwetó. ¹⁶Mú sv Bulu léha mu afrímú lótóí wa mu, léha olesi mu gbedéla amu bwé.

¹⁷Afunu ató asunápó anfí buma labi kuku. Bugyi fé ntsuá ılakpí ntéé nyankpvá ılabílá tuun, afú latsvan mó nátí. Íní sv amú otsiákpá ání Bulu lalá yái amú gyí oklún tuuntó. ¹⁸Butotsú iwi, ká ɔnótó, pú amú ɔwólı lalahe tun ɔnó, mlé ahá butelábwé lakpan ání besi bwé imókúwá ɔpá. ¹⁹Butehié ahá bee, ní begyi amú atosunáhésu á, bégyi iwi. Táme amú onutó bugyi nkpábi há tsiátó lalahe. Tsúfé nyankpusa gyí ɔkpábi há tóá ıde mvsu gyí. ²⁰Ahá ání babí ani Wíe pú ani ɔlepú Yesu Kristo, sí ɔyító ɔwólı lalaheá iteyíntá nyankpusa bwé, beyinkí yébitíwíé móztó, igyi amúsú á, amú tsiátó teláyíntá dun alia igyi yái. ²¹Ní bvmetepí wun ɔkpa wankláán ámu kúráá á, tekí ibu alé há amú dun ání bówun mó yínkí ɔma, sí mbla wankíhé amúó bɔpvhá amú ámusu gyí. ²²Amú bwehé ánfi lahá yébi anfí laba móztó. “Kiai tékpláí, lápó mu ɔdandu tsú” pú “Febie ɔprákuo ntsu alíagyíalíá á, ɔteláyébie ɔdiba.”

Ani Wíe ɔbáke

2 Pe

3 ¹Mí apió adwepú, íní gyí ɔwulú nyɔɔsiá ndewanlín sisí mli ní. Ndepu nwulú anyó ánfi káin mli, méní mlógyiwíin mó iwi wankláán. ²Ndekléá mlíkaín asún ámúó Bulu ɔnósú atóípú wankíhé amu beblí yái ámusu. Mlíkaín

ani Wíe, ogyi ani ɔlepú Yesu Kristo mbla ámúú ɔlɔtsun mu sumbí ayɔpúsú wá há mli ámusu. 3-4 Gyankpapu a, ndekléa nékaín mli ání nke tráhe amutɔ́ á, ahinlá abwepú aku bóbou amú onutó ɔwɔ́li laláhe. Bómɔ́si mli, fíté mli bee, "Yéé Yesu léblí yáí ɔbée, mélayínkí bá a? Mó nkì mu mé? Tsú ani anáin lowu brésú ɔpá á, tɔtɔctɔ mókútse. Ali ámúú ilenya igyi ámu ni." 5 Baki ansí tan ání ɔnó Bulu lɔpublí asún bímbí ámu, ɔsú múa así lelin, ɔsulúv ledalı tsu ntsutso. Ntsu é ɔlɔpubwé mu. 6 Ntsu kén ɔleha 1lɔbvulá yíntá bímbí ɔyí ámu. 7 ɔnó ámu kén ɔletrá publí ání ɔsú múa así ánfí mu ibétsiá yófun ekeá obégyi ahá ámúú butamanyá mu ifú ámu asún, pú ogyá hí tógyító.

8 Táme apió adwepú, mlumátan íni músú. Ekewúle igyi fé nfí-ɔpím, nfí-ɔpím é igyi fé ekewúle ani Wíe ansító. 9 Ahá buki bee, Bulu tesi tsiá tɔá alahíéá ɔbɔ́bwesu. Megyí ali ígyi, mboún klun otenyá há mli; méní ɔhagyíoha ɔbédamlí kluntɔ sí lakpan bwé, tsúfē omedékléá ɔhaa ɔbɔ́fwí.

10 Táme ani Wíe ɔbáke amu ibófwie ahátɔ, fé alá owikplu tofwié ɔhatɔ. Eke ámu a, ɔsúsú bɔ́surá okitikítí kúklóklóó ña. Ogyá bénplaín ntobiá ɔlɔpubwé ɔsú múa así féé. ɔsulúv múa músú ató é féé bóhɔ plíplíplíplí. 11 Íniá lélé Bulu obéyintá ɔyító ató féé ali á, tsiátó mɔ́mu ilehián ání mlɔ́pvtsiá, ibégyi Bulu ansí? Ilehián ání mli iwi bétun, mlósúm Bulu. 12 Mlitsia tsiátó anfí pukí ɔkpa ha Kristo ɔbáke amu, amlıha mu ikɔsi ba. Bulu ɔbɔ́pu ogyá hí tógyító ɔsúsú eke ámu. Mó okunkúú é ibénplaín unu ató féé. 13 Táme Bulu léhié ání ɔbɔ́bwé ɔsú múa así pɔ́pwé há ani. ɔtínéá ahá ání amú asún da ɔkpa bétsiá. Mó anigýo ní.

14 Mó su apió adwepú, íniá mlígyó íni su á, mlyiri iwi amlitsia tsiátóá mó iwi letun, ɔlala méetsiá mli iwi Bulu ansító, méní iwilwii bétziá mliwa mwonyo nsiné. 15 Mlumátan ání ahá nkjahóo sú ani Wíe dé iklun nya, fé alá ani píó ɔdwepú Paulo lɔpu nyánsa ání Bulu léha mu wánlín asún ánfí kén sisí mli. 16 Asún ánfí aná iwi ɔlɔtcí tsú mu nwuló féétó ni. Táme mu asún ámu iku asinu bu ɔnlın. Mó su ahá ání butamakásí tɔtɔ pú ahá ání hogyi melíí tsukvle

bvtedámlí Paulo asún ámu, fé alí ámúó bvtedámlí Bulu asvn wanlínhé bun amu. Mú ɔbéha Bulu ɔbéhi amúní.

17 Táme apió adwepú, íniá mlyin mó alí su á, nde mli olá da yái. Mlidunka ansí iwisu, méni ahá ánfí butamagyí mblasu ánfí bumócpu amú atosunáhé laláhe amu bëmlé mli, amlidida. 18 Mboún mlyo mósu, méni ani Wíe pú ani ɔlepú Yesu Kristo awitole pú mu bi bómoní mlito. Numnyam ibwéé mu kle tsú séi puya bré féétó! *Amen.

Yohane ɔwulú Gyankpapu

Nkpa Asún

1 ¹Anidé ɔwulú ánfí wanlín sisí mli tsú Asún ámúú itehá nkpa, ibu inu asa gyí lelin amu iwi. Aní onutó anilónu mu asún, pú ansíbi wun mu, kí mu, pú ibí da mu. ²Bulu léle Nkpa Ḍhapú ánfí ɔwan súná aní, anilówun mu. Anidé adánsie gyí, bláa mli aniaa, mutéhá nkpa ání itamatá ní. Mua ɔsí ámu nyɔ bu inu yáí, asa alalé mu ɔwan súná aní. ³Asún ání anilónu pú tóá anilówun anidé mli bláa, méni ania mlunyɔ abóbwé kule. Tsúfē ania ɔsí ámu pú mu Bi Yesu Kristonyɔ gyí kule. ⁴Anidé mó wanlín sisí mli, méni ania mlunyɔ ansigiyí býfvu.

Bulu Lówankí

⁵Asún ání anilónu tsú mu Bi ámu wá, anidé mli bláa gyí, Bulu lówankí. Oklún kuvvukv má mutɔ. ⁶Mú su ní anidéblí aniaa, ania mvnyɔ anidé mbagyí, támé anitráa aniná oklúntó á, anidé afunu wa. Anumédébwé dínká ɔnɔkwali asún ámusu. ⁷Támé ní aniná wankí amutɔ, fé ali ámúú mu onutó ɔna ámu a, ikułebwé bu ania aní aba nsiné. Mú su mu Bi Yesu Kristo obugya amu tetün aní iwi tsú aní lakpantɔ.

⁸Ní ablí aniaa, lakpan ma aní iwi á, anidé iwi mli. Anumá ɔnɔkwali. ⁹Támé ní alé aní lakpan bláa Bulu á, obésikié aní, tìn aní iwi tsú lalahe féétó, tsúfē yilé ɔbwepú pú ɔnɔkwali pú ogyi. ¹⁰Ní ablí aniaa, anumégyí lakpan abwepú á, anilawá mu afunutɔ. Idesuná ání anuméhɔ mu asún ámu.

Ani Buale Ogyípú

2 ¹Mí abí adwepú, nde asún ánfi wanlín sisí mli, méni mluméetrá bwé lakpan. Táme ní mltɔ̄ ɔku ɔbwé lakpan á, anibú ɔhá ání otokókoli ani Sí ámu há ani. Muyí yilé ɔbwepú Yesu Kristo. ²Tsúfē mulówu, pú mu obugya lé ani nwunsu mbusuo. Megyí ani nkule pé lakpan, táme ɔyító ahá féé klé.

³Ní anidé Bulu mblasu gyí a, mó ɔbéha abébi ání anilabí mu ni. ⁴Ní ɔku ɔblí ɔbée, “Nyin Bulu,” táme ɔtamagyí mu mblasu á, ofunupu ogyi. ɔma ɔnɔkwali. ⁵⁻⁶Táme ní ɔku tegyi Bulu mblasu á, idesuná ání mu Buludwé lɔfun. Tzá ɔbéha abébi ání kulebwé bu ania Bulu nsiné gyí, anitsie nkpa fé Yesu Kristo.

Mbla Pɔpwé Amu

⁷Apíó adwepú, megyí mbla pɔpwé kuku ndewanlín sisí mli. Mbla dada amúú mlyin tsú bré ámúú mlilátsɔ́ hógyi amu ni. Mbla dada anfi igyi asún ání mlilanú dodo. ⁸Táme mbla pɔpwé igyi. Tsúfē Kristo tsiátó pú mli klé lalé mó súná ání mbla pɔpwé igyi. Oklún amu ɔdetsúvn. Wankí amu onutó ɔdewankí dodo.

⁹Mó su ɔhá ání ɔbée, ɔna wankí amutɔ́, táme ɔde mu ba Okristoyin lu á, idesuná ání ɔtráa ɔbu oklúntɔ́. ¹⁰ɔhá ání ɔtɔdwé mu ba Okristoyin ná wankí amutɔ́. Mó su tɔtɔɔtɔ́ méesha mu ɔbwé lakpan. ¹¹Táme ɔhá ání otolú mu ba Okristoyin mó tsie oklúntɔ́. ɔna oklúntɔ́, su omeyín ɔtínéá oyá, tsúfē oklún amu ɔlatin mu ansí.

¹²Mí abí adwepú, nde ɔwulú ánfi wanlín sisí mli, tsúfē Yesu Kristo su Bulu lasí mli lakpan kié mli. ¹³Mí así, nde ɔwulú ánfi wanlín sisí mli, tsúfē mlilabí ɔhá ámúú ɔbu inu tsú oyí nfiasí ámu. Nyasubi, nde ɔwulú ánfi wanlín sisí mli, tsúfē mlilagyi ɔbunsámsú.

¹⁴Mí abí adwepú, nde ɔwulú ánfi wanlín sisí mli, tsúfē mlilabí ɔsí ámu. Mí así, nde ɔwulú ánfi wanlín sisí mli, tsúfē mlilabí ɔhá ámúú ɔbu inu asa Bulu lɔbwé oyí ámu. Nyasubi,

nde ɔwulú ánfí wanlín sisí mli, tsúfé mli hógyi ɔnó bu ɔnlín, Bulu asún bu mlitó. Mlulagyí Obunsámsú.

15Mú su nde mli féé bláa mbéé, mlumápu mli klun dínká oyí pú mótá atású. Ní ɔku dé oyí ánfí dwe á, ɔméetalí trá dwe ani Sí Bulu ε. **16**Oyítá atá ámu iku gyí, atɔ laláheá itedínká ɔha ɔwóli; atásá ɔha towun, itedínká mu ɔwóli pú ntobiá ɔha tɔpótsú iwi. Íni ánfí odu kuvvukv imotsú ani Sí Bulu wá, oyí ánfító itsú. **17**Oyí ánfí pú mótá atásá itedínká ɔha ɔwóli féé detsúvn. Támé ɔhá ání ɔtɔbwé tɔá Bulu tekle obétsiá nkpa ání itamatá.

Kristo Alupú

18Mí abí adwepú, bré tráhe ní. Mlíkaün ání bębláa mli bee, Kristo olupú ámu ɔbéba. Séi ánfí á, Kristo alupú tsɔtsɔctsɔ baba. Íni désuná ání lélé bré tráhe ní. **19**Kristo alupú ánfí betsiá anitó asa bedali. Ní lélé ani klé bvgyi á, tekü besi tsiá anitó. Amú anitodalí lósuná ání bvmegyí ani apió Kristotó. Mú su bedali anitó ní.

20Támé mli mó á, Kristo lapú mu *Ojé Wankihé amu wá mlitó. Mú su mli féé mlulabí ɔnɔkwali amu. **21**Megyí bee mluméyín ɔnɔkwali amu, sú nde asún ánfí wanlín sisí mli. Mboún aliá mlyin ɔnɔkwali amu, pú ali ámúú mlyin wankláán ání ɔtínéá ɔnɔkwali amu bu a, afunu kuvvukv una inu ámu su.

22Ma gyí ofunupu kpɔnkɔntı ánfí? Mugyí ɔhá ání olekiná ɔbée, “Megyí Yesu gyí Kristo, (ɔhá ámúú Bulu ladá mu ofúli amu).” Idesuná ání alakíná ɔsí Bulu mva mu Bi Yesu Kristo amu. Mú su mugyí Kristo olupú ámu ní. **23**Tsúfé ɔhá ání okíná Bulu mu Bi ámu lakíná mu Si Bulu é ní. Támé ɔhá ání ɔlahó mu Bi ámu lahó mu Si ámu é.

24Mú su mlíha asún ámúú mlulónu tsú bré ámúú mlulátsɔ hógyi amu isin mlitó. Tsúfé ní isin mlitó á, mémú ɔkulebwé bëtsiá mli Yesu pú ɔsí Bulu nsiné. **25**Íni gyí tɔá Kristo léhie ɔbée méha ani, igyi nkpa ání itamatá ámu ní.

26Ahá ámúú budekléá bémlé mli ámu sú nde asún ánfí wanlín sisí mli. **27**Mli mó á, Ojé Wankihé amúú Kristo

lópwáwá mltó ámu bv mltó. Mú su imehián ání ɔhaa ɔbétrá suná mlí ató. Tsúfél Djé Wankihé amu tosúná mlí tógyító. Mu atosunáhé é igyi ɔnɔkwali onutó. Íní su mlíkita tzá olosuná mltó, amlitsia Kristotó.

28Íní su mí abí adwepú, mltisia Kristotó. Fówun ní ɔbá á, péli méekitá ani, abétalí fia mu. 29Ní mlyin ání yilé ɔbwepú Yesu gyí á, mórmó mlíbi ání yilé ɔbwepú Bulu mu bi okugyíóku gyí.

Bulu Abí

3 ¹Mlkí alíá ani Sí Bulu tehíé dwé ani sú bvtetí ani mu abí. Lélé á, mu abí anigyí. Táme tzá svá ɔyí ánfitó ahá bvmeyín ani gyí, bvmeyín ani Sí Bulu. ²Mí apió adwepú, séi á, Bulu ahá anigyí. Alíá abébemlí wule ɔmɔkúnyá lé súná ani. Táme aniyin ání Kristo ɔbá á, abélian mu, tsúfél abówun alíá ogyi. ³Dhagyíha ání ɔdün ansí ání mélían mu tehá mu iwi tetin, fé alíá mu iwi letin.

⁴Dhagyíha ání ɔtɔbwé lakpan á, ɔdekusú líí Bulu mblasu. Tsúfél lakpan gyí Bulu mblasumágyi. ⁵Mlyin ání Kristo léba ɔyító bèle ani tsú ani lakpantó, táme mu mó ɔmɔbwé lakpan kuku. ⁶Íní su ɔhá ání mua Kristo bvde mbagyí tamatráa bwé lakpan. Mú su ɔhagyíha ání ɔtráa ɔde lakpan bwé mɔkúwun Kristo, ɔmɔkúbí mu é.

⁷Mí abí adwepú, mlumáha ɔhaa ɔmle mlí. Dhagyíha ání ɔtɔbwé yilé á, mu asún da ɔkpa Bulu ansító fé Yesu. ⁸Táme ɔbunsám mu bi, ɔhá ání ɔtráa ɔde lakpan bwé gyí. Tsúfél ɔbunsám dé lakpan bwé tsú bréá ɔyí lefi así ɔpá. Bulu mu Bi Yesu Kristo léba ɔyító beyintá ɔbunsám gyumagyihé kugyíku.

⁹Ahá ání babwé Bulu ahá butamatráa bwé lakpan, tsúfél Bulu tsiátó bv amótó. Mú su bvméetalí trá bwé lakpan. ¹⁰Tzá abópbibí Bulu abí pú ɔbunsám abí gyí, ɔhagyíha ání ɔtamabwé yilé, ntée dwé mu ba mégyí Bulu mu bi.

Abadwe

¹¹Asún ání mlilónu tsú bréá mlilémlí Akristofó gyí, adwéé aba. ¹²Mlumábwe mlí iwi fé *Kain. ɔlobwe ɔbunsám mu bi,

mó mu gyama. Ntɔ léha sú ɔlɔmɔ mu? ɔlɔbwɛ itɔ laláhe, mu gyama mó lɔbwɛ itɔ wankláán su ɔlɔmɔ mu.

13 Mí apió Akristofɔ, imáwa mli wánwan ní ɔyí ánfítɔ ahá butolú mli. **14** Ani mó aniyin ání aniladálí lowu asi yí nkpa ání itamatátɔ, tsúfɛ anidé ani aba dwe. ɔhá ání ɔtamadwé mu aba lasin lowutɔ. **15** ɔhá ání otolú mu ba gyí ahá ɔmɔpú. Mlyin ání ahá ɔmɔpú ɔkvku má nkpa ání itamatá. **16** Alí ámúú Kristo lótsulá wú há ani ámu ɔlasúná ani alia ɔdwe gyí. Mú su ilehián ání ani é abówu há ani aba alí kén. **17** Ní ɔku bu atɔ, alawun ání ku de mu ba hián, támɛ omowun mu nwé há mu a, mómú ɔméetalí bli ɔbée, mutɔdwé Bulu. **18** Mí abí adwɛpú, ní igyi alí á, mlumápu ɔnɔkpán dwé aba. Mboún mliha apu ani bwéhé pú ɔnɔkwali dwe aba.

Iklunwa Bulu Ansítɔ

19 Ní anitɔdwé aba alí á, mó abébi ání anibuo ɔnɔkwali amu ní. Mú su ní anilíí Bulu ansítɔ á, tɔtɔ méehan ani. **20** Ní ani klun ihá ani pón kóráá á, Bulu yin asún dun ani klun, oyin ani bwéhé kugyíku. **21** Apió adwɛpú, ní ani klun méha ani pón bréá anilíí mu ansítɔ á, ifú méekitá ani. **22** Bulu ɔbéha ani tɔá anidé mu kulí, tsúfɛ anidé mu mblasu gyí, ani tsiatá é légyi mu ansi. **23** Mbla ání Bulu lówa há ani gyí, ahóó mu Bi Yesu Kristo gyí, adwe aba fé alia Yesu lébláa ani. **24** ɔhá ání ɔde Bulu mblasu gyí a, mua Bulu babwé kule. Bulu bu mu kluntɔ. Tɔá itosúná ani ání ɔbu ani kluntɔ gyí *ɔjɛ Wankíhé amúú ɔlɔpvhá ani ámu.

ɔjɛ Wankíhé Pú ɔjɛ Laláhe

4 **1** Apió adwɛpú, mlumáhɔ ahá fée ání bɛɛ, bvbv ɔjɛ Wankíhé amu asúnsú gyi. Mboún mliɔ ɔjɛ ámúú bvdepusúná atɔ ámu ki. Tsúfɛ Bulu ɔnɔsú atɔípú afunupu tsɔtsɔctsɔ babólá ɔyí ánfítɔ. **2** Íni apúbi ání ɔjɛ ámu itsú Bulu wá ní. Ní ɔku dé atɔ suná, ɔleblí ɔbée, Yesu Kristo lélun fé nyankpusa a, mómú mu atosunáhé amu itsú Bulu wá. **3** Támɛ ní ɔku léblí ɔbée, Yesu mélin fé nyankpusa a,

múmú Ḍhe Wankíhé amu una mvtó. Kristo olupú Ḍhe ámúú mlilónuá bée, ibéba amu ni. Ulabá ɔyító dodo.

⁴Mí abí adwepú, Bulu ahá mlipyí. Mhlagyí Bulu ḡnósú atcípú afunupu amusu. Tsúfē Ḍhe ámúú ibu mltó ámu bu ḡnlín dun múaamúú idé ɔyí ánfító ahásu gyí amu. ⁵Yesu alupú ámu bumeyín Bulu. Íni su amú atosunáhé fée igyi ahá ání bumeyín Bulu atosunáhé. Mú su ahá ání bumeyín Bulu tóhó amú asúnsú gyi. ⁶Aní mó á, Bulu ahá anigyí. Mú su ḡhagyíha ání oyin Bulu tóhó aní asúnsú gyi. Táme ḡhá ání omeyín Bulu tamaho aní asún. Íni anitɔpúbí ḡnɔkwali Ḍhe ámu pú afunu klé ni.

Bulu Gyí ḡdwe

⁷Mí adwepú, mlíha adwé aba, tsúfē ḡdwe itsú Bulu wá. ḡhagyíha ání ḡtɔdwé ahá a, Bulu mu bi ógyi, oyin Bulu. ⁸ḡhagyíha ání ḡtamadwé ahá méyín Bulu, tsúfē Bulu gyí ḡdwe.^a ⁹Aliá Bulu léle mu ḡdwe súná aní gyí, ɔlɔpu mu Bi ḡkvukúnó ɔkule amu sisí ɔyító, méni abótsun musu nyá nkpa ání itamatá. ¹⁰Megyí aliá anitɔdwé Bulu gyí Buludwé ḡnɔkwali. Mboún aliá ɔlɔdwé aní, pú mu Bi sisí aní, ání ɔbópu mu obugya le aní iwi mbusuo gyí ḡdwe.

¹¹Apió adwepú, ínlá Bulu léhie dwé aní ali su á, ilehián ání aní é abódwé aba. ¹²Ḏhaa mókúhíé wun Bulu kí. Ní anidé aba dwe á, idesuná ání Bulu bu aní klvntó. Mú su mu ḡdwe lɔfún anito.

¹³Bulu lapú Ḍhe Wankíhé amu há aní. Mú su anilabí ání ania munyo anilabwé kule, ɔbu aní klvntó. ¹⁴Anilawun mó ali. Mú su anidé adánsie gyí aniaa, aní Sí Bulu líwa mu Bi Yesu Kristo ɔbées, ɔbélè anyánkpúsa fée tsu amú lakpantó. ¹⁵ḡhagyíha ání olohogyi, ɔleblí ɔbées Yesu gyí Bulu mu Bi ámu a, Bulu bu mvtó, mu é ɔbu Bulutó. ¹⁶Mú su aniyin ḡdweá Bulu bu ha aní, anulóhó músú gyí.

Bulu gyí ḡdwe. Mú su ní ɔku tɔdwé Bulu pú mu aba á, ɔbu Bulutó, Bulu é bu mvtó. ¹⁷Íni désuná ání Bulu ḡdwe

^a4:8 *Bulu gyí ḡdwe así gyí, ḡdwe itsú Bulu wá.*

lɔfʊn anitɔ ní. Mú su anuménya péli mu asún ogyíké, tsúfē anilatsiá nkpa oyí ánfítɔ fé Yesu. ¹⁸Ohá ání Bulu ɔdwɛ bu mutɔ tamanyá ifú. Mú su ní anidé Bulu pú ani aba dwe á, anuménya Bulu ifú. Tsúfē ahá ání buyin ání Bulu ɔbébití amú isu tényá ifú. Íni su ní ɔku dé Bulu ifú nya á, ilosuná ání Bulu ɔdwɛ mɔfʊn mutɔ.

¹⁹Anitɔdwé Bulu pú ani aba, tsúfē Bulu légyankpá dwé ani. ²⁰Ní ɔku léblí ɔbée “Ntɔdwé Bulu,” támé otolú mu ba á, ofunupu ogyi. Tsúfē ɔhá ání otolú mu ba ání otowun, méetalí dwé Bulu ání ɔmɔkúwun ki. ²¹Mbla ání Yesu Kristo lówa há ani gyí, “Ohá ání ɔtɔdwé Bulu ɔdwées mu ba é.”

Tsiátó Laláhesugyí

5 ¹Ohagyíha ání olohogyi ɔbée, Yesu gyí *Kristo, (ohá ání Bulu ladá mu ofúli amu) a, Bulu mu Bi ógyi. Ní futɔdwé ɔkwíipú a, fódwé mu bi é. ²Mú su ní anidé Bulu dwe, anidé mu mblasu gyí a, mú abópbí ání anidé mu abí dwe ní. ³Ní anidé Bulu dwe á, abégyi mu mblasu. Mu mbla ámusu gyí é ume ɔnlın. ⁴Tsúfē Bulu mu bi okugyíɔku tetálí gyi tsiátó laláhesu. Ani hógyi anitɔpúgyí músú. ⁵Ma ɔbétalí gyi tsiátó laláhesu? Ohá ání olohogyi ání Yesu gyí Bulu mu Bi ámu nkule ɔbétalí gyi músú.

Yesu Kristo iwi Adánsiegyí

⁶Yesu Kristo gyí ɔhá ání ɔlɔtsvn ntsu múa obugyatɔ ba. Megyí ntsu nkuletɔ ɔlɔtsvn. ɔlɔtsvn obugyatɔ é. ɔŋe Wankíhé amu légyí asún ánfí iwi adánsie, ání igyi ɔnɔkwalí. ɔtamawá afunu. ⁷Ató asa légyi Yesu iwi adánsie. ⁸Múgyí, ɔŋe Wankíhé, ntsu pú obugya. Ató asa ánfí fée leblí toku kule. ⁹Ní ahá begyi adánsie súná ani, anitohogyi a, mómu ilehián ání abóhɔ Bulu klé dun. Tsúfē mu onutó légyi mu Bi ámu iwi adánsie. ¹⁰Ohagyíha ání ɔlɔhɔ Bulu mu Bi ámu gyi lahɔ Bulu adánsie ánfisv gyi mu kluntɔ. Ali kén ohagyíha ání ɔmɔhɔ Bulu adánsie ánfisv gyi dé mu afunutɔ wa ní. Tsúfē ɔmɔhɔ adánsie ámúú Bulu légyi tsu mu Bi iwi ámusu gyi. ¹¹Adánsie ámu gyí, Bulu lapú nkpa ání ɔtamata

há aní tsvn mu Bi ámu. ¹²Ohagyíha ání ɔbu Bulu mu Bi ámu bu nkpa ání utamatá. Ali kén ɔhagyíha ání ɔma Bulu mu Bi ámu má nkpa ání utamatá ní.

Asún Tráhe

¹³Mlúlaho Bulu mu Bi ámu gyí. Mú su nde ɔwulú ánfi wanlín sisí mli, méní mlébi ání mlíbu nkpa ání utamatá. ¹⁴Tzá itehá anitowá klvn yó Bulu ansító gyí, akúlí mu tógyítóá igyi mu apé á, otonú aní ɔme. ¹⁵Ní aniyin ání otonú aní ɔme a, mómu akúlí mu tógyító á, aniyin ání ɔbéha aní.

¹⁶Mú su ní ɔku owun mu ba Okristoyin dé lakpan bwe á, ɔbóó mpái ha mu. Bulu ɔbéha mu nkpa. Ahá ání amú lakpan méekpa amú wá lowutó asún ndéblí. Lakpan ku bu invá utekpá ɔhá wá lowutó. Megyí ɔhá ání ɔbwé lakpan ámu odu mbéé mlíbóó mpái ha. ¹⁷Lalahé kugyíku igyi lakpan, támé lakpan ku bu invá utamakpá ɔha wá lowutó.

¹⁸Aniyin ání ɔhá ání alabwé Bulu mu bi ɔkvkv tamatsiá bwé lakpan, tsúfí Bulu mu Bi ámu togyo mu iwí. Íní su ɔbunsám tamatálí bwé mu tóto.

¹⁹Aniyin ání Bulu ahá anigyi, támé ɔbunsám dé ɔyító ahá féésú gyí.

²⁰Aniyin ání Bulu mu Bi ámu laba. Alahá anulanú asón asi, méní abébi Bulu ɔnɔkwalípu amu. Ania munyɔ anulabwé kvlé, ania mu Bi Yesu Kristo é anulabwé kvlé. Lélé á, mu nkvlé pé gyí Bulu ɔnɔkwalípu pú nkpa ání utamatá ámu ní.

²¹Mú su mí abí adwepó, mlíkí mli iwí wankláán ukpisúmsú.

Yohane

Ȼwulú Nyɔɔsi

¹Ani yín ání Bulu lalé, mí ɔpasua ɔhande Yohane dé Ȼwulú ánfí wanlín sisí fú abí. Ntɔdwé mli féé ɔnɔkwali amutɔ. Megyí mí nkule pé tɔdwé mli, támɛ ɔhagyíha ání oyin ɔnɔkwali amu é. ²Tsúfē ɔnɔkwali amu bu anitɔ, ibétsiá anitɔ brégyíbré.

³Ani Sí Bulu mua mu Bi Yesu Kristo bugyíi ani bvale. Buwúun ani nwɛ, abuha ani iwilwii, ani ahá ámúú anitɔdwé aba ɔnɔkwalisu ámu.

ɔnɔkwali Múa Ȼdwe

⁴Ansí lehié gyi mi bréá nowun ání fú abí ámu akv bu na ɔnɔkwali ɔkpa ámusu, fé alia ani Sí Bulu lébláa ani. ⁵Ani yín ɔdwepú, mliha adwe aba. Megyí mbla pɔpwé ndewanlín sisí fú. Mbla ámúú anilébi tsú bré ámúú anilótsɔ hógyi amu ni. ⁶Ní futɔdwé Bulu á, fégyi mu mblasu. Mbla ání anilébi tsú bréá anilótsɔ hógyi gyí, adwée aba.

⁷Ahá amlépú tsɔtsɔtsɔ baba ɔyí ánfitɔ. Budéblí bee Yesu Kristo mélùn fé nyankpusa. Ahá ánfí gyí ahá amlépú pú Kristo alupú ámu ni. ⁸Mú su mlikí wankláán, méní mli gyumagyihé móbwé kpaalı, féki mlénya mli ikoká féé.

⁹ɔhagyíha ání ɔmedé Kristo atosunáhé amutɔ, olotsun mó ɔma yí ɔde tɔ bambá suná á, mua Bulu bumegyí kule. Támɛ ɔhá ání ɔde Kristo atosunáhé amutɔ á, mua ani Sí pú Mu Bi ámu féé bugyi kule. ¹⁰Ní ɔku ɔbá mli wá, ɔmedé Kristo atosunáhé anfí suná á, mlumáhɔ mu wá mli wóyító, mlumátsulá mu itsiá. ¹¹ɔhagyíha ání otsulá mu itsiá latsá mu lakpan ámúú ɔdebwé ámu bwɛ.

12 Asún tsotsɔctsɔ bv iŋvá tekí nébláa mli, támε mmedékléá nówanlín mú sísi mli. Mboún nde ɔkpa kú ání néba mli wá, méní mía mlunyɔ abétsiá asi, atɔi nya ansigyi wankláán.

13 Fú píó tsíhé ámúú Bulu lalé ámu abí bəhá fú itsiá.

Yohane ɔwulú Saasí

1 Mí ɔdwepú Gaio, ntɔdwé fú ɔnɔkwali amutó. Mí ɔpasua ɔhande Yohane dé ɔwulú ánfí wanlín sisí fú.

2 Mí ɔdwepú, ndehógyiá iwi bu fu ɔnlín, tógyító é ına wankláán fé alia fúde fú Bulu súm. **3** Ansí lehié gyi mi bréa apíó akv beba bebláa aní alia fude Bulu mbla ámusu gyí, pú alia funa ɔnɔkwali ɔkpa ámusu. **4** Brégyíbréa nonú alia mí abí Akristofó buna ɔnɔkwali ɔkpa ámusu á, utehíé wá mí ansigyi.

Gaio Kanfú

5 Mí ɔdwepú, itó wankláán fúdebwe, fúde aní apíosú kú, titriu afɔjá ámu. **6** Amútó akv baba bebláa aní ɔpasua ámu alia feki amúsú féé. Bo mbódí afusi amú ɔkpa alia ibégyi Bulu ansí é. **7** Tsúfé Kristo su búna. Bumédé tɔtɔ hoo tsu ahá aní bumegyí Akristofó wá. **8** Ilehián aní abékí ahá ánfí odusu alí, feki ania amúnyc abóbwé kule yó ɔnɔkwali agyúmá ámu.

Diotrefe mua Demetrio

9 Nawánlín ɔwulú ku sisí mli dodo, támé Diotrefe dékléa ɔbóbwé mu iwi ɔpasua ɔhande. Mú su ɔmedé aní pbwbé tɔtɔ. **10** Ní nebá mli wá á, nébláa mli mu asun laláheá ɔdeblí tsú aní iwi. Múá ıma ale kúráá gyí, ɔbée, mumóchó apíó ámu afɔjá. ɔde ahá é itin ka ɔbée, bumáki amúsú, ɔde ahá aní bekí amúsú é gyáa le ɔpasua ámutó.

11 Mí adwepú, mlumákasí mu bwéhé laláhe anfí. Mboún mlukasí yilé abwepú ámu bwéhé. ɔhagyíha aní ɔtɔbwé yilé

á, Bulu mu bi ógyi, támē ɔhá ání ɔtɔbwé lalahé mó méyín Bulu.

12 Demetrio mó á, ɔhagyíha tetí mu ıdayilé. Mu tsiatós é idesuná ání ɔha wankláán ogyi. Mí é ntetí mu ıdayilé. Mliyin ání mí asvn blíhé igyi ɔnɔkwali.

Uklá

13 Tekí asún tsɔtsɔctsɔ bu invá nébláa fú, támē mmedékléá nówanlín mó sisí fú. 14 Nde ɔkpa kú ání umó̄wa ɔpá kúráá néba mlí wá, abétsiá así tóí.

15 Bulu ɔháa fú iwilwii.

Fú anyawíe féé behá fú itsiá. Nehá aní anyawíe amvto okugyíkvu é itsiá.

Yuda

Ȼwulú

Itsiáha

1 Mí Yesu Kristo osúmbi Yuda, Yakobo mu pio dέ Ȼwulú ánfí wanlín sí sí ahá ání ani Sí Bulu léti, Ȼtɔdwé amú, Yesu Kristo dέ amúsú kú.^a

2 Nde Bulu kokóli mbéε, Ȼhíε wun mli nwε, Ȼha mli iwilwii pú Ȼdwe.

Afunu Ats Asunápú

3 Apíó adwepú, teki nahíé bwé agywíun ání nówanlín mli Ȼwulú tsú nkpa ámúú Bulu lahɔ mía mlñyɔ ámu iwí. Táme ilehián ání nówanlín kókóli mli, amlíprí hógyi amúú Bulu lapúhá mu ahá Ȼtsáwvle pé ámu nwun. **4** Tsúfé aha akv baŋáin bowie mlitɔ. Ahá ánfí adá ida Ȼwulútɔ dodo há ɻubutí, tsúfé butamanyá Bulu ifú. Budebli bεe, íníá Bulu tesí ani lakpan kíe ani su á, abétalí tsíá tsiátsá laláhe. Bakúsú líí ani Wíe pú ani Ȼkpapú Yesu Kristo Ȼkule pé ámuvsu.

5 Mlyin asún ánfí fée dodo, táme ntráa kaín mli ání ani Wíe Bulu^b lékpa mu ahá dálí Egyipte Ȼsvlúsv, táme Ȼma a, Ȼlɔmɔ amúá bvmɔhɔ mu gyi fée tsálífwí. **6** Mlíkaín ání *Bulu-abɔpv akv bvmetsiá Ȼtínéá Ȼleha amú túmi Ȼbée bvtísia. Mó su Bulu léha bɔwa amú ikan, butsie oklúntɔ bugyo mu asún ogyíké kpɔnkɔntí ámu. **7** Sodom múa Gomorafɔ pú nkuda ání ɻekafía amú é betsiá wá atsí múa ayin asún. Ali

^a **1:1** Ntée Bulu dέ amúsú kú ha Kristo. ^b **1:5** Ani Wíe Yesu ntée Yosua bu nwulú dada amu akvto.

kén Bulu léha ogyá ání utamadun lóhó amú awúlu fée, pódá ahá fée ɔlá ní.

⁸Alí nkude akúnpu anfí é butokun nkude ní. Itéhá amú butebwé lakpan púkpóí amú iwi, butamanyá Bulu túmi ifú. Buteblí abususu púkpóí ɔjéá ibu numnyam é. ⁹Bulu-ɔbɔpu dehen Mikael kúráá méblí asun laláhe bréá mva Ḍbunsám beprí Mose fúli. Tóá ɔleblí gyí, “Bulu ɔwáá iyin wa fv!” ¹⁰Táme ahá ánfi mó buteblí asun laláhe tsú tóá bumanu mó asi iwi. Amú bwéhé lelian mbwiá buma agywun. Múgyí tóá itéhí amú é ní. ¹¹Alí ahá ámu bugyówi! Tsúfé bapú *Kain amú ɔlɔmɔ mu gyama ámu ɔkpa. Bakula sika yɔbwé tóá *Bileam lóbwé, bakúsú líí Bulusu fé Kora.^c Mú su Bulu ɔbéhi amú. ¹²Ahá ánfi butɔpú ifin da ɪkvlebwé atogyihé amu. Ní mlia amúnyo mlidé atogyí a, péli tamakítá amú. Akpapú bugyi, táme amú nkule klé butekí. Bugyi fé agyindeá utamatswie, afú tɔtsvan mó nátí. Bugyi fé nyíá itamaswíe ntéé bapúlí mó, tú mó asi, ɪlawú plíplíplíplí. ¹³Amú pélla bu nyányáa fé ntsusu-afuá iteda bobun ogbémgbesu. Bugyi fé ntsrakabiá ina detsúvn nwulútáasú keke. Amú otsiákpa gyí oklún tuun ání Bulu lélayáí há amú bré féeító.

¹⁴*Adam ɔma ɪlíntɔ sienósítɔ obí Enok léblí amú iwi asún tswí. Ḍbéé, “Mlíki, ani Wíe mva mu abɔpu wankihé mpím afini-afini bēbá. ¹⁵Dbá begyi ɔyítá ahá fée asún, ɔbití ahá ání butamanyá mu ifú isu. Amú lalaheá babwé púkúsú líí mvsu, pú mu iwi asun lalaheá bablí su!”

¹⁶Ahá ánfi butɔtɔí ahásu, lé ahá ilá, bwé lalahe kugyíkvá budeklé. Butotsú iwi, bun ahá kpantsapa, méní bénya tóá budeklé.

ɔláda Pú Tɔíkplá

¹⁷Táme apió adwepó, mlíkaín asún ání ani Wíe Yesu Kristo *sumbí ayɔpú ámu bebláa mlisú. ¹⁸Bebláa mlí bée, “Nke tráhe amutɔ á, ahinlá abwepó bēba. Bóbou amú ɔwáli lalahe.” ¹⁹Bubu mlitɔ dodo. Amú dé mlí nsiné yintá ní. Amú

^c 1:11 Kora lókusú líí Mose mva mu dehen Aaronsu.

onutó agywun dé amú kpa, tsúfē Ḍje Wankíhé amu má amútó. ²⁰Támē apió adwepú, mli mó á, mlipwe mli tsiátó dinka mli hógyi wankíhé amusv. Mlibɔ́ mpái Ḍje Wankíhé amu túmitó. ²¹Mlitsia tsiátóá Bulu ɔdwé lasúná mli, bré ánfí mlígyó aní Wíe Yesu Kristo ání ɔbéba bowun mli nwé, há mli nkpa ání itamatá ánfí.

²²Mlwun ahá ání asún ámu imedé amú wankí nwé. ²³Mlipri aku le ogyá ámvtó, puhó amú nkpa. Mlwun aku nwé ifúsú. Mlikí wankláán ání amú lalahé amu iméetsankí mli.

Bulu Kanfú Mpái

²⁴Mutéhá anitamadida. Mutélé lalahé lé aní iwí, kpá aní ba numnyam amúú ibu bomlí mu amu asi ansigýító. ²⁵Mu nkule gyí Bulu pú aní Ḍhspv. Numnyam, obú, ɔwvnlin pú túmi itsúvn aní Wíe Yesu Kristosv itu mu. Tsú bréá ɔyí mokútsúa asi, bɔtv nde puya bré féé. *Amen.

Atjá Bele Súná

Yohane

1 ¹Íni gyí atjá Bulu léha Yesu Kristo léle súná mu asúmpú tsú táchá ibéba nke ánfító iwi ní. Yesu lówa *Bulu-ɔbɔpu léba bele mó súná mu osúmbi Yohane. ²Yohane légyí tógyítzá olowun iwi adánsie. Olegyi Bulu asún ámu pú asún ání Yesu Kristo lébláa mu féé iwi adánsie ɔnɔkwalisu. ³Bulu obóyulá ɔhá ání ɔtekla mu ɔnɔsú ɔtɔípú asvn wanlínhé anfí súná Kristo ɔpasua ámu. Obóyulá ahá ání butonú asún ámu, gyi dinká mósú é; tsúfé mó féé bábi lafun ta.

Kristo ɔpasua Asiená Ámu Itsiáha

4-5 Mí Yohane dé ɔwulú ánfi wanlín sisí Kristo ɔpasua asienáá mlíbu Asia ɔmáztó.

ɔhá ámúú oletsiá, ɔbu inu, ɔbélaba amu mua ɔnjé asiená ání bulú mu owié obíá ansító pú Yesu Kristo buvyíi mlí buvale, abvha mlí iwilwii. Muyí ɔdansiyin ɔnɔkwalipu, ogyankpapuá ɔlɔkvusú tsú afúlitó, ɔyító awié féésú ogyípú.

Mvtɔdwé ani, ɔlɔpu mu obugya ká ani nwunsu ikó, sí ani lakpan kíé ani. ⁶Alabwé ani mu iwíe ogyíkpá pú mu igyí ahapú ání abósum mu Sí Bulu. Numnyam múa túmi ibwéé mu kle bré féé! *Amen.

⁷Kí! ɔna nwvlútáasv ɔbá! ɔhagyícha obówun mu. Ahá ámúú bwowá mu pía amu kúráá bówun mu. Mu su ɔyító ahá féé bósu kúklúkúú. Alí ibéba ni!

⁸Ani Wíe Bulu léblí ɔbéé, “Mígyí *Alfa múa Omega. Otúmípu amúú oletsiá, ɔbu inu, ɔbéba amu ni.”

Atele

Kristo Le Súná

9Mí, mlí píó Yohane ní. Mía mlunyɔ dé ipian wúun Yesu pú *Bulu iwíegyí ámu su, anidé iklvn nya lú kínkín. Bulu asún ɔkanda pú Kristo iwi asúnblí su balé mí ya Patmo ɔpu nsiné ɔsvlúsuv. **10**Eke ɔkuá igyi aní Wíe eke á, Bulu Óhje léba misu. Nonu ɔme ku, ɔlelin kúklukúú fé ɔkpè ɔtsawule pé mí ɔma. **11**Óme amu ɔbée, “Wanlun tzá fudewúun wa ɔwulútó, afvuya Kristo ɔpasua asienó, bugyi Efeso, Smirna, Pergamo, Tiatira, Sardi, Filadelfia pú Laodikea.”

12Bréá nedamlí mbéé ankí ɔhá ání ɔde mí asún bláa a, nowun sika pepe ɔkandíe-oyiá ibu abámbi asienó. **13**Óha ɔkuá ɔlelian Nyankpusa-Mu-Bi ámu lú ɔkandíe-oyí ámu nsiné. ɔlɔwa ligá, ɔlɔpu sika pepe ɔfé tsan mu kántó. **14**Mu nwun pú mu imi féé lofulí fé opuli mpúttí ntéé ɔhráda. Mu ansíbi aklambi é lówankí fé ogyá mpimpi. **15**Mu ayabi de ogyá kpa fé kóóbrú ání bafwí mu lé ogyátó inunuv. Mu ɔme idetsulá fé ntsuá ɔdekpa yi. **16**Óde ntsrakpabi asienó mu gyɔpitó. ɔdayí iya anyɔ kláklá ledali tsu mu ɔnótó. Mu ansító ihíé dēwankí fé ɔpawi. **17**Bréá nowun mu a, nemlí bun mu ayabiasi fé ɔha wuhé, támé ɔlɔpu mu gyɔpi ibi dínká mísú, bli ɔbée, “Mánya ifú! Mígyí Ogyankpapu múa Ótráhe amu ní. **18**Mígyí ɔkiankpapu amúú nowu ámu ní. Ki, mbu nkpa bré féétó! Mbú túmi lowu múa afúlitɔsu.

19“Wanlun tzá fawun bɔtsvn, múa ɔdebá séi pú múa ibéba ɔma wa ɔwuló ámutó. **20**Ntsrakpabi asienó ámu fowun mí gyɔpitó pú sika pepe ɔkandíe-oyí abámbi asienó ámu así ní. Ntsrakpabi asienó ámu igyi ɔpasua asienó ámu abɔpu. ɔkandíe-oyí abámbi asienó ámu é gyí ɔpasua asienó ámu.

Efeso ɔpasua Nkla

2 **1**“Wanlun asún ánfi sisí Akristof ɔpasua ání ibu Efeso wúluto ɔbɔpu feé,^a

^a **2:1** ɔbɔpu anfi gyí Bulu-ɔbɔpuá ɔlú há ɔpasua ámu ní. Ibú nfí múa 2:8, 12, 18; 3:1, 7, 14 étó.

“Ohá ámúú ɔde ntsrakpabi asienó mu gyɔpítɔ, ɔna sika pepe ɔkandíe-oyí abámbi asienó ámu nsiné ámu ɔbée: ²Nyin tɔá fvdebwe féé. Nawun alá fuhié fvde agyómá yɔ, pú alá fvde nsi wa líí kínkín. Nyin ání futamakle aha laláhe asún. Fakápú ahá ámúú bvde amú iwi tì Kristo *sumbí ayɔpú ámu, wun ání afunupv bugyi. ³Fotomi wun ipian mí su, fúmeyinkí ɔma. ⁴Táme asún kule péá mbu fú iwi gyí, ɔdwé utráa ma mía funyɔ ntéé fúa fú aba nsiné fé gyankpapu amu. ⁵Mú su kaun alá tékí fvgyi asa fadida. Damli klvntɔ, afulatsia fú atsiábi. Ní megyí ali á, néba bele fú ɔkandíe-oyí ámu lé mó aba ɔpasua atráhe amutɔ. ⁶Táme toku kuleá ibu alé fú iwi gyí, futamakle Nikolai abúopu bwéhé laláhe amu, fé alá mí é ntamakle mó.

⁷“Ohá ání ɔbu asu onúu asvn ání *Ojè Wankíhé amu dé ɔpasua ámu bláa asi. Néha ohá ání olegyi isu obégyi *Paradiso ndobítɔ oyí-abí ámúú itehá nkpa ámu.”

Smirna ɔpasua Nkla

⁸Oletrá bláa mi ɔbée, “Wanlun asún ánfi sisí Akristofɔ ɔpasua ání ibu Smirna wúluto ɔbɔpv feé,

“Ohá ámúú ogyi Ogyankpapu múa ɔtráhe, olowu lákúsú tsú afúlitɔ ámu ɔbée: ⁹Nyin fú ipian wunhe pú ohian ání fvdegyí, táme fvbu atá! Nyin alá ɔpasua ámúú bvde iwi kíí bée, *Yudafɔ búgyi ámu bvde afunu wa dínká fúsú. Mégí Yudafɔ búgyi, ɔbunsám abúopu ɔpasua bugyi. ¹⁰Máha ipian ání ibéba fusu iwa fú ifú. Nde fú bláa, ɔbunsám ɔbéha békutá mlitɔ akv tswí obu. ɔbóssɔ mlí ki. Bédinká fúsú nké dú. Ní lowutɔ ígyi ó á, fú mó wa ɔnɔkwali. Néha fú isvgyi-ipa, igyi nkpa ání utamatá.

¹¹“Ohá ání ɔbu asu onúu asvn ání ɔjè Wankíhé amu dé ɔpasua ámu bláa asi. Ohagyíha ání olegyi isu á, lowu nyɔɔsi amu iméeda mv.”

Pergamo ɔpasua Nkla

¹²Oletrá bláa mi ɔbée, “Wanlun asún ánfi sisí Akristofɔ ɔpasua ání ibu Pergamo wúluto ɔbɔpv feé,

“Ohá ámúú ɔbu ɔdayí iya anyɔ kláklá ámu ɔbée: ¹³Nyin ání futsie ɔtínéá Obunsám owié obíá itsie, támé fvde fú hógyitɔ kíñkíñkín. Bréá bɔmɔ mí adánsie ogyípú ɔnɔkwalupu Antipa mli wá unu kúráá á, fumekpa mí ɔma. ¹⁴Támé mó ó á, mbu fú iwi asún kpalobí ku. Mlítɔ akv bubuo *Balaam amúú olosuná Balak^b aliá ɔbóbwé Israelfɔ bóbwe lakpan, ɔleha amú betsiá wá atsi múa ayin asún, tsíá gyi ɔkpítɔ-atá ámu. ¹⁵Ali kén akv bubuo mlítɔá bubuo Nikolai atosunáhē ni. ¹⁶Mlídamlı kluntɔ. Ní megyí ali nóbófwie mlítɔ, pú mí ɔnɔtɔ ɔdayí ámu kó amú.

¹⁷“Ohá ání ɔbu asu onúu asún ání Ḍhe Wankíhē amu dé ɔpasua ámu bláa asi.

“Ohagyíha ání olegyi isu obégyi atogyihé amúú bɔpuyáin ámu ku. Nétrá ha okugyíɔku ibwi futútúá bɔwanlín idá pɔpwé dínká músú. Mu nkule ɔbébi dá ámu. Ohaa méebi mó tsíá mutɔ.”

Tiatira ɔpasua Nkla

¹⁸Oletrá bláa mi ɔbée, “Wanlin asún ánfı sisı Akristofɔ ɔpasua ání ibu Tiatira wúlutɔ ɔbɔru fée,

“Bulu mu Bi ámúú mu ansíbi igyi fé ogyá ɔdandu, mu ayabiasi igyi fé kɔɔbrı ání bapuwá ogyá, plí mí iwi ámu ɔbée: ¹⁹Nyin fú bwéhé fée. Nyin fú ahádwé, fú hógyi, fú osum agyúmá pú fú nsiwa líí kíñkín. Nyin ání fvdebi bwé dvu gyankpapu amu. ²⁰Támé asún ání mbu ha fú gyí, fahá ɔtsi ámúú bvtetí mu Yesebel, ɔde mu iwi ti ɔbée, Bulu ɔnɔsú ɔtɔípú amu dépu mu atosunáhē mlé mí asúmpú, bude atsi múa ayin asún wa, bude ɔkpítɔ-atá é gyí. ²¹Naku mu ansító ání ɔbédamlí kluntɔ bobuo Bulu, támé omedékléá obési mbuatɔ. ²²Mó su néda mu, wá mu ulɔ. Obówun ipian. Ní mua ahá ámúú bude mbua tɔ ámu é bumesi, lé iwi lé móntɔ á, néha amú béké wun ipian. ²³Nómɔ mu abúopu amu. Akristofɔ ɔpasua fée békí ání mígyí ohá ámúú otowun ahá kluntɔ pú amú nwuntɔ asún ámu ni. Néka okugyíɔku lko mu bwéhé ɔnɔ.

^b 2:14 Íni bu Numeri 22–24tɔ

24“Táme mli aha tráhe ání mlulasí mlíbu Tiatira wúluto, mlímóbuo ɔtsi ámu atosunáhē amúú bvde mó tì ‘Óbvnsám asvn ɔnáinhé’ amu mó á, mmɔɔpu atɔ suráhē kuku súrá mli. 25Táme mlíkita mí atosunáhē amúú mlíbu amvtɔ kínkíínkín ýsfvn bréá néba. 26Néha ɔhá ání olegyi tógyítósú, ɔletalí bwé mí apé ýsfvn ɔyí ɔnómoké túmi, obégyi ɔmá féesú. 27-28Óbékpa amú owuntɔlinsu, bwíebwíe amú blúblúblú fé abua. Obénya túmi ámúú mí Sí lópvahá mí ámu odu. Nópu mu bake ɔtsrakpabi há mu, púsúná ání alagyí isv.^c

29“Óhá ání ɔbu asu onúu asún ání Ójé Wankíhē amu dé ɔpasua ámu bláa asi.”

Sardis ɔpasua Nkla

3 ¹Óletrá bláa mi ɔbée, “Wanlun asún ánfi sisí Akristofɔ ɔpasua ání ibu Sardis wúluto ɔbɔpu fee,

“Óhá ámúú ɔbu Bulu Ójé asienó pú ntsrakpabi asienó ámu ɔbée: Nyin fú bwehé féé. Fubu idá ání fvki nkpa, táme fawú fóna. ²Mó su tsinki, afuwa fú atɔ tráhe amu ɔwunlín, tsúfē idekléa iwu. Nawun ání fú bwehé lesian mí Bulu ansító. ³Mó su kaun tóá bosuná fú pú móá fonusu. Gyi móusú, afudamli kluntɔ. Táme ní fumetsinkí á, nóbofwie fútó fé owikplu, fúméebi bréá néba. ⁴Táme aha aku bubu wúlu amvtɔá bvmɔkúkpóí amú atadie.^d Bówa atadie futútú, mía amúnyɔ abénatí, tsúfē bafvn. ⁵Néha ɔhá ání olegyi isv ɔbówa atadie futútú. Mméetsitsí mu idá lé nkpa ɔwulú ámvtɔ. Néblí mí Sí mva mu abɔpu ansító mbée, mibú mu.

6“Óhá ání ɔbu asu onúu asvn ání Ójé Wankíhē amu dé ɔpasua ámu bláa asi.”

Filadelfia ɔpasua Nkla

⁷Óletrá bláa mi ɔbée, “Wanlun asún ánfi sisí Akristofɔ ɔpasua ání ibu Filadelfia wúluto ɔbɔpu fee,

“Óhá ámúú ɔlwankí, ɔtamawá afunu, ɔde Owíe *Dawid sáafi, ofínkí ɔhaa tamatálí fin, ofin é ɔhaa tamatálí fínkí

^c 2:27-28 Israelfɔ llu 2:8-9 ^d 3:4 Bvmɔkúkpóí amú atadie ası gyí bvmɔkúbwé lalahę.

ámvu ɔbée: ⁸Nyin fú bwéhé féé. Kí, nafínkí obu yáí há fú. ɔhaa méetalí fin mó. Nyin ání fuma ɔwunlín, támé fagyi mí atosunáhésu, fúmekpa mí ɔma. ⁹Dbunsám abúopu amúú bvde afunu wa bée, *Yudafɔ bugyi ámu a, néka amú híé béba beda akpawunu fú ayabiasi. Amú féé bébi ání ntɔdwé fú. ¹⁰Fagyi mí asúnsú, fanyá klvn líí kínkíínkín. Mú su néle fú lé ipian ámúú nópusɔ ɔyító ahá féé kí amutɔ. ¹¹Kí, nebá ní. Mú su kítá itɔ ámúú fúbu amutɔ kínkíínkín, méní ɔhaa móhɔ fú 1sugyí-ipa lé fú ibitɔ. ¹²ɔhá ání olegyi 1su á, nópu mu bwé mí Bulu ɔtswékpa obu ámu ɔtan. ɔméetrá dalí 1nu ekekekéke. Nówanlín mí Bulu idá dínká musu. Nówanlín mí Bulu wúlu, igyi Yerusalem pɔpwé amu idá dínká musu. Wúlu ámúú ibékplí tsú ɔsúsú mí wá ba amu, nówanlín mí onutó idá pɔpwé amu é dínká musu.

¹³“ɔhá ání ɔbu asu onúu asun ání ɔjɛ Wankíhé amu dé ɔpasua ámu bláa ası.”

Laodikea ɔpasua Nkla

¹⁴ɔletrá bla mi ɔbée, “Wanlun asún ánfi sisí Akristofɔ ɔpasua ání ibu Laodikea wúluto ɔbɔpu fée,

“ɔhá ámúú bvtetí mu *Amen, mu sú Bulu asún féé iteba mútɔ, ogyi ɔdansiyin ɔnɔkwalipu, ɔtamawá afunu, ogyi Bulu atɔ bwéhé féé nwun ámu ɔbée: ¹⁵Nyin fú bwéhé féé. Fumebli ogya, fúmolwií é. Ní feblí ogya ntéé folwií á, tekí ibu alé. ¹⁶Támé fugyi bwíánbwíán, fumebli ogya, fúmolwií é. Mú ali su nótu fú tsítsá. ¹⁷Fee, atɔ onyapú fugyi, fúbu atɔ. Tɔtɔ médé fú hián, támé fuma tɔtɔ, fumeyín ání ohiáni fúgyi. Fubu nwe, fú ansíbi labwíé, fúna yayá. ¹⁸Mú su ndetɔí kplá fú mbée, pu kɔba bɔhɔ sika pepeá bafwí mó ogyátó mí wá. Mú ɔbéha fénja atɔ onutónutó ní. Ntráa nde fú bláa mbée, fubshɔ atadie futútú, afvputin fú péli móva fú yayá ámu. Bɔhɔ afá da fú ansíbisu, méní fówun atɔ. ¹⁹Ahá ání ntɔdwé á, amú ntɔwá iyin wa, bíti amú 1su. Mú su wa nsi, afudamli klvntɔ. ²⁰Kí, nlíí obu-ɔnɔ, nde agoo tswú. Ní ɔku lónu mí ɔmɛ, olefinkí há mí á, nébitíwíé mu wá, mía munyɔ abówa ibi gyi atɔ. ²¹ɔhá ání olegyi 1su á, néha mu obétsiá mí wá,

mí owié obíá ámvsu. Alí kén mí é negyi ɪsv, ntsie mí Sí wá mu owié obíá ámvsuní.

22 “Dhá ání ɔbu asv onúu asvn ání Ḍjé Wankihé amv dé ɔpasua ámu bláa ası.”

耶穌 Bulusúm

4 ¹Íni ɔma a, nelawun atsá bámbá. Nowun ání obu lafínkí ɔsúsú. Nelanú ɔme amúú ilegyankpá bláa mí asvn ámu. Ḍme amv igyi fé ɔkpe. ɔlebláa mí ɔbée, “Dv ba nfi, mí ansuna fó tóá ilehián ání ibéba íni ɔma.” ²Bulu Ḍjé leba mísú ɔtsawule pé. Múá nówun a, owié obíá ku tsie ɔsúsú inu, ɔku tsie mósú. ³Dhá ámúú otsie mósú ámu iwi dé ogyá kpa fé abwi wankláán kvá igyi pépe múa futútú. Mú ɔtinekv é igyi fé nyankputáa, idé ogyá kpa bomlí owié obíá ámu fé ibwi wankláán kvá igyi fitáa bɔbwé. ^e ⁴Owié-mbiá advanyɔ-na itsie bomlí owié obíá ámu. Ahande advanyɔ-na bɔwa atadie futútú bvtsie mbíá ámvsu, bvbun sika pεpe ipa. ⁵lnu nyankpu lówa ibi fwí bı. Odekpie, ɔpráda deputí dálı owié obíá ámvtó. Ibia asiení ilí owié obíá ámu ansító, idetsíi. Múgyí Bulu Ḍjé asiení ámu ni. ⁶Nowun gláasi ɔpu kvá mósú idé ogyá kpa fé atsufolibi, ida owié obíá ámu ansító.

Mbwí akvá bukí nkpa ana, ansíbi iduadúa amú nkpá múa ɔma féé, bobomlí owié obíá ámu ɔbvun nsiné inu. ⁷Amótó ogyankpapu gyí fé gyatá. Onyɔcsı gyí fé ɔnantswie yínhé. Ḍsaası ansító igyi fé nyankpusa, ɔnaası é gyí fé oyitsu ání odefulí. ⁸Okugyíóku bu abám̄ba asie, ansíbi iduadúa mótsó múa múa ɔma féé. Buđe ilu wa ɔpa onyé bee,

“Wankı, wankı, wankı gyí anı Wíe Bulu Otúmípu.
Mulétsiá, otsie, ɔbelaba.”

⁹Mbwí ámu bvtowá ilu ámu, pó numnyam, obú múa ipán há dhá ámúú otsie owié obíá ámvsu, omóowu ekekeké ámu. Ní bɔbwé mó ali á, ¹⁰ahande advanyɔ-na ámu é bamlí bun dhá ámúú otsie owié obíású amv ansító súm mu. Mvbúv

^e 4:3 Ibwi futútú ámu dá gyí ánfı yaspa. Pépe amv dá gyí kanelia. Fitáa bɔbwé amv é dá gyí emerald.

unu bré féétó ni. Fówun babwíí amú owíepa ámu tswi obiá ámu ansító blí bee,

11 “Ani Wíe pú ani Bulu!

Fúlehián ání abópu obú, numnyam móa túmi há,
tsúfó fólóbwé ató féé. Fóbwé tógyító fú apétó.
Mú féé ülaba mútó.”

Okúfabí Amu Létií Ọwulú Ámu

5 ¹Íni ɔma a, nowun ání ɔhá ámuú otsie owíe obiá ámuus
ámu dé Ọwulú kúntáhé mu gyɔpitó. Bówanlín ató dínká
mó nkpá móa mó ɔma féé, bɔpu okpin tan mó ɔnó tse sienó.
²lnu nowun *Bulu-ɔbɔpu otúmípu ɔkvá ɔdekplón fité ɔbée,
“Ma lófun ání ɔbémaín ató asienó ánfí, tíí Ọwulú ámu ɔnó?”
³Bumenya ɔhaa ɔsúsú ntéé ɔsulúsú ntéé ɔsulúu ayasi ání
ɔbetalí tíí mó ɔnó, kla mó. ⁴Íni su nehié su, tsúfó bumenya
ɔhá ání ɔlófun, obétií Ọwulú ámu ntéé ɔbékla mó. ⁵lnu
ahande amutó ɔkule lébláa mí ɔbée, “Mátrá su. Ki, Yuda
abusuantó Gyatá, ogyi Owíe *Dawid mu na ámu lagyi isu.
ɔlófun ání ɔbémaín ató asienó ámu, tíí Ọwulú ámu ɔnó.”

⁶lnu nowun *Okúfabí ɔku. Ueleian ání bapú mu há igyí
ki. ɔlí owíe obiá ámu, akiankpapu ana ámu pú ahande
advanyó-na ámu nsiné. ɔbu nsiebí asienó pú ansíbi asienó.
Mu ansíbi asienó ámu gyí ɔnjé asienó ání Bulu tswá sísi
ɔsulúu anfisu ɔtínegyítiné ni. ⁷Okúfabí amu lédalí ba nkpá,
ɔlobóhó Ọwulú ámu lé ɔhá ámuú otsie owíe obiású amu
gyɔpitó. ⁸lnu mbwi ámuú buki nkpa ana ámu pú ahande
advanyó-na ámuutó okugyíoku lémlí bún Okúfabí amu ansító.
Okugyíoku dé ɔsankuo pú sika pepe blanwébi ání ɔhíén bo
mó. Bulu ahá mpái gyí ɔhíén ánfí. ⁹Akiankpapu ana ámu
pú ahande advanyó-na ámu bude ilu pɔpwé wa bee,

“Fólófun ání fótsu Ọwulú ámu,

máín ató asienó ámuú bɔputan mó ɔnó ámu.

Tsúfó bɔpu fú há igyí, fɔpu fú obugya hó ahá há
Bulu.

Fóhó ahá abusuangyíabusuan, ɔblúigyíoblú,
ɔmágýíomá pú ɔsulúsú ahá ɔtsan-ɔtsan féétó.

10 Fayáí fú iwíe ogyíkpá há amú, fabwé amú fú igyí ahapú ání bétsiá há aní Bulu ámu igyí. Bégyi iwíe ɔsulúsuv.”

11 Nelakí, nonu Bulu-abɔpu tsotscoctsə ɔmə. Buhíé bu tsəo ání buma iklátɔ. Bobomlí owíe obíá ámu múa akiankpapu amu pú ahande advanyɔ-na ámu. **12** Bɔpu ɔmə kpɔnkpɔɔnkɔnti wá ilu bée,

“*Okúfabí amúvú bɔpvhá mu igyí ámu lífvn ha túmi, iwinya múa nyánsa pú awútɔ ɔwunlín, idayilé múa numnyam pú kanfú.”

13 Inu nonu atzá Bulu líbwé fée ɔmə. Múá ibu ɔsú múa así, ɔsulúv ayasi pú ɔpvtɔ fée, bude ilu wa bée, “Kanfú, idayilé, numnyam pú túmi fée iletsiá ohá ámúvú otsie owíe obíású amu pú Okúfabí amu bré fée!”

14 Múvú akiankpapu ana ámu beblí bée, “*Amen!” Inu ahande advanyɔ-na ámu bemlí bun súm Bulu mua *Okúfabí amu.

Okpin Asienɔ Ámu Maín

6 **1** Mí ansítɔ inu á, *Okúfabí amu lémaín atá asienɔ ámúvú bɔputan ɔwulú ámu ɔnɔ ámvtɔ kule. Inu nonuá akiankpapu ana ámvtɔ ɔkule léle ɔnɔ. Mu ɔmə lelin fé ɔpráda ɔbée, “Ba!” **2** Nekí a, ɔponkɔ futútú ɔku ní. Musu odinkápú amu dé ita, bobun mu owíepa. ɔlɔpu ɔponkɔ ámu kplí ba ɔsulúsuv fé isu ogyípúá ɔtráa ɔbá bɔkɔ isá tsotscoctsə, ɔtra gyi isu.

3 Bréá Okúfabí amu lémaín atá nyɔɔstá bɔputan ɔwulú ámu ɔnɔ á, nonuá akiankpapu amvtɔ onyɔɔsi léblí ɔbée, “Ba!” **4** ɔponkɔ pepe ɔku lédali ba. Beha musu ɔdinkápú ɔdayí iya anyɔ tintín ku. Beha mu túmi ání olée iwilwii le ɔyító. Mú su isá leda ɔtínegyíotíné, ahá bɔmɔ aba.

5 Bréá *Okúfabí amu lémaín atá saasiá bɔputan ɔwulú ámu ɔnɔ á, nonuá akiankpapu amvtɔ ɔsaasi léblí ɔbée, “Ba!” Nekí a, ɔponkɔ bibi ɔku ní. Musu ɔdinkápú amu dé skéeli.

6lnu nonu ɔme ku lédali tsu mbwı ámúv bıtsie nkpa ana ámvtɔ ɔbée, “Ayó olónká kule ntée imɔ olónká asa ibóbwę ekewúle iköká.^f Támé máyintá nfɔ múa wáin-nyí mó.”

7 Bréá Okúfabí amu lémaín atɔ naasiá bɔputan ɔwulú ámu ɔnɔ á, nonuá akıankpapu amvtɔ ɔnaasi léblí ɔbée, “Ba!” 8lnu nowun ɔpɔnkɔ ɔkvá mu iwi igyi fé nsúó. Mvsu ɔdinkápú amu idá gyí Lowu. Afúlitɔ é buo mu. Beha amú túmi ání ní beye oyítɔ aku ana á, bvmɔɔ iku kule. Bvpúv ɔdayí tya anyɔ múa akún, ulɔ múa ɔsvlúsu mbwıkítá-atɔ mɔ amú.

9 Bréá Okúfabí amu lémaín atɔ nuusiá bɔputan mó ɔnɔ á, nowun Bulu asúntɔ akitápú amu ɔkláa *afɔdile-asubwi amu ayasi. Bulu asún ámu iwi adánsie gyí su bɔmɔ amú. 10lnu bɔsvrá okitikíti kúklukvú bee, “Óo! Bulu Otúmípv, fú iwi lɔwankí, fúbu ɔnɔkwali. ɔmenke fégyi ɔsvlúv anfisu ahá asún, fíté ani obugya tsú ani amɔpú ámu wá?” 11Mó ɔma a, beha amú féé ligá futútú, bεbláa amú bee, bvráa tsia kplobí. Bvtsía yófvu bréá bamó amú aba asúmpú ahógyipu amu é, amú ɔdvudv lafun asa.

12 Bréá ndekú a, Okúfabí amu lémaín atɔ siesiá bɔputan ɔwulú ámu ɔnɔ. ɔsvlúv lekpunkí kúklukvú, owí lebi tuun fé tati bibi, ɔtsra é lepe kɔo fé obugya. 13 Múv ntsrakpabi bekpapkáa bun ɔsvlúsu, fé afú kpɔnkpcɔnkpɔnti látsvn kpakpáa pɔntɔ-abíá imɔkúdan bun. 14 Nwulútáa lokuntá fé ɔwulú, tsú mó nátí. Abu múa ɔpu nsiné ɔsvlúv féé ledali mó otsiákpá. 15lnu nowun ání oyítɔ awié pú ahande pú isá ɔnɔ alíupú pú asikafɔ pú atúmipu, nkpbí múa iwisu atsiápú beyéjaín abusu abwi alatɔ pú abwi mbótó. 16 Bεbláa abu múa abvtá ámu bee, “Mlíkpa bun anisu, méní owié obíású otsiápú amu omóowun ani, Okúfabí amu ɔméebeití ani isu! 17 Tsúfé amú ahá isubití eke ámu lafun. Ma ɔbetalí líí mó ɔnɔ?”

Bulu Ahá Mpím Lafakule Advana-na (144,000)

7 1 Íni ɔma a, nowun Bulu-abɔpu ana, bulí oyí afunka ana ámu féésú. Bvde afú afunka ana ámvtɔ kínkíínkín,

^f 6:6 Ilosuná ání isá su atɔ béhie wá ibíá.

méni iméetrá tsvn ɔsulúsú, ɔpusu ntéé oyí kuku. ²lnu nowun ání Bulu-ɔbɔpu bámbá dédalı tsu owí ɔdalukpa. ɔde Bulu ɔkiankpapu atá ɔtɔpúhíe mu ahá nsu. Móú ɔlɔsvrá okitikíti kóklükúó kpólí abɔpu ana ámúú Bulu léha amú túmi ɔbée, bubéyintá ɔsulúv múa ɔpu amu. ³Bulu-ɔbɔpu amu lébláa Bulu-abɔpu ana ámu ɔbée, “Mlumáyintá ɔsulúv ntéé ɔpu ntéé oyí kuku, yísfu bréá nɔpu atá híe mí Bulu asúmpú ɔsukpí nsu asa.” ⁴lnu bekla ahá ámúú bapú Bulu atá híe amú nsu amu féé. Amú ɔdvudwɔ bugyi ahá mpím lafakule advana-na (144,000). Amú féé botsú Israel abusuan dúanyɔ ámutɔ. ⁵⁻⁸Behié ahá mpím dúanyɔ (12,000) nsu abusuan ámu kugyíktɔ. Abusuan ámu adá gyí, Yuda, Ruben, Gad, Asa, Naftali, Manase, Simeon, Lewi, Isakar, Sebulon, Yosef pú Benyamin.

ɔdɔm Ání Botsú ɔmá-ɔmáts

⁹Íni ɔma a, nowun ɔdɔm kvá ɔhaa méetalí kla amú. Botsú ɔmagyíomá, abusuangyíabusuan, ɔsulúsú ahá ɔtsan-ɔtsan pú ɔblügyíɔblütɔ. Bulú owié obíá ámu pú *Okúfabí amu ansítɔ. Bɔwa ligá futútúútú, buðe mbláa. ¹⁰Bɔsvrá okitikíti kúklükúú bee, “Áni Bulu ámúú otsie owié obíású pú Okúfabí amu tɔhó ahá nkpa!” ¹¹lnu á, Bulu-abɔpu amu féé belí bómlí owié obíá ámu pú ahande advanyɔ-na ámu pú akiankpapu ana ámu. Bemlí bun, pú ansítɔ bun ɔsulútɔ owié obíá ámu ansítɔ, súm Bulu, ¹²blí bee, “*Amen! lkafú, numnyam, nyánsa, ipán, obú, túmi pú ɔwunlín ibwée mu kle bré féé! *Amen!”

¹³lnu ahande amutɔ ɔkvle léfíté mí ɔbée, “Amendí gyí ahá ánfí bɔwa ligá fútútúútú ánfí? Nkúnú botsú?”

¹⁴Móú nebláa mu mbée, “ɔhande, fú yín.”

Móú ɔlebláa mi ɔbée, “Ahá ánfí gyí ahá ání batsvn asvn wunhe kpɔnkɔntí ámutɔ dálı ní. Amú láfwí amú atadíe Okúfabí amu obugyatɔ, ulafúlí futútúútú ní. ¹⁵Mú sú bulú Bulu owié obíá ámu ansítɔ, buðe mu súm ɔpa-onýé mu ɔtswékpá inu ní. Dhá ámúú otsie owié obíá ámusu é obétsiá amútɔ, bún amúsú. ¹⁶Akún múa ɔmewúlí méetrá kítá amú, owí ntéé ɔpawí é iméetrá tɔ amú. ¹⁷Tsúfē Okúfabí amúú ɔlú

Bulu owié obíá ámu asi ámu ɔbɔbwé amú ɔkpapú. Obégya amú nkpa, kpá amú ya nkpa-ntsu ámu ɔwíkpa, aní Wíe Bulu obétsitsíi amú ansí ntsú fée.”

Okpin Sienósí Ámu Maín

8 ¹Bréá *Okúfabí amu lémaín atɔ sienósíá bɔputan ɔwulú ámu ɔná á, ɔsúsú lɔlvá fé dɔnhwíri-fun. ²Inu nowun Bulu-abɔpu asienó ámúú bulú mu ansító ámu. Beha amútó okugyíóku ɔkpere.

³Bulu-ɔbɔpu bámbá lélébelí *afɔdile-asubwi amu ansító. Óde sika pepe blanwébi ání bvtɔwá ɔhíén ogýá mútó. Beha mu ɔhíén tsɔtsɔctsɔ, ɔlɔpʊtsía Bulu ahá mpáitɔ, pýédinká sika pepe afɔdile-asubwi amúú iyi owié obíá ámu ansító ámusu. ⁴Mu ɔhíén ámu ogýási letsía Bulu ahá ámu mpáitɔ, kúsú tsú afɔdile-asubwi ámusu yá Bulu ansító. ⁵Inu Bulu-ɔbɔpu amu lótsu ɔhíén blanwébi ámu, ɔlele ogýá afɔdile-asubwi ámusu wá mútó, fun mó dá ɔsvlúsu. Inu nyankpu lówa ibí fwí bí. Odekpie, ɔpráda deputí, ɔme ɔtsan-ɔtsan delíun kúklukúú, ɔsvlúu é dækpínkí kpakpapkakpa.

Ikpe Asienó Ámu

⁶Bulu-abɔpu asienó ámúú bude ikpe asienó ámu é beda iwisu há mó fulí.

⁷Bulu-ɔbɔpu gyankpapu lófulí mu ɔkpere. Múú botsu atsufolibi móa ogýá ání obugya lefráa mó, tswí mó wólí ɔsvlúsu. Ní beye ɔsvlútɔ asa á, mútó iku kule móa móosú nyí pú móosú ifá féé lóhɔ plíplíplíplí.

⁸Bulu-ɔbɔpu nyɔɔsi lófulí mu ɔkpere. Inu bɔtswí tɔku fé ibu kpɔnkɔntiá idehóó wá ɔputɔ, ɔputɔ yée asatɔ iku kule ledamlí obugya. ⁹ɔputɔ mbwiá bukí nkpa féétó yée asatɔ iku kule bowu, ntsusu ayibitɔ yée asatɔ iku kule é lobwiebwíe.

¹⁰Inu Bulu-ɔbɔpu sáásí lófulí mu ɔkpere. ɔtsrakpabi kpɔnkɔnkɔnti kvá ide ogýá tsií fé obia lékpa tsú ɔsúsú beda ntsu tsvnheá ibu ɔyító féétóye asatɔ iku kulesu. ¹¹ɔtsrakpabi amu dá gyí “Ókitá.” Inu ntsu tsvnhe amutɔyéé asatɔ iku kule lówa ɔkitá dun ɔkpín. Mó ɔkitá su ahá tsɔtsɔctsɔ bonu mó bowu.

12 ɔbɔpu náásí lɔfvlí mu kle. llɔwɔ owí múa ɔtsra pú ntsrakpabitɔ yée asatɔ iku kule. Mú fée lodun. Íni su ɔyi kehe múa owi tahétɔ yée asatɔ iku kule é loklun.

13 Neki a, oyitsu ɔku défulí, odesú kulkókúv ɔbée, “Ahá ání bétsiá ɔsulúv anfisv asa Bulu-abɔpu asa atráhe amu bɔfvlí amu nkpe amu bugyówi tsenyo-tsesa!”

9 1 Bulu-ɔbɔpu núúsí lɔfvlí mu ɔkpε. Nowun ání ɔtsrakpabi lékpa tsú ɔsósú beda ɔsulúsv, bɔpu llán klúklúúklúá ima ɔka sáafí há mu. 2 Múú olefinkí llán klúklúúklú ámu ɔnó, ogyási ledalí móntó fé obuntɔ. Ogyási amu ileha nsaintɔ fée ilebi tuun. 3 lnv atsantsanku bedalí tsu ogyási amutɔ ba ɔsulúsv. Beha amu túmi bee bvsúra ahá fé nyankpukpíe. 4 Bebláa atsantsanku ámu bee, bvmápu ɔnó da ifá ntéé nyí kuku, dun ahá ámuú Bulu nsuhíetɔ medín amu ɔsukpí amu. 5 Buméha amu ɔkpa ání bvmóo amu, támē bvhíe wa amu iwiɔsin tsra anu kéké. Amu iwiɔsin ámu ibwé fé alia nyankpukpíe-surá tɔhɔ ɔsun. 6 Ahá bódunká lowu nke amutɔ, támē buménya. Bóbɔ mbódí ání bówu, támē bvmóowu.

7 Atsantsanku ámu belian mpɔnkɔá bahíhie amu há isá, tɔku idin amu nwunsu fé sika pepe ipa. Bɔwa anyánkpúsa ansító. 8 Amu nwunsu-imi bu ɪswí fé ɔtsi klé. Amu ayín é igyi fé gyatá klé. 9 Bɔwa kánts atíntɔ ání bɔpu dátɔ bwé. Ní bvdefulí á, amu ate totsúlá fé mpɔnkɔ múa keké tsɔtsɔtsɔá bvsrí bɔyɔ isá. 10 Bvbv odú, itɔsúrá fé nyankpukpíe. Beha amu túmi bee, bvpúv amu odú ámu pilan ahá tsra anu kéké. 11 llán klúklúúklúá ima ɔka ɔbɔpu gyí amu owíe. Bvtetí mu *Hebrifɔ ɔblítɔ bee, Abadon. Griiki ɔblítɔ é bvtetí mu bee, Apolion. Mú asi gyí, “Ató Oyintápú.”

12 Asun wunhe gyankpapu lámó ɔnó á. Anyɔ tráhe é ibá.

13 Bréá Bulu-ɔbɔpu síésí lɔfvlí mu ɔkpε a, nonu ɔme ku ledalí. llédalí tsu sika pepe *afɔdiɛ-asubwi ámu okonkí ana amutɔ Bulu ansító inu. 14 lde ɔbɔpu amúú ɔlfvlí ɔkpε amu bláa ɔbée, “Sanki abɔpu ana ámuú beklí mántá ntsu yílé Efrate ɔnó ámu.” 15 Bulu lélá amu yáí há alí bré ánfi, ofí ánfi, ɔtsra ánfi, eke ánfi pú dɔnhwíri anfi ɔbée, bvsánki amu abuyɔmɔ ɔyítɔ ahátɔ yée asatɔ iku kule fée. 16 Bebláa mi ání

isá akɔpú ámu ɔdundu bɔbwɛ bliba lafanyɔ (200,000,000), budin mpɔnkcɔsu. ¹⁷Nowun mpɔnkcɔ pú amúsú adinkápú mí atowunhe amutɔ, bɔwa kánts atíntɔ. Aku klé lepe fé ogyá, aky klé lebi, aky é klé igyi bate-nfɔ. Mpɔnkcɔ ámu nwun igyi fé gyatá klé, ogyá múa ogyási pú *atonkodu dèdalí amú ɔnótɔ. ¹⁸Ali asun wunhe aky asa, igyi ogyá, ogyási pú atonkodu amu ilesdalí tsu mpɔnkcɔ ámu ɔnɔ, ilesmɔ ɔyítɔ ahátɔ yée asatɔ iku kule. ¹⁹Megyí amú ɔnótɔ nkule asun wunhe túmi tedálí tsu. Ibu amú odútɔ é, tsufé amú odú igyi fé iwɔ, ibu nwun, itepílan ahá.

²⁰Anyánkpúsa amóó besian ɔsulús, bumowu asun wunhe amutɔ ámu fée bekiná bumedamlí kluntɔ. Bumesi *ɔŋe laláhe múa atunkuá bapú sika pepe, sika futútú, kɔɔbrí, abwi múa nyí aná bwé súm. Ali ɔŋe laláhe pú atunku anfi butamawun atɔ, butamanú asón, butamanátí. ²¹Ali kén bumedamlí kluntɔ sí amú tsiátɔ laláhe; ígyi ahámɔ, ɔkpé, atsi múa ayin asúnwa múa owi ámu é bwé ní.

Bulu-ɔbɔpu Múa ɔwuló Túkúrííbi

10 ¹Inu nelawun Bulu-ɔbɔpu ɔwunlínpu bambá ɔkvá otsú ɔsúsú. Agyinde lobomlí mu, nyankpvtáa ulan mu awunso. Mu ansítɔ lɔwankí fé owí, mu ayabi igyi fé ɔscɔti ání ogyá bu mójtɔ. ²Ode ɔwuló túkúrííbi kuá ɔleteí mójtɔ. Mu gyɔpí yabi iyi ɔpusu, mu bina yabi é iyi ɔsulús. ³Olkplún kóklókúú fé gyatá dékpoún, opráda asienó ámu lɔputí. ⁴Bréá opráda asienó ámu lɔputí, mbéé anwanlu asón ámúú ilesblí ámu a, nonu ɔme bámbá tsú ɔsúsú. ɔme amu déblí ɔbée, “Máwanlín asón ámúú opráda asienó ámu ilesblí ámu. Puwa fú kpawunuto.”

⁵Móó Bulu-ɔbɔpu amóó nowun, ɔliú ɔpu múa ɔsulús ámu lótsu mu gyɔpí ibi fúá yó ɔsúsú. ⁶Inu ɔleka ɔhá ámúú ɔbu nkpa bré féétɔ ámu ntam. Mulbwé ɔsú múa asi, ɔpu múa mójtɔ atɔ féé, ɔleblí ɔbée, “Buméetrá si tsiá! ⁷Táme bréá Bulu-ɔbɔpu siénósí amu ɔbɔfulí mu ɔkpe a, ali bré ámvtɔ Bulu asun ɔnaínhé amóó ɔlehie yáí ɔbée, mɔbwé ámu ibéba mójtɔ ní. Ibéba mójtɔ fé alia ɔlebláa mu asúmpú, bugyi mu ɔnósú atɔípú amu.”

8 lnu ɔme amóó idé mí asún bláa tsú ɔsúsú ámu létrá bláa mi ɔbée, “Yoh̄ ɔwulú ámúú ilafínkí ámu le Bulu-ɔbɔpu amúú ɔlú ɔpu múa ɔsulósu ámu ibit̄o.”

9 Mú su nɔyɔ Bulu-ɔbɔpu amu wá mbéε, ɔpúu ɔwulúbi ámu ha mi. Múú ɔlebláa mi ɔbée, “H̄, afuwí mó! Ib̄swa fú ɔdwé débídébí fé ɔkwén, támē iméekanáa fú iput̄o.”

10 lnu nɔh̄ ɔwulúbi ámu lé mu ibit̄o, nɔwí mó. llɔwa mí ɔdwé débídébí fé ɔkwén, támē imetepí kanáa mí iput̄o. **11** Múú ɔletrá bláa mi ɔbée, “Ilehián ání félablí asún ámúú ibéba ahá féésú ámu. Ibéba ɔmá féé, ɔblú ɔtsan-ɔtsan ablípú pú awié féésú, fé alí ámúú Bulu lalé súná fú ámu!”

Adansif̄o Abanyó Ámu

11 **1** Íni ɔma a, beha mí oyía bvt̄púsusu at̄. Múú Bulu-ɔbɔpu amu lébláa mi ɔbée, “Kvsu afuyosusúu Bulu ɔtswékpa obu ámu pú *afɔd̄ie-asubwi amu, afukla inu asúmpú amu. **2-3** Támē másusúu nwunsinésú amu mó. Si inu tswí, tsúf̄e Bulu lasí inu há ahá ání bumegyí Yudaf̄. Alí ahá ánfi bétstsásáa wúlu wankíhé amusu tsra advana-nyɔ (42), igyi nke ɔpím-ɔkule lafa-anyɔ aduesie (1,260). Néha mí adansif̄o abanyó bédidá akpekpe, há amú túmi, béblí mí asún ání nalé súná amú nke ámuto.”

4 Amúgyí nf̄-nyí anyɔ pú ɔkandíe-nyí anyɔ ámúú ilí Bulu, ogyi oyí féésú ogyípú amu ansít̄ní. **5** Ní ɔku ɔbwé agywun ání obépilán amú á, ogyá bédali amú ɔnó, ho mu mó. Alí ɔhá ání odekcléá obépilán amú obówu ní. **6** Bulu adansif̄o ámu bvbv túmiá bétalí há nyankpu omóotswie nkeá býpüblí Bulu asún ámu féé. Bvbv túmiá bétalí há ntsu kugyíku bédamlí obugya. Bétalí lé asvn wunhe kugyíku é ba ɔsulósu brégyíbréá bvdeklé.

7 Ní adansif̄o ánfi beblí amú asún tá á, ɔbwíktá-at̄ amúú ɔtedálí tsu ilán klúklúúklúá ima ɔkat̄ ámu ɔbók̄ amú isá, gyí amúsú, mó amú. **8** Amú afúli bédi amú wúlu yilé brɔnusv. Bvt̄etí wúlu yilé ánfi bee, “Sodom múa Egyipte.”^g lnu beda

^g **11:8** Wúlu yilé ánfi dá onutó gyí Yerusalem. Bɔpukápú Sodom múa Egyipte, tsúf̄e amú bwehé laláhe lelian aba.

amú Wíe Yesu mántá *oyikpalíhesu, mó ní. ⁹Ahá bótsu abusuangyíabusuan, ɔblúugyíɔblú, ɔmágyíɔmá pú ɔsvlúsu ahá ɔtsan-ɔtsan féétó ba bekí afúli amu nkensá múa ifun. Buméeha ɔkpa abvpula amú kúráá. ¹⁰Bulu ɔnósú atɔípú abanyó ánfí bawú su ansí bégyi ɔsvlúsu atsiápú. Bégyi nké kpɔnkɔntí, kíé aba ató, tsúfí Bulu ɔnósú atɔípú anftí bawá amú ipian kpɔnkɔntító kí. ¹¹Táme nkensá múa ifun ámu ɔma a, Bulu léha ɔnjé lelawié amótá, belakusú líí ayabisu. Mú su ifú lehíe kítá ahá ání bowun amú. ¹²Inu Bulu ɔnósú atɔípú abanyó ámu bonu ɔme kpɔnkɔntí ku tsú ɔsúsú, ilebláa amú ɔbée, “Mlidu ba nft!” Amú alupó ámu bulí bude amú kú, agyinde lotsu amú ya ɔsúsú. ¹³ɔsvlúvú lékpinkí kpukpukpukpu ali bré ámutó kén. Ní beye wílu amutó idú á, iku kule féé lobwie bun ɔsvlútó gbloo. Ahá mpím-sienó (7,000) bowu ɔsvlókpinkí ámutó. Ifú lehíe kitá atráhe amu. Mú su bɔwa ɔsúsú Bulu numnyam.

¹⁴Asvn wunhe nyccsi latsvn, saasi srí ibá á.

ɔkpɛ Sienóssí

¹⁵Múú Bulu-ɔbɔpu osienóssí lófulí mu ɔkpɛ. Inu ɔme akpɔnkɔntí lelin tsu ɔsúsú bée, “Séi á, ɔyító iwíegyí lamlí ani Wíe Bulu mva *Kristo, (ɔhá ání Bulu ladá mu ofúli amu) klé. Obégyi iwíe bré féé!” ¹⁶Inu ahande advanyɔ-na ámóóó butsie amú mbíású Bulu ansító ámu féé bobun, súm mu, ¹⁷blí bée,

“Ani Wíe Bulu Otúmípu, adá fú ipán.

Fólétsiá, fóbú inu bré féé.

Tsúfí fapú fú túmi kpɔnkɔntí ámu
fi fú iwíegyí así!

¹⁸ɔmá-ɔmá benya ɔblí,

bré lafun ání fú é fénya ɔblí.

Bré lafun ání fégyi awupú asún.

Bré lafun ání fóbwé yilé há fú asúmbi, bvgýí fú
ɔnósú atɔípú amu,

pú Bulu ahá ání butenyá fú ifú,
nyebí pú ahande féé.

Bré lafun ání féhi ahá ání bamó ahá ɔyító féé.”

19 lnu befinkí Bulu ɔtswékpa kpɔnkpɔnti ámúú ibu ɔsúsú ámu, bowun mu *Ntam-dáka obu ámvto. lnu nyankpu lówa ibi fwí bi. Odekpie, ɔpráda deputí, ɔme ɔtsan-ɔtsan lelun kóklúkúú, ɔsulúu lekpunkí; átsufolibiá igyi fé akwebi léhie kpá.

ɔtsi Ámu Mva Bútí Ámu

12 ¹lnu osúna kpɔnkpɔnti ku lédali ɔsúsú. Nowun ɔtsi ɔkvá ɔdídí owí, mu ayabi yí ɔtsrasu. Obun owíepa, ntsrakpabi dúanyɔ ipan músú. ²ɔtsi ámu dé ɔmé, ikwú de mu dwiín, odekikíni, ɔde okitikíti ogyo obí ámu kwíú.

³lnu osúna bámbá letrá dalí ɔsúsú. Nowun *bútí kpɔnkpɔnkpɔnti ɔkvá ɔlepe, ɔbu nwun asień pú nsiebí dú. Owíepa asień bun nwun asień ámusu. ⁴Ní beye ntsrakpabi féétá aku asa á, butí ámu lópu mu odú kíki mla iku kule, ɔlebitía mó kpá beda ɔsulús. ɔlú ɔtsi ámúú ɔmé de mu dwiín ámu ansítá, méni ɔtsi ámu onyá kwíí pé á, obótsu mu bi ámu mé. ⁵ɔtsi ámu lókwí obiyímbi ání ɔbékpa ɔmá féé owuntɔlinsu. Botsu kebi ámu ya Bulu wá, yéyaí mu obíású. ⁶lnu ɔtsi ámu lésrí yó *dimbísú ɔtínéá Bulu lélá yái há mu. Béki musu nke ɔpím-ɔkvle lafanyɔ aduesie (1,260).^h

⁷lnu, isá leda ɔsúsú. Bulu-ɔbɔpu dehen Mikael mva mu aba abɔpu bɔkɔ bútí ámu mva mu aba abɔpu. ⁸Támé bútí ámu mva mu abúopu bumetalí líí amú ɔnɔ, begya amú lé ɔsúsú inu. ⁹lnu békpa bútí ámúú bvtetí mu iwo dada amu mva mu abɔpu beda ɔsulús. Mu bvtetráa ti Bulu olupú ntéé *Satan pú ɔyítá ahá féé ɔmlépú ni.

¹⁰lnu nonu ɔme kóklúkúú ku lelun ɔsúsú. Uleblí ɔbée,

“Séi gyí bréá Bulu ɔbɔhɔ mu ahá nkpa ní!

Bulu ɔbɔpu mu túmi gyi iwíe.

Mu *Kristo, (ɔhá ámúú Bulu ladá mu ofúli amu) é ɔbélé mu túmi ɔwan.

Tsúfé bakpá ɔhá ámúú oletsiá lé ani Akristofá ilá ámu dá ɔsulús.

^h **12:6** Nke ɔpím ɔkvle lafanyɔ aduesie (1,260) ánfti igyi nfinsa móa ifvn.

Obvnsám méetrá ka asún dínká anı apíosú,
anı Bulu ansító ε.

11 Bapú *Okúfabí amu obugya pú mu iwi adánsie
ámúú

begyi amu gyi mvsu.

Bumodwe amú iwi dvbídubí,
su bumenya amú lowu kúráá ifú.

12 Íni su ɔsúsú pú mliá mlíbu inu féé
mlunya ansigyí.

Táme ɔsvlúv mva ɔpu,
mlugyɔwí ní.

Obvnsám laba mli wá ɔblású,
tsúfē alawun ání mu nké trá mɔtsó.”

13 Bréá bútí ámu lówun ání bafin mu dá ɔsvlúsú á, ɔlkusú
kplá gya ɔtsi ámúú ɔlkwú obí ámu. **14** Táme beha ɔtsi ámu
oyitsu kpɔnkpɔnkpɔntí abámba anyɔ, méní ɔbetalí fúlí sí
bútí ámu yó mu otsiakpá dimbísú inu. Bulu ɔbekí mvsu inu
nfinsa móa ifun.ⁱ **15** Inu bútí ámu léfen ntsu tsvnhe dálí mu
ɔnótá wólí ɔtsi ámu ɔma, méní ɪbekítá mu nátí. **16** Táme
ɔsvlúv légyí ɔtsi ámu bvale. Ntsu ámúú bútí ámu léfen tsu
mu ɔnótá ámu féé leme wíé ɔsvlútɔ. **17** Inu bútí ámu lénya
ɔblí ɔtsi ámusu, pú mu ɔblí gya mu abí atráhesu. Amúgyí
ahá ání butegyi Bulu mbblasu, bvde Yesu iwi adánsie gyí a.
18 Inu bútí ámu lési ɔda ɔpu amu ɔnó.^j

Mbwíkítá-atɔ Anyɔ Akv

13 **1** Íni ɔma a, nowun ání ɔbwíkítá-atɔ kpɔnkpɔntí ɔku
dédali tsu ɔpu amutɔ ɔbá. Obu nwun asienó pú nsiebí
dú. Owíepa bun nsiebí ámu kugyíkusu. Bɔwanlín dá ání
ülkusú líí Bulusu dínká nwun ámu kugyíkusu. **2** Obwí ámu
gyí fé dundu, táme mu ayabi lomoní, mu akuti bu ɪswí fé
osísré ayabi, mu ɔnó é igyi fé gyatá ɔnó. *Bútí ámu lópu mu

ⁱ 12:14 Nfinsa móa ifun igyi nké ɔpím ɔkvle lafa-anyɔ aduesie (1,260). ^j 12:18 Íni bu nwvló dada amu akutɔ: *Inu nesi líí ɔpu amu ɔnó.*

túmi, iwíegyí pú ɔwunlín ku há ɔbwı́ ánftı́. ³Nowun ání ɔlo kpɔnkpɔntı́ ku iðin ɔbwı́ ámu nwun asienó ámvtɔ́ kulesu. ɔlo ámu lómoní, ibétalí mɔ́ mu, támę ıleta, omowu. llɔwa ɔyító ahá féeé wánwan, bekplá buo mu. ⁴Bosúm bótí ámu, tsúfē alapú mu túmi há ɔbwı́ ámu. Bosúm ɔbwı́ ámu é, fíté bee, “Ma lzfvn ɔbwı́ ánftı́? Ma ɔbétalí líí kó mu?”

⁵Bulu léha ɔbwı́ ámu ɔkpa ání ɔblí abususu akpɔnkpɔntı́ pukusu lu mvsu. ɔleha mu ɔkpa ání ɔbwéé túmila kugyíkvá odekclé tsra advana-nyɔ́ (42), igyi nfinsa múa ifvn ámvtɔ́. ⁶ɔbwı́ ámu lóbwií ɔnó, blí abususu púkpóí Bulu mva mu dá pú ahá ámúú bubu ɔsúsú, igyi mu otsiákpá amu. ⁷Bulu léha mu ɔkpa ání ɔkóó Bulu ahá, ogyi amúsú. ɔleha mu ɔkpa ání ogyíí iwíe abusuangyíabusuan, ɔblígyíɔblí, ɔmágyíɔmá pú ɔsulúsu ahá ɔtsan-ɔtsan féeésú. ⁸ɔyító ahá féeé bósúm ɔbwı́ ámu. Ahá ání bvmóosum mu gyí ahá ání bɔwanlín amó adá wá *Okúfabí amúú bɔpvhá igyi asa ɔyí lebelin amu nkpa ɔwulútó.

⁹ɔhá ání ɔbu asu onúu. ¹⁰ɔhá ání ıda yaí ání békítá mu ndoun ısató a, békítá mu ısató, kpá mu nátí. Ní ıda yaí ání ɔku obésin ɔdayí ɔnó é á, ɔdayí ɔnó obésin. Íni su Bulu ahá bvtómi, abulu kínkín amú hógyito.

¹¹lnu netrá wun ɔbwı́ ɔku é lzfɔ dalı́ ɔsulútó. ɔbu nsiebí anyɔ́ fé okúfabí, támę ɔlctɔ́ fé *bótí. ¹²ɔbwı́ ánftı́ líí ɔbwı́ gyankpapu amu ansító, ɔlcyɔ́ mu agyúmá kugyíkvá ɔbwı́ gyankpapu amu túmito. Íni léha ɔsulúsu atsiápú féeé bosúm ɔbwı́ gyankpapu amúú ɔlɔ ledinká mu, ıleta, omowu ámu. ¹³ɔbwı́ nyɔɔsi amu lzfwe osúna akpɔnkpɔntı́. ɔleha ogyá lækpa tsú ɔsúsú beda, ahá féeé bowun. ¹⁴ɔlɔpu osúna amúú ɔlzfwe ɔbwı́ gyankpapu amu ansító ámu mlé ɔyító ahá ɔbée, bvpwéé ɔkpi, ogyi fé ɔbwı́ gyankpapu amúú bɔwɔ mu ɔdayí iya anyɔ́, omowu, ɔtráa otsie nkpa ámu. ¹⁵Bulu léha ɔbwı́ nyɔɔsi anftı́ ɔkpa ání ɔwáá ɔkpi ámu ɔnjé, fówun ibétalí tóó. lnu ɔkpi ámu léha ɔbée, bvmóó ahá ání bvmóosum mu. ¹⁶ɔleha ání buhíe ahá féeé nsu, amó gyɔpi ibisu ntéé amó ɔsukpi; nyebí ahande, ahiánfɔ́ múa asikafɔ́, nkpbábi múa iwí agyípú. ¹⁷ɔhaa méetalí fé tɔtɔ ntéé ho tɔtɔ, nkéti ɔhá

ání ɔbwı ámu nsuhíetɔ, igyi mu idá ntéé ibi ání ılu há mu idá dın mvsu.

18 Íni léhián nyánsa, méni fétalí nú ibi ámu ası. Ibi ámu ılu há ɔbwı gyankpapu amu, igyi oyin ɔku dá. Ibi ámu gyí lafasie aduesie-sie (666).

Okúfabı Amu Mva Mu Ahá

14 ¹lnu nelawun *Okúfabı amu líi *Sionbusu. Ahá mpím lafakule advana-na (144,000) bulí mu wá. Okúfabı amu mva mu Sı idá dın amú ɔsvkpi. ²lnu nonu ɔme ku tsú ɔsúsú fé ntsu lóbólá, ıdekpa yi, ntéé ɔpráda députí, ntéé fé nsankuo tsotsɔtsɔ bvdeda. ³Bvde ilu pɔpwę ku wa owié obíá ámu, akiankpapu ana ámu pó ahandé advanyɔ-na ámu ansítɔ. Dhaa má ınvá ɔbétalí súan ilu ámu ɔsulúv anfisu, nkéti ahá mpím lafakule advana-na (144,000) ámúv Bulu lahɔ amú nkpa tsú ɔsulúsu ámu nkule pé. ⁴Ali ahá ánfi gyí ahá ání amú iwi letin, bvmeyín ɔtsi, bvtobuo Okúfabı amu ɔtínegyíɔtínéá ɔyɔ ní. Amú nwunsu ıko ɔleka anyánkpúsa féétɔ, fé ató-abí gyankpapu há Bulu mva Okúfabı amu ní. ⁵Butamawá afunu, ɔlala kuku é ima amú iwi.

Bulu-ɔbɔpu Abasá Asvn Blíhē

⁶lnu nelawun Bulu-ɔbɔpu ɔkvá ɔna afútɔ, ɔde *asvn wankláán ámúv ibu nu bré féétɔ amu. ɔbá bebláa ɔyítɔ ahá, abusuangyíabusuan, ɔblígyíɔblí ablípú, ɔmágyíɔmájtó ahá pó ahá ɔtsan-ɔtsan. ⁷Bulu-ɔbɔpu amu lókplun blí ɔbée, “Mlunya Bulu ifú, amlıwa mu numnyam, tsúfē mu asúngyíbı lafun. Mlisum mu. Mvlbwę ɔsú múa ası, ɔpu múa ntsu féé!”

⁸Bulu-ɔbɔpu onyɔɔsi é lóbuo mu, beblí ɔbée, “*Babilon labwíe. Wúlu yilé Babilon labwíe. Tsúfē Babilon lahá ɔmá-ɔmá banu mu mbuatɔ-ntá ání itehá Bulu ɔblí tókúsú!”

⁹Bulu-ɔbɔpu saasi é búo amú, ɔdeblí ɔbée, “Ní ɔkvá lósum ɔbwı ámu mva mu ɔkpi ámu, há ɔbɔpu amú nsuhíetɔ hie mu ɔsvkpi ntéé mu ibi nsu a, ¹⁰ali ɔhá ámu obónu Bulu ɔblí-ntá, bvmefráa múa asa betseí múa wá Bulu ɔblí-ɛwetɔ ní. Bulu ɔbɔpu ogýá múa *atonkodu bíti mu ısv, mu abɔpu wankíhē

pú *Okúfabí amu ansító. ¹¹ Amú ɪsusbítí ogyá ámu ogyási bɔkʊsú yó ɔsúsú bré féétó. Alí ahá ámu gyí ahá ámúú bosúm ɔbwí ámu pú mu ɔkpí, ɔbwí ámu nsuhíetó dñ amúsú ámu ni. lwi móolwií amú ekekéeke.”

¹² Íni sú ilehián ání Bulu ahá bótomi líi kínkín, gyi Bulu mblasu, wá ɔnɔkwali há Yesu ni.

¹³ Inu nonu ɔme ku lótsu ɔsúsú ɔbée, “Wanlin tswi fée, ‘Ansí bégyi ahá ání bówu ani Wíe agyúmátó tsú séi púya!’”

Bulu ɔnjé ámu ɔbée, “Ee, ibu móttó. Ansí bégyi amú lélé. Béda ɔkpúnú tsú amú ipian féétó, tsúfé amú bwéhé wankláán bóbou amú.”

Bulu Asóngyí lwi Atowunhe

¹⁴ Inu nelákí a, agyinde futútú ku ni. ɔha ɔkvá ogyi fé Nyankpusa-Mu-Bi ámu tsie agyinde ámusu. Obun sika pẹpẹ owíepa, ɔde tsini kláklá ku. ¹⁵ Inu Bulu-ɔbɔpu ɔku é lédalí tsu ɔsúsú Bulu ɔtswékpá inu ba. Múú ɔlɔkplún bláa ɔhá ámúú otsie agyindesu ámu ɔbée, “Pu fú ɔdayí ámu tún atá-abí, tsúfé ɔsvlúsú atá-abí lapé yá. Mú tímí lafun!” ¹⁶ Mú su ɔhá ámúú otsie agyindesu ámu létinkí mu tsini amu, tún ɔsvlúsú atá-abí ámu féé.

¹⁷ Bulu-ɔbɔpu ɔku é lédalí tsu ɔsúsú Bulu ɔtswékpá obuto inu. Mu é ɔde tsini kláklá ku.

¹⁸ Múú Bulu-ɔbɔpu ɔkvá ɔbu túmi ogyá ámusu é lédalí tsu *afɔdile-asubwi ámu asi ba. ɔlɔkplún bláa Bulu-ɔbɔpu amúú ɔde tsini ámu ɔbée, “Pu fú tsini amu ka *wáin-abí ámu ɔkpitsa, tsúfé abí ámu ilapé.” ¹⁹ Mú su Bulu-ɔbɔpu amu lítswi mu tsini amu káka ɔsvlúsú wáin-abí ɔkpitsa féé, kpá wáin-abí ámu wá ɔtínéá butenyímé ntsu lé móttó. Íni ihí há Bulu ɔblá. ²⁰ Wúlu amu mmuatse benyímé wáin-abí ámu. Obugya lédalí móttó, idetsúvn waa fé ntsu tsunhe. Mú ɪswító bóbwé máili lafakule adukwe (180). Mú oklú é bóbwé ayabi anu.

Bulu-abɔpu Pó Asvn Wunhe Asienó Tráhe

15 ¹ Inu nowun osúna bámbá kuá ibu ifú, ibu wánwan ɔsúsú. Nowun ání Bulu-abɔpu asienó bvdé asvn

wunhe asienó ání Bulu ɔbópubítí ahá ἰsu asa ikluntɔ bólwií mu.

²Inu nowun ɔpu kvá igyi fé ahuhwé, ilepe fé ogyá. Nowun ání ahá bulí mó ɔnó, bude Bulu nsankuo. Ali ahá ánfi gyí ahá ání bakó gyi ɔbwí gyankpapu amu mua mu ɔkpi ámu pú nsuhíe-ibi ámúú ilú há mu dá ámvsu ní. ³Bude Bulu osúmbi Mose mua *Okúfabí amu ilu wa bée,

“Aní Wíe Otúmípu,

fú bwehé bu ifú, ibu wánwan.

Fú bwehé féé igyi ɔnɔkwali, ida ɔkpa.

Owíeá mu iwíegyí tamamó ɔnó.

⁴Aní Wíe, ma oméenya fú ifú, wá fú numnyam?

Tsúfē fú nkule lówankí.

ɔma féé béba bosúm fú,

tsúfē falé fú yilébwé ɔwan.”

⁵Íni ɔma a, neki ɔsúsú, nowun ání Bulu ɔtswékpá obu, igyi *tati-obu ámúú itosúná ání Bulu bu amú wá ámu ɔnó iya. Nowun mútɔ ɔwankíkpá amu. ⁶Nowun Bulu-abɔpu asienó amúú bɔpu asun wunhe kpɔnkɔnti asienó bá amu. Bedali tsu ɔwankíkpá unu. Bɔwa ɔhráda atadieá ilówankí, ide ogyá kpa, bɔpu sika pepe ɔfé tsán. ⁷Akuankpapu ana ámvtɔ ɔkule léha Bulu-abɔpu asienó ámvtɔ okugyíoku sika blanwébi ání Buluá ɔbu unu bré féétɔ ɔblá ibɔ mó dédédé. ⁸Bulu numnyam pú mu túmi léha ogyási lóbulá Bulu ɔwankíkpá unu féé. Ohaa métalí bítiwíé mútɔ, yófun bréá Bulu-abɔpu asienó ámu batséí asun wunhe asienó ámu féé wólí ɔsulúsu.

Bulu ɔblá Ablanwébi

16 ¹Inu nonu ɔme kpɔnkɔnti kvá iledali tsu Bulu ɔwankíkpá unu. Ide abɔpu asienó ámu bláa ɔbée, “Mliyo, amliyetseí Bulu ɔblá ablanwébi asienó ámu wulí ɔsulúsu.”

²Mú su ɔbɔpu gyankpapu lédali tsu Bulu ɔtswékpá unu yetseí mu kle wólí ɔsulúsu. Inu ahá ámúú ɔbwí ámu nsuhíetɔ idin amúsú, bude ɔkpi ámu sum ámu iwi létsitsii nlɔ akpɔnkɔnti, ide amú dwiín.

³Čbɔpu nyɔcsí létseí mu kle wá ɔpυtɔ. ɔpu amu lémlí fē fúli obugya. Tógyítɔá ɔbu ɔpu amυtɔ lówu.

⁴Čbɔpu sáásí létseí mu kle wá ntsu tsunhe pú abunkpabi fēétɔ. Mú fēé ilemlí obugya. ⁵lnu nonuá *Bulu-čbɔpvá ɔtekí ntsusv lébláa Bulu ɔbée, “Óo ɔwankípúá fúbu inu bré fēé. Fú asún da ɔkpa ání fabítí amú tsu ali. ⁶Tsúfē bamó fú ɔnósú atɔípú pú fú ahá, tséí amú obugya wúlí ɔsulúsu. Mú sú fahá bapú obugya há amú fee, bunúu ni. Íni lékanáa ha amú ní.” ⁷lnu nonu ɔmε kuá iledalí tsu *afɔdile-asubwi ámu asi ɔbée, “Ee, ani Wíe Bulu Otúmípu, fú tsuabití igyi ɔnɔkwali, ida ɔkpa.”

⁸Múú ɔbɔpu náásí létseí mu kle wúlí owí. Mú su owí ɔnɔ lɔwa ɔnlın, ileha mó idé ahá tɔ fē ogýá. ⁹Owí ámu ilɔtɔ okugyíɔku. Bulu búv túmi asvn wunhe anfi fēésú, támε bekiná bumedamlí kluntɔ; púwá mu numnyam, mboún lwií bɔlwíi mu.

¹⁰Onuusi létseí mu kle wúlí ɔbwı ámu owí obíású. ɔbwı ámu iwíe ogyíkpá fēé iloklun. lwiɔsin su mu abúopu amu bɔwı amú ɔdandu. ¹¹Támε bekiná bumedamlí kluntɔ sí amú lalahé amu fēé bwé. Mboún bɔlwíi ɔsúsú Bulu, iwiɔsin ámúv bvdewúun amu su.

¹²Osiesi létseí mu kle wá ntsu yílé Efratetɔ. Ntsu ámu fēé ileskipi lé mó ɔbóntɔ. Íni lélá ɔkpa há awiéá botsú owí ɔdalikpa pú amú isá akɔpú bétalí tsun ba inu. ¹³lnu nowun *ɔnjε laláhe asa akvá bugyi fē agyóngyo, bedali tsu *búti ámu ɔnótɔ, ɔbwı ámu ɔnótɔ pú ɔnósú atɔípú ofunupu amu ɔnótɔ. ¹⁴ɔnjε laláhe anfi bvbú túmi bwé osúna akpɔnkɔnti. Bɔtsu ɔsulúsu awié fēésú, méni békpa amú fēé wá abatɔ, béba bɔkɔ ani Wíe Bulu Otúmípu isá eke yílé ámúv igyi mu asún ogyíké amu.

¹⁵Ani Wíe ɔbée, “Kí, néba fē owikplu. Bulu obóyulá ɔhá ání ɔleda iwisu, alalá mu atadie yáí, méni ɔméenatí yayá, péli méeikitá mu.”

¹⁶Múú ɔnjε laláhe amu bekpa awié amu yéfia ɔtinékvá bvtetí inu *Hebrifɔ ɔblítɔ bεε, “Harmagedon.”^k

^k 16:16 Harmagedon asi gyí, Megidobu. Bɔkɔ isá tsotsɔctsɔ ibu ánfisu.

17 Inu Bulu-ɔbɔpu siénósí létseí mu kle wá afútá. ɔmɛ kúklukúv ku ledalı tsu Bulu ɔtswékpa inu owié obía ámvɔc ɔbée, “llatá!” 18 Inu nyankpu líwa ibi fwı bı. Odekpie, ɔpráda deputí. ɔmɛ ɔtsan-ɔtsan lelın kúklukúv, ɔsvlúv lekpunkí kpınkí kuá mó odu imækóba kı tsú bréa ahá belin oyítá ɔpá. 19 Wúlu yilé *Babilont léye asa. Awúlu yileá ibu oyítá fée ilobwiebwíe. Inu Bulu lékaín Babilon lakpan féésú, ɔlɔpu mu ɔblá kpɔnkpɔntı ewetɔ-ntá ámu há mu olonu. 20 ɔpu nsiné ɔsvlúv kugyíku lífwı, abu é fée ıleja. 21 Atsufolibi akpɔnkpɔntıá mó odwintɔ bóbwę fé kílo aduenu (50) lekpa tsú nwulútáasu beda ahásu. Atsufolibi amu ɔnɔ ɔnlın su bɔlwí Bulu.

Obu-ɔnɔ Otsiápú Kpɔnkpɔntı Ámu

17 1 Inu Bulu-abɔpu abasíéná ámu békítá ablanwébi ámvɔc ɔkvle léba bębláa mi ɔbée, “Ba, ansuna fú alia bréa Bulu ɔbébutí obu-ɔnɔ otsiápú kpɔnkpɔntı ámu ɔtsie ntsu tsotsɔtsɔsu ámu isu. 2 Mua oyítá awié fée batá mbva. Oyítá ahá fée banu mu mbuatɔ-ntá bó.”

3 Inu ɔnjé ámu léba misu, Bulu-ɔbɔpu amu lótsu mí ya *dimbísú. Nowun ɔtsı ɔku tsie ɔbwıkítá-atɔ pepe ɔkvusu inu. ɔbwı ámu bu nwun asiená pú nsiebí idú. Bɔwanlín adá ání ılkusú líí Bulusu dínká mu iwi fée. 4 ɔtsı ámu líwa atadieá igyi faasi ntsu múa pépe. ɔlɔwa abutó wulhe ɔtsan-ɔtsan, ɔde sika pepe owebi mu gyɔpito. Akisítɔ pú mu obu-ɔnɔtsiá ifin ıbulá mó dédéédé. 5 Bɔwanlín idá kuá mó asi lenjaín dínká mu ɔsvkpi bee, “Wúlu yilé *Babilon, obu-ɔnɔ atsiápú fée oyín. ɔsvlúsu akisítɔ fée owié.” 6 Nowun ání ɔtsı ámu lanu Bulu ahá obugya bó. Ahá ánfi bɔmɔ Yesu iwi adánsiegý su ní.

Bréa nowun mu a, ɔnɔ lobwie mí. 7 Móó Bulu-ɔbɔpu amu lefitέ mí ɔbée, “Ntogyi ɔnɔ labwíe fú alı? Néle asun ɔjáinhéá ibu ɔtsı ámu mua ɔbwıkítá-atɔ amúú ɔbu nwun asiená múa nsiebí dú ámu asi súná fú. 8 ɔbwı ámu fowun amu latsíá kı. ɔtráa ɔma inu séi, ɔbélaba. Táme imɔ́wa ɔpá ɔbédalı tsu ılan klúklúúklú ámuú ima ɔka ámvɔc yó ɔhıkpá. ɔsvlúsu atsiápú amúú Bulu mówanlín amú adá wá nkpa

ɔwulú ámvtɔ tsú bréá ɔyí lefi ası ámu ɔnó bóbwie amú, tsúfē bowun ání ɔbwı ámúú oletsiá, ɔtráa ɔma ınu ámu lalá bá.

9“Íni léhián nyánsa ání bópunú mó ası. Nwun asienó ámu igyi abu asienó¹ ání ɔtsı ámu dé iwíe gyí móstú. 10Nwun asienó ámu ilí há awíe asienó é. Abanú bawú bɔtsvn, osiesi tsie obiású séi á. Osienósí mókúnyá ba. ɔbhá á, bré kpaloobí ku pé obétsiá. 11Owíe okwesi gyí ɔbwı ámúú oletsiá, ɔtráa ɔma ınu séi ámu. Abasiénó ámvtɔ ɔkule ogyi. Mu é ɔbhí fé mu aba ámu.

12“Nsiebí dú ámúú fowun amu igyi awíe idú ání bumokúnyá tsíá obiású. Táme béyaí amú mbíású amú iwíe ogýíkpá. Amúa ɔbwı ámu bégyi iwíe bré itinbí. 13Amú féé bóbwę agywun kule, pú amú túmi há ɔbwı ámu. 14Amúa ɔbwı ámu bókɔ *Okúfabí amu, táme Okúfabí amu obégyi amúsú, tsúfē mugyí asító ɔsí pú awietɔ Owíe ni. Mu abúopu gyí ahá ámúú Bulu latí amú, lé amú, bubu ɔnɔkwali há mu amu.”

15Inu Bulu-ɔbɔpu amu lébláa mi ɔbée, “Ntsu tsɔtsɔctsɔ ámúú fowun ání obu-ɔnó otsiápú ámu tsie móstú ámu ilí há ɔmá-ɔmá pú ɔblí ɔtsan-ɔtsantɔ ahá. 16Nsiebí dú ámúú fowun ɔbwı ámu nwunsv ámu é ilí há awíe idú ání mva amúnyɔ bégyi iwíe. Amú féé bólü obu-ɔnó otsiápú ámu, swíi mu ató féé, lé mu yayá, wí mu aye, wá tráhe ogýá, ibshɔ plíplíplíplí. 17Tsúfē Bulu lópu agywun ánfí wá amú féé nwuntɔ, méni bóbwę mu apé. Amú féé bópu amú túmi há ɔbwı ámu, yófun bréá Bulu asún ámu féé ibéba mótɔ.”

18Inu Bulu-ɔbɔpu amu létrá bláa mi ɔbée, “ɔtsı ámúú fowun atowunhe amvtɔ ámu gyí wúlu yíléá ıde ɔsvlúsv awíe féésú gyí ni.”

Babilon Bwie

18 ¹Íni ɔma a, neträ wun Bulu-ɔbɔpu ɔku é dékplí tsú ɔsvlúsv ɔbhá. ɔbu túmi kpɔnkɔnti. Mu numnyam dəwankí wúlí ɔsvlúsv. ²Olkplón kúklukú ɔbée, “*Babilon labwíé! Wúlu yílé Babilon labwíé! llamlí *ɔŋe laláhē

¹ 17:9 Abu asienó ánfisv Roma wúlu ıdu ní.

ɔtsan-ɔtsan féé oŋaínpá. Ulabwé isia há mbubwi laláhē pú mbwíkítá-atɔ laláhē féé. ³Tsúfē alapú mu mbuatɔ-ntá ámu dá ɔmá-ɔmá féé ɔnó. Mva ɔyítɔ awié féé batɔ mbua. Ibíá agyípú féé banyá iwi tsú nkpa ámúú olegyi amutɔ.”

⁴Iunu nelanú ɔme ku tsú ɔsúsú ɔbée,

“Mí abí, mlile iwi le mutɔ!

Mlumáwa ibi mu lakpan ámutɔ,

méní mu asun wunhe amu ku méeba mlısu.

⁵Tsúfē mu lakpan lawɔ nwvlútáa.

Mú su Bulu lakáín músú.

⁶Pu mu lalaheá alapúgyí fú ahá ka mu ıko.

Pu mu bwehé ka mu ıko tsenyɔ-tsesa.

ɔlɔpu nta kpekplé há ahá bonu.

Mú su pu múa ibu ɔnlun dun mó aku anyɔ ha mu onu.

⁷Alagyí ɔdwé laláhē, tsú iwi dubyi.

Mú su pu iwiçsin móá asun wunhe ka mu ıko séi.

ɔtebláa mu iwi ɔbée,

‘Owié tsihé ngyi, ntsie mí obíású.

Megyí ɔsurapu ngyi, mmóçwa nwé ekekéeké!’

⁸Mú su asun wunheá igyi akún, isú pú lowu bótū

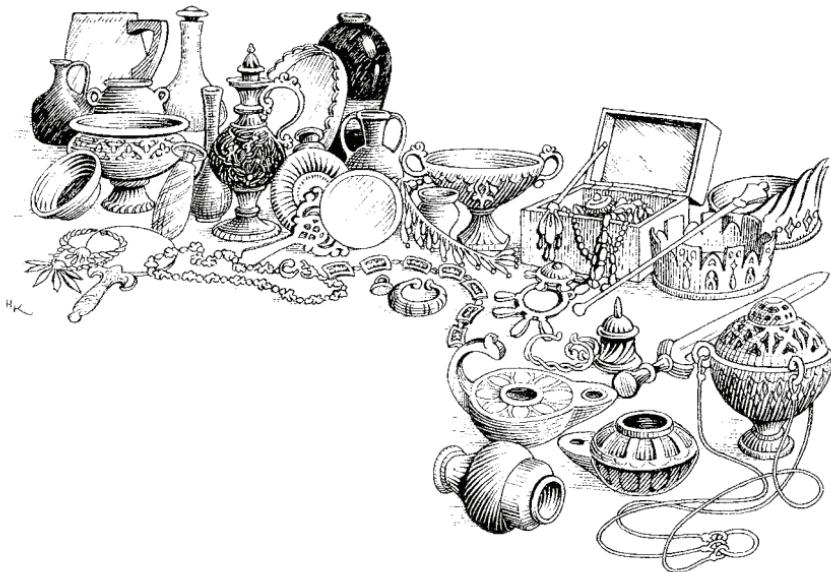
mu ekewúle pé.

Bówa mu ogyá, ɔbóhɔ plíplíplíplí,

tsúfē Otúmípu ani Wíe Bulu gyí. Mvdé mu isu butí.”

⁹Oṣulúsú awié amúú mva amúnyɔ bɔtɔ mbua, begyi ɔdwé laláhē amu bówun mu ogyási, su kpisíi. ¹⁰Mu ipian ámúú odewúun amu ibówa amó ifú. Mú su bélí tsútsúútsú blí bee, “Gywí ní! *Babilon gywí ní! Wúlu kpɔnkpcɔnkpcɔnti, nkálí su Bulu labítí fú isu ɔtsawule pé alt?”

¹¹Oyítɔ bíá agyípú bósu, gyi awírehɔ, tsúfē ɔhaa trá ɔma unvá ɔbóhɔ amú atɔ fehé. ¹²Mvlétsiá hɔ sika pepe pú sika futútú atá, abwi wankláán pú abutó wulihé, ɔhráda, ago, sríki atati pú atati pepe, nyíá ibu ɔfan, atɔá bɔpu súrvfí-ise bwé, móá bɔpu nyíá ibu ibíá sré, pú móá bɔpu kɔɔbrí móá dátɔ pú abwiá ihíé bu akíle aná féé bwé tsɔtsɔctsɔ tsú amú wá. ¹³Oletsiá hɔ amú pípri, ɔhíén, *ohuam, apuse, ntá,

ɔyító bíá agyípú atɔ fehé. (Atɔ Lesúnáhé 18:11)

olif-nfɔ, nfúó wankláán, ayó, nnantswie, akúfa, mpɔnko, akeké, tsíá hɔ ahá nkpbábi kúráá.^m 14 Bósú blí bée, “Ntobí ámúú futekle amu féé ladálí fú ibi. Ató ámúú fútɔpúwá bite ámu féé lahóli fu. Fuméetrá wun mó ekekeeké!” 15 Bíá agyípú amúú batsvn musu nyá iwi ámu féé bélí ifýntó, tsúfē bvde ifú nya ání bówun mu iwénsin ámu odu. Béki mu ipian ámu, su gyi awirehɔ! 16 Béblí bée, “Gyɔwí ní! Wúlu yilé, gyɔwí ní! Teki fvhié fubu akúle. Atati fútútú múa pépe pú ago futedídá. Sika pepe ató múa abutóá ideo ogyá kpa srasrasra fútɔwá. 17 Atonyahé tsɔtsɔɔtsɔ ánfi féé lahóli fu ɔtsawvle pé!”

Ntsusu-yibi akanpú, mó ahande pú mótó agyómá ayɔpú pú ibiá agyípú féé bɔwa ifá mu wá. 18 Ní bowun mu ogyási amu a, bɔsurá okitikíti bée, “Wúlu mɔmu lófun wúlu ánfi ɔyító féé?” 19 Békpá isi wá nwuntɔ, gyi awirehɔ, blí bée, “Gyɔwí ní. Wúlu yilé, gyɔwí ní! Fú nyato ani ntsusu ayibi awié féé anulanyá iwi tsú. Fú iwisu ató féé lahí ɔtsawvle pé!”

Atele

^m 18:13 ahá nkpbábi ntéé anyánkpúsa-oyí múa akláa.

20 Ὡσύσυ atsiápú féé, mlunya ansigyí. Bulu ahá, mu *sumbí ayɔpú pú mu ɔnósú atɔípú féé, mlinya ansigyí. Tsúfé Bulu lagyi mu asún, bíti mu isu, itó ámuú alapúgyí mli ámu su.

21 Inu Bulu-ɔbɔpu ɔwunlínpu ɔku lótsu ibwi kpɔnkɔnti ku, tswi wa ɔputɔ. Múú ɔleblí ɔbée, “Alí Bulu ɔbɔpu ɔblí bwié wúlu yilé *Babilon, ɔhaa méetrá wun mú ekekeeké ní. 22 ɔhaa méetrá nu ɔsankuo adapú, ilu awapú, ɔténte afulípú pú ikpé afulípú nka wúlu amutɔ ekekeeké. Ibi ɔn agyúmá kuvvukv é iméetrá tsiá inu. Buméetrá kwe nfúó inu ekekeeké. 23 Okandíe kuvv méetrá wankí wólí inu, ɔhaa é méetrá nu okúlu múa ɔká pɔpwé ɔme inu ekekeeké. Tsúfé teki mu ibiá agyípú gyí aha kpɔnkɔnti ɔyító ní. Alapú mu atóla mlé ɔyító ahá féé, há bafwí!

24 “*Babilon brɔnusvu Bulu ɔnósú atɔípú amu obugya ibun. Mulmó Bulu ahá ɔyító féé ní.”

19 ¹Ini féé ɔma a, nonu ɔme kvá igyi fé ɔdɔm ání bvdeklplún kuvklukvú ɔsúsú. Budeblí bée, “Halelúia!” Ani Bulu tɔhɔ ahá nkpa. Mu nkule bóu túmi múa numnyam, ²tsúfé mu isubutí igyi ɔnɔkwali, ida ɔkpa. Alabítí okipú kpɔnkɔnkɔnti ámuú ɔlɔpu mu obu-ɔná tsiá yíntá ɔyító ámu isu, alafíté mu asúmpú obugya tsú mu wá.” ³Butráa bvdeklplún kuvklukvú bée, “Halelúia! Wúlu amu ogyási lakúsú yá ɔsúsú bré féétó!” ⁴Inu ahande advanyɔ-na ámu pú akiankpapu ana ámu bemlí bun súm Bulu ámuú otsie owié obiá ámusu, blí bée, “*Amen! Halelúia!”

Okúfabí Amu ɔká Otsiáke

⁵Inu ɔme ku lelin tsú owié obiá ámu ɔbée, “Mli Bulu asúmpúá mltenyá mu ifú, nyebí ahande féé, mlukanfu ani Bulu ámu!” ⁶Mú ɔma a, ɔme tsɔtsɔctsɔ lelin, fé ntsu bóláhé détsúvn waa, ntéé ɔpráda deputí kuvklukvú ɔbée, “Halelúia! Ani Wíe Bulu Otumípu amu dé iwíe gyí. ⁷Mliha anya ansigyí, iwí isanki ani, awa mu numnyam! Tsúfé *Okúfabí amu ɔká otsiáke lafun. Mu ka ámu lahíhíe iwí tá.” ⁸Beha

ⁿ 19:1 Halelúia igyi Hebrifɔ ɔblí. Mú asu gyí, Kanfu ani Wíe Bulu!

mu ɔkpa bεε, ɔwáá ɔhráda atadieá ilɔwankí, idε ogyá kpa.
(Ohráda atadie ánfı ilí há Bulu ahá yilébwε.)

9 Múú Bulu-ɔbɔpu amu lébláa mi ɔbée, “Wanlun fεε, ‘Bulu layúlá ahá ání alatí Okúfabí amu ɔkátsiá nke ámu ası.’” Múú ɔletrá bla mi ɔbée, “Asún ánfı igyi ɔnɔkwali, Bulu wá itsú.”

10 lnv nemlí bun mu ayabitɔ, mbée ansum mu, támε ɔlebláa mi ɔbée, “Mábwe! Tsúfε Bulu osúmbi ngyi fé fúa fú apió ámúú mlidé Yesu iwi adánsie gyí amu. Sum Bulu nkule pé!

“Tsúfε ahá ámúú bude Yesu iwi adánsie gyí amu bubu Bulu ɔnósú asúnblí ɔnjé.”^o

ɔpɔnkɔ Futútúsú ɔdinkápú

11 lnv móá nówun a, ɔsúsú lafínkí. Nelákı a, ɔpɔnkɔ futútú ɔku líí á! Musu ɔdinkápú amu idá gyí, “Yilé ɔbwepú pú ɔnɔkwaliƿu.” Otegyi asún, ɔtɔkó isá é ɔnɔkwali-su. **12** Mu ansíbi aklambi igyi fé ogya plenplen. Owíepa tsɔtsɔɔtsɔ ibun mu nwun. ɔbu dá kuá bɔwanlín dínká musu, ɔhaa méyín mó tsía mwtɔ. **13** Olɔwa ligá ání bɔwa mó obugyatɔ. Mu idá gyí, “Bulu Asún.” **14** ɔsúsú isá akɔpú bvdin mpɔnkɔ futútúsú. Bɔwa ɔhráda atadieá ilɔwankí, idε ogyá kpa bvbuo mu. **15** ɔdayí iya anyɔ klaklááklá ku ledali tsu mu ɔnɔ. Mó ɔbɔpusáin ɔmá-ɔmá bun ni. ɔbɔpu owuntɔlin kpá amú. Bulu Otúmípu amu ɔbló kpɔnkɔntı ámu ɔbɔpynyímé amú fé alúá bvtenyímé wáun-abí. **16** ldá ání bɔwanlín dínká ɔhá ámúú ɔdin ɔpɔnkɔ futútú ámu atadiɛsu pú mu obíánsú gyí, “Asítá ɔsí, Awíetɔ Owíe.”

17 lnv nowun Bulu-ɔbɔpu ɔku líí owítɔ. ɔlkplún kpolí mbubwi ání buna afútɔ féé ɔbée, “Mluba! Mlubefia Bulu ɔpónú kpɔnkɔntı ámúú alatswi ha mli ámu ası! **18** Méni mlégyi awié, isá ɔnɔ alúipú, isá akɔpú akinkín, mpɔnkɔsu adinkápú pú amú mpɔnkɔ, ɔyítɔ ahá, iwi agyípú, nkpábi, nyebí pú ahande féé aye.”

^o **19:10** Ntée ɔnɔkwali amúú Yesu lεbelε ɔwan ámu tεhá ahá bvtetálí blí Bulu asún ámu ni.

19 Inu nowun ání ɔbwíkítá-atɔ amu mua ɔsvlúsuv awié pú amú isá akɔpú féé bekpa aba bɔyókɔ ɔpɔnko futútúsú ɔdinkápú amu mua mu isá akɔpú. **20** Támē begyi ɔbwíkítá-atɔ amusv, bekítá mua mu ɔnzsú ɔtɔípú amú ɔtɔbwé osúna akpɔnkpɔnti mu idátá ámu. Ofúla amu ɔlɔpvmlé ahá ámúú ɔbwíkítá-atɔ amu nsuhíetɔ dín amúsú, butosúm ɔkpí ámúú bɔpwé lian ɔbwí ámu ni. Bɔtswi ɔbwí ámu mua mu ɔnzsú ɔtɔípú amu wá ogyá paati kpɔnkpɔntiá ogyá múa *atonkodu ihíé detsií mútó. **21** ɔpɔnksu ɔdinkápú amu lópu ɔdayí iya anyɔ ámúú uledali tsu mu ɔnó ámu mó isá akɔpú atráhe amu féé. Mbubwi amu begyi amú aye plíplíplíplí.

Bɔwa ɔbvnsám Ikan Nfí ɔpím

20 **1**Inu nowun ání Bulu-ɔbɔpu ɔku lékplí tsú ɔsúsú. Óde ilán klúklúúklúá ima ɔka sáafí pú ikan kpɔnkpɔnti ku. **2**Olekítá *bútí, ogyi iwɔ dada amúú butetí mu ɔbvnsám ntéé *Satan amu, ɔlɔwa mu ikan nfí ɔpím-ɔkvle. **3**ɔlɔtswi mu wá ilán klúklúúklú ámutɔ, fin mó, wá mó ɔnó sáafí, méni ɔbvnsám méetrá talí mlé ɔmá-ɔmá ámu. Nfí ɔpím ámu ɔma asa bélé mu kpalobi.

4Mú ɔma a, nowun awié-mbíá ku. Ahá ámúú bahá amú ɔkpa ání bégyi asún ámu butsie músú. Nowun aha aku ɔkláa. Amúgyí ahá ání betin amú Yesu iwí adánsiegyí pú Bulu asún ɔkanda sú ni. Amú kén gyí ahá ámúú bwmotsulá súm ɔbwíkítá-atɔ amu ntéé mu ɔkpí ámu, bwmotsulá abvpv mu nsuhíetɔ dinka amú ɔsvkpi ntéé amú ubasu ni. Bulu léha amú betsinkí, amúa Kristo begyi iwíe nfí ɔpím-ɔkvle amutɔ. **5**Amú Bulu légyankpá kúsúa tsú afúlitɔ ni. (Awupú atráhe bwméetsinkí, nkéti nfí ɔpím ámu ulatsvn.) **6**Bulu lóyulá mu aha agyankpapu amúú ɔlkusúa tsu afúlitɔ amu. Amú mó á, lowu nyɔɔsi amu ima amúsú túmi. Bóbwé igyí ahapú há Bulu mua Kristo, mua amúnyɔ bégyi iwíe nfí ɔpím-ɔkvle amu.

Satansv Gyí

7Nfí ɔpím ámu ɔma a, bélé Satan obu. **8**ɔbédali yémlé ɔmá-ɔmá ání bvbv ɔyí afunka ana, igyi Gog múa Magog

amu, méní ɔbékpa ahá tsotsɔtsɔá buma iklátɔ buo iwí ya isá. ⁹Nowun ání benatí tsvn ɔyító féé, káfia Bulu ahá pú amú wúlu yileá Bulu tekle, támé ogyá lekpa tsú ɔsúsú behi amú akɔpú féé plíplíplíplí. ¹⁰lnu bɔtswi Ḍbunsám ámúú ɔlemlé amú ámu wá obun ání ogyá múa *atonkodu detsií mútɔ plenplenplento. Mua ɔbwikítá-atɔ amu pú mu ɔnósú atɔípú afunupu amu bétsiá iwícsintɔ ɔpa onyé bré féétɔ.

Asúngyí Tráhe

¹¹lnu nowun owié obiá futútú kpɔnkɔnti kvá ɔku tsie músú. Nwulútáa múa ɔsulúv besrí sí mu, támé bumenya ɔjaínkpá. ¹²Nowun awupú, nyebí ahande bvlí owié obiá ámu ansítɔ. Bobwií nwulútɔ tswi. Bobwií nkpa ɔwulú ámu étɔ tswi. lnu bɔpu tɔá nwulú ámu ileblí tsú awupú ámu bwehé iwí gyi amú asún. ¹³ɔpu léle awupúá bvbv mutɔ ba. Lowu mua afúlitɔ é bele amúá bvbv amútɔ ba. Bulu légyi okugyíókv asún mu bwehé ɔnó. ¹⁴lnu bɔtswi lowu mua afúlitɔ féé wá ogyá ání itamaduntɔ. Íni gyí lowu nyɔɔsi ni. ¹⁵Bɔtswi ɔhagyíha ání bwmowun mu idá nkpa ɔwulú ámutɔ é wá ogyá ámutɔ.

ɔsúsú Múa ɔsulúv Pɔpwɛ

21 ¹lnu nowun ɔsúsú múa ɔsulúv pɔpwɛ, tsúfé ɔsúsú múa ɔsulúv gyankpapu amu itráa ma inu. ɔpu é itráa ma inu. ²Múú nowun wúlu wankihé, igyi Yerusalem pɔpwɛ amu, idekplí tsú Bulu wá ɔsúsú ibá. Bulu léhuhíe mó fé ɔtsiá bawá mu atɔ wankláán, oyéfia mu kulu. ³Nonu ɔme kpɔnkɔnti kvá ilelin tsu owié obiá ámu asi ɔbée, “Kí! Séi mó á, Bulu ɔtsiákpá laba anyánkpúsato. Obétsiá amútɔ, bɔbwɛ mu ahá. Mu onutó obétsiá amútɔ, ɔbɔbwɛ amú Bulu. ⁴Obétsitsii amú ntsú féé. Lowu ntéé isú ntéé ipian ntéé asvn wunhe kuku é iméetrá tsiá, tsúfé atɔ dada amu féé ulatsvn.”

⁵Múú owié obiású ɔtsiápú amu leblí ɔbée, “Kí, nde tógyító bwɛ pɔpwɛ.” Múú ɔlelablää mi ɔbée, “Wanlin asún ánfi tswi, tsúfé mó féé ibu mútɔ, igyi ɔnɔkwali.” ⁶Múú ɔletrá bla mi ɔbée “Nabwé mó féé tá. Mígyí *Alfa múa Omega,

Ogyankpapu múa Ḍtráhe. Néha ɔhá ání ɔmewúlì de mu nkpa-ntsú, ɔméeka mú iko. ⁷Nóbwé mu Bulu, mu é ɔbɔbwé mí bí. ⁸Támé afúpúá beyinkí mí ɔma, ahá ání bwmɔhɔ mí gyi, mbusuo abɔpú, ahá amɔpú, mbua atɔpú, ató alapú, ikpí atswépu pú afunupu féé otsiákpá gyí ogyá paatí kpɔnkɔntí, ogyá múa *atonkodu ihíé detsií mótsá. Íni gyí lowu nyɔɔsi amu ní.”

Yerusalem Pɔpwé

⁹Ínu Bulu-abɔpú abasiéná ámúú bude ablanwé asienó ámúú asvn wunhe asienó tráhe ibú mú ámuto ɔkule léba bebláa mí ɔbée, “Ba, ansuna fú ɔtsiá *Okúfabí amu ɔbá betsíá.” ¹⁰Ínu ɔlekpa mí Ḍjétó ya ibu fúáhé kpɔnkɔɔnkɔntí kusu, olosuná mí Yerusalem wúlu wankíhéá ɔdékplí tsú ɔsúsú Bulu wá ibá. ¹¹Bulu numnyam dewankí wólí wúlu ámusu, ihíé dewankí hónánááná fé atsufolibi, ɔde ogyá kpa fé ahuhwéá mú ansító lɔwankí. ¹²Bɔpwé buntíí trihe fúáhé ku bómí mú, ibu aklun akpɔnkɔntí dúanyɔ. Bulu-abɔpú dúanyɔ bude aklun ámu ɔný gyo. Bɔwanlín Israel abusuan dúanyɔ ámu adá dínká aklun amusu ikule-kule. ¹³Aklun asa bu owí ɔdalíkpa. Asa bu owí ɔkplíwíékpá, asa bu ɔsúsú, asa é bu ayası. ¹⁴Beyi buntíí amu dínká abwi yíléyílé dúanyɔsu. Bɔwanlín Okúfabí amu *sumbí ayɔpú amu adá dínká abwi ámusu ikule-kule. ¹⁵Bulu-ɔbɔpú amúú ɔde mí asón bláa amu dé sika pepe oyía bvtɔpúsusu ató. Obópususu wúlu amu, mú abuntíí pú aklun ání ilobomí mú féé. ¹⁶Wúlu amu swító pú mú teító féé igyi kékéé. Bréá olosusúu mú á, mú swító, mú teító pú mú fvátó féé igyi máuli ɔpím-ɔkule lafana (1,400). ¹⁷Ínu olosusúu buntíí amu trító é. Igyi ayabi lafanyɔ múa dúasie (216), nyankpusa atosusúhe ɔný. ¹⁸Abwiá igyi fé ahuhwé bɔpupwé abuntíí amu. Bɔpú sika pepeá tɔtɔ mefráa mú, igyi fé gláasi pwé wúlu amu. ¹⁹Bɔpú abwiá ibu bíá ɔtsan-ɔtsan dúanyɔ wá abuntíí amu ntswiası. Abwi ámu adá gyí, yaspa, safiri, agate, emerad. ²⁰Onik, kanelia, krisolit, beril, topas, krisopas, yasint pú ametiste. ²¹Abutó wúlhé fútútú wankláán dúanyɔ bɔpupwé aklun amu. Iklun amu kugyíku igyi butóbi fútútú kule. Sika

pepeá tɔtɔ mefráa mó, igyi fé gláasi bɔpwá abronu wúlu amutɔ. Fétalí kí tsvn mótɔ.

22 Mmowun Bulu ɔtswékpə kuku wúlu amutɔ, tsúfē Bulu Otúmípu amu mva *Okúfabí amu gyí Bulu ɔtswékpə inu. 23 Wúlu amu imehián owí ntéé ɔtsra wankí mótɔ, tsúfē Bulu numnyam tɔwánkí há mó, Okúfabí amu é gyí mó ɔkandíe. 24 Ḍomá-ɔmá bénatí wúlu amu wankitɔ. Ḍyítɔ awié é bɔpv amú numnyam ba mótɔ. 25 Buméefin mó ɔnó aklun, tsúfē oklún ma inu. 26 Ḍomá féeé bɔpv amú numnyam pú amú obú ba mó. 27 Tógyítɔá mó iwi metun, mbusuo abɔpv ntéé afunupu bumóowie wúlu amutɔ, nkéti ahá ámóó bɔwanlín amú adá wá Okúfabí amu nkpa ɔwulútɔ amu nkule.

Nkpa-ntsü Tsunhe

22 1lnu Bulu-ɔbɔpv amu losuná mí nkpa-ntsü ámóó ilɔwankí fé ahuhwé ámu. Idetsúvn tsu Bulu mva *Okúfabí amu owié obiá ámutɔ. 2 Ntsü ámu ina bronu yiléá ida wúlu amu nsiné. Nkpa-oyí ilí ntsü ámu agbemgbe anyɔ ámusu, itoswíé abí ɔtsan-ɔtsan ɔtsragyítɔtsra. Itoswíé tsé dúanyɔ ofi ɔkvletɔ. Mó afitáá é igyi afá há ɔmá féétɔ ahá. 3 Tógyítɔá Bulu lalwíí mó méetsiá wúlu amutɔ.

Mboún Bulu mva Okúfabí amu owié obiá obétsiá inu, mu asúmpú bósom mv. 4 Bówun mu ansítɔ, mu idá é bédinká amú ɔsvkpı. 5 Owí méetrá ta inu ekekéeké. Buméetrá hián ɔkandíe ntéé owí, tsúfē ani Wíe Bulu ɔbwankí wúlí amúsú. Bégyi iwíe bré féeé.

Yesu Ibá

6lnu Bulu-ɔbɔpv amu lébláa mi ɔbée, “Asón ánfti bu mótɔ, igyi ɔnɔkwali. Ani Wíe Bulu téle tóá ibéba suná mu ɔnɔsú atɔípú. Mulawá mu ɔbɔpv ɔbée, ɔbélé tóá ibéba nke ánfitɔ suna mu asúmpú.”

7 “Kí! lmóowa ɔpá néba! ɔwulú ánfitɔ asón béba mótɔ. Mó su Bulu obóyulá ɔhá ání olegyi mó féeé!”

8 Mí Yohane lónu asón ánfti, nowun mó féeé. Bréá nonu asón ánfti, nowun ató ámu é á, nemlí bun Bulu-ɔbɔpv amúú

olele mó suná mí ámu ayabitó, mbéé ansum mu. ⁹Támé oletrá bláa mí ɔbée, “Mábwe! Tsúfē Bulu osúmbi ngyi fé fúa fú apió Bulu ɔnású atcípú, pú ahá ámúú bégyi asún ámúú bɔwanlín wá ɔwuló ánfító ámusu. Sum Bulu nkule!” ¹⁰Múú olebláa mí ɔbée, “Mápu ató lesúnáhé anfi ɳáín, tsúfē mó bábi lafun ta. ¹¹Ha lalahé ɔbwepú ɔyó mu lalahébwesu. Ifintó otsiápú otsía mu ifintó, yilé ɔbwepú é ɔkita mu yilébwetó. Dah ání ɔbée, mópu mu iwi há Bulu osíi mu iwi ha Bulu.”

¹²Ihu Yesu lèbláa mi ɔbée, “Kí, imówa ɔpá néba! Nebá iko ɔkakpá. Néka ɔhagyíha iko mu bwéhé ɔnó. ¹³Mígyí *Alfa múa Omega. Ogyankpapu mua Otráhe, asi Otsuápu pú ɔnó ɔməpú.

14 "Bulu obóyulá ahá ání bvde amó atadie fwí, méní bétalí nyá ɔkpa tsun wúlu yilé ámúú ibá ámu ɔná wíé móts yégyi nkpa-oyí ámu abí. 15 Akíai obésin iban ámu ɔma. Amú gyí; ats alapú, mbua atɔpú, ahá amɔpú, ikpí atswépu pú ahá ání butekle afunu, butɔwá mó é fée.

16 “Mí Yesu láwá mí የብሔር ሂበዬ, የባድ ቤትልና ፈት አሸን ጥኑ,
አፍሮብላ አክሪስቶች የጋዢ አሙ ፍቃድ ሚግያ ቦዕስ *ዳዊድ ሙኅ
ና, ሆኖ ላይ ተስፋ በሩ በክርድ ተስራቅብ ወንካከለ ሁሉ ነው.”

¹⁷lnu Bulu Ḍṇé ámu pú ɔká pɔpwε amu bεblí bεe, “Ba!”

ঢাক্কা পুরো শহরে আবার একটি বড় মিছনী হয়ে উঠে।

Dhagyíha ání ɔmewóli de mu ɔbá. Dhagyíha ání odeklé ɔbá, Bulu okie mu nkpa-ntsú ámu.

ltráhe

18 Mí Yohane, nde ɔhagyícha ɔlá da kpákpáákpá. Mbéé, ní ɔku lónu atɔ lesúnáhé ɔwulú ánfitɔ asún, ɔlopú ku tsía mótá á, Bulu é ɔbéha asun wunheá ibu ɔwulú ánfitɔ ibéba musu.
19 Ní ɔku é léle tɔku tsú ɔwulú ánfitɔ á, mórmó Bulu é ɔbélé mu ogyíkpá ání ibu nkpa-oyí ámu pú wúlu wankihé amúú nɔwanlín mó iwlí asún wá ɔwulú ánfitɔ ámutɔ.

20 Há ámúú ɔde ntobí ánfi iwí adánsie gyí ɔnɔkwalisv
ámu ɔbéé, “Ee! lmóɔwa ɔpá néba!”

*Amen! Owie Yesu, ba!

21 Anı Wíe Yesu ogvíí Bulu ahá buale!

Asún Hiánhe Ası Suná

Aaron (*Aaron*)

Otsú Lewi abusuantɔ. Yakob abí dúanyɔ ámvtɔ ɔkule gyí Lewi. Aaron anfì gyí ɔha gyankpapvá Bulu léyaí mu igyí ɔhapú dehen ní. Bulu léblí ɔbée, Lewi abusuantɔ pé buléé Bulu igyí ahapú.

Aaron anfì mu gyama gyí Mose. Bokwií amú bréá Israelfɔ bvgyi nkpábi Egyipte ɔsulúsü. Mulétsa Mose bækpa Israelfɔ srí dálí Egyipte nkpábitɔ.

Bré kvtɔ Israelfɔ akv bɔkvusú líí Mose mva Aaronsu, Bulu léle súná amú ɔbée, bvpú Israelfɔ abusuán dúanyɔ ámu akpapú nyi yiáhé wa Bulu tati-obu ámvtɔ. ɔlebláa amú ɔbée, ɔhá ání mu oyí yiáhé lópcí á, mu malé ání ɔbwéé amú ɔkpapú ní. ɔyì kehè a, Aaron oyí yiáhé lópcí, dan, wa ntswítswi, swie abí. ɔletrá bláa ámu ɔbée, bvpú oyí ámu wa Ntam-dáká amvtɔ, abvpuyai Bulu tati-obu ámvtɔ, ibwe osúna ha amú. (Luk. 1:5; Gyu. 7:40; Heb. 5:7, 9:4, 11:9).

Abraham (*Abraham*)

Mugyí ahógyipu féé ɔnáin. (Mugyí aha titriuá Bulu léletɔ ogyankpapu, ahá anfì gyí Yudafɔ ní). Bímbí ámu a, Bulu lébláa mu ɔbée, méha mu ɔmá pɔpwé ikuá mva mu abí-aná féé bétsiá mútɔ, ibbwé amú ɔmá. Íní su Bulu lébláa mu ɔbée, otúu dali mu ɔmátɔ, oyodunká ɔmá pɔpwé anfì. Olegyi Bulu asún blíhésu dálí mu ɔmátɔ, nátí nfí tsɔtsɔctsɔ yá tsútsúutsú, asa oloyówie ɔmá ámvtɔ. ɔmá anfì nde bvdetí bée Israel ní.

Bulu léka ntam há mu ɔbée, ní olobu mu, gyi mu mblasu á, mɔbwé mva mu abí-aná aha titriu, méki amúsú.

Oletsiá Sara, támé mva munyɔ bwmɔkwí. Behie dan asa Bulu lóbwé ofúla, ɔleha Sara lókwí. Bedinká kebi ámu idá Isak.

Bréá Isak lédan a, oletsiá ɔtsi ɔkvá butetí mu Rebeka. Rebeka lókwí atabí ayin anyɔ, bedinká amú adá Esau pú Yakob. ɔma a, Bulu léha Yakob idá Israel. Mu abí-aná butetí Israelfɔ ní.

Yakob létsiá oyin ɔkvle abi abanyɔ, bugyi Lea mva Rahel. Oletrá tsiá amú asúmpú abanyɔ é, ɔlɔkwí abí dúanyɔ. Amúgyí; Ruben, Simeon, Lewi, Yuda, Isakar, Sebulon, Dan, Naftali, Gad, Aser, Yosef pú Benyamin. Mu abí dúanyɔ ámu féé bɔkwií tsɔtsɔctsɔ, yɔfun bréá Israelfɔ behie kléí. Amúgyí Abraham abí-aná ní.

Adam (Adam)

Adam gyí nyankpusa gyankpapuá Bulu lóbwé. Iṣi Bulu lópwé mu. Hawa anfi lóbwé mu ka. Mva Hawanyɔ gyí aha gyankpapuá bwmegyi Bulu mblasu, bɔbwé lakpan ní. Tsú eke amu a, anyánkpúsa féé bemlí lakpan abwepú. Mu ka idá gyí Hawa.

Yesu Kristo gyí Adam ɔtráhe. Adam gyankpapu amu gyí ahá féé ɔnáin, ɔhagyíha tenyá nkpa tsú mutɔ ɔsvlúv anfisu. Yesu Kristo gyí Adam nyɔcsı, ɔtehá ɔhagyíha ání ɔlɔhɔ mu gyi ɔnjétɔ nkpa.

Afɔdile-asubwi (Altar)

Bímbí ámu a, Israelfɔ betsiá tó mbwí há Bulu igyí. Betsiá mɔ akúfa, akpaláa, nnantswie aná féé, púbɔ afɔdile há Bulu. Abwi betre, butotá mbwí mósú. Tsú Mose brésú á, igyí ahapú tɔbɔ afɔdile ánfi Bulu tati-obu ámu wunsinésú afɔdile-asubwi amusu. Mó ɔma asa budepuyáa Bulu ɔtswékpa afɔdile-asubwi kvá bɔpu kɔɔbrí bwé mósú. Afɔdile-asubwi túkúriibiá beŋlaiñ sika pepe wúlí mósú é iletsiá Bulu ɔtswékpa inu. Mósú igyí ahapú ámu betsiá wá ɔhíén ogyá ní.

Akasípú (Disciple)

Amúgyí Yesu abúopu, bɔhɔ Yesu gyi, bonu mu asún. Gyumagyihé ɔwvlú ámutɔ á, bɔpu asvn bambá lé Yesu

abúopu suná. Múgyí, “Yesu ahógyipu pú apió.” Mateo, Marko, Luka pú Yohane nwulú ámvtčá beti amú “akasípú dúanyo” ntineku. Amúgyí abúopu dúanyo ámúó Yesu lélé ɔbée, butsia mu wá ámu ní. Amú kén beti sumbí ayçpú ní, (Mat. 10:1-4). Yekí *Sumbí Ayçpú*.

Alfa Mua Omega (Alpha and Omega)

Fé alia ‘A’ igyí asúnbi gyankpapu a, Alfa gyí asúnbi gyankpapu Griiki ɔblítč. Mú su ní bɔwanlín bee, ani Wíe Yesu gyí Alfa a, ilosuná ání muggyí tógyító ası otsukpá. Butetráa tu mu bee ‘Omega’ ání igyi Griiki ɔblítč asúnbi tráhe. Fé alia ogyi tógyító ası otsukpá á, alí kén ogyi tógyító ɔnómó ní. (Atɔle. 1:8; 21:6; 22:13).

Amen (Amen)

Hebri ɔblíi igyi. Mú ası gyí “lbá mútč.” Ní ɔku ɔbó mpái tá á, mu ba totsúlá mósú ɔbée “Amen” Beti Yesu “Amen” (Atɔle. 3:14), tsúfē muggyí Čnɔkwalipu.

Asúbč (Baptism)

Ní ɔhá ɔbó asú á, ilosuná ání aladámlí kluntč, sí lakpan bwé, alahč Yesu gyi ání obési mu lakpan kíe mu. Yesu móbwe lakpan, támę Asú ɔbɔpú Yohane lísč mu asú Yordan ɔbúntč asa olotsuá mu agyúmá ası.

Asún Wankláán (Gospel)

Bulu asún ání ɔlɔpusisí mu ahá. Asún ámu gyí, “ɔlɔpu mu Bi Yesu Kristo sisí, ɔlebeka ahá ání bɔhč musu gyi nwunusv ičč, lé amú tsú lakpan nkpbibwetč.”

Atonkodu (Sulphur)

Igyi afá ání butɔpbwé otua adú. Mú ogyá ɔnó ihíe bu ɔnlun dvn ogyá kugyíku. Mú ntsu igyi fé bate-nfč, támę itobon kpiti.

Babilon (Babylon)

Igyi ɔmá kvá iletziá bímbí ámu. Bokč Israelfč, kítá amú ndoun. Betsiá ɔmá ámvtč nfí aduesienč. Igyi ɔmá kvá butamasúm Bulu. Babilon bu Atč Lesúnáhé ɔwulú ámvtč.

Íníá ınufč bùmobu Bulu su á, ilemlí ıdá há ahá ání butamabú Bulu. Fíalı Roma wúlu beti alı, ntée ɔyító ahá

ASun

ání butamabú Bulu tsiatá beti alí. Babilon ibu 1 Pe. 5:13tɔ́ é, fíalí Roma bude.

Beelsebul (Beelzebul)

ঁজে laláhe fée owié idá ní. Mu adá bámbá iku é gyí Óbvnsám ntéé Satan.

Bileam (Balaam)

Bulu ঁnósú ঁtjipú ogyi. Mu owié Barak lówa ঁbée, ঁyólwí Israelfɔ́, méní obégyi amúsú ní. Bileam sika ঁnsípe su, olotsulá ঁyó, mu afrímú lítɔ́ wá mu ঁkpatɔ́.

Bodobodo Matúhé Nke (Feast of Unleavened Bread)

Israelfɔ́ nke igyi. Butegyi mó nkensiéná, tsú ekeá bɔmɔ́ Katsvn nke ঁnó. Alí nke ánfítɔ́ butamagyí atzá ুlatú. Mú bvtɔ́pukáín alíá Yudafɔ́ ámu bedalí tsú Egyipte ní. Alíá budekɔ́si su bumɔ́wa bodobodotu-afá amú bodobodotɔ́, tsíá gyo mó itu asa abutɔ́ mó.

Bulu Asvn Wanlínhé (Scripture/Old Testament)

Igyi nwulú advasa-kwebá (39) ání Bulu léha mu ahá bɔwanlín tswí nfí lafana (400) ঁma asa bɔkwí Yesu Kristo. Begyankpa wánlín mó Hebri ঁblítɔ́, ঁma asa bele mó así wá Griiki ঁblítɔ́. Bulu Ntam Pɔ́pwé anfítɔ́ beti Bulu Ntam Dada nwulú ámu “Bulu Asvn Wanlínhé.”

Bulu Iwíegyí (Kingdom of God)

Bulu iwíe ogyíkpá lí há ঁtínegyíctínéá Bulu nkule pé tegyi iwíe. Bulu iwíe ogyíkpá bu ঁtínegyíctínéá ahá bëbi mu ání mugyí amú owíe. Bréá Yesu lëbá a, Bulu iwíegyí ámu lëbá anitɔ́ nfí, tsúfé ahá babí ání Bulu gyí amú wíe. Ní Yesu oyínkí bá a, Bulu iwíegyí amú ibófun yi, ibéle mó ঁwan súná ahá fée.

Bulu Mbla (The Law)

Mógyí mbla ání Bulu lówa ání mu ahá bugyí móssú abunya nkpa. Mosesú Bulu lótsvn pú mbla ánfi há amú. Mú su butetí mó “Mose Mbla” ní.

Bulu Okúfabí (Lamb of God)

Asú ঁbɔpú Yohane léti Yesu Kristo ঁbée, Bulu Okúfabí. Yudafɔ́ bvtɔ́mó okúfabí púgyúra ঁha, mu iwi tetin. Kristo lótsulá bɔmɔ́ mu, pú mu obugya gyúra aní. Mú

su beti mu “Bulu Okúfabí” ní. (Yoh. 1:29, 36; Atóle 5:1, 5:6, aná).

Bulu-ɔbɔpu (Angel)

Sumbi ayɔpú bugyi há Bulu. ɔnjé bugyi, megyí anyánkpúsa. Butamapú ansíbi wun amú, nkéti balé iwi ɔwan súná ɔha. Bulu tɔwá amú butoyá agyúmá há mu. Amú agyúmá gyí Bulu abísúki. Bré ku Bulu tɔwá amú ɔbée, buyébláa ɔha asunbogya iku. Amú ɔnó ɔlípú gyí ɔbɔpu Mikael. Otítriu ɔku é idá gyí Gabriel. (Gyu. 12:6-11; 27:23; Heb. 1:14, aná).

Bulu ɔnósú ɔtɔípú (Prophet)

Musu Bulu tetsíá tsvn bláa mu ahá asún, otosúná ahá Bulu ɔkpa, ɔtebláa ahá tɔá ibéba. Amútá akv gyí; Elia, Yona pú atráhe.

Bulu ɔtswékpa (The Temple)

Igyi ɔtínéá Yudafá butosúm Bulu Yerusalem wúluto. Beye obu ámvtɔ anyɔ, ikuve igyi ɔwankíkpá. Nyɔɔsi é igyi ɔwankíkpátɔ ɔwankíkpá. Nwunsinésú é ibu mójtɔ. Inu gyí Yudafá Bulu ɔtswékpa nwun, beha amú ɔkpa ání bvbóo afɔdile kugyíku ní. Táme Yesu Kristo lowu ɔma a, Romafá bobwie mu. Kí máapu ání ibu ifvn 631tɔ.

Bulu ɔtswékpa Tati-obu (The Tabernacle)

Bímbí ámu bréá Israelfá ámu buna dimbí ámusu bɔyá Kanaan ɔsulúsá á, Bulu lébláa Mose ɔbée, ɔbwéé tati-obu titriu iku. ɔlebláa mu aliá ɔpú tati pú mbwí ɔwulú bwéé mu, méni bétalí kpá mu puya ɔtínéá bɔyá, bélatalí sí mu é ní bowié ɔtínéá bɔswúi.

Tati-obu ánfítɔ ɔtínékvá butetí inu ɔwankíkpátɔ ɔwankíkpá butɔpú Bulu Ntam Dáka ámu yái ní. Abwi pétéplé anyɔ ámúú Bulu lswanlín mu mbla-dú dínká músú ámu, Aaron oyí yiáhé pú Mána amúú Bulu léha amú betsiá gyi dimbísú inu ámu iku letsíá dáka ámvtɔ.

Yudafá atitifá ámu bɔtswe Bulu Tati-obu ánfítɔ. Betsíá há Bulu igyí, bó afɔdile aná fée inu, kpéfun bréá Salomo léyi Bulu ɔtswékpa obu ámu.

Kí atɔ táanhé ání ibu ifun 516tɔ, Heb. 8:5.

Búti (*The Dragon*)

Ogyi ɔbwı ɔkvá bvtéblí mu asún ogyi fé lenke kpókpóonkpóntı ɔhie ɔbu ɔwulın, betı mó iwɔ. Ató Lésunáhetɔ ɔwulú ámvtɔ á, beblí bée Satan gyí búti.

Dawid (*David*)

ɔlɔbwę Israelfɔ owiéá ɔdun amó awié atráhe. Mogyí Yisai abítɔ ɔtráhe. Akúfa ɔkpapú ogyi asa bęyaí mu owié. ɔlɔkɔ Filistifɔ ısa akɔpú ɔhande Goliat mu nyebitɔ, mó mu.

Dawid anfi léhie dwé Bulu. Mú su ɔlɔwanlín ilvá bvtɔpókánfú Bulu tsɔtsɔctsɔ. Mú bvtetí “Israelfɔ llu” ní.

Yesu otsú Dawid abusuantɔ. Dodoodo, asa bɔkwí Yesu á, Bulu ɔnású atɔírpú bɔwanlín tswı bęe, “Kristo, nkpa ɔhɔpu amúú Bulu ɔbópusísí ámu obótsu Dawid abusuantɔ.” (Rom. 1:3; Atɔle. 22:16).

Dimbísú (*Wilderness*)

Igyi ɔsvlúv ání tɔtɔ tamawá alé músú. Tsúfé nyankpvu tamatswie inu, inu ima ale há nyankpusa tsiá.

Elia (*Elijah*)

Bulu ɔnású atɔírpú kpɔnkpcɔnkpɔntı ɔku ogyi. Mulówa klvn ká awié laláhe pú ahá ání butosúm ıkpı ansító Israel ɔmátɔ ní. Yudafɔ botosusu bęe, Elia obéyinkí bá bela ahá yáí asa Kristo amu ɔbéba. Asú ɔbɔpú Yohane lélian Elia anfi ɔkpa tsɔtsɔctsɔsu. Mú su befité mu bęe, “Fúgyí Elia ni?” (Mat. 17:10-13; Mar. 9:4; Rom. 11:2-5; Yak. 5:17)

Esau (*Esau*)

Abraham mu bi Isak lókwí atabí ayin anyɔ. Betı amó Esau mua Yakob. Esau gyí ɔhande, támę eke ɔkvá akón lekitá mu a, ɔlefę mu ıkwú-déhen há mu gyama Yakob. Olotulá ání Yakob otsúu mu hande oyúla, ɔha mu mpwúdí ogyi. Yakob abí-aná Bulu lópbwé mu ahá, megyí Esau klé. Yekı Abraham. (Rom. 9:10-13; Heb. 11:20; 12:16-17).

Farisifɔ (*Pharisees*)

Igyi Yudafɔ Bulusúm ɔpasua ıkvá iletsiá Yesu brésú. ɔpasua ánfı begyi Mose mbla pú mbla bámbású

wankláán. Amú hógyi kínkíinkín ıkule gyí, awupú bókvusú tsú afúlitó ekekú. Betsiá ki iwi ání ɔhaa iwi métin dun amú. Bedinká Yesusu, bwé agywun ání bómó mu.

Griiki (Greek/Greece)

Griiki ɔmá máapu ibu ɔwulú ánfi ɔma, bvtetí inu Griisi. Atene múa Korinto awúlu igyi awúlu yilé Griisi ɔmátsó inu. Griikifó bugyi ahá ání buyin ɔwulú, ahá butobú amú amú nyánsa su. Amú ɔblí idá gyí Griiki. Ahá ání basúan ɔwulú yá nkpá féé bvtetí ɔblí anfi, megyí Griikifó ámu wvle. Ibu yo tsútsúútsú, ɔtínegyíɔtíné ání Griikifó tsá akopú bubu fée. Ahá ámuú begyankpá wanlín Bulu Ntam Pɔpwé amu féé bɔwanlín mó Griiki ɔblító.

Habel (Abel)

Mugyí Adam mua mu ka Hawa obi nyccsi. Mu dəhen Kain lómo mu, tsúfē Bulu lóho Habel afədīe sí Kain klé. (Mat. 23:35; Luk. 11:51; Heb. 11:4; 12:24).

Hagar (Hagar)

Sara ɔkpábi ogyi, Abraham wóyító. Bréá Sara mɔkúnyá obí kwí á, ɔleha Abraham lékle mu, ɔlɔkwú obiyimbi, beti mu Ismael. Támé megyí Ismael Bulu léhie ání méha Abraham. Mú su Ismael abí-aná bumenya tóá Bulu léblí há Abraham abí-aná.

ɔma-ɔma a, Sara lóbokwí obiyimbi, Abraham lédunká mu idá Isak. Mugyí obiá Bulu léhie Abraham ni. Sara Isak kwí ɔma a, olebenya ɔblí wá Hagar, gya mu. Hagar léyétsiá ɔtinekvá ibu mantáa Sinaibu.

Ali ibu ánfsu nfí tsotsɔtsɔ ɔma a, Bulu lébláa Mose asún, pú mu Mbla idú ámu é há mu ni.

Mú su bəblí Galatiafó ɔwulú, nwun anatɔ bee, Hagar gyí ɔkpábiá ɔlú há Yudafó; búgyi fé nkpábi há Mose Mbla ámu, tsúfē bohogyi ání ni bəhó mbla ámusu gyi a, Bulu obótsu amú ání amú asún da ɔkpa, ɔbshó amú nkpa. Bumhó Bulu asúnsú gyi ání ahá ání bəhó Yesu Kristo gyi gyí ahá ání amú asún da ɔkpa, Bulu ɔbshó amú nkpa. Yekí *Sara* mua *Abraham*.

Hawa (Eve)

Adam mu ka ní. Bréá Bulu lóbwé ɔyí á, mua Adam gyí anyankpusa gyankpapuvá ɔlɔbwé. ɔlele Adam abintɔ-iwú,

ASun

ɔlɔpʊbwé Hawa. ɔma a, ɔbvonsám lébemlé mu, olegyi oyí-abíá Bulu lébláa amú ɔbée bvmágyi. Tsú eke ámúú bekiná Bulu mbla ámusu gyí a, anyánkpúsa bemlí lakpan abwepú. Mu a Adam abí gyí, Kain, Habel pú Set. (1 Ko. 11:3; 1 Ti. 2:13-14).

Hebri (Hebrew)

Igyi idá ání bvtɔpútí Yudafɔ, itráa igyi amú ɔblú.

Herode (Herod)

Awíe abaná betí Herode Ntam Pɔpwé anfitɔ.

- (1) Herode: Owíe Herode, betrá tì mu bee, Otúmípu Herode, otsie obíású Yudea ɔmátó asa bɔkwí Yesu. ɔlɔbɔ mbódí ání ɔbómɔ Yesu bréá ogyi kebi bɔbwé. (Mat. 2:1-2; Luk. 1:5).
- (2) Herode Antipar: Mvtsié obíású Galilea ɔmátó bréá Yesu ná ɔde Bulu asón ɔkan da, ɔde ofúla akpɔnkpcɔnti bwé ní. Mulétsiá Herodia amúú ɔleha ɔbée, bukáa Yohane nwun dinka ılínsú há mu amu ni. Yudafɔ bɔpv Yesu ba Herode ánfti ansítɔ, ání ogyí mu asún asa abuda mu manta oyikpalíhesu. (Mar. 6:14-29; Luk. 23:6-12).
- (3) Herode Agripa I: ɔledinká ahá ámúú bɔhɔ Yesu gyi pú ɔpasua gyankpapu amusu. Mulómɔ Yohane mu pio Yakobo. (Gyu. 12:1-23).
- (4) Owíe Herode II: Mu Paulo légyankpá dá mu asún súná asa ɔmású ogyípú lípv mu sísi Roma, ɔbée Kaesare ogyí mu asún ní. (Gyu. 25:13-26; 26:19, 27-32).

Hosiána (Hosanna)

Igyi asún ání bvtɔplún blí púfúafua ɔha. Mú ası gyí Bulu oyúla ɔhá ání ɔbá mu idátó, ntée bukánfu mu. (Mat. 21:9, 15; Mar. 11:9-10; Yoh. 12:13).

Idúts Kule (Tithe)

Yudafɔ betin amú ndɔtɔ ató á, bvteye móto idú pú ıkvle há Bulu. Igyi ntam ání Yudafɔ bvtteyi músú asa betakwúú Yesu. Nde ınlamlí Kristofɔ fée amándié.

Igyí ɔhapú Dehen (High Priest)

Mvtehá Bulu igyí, bɔ afɔdię mu onutó lakpan pú Israelfɔ fée lakpansu Bulu ɔtswékpa ınu ní. Mu pé towié

Ɔwankíkpatɔ Ɔwankíkpá ἰnu yábo afədile. Ɔtsawule pé ɔtɔyó ἰnu ofító.

Isak (Isaac)

Mugyí obiá Bulu léhie Abraham mua mu ka Sara yáí ání méha amúní. Mu abí gyí Esau mua Yakob. Bulu lópu atɔ wankláán ání ɔlehie há Abraham kén bláa Isak mua mu bi Yakob é.

Israel (Israel)

Bulu lópu idá ánfi há Isak mu bi Yakob ání ogyi Abraham mu na. Itráa igyi idá ání butɔpútí Yakob abí-aná fée. Amúgyí Israel abusuan dúanyɔ amu ní. Amú kén butetí Yudafɔ ntéé Hebrifɔ ní.

Israelfɔ llu (Psalms)

Igyi Bulu asvn wanlínhé amutɔ ifún kvá bɔwanlín llu lafakulé-aduenu (150) wá mótsó, butɔpükánfú Bulu. Owíe Dawid líwanlín ɔdvduɔ. llu Bulu Ntam Dada amutɔ.

Ilɔ Pepe (Leprosy)

Igyi ilɔ kvá igyi mbusuo. Ina ɔtsan há mó ánfi anidéti ilɔ pepe nde ánfi. Butelé ɔlɔpu amu wúlutsó, ɔhaa tamapó mu gyi mba. Tsúfē fɔpú ibi da mu kpán á, ifin lada fu, nkéti fayógyúra iwi.

Iwítún (Purity)

Yudafɔ amándié ɔnɔ́ á, fɔpú ibi da fúli pú atogyihé iku aná, ntéé ilɔ pepe ɔlɔpó á, ifin lada fu Mose mbla ámu ɔkpasu. Ali kén igyi ní ɔtsi ɔkwíí, ntéé ɔdálí omuá mu iwi metin amándié ámu ɔnɔ́ ní. ɔhá ání mu iwi létin gyí ɔha aní mbusuo kuku má mu iwi. Mubúv ɔkpa bwé osom agyúmá ɔtswékpa ἰnu. Táme Bulu Ntam Pɔpwɛ amu ɔkpasu á, ali amándié ánfi meklí ɔtsiá alakwíí ntéé aladálí omuá. (2 Ko. 6:6; Efe. 5:3).

Kain (Cain)

Mugyí Adam múa Hawa obi gyankpapu. Olu su ɔlɔmcó mu pío Habel.

Kanaan (Canaan)

Beti ɔsulúv amúv Bulu lópuhá Yudafɔ ámu “Kanaan”. Nde ἰnu budetí Palestinia ní.

Kantakpatotsiá Nke (*Festival of Booths*)

Igyi nke kvá Israelfɔ bele yáí, bvtɔpúkáín amú natíá benatí dimbísú nfí advana (40) kéké pú alia betsiá tsíá tati-mbuto asa bowie ɔsulúv amúv Bulu léhie ání ɔbɔpvhá amú ámvsu.

Katsvn Nke (*Passover*)

Igyi Israelfɔ atogyihé nkeá butɔpótsúa Bodobodo Mátúhé nke ámu ası. Bvtɔpúkáín alia Bulu léle amú Egypte ɔsulúsú bréá butsie nkpaabitɔ. Onyé ámúv ɔlele amú amu á, Bulu léha bɔmɔ akúfa, pú amú obugya kpá amú obuɔnɔ nyisú. Mú su lowu ɔbɔpu léka tsvn amú wóyisú yɔmɔ Egyiptefɔ wóyítɔ abi yinhé gyankpapu fée sí amú klé. Mú su bvtetí mó Katsvn Nke ní.

Ketétün (*Circumcision*)

Bulu lébláa Yudafɔ ɔbée, butún amú abí-aná fée keté, méní ibosúná ání mu ahá gyí amú. Muyí lsbwe mua amúnyɔ nsiné ntam ní.

Kristo (*Christ*)

Igyi Griiki ɔblí, Hebrifɔ bvtetí mó “Mesia.” Mú ası gyí “Dhá ání Bulu ladá mu ofúli.” Yudafɔ bækí ɔkpa ání Bulu ɔbɔpu ɔhá ánfí sisí, ɔbéba bɔhɔ amú nkpa. Bvtetí Yesu bée; “Kristo”, tsúfē ɔlele mu iwi ɔwan ání muyí ɔhá ání Bulu ladá mu ofúli ní. Idá ánfí ası aniléle wá Nkonyatɔ ania, “Nkpa Dhópu”, Bulu léle mu yáí ání ɔbéba amu ní.

Kpósó (*Camel*)

Awate ɔbwí ógyi. Olekle ɔlian ɔpɔnkɔ, táme ifu yí mu ɔma. Bvtetsíá mvsu, ɔtehíé súrá ató. Mu imi igyi sasrasa, bvtɔpúlú tati. Ki atɔ taanhé ání iбу ifvn 111tɔ, Mar. 10:25.

Lampóo Ahópv (*Tax Collector*)

Bugyi Yudafɔá Roma ɔmású ogyípú lélé Yesu brésú ání buhɔ́ amú aba lampóo múa tswitswí. Dhaa tamakle amú asún, butamabú amú ɔkpagyíokpasu é, tsúfē ahá asisípú pú awikplu bugyi.

Lewifɔ (*Levites*)

Yakob mu bi gyí Lewi. Mu wóyí Bulu léle yáí ání bubwéé osom agyúmá. Igyí ahapú fée botsú Lewi wóyítɔ.

Lot (Lot)

Abraham mu gyama Haran lókwuí Lot. Mú su Abraham mu mu bi ní. Bréá Abraham lénatí ɔyá ɔsulúv amúú Bulu léka ntam ɔbée, mórphá mu amu amusv á, Lot lóbuo mu. Boyowie ɔsulúv amusv á, Lot léyetsiá Sodom wúluto, ɔtínéá ahá betsiá bwé lakpan. Mú su Bulu léblí ɔbée, méhi wúlu amu. Bulu líwa mu abɔpu ɔbée buyébláa Lot ání muá mu abusuafó bvdalí inu, asa amuhí mu. Bulu abɔpu amu bebláa Lot bée, amútó ɔkvuk mádamlí kí ɔma bréá budedalí wúlu amutó. Mu ka lédamlí kí ɔma, inunv ɔledamlí nfóli-sín yi ɔkpató inu.

Mana (Manna)

Múgyí atogyihéá Israelfó ámu begyi bréá buna dimbí ámusv nfí advana ámu ní. Ltékpá tsú ɔsúsú nyankigýnyankí, butokósú kpá mó, púbwé atogyihé ɔtsan-ɔtsan. Táme megyí atogyihéá butopúyái ɔyí teke mózsú igyi.

Maria (Mary)

Beti ahá ɔtsan-ɔtsan Maria Ntam Pɔpwé anfitó:

- (1) Yesu mu yin Maria;
- (2) Magdalayintse amúú Yesu légya ɔnje laláhe tsotsccotsó lé mutó ámu;
- (3) Maria, otsú Betani. Mu apió gyí Marta mua Lasaro.
- (4) Maria ání ɔlókwuí Yakobo mua Yosef. Fiale Kleopa mu ka ogyi.
- (5) Yohane Marko mu yin ání oletsiá Yerusalem. Mu wóyító akasípó amu betsiá fia ní.

Melkisedek (Melchizedek)

Asún ání anyin tsu Melkisedek twi féé gyí móá bɔwanlín wá Hebrifó ɔwulútó pú Genesistó (14:17-20). Inu beblí bée, Bulu léyaí Melkisedek igyí ɔhapó. Bré ikuvá á, ɔdɔm békítá Abraham mu bi Lot, kpá mua mu ató féé nátí. Abraham lésrí gya ɔdɔm amu yókó amú, hó mu bi, mu abusuafó pú amú ató féé lé amú ibi. Abraham lésankí ɔbá á, ɔlotu Melkisedek ɔkpató. Melkisedek léha mu bodobodo pú wáin ntá, ɔlóbo mpái há mu ɔbée, Bulu

ASun

oyúla mu bré féétó. Abraham é léha mu atzáá olenya tsú ısa ámvtó kugyíku idútó ıkule (Heb. 7:1-3).

Mesia (Messiah)

Mesia igyi Hebri ɔblú, *Kristo* é igyi Griiki ɔblú. Yekü *Kristo*.

Mose (Moses)

Mulgégya Israelfó nkpa bréá Bulu lélé amú tsú Egyipte ɔsulúsuv pú amú ba ɔsulúv amúú ɔleblí yaí ání ɔbópuhá amú ámvsu ní. Ínuá bvmvhó mu gyi su á, benatí kí adimbísuv nfí advana (40) kéké. Musu Bulu lítsun pú mu Mbla Idú ámu há Israelfó ní.

Mose Mbla (Moses' Law/Pentateuch)

Bulu Ntam Dada ɔwvlú ámvtó ɔwvlú gyankpapu yífvu nuusı amu butetí ali. Butelátí mó Ntam ntée Bulu Ntam. Ltetálí líí há Bulu asón ámu é ɔtinekvu.

Mose Mbla Asunápú (Scribes)

Bugyí ahá ání buyin Mose mbla ámu, bvtosúná mó pépéépé. Amúgyí ahá ání bvbv labi ɔmá ámvtó ní.

Nkpa Ání ltamatá (Eternal Life)

Igyi nkpa ání ní ɔha ɔhó Kristo gyi obénya. Ilosuná ání ania Bulu anigyi anyawíe bré féétó.

Nkpahó (Salvation)

Itosúná Bulu ɔdwé pú mu nwewúun, tsúfé ɔleha mu Bi lébá ɔsulúsuv fé nyankpusa. Asún ámu ıleblí alia Yesu légyí mu asun wunhe féésú, pú alia ɔlɔpvu mu nkpa ká nyankpusa nwunsu ıko, ho mu lé ɔbvnsam ibitó, pú alia ɔlɔyá ɔsúsú. ɔlɔtsun ɔnje Wankíhésu óbu ani wá alu yífvu ekeá ɔbelayínkí bá.

Nkegyí (Festival)

Israelfó betsiá gyí nke tsotsɔctsó púkáín Bulusuv. Nkeá betsiá gyí, bɔwanlín wá Bulu Ntam Pɔpwé amvtó gyí:

- (1) Bulu ɔtswékpá pwá Bulu ibitó. Israefó butetí mó Hanuka ntée Nkandíe nke.
- (2) Katsvn Nke; Yekü *Katsvn Nke*.
- (3) Bodobodo Matúhé Nke; Yekü *Bodobodo Matúhé Nke*.
- (4) Kantankpatɔtsiá Nke; Yekü *Kantankpatɔtsiá Nke*.

(5) Pentekoste Nke; Yekı Pentekoste Nke.

Noa (Noah)

Olóbwé Bulu ɔha, oletsiá nfí tsotsccotsó ɔma asa Abraham lóbá. Oléhie hó Bulu gyi, otonú mu asún. Bréá Bulu lébláa mu ɔbée, osre dáka kpɔnkpcɔnkpcɔntí ámu á, olegyi dinká mósú. Múú Bulu léha nyankpu lótswié, ntsu lɔbvlá dinká ɔsulósu féé. Mú su ahá féé bowu, támé Noa mua mu ahá pú mbwiá bowie dáka ámvtó féé benya nkpa.

Ntam-dáká (Ark of the Covenant)

Israelfó betsiá surá dáka ánfí nátí bréá buna dimbí ámusu féé, tsúfé lhí há ntam ání iletciá amúa Bulu nsiné. Oyí bɔpusré mó, bɔpu sika pepe píatá mó. Abwi pétéplé anyɔá Bulu lówanlín mu mbla dú dinká mósú é ibu mótó. Tati-obuto dáka ánfí tetsiá. Múa ntobiá ibu mótó féé iwi letün. Bréá beyi Bulu Ótswékpa amu tá á, bɔpyáí ɔwankíkpáto ɔwankíkpá iwu kóún. Kí ató táanhe ání ibu ifun 518tó, Heb. 9:4.

Ofíakpa (Synagogue)

Obu ntéé ɔtínéá Yudafó butefia ɔkpónú ɔdaké súm Bulu, klá Bulu asún wanlínhé amu, kásí mó. Iwu igyi ató ɔkasíkpá há amú. Iwu butɔpú amú Bulu asún nwulú yáí ní. Kí ató táanhe ání ibu ifun 56 múa 57 nsiné.

Ogyá ɔdvédáké (Day of Preparation)

Yudafó ndawótswító eke síésí, igyi Fieda. Ali eke ámu butelá amú iwi pú amú ntobí yáí há ɔyi kehéá igyi ɔkpónú ɔdaké Mímlida amu ni.

Ohuam (Myrrh)

Oyí iku ntsu wulhé igyi, ibu ɔfan. Yudafó butɔpúwá tatitó púklí fúli asa butopúlá mu.

Okúfabí (Lamb)

Yekı Bulu Okúfabí.

Oyikpalíhè (Cross)

Romafó awié amándié igyi ání béda lakpan abwepú mántá oyikpalíhesu, mó amú. Ahá amɔpú pú ogyo atswapú butebítí isu ali. Igyi oyia bapúkpáli aba. Bré iku á, butehá lakpan abwepú amu butɔsúrá mó ya ɔtínéá isá

ASun

akɔpú ámu bópu ndatobi dá amú mántá, ntéé pú ɔfé klí amú mántá músú. Mú ɔma a, butotsú oyikpalíhē amu líi, lakpan abwepu ámu busian mósú kpéfun bréá bawú. Dhá ání beda mántá oyikpalíhesu tehíé wun iwləsin asa otowú. Nsúpa kpɔnkpcɔnti é igyi ní bedá fú mántá oyikpalíhesu, igyi Bulu ilwú é. Kristo lóhó alí ısubití ánfí há aní, méní ibéha Bulu ɔbédinkí ilwúá iletítí aní munyɔ nsiné lé anisú. Kí atɔ táanhe ání ibu ifun 440 múa 441 nsiné.

Obvnsám (*Devil/Satan*)

Obvnsám gyí ɔŋe laláhe owíe pú Bulu olupú. Ḍtemlé ahá, há amú butɔbwé lalahe. Otetsiá káín Yesu Kristo ahógyipu amú lalaheá babwé bɔtsvn, méní bósusúu ání Bulu mókúsíkíé amú. Mu ıdá gyí “Satan,” ntéé oyí ánfisu ogyípú.

ɔhande (*Elder*)

Ntam Pɔpwé anfitɔ á, butetí ɔha ɔhande tsvn nkpa asasu:

- (1) Bulu Asvn Wankláán nwvlú gyankpapu ana ámvtɔ á, ɔhande gyí Yudafɔ Bulu osúmpú dehen.
- (2) Gyumagyihé ɔwvlú ámvtɔ á, amúgyí ahá ání butekí ɔpasuasu.
- (3) Ibv Atɔ Ləsunáhē ɔwvlú ámvtɔ é ání, “Ahande advanyɔ-na bude Bulu súm ɔsúsú.” (Atɔle. 4:4). Fétalí tsú mó é ání igyi osúna há Bulu ahá ifía.

ɔhíén (*Incense*)

lhíé bu ɔfan. Oyí ıkv ɔma pú mu nlíntɔ ntsutɔ bútenyá mó tsú. Butɔwá mó ogyá.

ɔkpúnú ɔdaké (*Sabbath*)

Bulu lópu nkensié bwé ɔyító, ɔleda ɔkpúnú eke síénósí. Mose mbla meha ɔkpa ání Yudafɔ bvyɔ́ agyómá ɔkpúnú ɔdaké. Bulu ɔbée, ayɔ́ agyómá yí abasu nkensié, apu eke síénósí da ɔkpúnú. Mú sú Yesu létsa ɔha ılɔ ɔkpúnú ɔdaké, bele mu ilá ní. Tsúfè butobú ilotsá ání igyi agyómá.

ɔnɔklí (*Fasting*)

Yudafɔ amándié igyi ání bétsiá nkε ku, bvméegyí ató alu kpéfun iibré ku. Illosuná iwləsibá, awirehɔsú pú obú puhá Bulu.

ঞে Laláhe (*Evil Spirit/Demon*)

Bugyi Bulu olúpu Satan abɔpu, teki Bulu-abɔpu bugyi, támē bréá Bulu olúpu lókusú líí Bulusu á, bobuo mu. Alá Obunsám gyí á, alí mu abɔpu é bugyi ní. Butemlé ahá, yíntá amú, butetin ahá ɔkpa ání bwmáhɔ Bulu gyi. Butobwé mu alí, méni Bulu ɔbébití amú ısu ogyá ání itamadunto.

ঞে Wankíhé (*Holy Spirit*)

Ogyi Bulu ঞে. Ogyi Bulu fé ɔsí mva Obí ámu. Bulu lópu mu sísi, otebetsiá ahógyiputɔ, wá amú ɔwunlín. ɔtəhá ɔpasua ámu tédan. Bulu tɔpú ঞে Wankíhé há ahá ání butonú mu asún.

Paradiso (*Paradise*)

Griiki ɔblítɔ á, Paradiso igyi ndobíiá ibu akíle. Bré iku á, butetí mó Eden ndobíi. Bulu lópu Adam mva Hawa yáí mótsá ɔyí asitsuábi amu. Ntam Pɔpwé ɔwulú ámuto á, beti Bulu wóyí bée Paradiso; ígyi ɔtine wankláán ání Kristo ahógyipu bóyɔ amú lowu ɔma amu. (Luk. 23:43; 2 Ko. 12:3; Atɔle. 2:7).

Pentekoste Eke (*Pentecost*)

Pentekoste ası gyí “Aduenu (50).” Ekeá befi Katsvn Nke gyí ası ɔma eke aduenusı butegyi Pentekoste Nke ánfi, igyi Israefɔ ayótun nke. ɔtsra núusí, igyi “Otimbɔtɔ (May)” butegyi mó. Ali eke ánfi ঞে Wankíhé légyankpá kplí bá Yesu Kristo ahógyipu amusu Yerusalem ní.

Sadukifɔ (*Saducees*)

Yudafɔ igyí ahapú ɔpasua túkúrííbi kvá bvbv atá, bvbv túmi é igyi. Bvtobwé Bulu Mbla ámusu gyí, támē butamahɔ Yudafɔ amándíé ámóó bude mótsá kínkíinkínsú gyi. Butamahogyi ání kvsú-tsú afúlitɔ é ibu inu. Íni su amúa Farisifɔ ámu bvtéhíé gyi aba nwéen.

Samariafɔ (*Samaritans*)

Igyí ɔmá ání ida Yudea pú Galilea nsiné. Amúa Yudafɔ Bulusúm, amándíé pú ɔmákpa asún ihíé igyi ɔtsan há aba. Mú su bvmetepí kán.

Sara (Sarah)

Mu kulu gyí Abraham. Ọledan, bwé ɔtsı-dehen asa Bulu lébláa mu ɔbée, méha mu obiyímbi. Lélé bré ámu lífun a, ɔlɔkwíú obiyímbi, bétı mu Isak. Yekı Abraham.

Satan (Satan)

Obvnsám ıdá ku é ní. Yekı Obvnsám.

Salomo (Solomon)

Mugyí Israelfɔ owíeá oleyí Bulu ɔtswékpɑ kpɔnkɔntı Yerusalem ní. Owíe Dawid líkwiú mu. Mu atonyahé pú mu nyánsa su mu ıdá lɔyɔ tsútsú.

Sion (Zion)

Igyi abvá Yerusalem wúlu ıdın mósútı ıkvle. Bré ıku butetí Yerusalem wúlu bee Sion, bré ıku é butçpútı Bulu wóyí. (Mat. 21:22; Yoh. 12:15; Rom. 9:33; 1 Pe. 2:6; Heb. 12:22; Atçle. 14:1).

Sodom (Sodom)

Sodom wúluto Lot mva mu abusuan betsiá ní. Inu bumantáa Gomora wúlu. Amúa Gomorafɔ betsiá itsiátó laláhe. Mú su Bulu lípu ogyá hí awúlu anyɔ ámu. (Mat. 10:15; 11:23-24; Luk. 17:29; Atçle. 11:8.) Yekı Lot.

Sumbí Ayɔpú (Apostles)

Amúgyí ahá dúanyɔ ámuú Yesu lítɔsí lé mu abúopu amuto, betsiá mu wá, oletsiá súná amú ató, tsíá wá amú sumbí, betsiá yó ntíné yéda asun wankláán ámu ɔkan mu ıdátı ámu ní. Amú ansítı Yesu lówu, lákúsú tsú afúlito. Ọlebláa amú ɔbée, buyɔ́ abuyεbláa ahá tóá bawun, abvda mu iwi asun wankláán ámu ɔkan.

Beba bemlí Yesu ahógyipu akpapú. Ọma a, Yesu lélé iwi ɔwan súná Paulo, Ọlebláa mu é ɔbée, ɔbwéé mu sumbí ɔyɔpú.

Akristofɔ butetí Barnaba mva mu aba akv é akasípú, támę megyí Yesu lélé amú.

Tati-obu (Tent)

Yekı Bulu ɔtswékpɑ Tati-obu.

Wáin-abí (Grapes/Wine)

Wáin igyi ifla ání itoswíe abí ɔkpitsat̄. Butçpú mó abí ntsu bwé ntá. Mó ntá butetí wáin ni. Kí at̄ taanhé ání iбу ifvn 263t̄, Yoh. 15:5.

Yakob (Jacob)

Isak mva Rebeka lókwí mu. Butetráa t̄i mu Israel. Mulókwí abi dúanyɔ́ bɔbwé Israel abusuan dúanyɔ́ ni.

Yeremias (Jeremiah)

Bulu ɔnósú ɔtɔípú ogyi. Bréá Israelf̄ ɔfan butamapú obú há Bulu á, Yeremias lébláa amú ɔbée, bvdámlı klvnt̄. Olegyankpá blí ntobí tsɔtsɔtsɔá ibéba bréá Yesu ɔbéba, asa Yesu léta ba.

Yesaia (Isaiah)

Bulu ɔnósú ɔtɔípú ɔkvá ɔlch̄ ıdá ogyi. Oletsiá ɔsvlúv ánfishu ibóbwé fé nfí lafa-asien̄ (700) asa bɔkwí Yesu Kristo. Táme Bulu lótsvn musu tóí tsú Yesu Kristo iwi tswí bré tsɔtsɔtsɔt̄.

Yesu (Jesus)

Idá ánfi ası gyí “Nkpa ɔhh̄pu.” Yesu Kristo gyí Bulu mu Bi ání olemlí nyankpusa, olowu h̄o anı nkpa ni.

Yona (Jonah)

Bulu ɔnósú ɔtɔípú ogyi. Bré ıkuńt̄ á, Bulu lówa mu Niniwe wíluá bvgyi amú alupút̄ ɔbée, ɔyéda mu asún ɔkan, mén̄ bédamlı ıklvnt̄. Táme Yona mékleá ɔbýȳ. ɔlókvusú dú ntsusu-yibi pú ɔkpa ɔyó wílu bámbású. Bréá bɔyó á, Bulu lélé afú kpɔnkɔnt̄ ku fia amú. Ntsusu-yibi ámut̄ atsiápú bəb̄i ání Yona sú Bulu dé amú ısu bití. Mó su bele Yona wá ɔpu amvt̄, mén̄ iwi bólwií amú. Klemetí kpɔnkɔnt̄ ɔku léme mu, oletsiá klemetí ámu iput̄ nkensá. Mó ɔma a, ɔlɔȳ yékplái mu tswí ɔsvlúv amusv, Yona lókvusú laa yó Niniwe yéda Bulu asún ámu ɔkan iñv.

Yosef (Joseph)

Beti ahá ɔtsan-ɔtsan Yosef Ntam Pɔpwé anfit̄:

(1) Yosef, ogyi Yakob abí dúanyɔ́ ámúú bvgyi Israel abusuan dúanyɔ́ ámut̄ ɔkvle. Mu gyama gyí Benyamin.

- (2) Yosef, ogyi Maria mu kulu. Maria anfi gyí Yesu Kristo mu yin ní.
- (3) Yesu mu yin mu bi Yosef.
- (4) Yakob ɔkusu mu pio Yosef.
- (5) Arimateayin Yosef, mulóhɔ Yesu fúli púlá ní.
- (6) Yosef ání butetí mu Barsaba. (Gyu. 1:23).
- (7) Butetráa tu Barnaba Yosef. (Gyu. 4:36).

Yosua (Joshua)

Mose lowu ɔma a, Yosua lékpa Israefɔ yáa Kanaan ɔsulúvá Bulu léblí yái ɔbée, mórpuhá amúsú. Bokɔ ahá ámúú butsie unu ámu, begyi amúsú. Muléye ɔsulúv amutɔ há Israel abusuan ámu féé, ilesi Lewi abusuan ání igyi igyí ahapú abusuan. Yosua lóbwɛ ɔkpapú kpɔnkɔnti ɔku. ɔlekaún mu ahá ɔbée, “Bupúv amú klun féé sum Bulu.” Muléblí ɔbée, “Mía mí wóyí féé mó abósum Bulu” ní. (Gyu. 7:45; Heb. 4:8).

Yudafɔ (Jews)

Amú butetí Israelfɔ ní. Yuda gyí ɔhande Israel abí dúanyɔ ámuto. Yuda abusuantsɔ Yesu lélın.

Yudafɔ Ofíakpa (Synagogue)

Yekı Ofíakpa.

Asun Dunkáhé

Ní fudekléá fébi Bulu tsía: Gyu. 14:14-17; 17:22-31; Rom. 1:18-23; 11:33-36; 1 Ko. 8:4-6; Mar. 12:29-30; Yoh. 4:23-24; 1 Ti. 1:17; 6:15-16; Heb. 4:13; 10:30-31; Yak. 1:17; 1 Pe. 1:14-17; 1 Yoh. 1:5; 4:7-12; 4:16; 2 Ko. 1:3; Yuda 24-25; Atøle. 4:8-11; 15:3-4.

Ní fudekléá fébi Bulu mv Bi Yesu Kristo tsía: Yoh. 1:1-18; Flp. 2:5-11; Kol. 1:15-20; 2:9-10; Heb. 1:1-14; Rom. 1:3-4; 2 Ko. 4:4-6; Luk. 1:26-38; Gal. 4:4-5; Mat. 16:13-17; Yoh. 5:19-29; 6:35-40; 11:25-27; 14:5-11; 17:1-5; 20:26-31; Gyu. 3:13-16; 4:10-12; 1 Yoh. 2:1-2; 5:20; Atøle. 19:11-16.

Ní fudesusúuá Bulu tamakí fú: 1 Yoh. 4:9-10; Rom. 5:8; Yoh. 3:16; 1 Ti. 2:3-6; 2 Pe. 3:9.

Ní fudesusúuá fumokúbwé lakpan kí: Rom. 3:10-12; 3:23-24; 5:12; Gal. 3:22; 1 Yoh. 1:8-10; Yoh. 3:18-20; 3:36; Gyu. 17:30-31; Kol. 3:5-10; Rom. 6:23; Gal. 6:7-8; 2 Te. 1:7-9; 1 Pe. 4:3-5; Atøle. 20:11-15.

Ní fudesusúu fee Bulu mókósí fú lakpan kíé fú: Gyu. 5:31; 10:43; 26:18; Efe. 1:7; Kol. 1:13-14; 2:13-14; 1 Ti. 1:15-16; Heb. 10:17-18; 1 Yoh. 1:8-10.

Ní fudekléá Yesu əhśó fú nkpa: Yoh. 1:12; 3:15-18; 3:36; 14:6; 20:31; Gyu. 4:12; 16:30-31; Rom. 3:20-22; 10:9-10; Gal. 2:16; Efe. 2:8-9.

Ní umokúwánkí fú ání fúbu nkpa ání utamatá: Yoh. 3:1-16; 5:19-29; 11:25-26; 14:6; 17:2-3; 20:31; Rom. 8:10-17; 2 Ko. 5:17; Efe. 2:1-6; Kol. 2:13; Tito 3:4-7; 1 Yoh. 5:11-13.

Ní fudekléá fébi ání ilehián ání fóbo mpáu: Mat. 6:5-13; 7:7-11; 14:23; 18:19-20; Mar. 1:35; 11:24-25; Luk. 5:16; 6:12; 18:1-8; 21:36; Yoh. 14:13-14; 15:7; 16:23-24;

Rom. 8:26-27; 12:12; Efe. 6:18; Flp. 4:6-7; Kol. 4:2; 1 Te. 5:17; 1 Ti. 2:1-4; 2:8; 4:4-5; Heb. 4:16; 10:19-22; Yak. 1:5-8; 4:2-3; 5:13-18; 1 Pe. 4:7; 1 Yoh. 3:21-22; 5:14-15.

Ní fudekléá fubú tṣá súá fɔbɔ́ mpáí á, kla mpáí ánfí ahá ánfí bɔbɔ́: Luk. 11:1-4; 22:32; 22:39-45; Yoh. 17:1-26; Gyu. 4:24-31; 16:25; Rom. 1:9-10; 10:1-2; 15:30-33; 2 Ko. 12:7-10; Efe. 1:15-20; 3:14-21; 6:19-20; Flp. 1:3-5; 1:9-11; Kol. 1:9-12; 4:3-4; 1 Te. 3:9-13; 2 Te. 1:11-12; 3:1-2; Heb. 5:7; 7:25.

Ní ɪkplán ntée asun wunhé ɪtú fú: Rom. 8:18-25; 8:28; 8:35-37; 12:12; 2 Ko. 1:3-5; 4:16-18; Yak. 1:2-4; 1 Pe. 1:3-9; 2:19-23; 5:8-10.

Ní fudelɔ́: Mat. 4:23-25; 9:35; 11:2-5; Gyu. 3:1-6; 8:4-8; 19:11-16; 28:8-9; 1 Ko. 12:9; 12:29-30; 2 Ko. 12:7-10; 1 Ti. 5:23; 2 Ti. 4:20; Yak. 5:14-15.

Ní fude lowu ifú nya: Yoh. 6:39-40; 11:17-27; 14:1-4; Rom. 8:38-39; 14:7-9; 1 Ko. 15:12-58; 2 Ko. 5:1-10; Flp. 1:20-24; 1 Te. 4:13-18; Heb. 2:14-15; Atɔle. 14:13; 21:1-4; 22:1-5.

Ní fudekléá fébi Okristoyin tsiátó: Yoh. 13:34-35; Rom. 12:9-13; Gal. 5:22-26; Efe. 4:25-32; Kol. 3:12-17; 1 Te. 5:12-22; Tito 2:11-14; Yak. 3:13-18; 2 Pe. 1:3-9.

Ní fudekléá fébi ání uma aleá fɔbwɛ tɔkv: Rom. 1:18-32; 1 Ko. 6:9-11; Gal. 5:19-21; Efe. 5:3-5; Kol. 3:5-10; Yak. 4:17; 1 Pe. 4:3; 1 Yoh. 2:15-17; 3:4-5.

Ní fuki ání fumetsié nkpa altá Bulu déklé: Yoh. 14:16-23; 1 Ko. 10:13; Efe. 3:20-21; Flp. 1:6; 4:13; Kol. 1:11-12; 1 Te. 5:23-24; Heb. 13:5-6; 1 Yoh. 5:3-5.

Ní fú Okristoyin bwɛ su ahá budūn fúsú: Mat. 5:10-12; Mar. 13:9-13; Luk. 12:4-9; Yoh. 15:18-21; 16:1-4; Gyu. 5:41; Rom. 8:35-37; 12:14, 17-21; 1 Ko. 4:11-13; 2 Ko. 4:8-12; 12:10; Flp. 1:28-29; 2 Te. 1:4-8; 2 Ti. 3:10-13; Heb. 10:32-39; 12:3-4; 1 Pe. 3:13-17; 4:12-19; Atɔle. 2:10.

Ní fukiá mehián ání fúa ahógyipu mléfia tsukule: Mat. 18:19-20; Gyu. 2:41-47; Rom. 12:4-8; Efe. 1:22-23; 4:11-16; Kol. 3:15-17; 1 Ti. 4:13; Heb. 10:24-25.

Ní ɔkvú ɔpú lalahé gyi fv: Mat. 6:12-15; 18:21-35; Mar. 11:25; Luk. 17:3-4; Rom. 12:17-21; Efe. 4:31-32; Kol. 3:13.

Ní futsia okúlu ntéé ɔká: 1 Ko. 7:1-16; Efe. 5:21-33; Kol. 3:18-19; Tito 2:3-5; Heb. 13:4; 1 Pe. 3:1-7; Mat. 5:31-32; 19:3-9; Luk. 16:18; Rom. 7:2-3.

Ní 1de fú bwé ání fúa ɔtsiá omegyí fú tsiába mlédu: Mat. 5:27-28; Yoh. 8:2-11; Rom. 13:8-10; 1 Ko. 6:9-20; Gal. 5:19; Efe. 5:3; Kol. 3:5-6; 1 Te. 4:1-8; Heb. 13:4; Yuda 7.

Ní fvbu abí: Efe. 6:1-4; Kol. 3:20-21; 1 Ti. 3:4-5.

Ní fú akwúipú butsie nkpa: Mat. 15:3-6; Efe. 6:1-3; Kol. 3:20; 1 Ti. 5:4-8.

Ní fowun ɔkvá olehián mbua: Mat. 7:12; 25:31-46; Luk. 3:10-11; 6:38; Gyu. 11:27-30; 1 Ko. 10:24; 2 Ko. 8:1-15; 9:1-15; Gal. 6:9-10; Flp. 4:14-19; Heb. 10:24; 13:1-3; 13:16; Yak. 1:27; 2:15-16; 1 Yoh. 3:16-18.

Ní 1de fú bwé fé fvbwé lakpan: Mat. 6:13; 26:41; 1 Ko. 10:13; Heb. 2:18; 4:14-16; Yak. 1:12-15.

Ní fabwé lakpan: Luk. 15:11-24; Rom. 6:1-23; 1 Yoh. 1:9-2:2; Yak. 4:7-10; Atóle. 3:19-20; Heb. 12:1-2.

Ní fvde Óbvonsám ntéé ɔjé laláhe ifú nya: Mat. 4:1-11; 6:13; Luk. 22:31-32; Yoh. 17:14-19; Rom. 16:19-20; 1 Ko. 16:13; 2 Ko. 12:7-10; Efe. 3:20-21; 6:10-18; 1 Te. 3:5-8; 2 Te. 3:3; Yak. 4:7-8; 1 Pe. 5:8-11; 1 Yoh. 4:4; Atóle. 12:7-12.

Ní ɔkvú lahá ɔblá de fv: Gal. 5:22-23; Efe. 4:26; Kol. 3:8; 3:13; Yak. 1:19-20.

Ní 1witsú bv futo: Mat. 5:3-12; 18:1-5; Luk. 14:7-11; 18:9-14; Rom. 12:16; 1 Ko. 4:7; 2 Ko. 10:17-18; Efe. 4:2; Kol. 3:12-13; Yak. 4:6; 4:13-16; 1 Pe. 5:5-7.

Ní fú tótsú 1ma anulé: Efe. 4:29; 5:4; Flp. 4:8; Kol. 3:8; 1 Ti. 4:12; Yak. 1:26; 3:9-10.

Ní 1de fú bwé ání fwawá ofunu: Efe. 4:25; Kol. 3:9; 1 Pe. 3:10; Yoh. 8:44; Atóle. 21:8; 22:15.

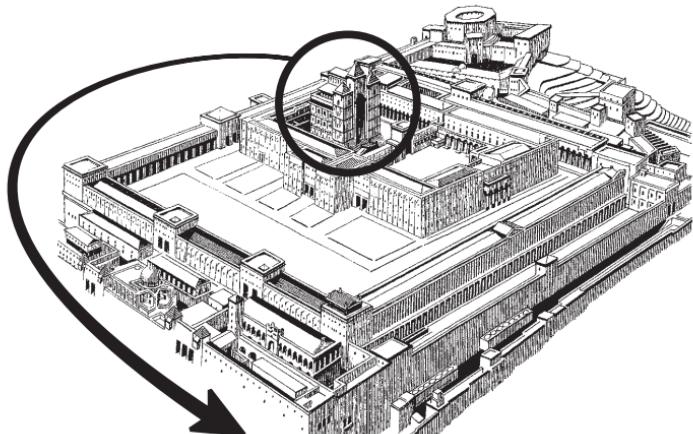
Ní ahá bvdekléá fúa amónyɔ mlébu ntá: Rom. 13:13; 1 Ko. 5:9-11; 6:9-10; Gal. 5:19-21; Efe. 5:18; 1 Ti. 3:1-3; Tito 1:7; 1 Pe. 4:3-5.

Ní fú ansí dùn fú atonyahésú: Mat. 6:19-21; 6:24-34;
Luk. 12:13-21; 12:32-34; Gyu. 20:35; 1 Ti. 6:6-10; 6:17-19;
Heb. 13:5-6.

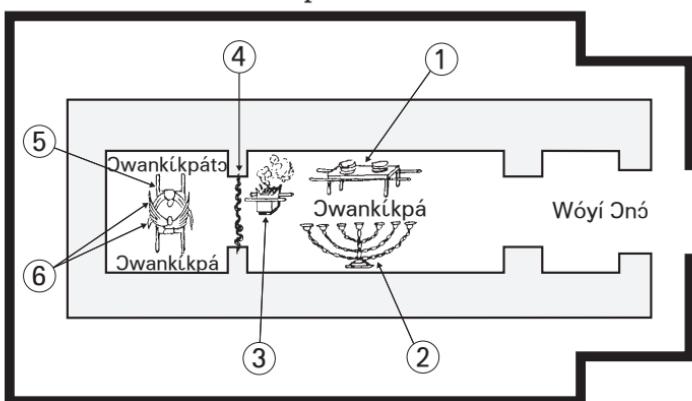
Ní ahá budekléá fúsúm ıkpı: Mat. 4:10; Gyu. 17:22-31;
1 Ko. 5:11; 6:9-11; 8:1-13; 10:1-22; 2 Ko. 6:14-18;
Gal. 5:19-21; 1 Te. 1:9-10; 1 Yoh. 5:21; Atɔle. 21:8; 22:15.

Ní fudekléá fébi altá fópukítá mlı nkpá agyápı:
Mat. 22:15-22; Rom. 13:1-7; 1 Ti. 2:1-4; Tito 3:1;
Heb. 13:17; 1 Pe. 2:13-17.

Bulu Ọtswékpá Yesu Kristo Brésú

Bulu Ọtswékpá Obu Amu Onutó

1. Bulu Igyíha Bodobodo Ọpúnú
2. Ọkandíe-oyí
3. Sika Pépe Afodíe-asubwi
4. Tati
5. Bulu Ntam-dáka
6. Kerubim

Amáp

Yesu Brésú
Yerusalem

